İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Dili Programı

VAN KÜRESİN AĞZI

Şahap BULAK

Doç. Dr. Özlem DEMİREL DÖNMEZ

Doktora Tezi

Malatya, 2015

VAN KÜRESİN AĞZI

Şahap BULAK

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Dili Programı

Doç. Dr. Özlem DEMİREL DÖNMEZ

Doktora Tezi

Malatya, 2015

KABUL VE ONAY

Şahap BULAK tarafından hazırlanan "Van Azerî Ağzı" başlıklı bu çalışma, 12/03/2015 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ahat ÜSTÜNER (Başkan)

Doç. Dr. Özlem DEMİREL DÖNMEZ (Danışman)

Prof. Dr. İsmail DOĞAN

Doç. Dr. Nesrin SİS

Yrd. Doç. Dr. Muhittin ÇELİK

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Mehmet KARAGÖZ
Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. Özlem DEMİREL DÖNMEZ'in danışmanlığında hazırladığım "VAN KÜRESİN AĞZI" başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

12/03/2015

Şahap BULAK

Yazar

Eşim Fatma ve oğlum Ali Selim'e ithafımdır.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Van Küresin Ağzı'nın konuşulduğu Van il merkezi ile merkeze bağlı belde ve köyler,Saray ilçe merkezi ile bağlı köyler ve Edremit ilçesine bağlı köylerde yapılan derlemeler transkripsiyon işaretleriyle yazıya geçirilmiştir. Böylece yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan Van Küresin Ağzı'nın dokümantasyonu çıkarılarak Oğuz Türkçesi'nin çağdaş kollarından Güney Azerbaycan Türkçesi'nin Van Küresin Ağzı'nın ses bilgisi, şekil bilgisi ve söz varlığı bakımından incelenmesi için dil malzemesi oluşturulmuştur. Bu dil malzemesinden hareketle Van Küresin Ağzı'nın ses bilgisi, şekil bilgisi özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. ayrıca Van Küresin Ağzı'ndan yapılan derleme metinlerindeki Türkiye Türkçesi yazı dilinde bulunmayan ve fonetik açıdan tanınamayacak derecede değişen kelimeler için sözlük hazırlanmıştır.

Alan araştırması sırasında bana evlerini ve gönüllerini açan değerli kaynak kişilere, benden yardımlarını esirgemeyen Hacı Mahmut ABUT, Metin ÖNDEŞ, Serdar ABUT, Yaşar BİNİCİ, Cesim SAĞLAM, Bülent HALLAÇ, Küresünniler Tarih ve Kültür Araştırma Derneği Başkanı Oktay ASLANTAŞ, Başkan Yardımcısı Mehmet BİÇER ve benimle beraber derleme faaliyetlerine katılan Yusuf ÖNDEŞ'e;

Çalışmanın şekillenmesinde fikirlerinden faydalandığım Yrd. Doç. Dr. Şerif DEMİR ve çalışmanın her aşamasında her türlü tecrübesini benimle paylaşarak bana yol gösteren değerli hocam Doç. Dr. Özlem DEMİREL DÖNMEZ'e çok teşekkür ederim.

ÖZET

BULAK, Şahap. Van Küresin Ağzı, Doktora Tezi, Malatya, 2015

Bu çalışmada Van Küresin Ağzı'nın konuşulduğu Van il merkezi ile merkeze bağlı belde ve köyler,Saray ilçe merkezi ile bağlı köyler ve Edremit ilçesine bağlı köylerde Van Küresin Ağzı ile ilgili derlemeler yapılmıştır. Van Küresin Ağzı'ndan yapılan bu derlemeler transkripsiyon işaretleriyle yazıya geçirilmiştir. Böylece yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan Van Küresin Ağzı'nın dokümantasyonu çıkarılmıştır. Bu dokümantasyon üzerinde Oğuz Türkçesi'nin çağdaş kollarından Güney Azerbaycan Türkçesi'nin Van Küresin Ağzı'nın ses bilgisi, şekil bilgisi ve söz varlığı bakımından incelenmesi için malzeme oluşturulmuştur. Van Küresin Ağzı'ndan yapılan derleme metinlerindeki Türkiye Türkçesi yazı dilinde bulunmayan ve fonetik açıdan tanınamayacak derecede değişen kelimeler için sözlük hazırlanmıştır.

Bu çalışmayla; Türkçenin kuralları, özellikleri ve söz varlığının tespit edilmesi için önem arz eden Van Küresin Ağzı'na ait dil malzemesi kayıt altına alınmıştır. Bu malzeme ses bilgisi ve şekil bilgisi bakımından incelenerek özellikleri tespit edilmiş ve sözlüğü çıkarılmıştır. İnceleme bölümünde; Güney Azerbaycan Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi'yle karşılaştırmalar yapılarak Van Küresin Ağzı'nın ses ve şekil bilgisi özellikleri tespit edilmiştir.

Bu çalışma, Van Küresin Ağzı'nın Güney Azerbaycan Türkçesi ağzı olduğunu göstermektedir. Van Küresin Ağzı, Güney Azerbaycan Türkçesi'nin ağzı olmakla birlikte doğal olarak ses bilgisi, şekil bilgisi ve söz varlığı bakımından Türkiye Türkçesi'nden etkilenmiştir. Van Küresin Ağzı, Azerbaycan Türkçesi ve ağızlarında kullanılan fakat Türkiye Türkçesi'nde kullanılmayan Eski Türkçe ve Orta Türkçe menşeli birçok kelimenin de olduğu zengin bir kelime hazinesine sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Azerbaycan Türkçesi, Güney Azerbaycan Türkçesi, Ağız, Azerî Ağızları, Van Küresin Ağzı

ABSTRACT

BULAK, Şahap. Van Kuresin Dialect, Doctorate Thesis, Malatya, 2015

The present study made a compilation of Van Kuresin dialect being spoken in city centre of Van and in its towns and villages, in Saray city centre and in its towns and villages, and in villages of Edremit. The compilations were got down through phonetic transcription. Hence, Van Kuresin dialect, which is about being extinct, was documented. Through the present documentation, the data of phonology, morphology, and vocabulary was provided about Van Kuresin dialect, which comes from south Azerbaijani Turkish of contemporary branches of Oghuz Turkish. Out of compilation texts of Van Kuresin dialect, a dictionary was constructed for vocabularies which do not exist in Turkey Turkish and which have phonetically changed much.

Through the present study, language features of Van Kuresin dialect were taken under record, which are crucial for the features, rules and vocabulary existence of Turkish language. The data were examined phonetically and morphologically, and a dictionary was constructed. In methodology, by comparing South Azerbaijani Turkish, Azerbaijani Turkish and Turkey Turkish phonological and morphological features of Van Kuresin dialect was found out.

Phonological, morphological and lexical examination of the texts prove Van Kuresin dialect to be a South Azerbaijani Turkish. As well as being a dialect of South Azerbaijani Turkish, Van Kuresin Dialect has been affected phonologically, morphologically and lexically by Turkey Turkish. Van Kuresin dialect has a rich vocabulary set being used in Azerbaijani Turkish and its dialects, old and medium Turkish which were not found in modern Turkish.

Keywords: Turkish, Azerbaijani Turkish, South Azerbaijani Turkish, dialect, Azeri dialects, Van Kuresin dialect.

VAN KÜRESİN AĞZI

Şahap BULAK

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....i

ONUR SÖZÜ.....ii

İTHAF SAYFASI.....iii

ÖNSÖZ.....iv

ÖZET.....v

ABSTRACT.....vi

İÇİNDEKİLER.....vii

GİRİŞ.....1

1. Araştırmada Kullanılan Materyal ve Yöntem.....1

2. Araştırmada Kullanılan Transkripsiyon İşaretleri.....5

3. Araştırma Alanı Listesi.....7

4. Araştırma Alanının Tarihçesi.....8

5. Araştırma Alanının Etnik Yapısı.....11

6. Van Azerîleri.....11

BİRİNCİ BÖLÜM

1. İNCELEME.....14

1.1. SES BİLGİSİ.....14

1.1.1. Van Küresin Ağzında Kullanılan Ünlüler.....14

1.1.1.1. â Ünlüsü.....15

1.1.1.2. a̯ Ünlüsü.....16

1.1.1.3. é Ünlüsü.....16

1.1.1.4. ė Ünlüsü.....17

1.1.1.5. ê Ünlüsü.....17

1.1.1.6. e̯ Ünlüsü.....18

1.1.1.7. ɪ̯ Ünlüsü.....18

1.1.1.8. î Ünlüsü.....19

1.1.1.9. i̯ Ünlüsü.....19

1.1.1.10. í Ünlüsü.....20

1.1.1.11. ô Ünlüsü.....20

1.1.1.12. ȯ Ünlüsü.....21

1.1.1.13. ô̯ Ünlüsü.....21

1.1.1.14. û Ünlüsü.....21

1.1.1.15. u̯ Ünlüsü.....22

1.1.1.16. û Ünlüsü.....22

1.1.2. Van Küresin Ağzında Kullanılan Ünsüzler.....22

1.1.2.1. ć Ünsüzü.....24

1.1.2.2. C Ünsüzü.....24

1.1.2.3. Ç Ünsüzü.....25

1.1.2.4. ġ Ünsüzü.....25

1.1.2.5. ǧ Ünsüzü.....25

1.1.2.6. ḥ Ünsüzü.....26

1.1.2.7. x Ünsüzü.....26

1.1.2.8. ḫ Ünsüzü.....27

1.1.2.9. q Ünsüzü.....28

1.1.2.10. ḷ Ünsüzü.....28

1.1.2.11. M Ünsüzü.....29

1.1.2.12. ṇ Ünsüzü.....29

1.1.2.13. P Ünsüzü.....30

1.1.2.14. ṛ Ünsüzü.....30

1.1.2.15. S Ünsüzü.....30

1.1.2.16. T Ünsüzü.....31

1.1.2.17. V Ünsüzü.....31

1.1.2.18. w Ünsüzü.....32

1.1.2.19. ẏ Ünsüzü.....33

1.1.2.20. ź Ünsüzü.....33

1.1.2.21. ' Ünsüzü.....33

1.1.3. Ses Olayları.....34

1.1.3.1. Ünlülerle İlgili Ses Olayları.....34

1.1.3.1.1. Ünlü Uyumları.....34

1.1.3.1.1.1. Kalınlık İncelik (Büyük Ünlü) Uyumu.....34

1.1.3.1.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık (Küçük Ünlü) Uyumu.....39

1.1.3.1.2. Ünlü Düşmesi.....42

1.1.3.1.3. Ünlü Türemesi.....43

1.1.3.1.4. Geniş Ünlülerin Daralması.....44

1.1.3.1.5. Dar Ünlülerin Genişlemesi.....45

1.1.3.1.6. Kalın Ünlülerin İncelmesi.....45

1.1.3.1.7. İnce Ünlülerin Kalınlaşması.....47

1.1.3.1.8. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi.....48

1.1.3.1.9. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması.....49

1.1.3.1.10. Kısa Ünlülerin Uzaması.....50

1.1.3.1.11. Ünlü Kısalması.....51

1.1.3.1.12. Ünlü İkizleşmesi.....52

1.1.3.1.13. Ünlü Benzeşmesi.....53

1.1.3.1.14. Ünlü Aykırılaşması.....54

1.1.3.2. Ünsüzlerle İlgili Ses Olayları.....55

1.1.3.2.1. Ünsüz (Ötümlülük Ötümsüzlük) Uyumu.....55

1.1.3.2.2. Ünsüz Düşmesi.....57

1.1.3.2.3. Ünsüz Türemesi.....58

1.1.3.2.4. Ünsüz Tekleşmesi.....59

1.1.3.2.5. Ünsüz İkizleşmesi.....59

1.1.3.2.6. Ünsüz Aykırılaşması.....61

1.1.3.2.7. Ünsüz Yer Değiştirmesi.....61

1.1.3.2.8. Dudaksılaşma.....63

1.1.3.2.9. Ötümlüleşme.....64

1.1.3.2.10. Ötümsüzleşme.....65

1.1.3.2.11. Ünsüz İncelmesi.....67

1.1.3.2.12. Ünsüz Kalınlaşması.....67

1.1.3.2.13. Süreklileşme.....68

1.1.3.2.13.1. Sızıcılaşma.....68

1.1.3.2.13.2. Akıcılaşma.....70

1.1.3.2.14. Süreksizleşme.....71

1.1.3.2.15. Ünsüz Benzeşmesi.....71

1.1.3.3. Ünlü ve Ünsüzlerle ilgili Ses Olayları.....73

1.1.3.3.1. Hece Kaynaşması.....73

1.1.3.3.2. Hece Yutumu.....73

1.2. ŞEKİL BİLGİSİ.....75

1.2.1. Çekim Ekleri.....75

1.2.1.1. İsim Çekim Ekleri.....75

1.2.1.1.1. İsim Hâl Ekleri.....75

1.2.1.1.1.1. Yalın Hâl.....75

1.2.1.1.1.2. Belirtme Hâli Eki.....75

1.2.1.1.1.3. Yönelme Hâli Eki.....77

1.2.1.1.1.4. Bulunma Hâli Eki.....79

1.2.1.1.1.5. Çıkma Hâli Eki.....80

1.2.1.1.1.6. İlgi Hâli Eki.....81

1.2.1.1.1.7. Eşitlik Hâl Eki.....82

1.2.1.1.1.8. Vasıta Hâli Eki.....83

1.2.1.1.2. Çokluk Eki.....84

1.2.1.1.3. İyelik Ekleri.....85

1.2.1.1.4. Soru Eki.....87

1.2.1.2. Fiil Çekim Ekleri.....88

1.2.1.2.1. Basit Kipler.....88

1.2.1.2.1.1. Haber Kipleri.....89

1.2.1.2.1.1.1. Duyulan Geçmiş Zaman Çekimi.....89

1.2.1.2.1.1.2. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi.....92

1.2.1.2.1.1.3. Şimdiki Zaman Çekimi.....94

1.2.1.2.1.1.3.1. I. Tip Şimdiki Zaman Çekimi.....94

1.2.1.2.1.1.3.2. II. Tip Şimdiki Zaman Çekimi.....96

1.2.1.2.1.1.3.3. III. Tip Şimdiki Zaman Çekimi.....98

1.2.1.2.1.1.4. Geniş Zaman Çekimi.....99

1.2.1.2.1.1.5. Gelecek Zaman Çekimi.....102

1.2.1.2.1.2. Tasarlama Kipleri.....105

1.2.1.2.1.2.1. Gereklilik Kipi Çekimi.....105

1.2.1.2.1.2.2. Şart Kipi Çekimi.....105

1.2.1.2.1.2.3. İstek Kipi Çekimi.....107

1.2.1.2.1.2.4. Emir Kipi Çekimi.....109

1.2.1.2.2. Birleşik Kip Çekimleri.....112

1.2.1.2.2.1. Hikâye Birleşik Çekimi.....112

1.2.1.2.2.2. Rivayet Birleşik Çekimi.....114

1.2.1.2.2.3. Şart Birleşik Çekimi.....115

1.2.1.2.3. Kişi Ekleri.....115

1.2.1.2.3.1. Zamir Kökenli Kişi Ekleri.....116

1.2.1.2.3.2. İyelik Kökenli Kişi Ekleri.....119

1.2.1.2.4. Soru Eki.....121

1.2.1.2.5. Ek Fiil.....122

1.2.1.2.5.1. Ek Fiil Duyulan Geçmiş Zaman Çekimi.....123

1.2.1.2.5.2. Ek Fiilin Görülen Geçmiş Zaman Çekimi.....123

1.2.1.2.5.3. Ek Fiil Geniş Zaman (Bildirme) Çekimi.....125

1.2.1.2.5.4. Ek Fiil Şart Kipi Çekimi.....127

1.2.2. Yapım Ekleri.....127

1.2.2.1. İsim Yapım Ekleri.....127

1.2.2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri.....127

1.2.2.1.1.1. +ax.....128

1.2.2.1.1.2. +an/+en.....128

1.2.2.1.1.3. +ar/+er, +şar/+şer 128

1.2.2.1.1.4. +arı/+eri/+ra/+rı 129

1.2.2.1.1.5. +bâz 129

1.2.2.1.1.6. +ca/+ce/+ça/+çe 130

1.2.2.1.1.7. +ça/+çe 130

1.2.2.1.1.8. +can/+cen 131

1.2.2.1.1.9. +cı/+ci/+çı/+çi 131

1.2.2.1.1.10. +cıx/+cix 132

1.2.2.1.1.11. +dâr 133

1.2.2.1.1.12. +daş/+deş 133

1.2.2.1.1.13. +dırıx 134

1.2.2.1.1.14. +gâh 134

1.2.2.1.1.15. +gil 135

1.2.2.1.1.16. +h/+x 135

1.2.2.1.1.17. +istan 136

1.2.2.1.1.18. +qa 136

1.2.2.1.1.19. +qan /+ken 136

1.2.2.1.1.20. +ki 137

1.2.2.1.1.21. +l 137

1.2.2.1.1.22. +la 138

1.2.2.1.1.23. +leyin 138

1.2.2.1.1.24. +lı/+li 138

1.2.2.1.1.25. +lıx/+lix 139

1.2.2.1.1.26. +man/+men 140

1.2.2.1.1.27. +ncı/+nci 140

1.2.2.1.1.28. +sız/+siz 141

1.2.2.1.1.29. +sul 142

1.2.2.1.1.30. +tı/+ti 142

1.2.2.1.1.31. +ya/+ye 142

1.2.2.1.1.32. +yet/+yat 143

1.2.2.1.1.33. bi+ Ön Eki 143

1.2.2.1.1.34. na+ Ön Eki 144

1.2.2.1.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri 144

1.2.2.1.2.1. -a/-e 144

1.2.2.1.2.2. -acak/-ecek/-acax 145

1.2.2.1.2.3. -ax/-eh/-ek 145

1.2.2.1.2.4. -alı/-eli 146

1.2.2.1.2.5. -an/-en 146

1.2.2.1.2.6. -anda/-ende 147

1.2.2.1.2.7. -ar/-er/-ır/-ir/-r 147

1.2.2.1.2.8. -arax/-erex 148

1.2.2.1.2.9. -cax/-cex 148

1.2.2.1.2.10. -ç/-nç 149

1.2.2.1.2.11. -dıxça/-tıxça 149

1.2.2.1.2.12. -dık/-dik/-tık/-tik 149

1.2.2.1.2.13. -eleh 150

1.2.2.1.2.14. -enek 151

1.2.2.1.2.15. -ga/-qa 151

1.2.2.1.2.16. -gan/-qan 152

1.2.2.1.2.17. -ge 152

1.2.2.1.2.18. -geç/-geş 153

1.2.2.1.2.19. -gı/-gi/-gu/-gü 153

1.2.2.1.2.20. -gın/-gun/-gün/-kın/-kin 154

1.2.2.1.2.21. -ı/-i 154

1.2.2.1.2.22. -ıban/-iben 155

1.2.2.1.2.23. -ıcı/-ici 155

1.2.2.1.2.24. -ım/-im/-m 156

1.2.2.1.2.25. -ınca/-ınce 156

1.2.2.1.2.26. -ıp/-ip 157

1.2.2.1.2.27. -ış/-iş 158

1.2.2.1.2.28. -k/-x/-h 158

1.2.2.1.2.29. -ken 159

1.2.2.1.2.30. -ma/-me 159

1.2.2.1.2.31. -maca/-mece 160

1.2.2.1.2.32. -madan/-meden 160

1.2.2.1.2.33. -mak/-mek 161

1.2.2.1.2.34. -man/-men 161

1.2.2.1.2.35. -maz/-mez 162

1.2.2.1.2.36. -mur 162

1.2.2.1.2.37. -n 162

1.2.2.1.2.38. -si 163

1.2.2.1.2.39. -t 163

1.2.2.1.2.40. -tı/-ti 164

1.2.2.1.2.41. -v 164

1.2.2.2. Fiil Yapım Ekleri 164

1.2.2.2.1. İsimden Fiil Yapım Ekleri 164

1.2.2.2.1.1. +a-/+e- 165

1.2.2.2.1.2. +al-/+el-/+l- 165

1.2.2.2.1.3. +ar-/+er- 166

1.2.2.2.1.4. +da- 166

1.2.2.2.1.5. +ık-/+ik- /+ıx- 167

1.2.2.2.1.6. +la-/+le- 167

1.2.2.2.1.7. +lan-/+len- 168

1.2.2.2.1.8. +laş-/+leş- 168

1.2.2.2.2. Fiilden Fiil Yapım Ekleri 169

1.2.2.2.2.1. -a-/-e- 169

1.2.2.2.2.2. -ala-/-ele- 170

1.2.2.2.2.3. -ar-/-er-/-ır-/-ir-/-r- 170

1.2.2.2.2.4. -dır-/-tır- 171

1.2.2.2.2.5. -k- 172

1.2.2.2.2.6. -l- 172

1.2.2.2.2.7. -ma-/-me- 173

1.2.2.2.2.8. -n- 173

1.2.2.2.2.9. -p- 174

1.2.2.2.2.10. -se- 174

1.2.2.2.2.11. -ş- 175

1.2.2.2.2.12. -t- 175

SONUÇ 176

İKİNCİ BÖLÜM

METİNLER 186

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SEÇME SÖZLÜK 474

KAYNAKÇA 561

GİRİŞ

1. Araştırmada Kullanılan Materyal ve Yöntem

Çalışmaya başlamadan Van ilinin fiziki coğrafyası, tarihi, geçmişi, sosyo-ekonomik durumu, kültürel yapısı ve etnik yapısı ile ilgili konular araştırılarak ikliminden nüfus hareketliliğine kadar ana hatlarıyla tanındıktan sonra çalışmanın planlanması yapıldı. Azerîlerin Van'da yaşadıkları mahalle, ilçe, belde ve köyler tespit edildi. Bu tespitten sonra Van'da "Küresinli" olarak bilinen Azerîlerin tarihleri, kültürleri ve göç hareketleri incelendi. Bu araştırma neticesinde Van'da Azerîlerin yaşadığı Van merkez mahallelerinden İskele, Yalı, Abdurrahmangazi, Şahbağı, ve İstasyon mahalleleri; merkez Bostaniçi, Erçek ve Güzelsu Beldeleri ile Alaköy, Kasımoğlu, Karagündüz, Kıratlı, Yumrutepe, Yekebağ, Arıtoprak, Karakoç ve Ortanca köyleri; Edremit İlçesine bağlı Köprüler Köyü; Çaldıran İlçesine bağlı Güngören, Kilimli, Umuttepe köyleri; Gürpınar İlçesine bağlı Elaçmaz Köyü; Özalp İlçesine bağlı Aksorguç, Aşağı Akçagüller Aşağı Tulgalı, Aşağı Yorganlı, Çırakköy, Çubuklu, Damlacık, Hacı Ali, Aşağı Balçıklı, Sağmalı, Yavuzlar ve Yukarı Tulgalı köyleri; Saray İlçe merkezi ve Bakışık, Beyarslan, Dolutaş, Örenburç, Sırımlı ve Turanköy köyleri tek tek gezilerek yerinde incelemeler yapıldı. Bu incelemeler sonucunda söz konusu yerleşim birimlerinde yaşayan insanların kendilerini Van Azerîsi için kullanılan "Küresinli" olarak tanıttıkları ve Cumhuriyetin ilk yıllarında İran'dan göçle gelerek buralara yerleştikleri belirlendi.

Yukarıda adı geçen yerleşim birimlerinden Van merkeze bağlı Erçek ve Güzelsu beldeleri ile Arıtoprak, Karakoç ve Ortanca köyleri; Çaldıran ilçesine bağlı Güngören, Kilimli, Umuttepe köyleri; Gürpınar İlçesine bağlı Elaçmaz Köyü; Özalp ilçesine bağlı Aksorguç, Aşağı Akçagüller Aşağı Tulgalı, Aşağı Yorganlı, Çırakköy, Çubuklu, Damlacık, Hacı Ali, Aşağı Balçıklı, Sağmalı, Yavuzlar ve Yukarı Tulgalı köyleri; Saray ilçesine bağlı Bakışık, Sırımlı, Beyarslan, Dolutaş, Turanköy ve Örenburç köylerinde yaşayan 60 yaş üzeri insanların çoğunun Kürtçe dışında dil bilmedikleri, 60 yaşın altındakilerin de Türkçeyi sonradan öğrendikleri tespit edildi. Söz konusu insanların Türkçe bilmemelerine rağmen kendilerini "Küresinli" yani Van Azerîsi olarak tanıtmaları üzerine yapılan görüşmelerde bu durumla ilgili iki

farklı görüş öne çıktı. Birincisine göre Van Azerîlerinin anıldığı "Küresinli" adının "suni çocukları" anlamına gelen Farsça "kurresuni" kelimesinden türediği, bu kelimenin İran'ın batısında Kürtlerin, Sünni Azerîlerin ve Arapların yaşadığı bölgeye coğrafi ad olarak verildiği, bu bölgeden Türkiye'ye göç eden Azerî ve Kürtlerin bu yüzden kendilerini "kurresunni" kelimesinden bozma olan "küresinli" olarak tanıttığı, yukarıda adı geçen yerleşim yerlerindeki insanların İrandaki "kurresunni" bölgesinden gelen Kürtler olduğu düşüncesidir. "Küresinli" diye anılanların bile birbirleri için "Kürt Küresinlisi", "Türk Küresinlisi" ve "Acem Küresinlisi" gibi nitelendirmeler yapması bu görüşü destekler (Levendoğlu, 2006:97-98). İkinci görüşe göre söz konusu yerleşim birimlerinde yaşayan insanların İran Azerîsi olduğu, Türkiye'ye göç ettikten sonra asimilasyona uğrayarak Kürtleştikleri düşüncesidir. 60 yaş üzeri insanların çoğunun Türkçe bilmemeleri, bilenlerin de Türkçeyi sonradan öğrendiklerinin tespiti, ikinci görüşün doğruluğunu zayıflatmaktadır. Çalışmanın sonuçlarının sağlıklı ve güvenilir olması için söz konusu yerleşim birimlerinden derleme yapmak uygun görülmemiştir.

Bu çalışma mukayeseli bir çalışmadan çok, tasviri bir çalışmadır. Fakat konuların iyi anlaşılması için zaman zaman art zamanlı ve eş zamanlı mukayeseye başvurulmuştur. Çalışmanın amacına ulaşabilmesi için Van Azerîlerinin yaşadığı yerleşim birimlerinden öncelikle 20 yaş altı, 20-40 yaş arası, 40- 60 yaş arası ve 60 yaş üstü eğitimli eğitimsiz kadın ve erkeklerden derleme örnekleri alınarak ağız özelliklerini koruyan hedef kitle belirlendi. Bu inceleme neticesinde Van Küresin Ağzı özelliklerinin 60 yaş üstü eğitimsiz kadın ve erkeklerde daha çok korunduğu tespiti yapılarak bunlar hedef kitle olarak belirlendi. Kaynak kişilerin tespiti yapılırken ağız özelliklerini yitirmemiş olmasına dikkat edildi. Bu nedenle yaşadığı yerleşim biriminden fazla ayrılmamış, başka ağız bölgelerinde yahut yazı dilinin etkisinde kalan yerlerde bulunmamış kişiler seçilmeye çalışıldı. Bunun dışında kaynak kişilerin telaffuz organlarında sorun olmamasına azami özen gösterildi. Bu hususlar göz önünde bulundurularak Van'da Azerîlerin yaşadığı Van merkez İskele, Yalı, Abdurrahmangazi, Şahbağı ve İstasyon mahalleleri; merkez Bostaniçi Beldesi ile Alaköy, Kasımoğlu, Karagündüz, Kıratlı, Yumrutepe, Yekebağ köyleri; Edremit İlçesine bağlı Köprüler Köyü; Saray İlçe merkezi ve Sırımlı Köyü'nden toplam 31 kaynak kişiden 288 sayfalık metin derlendi. Bu çalışma oluşturulurken, mülakat,

gözlem ve sınıflandırma metotları kullanıldı. Mülakatlar sondajlama usulüyle gerçekleştirildi. Mülakatlarda, çalışmanın güvenirliği açısından, özellikle yaşlı, okuma yazma bilmeyen, yazı dilinden pek etkilenmemiş, bulunduğu bölgeden pek ayrılmayan kişiler tercih edildi. Ancak bu kitle dışından da birkaç kaynak kişi seçilerek Van Küresin Ağzı'nın genel durumu hakkında veriler elde etme yoluna gidildi.

Çalışma alanı göz önünde bulundurularak Van Azerîlerinin yoğun olarak bir arada yaşadıkları mahalle, köy ve kasaba gibi ağız özelliklerini nispeten çok daha iyi korumuş yerleşim birimlerinden daha fazla malzeme toplama gayreti gösterildi. Araştırma alanının söz dağarcığını ve dil özelliklerini iyi tespit etmek için derleme yapılacak hedef kitle seçildi. Belirlenen kaynak kişilerden masal, hikâye, bayram ve düğün gelenekleri gibi konularda bilgi istenerek çalışmaya başlandı. Ancak bu soruların kaynak kişiyi konuşturma konusunda yetersiz kaldığı görüldü. Bunun üzerine kaynak kişilerin çoğunun yaşlı olmasından hareketle geçmiş yaşantılarından söz açıldı. Konuşmanın akışı içinde araya girilerek konuşmacı bazen düğün, bayram, yemek gibi konularda; bazen gündelik yaşantı, tarım ve hayvancılık faaliyetler gibi konularda; bazen mani, ninni halk hikâyesi, masal, hikâye ve şiir gibi konularda konuşturuldu. Böylece mümkün olduğunca günlük yaşamda kullanılan temel sözcükler, organ, akrabalık, bitki ve hayvan isimleri; temel sıfatlar ve fiiller; sayılar, zamirler ve edatlardan oluşan değişik dil malzemesine ulaşılmaya çalışıldı. Böylece konu çeşitliliği sağlanarak bir yandan söz dağarcığı ortaya çıkarılmaya çalışıldı, bir yandan da değişik folklorik öğeler derlendi.

Bütün ağız çalışmalarında olduğu gibi bu çalışmanın amaçlarından biri de, fonetik farklılaşmaların tespit edilmesidir. Bu yüzden derlenen metinlerin ses düzeyinde doğru çözümü ve işaretlendirilmesi çok önemlidir. Bu amaçla uluslararası transkripsiyon alfabesi ve Türkiye Türkçesi ağızları için oluşturulan alfabeler incelenerek Van Küresin Ağzı'na özgü bir alfabe oluşturuldu.

Kayıt altına alınan mülakat metinleri defalarca dinlenerek yazıya aktarılmaya başlandı. İlk birkaç metin yazıya aktarılırken çerçeve bir Van Küresin Ağzı alfabesi oluşturuldu. Bu alfabe bütün metinler yazıya aktarılıncaya kadar geliştirildi. Metinlerde doğallık unsuru ön planda tutularak parçalar üstü anlam birimler olan

noktalama işaretleri kullanılmadı. Metinler numaralandırılırken cümleler yerine satırlar numaralandırıldı. Böylece metinlerin orijinalliği korunmaya çalışıldı. Bu çerçevede Van Küresin Ağzı, derlenen metinlere dayalı olarak, ses bilgisi ve şekil bilgisi bakımından incelendi.

Çalışmanın inceleme bölümünde ses bilgisi ve şekil bilgisi üzerinde durulmuştur. Araştırmanın ses bilgisi kısmında kullanılan ünlü ve ünsüz sesler tek tek ele alınarak özellikleri art zamanlı ve eş zamanlı mukayeseyle belirtildikten sonra metinlerden örneklendirildi. Ayrıca ses olayları ünlülerle ilgili, ünsüzlerle ilgili ve hem ünlülerle hem de ünsüzlerle ilgili ses olayları olarak üç ayrı başlık altında incelenerek özellikleri, ortaya çıkış sebepleri art zamanlı ve eş zamanlı mukayeseyle belirtildikten sonra metinlerden örneklendirildi. Ünlülerle ilgili ses olaylarının bulunduğu bölümün başında ünlü uyumları; ünsüzlerle ilgili ses olaylarının bulunduğu bölümün başında ise ünsüz uyumu incelenerek örneklendirildi.

Şekil bilgisi başlığı altında derlenen metinlerden hareketle çekim ekleri ve yapım ekleri alt gruplara ayrılarak incelendi. Çekim ekleri isim çekim ekleri ve fiil çekim ekleri olarak ikiye ayrıldı. İsim çekim ekleri; hâl ekleri, iyelik ekleri çokluk eki ve soru eki olarak alt başlıklara ayrılarak; ayrıca isim hâl ekleri; belirtme, yönelme, bulunma, çıkma, ilgi, eşitlik ve vasıta hâli alt başlıklarında ele alınarak özellikleri verildikten sonra örneklendirildi. Fiil çekim ekleri; kip ekleri, kişi ekleri ve soru eki olarak üç bölümde incelendi, daha sonra bu bölümler kendi içinde alt bölümlere ayrılarak incelenip bütün özellikleri verildikten sonra örneklendirildi.

Yapım ekleri ise önce isim yapım ekleri ve fiil yapım ekleri olarak ikiye ayrılmış, isim yapım ekleri isimden isim ve fiilden isim yapım ekleri; fiil yapım ekleri isimden fiil ve fiilden fiil yapım ekleri olarak alt başlıklar halinde ele alınarak özellikleri verildikten sonra örneklendirildi.

Ses ve şekil bilgisi özelliklerinin doğru tespiti için gerekli yerlerde Eski Türkçe, Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi ve Güney Azerbaycan Türkçesi ile mukayese yoluna gidildi. Böylece Van Küresin Ağzı'nın ses ve şekil bilgisi özellikleri ortaya konuldu.

Türkiye Türkçesi'nde bulunmayan veya uğradığı şekli değişikliklerden dolayı tanınmayacak hâle gelen kelimeler ile anlam kaymasıyla farklı anlamda kullanılan kelimeler için sözlük hazırlandı. Sözlükte söz konusu kelimelerin Van Küresin Ağzı'ndaki anlamı verilerek metinleri kolay anlama imkanı sağlandı.

2. Araştırmada Kullanılan Transkripsiyon İşaretleri

â Uzun /a/ ünlüsü

a̯ Kısa /a/ ünlüsü

é /e/-/ı/ arası ünlü

ė Kapalı /e/ ünlüsü

ê Uzun /e/ ünlüsü

e̯ Kısa /e/ ünlüsü

ı̯ Kısa /ı/ ünlüsü

i̯ Kısa /i/ ünlüsü

î Uzun /i/ ünlüsü

í /ı/-/i/ arası ünlü

ȯ /o/-/u/ arası ünlü

ô Uzun /o/ ünlüsü

ô̂ Uzun /ö/ ünlüsü

u̯ Kısa /u/ ünlüsü

û Uzun /u/ ünlüsü

û̂ Uzun /ü/ ünlüsü

ć	/c/-/j/ arası ünsüz
C	/c/-/ç/ arası ünsüz
Ç	/ç/-/ş/ arası ünsüz
ġ	Ötümlü arka damak ünsüzü
ğ̂	Düşmek üzere olan belirsiz /ğ/ ünsüzü
ḥ	Nefesli /h/ ünsüzü(Arapça ح ünsüzünün karşılığı)
x	Hırıltılı /h/ ünsüzü(Arapça خ ünsüzünün karşılığı)
ĥ̲	Düşmek üzere olan belirsiz /h/ ünsüzü
q	Arka damak /k/ ünsüzü (Arapça ق ünsüzünün karşılığı)
l̲̂	Düşmek üzere olan belirsiz /l/ ünsüzü
M	/b/-/m/ arası ünsüz
n̲̂	Düşmek üzere olan belirsiz /n/ ünsüzü
P	/p/-/b/ arası ünsüz
r̲̂	Düşmek üzere olan belirsiz /r/ ünsüzü
S	/s/-/z/ arası ünsüz
T	/t/-/d/ arası ünsüz
V	/b/-/v/ arası ünsüz
w	Çift dudak /v/ ünsüzü
ŷ̲	Düşmek üzere olan belirsiz /y/ ünsüzü
ź	/c/-/z/ arası ünsüz

'	Arapça ع ünsüzünün karşılığı
>	Gelişim işareti
ø	Düşen veya kaybolan ses ve eki gösterir.

3. Araştırma Alanı Listesi

NO	ADI SOYADI	DERLEME YERİ
1	Senem AKBAŞ	Van-Merkez- Karagündüz Köyü
2	Ümmügülsüm ALICI	Van-Merkez- Karagündüz Köyü
3	Şeyda SAPAN	Van-Merkez- İskele Mahallesi
4	Nigar YAĞDIRAN	Van-Merkez- İskele Mahallesi
5	Dilber AKDENİZ	Van-Merkez- Alaköy
6	Nuriye ŞAHİN	Van-Merkez- Karagündüz Köyü
7	Ayşe KESER	Van-Merkez- Bostaniçi Beldesi
8	Tahir YARDIM	Van-Merkez- Abdurrahmangazi Mahallesi
9	Mahmut CANCAN	Van-Merkez- Alaköy
10	Halil KESER	Van-Merkez- Bostaniçi Beldesi
11	Kıymet EREL	Van-Merkez- Yumrutepe Köyü
12	Gülüzar BİNİCİ	Van-Merkez- İstasyon Mahallesi
13	İsmail AKBAŞ	Van-Merkez- Kıratlı Köyü
14	Mustafa SELEŞ	Van-Merkez- Alaköy
15	Mehmet TUNCAY	Van-Edremit- Köprüler Köyü
16	İsmail ÖNTÜRK	Van-Merkez- Kasımoğlu Köyü
17	Leyla ÇİÇEKEL	Van-Merkez- Alaköy
18	Ali- Hüriye YAPRAK	Van-Merkez- Bostaniçi Beldesi
19	İdris EREL	Van-Merkez- Yumrutepe Köyü
20	Osman YAĞDIRAN	Van-Merkez- İskele Mahallesi
21	Tayyip GÜNBAŞ	Van-Saray- Merkez
22	Zekiye SAĞLAM	Van-Merkez- Yalı Mahallesi
23	Mehmet Emin ŞAHİN	Van-Merkez- Karagündüz Köyü
24	Abdulbari ÇOBANLI	Van-Merkez- İskele Mahallesi
25	Fahrettin İÇGÜLEÇ	Van-Merkez- Yekebağ Mezrası

26	M. Haşim BAYRAM	Van-Saray- Merkez
27	Muzaffer BARLIK	Van-Saray- Sırımlı Köyü
28	Yaşar BİNİCİ	Van-Merkez- İstasyon Mahallesi
29	Muzaffer BAŞTÜRK	Van-Merkez- Kasımoğlu Köyü
30	Yaşar CENGER	Van-Merkez- Yumrutepe Köyü

4. Araştırma Alanının Tarihçesi

Van, Doğu Anadolu Bölgesinin Yukarı Murat-Van bölümündeki Van Gölü kapalı havzasında yer almaktadır. Van, kuzeyden Ağrı'nın Doğubeyazıt, Diyadin ve Hamur ilçeleri, batıdan Van Gölü ve Ağrı'nın Patnos ilçesi, Bitlis'in Adilcevaz, Tatvan ve Hizan ilçeleri, güneyden Siirt'in Pervari ilçesi, Hakkari ili, Beytüşşebab ve Yüksekova ilçeleri ile doğudan İran sınırı ile çevrilidir (Levendoğlu, 2006:68). Eski yerleşim göle daha yakın bir bölgedeyken bu gün kıyıdan yedi km uzaklıkta eğimli bir alan üzerine yeniden kurulmuştur.

"Van" adının kesin olarak nereden geldiği bilinmemekle birlikte kökeninin Akatlara dayandığı tahmin edilmektedir.Zira, Van bölgesi, Urartular döneminde "Tuşpa" adıyla anılmıştır. "Van" ismine İslam fetihlerinde ve Arapça kaynaklarda pek rastlanmıyor (Minorsky-Boswoeth, 2002:135). 1655'te Van'ı ziyaret eden Evliya Çelebi'ye göre Van ismi, Büyük İskender tarafından "Vang" olarak verilen isimden doğdu (Dankoff- vd.,2001:191).

Van şehrinde yapılan arkeolojik kazılarda Kalkolitik, Bronz ve Demir dönemlerinde yerleşimin bulunduğuna ait bulgulara rastlanmıştır. Bu nedenle yerleşim MÖ 4000 yıllarına kadar gider, bu tarihi MÖ 5000 yıllarına kadar götürenler hatta MÖ 15000'lere kadar taşıyan kaynaklar mevcuttur (Levendoğlu, 2006:66; Gökçür, 2012:1). Kesin olan bir şey varsa Van'da oldukça eski ve sürekli bir kültürün var olduğudur.

Van ve çevresinde ilk güçlü kültür ve siyasi yapı Asya kökenli Hurrilerin MÖ 2000'lerde Van Gölü'nden itibaren Kızılırmak ve Yeşilırmak'ın Karadeniz'e döküldüğü yerlere kadar uzanan bölgeye hakim olmasıyla başladı. MÖ III. yüzyılda

siyasi sorunlarla bölünerek parçalara ayrıldılar. Bölgedeki istikrarsızlık ve parçalanmış siyasi yapıdan faydalanmaya çalışan Asurlular MÖ 857'de hakimiyetlerini kurdular (Gök, 2005:24). Asurlulara Urartular karşı koydu. Her iki güç arasında 200 yüz yılı aşkın çatışma ve mücadele devam etti. Dağlık araziyi kontrol etmekte zorluk yaşayan Asurlulara karşı Urartular başarılı olarak, Van şehrini başkent yaparak Urartu Devleti'ni kurmayı başardılar. Urartular başta Van kalesi olmak üzere bölgeyi imar ettiler, sosyal ve ekonomik yapıyı yeniden inşa ettiler (Kılıç, 2012:505).

Urartulardan sonra bölgede sırasıyla İskitler, Medler ve Persler hâkimiyet kurdular. Büyük İskender'in Pers İmparatorluğunu ele geçirmesiyle bölge İskender'in generallerinden Selevkius'un idaresine geçti. Ardından Van yıllarca Bizans ve İran arasında siyasi mücadelelere sahne oldu ve sürekli el değiştirdi. Van II. ve VII. yüzyıllar arasında Sâsâni idaresinde kaldı (Gökçur, 2012:1-2). 625 yılında bölgeye gelen Hazar Türkleriyle İslam orduları arasında bir takım mücadeleler oldu.

İslamiyet'in yayılmasıyla bölgede önce Emeviler ardından Abbasiler etkili olmaya başladılar. Abbasilerin merkezi otoritesinin zayıflamasıyla birlikte Van ve çevresinde yerel sülâleler etkin olmaya başladılar. 885'te Bagrat Hanedanı'ndan Aşot önce Halife tarafından, ardından Bizans tarafından Ermenistan Kralı olarak tanındı. Van ve çevresinde Ermeniler, Bizanslılar ve Mervaniler arasında hakimiyet mücadelesi başladı. 113 yıl süren Vaspurakan Ermeni Krallığı son bulurken bölge Bizanslıların kontrolü altına girdi.

1018'den itibaren bölgeye Türk akınları başladı. Çağrı Bey, bölgede bir çok kaleyi ele geçirmesine rağmen Van Kalesi'ni alamadı (Gökçur, 2012:2). 1045'te Tuğrul Bey'in emriyle Van yöresine asker gönderildi. Muradiye ve Erciş Büyük Selçuklu kuvvetleri tarafından fethedildi. Fakat bölgenin bir bütün olarak fethi 1064'te Sultan Alpaslan devrinde Melikşah tarafından gerçekleştirildi. Melikşah Van şehrini ve kalesini alarak yöredeki Selçuklu hakimiyetini pekiştirdi. Selçukluların hakimiyetini 1207'de Eyyübiler, 1230'da Harzemşahlar, 1232'de Anadolu Selçukluları takip etti. Van ve yöresinde İlhanlıların tam olarak hakim olduğu zamana kadarki dönem, yerel ailelerin arasındaki iktidar kavgalarıyla geçti. 1231'de

bölgeye saldırmaya başlayan Moğollar, 1243 Kösedağ Savaşı'yla birlikte Anadolu ve Van'a hakim oldular (Sarıca, 2009:41). Van Gölü ve çevresinde Moğol hakimiyeti 1336'da son buldu. Bölgenin hakimiyeti ilhanlılara geçti.

İlhanlıların hakimiyetine son veren Karakoyunlular Van ve çevresini 1374'ten itibaren tam olarak kontrol altına aldı. 1387'de Timur Van'ı ele geçirerek yönetimini yerel bir aileye bıraktı. Timur ve sonrası bölgede Timurluların hakimiyeti zaman zaman Karakoyunlular tarafından kesintiye uğratılsa da devam etti. Bu iki güç arasındaki çekişme, 1467'de Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'ın hakimiyeti ele geçirmesine kadar sürdü. 1507'de Safevî kuvvetleri Van'a girerek şehri zapt etti (Kılıç, 2012:506-507). Safevîler iç sorunlar yaşadıkları için bölgede ve Van'da asayişi sağlamakta güçlük yaşadılar.

Osmanlılar 1533-1535 Irakeyn Seferi'yle Van ve çevresinde etkili olmaya başladılar (Gök, 2005:25). Bu dönemde Van, Osmanlılar ile Safevîler arasında birkaç kez el değiştirdi. Osmanlı Devleti'nin batıda ve doğuda aynı anda fetih hareketine girişmesi, Van gibi bazı bölgelerin kaybedilmesine sebep oldu. Neticede 1555 Amasya Antlaşması'yla Van ve çevresinin Osmanlılara ait olduğu kabul edildi. XVI. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti bölgede imar faaliyeti başlattı. Van, çevresinde bulunan 13 sancağın bağlı olduğu bir eyalete dönüştürüldü (Gökçur, 2012:6).

Van, Osmanlılar ile Safevî mücadelesinde sınır şehri olarak son derece stratejik bir önem kazandı. İran ile haberleşme, ticaret hatta İran'a yönelik seferlerde Van merkez olarak görüldü. 1578'de başlayan Osmanlı-İran savaşlarında Van'ın konumu son derece önemli bir yer tuttu. Van'ın sınır eyaleti olarak stratejik önemi sonraki yüzyıllarda da devam etti. Osmanlının doğuya açılan kapısı oldu (Kılıç, 2012:507).

XIX. yüzyılda Van ve çevresinde yerli beyler ve aşiretler arasında mücadeleler arttı. Osmanlı Devletinin zayıflaması, merkezi otoritenin zaaf göstermesine ve bölgedeki etkinliğini yitirmesine sebep oldu. Doğu Anadolu Bölgesinde yaygın olarak görülen "Ocaklık" ve "Yurtluk" sistemiyle aşiretlere tanınan ayrıcalıklar merkezi idareyle halk arasındaki bağların tamamen kopmasına

neden oldu. Bu sıkıntıların üzerine 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşının sosyal ve siyasi sonuçlarının meydana getirdiği kaos bölgede iyice hissedildi. 1879'da Bitlis'in vilayet haline getirilmesi, Van'a bağlı bazı bölgelerin Bitlis'e bağlanmasına neden oldu (Gökçur, 2012:6).

Van XIX. yüzyılın son yıllarında, ermeni hadiseleriyle dikkat çekmeye başladı. Özellikle I. Dünya Savaşında Doğu Anadolu'da Rus işgaliyle beraber Van'da iç çatışmalar ve kıyımlar yaşandı. Bu savaş hali şehrin tamamen tahrip olmasına ve binlerce insanın mağdur olmasına yol açtı. I. Dünya Savaşından önce 70 bin dolaylarında nüfusu olan şehir, Nisan 1919'da 10-15 bine kadar düştü. Cumhuriyetle beraber şehir merkezi inşa edilemeyecek kadar tahrip olduğundan bugünkü yerleşik yerine taşınarak yeniden inşa edildi (Kılıç, 2012:508).

5. Araştırma Alanının Etnik Yapısı

Tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapan Van'ın etnik yapısı da çeşitlilik arz eder. Birinci Dünya Savaşı'na kadar Kürtler, Türkler, Ermeniler, Çerkezler, Keldaniler, Nasturiler, Yahudiler ve Yezidiler gibi değişik ırkî ve dinî unsurları barındıran Van'da halen bu toplulukların kültürlerinin izleri çeşitli şekillerde yaşamaktadır (Mangaltepe, 2009:119-162). Günümüzde Van nüfusunun çoğunluğunu Kürtler oluşturur. Van il merkezi başta olmak üzere hemen hemen tüm ilçe, belde ve köylerde Kürtler bulunur. Kürtlerden sonra İran muhacirleri olan Azerîler gelir. Bunların dışında Türkmenler, Siirt'ten göç eden Araplar, Doğu Karadeniz Bölgesi'nden göç eden Karadenizliler ile Afgan-Rus savaşı sırasında Afganistan'dan göç eden Kırgızlar Van'ın diğer etnik unsurlarını oluşturur. Türkmenler ve Siirt'ten gelen Araplar genellikle Van şehir merkezinde; Karadenizliler, Van merkez İskele Mahallesi ile Özalp ilçesinin Dönerdere ve Emek köylerinde; Kırgızlar ise Erciş'in Ulupamir Köyü'nde yaşamaktadır.

6. Van Azerîleri

"Küresünniler" olarak tanınan Van Azerîleri hakkında pek fazla yazılı kaynak olmadığı için kökenleri ve tarihi geçmişleri ile ilgili çok fazla rivayet türemiştir. Bu rivayetlerden en yaygın olanına göre; Van Azerîleri, Azerbaycan hanlıklarından

Makü Hanlığı'na bağlıOğuz TürklerininÇepni boyuna mensupturlar. Hatta Makü Hanlığı'na bağlı yerleşik hayat süren tek boydur. Karadere civarındaki Akbulak, Muhur, Mahlemli köylerinde oturan ve "küresinli" adıyla tanınan bu boy, çiftçilik ve hayvancılık yapıyordu. Makü Hanlığı'nda onların adıyla anılan bir yayla da mevcuttu (Sultanova 2002:123-128). Bunun dışında, Selçuklular Dönemi'nde Orta Anadolu'da yaşadıkları ve kuraklık sebebiyle Giresun'a göçtükleri, 18. yüzyıla kadar burada yaşadıkları Osmanlı - Rus savaşları esnasında İran'a göç ettikleri, I. Dünya Savaşı'ndan sonra da Türkiye'ye göç ettikleri şeklinde rivayetler mevcuttur (Levendoğlu, 2006:102-103).

Van Azerîleri İran'da Hoy kent merkezi ve Almalı köyü; Salmas (Şahpur) kent merkezi ve Balav köyü; Urmiye kent merkezi ve Çiçek, Aşağı Habeş, Yukarı Habeş, Hamamcılar, Hındıvan, Höder, İsdiran, Kangen, Kehriz, Kerkuj, Körpilan, Kuluncu, Meğin, Nazlı, Seramerik, Slav, Şekeryazı, Şireki, Şorik, Verdan, Yesdikan, Var, Zeri ve Zeyve köylerinde yaşarlar (Levendoğlu; 2006:176). Günümüzde bir kısmı; işsizlik, eğitim ve ticaret gibi sebeplerle başta Tahran ve Tebriz olmak üzere çeşitli kentlere göç etmiştir.

Van Azerîleri, 1900-1930 yılları arasında, başta Şii İran baskısı ve Kürt aşiret lideri "Simko" lakaplı İsmail Ağa ile yaşanan çatışmalar olmak üzere çeşitli sebeplerle İran'ın Hoy, Salmas, Urmiye bölgesinden, aralıklarla Türkiye'ye göç ederek 24 Eylül 1925 tarih ve 2086 numaralı Şark Islahat Planı Kararnamesi'yle Van'a yerleştirilmişlerdir (Gök, 2005:215-218). Bu dönemde İran'dan göç ederek Van'a gelenler için yazılı kaynaklarda genellikle İran muhacirleri tabiri kullanılır. Bunun sebebi İran muhacirlerinin Azerî, Türkmen ve Kürtlerden oluşmasıdır. Bu dönemi konu alan bazı yazılı kaynaklarda Van Azerîlerinden ismen de bahsedilmektedir. Örneğin Van kütüğünde; Van'da sükunet sağlandıktan sonra buraya yerleştirilen Azerîlerin Van ahalisiyle kaynaşarak bütünlük sağladığı ve zaten Azerî Türkçesi'nin hâkimiyeti altında olan bölge ağzının değişmeden varlığını devam ettirdiği ile ilgili bilgiler mevcuttur (Van Kütüğü, 1993:260).

XX. yüzyılın başlarında İran'dan göç eden Azerîler; Van merkez mahallelerinden İskele, Yalı, Abdurrahmangazi, Şahbağı, ve İstasyon mahalleleri;

Bostaniçi, Erçek ve Güzelsu beldeleri ile Alaköy, Kasımoğlu, Karagündüz, Kıratlı, Yumrutepe, Yekebağ, Arıtoprak, Karakoç ve Ortanca köyleri; Edremit ilçesine bağlı Köprüler Köyü; Çaldıran ilçesine bağlı Güngören, Kilimli, Umuttepe köyleri; Gürpınar ilçesine bağlı Elaçmaz Köyü; Özalp ilçesine bağlı Aksorguç, Aşağı Akçagüller Aşağı Tulgalı, Aşağı Yorganlı, Çırakköy, Çubuklu, Damlacık, Hacı Ali, Aşağı Balçıklı, Sağmalı, Yavuzlar ve Yukarı Tulgalı köyleri; Saray ilçe merkezi ve Bakışık, Beyarslan, Dolutaş, Örenburç, Turanköy ve Sırımlı köylerine yerleştirilmişlerdir. Yapılan alan araştırmasında da söz konusu yerleşim birimlerinde yaşayan insanların kendilerini Van Azerîsi için kullanılan "Küresinli" olarak tanıttıkları ve Cumhuriyetin ilk yıllarında İran'dan göçle gelerek buralara yerleştikleri belirlendi. Ancak söz konusuyerleşim birimlerinden bazılarında yaşayanların Azerî olup olmadığı hakkında değişik görüşler mevcuttur. Bu görüşlere araştırmanın metot bölümünde değinilmiştir.

Van'da daha çok "Küresinli" olarak bilinen Azerîler, "Acem" ve "İranlı" diye de nitelendirilirler. "Küresinli" nitelemesini benimseyen Van Azerîleri, "Acem" ve "İranlı" nitelemelerini şiddetle reddederler. Bunların dışında kendileri için övünme amaçlı kullandıkları "Hatunoğulları" nitelemesi vardır. Köyde yaşayanlar genellikle tarım ve hayvancılıkla uğraşırken şehir merkezinde yaşayanlar ticaretle uğraşmaktadırlar. Gelenek ve göreneklerine bağlı olan Azerîler, Van'da çalışkanlık, misafirperverlik ve sıcakkanlılıklarıyla tanınır. Günümüzde bir kısmı, işsizlik, eğitim ve ticaret gibi sebeplerle İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa gibi büyükşehirlere göç etmiştir. Genellikle dinine bağlı olan Van Azerîleri, Sünni olup Şafii mezhebine mensupturlar.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. İNCELEME

1.1. SES BİLGİSİ

Bu bölümde Van Küresin Ağzı metinleri ses bilgisi bakımından incelenmiştir. Van Küresin Ağzı'nda kullanılan ünlüler ve ünsüzler tespit edilerek özelikleri belirlenmiş ve metinlerden bu özellikleri yansıtan örnekler verilmiştir. Daha sonra ünlülerle ilgili ses olayları, ünsüzlerle ilgili ses olayları ile ünlü ve ünsüzlerle ilgili ses olayları incelenerek örneklendirilmiştir. Ünlülerle ilgili ses olaylarının bulunduğu bölümün başında Van Küresin Ağzı'nda ünlü uyumları incelenmiş ve örneklendirilmiştir. Ünsüzlerle ilgili ses olaylarının bulunduğu bölümün başında ise ünsüz uyumu incelenmiş ve örneklendirilmiştir.

1.1.1. Van Küresin Ağzında Kullanılan Ünlüler

Van Küresin Ağzı'nda Türkiye Türkçesi yazı dilindeki ünlülerin yanında farklı fonetik değerlere sahip aşağıda gösterilen 16 ünlü tespit edilmiştir.

İşaretler	**Ses Değerleri**
â	Uzun /a/ ünlüsü
a̯	Kısa /a/ ünlüsü
é	/e/-/ı/ arası ünlü
ė	Kapalı /e/ ünlüsü
ê	Uzun /e/ ünlüsü
e̯	Kısa /e/ ünlüsü
ı̯	Kısa /ı/ ünlüsü

i̯	Kısa /i/ ünlüsü
î	Uzun /i/ ünlüsü
í	/ı/-/i/ arası ünlü
ȯ	/o/-/u/ arası ünlü
ô	Uzun /o/ ünlüsü
ô̂	Uzun /ö/ ünlüsü
u̯	Kısa /u/ ünlüsü
û	Uzun /u/ ünlüsü
û̂	Uzun /ü/ ünlüsü

1.1.1.1. â Ünlüsü

Van Küresin Ağzı'nda çok kullanılan /â/, uzun /a/ ünlüsü olup kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur. /â/ ünlüsü oluşumu bakımından ikiye ayrılır. Birincisi Arapça ve Farsça kökenli kelimelerdeki aslî uzunlukların korunmasından kaynaklanmaktadır. Bu tür kelimelerdeki /â/ ünlüsü birincil ünlüdür.

yâdımda 1/65 zâd 2/51 hâşâ 3/48 gâh 4/1 bekâridile 5/42 xızmetkâr̯lar̯ımız 6/17 wilâyette 10/8 yestıkânnı 11/3 kârnan 12/45 ḥisâb 13/16 ḥalâl 14/2 meselâ 15/9 bâzı 16/48 idâre 18/111 muhâcır 19/2 fâtihâ 20/174 seyrâna 21/1 peyâmız 1/84 ta'âla 3/270

İkincisi ise Türkçe kelimelerdeki ünsüz veya ünlü düşmesi neticesinde oluşan /â/ ünlüsüdür. Bu tür /â/ ünlüsü ise ikincil ünlüdür. Bu tür /â/ ünlüsü kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur. Türkçe kelimelerdeki ünsüz veya ünlü düşmesi neticesinde oluşan /â/ ünlüsü Azerbaycan Türkçesi ağızlarında da sıkça görülür (Şireliyev, 1962:24).

buğdâ 1/112 vâ 1/50 ahân 7/5 sâol 9/176 erâzi 9/15 sâossın 17/140 buzâım 1/117 buğdâmızı 4/91 tâux 5/60 sâolasan 10/157 târı 10/284 havâlanına 14/190 havâlanına 22/88

1.1.1.2. ạ Ünlüsü

Van Küresin Ağzı'nda az kullanılan /ạ/, kısa /a/ ünlüsüdür. Genellikle kelimelerin ilk veya son hecelerindeki vurgusuz /a/ ünlüsünün düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. /ạ/ ünlüsü ünlü kısalması neticesinde oluşmuş ikincil bir ünlüdür. Kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

Kelime başında;

ạparsın 4/300 ạparı 3/362 ạtérdıle 6/82 ạtardıx 7/10 ạhan 9/131 ạparıdile 12/92 ạlâqeder 14/257 ạcaba 21/30 ạyıb 21/66 ạlammamış 21/80 ạmbargo 21/198 ạcaba 21/30

Kelime ortasında ve sonunda;

babạèli 3/55 parạ 7/26 maḥạlesında 28/2 maḥạlleye 28/46 maḥạllede 28/50 maḥạlleye 28/51

1.1.1.3. é Ünlüsü

Van Azerî Ağz'ında çok kullanılan /é/ ünlüsü,/e/-/ı/ arası bir ünlü olup fiillerde özellikle şimdiki zaman kipi eklerinde kullanılmaktadır. /é/ ünlüsü ses olayları neticesinde oluşmuş ikincil ünlüdür. Kelime ortasında ve kelime sonunda bulunan /é/ ünlüsü, Doğu ve Güneydoğu Anadolu ağızlarında sıkça kullanılmasına rağmen bu alanda yapılan çalışmalarda genellikle /ė/ olarak değerlendirilmektedir (Ercilasun, 2002:52). Ancak bu ünlü /e/-/ı/ arası bir ünlü olup /e/ ünlüsüne yakındır. /e/-/i/ arası bir ünlü olan ve /i/ ünlüsüne yakın /ė/ ünlüsünden farklı bir fonemik değere sahiptir.

otırérem 1/2 yapérıx 1/23 çıxérım 2/56 gidérdıx 3/10 bilé 4/8 alérdı 4/8 yetirérdım 5/4 bilmédım 6/8 geçé 7/14 birleşérdıx 8/15 yapérdi 9/73 otırérdım 10/15

diyérdıle 11/3 atérdıle 12/4 vurérdiler 13/8 kötıléller 14/13 xérli 15/15 seçérdiler 16/9 yapér 17/4 sürérdıx 18/12 vermé 19/4 getırér 20/24 abé 21/13 çalérdıle 22/5 yapédıx 23/15

1.1.1.4. ė Ünlüsü

Yenisey Yazıtları'ndan itibaren birçok yazılı belgede /ė/ ünlüsü bir fonetik şekil ile gösterilmiştir (Gabain, 2007:257-258). Zeynep Korkmaz /ė/ ünlüsünün varlığını kabul eder ve bu sesin Eski Türkçedeki Oğuz Türkçesi belirtilerinden biri olduğunu belirtir (Korkmaz, 1995:205-206). Türkiye Türkçesi yazı dilinde bulunmayan bu ünlü bugün Azerbaycan Türkçesi yazı dilinde fonemik değere sahip bir ünlüdür (İlker, 1997:14-15). Türkiye Türkçesi'nde olmayan bu ünlü Anadolu ağızlarının birçoğunda kullanılmaktadır (Korkmaz, 1994:5).

Batı Türkçesi'nde Azerî Türkçesi'nde korunan ve Van Küresin Ağzı'nda çok kullanılan /ė/, kapalı /e/ ünlüsü olup iki şekilde oluşmuştur. Birincisi genellikle kelimelerin ilk hecesinde bulunan ve birincil ünlü olan /ė/ ünlüsüdür. Bu ünlü Azerbaycan Türkçesi alfabesinde /ə/ şeklinde gösterilen 9. ünlüdür (Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:176).

ėttıx 1/26 vėr 2/16 ėylesın 3/24 ėvıne 4/3 xamır ėdérdım5/3 nėreye 6/8 gėce 7/2 dėmemle 9/2 nėrde 10/10 yėrdiler̂ 11/28 tėr 12/23 yėmek 13/79 ėrmani 14/75 yėgenımız 15/103 yėr 17/66 nėder 18/40 yėrden 20/34 yėl 21/58 tėr̂lerın 12/24

İkincisi ise ünlü genişlemesi neticesinde oluşan ve şimdiki zaman kipi ekinde bulunan /ė/ ünlüsüdür. Bu tür /ė/ ünlüsü ikincil ünlü olup çok az kullanılmıştır.

gelėrdıx 8/279 baş edemmėr 16/202 çıxėrdiler 19/6

1.1.1.5. ê Ünlüsü

Van Küresin Ağzı'nda çok kullanılan /ê/, uzun /e/ ünlüsü olup çok kullanılmasına rağmen kullanıldığı kelimeler çeşitlilik göstermez. /ê/ ünlüsü oluşumu bakımından ikiye ayrılır. Birincisi sadece "gêlin" kelimesinde görülen ve uzun telaffuz edilen /ê/ ünlüsüdür.

gêlın 4/3gêlın 11/13 gêlın 17/23 gêlınımdi 18/98

Bunun dışındaki /ê/ ünlüsü ise, ünsüz düşmesi neticesinde oluşan bir ünlüdür. Bu tür /ê/ ünlüsü ikincil ünlüdür. Kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

bêle 1/3 êledi 2/85 mêım 3/2êle 6/36 getırırdılê 7/27 türkêden 8/91 türkênındi 9/13 êleyidiler 10/236 şêlere 10/248 êledi 12/21 bêle 13/168 bêle 14/53 êle 15/195 türkêdedıle 16/134 êleyidi 17/9 türkênın 19/28 şêlerını 20/73

1.1.1.6. ę̇ Ünlüsü

Van Küresin Ağzı'nda az kullanılan /ę̇/, kısa /e/ ünlüsüdür. Genellikle ilk veya orta hecelerdeki vurgusuz /e/ ünlüsünün düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. /ę̇/ ünlüsü ünlü kısalması neticesinde oluşan ikincil bir ünlüdür. Kelime başında ve kelime ortasında bulunur.

Kelime başında;

ę̇kérdıx 5/115 ę̇kérdım 5/118 ę̇peyi 10/51ę̇yer 25/18 ę̇yere 25/18

Kelime ortasında;

berę̇ketı 5/133

1.1.1.7. ı̱ Ünlüsü

Van Küresin Ağzı'nda az kullanılan /ı̱/, kısa /ı/ ünlüsüdür. İncelenen metinlerde iki farklı şekilde oluşmuştur. Birincisi ünlü türemesi neticesinde oluşan /ı̱/ ünlüsüdür. Kelime ortasında bulunur. İkincil ünlüdür.

emı̱ca 3/26 hası̱ret 4/5almanı̱ye 10/51 metı̱re 17/211

İkincisi ise, ilk ve orta hecelerdeki vurgusuz /ı/ ünlülerinin düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. Bu oluşumda bir ünlü kısalması söz konusudur. Kelime başında ve kelime ortasında bulunur. İkincil ünlüdür.

burı̣ye 2/28 içerı̣sında 5/333 ı̣sırmadi 6/63 yalvarı̣ram 7/3 'amerqalı̣lar 8/17 yalı̣nız 9/78 behlerı̣dın 11/131 bilmiyı̣h 12/201 kerı̣mxan 13/51 bâhâlı̣lıx 14/127 şerı̣âtın 15/13 qavı̣rérle 15/48 giderı̣ken 18/78 yapılı̣yòr 23/53

1.1.1.8. î Ünlüsü

Van Küresin Ağzı'nda az kullanılan /î/, uzun /i/ ünlüsüdür. Oluşumu bakımından iki türlüdür. Biri Arapça nispet /î/'sinden veya alıntı kelimelerdeki aslî uzunlukların korunmasından oluşmaktadır. Kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur. Bu tür /î/ ünlüsü, birincil ünlüdür.

pîri 13/256 fennî 14/16 wahabî 15/343 belî 21/20 sarayî 21/202 küfevî 26/11 şènî 26/35 ğevsi hizanî 27/148

Diğeri ise, Türkçe kelimelerde ünsüz düşmesi neticesinde oluşan /î/ ünlüsüdür. Kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur. Bu tür /î/ ünlüsü, ikincil ünlüdür.

sevîdi 7/169 örgetmenîx 7/215 çît 13/289 îneci 18/225 wârı̣dî 26/18 sîtdım 26/19 yerî 26/26 küresınîdır 27/29 vermişsîz 27/36 gelî 28/18 annatîm 29/4

1.1.1.9. i̱ Ünlüsü

Van Küresin Ağzı'nda az kullanılan /i̱/, kısa /i/ ünlüsüdür. İlk veya orta hecelerdeki vurgusuz /i/ ünlüsünün düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. Bu oluşumda bir ünlü kısalması söz konusudur. /i̱/ ünlüsü ses olayları neticesinde oluşmuş ikincil bir ünlüdür. Kelime başında ve kelime ortasında bulunur.

Kelime başında;

i̱ki 2/114 i̱ki 4/10i̱ndi 6/26 neti̱se 7/6 i̱smi 12/86 i̱reşberıx 14/117 i̱ki 18/87

Kelime ortasında;

düşacayi̯di 1/32 balayi̯di 3/80 olıri̯di 5/125 tansi̯yon 5/316 neti̯se 7/6 çifçili̯xten 9/45 ḥerbiyi̯di 10/36 maki̯ne 11/4 padi̯şahın 13/7 yiğ̯i̯tlıx 13/72 qadari̯di 16/252 işi̯ke 17/171 eşi̯ke 23/97

1.1.1.10. í Ünlüsü

Van Küresin Ağzı'nda çok kullanılan /í/ ünlüsü, /ı/-/i/ arası bir ünlüdür. /i/ ünlüsünün kalınlaşarak /ı/ ünlüsüne yaklaşmasıyla oluşmuştur. Bu kalınlaşma, kelimedeki kalınlık incelik uyumunu da bozmuştur. /í/ ünlüsü ünlü kalınlaşması neticesinde oluşan ikincil bir ünlüdür. Anadolu ağızlarında az kullanılır (Sağır, 1995A:383). Fakat Doğu ve Güneydoğu Anadolu ağızlarında yaygın olarak kullanılır (Gökçur, 2012:40-41). Kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

Kelime ortasında;

alehtıríh 1/110 alíşmışam 6/4geldíler 9/10 eskíle̯ı 11/101 isím15/165 büyíhtır 19/188 payíz 23/33 davudín 27/6

Kelime sonunda;

dedí 2/18 yaní 3/51 oní 5/293 eví 7/44 bağlí 10/9 wandakí 17/138 wandakí 18/200 ferdí 20/139 qırmızí 21/11 aldí 24/37 hací 30/1 şahittí 12/52 geldí 13/105

1.1.1.11. ô Ünlüsü

Van Küresin Ağzı'nda az kullanılan /ô/, uzun /o/ ünlüsüdür. Oluşumu bakımından iki türlüdür. Biri genellikle kelimenin vurgulu telaffuz edilmesiyle oluşmuştur. Çok az kullanılan bu tür /ô/ ünlüsü, kelime ortasında görülür. İkincil ünlüdür.

şôra 1/251 şôra 24/103 rôjhat 27/52

Diğeri ise, ünsüz düşmesi veya ünsüzlerin düşme eğilimine girmesi neticesinde oluşmuştur. Diğerine göre daha fazla kullanılan bu tür /ô/ ünlüsü, kelime başında ve kelime ortasında görülür. İkincil ünlüdür.

sôyıxtan 2/323 sôra 7/88 dôri 13/327 dôri 13/334 ôlan 17/30 ôğlanda 17/151 ôlım 23/92 ôlım 23/107 ôlım 25/143 ôlım 25/218 dôramalıx 27/87 dôramayi 27/89

1.1.1.12. ȯ Ünlüsü

Van Küresin Ağzı'nda az kullanılan /ȯ/ ünlüsü, /o/-/u/ arası bir ünlü olup "-yor" şimdiki zaman ekindeki /o/ ünlüsünün darlaşma eğilimine girerek /u/ ünlüsüne yaklaşmasıyla oluşmuştur. /ȯ/ ünlüsü ünlü darlaşması neticesinde oluşmuş ikincil ünlüdür.Anadolu ağızlarında çok kullanılan bir ünlüdür (Sağır, 1995A:385)

ağlıyȯrla 1/209 bılmiyȯrıx 8/81 bılmiyȯllar 9/2 tȯkilerde 11/178 biliyȯr mısın 13/8 diyȯr 14/7 diyȯrlar 15/4 sürıyȯrdıx 16/31 qalıyȯrdi 18/9 bıraxmıyȯrdi 19/5 sesleniyȯr 20/48 geliyȯr 21/28 yaşıyȯrım 23/3 oxuttırıyȯrıx 24/32 anlaşamiyȯrdi 25/4 öldıriyȯrdi 27/34 yapıyȯllar 28/9 bilmiyȯrım 29/11 geliyȯdım 30/5

1.1.1.13. ô̂ Ünlüsü

Van Küresin Ağzı'nda çok kullanılan /ô̂/, uzun /ö/ ünlüsüdür. Ünsüz düşmesi veya ünsüzlerin düşme eğilimine girmesi neticesinde oluşmuştur. Kelime başında ve kelime sonunda bulunan /ô̂/ ünlüsü ikincil bir ünlüdür.

Kelime başında;

ôle 1/16 ôle 2/83 ôy̆le 5/3 ôle 7/32 ôleyidi 11/8 ôretmen 16/2 ôledi 17/24 ôrendım 23/14 ôretmen 25/1

Kelime ortasında;

sô̂ylérdi 6/1 dô̂rt 8/10 sôlim 9/7 dôt 10/24 sôledım 12/20 sôlersez 13/150 şôle bôle 14/109 sôle 15/95 sôlemidım 18/133 sôliyesın19/152 şô̂yle 21/26 bôle 21/45 bôledi 22/155 bô̂yle 24/83

1.1.1.14. ûÜnlüsü

Van Küresin Ağzı'nda az kullanılan /û/, uzun /u/ ünlüsüdür. Oluşumu bakımından iki türlüdür. Biri, ait oldukları dillerde /û/ ünlüsü taşımayan yabancı

kelimelerin yanlış telaffuz edilmesiyle oluşmuştur. Kelime ortasında bulunur. İkincil ünlüdür.

zûlım 7/114 bırûki 10/70 26/40 sûdi 'erebistana 30/177

Diğeri ise, Türkçe kelimelerdeki darlaşma eğilimine giren /o/ ünlüsünün /u/ ünlüsüne yaklaşmasıyla oluşmuştur. Burada bir ünlü daralması söz konusudur. Bu tür /û/ ünlüsü, kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur. İkincil ünlüdür.

geliyûr 26/13 veriyûr 26/17 yapiyûr 26/31 diyû

1.1.1.15. u̯ Ünlüsü

Van Küresin Ağzı'nda az kullanılan /u̯/, kısa /u/ ünlüsüdür. Kelime başındaki vurgusuz /u/ ünlüsünün düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. Ünlü kısalması neticesinde oluşmuş ikincil bir ünlüdür. Kelime başında bulunur.

u̯şaxken 1/56 u̯danacam 1/87 u̯şaxken 1/223 u̯tandırmasın 5/267 u̯şağıdım 23/31

1.1.1.16. û Ünlüsü

Van Küresin Ağzı'nda az kullanılan /û/, uzun /ü/ ünlüsüdür. Ünsüz düşmesi neticesinde oluşmuştur. Kelime ortasında bulunan /û/ ünlüsü ikincil ünlüdür.

kût küftesi 6/43 kûtteri 10/189 kûtçe 10/199 kûtle 12/3 sûlediyine 13/1 çût 13/509 çûtnen 14/16 cût 14/49 çût15/6 çûtın 16/33 kûtçe 16/296 kût 18/147 çûtnen 23/29 cûtini 23/113 kûtçe 27/51 sûlemmem 27/126 sûle 27/126

1.1.2. Van Küresin Ağzında Kullanılan Ünsüzler

Van Küresin Ağzı'nda Türkiye Türkçesi yazı dilindeki ünsüzlerin yanında farklı fonetik değerlere sahip aşağıda gösterilen 21 ünsüz tespit edilmiştir.

İşaretler	**Ses Değerleri**

ć	/c/-/j/ arası ünsüz
C	/c/-/ç/ arası ünsüz
Ç	/ç/-/ş/ arası ünsüz
ġ	Ötümlü arka damak ünsüzü
g̑	Düşmek üzere olan belirsiz /ğ/ ünsüzü
ḥ	Nefesli /h/ ünsüzü(Arapça ح ünsüzünün karşılığı)
x	Hırıltılı /h/ ünsüzü(Arapça خ ünsüzünün karşılığı)
h̑	Düşmek üzere olan belirsiz /h/ ünsüzü
q	Arka damak /k/ ünsüzü (Arapça ق ünsüzünün karşılığı)
l̑	Düşmek üzere olan belirsiz /l/ ünsüzü
M	/b/-/m/ arası ünsüz
n̑	Düşmek üzere olan belirsiz /n/ ünsüzü
P	/p/-/b/ arası ünsüz
ȓ	Düşmek üzere olan belirsiz /r/ ünsüzü
S	/s/-/z/ arası ünsüz
T	/t/-/d/ arası ünsüz
V	/b/-/v/ arası ünsüz
w	Çift dudak /v/ ünsüzü
y̑	Düşmek üzere olan belirsiz /y/ ünsüzü
ź	/c/-/z/ arası ünsüz

' Arapça ع ünsüzünün karşılığı

1.1.2.1. ć Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /ć/, /c/-/j/ arası bir ünsüzdür. İki şekilde oluşur. Birincisi /c/ ünsüzünün /j/ ünsüzüne veya /j/ ünsüzünün /c/ ünsüzüne dönüşme eğiliminden oluşmuştur. Sızıcılaşma sürecine giren /c/ ünsüzünün yarı sızıcılaşmış hâlidir. Kelime başında ve ortasında bulunur.

mećbur 5/46 deteŗćandı 5/113 mećburi 5/177 arćeye 4/148 ćandermeynen 10/148 sıćahta 11/115 çoćıx 11/135 olćax 11/189 12/17 aćmişem12/20 mećbur 13/486 ćandermeden 16/205 çoćıhlarım 19/32 gezećexsen 19/133 xoćam 20/1

İkinci /ć/ ünsüzü ise, /ç/ ünsüzünün sızıcılaşarak /j/ ünsüzüne dönüşme eğiliminden oluşmuştur. /ç/ ünsüzünün yarı sızıcılaşmış şeklidir. İncelenen metinlerde fazla kullanılmayan /ć/ ünsüzü, kelime ortası ve kelime sonunda bulunur.

ać 3/126 aćdan 4/55 geć 5/234 ać 5/438 aćdan 6/137 ać 7/39 ać 7/125 ać 8/311 güćlıx 10/83 güći 16/105 geć 18/164

1.1.2.2. C Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda az kullanılan /C/ ünsüzü, /c/-/ç/ arası bir ünsüz olup /ç/ ünsüzünün ötümlüleşerek /c/ ünsüzüne dönüşme eğiliminden oluşmuştur. Aslında bu ünsüzün bulunduğu kelimeler Türkçe'ye Arapça ve Farsça'dan geçen kelimelerdir. Bu kelimeler ait olduğu dillerde /c/'li olarak kullanılmaktadır. Fakat Türkçe'ye geçtikten sonra bu kelimelerin sonundaki ötümlü ünsüz ötümsüzleşerek /ç/ ünsüzüne dönüşmüştür. Buradaki /ç/ ünsüzünün yarı ötümlüleşerek /C/ ünsüzüne dönüşmesi, özüne dönüş olarak değerlendirilebilir.

genC 7/1 genC 3/289 genC 6/165 genC 7/286 genC 8/2 genC 13/170 genC 21/126 genC 21/144 genCtile 27/66 iḫtiyaC 10/83

1.1.2.3. Ç Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /Ç/ ünsüzü /ç/-/ş/ arası bir ünsüz olup /ç/ ünsüzünün sızıcılaşarak /ş/ ünsüzüne dönüşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. /ç/ ünsüzünün süreklileşerek /ş/ ünsüzüne dönüşmesinin ara merhalesidir: /ç/>/Ç/>/ş/. İncelenen metinlerde çok az kullanılan /Ç/ ünsüzü, kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

orıÇ 7/3 Çeye 4/26 seÇtile 8/116 sıÇan 8/217-218 qaÇ 10/21 geÇlığım 22/37 bilgiÇıdi 26/12 hiÇ hiÇ 27/44 üÇ 28/1 geÇti 28/34 aÇtık 28/38 geÇti 28/48

1.1.2.4. ġ Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /ġ/ ünsüzü, kalın ünlülü kelimelerde kullanılan ötümlü art damak ünsüzüdür. Azerbaycan Türkçesi alfabesindeki 23 ünsüzden biridir. Süreksiz olan bu ünsüz genellikle kalın ünlülü kelimelerde kullanılır (Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:177).

Van Küresin Ağzı'nda kelime başındaki /ġ/ ünsüzlerinin bir kısmı /q/ ünsüzüne; kelime ortası ve kelime sonundaki /ġ/ ünsüzlerinin bir kısmı ise, /x/ ünsüzüne dönüşmüştür.

ġurtıldux 8/234 ġorıngan 14/14 ġuyıledıle 22/159 siġortalısan 22/187 ġargo 25/72 ġum 25/82 ġumlan 25/85 ġullanmadı 25/119 ġullanmayacam 25/119 ġalmadi 25/224 ġalmamiş 25/225 avdılġadır 26/12 ġoçqıranın 27/41 ġahveciyim 28/33 ġahveciyiz 28/34 ġendılerıne 30/36

1.1.2.5. ğ̂ Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /ğ̂/ ünsüzü, düşme eğilimine giren /ğ/ ünsüzüdür. /ğ/ ünsüzünün zayıflayarak düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. /ğ̂/ ünsüzüne kaynaklık eden /ğ/ ünsüzlerinin önemli bir kısmı /k/ ünsüzünün ötümlüleşerek /ğ/ ünsüzüne dönüşmesiyle oluşmuştur. Bu durum /k/ ünsüzünün düşme sürecini göstermesi bakımından önemlidir. /ğ̂/ ünsüzü, /k/ ünsüzünün

düşmeden önceki son merhalesini gösterir: /k/>/ğ/>/g̱/> Ø. İncelenen metinlerde çok kullanılan /g̱/ ünsüzü, kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

oğlım 3/2 oğlımın 3/28 sağdım 3/87 doğrı 3/296 sağlıx 3/361 oğlana 4/37 oğlan 4/38 sağardım 5/1 göğsında 9/158 milletvekillığına 10/225 doğrı 12/42 dağıtım 12/302 yiğitlıx 13/72 otırmağı 13/176 öldırmağa 13/202 buğdasi 14/33 sağlıx 16/108 bağırsaxlarını 18/270 sağolsın 18/460 sağlıx 19/207 aşaği 22/72 bildığın 24/119

1.1.2.6. ḥ Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /ḥ/ ünsüzü nefesli /h/ ünsüzü olup Arapça ح ünsüzünün karşılığı ve /h/ ünsüzünün artdamaksı hâlidir. /ḥ/ ünsüzü genellikle Arapça ve Farsça kökenli alıntı kelimelerde kullanılmaktadır. İncelenen metinlerde çok kullanılan /ḥ/ ünsüzü, kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

ḥayatım 1/8 ḥerami 2/140 reḥmet 3/9 eḥsan 4/3 raḥatsızlığı 5/6 ḥikâye 6/1 elḥamdulillah 7/2 ḥerb 8/4 ḥeqqımız 9/17 ḥükümet 10/1 ḥallere 11/4 herḥalda 12/16 maḥmud13/6 ḥalâl 14/2 raḥmanı 15/4 reḥmet 16/27 ḥeyvan 17/11 ḥefte 18/14 ḥetta 19/128 meḥledeydiler 22/133 ḥaqlarına 24/39 ḥaqlarına 26/32 ḥefte 22/97 naraḥatidim 23/57

1.1.2.7. x Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /x/, ünsüzü hırıltılı /h/ ünsüzü olup Arapça خ ünsüzünün karşılığı ve /ḥ/ ünsüzünün artdamaksı hâlidir. Azerbaycan Türkçesi alfabesindeki 23 ünsüzden biridir (Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:177). Oluşumu bakımından ikiye ayrılır. Arapça ve Farsça kökenli alıntı kelimelerde kullanılan ve bu dillerde zaten bulunan خ ünsüzüdür. Kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

baxçe 1/50 ıxtiyarlammazdım3/7 xermende 4/9 xestıxane 11/62 xaraba 23/133 aşuxları 24/154 muxtarlığımdır 29/2 xalq 10/283

Türkçe kelimelerdeki /x/ ünsüzü ise, hece veya kelime sonlarındaki /k/ ünsüzünün artdamaksılaşmasıyla oluşmuştur. Azerbaycan Türkçesi ve ağızlarının karakteristik ünsüzüdür (Karahan, 2011:56). Doğu illeri ağızlarında özellikle Van Gölü çevresinde çok kullanılan bir ünsüzdür (Sağır, 1995B:398). İncelenen metinlerde çok kullanılan /x/ ünsüzü, kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

qabax 2/1 oxuryazarım 16/6 axtığı 20/55 yaşadıx 22/65 çocıxlığımda 23/57 irenşberlıxıdi 19/14 yaxalarını 25/5 geldıxlerında 26/8 yoxidi 27/44 otaxta 28/3 otlatırdıx 30/15 qıx̱ 30/209 çıxarem 21/16 askerl̥ıx 8/2 tıraxtorl̥er 16/101 'eskerl̥ıx17/18 zenginl̥ıx 5/25 suvaril̥ıx 15/28 qalmışıx 1/58

1.1.2.8. h̥ Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /h̥/ ünsüzü, düşme eğilimine giren /h/ ünsüzü olup /x/, /h̥/ ve /h/ sesinin zayıflayarak düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. İncelenen metinlerde çok kullanılan /h̥/ ünsüzü, üç ayrı ünsüzün düşmeden önceki son merhalesini oluşturur.

/x/ sesinin zayıflayarak düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. /x/ ünsüzünün düşmeden önceki son merhalesini gösterir: /x/ > /ẖ/ > /h/ > /h̥/ > Ø. Kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

fah̥rettin 25/1 yah̥ıt ta 24/4 çoźuh̥ 20/25 ih̥tiyaC 10/83 hastıh̥anesi 11/86 sabah̥ 2/34

/h̥/ sesinin zayıflayarak düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. /h̥/ ünsüzünün düşmeden önceki son merhalesini gösterir: /h̥/ > /h/ > /h̥/ > Ø. Kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

qah̥vede 21/127 mah̥mud 13/28 salah̥ 27/48 mah̥ah̥lesında 28/2 sah̥abı 9/130

/h/ sesinin zayıflayarak düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. /h/ ünsüzünün düşmeden önceki son merhalesini gösterir: /h/ > /h̥/ > Ø. Kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

teḫlikeli 23/132 el'ezḫer 26/13 wallaḫı 29/1 beḫsımi 3/41 maşallaḫ 3/57 allaḫ 4/65 işâllaḫ 5/191 resulıllaḫ 6/70 demeḫ 7/133 cepḫe 8/44 gevḫer 18/295 eḫliyet 20/2

1.1.2.9. q Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /q/ ünsüzü, artdamak /k/ ünsüzü olup Arapça ق ünsüzünün karşılığı ve /k/ ünsüzünün artdamaksı hâlidir. Doğu illeri ve Azerî ağızlarında çok görülen bu ünsüz, Sivas ve Tokat ağızlarında öndamaksılaşır (Sağır, 1995B:399). Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /q/ ünsüzü, özellikleri bakımından iki türlüdür.

Birincisi, Türkçeye Arapça ve Farsçadan geçen kelimelerdeki aslî /q/ (ق) ünsüzünden oluşmaktadır. İncelenen metinlerde çok fazla kullanılan bu tür /q/ ünsüzü, kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

qurban 3/1 aqlımdadılla 3/2 eqrebayıdıla 6/7 quwetiynen 14/28 ḥaqqı 17/15 loqım 20/42 xaḻq 10/283 heḻqten 2/127 quvvetḻi 14/56 ḥeqqımız 9/17 ḥaqlaṛına 24/39 ḥaqlaṛına 26/32 faqat 26/19

İkincisi ise, Türkçe kelimelerdeki /k/ ünsüzlerinin artdamaksılaşmasından oluşmaktadır. Bunun yanısıra Azerbaycan Türkçesi'nde kelime başında kullanılan /ġ/ ünsüzü, Van Küresin Ağzı'nda genellikle /q/ ünsüzüne dönüşmüştür. Bu yüzden Türkçe kelimelerde /q/ ünsüzü çok fazla kullanılmıştır. İncelenen metinlerde kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

qepqera 1/216 qeyırıple 2/25 qowa qowa 8/95 qonışende 9/2 qısmi 10/7 qadde 11/68 qawurga 12/11 qawıranini 13/8 sayqıliydi 15/10 başqa 16/15 qoyin 17/17 qawın 18/19 qırx 19/24 qardaş 20/3 qar 22/70 qırx 30/209 qalmışıx 1/58 qabax 2/1 paṛqte 20/20

1.1.2.10. ḻ Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /ḻ/ ünsüzü, düşme eğilimine giren /l/ ünsüzü olup /l/ sesinin zayıflayarak düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. /ḻ/ ünsüzü, /l/

ünsüzünün düşmeden önceki son merhalesini gösterir: /l/ > /l̰/ > ∅. İncelenen metinlerde çok kullanılan /l̰/ ünsüzü, kelime ortasında bulunur.

düzel̰tti 2/83 bitlisl̰i 26/13 şuferl̰ığımde 30/147 kengenl̰ilerın 1/89 hel̰qten 2/127 ıxtiyarl̰ammazdım 3/7 reḥmetl̰ı 4/161 zenginl̰ıx 5/25 köyl̰iler 6/104 namazl̰ı 7/12 giresunl̰i ozal̰ptan 9/3 askerl̰ıx 8/2 bitl̰is 10/28 xal̰q 10/283 zorl̰ıh 11/3 tėrl̰erın 12/24 anl̰adın 13/159 quvvetl̰i 14/56 suvaril̰ıx 15/28 tıraxtorl̰er 16/101 'eskerl̰ıx17/18 al̰ta 19/8

1.1.2.11. M Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /M/ ünsüzü, /b/-/m/ arası bir ünsüz olup bazı kelime başı /m/ ünsüzlerinin Türkiye Türkçesi etkisiyle /b/ ünsüzüne dönüşme eğiliminden oluşmuştur. Türkiye Türkçesi'nde sonunda /n/ bulunan tek heceli kelimelerin başındaki /b/ ünsüzü Azerbaycan Türkçesi'nde /m/ şeklindedir. Bu özellik Azerbaycan Türkçesi'nin karekteristik özelliğidir (Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:181). Van Küresin Ağzı'nda bu tür kelimelerin başındaki /m/ ünsüzlerinin bir kısmı korunurken bir kısmı /b/ ünsüzüne dönüşmüş, bir kısmı da /b/-/m/ arası bir ünlü olan /M/ ünsüzüne dönüşmüştür. İncelenen metinlerde az kullanılan /M/ ünsüzü, kelime başında bulunur.

Men 3/19 Menım 8/136 Men 10/10 Men 20/59 Min 24/1 Men 24/40 Menım 24/72 Menım 25/362 Men 26/6 Munnarı 26/19 Min 28/1

1.1.2.12. n̰ Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /n̰/ ünsüzü, düşme eğilimine giren /n/ ünsüzü olup /n/ sesinin zayıflayarak düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. /n̰/ ünsüzü, /n/ ünsüzünün düşmeden önceki son merhalesini gösterir: /n/ > /n̰/ > ∅. İncelenen metinlerde çok kullanılan /n̰/ ünsüzü, kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

on̰lara 30/102 bun̰lardı 1/46 men̰ım 2/278 men̰ım 3/366 işitisen̰ 4/7 işin̰de 5/57 çamırnan̰ 5/161 atan̰ızı baban̰ızı 5/163 bahâlan̰mış 10/345 yaparken̰ 11/114 baban̰ız 12/135 telin̰den 12/296 ban̰a 13/200 gen̰ç 13/612 duman̰la duman̰la 14/224

borşlaŋma 14/236 ekiŋcılıx 15/10 ökküzlerneŋ 18/11 geçimiŋız 19/6 ölmişleriŋize 20/86 oğlıynaŋ 21/17

1.1.2.13. P Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /P/ ünsüzü, /p/-/b/ arası bir ünsüz olup /b/ ünsüzünün ötümsüzleşerek /p/ ünsüzüne dönüşme eğiliminden oluşmuştur. Süreksiz ve yarı ötümsüzdür. /b/ ünsüzünün ötümsüzleşerek /p/ ünsüzüne dönüşme sürecinin ara merhalesidir: /b/>/P/>/p/. İncelenen metinlerde az kullanılan /P/ ünsüzü, kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

çaPa verdim 5/30 Parmağı 7/333 Piçım 8/376 Pişe 20/8 Pişırérıx 22/26 Pişırérıx 22/27 Paceleın 23/97 Parxımızda 24/129 Pisküvit 24/159 Pıçux 25/206 Peğember 27/74 ayıP 27/111 Pıçux 30/27 Parmağıne 30/118 Pıçaxledi 27/70

1.1.2.14. ɾ̰ Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /ɾ̰/ ünsüzü, düşme eğilimine giren /r/ ünsüzü olup /r/ sesinin zayıflayarak düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. /ɾ̰/ ünsüzü, /r/ ünsüzünün düşmeden önceki son merhalesini gösterir: /r/ > /ɾ̰/ > Ø . İncelenen metinlerde çok fazla kullanılan /ɾ̰/ ünsüzü, kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

duɾ̰ 2/37 evleɾ̰ımız 3/33 düşmiɾ̰ 4/1 yandıréɾ̰dım 4/113 qıɾ̰x 30/209 yapıléɾ̰ 1/6 küresinileɾ̰ 1/47 küɾ̰tlere 13/159 olmuşlaɾ̰ 14/15 evleɾ̰i 15/55 vaɾ̰idi 16/94 çalışyuɾ̰ler 16/108 asıplaɾ̰ 17/4 reşbeɾ̰lıx17/13 götırıɾ̰di 18/87 atatüɾ̰k 19/3 paɾ̰qte 20/20 elleɾ̰ıne 21/2 geldıxleɾ̰ıni 22/3 küresınnileɾ̰ 23/6 çalışéɾ̰dıx 24/7 çocıxlaɾ̰ımızın 24/18 oğlannaɾ̰ı 25/141 dayireleɾ̰ında 26/4

1.1.2.15. S Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /S/ ünsüzü, /s/-/z/ arası bir ünsüz olup ötümsüz /s/ ünsüzünün ötümlüleşerek /z/ ünsüzüne dönüşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. Yarı ötümlüdür. /s/ ünsüzünün ötümlüleşerek /z/ ünsüzüne dönüşmesinin

ara merhalesidir: /s/>/S/>/z/. İncelenen metinlerde az kullanılan /S/ ünsüzü, kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

meShebız, meShebıx 9/17 ingilıSçe 27/53 herkeS 29/34 herkeS 29/35 herkeSın 30/64 SeVze 15/67 SeVzeciler 18/253 SeVze 18/255 SeVze 18/256

1.1.2.16. T Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /T/ ünsüzü, /t/-/d/ arası bir ünsüz olup ötümlü /d/ ünsüzünün ötümsüzleşerek /t/ ünsüzüne dönüşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. Yarı ötümsüzdür. /d/ ünsüzünün ötümsüzleşerek /t/ ünsüzüne dönüşmesinin ara merhalesidir: /d/>/T/>/t/. İncelenen metinlerde az kullanılan /T/ ünsüzü, kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

raḥaT 7/324 Tene 7/387 Tırmaştım 8/136 daşıTırdıx 9/34 herkes Te 9/71 raḥaTlaşır 14/237 mezarlıxTa 20/57 anlaTacaz 20/156 20/156 Tökmemax 20/287 Tökérıx 22/27 Tepremden 22/201 Tükkân 24/14 annaTam 24/92 Tıraxtorın̰ 25/27 ürküTırdi 25/156

1.1.2.17. V Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /V/ ünsüzü, /b/-/v/ arası bir ünsüz olup çift dudak /b/ ünsüzü ile diş dudak /v/ ünsüzünün birbirine dönüşme eğiliminden oluşmuştur. Diğer ara ünsüzlerden (/P/, /M/, /S/ gibi) farklı olarak bu ünsüzde /b/ ve /v/ ünsüzünün karşılıklı birbirine dönüşme eğilimi söz konusudur. Oluşumu bakımından iki türlüdür.

Biri, kelime başında bulunan /v/ ünsüzünün /b/ ünsüzüne dönüşme eğiliminden oluşmuştur. Diş dudak ünsüzü /v/'nin süreksizleşerek çift dudak ünsüzü /b/'ye dönüşme sürecinin ara merhalesidir: /v/>/V/>/b/. İncelenen metinlerde az kullanılan bu tür /V/ ünsüzü, kelime başında bulunur.

Vurardıx 7/389 Vefat 22/71 Vefat 22/70 Vefat 22/106 Vefat25/208 Vefat 25/212

Diğeri ise, kelime ortasında bulunan /b/ ünsüzünün /v/ ünsüzüne dönüşme eğiliminden oluşmuştur. Çift dudak ünsüzü /b/'nin süreklileşerek diş dudak ünsüzü /v/'ye dönüşmesinin ara merhalesidir: /b/ > /V/ > /v/. İncelenen metinlerde az kullanılan bu tür /V/ ünsüzü, kelime ortasında bulunur.

SeVzeciler 18/253 SeVze 18/255 SeVze 18/256 SeVze 15/67

1.1.2.18. w Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /w/ ünsüzü, çift dudak /v/ ünsüzü olup Arapça و ünsüzünün karşılığı ve /v/ ünsüzünün çift dudak hâlidir. Özellikleri bakımından ikiye ayrılır.

Arapça kökenli kelimelerde bulunan /w/ ünsüzü, bu dildeki çift dudak و ünsüzünün karşılığıdır. Bu ünsüzler Türkiye Türkçesi yazı dilinde diş dudak ünsüzü /v/ ile karşılanmaktadır fakat Anadolu ağızlarında aslına uygun olarak çift dudak ünsüzü /w/ ile karşılanmaktadır. Buradaki durum da bundan ibarettir. İncelenen metinlerde çok kullanılan bu tür /w/ ünsüzü, kelime başında ve kelime ortasında bulunur.

wala 1/6 ḥeywan 15/92 wallah 4/112 wilâyette 10/8 ḥeywannarı 11/52 quwetiynen 14/28 walilar 19/6 dewam 20/44

Türkiye Türkçesi yazı dilinde diş dudak ünsüzü /v/ şeklinde telaffuz edilen ünsüzün ağızlarda çift dudak ünsüzü /w/ ile telaffuz edilmesiyle oluşmuştur. Burada diş dudak ünsüzü /v/ ünsüzlerinin çift dudaksılaşması söz konusudur. İncelenen metinlerde çok kullanılan bu tür /w/ ünsüzü, kelime başında ve kelime ortasında bulunur.

bırawo 15/93 wala 15/100 way 3/31 wanın 5/11 war 6/31 qawını 7/17 qowa qowa 8/95 sawaş 9/19 qawurga 12/11 qawıranini 13/8 ewet 15/5 wurdi 16/17 wandaydım 17/2 qawın 18/19

1.1.2.19. y̰ Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /y̰/ ünsüzü, düşme eğilimine giren /y/ ünsüzü olup /y/ sesinin zayıflayarak düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. /y̰/ ünsüzü, /y/ ünsüzünün düşmeden önceki son merhalesini gösterir: /y/ > /y̰/ > ∅. İncelenen metinlerde çok kullanılan /y̰/ ünsüzü, kelime ortasında bulunur. /y̰/ ünsüzüne dönüşen /y/ ünsüzlerinin bir kısmı kaynaştırma ünsüzünden oluşur.

zeynebe 24/58 milyarlıx 25/79 şeylerıne 26/16 tanıyur 27/4 yıl 28/3 sôyledıx 30/12 zâiyât 30/32 èyledıx 1/30 türkıye 2/2 yiyah 2/138 eyle 5/184 èylendi 5/213 yünetıciye 7/139 neyse 8/193 deyse 8/217 tamamiyle 8/351 biliyörsın 9/9 doğımliydiler 9/22 köyiydi 10/66

1.1.2.20. ź Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /ź/ ünsüzü, /c/-/z/ arası bir ünsüz olup süreksiz patlayıcı /c/ ünsüzünün sızıcılaşarak sürekli /z/ ünsüzüne dönüşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. /ź/ ünsüzü, /c/ ünsüzünün sızıcılaşarak /z/ ünsüzüne dönüşmesinin ara merhalesidir: /c/ > /ź/ > /z/. İncelenen metinlerde az kullanılan /ź/ ünsüzü, kelime ortasında bulunur.

çoźığı 19/57 çoźıxları 19/60 çoźığınidi 19/134 çoźığıma 19/142 çoźuh 20/22 xoźam 20/154 çoźuğı 20/23 çoźuḫ 20/25 çoźuh 20/29 quźağıma 20/30

1.1.2.21. ' Ünsüzü

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan /'/ ünsüzü, Arapça ع ünsüzünün karşılığıdır. Arapça ve Farsça kökenli alıntı kelimelerdeki aslî ع gırtlak ünsüzünden oluşmaktadır. İncelenen metinlerde çok kullanılan bu tür /'/ ünsüzü, kelime başında ve kelime ortasında bulunur.

qur'an 3/2 'amerqalı̰lar 8/17'ember 3/352 allah ta'ala 3/367 'amelyat 4/90 rık'at 5/206 'eceleynen 5/209 de'vetiyedı 7/64 'ecem 9/18 el'aziz 14/90 mute'itlerın 25/185 ta'lil 25/232 şi'edır 27/68 beddı'a 27/74 'ılım 27/86 ḥazreti 'ali 27/150 'edette 30/111 'afedersın 5/21 'eyni 7/18 'eskerde 16/1 'ayni 20/44

1.1.3. Ses Olayları

Van Küresin Ağzı'ndaki ses olayları; ünlülerle ilgili ses olayları, ünsüzlerle ilgili ses olayları ve hem ünlülerle hem de ünsüzlerle ilgili ses olayları olmak üzere üç başlık altında ele alınmıştır. Daha sonra bu başlıklar alt başlıklara ayrılarak incelenmiş, özellikleri verildikten sonra örneklendirilmiştir.

1.1.3.1. Ünlülerle İlgili Ses Olayları

Van Küresin Ağzı'nda ünlülerle ilgili; ünlü düşmesi, ünlü türemesi, ünlü daralması, ünlü genişlemesi, ünlü incelmesi, ünlü kalınlaşması, ünlü düzleşmesi, ünlü yuvarlaklaşması, ünlü uzaması, ünlü kısalması, ünlü benzeşmesi, ünlü aykırılaşması ve ünlü ikizleşmesi olmak üzere on üç ses olayı tespit edilmiştir. Bunlar;

1.1.3.1.1. Ünlü Uyumları

Van Küresin Ağzı'nda ünlü uyumları kısmen korunsa da önemli oranda yoktur. Bazı kelimeler kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumunu korurken bazıları ise birtakım ses olayları neticesinde kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı bir şekil almıştır. Bazı eklerin kalın veya ince şekillerinin, bazı eklerin yuvarlak şekillerinin kullanılmaması ünlü uyumlarını bozmuştur.

1.1.3.1.1.1. Kalınlık İncelik (Büyük Ünlü) Uyumu

Van Küresin Ağzı'nda kalınlık incelik uyumu önemli oranda bozulmuştur. Bazı kelimeler kalınlık incelik uyumunu korurken büyük bir kısmı ise kalınlık incelik uyumunun dışına çıkmıştır. Kalınlık incelik uyumunun bozulmasında eklerin büyük etkisi vardır. Bazı eklerin kalın veya ince şekillerinin kullanılmaması, kalınlık incelik uyumunu bozmuştur.

Kelime düzeyinde kalınlık incelik uyumunun bozulması;

Kelime Kökleri: deyıl mi 14/7 bureya 19/2 nerıye 26/37 ibrıhlerde 7/378 erâzının 10/228 eyaxla 17/205 ḥeywanna 5/405 iyılıxlen 22/37 kötılıxlen 22/37

Ek düzeyinde kalınlık incelik uyumunun bozulması;

İyelik Ekleri: elında 4/152 dayıngil 4/162 dedığın 18/381 kitabını 15/133 bırında 1/29 qur'anını 15/133 çayını 20/21 gelmesını 21/ heresında 1/29 devırsi 20/42 yėgenımız 15/103 kitabını 15/133 qur'anını 15/133 özıme 20/10 geşlığımızde 1/23

Belirtme Hâli Eki: kerdını 4/337 kelefçenı 10/150 ünivestenı 30/270 buğdâni 19/22 burani 10/349 qarşileṛne 19/188

Yönelme Hâli Eki: orıye 15/180 çavışlığe 16/6 oreye 21/18 axşame 8/314

Bulunma Hâli Eki: bızde 7/367 tendırde 3/139 qucağımde 3/139 yaninde 4/106 bırında 1/29 elında 4/152

Çıkma Hâli Eki: onnen 5/7 şahbaġınnen 5/10 içınnen 6/74 köyımnen 6/77eşınnen 25/50 elımnen 25/63

İlgi Hâli Eki: burdakilerın 3/6 küresinnilerın 23/6 xoyin 28/12qutının 8/308 qawunın 10/30 türkiyenın10/34 'askerıyenın 10/169 abésının 11/149 bizım 2/107 bizım 3/32 menım 3/41 benım 5/35 benim 14/244

Eşitlik Hâli Eki: sıxıce 16/158 arxamızce 16/373 nece 17/73 dalıce 2/278 vaxtice 9/138 yavaşçene 2/278

Vasıta Hâli Eki: elınnen 26/32 babamnen 27/46 mağrıbne 6/65 onlerle 27/9 arabasile 14/285 eyaxile 15/377 ilkın 8/165

Duyulan Geçmiş Zaman Çekimi: almişam 2/37 qalmiş 5/342 yıxılmamiş 5/344 çıxmiş 10/276 qalmıyip 2/230 vermiyıp 7/39 gidıple 1/18 vermiyıple 5/368

Görülen Geçmiş Zaman Çekimi: gittım 1/8 görmedım 1/65 bilmédım 6/8 gettın 2/188 getırmedı 6/8 olmadi 1/76 yedız 18/584 geldız 19/177 yedız 24/108

Şimdiki Zaman Çekimi: tanımirem 3/310qaxirem 1/70 gorxirem 1/81 sağamirım 1/109alisan 14/308 bılisen 1/54 tökisan 21/237 alisan 14/308 alérem 1/102 qaçérem 1/81 gidérem 4/219 qorḥérım 4/248 darılérem 4/321 yaşérım 5/17

Geniş Zaman Çekimi: bılmerem 1/66 yeşıllenır 14/20 gelır 14/332 yeşillenır 14/332 bişırer 2/298 bılmez 11/9

Gelecek Zaman Çekimi: açmiyacam 4/300 götırcım 4/30giracaxsan 30/151 vermiyecaxsanızsa 30/191 ėtmiyacaxsan 2/222 veracaxsan 2/222 yatmiyecaxsan 7/71 vermiyecaxsan 7/360 içmeyecaxsan 12/123 gelecax 2/368 gelmiyacax 2/369

Şart Kipi Çekimi: yapabılsem 1/71 uymesen 13/555 bılmesen 8/299 tanımese 27/31

İstek Kipi Çekimi: aparesen 8/159 götıresen 11/50 aparasen 11/205 sore 11/201 temmızleye 11/201 çıxarde 3/63 yapmiye 2/72çıxesız 5/391

Emir Kipi Çekimi: edım 1/73 gidım 1/99 görım 2/33 getırım 2/14 verım 1/100 gidım 2/56 edım 7/125 nedım 7/357 görım 3/227 sevinım 3/228 gitsın 2/339 rexmet ėlesın 1/88 vermesın 11/125 diyelım 14/229 yığılsınner 13/527 geçınsınner 18/337

Hikâye Birleşik Çekimi: yemiştıx 16/116 görmemiştıx 14/89 toplanmiştılar 30/26 qonımamiştım 14/290 çıxmişti 6/167 qaşmişti 6/168 birihtırmiştıx 10/136 gelıttı 22/209 gidıttı 22/116 edıttı 22/117 vermeyıttıle 22/201 ekittıle 4/243 vermeyıttıle 22/208 vermiyıttıle 2/210 verıttıle 22/201

Şart Birleşik Çekimi: çalammadise 21/129 qoyırsem 2/196 bılirsen 1/113

Zamir Kökenli Kişi Ekleri: almişam 2/37 bılmirım 1/1 aşmirem 2/391 yapışırem 3/311 alişmişıx 6/4vermişıx 22/166 görmemişıx 22/183 çıxmişıx 22/196 diyemirıx 7/271 ekemirıx 15/183 idâre edemirıx güleşisız 6/100 idâre edemisız 7/146 gelecexsız 8/230

Ek Fiilin Geniş Zaman (Bildirme) Çekimi: genC deyilım 8/2 qaregünnızli deyılım 12/167 sabırliyem 3/19 raziyem 3/48 bizımdır 6/201 qayın evıdılê 7/198 iyıdıle 1/138'askerız 30/49'ayniyıx 5/144

Yapım Ekleri:

+**ca/+ce/+ça/+çe:** arepçe 27/86 'erebça 15/367 'erePça 27/136 qalaçe 2/66 oraxçe 4/152

+can/+cen: köyacan 1/52 iranecen 23/110 ayacen 9/30

+cı/+ci/+çı/+çi: yaşçi 11/96 naxırçi 6/58 quzıçi 6/58 gazıteçılıx 1/240 naxırçinın 15/68 kiṇcılıx 15/10 naxırçi 15/70 sağlıxçiydi 18/226 sıwaci 25/111 bostanci 7/15 çalgıci 30/124

+cıx/+cix: qalecıxte 19/23

+gil: leylagile 1/297 padşahgilın 2/29 ceyro xalagil 3/182 mustafagil 3/272 fuatgil 3/337 dayıngil 4/162 nıhatgilın 4/164 muxtargil 4/172 yaşargil 4/209 babamgil 4/255

+ki: bunlaınkini 1/145 babasınınkini 1/146 sonki 2/163 baştakiler 2/305 burdakilerın 3/6 şimdikiler 3/23 burdaki 3/114 ordaki 3/242 qareqoldaki 4/172 zamanki 4/181

+leyin: sabahneyin 18/435 ahşamneyin 20/273 sabahleyin 20/273 ahşamneyin 20/274 sabaḥleyin 20/122 sabahleyin 20/275

+**lı/+li:** lezzetlı 3/69

+lıx/+lix: gazıteçılıx 1/240 'askerlıx 3/8 rehmetḽıx 3/8'eskerlıx 3/51 êlelıxnen 3/54 ayrışkilıx 3/201 'askerlıxte 3/343 zilletlıx 4/65 zeḥmetlıx 4/73 yeşıllıxtı 4/243

+man/+men: degirman 15/71 deyirman 15/71

+ncı/+nci: bırıncı 8/365 ikıncı 23/82 bırınci 23/224 bırincilix 27/55

+sız/+siz: ḥeqsız 7/317 mevzisız 8/319 sahıbsız 9/79 kelefçesız 10/156 meyvesız 13/376 mimihsız 13/406 dilsız 15/312 çekırdehsız 16/319 etsız 16/323 hesapsız 16/380 sahabsız 18/131 sessız 18/343 etsız 18/479

+ya/+ye: urusye 10/64 türkıye 10/180 türkıye 14/191 almanye 10/52

-acak/-ecek/-acax: yiyacax 1/40 gidecax 21/75 yiyecax 8/278 evlenecax 20/170 yiyilecax 24/111 inecax 20/230 yapılabilecax 29/72

-alı/-eli: aşeli 13/370

-an/-en: anniyan 10/255 yapılmiyan 14/54 olmiyen 16/245 oxıyen 20/171

-ar/-er/-ır/-ir/-r: gelırını 13/167

-dıxça/-tıxça: ettıhçe 13/382 genşleştıxçe 21/37

-dık/-dik/-tık/-tik: büyıdığı 10/300 ıstedığın 1/118 evlendığım 23/40 istedığın 2/290 yedığım 4/212 iştığım 4/212 getırdığı 5/135 dedığım 5/155 yedığım 5/455 dedığım 7/241 geldığı 7/265 istedığın 8/125

-ge: supırge 5/178 süpırge 6/55 mezırge 5/71

-gı/-gi/-gu/-gü: çızgileri 20/253 cızgileridi 20/255

-ı/-i: ayridi 22/206 ayri 23/207 ayri 23/208 yapi 7/235

-ıban/-iben: estırıban 21/95

-ıcı/-ici: yünetıciye 7/139 dolandırici 23/165

-ım/-im/-m: geçımleıni 1/148 giyım 30/110 giyım 7/31 öyretım 26/13 biçım 5/378 biçım 10/101 geçım 28/41 verımliydi 14/42

-ınca/-ınce: mırıldeyınca 20/98 yapmiyinca 29/56 girınce 18/163 gelınceye 18/326 getırınce 20/149 gösterınce 20/45 çalince 20/216

-ıp/-ip: gelıp 12/66 getırıp 12/84 gelıp 12/187 gidıp 13/49 qul edıp 13/422 kötılıx edıp 13/510 bılip 13/516 gidıp 14/gelıp 18/9

-ış/-iş: alışverış 14/148 gelışte 30/210 gelışlerını 23/118

-ken: çocıxken 1/53 u̯şaxken 1/56 uşaxken 1/184 balaken 1/185 qızken 3/48 qızkenı 3/48 yatarken 9/148 qonışarken 10/185 varken 13/260

-mak/-mek: vermax 1/261 elemax 2/263 evlanmaxidı 3/110 demax 3/113 evlenmax 3/119 büyıtmaxta 7/4 evlenmax 7/46 öldırmex 22/127 gezmağa 2/47 işemağım 3/249

-tı/-ti: sıqınti 28/42 sıxınti 28/48 sıxıntisi 29/42 sıxıntimiz 29/66

+ık-/+ik- /+ıx-: bırıktırmiştıx 10/141

+la-/+le-: zehırlenax 2/399 mevzılendıx 8/65 mevzilendi 8/67 engelleniyor 20/244 yulenırdı 1/190 parçalenmişti 23/75 kilıtlendi 23/96 temmızlenırdi 24/128 xızlamişem 3/190

+lan-/+len-: ışıxlendi 5/213 toplılenedi 5/213 ilgılendıx 8/258 deyişlendi 12/200 çubıxlenérdi 12/224 götırlenıp 1/173 deyışlenıp 1/154 götırlenıp 1/200

-ala-/-ele-: sılkeledi 1/29

-dır-/-tır-: giydırdıle 2/256 mindırdıle 2/256 evlendırın 3/220 ziyaret ettırdi 18/565 evlendırdı 1/228

1.1.3.1.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık (Küçük Ünlü) Uyumu

Van Küresin Ağzı'nda düzlük-yuvarlaklık uyumu önemli oranda bozulmuştur. Bazı kelimeler düzlük yuvarlaklık uyumunu korurken bazıları ise düzlük yuvarlaklık uyumunun dışına çıkmıştır. Birtakım eklerin yuvarlak şekillerinin kullanılmaması düzlük yuvarlak uyumunu bozmuştur.

Kelime düzeyinde düzlük yuvarlaklık uyumunun bozulması;

Kelime Kökleri: köpihle 5/107 qareyollara 3/5 çocıxlığım 1/4 okılun 1/283 otibislen 20/124 kötılıxlen 22/37 quyını 11/73 qomşımızdı 1/138 qoyınımız 4/114 düyinımız 23/53 iyılıxlen 22/37 kötılıxlen 22/37

Ek düzeyinde düzlük yuvarlaklık uyumunun bozulması;

Çekim Ekleri:

Soru Eki: bütün mi 3/267-268

Belirtme Hâli Eki: quyını 11/73 süngüni 12/7 tapunı 13/47

İlgi Hâli Eki: qutının 8/308 qawunın 10/30 türkiyenın10/34 'askerıyenın 10/169 amcasının 11/ 149 abésının 11/149

Vasıta Hâli Eki: güzın 16/35

Duyulan Geçmiş Zaman Çekimi: ölıpla 1/302unutmişem 3/1 unutmışam 10/369 unıtmuşam12/303 ölmiş 12/198 oxımamiş 12/320 ölıp 1/301

Görülen Geçmiş Zaman Çekimi: buldım 1/8 düştın 2/204 yürıtmedın 13/242 gördın 18/327 gördız 19/177 buldız 20/11 doydız 24/108

Şimdiki Zaman Çekimi: ölirıx 12/30 orturırıx 24/35 qonışırıx 24/35 görisız 2/337 çürımér 22/26

Emir Kipi Çekimi: razı ossın 8//415 razı ossın 1/128 qoyın 2/150 durın 13/238 ossınnar 7/305

Hikâye Birleşik Çekimi: otımiştım 1/28 görmiştın 13/438 götırmişti 13/462 doğmişti 6/151 görıttı 4/139 gülıtti 13/482 qoyıttı 13/535 tuttırıttı 13/595 ölıttıle 22/219 öldırıttıle 3/344

Şart Birleşik Çekimi: nasıl oldıse 9/112 otırmışse 13/41

Ek Fiilin Geniş Zaman (Bildirme) Çekimi: türk doğımlisiyim 9/22 boŗşlidır 4/353 boldır 6/31 ḥerptır 8/375 doğimliŷdi 9/22 giresunliyıx 9/3 bin doqız yız yirmi doqqızliyıx 9/23 küttıle 4/46

Yapım Ekleri:

+cı/+ci/+çı/+çi: nurci 7/23 öncılıx 8/391 öyinciydim 9/143

+gin: düzgin 1/42

+lı/+li: sulı 1/168 başörtıli 1/285 boylı 3/120 köliyidi 1/216

+lıx/+lix: bollıx 1/202 körlıx 4/65 çocıxlığımda 23/57 zorlıxlar 25/25 yüzl̂ıxler 18/187

+ncı/+nci: üçincı 2/180 üçinciye 2/180 dördincı 5/317 doqızıncı 8/364 onıncı 8/365 dördunci 21/159 üçinci 25/612 yüzinci 30/153

+sız/+siz: susız 5/438 susız 8/71 gönılsız 8/115 qoyınsız 10/339 susız 12/41

+tı/+ti: gümbıltı 17/153 gürılti 17/108 gümbıltıni 17/153 gümbırtı 17/109

-dıxça/-tıxça: büyıdıxçe 10/300

-dık/-dik/-tık/-tik: ügütığımızı 9/135 döyiştığı 13/50 qonıştığı 13/417 qonıştığında 14/7 olduğım 14/134 olduğının18/53 oxıdığım 8/1

--gın/-gun/-gün/-kın/-kin: küskin 25/50

-ı/-i: ölı 8/127 ölı 8/233 ölı 17/137 qorxıdan 3/338 qorxıynan 3/344 qorxı 4/259 örti 12/254 başörtıli 1/285 dolı 26/25 dolı 5/128 dolı 10/300 qoşıyi 12/212

-ıcı/-ici: görici 28/55

-ım/-im/-m: sürımlen 15/7ğurımlı 11/25 doğım 3/28 doğım 3/94

-ınca/-ınce: vurınca 20/153 otırınca 20/158 doyınca 6/89 olınca 18/94 bulınınca 18/154 büyiyince 18/400 görınce 20/44

. -ıp/-ip: dönıp 11/81 duyıp 13/307 dönıp 13/511 maşıq olıp 13/514 büyiyıp 18/28

-ış/-iş: öpış 2/7 öpiş 2/40 döyişi 24/151 döyiş 5/270 döyiş 10/316

-si: tütsi 1/134

-dır-/-tır-: öldırdıle 1/54 doldırérdi 1/135 öldırecex 2/43 öldırmişem 2/70 öldırecem 2/103 öldırdıx 2/110 doldırdi 2/220 vurdırdi 3/96 güldırdıx 3/189 öldırecem 3/220 tuttırıttı 13/595 oxuttırıyörıx 24/32 ötturdım 2/259 öttır 2/351

1.1.3.1.2. Ünlü Düşmesi

Azerbaycan Türkçesi ağızlarında; kelimenin vurgusuz kalan hecesinde, vurgunun kelime köklerinden ekler üzerine geçmesi ve kelimelerin birleşmesi esnasında ünlü düşmesi olur (Şireliyev, 1962:70). Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünlü düşmesi; kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda görülen bir ses olayıdır. Kelime başında, /i/ ünlüsü; kelime ortasında /a/, /e/, /ı/, /i/, /u/, /ü/ ünlüleri; kelime sonunda ise /i/ ünlüsünün düştüğü görülür.

Kelime başında ünlü düşmesi, vurgusuz düz dar ünlülerin düşmesi şeklinde görülür.

/i/> ∅: ki 3/1 kindı 14/382 kindın 6/65 kındi 6/65 ki 6/151

Kelime ortasında vurgusuz dar ünlülerle birleşik kelime oluşumlarında vurgusuz düz geniş ünlülerden oluşmaktadır.

a > ∅: burdakilerın 3/6 burda 1/3 ordadı 1/22 ordan 2/31

e > ∅: nerde 12/47 nerde 12/87

ı > ∅: sabrım 2/82 qaynatam 3/9 qeynenalar 3/23 aqlıne 20/261

i > ∅: ismım 1/1 padşahın 2/29 qısmi 10/7 çevresinde 5/11 zikreyle 13/516 zayât 16/379

u > ∅: oğlım 1/16 öynirdıx 1/5 oğlı 2/18 öynérdıx 1/24 oğlının 2/9 oğlım 5/179

ü > ∅: külbe 2/25 şükreyle 13/516 şükredirem 5/453

Kelime sonunda ise Arapça'dan Türkçe'ye geçen sonunda çift ünlü bulunan kelimelerin sonundaki ünlülerden birinin düşmesiyle oluşmuştur.

i > ∅: tabi 14/20 caminın 3/15 cami 10/147 cami 10/280

1.1.3.1.3. Ünlü Türemesi

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünlü türemesi; kelime başında, kelime ortasında görülen bir ses olayıdır. Kelime başında, /ı/, /i/ ve /u/ ünlülerinin; kelime ortasında /a/, /ı/ ve /i/ ünlülerinintürediği görülür.

Ünlü türemesi; kelime başında, Türkçe'de kelime başında bulunmayan ünsüzlerden önce türeyen ünlülerden oluşmaktadır. Bu tür ünlü türemesi, Anadolu ağızlarında genellikle /ı/ ve /i/ türemesi şeklinde olup /u/ türemesi nadir görülürken Azerbaycan Türkçesi ağızlarında /ı/, /i/ ve /u/ türemesi şeklinde görülür (Doğan:2010:56).

∅ >ı: ırızgâr 10/269 ıruzgâra 18/174 ıruzgâr 19/22

∅ > i: i̯reşberıx 14/117 irenşberlıxıdi 19/14

∅ > u: urus 6/151 urusyanın 9/13 urusın 9/57 uruzgâr 19/21

Kelime ortasında, alıntı kelimelerde kelime başında yan yana bulunan iki ünsüz veya kelime ortasında yan yana bulunan üç ünsüzün arasına ünlü getirilmesinden oluşmaktadır. Anadolu ağızlarında pek görülmeyen kelime ortasında /a/ türemesi, Azerbaycan Türkçesi ağızlarında özellikle Kazah Ağzı'nda çok gürülür (Şireliyev, 1962:70).

∅ >a: yapammax 1/2

Ø > ı: emı̧ca 3/26 hası̧ret 4/5 gıripin 20/136 alehtıríh 1/110 dırextorın 16/377 tıraş 18/369 tırafih 20/2 tırafik 20/244 sıpralliydiler 20/241 amıcam 14/2 tıraxtornan 25/27 qudıret 19/146 tawışan 16/191 qaxı̧veler 13/137 yapımağa 3/208

Ø >i: sitres 8/173 emicemgilın 27/16 qamiyon 5/37 eşiyaları 5/432 sitres 8/173

1.1.3.1.4. Geniş Ünlülerin Daralması

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünlü daralması; kelime başında o>ü ve ö > ü şeklinde; kelime ortasında ö > ü, o > u, o > û, a > u, a > ı, a > i ve e > i şeklindegörülür. Ünlü daralması, genellikle ünsüzlerin darlaştırıcı etkisi ve ünlü benzeşmesinden kaynaklanmaktadır. Ünlü daralması sonucu bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumunun bozulduğu görülür.

Kelime başında;

o>ü: üteldeyim 25/264

ö>ü: ügütığımızı 9/35

Kelime ortasında;

a>u: buharın 14/53 ilkbuharın 14/20

a>ı: xestıxane 11/62

a>i: sağliyacaıx 13/30

e>i: Şimdiki zaman ekinin darlaştırıcı etkisiyle oluşmuştur. bılmiyórım 9/37 baxmıyórım 14/45 çalışmiyórım 14/64 bilmiyórım 18/74 istemiyórım 14/125 istemiyórım 18/149

o>u: paytun 5/34 nukta 28/23 diyurle 27/15 görünıyur 27/64 balguna 12/178

o>û: yapiyûr 26/31 veriyûr 26/17 geliyûr 26/13diyû 26/40

ö>ü: sûlediyine 13/1 sûle 27/126 sûlemmem 27/126 yünetıciye 7/139

1.1.3.1.5. Dar Ünlülerin Genişlemesi

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünlü genişlemesi; kelime başında ve kelime ortasında görülen bir ses olayıdır. Kelime başında i>e, ve u>o şeklinde; kelime ortasında ü>ö, u>o, i>e, ve u>e şeklindedir. Ünlü genişlemesi; ünlü benzeşmesi, ünlü aykırılaşması ve /h/, /v/, /ş/ gibi ünsüzlerin genişletici etkisinden kaynaklanmaktadır (Ercilasun, 2002:94). Ünlü genişlemesi sonucu bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumunun bozulduğu görülür.

Kelime başında;

i>e: extıyâr 2/357

u>o: oğraşacam 7/144 oğraşacam 7/149 oyxuden 21/10

Kelime ortasında;

ü>ö: köllü 7/173 köliyidi 1/216 böyihlıx 13/74

u>o: torsıl 11/42 alemiyon 25/85

i>e: neneye 27/20 peşman 2/246 cevân 26/39 cewân 26/40 cevan 13/349 heş 20/121 yene 2/99 heş 8/221 zeherını 9/149 heç 21/101

u>e: merdar 9/104

1.1.3.1.6. Kalın Ünlülerin İncelmesi

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünlü incelmesi, kelime başında a>e, o>ü, o>ö ve u>ü şeklinde; kelime ortasında a>e, o>ü, u>ü, a>ö, ı>i, a>i şeklinde; kelime sonunda ı>i şeklinde görülür. Ünlü incelmesi, genellikle /y/, /n/, /r/ ve /s/ gibi ünsüzlerin inceltici etkisi, ünlü aykırılaşması ve ünlü benzeşmesinden kaynaklanmaktadır. Bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı şekilde oluştuğu görülür.

Batı Türkçesi'nde kısa ünlülü alıntı kelimelerdeki kısa ünlüler gennellikle incelir. Bu kural günümüzde Azerbaycan Türkçesi'nde belirgin bir şekilde geçerliliğini korumaktadır (Ergin, 1982:89-90). Zamanla bu durumdan Türkçe kelimeler de etkilenmiştir. Bu durum, Azerbaycan Türkçesi'nin Doğu ve Güney ağızlarında sıkça görülür (Şireliyev, 1962:39-40). Güney Azerbaycan Türkçesi ağzı olan Van Küresin Ağzı'nda da alıntı kelimelerdeki kısa ünlüler genellikle incelir.

Kelime başında;

a>e : 'eyni 7/18'eskerde 16/1

o>ü: üteldeyim 25/264

o>ö: öynérdıx 1/24

u>ü: üçaxlar 8/85

Kelime ortasında;

a > e: arebalari 5/33 ḥeywannarı 11/52 xestıxane 11/62 qaregünızde 1/4 öynérdıx 1/25 dişariye 1/42 bene 14/100 xerçlığı 14/106 ḥeyvan 16/244 bazıleri 16/279 qazendi 19/164

o>ö: söḫbet 7/359

u>ü: hüdüdler 9/4 büyrün 20/189 büyürın 28/4 söhürden 30/265

a>ö: söhürden 30/265

ı>i: toplanmiş 13/194 dişariye 1/42

a>i: sağliyacaıx 13/30

Kelime sonunda;

Doğu grubu ağızlarında çok heceli kelimelerin sonundaki /ı/, /u/, ve /ü/ ünlüleri çoğu zaman /i/ ünlüsüyle karşılanır (Karahan, 2011:13). Bu durum Van Küresin Ağzı'nda da görülür.

ı>i: qısmi 10/7 cuvari 21/121 yaxalarını 25/5 bazıleri 16/279 qazendi 19/164

1.1.3.1.7. İnce Ünlülerin Kalınlaşması

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünlü kalınlaşması, kelime başında i>ı şeklinde; kelime ortasında e>a, i>ı, ü>ı, ü>u ve i>u şeklinde; kelime sonunda e>a şeklindedir. Genellikle /ġ/, /ğ/, /x/, /ḥ/ ve /h/ gibi ünsüzlerin kalınlaştırıcı etkisi, ünlü aykırılaşması ve ünlü benzeşmesinden kaynaklanmaktadır. Ünlü kalınlaşması sonucu bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumunun bozulduğu görülür.

Kelime başında;

i > ı:ıstambulda 1/15 ıstambuldadı 1/279 alışverış 14/148 gelışte 30/210 gelışlerını 23/118

Kelime ortasında;

e>a: görmağa 14/102 göndermayin 14/110 bibar 1/252 vermax 1/261 elemax 2/263 evlanmaxidı 3/110 demax 3/113 evlenmax 3/119 büyıtmaxta 7/4 evlenmax 7/46 gezmağa 2/47 işemağım 3/249 ėtmiyacaxsan 2/222 veracaxsan 2/222 yatmiyecaxsan 7/71 vermiyecaxsan 7/360 içmeyecaxsan 12/123

i>ı: qıvraxıdi 4/14 nıhatı 3/40 menım 4/322 irenşberlıxıdi 19/14 wallaḫı 29/1 düştı 1/15 bız 1/20 geşlığımızde 1/23 sılkeledi 1/29 geldığı 14/20 yerışır 14/20 gidérdıx 1/25 gelérdıx 1/25 gittıxten 14/108 gelıyòrdi 16/236 gelırdı 16/236 evını 19/161 gittı 19/161 benım 14/102

i>u: cuvari 21/121

ü>ı: güzın 14/20 mıduridir 19/164

ü>u: mıduridir 19/164 ötturdım 2/259

Kelime sonunda;

e>a: görmağa 14/102 büyıtmaxta 7/4

1.1.3.1.8. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünlü düzleşmesi, kelime ortasında u>ı, u>i ve ü>ı şeklinde; kelime sonunda u>ı u>i ve ü>i şeklindedir. Azerbaycan Türkçesi ağızlarında olduğu gibi, /b/, /m/, /p/, /v/ gibi ünsüzlerin düzleştirici etkisi, eklerin genellikle düz ünlülü şekilllerinin kullanılması, ünlü aykırılaşması ve ünlü benzeşmesinden kaynaklanmaktadır (Şireliyev, 1962:44). Dudak ünsüzlerinin düzleştirici etkisi Anadolu ağızlarında da görülür (Caferoğlu, 1989:16). Ünlü düzleşmesi sonucu bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumunun bozulduğu görülür.

Kelime ortasında;

ü > ı: ökıznen19/15 düştı 1/15 güzın 14/20 mıduridir 19/164 dıkkândan 19/171 yız 25/39 mıhendız 27/22 qaregünızde 1/4

u>ı: davıl 1/13 erzırımda 13/540 onın 19/165 yımışağ 7/392 qawın 18/19 qawırmayi 16/244 qurşıne 27/19 otırérem 1/2 qurış 14/100 otırıdıla 16/276 zorlıxlar 25/25 doldırérdi 1/135 doldırdi 2/220 vurdırdi 3/96 tuttırıttı 13/595 oxuttırıyörıx 24/32

u>i: qoyin 17/17 quzilerın 2/30

ü>i: bilend 10/89 görici 28/55 öyinciydim 9/143 büyiyince 18/400 görınce 20/44

ü>ı: götırecaız 11/83 götırdım 14/100 öncılıx 8/391 öldırdıle 1/54 öldırecex 2/43 öldırmişem 2/70 öldırecem 2/103 öldırdıx 2/110 güldırdıx 3/189 öldırecem 3/220 öttır 2/351

Kelime sonunda;

u>ı: unlı loqım 20/42 qurı 16/240 sonıdı 19/166

u>i: quruşi 14/106

ü>i: sütini 16/236 türki 16/279 mıduridir 19/164 qoyin 17/17 çökti 1/30 ginlerde 1/82 güci 1/99

1.1.3.1.9. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünlü yuvarlaklaşması; kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda görülen bir ses olayıdır. Kelime başında ı>u şeklinde; kelime ortasında ı>u, a>u, a>ö, i>ü, i>u, i>o, e>ö ve i>u şeklinde; kelime sonunda i>u ve a>o şeklinde görülür. Genellikle /v/, /m/, /g/, /f/ gibi ünsüzlerin yuvarlaklaştırıcı etkisi, ünlü aykırılaşması ve ünlü benzeşmesinden kaynaklanmaktadır. Türkiye Türkçesi'ne göre Azerbaycan Türkçesi'nde yuvaklaşma eğilimi daha fazladır (Ergin, 1982:104). Bu yüzden yuvarlaklaşma Azerbaycan Türkçesi ağızlarının hemen hepsinde görülür (Şireliyev, 1962:46-47).

Kelime başında;

ı>u: uldızlar 15/164 uldız 15/162

Kelime ortasında;

ı>u: buraxma 6/20 buraxmaram 6/20 aşux 19/159 cuwar 10/325 suwa 17/111 yuldız 15/163

a>u: buharın 14/53 ilkbuharın 14/20

a>ö: söhürden 30/265

i>ü: hürü 13/408 dövırlüdıle 8/28

i>u: cuvari 21/121 pulaw 1/170

i>o: poşmannıx 2/146

e>ö: dövırlüdıle 8/28 döwlet 27/131

i>u: suğ̂ara 16/339 şuşe 2/86

Kelime sonunda;

i>u: pişu 12/227

a>o: babo 18/302 ceyro xalagil 3/182

1.1.3.1.10. Kısa Ünlülerin Uzaması

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünlü uzaması, kelime başında e>ê, o>ô, ö> ô̂ şeklinde; kelime ortasında a>â, e>ê, ı/i>î, o>ô, ö> ô̂, u>û ve ü>û̂ şeklinde; kelime sonunda a>â, e>ê, ı/i>î ve u>û şeklinde görülür. Ünlü uzaması; ünsüz düşmesi veya ünsüzlerin düşme eğilimine girmesinden kaynaklanmaktadır. Bu yüzden bunlar ses olayı neticesinde oluşan ikincil uzunluklardır. Genellikle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumunu etkilemez.

Kelime başında;

e>ê: êle 6/36 êleyidiler 10/236 êledi 12/21

o>ô: ôlan 17/30 ôğ̂landa 17/151 ôlım 23/92 ôlım 23/107

ö> ô̂: ôle 1/16 ô̂yle 5/3 ôleyidi 11/8 ôretmen 16/2

Kelime ortasında;

a>â: sâossın 17/140 buğ̂dâmızı 4/91 tâux 5/60 sâolasan 10/157 mutâyite 14/241 târı 10/284 havâlanına 14/190 havâlanına 22/88

e>ê: gêlın 11/13 xêrli 5/46 türkêden 8/91 türkênındi 9/13 şêlere 10/248 bêle 13/168

ı/i>î: sîtdım 26/19 canîm 26/24 vermişsîz 27/36 annatîm 29/4

o>ô: ôlan 17/30 ôğ̂landa 17/151 ôlım 23/92 ôlım 23/107

ö> ô: dôt 3/29 sôylérdi 6/1 sôlim 9/7 sôlersez 13/150 şôle bôle 14/109

u>û: zûlım 7/114 geliyûr 26/13 veriyûr 26/17 yapiyûr 26/31 şôra 1/251 sôyıxtan 2/323 sôra 7/88

ü>û: kût küftesi 6/43 sûlediyine 13/1 çûtnen 14/16 cût 14/49 kûtçe 27/51 sûlemmem 27/126 sûle 27/126

Kelime sonunda;

Kelime sonundaki ünlü uzaması, çoğu zaman /r/ ünsüzünün düşmesiyle oluşmuştur.

a>â: vâ 1/50

e>ê: getırırdılê 7/27 dindaridilê 7/34

ı/i>î: wârıdî 26/18 yerî 26/26 gelî 28/18

u>û: diyû 26/40

1.1.3.1.11. Ünlü Kısalması

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünlü kısalması, oluşumu bakımından ikiye ayrılır.

Alıntı kelimelerde;

Alıntı kelimelerdeki ünlü kısalması, alıntı kelimelerdeki uzun ünlülerin uzunluklarının ortadan kalkmasıyla oluşur. Alıntı kelimelerdeki uzun ünlülerin bir kısmı tamamen uzunluklarını kaybederken bir kısmı ise, bazen uzun bazen normal olarak kullanılır.

'erebice 13/510 farsice13/511 küresınice 18/25 dıkkana 18/398 dıkkanidır 18/425 erazimız 25/139 wesayit 10/43 hesab 4/128 hesabı 8/263 mesela 14/356 mesela 15/53 mesela 23/176 işallah 3/361 işallah 5/424 dindar 7/12 dindaridilê 7/34

Türkçe kelimelerde;

Türkçe kelimelerdeki ünlü kısalması ise, genellikle vurgusuz ünlülerin düşme eğilimine girmesinden kaynaklanmaktadır. Kelime başında a>a̯, e>e̯, i>i̯, u> u̯ şeklinde; kelime ortasında a>a̯, e>e̯, i>i̯, ı> ı̯ şeklinde; kelime sonunda a>a̯ şeklindedir.

Kelime başında;

a>a̯: a̯parsın 4/300 a̯han 9/131 a̯lâqeder 14/257 a̯yıb 21/66 a̯lammamış 21/80 a̯mbargo 21/198

e>e̯: e̯kérdıx 5/115 e̯kérdım 5/118 e̯peyi 10/51e̯yer 25/18 e̯yere 25/18

i>i̯: i̯ki 2/114 i̯ndi 6/26

u>u̯: u̯danacam 1/87 u̯şağidım 23/31

Kelime ortasında;

a>a̯: babaė̯li 3/55 maha̯lesında 28/2

e>e̯: bereketı 5/133

i>i̯: düşacayi̯di 1/32 tansi̯yon 5/316 maki̯ne 11/4 padi̯şahın 13/7 qadari̯di 16/252 işi̯ke 17/171

ı> ı̯: buri̯ye 2/28 yalvarı̯ram 7/3 yalı̯nız 9/78 almanı̯ye 10/51 behleri̯dın 11/131 meti̯re 17/211 gideri̯ken 18/78 yapılı̯yor 23/53

Kelime sonunda;

a>a̯: para̯ 7/26

1.1.3.1.12. Ünlü İkizleşmesi

Türkçe'de aslî ikiz ünlü yoktur. Bazı çağdaş Türk lehçelerindeki ikiz ünlüler de Ana Türkçe'deki aslî uzun ünlülerin uğradığı ses değişimlerinden oluşmuştur

(Korkmaz, 2010:127). Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünlü ikizleşmesi ise ünsüz düşmesi neticesinde oluşmuştur. Kelime ortasında ve kelime sonunda görülür. Çoğu zaman tek kelimede olurken bazen iki kelimenin birleşmesinden de oluşur. Türkçe kelimelerde iki ünlü yan yana bulunmadığından ünlü ikizleşmesi geçici bir durum olup ünlülerin birleşmesi veya baskın olanın kalması diğerinin düşmesiyle neticelenir.

Eşit ikiz ünlüler;

aa: arqaaşımnen 23/65

ee:deel 6/102

ıı: canlaṛıızı 7/215 özıize 8/268 sağlıiza 21/11 ölmişleriize 7/185

Yükselen ikiz ünlüler;

ua: suani 18/106

Alçalan ikiz ünsüzler;

aı: yetimleın 3/3 analaına babalaına 2/408 onnaın 3/159 uşaxlaının 4/181 gidacaıx 4/221 çocıxlaımızı 5/187 eqrebalaım 5/241 qardaşlaım 6/14 axṛlaın 7/10 qaydıracaıx 8/49 yannaına 10/107 götırecaız 11/83 almalaı 12/171 sağliyacaıx 13/30

au: saux 25/262

âo:sâolasan 12/157 sâol 14/251 sâolsın 15/380

ei: işlei 1/18

ou: soux 12/228 toux 22/241

1.1.3.1.13. Ünlü Benzeşmesi

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünlü benzeşmesi; kelime ortasında ve kelime sonunda görülen bir ses olayıdır. Farklı özellikler taşıyan ünlülerden birinin

aynısı veya benzerine yaklaşarak başka ünlüye dönüşmesiyle oluşur. Genellikle ünlü uyumlarına uymayan kelimelerin ünlü uyumlarına uydurulmasıyla oluşmuştur. İlerleyici tam benzeşme, ilerleyici yarım benzeşme; gerileyici tam benzeşme ve gerileyici yarım benzeşme şeklinde görülür. Bu benzeşmeler ses olarak çeşitlilik göstermektedir.

İlerleyici tam benzeşme;

xazınasından 4/69 halımne 4/70 fana 7/42 yazxanasidi 7/250 minibise 7/254 xabari 8/55 bamba 8/217 marax 8/382 xestexenedeydi 9/8 xabarımız 12/87 badam 12/78 bereber 13/592 zatan 14/66 ḥesteḥenelerde 14/226

İlerleyici yarım benzeşme;

xabarımız 12/8 silehten 13/572 qoraya 14/142 quvvatım 14/327

Gerileyici tam benzeşme;

ḥalal 3/365 mexemmed peğember 4/135 peğember 7/343 teşqele 10/215 tenesının 13/587 barabar 14/317'emelecılığe 14/371 sendelye 15/210 ḥezretleri 15/320

Gerileyici yarım benzeşme;

ismayılnen 4/146ıstambulda 1/15 ıstambuldadı 1/279

1.1.3.1.14. Ünlü Aykırılaşması

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünlü aykırılaşması, aynı veya benzer özellikler taşıyan ünlülerden birinin başka ünlüye dönüşerek aynısından veya benzerinden uzaklaşmasıyla oluşur. Benzeşmenin tam tersi olduğu bu ses olayı, ünlü aykırılaşması olarak değerlendirilmiştir (Özçelik,2002:143). Kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda görülür. Kelimenin kalınlık incelik uyumu veya düzlük yuvarlaklık uyumunu bozar. Bu aykırılaşmalar ses olarak çeşitlilik göstermektedir.

xetırıne 7/179 durımı 7/191 meğdursız 7/209 eylılde 7/212 amcemne 7/219 qareyollara 3/5 şuferdı 3/5 oğıl 3/6 yaşinda 3/10 qomşıya 3/18 arebaynan 3/72 qerennığa 3/249 ortaye 3/254 eyax 3/268 düdih 3/298 bureya 4/22 eyağının 4/23 iyılığı 4/42 seyyıttıle 4/46 xestexanada 4/61 ademe 4/65 ḫüdudıne 4/71 eyran 4/72 xızmet 4/79 kötılığı 4/87 qoyınımız 4/114 geçımız 4/114 süpırırdım 4/116 qomşım 4/123 orış 4/124 boynızın 4/140 orexça 4/143 öldırecayidi 4/144 durımımız 5/9 tenıkeden 15/239

1.1.3.2. Ünsüzlerle İlgili Ses Olayları

Van Küresin Ağzı'nda ünsüzlerle ilgili; ünsüz düşmesi, ünsüz türemesi, ünsüz tekleşmesi, ünsüz ikizleşmesi, ünsüz aykırılaşması, ünsüz yer değiştirmesi, dudaksılaşma, ötümlüleşme, ötümsüzleşme, ünsüz incelmesi, ünsüz kalınlaşması, süreklileşme, sızıcılaşma, akıcılaşma, süreksizleşme ve ünsüz benzeşmesi olmak üzere on altı ses olayı tespit edilerek özellikleri verildikten sonra örneklendirilmiştir.

1.1.3.2.1. Ünsüz (Ötümlülük Ötümsüzlük) Uyumu

Van Küresin Ağzı'nda ünsüz uyumu önemli oranda korunmuş, kısmen bozulmuştur. Birçok kelime ünsüz uyumunu korurken bazı kelimeler ünsüz uyumunun dışına çıkmıştır. Kelime tabanlarında korunan ünsüz uyumu ek düzeyinde bozulmuştur.

Azerbaycan Türkçesi'ndeki ötümlüleşme eğiliminden dolayı ötümsüz ünsüzle biten kelimelerden sonra gelen ötümlü ünsüzle başlayan eklerin başındaki ötümlü ünlü bazen ötümsüzleşmez. Bu durum ünsüz uyumu dışına çıkan kelime sayısını artırmıştır.

Ünsüz uyumu korunan kelimelere aşağıdaki örnekler verilebilir.

eşikte 1/155 tutti 2/35 düzeḽtti 2/83 ạtardıx 7/10 gidérdıx 3/10 ėttıx 1/26 geldíler 9/10 şahittí 12/52 wandakí 17/138 büyíhtır 19/188 aldí 24/37 bıraxmıyòrdi 19/5 anlaşamiyòrdi 25/4 öldıriyòrdi 27/34 kûtteri 10/189 kûtçe 10/199aćdan 4/55 sıćahta 11/115 tuttıle 9/55 geÇti 28/34 aÇtık 28/38

Van Küresin Ağzı'nda ünsüz uyumunun dışına çıkan ekler, ünsüz uyumu korunan eklere göre çok az sayıdadır.

Ünsüz uyumu dışına çıkan eklere aşağıdaki örnekler verilebilir.

Çıkma hâli eki: sebepden 21/5 qafqasdan 18/66 urusdan 18/66 quvvetden 4/96

Görülen geçmiş zaman eki: sîtdım 26/19 gitdıx 20/34 toxıtdıx 3/174 getdi 5/8 ėtdi 5/16 tutdıx 5/159 dağıtdı 16/17 tutdi 17/200 gitdım 20/20 gitdıx 20/34 gitdı 20/79 unutdıx 21/214 qeyı̣betdi 27/58

+dâr yapım eki: hesapdâridi 26/5

Bazı eklerin ötümsüz ünsüzle başlayan şekillerinin ünlü veya ötümlü ünsüzle biten kelimelere getirilmesi ötümlülük ötümsüzlük uyumunu bozmuştur.

-gı/-gi yapım eki: sayqıliydi 15/10 sayqı 15/11

+çı/+çi yapım eki: naxırçi 6/58 quzıçi 6/58 fıqaraçılıxnen 3/208 gazıteçılıx 1/240 naxırçının 15/68 naxırçi 15/70 dükkânçi 18/484 tamirçi 22/79 bostançı 2/7 yabançıdı 1/123 mamaçe 2/375 mamaçi 2/376

Ancak ünsüz uyumu kısmen de olsa bozulan Van Küresin Ağzı'nda ünsüz uyumunun etkisiyle ötümsüz ünsüzle biten kelimelerden sonra gelen "da/de" bağlacının başındaki ötümlü ünsüzün çoğu zaman ötümsüzleşerek "ta/te" şeklini aldığı görülür. Burada kendini bu kadar güçlü hissettiren ünsüz uyumunun bazı kelimelerde bozulması ilginç bir durum arz etmektedir.

dört te 9/161 beş te 1/18-19 yaḫıt ta 24/4 dört te 4/17 et te 13/386 vesâyit te 22/73 yaḫıt ta 24/4 fuat ta 3/336 saḫat ta7/357 damat ta 12/170 dinç te 25/205 herkes ta 22/11 baş ta 4/364

1.1.3.2.2. Ünsüz Düşmesi

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünsüz düşmesi; kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda görülen bir ses olayıdır. Kelime başında /y/ ünsüzünün; kelime ortasında /h/, /v/, /r/, /ğ/, /n/, /f/ ve /y/ ünsüzlerinin; kelime sonunda /r/ ve /l/ ünsüzlerinin düştüğü görülür. Kelime ortasında düşen ünsüzlerin bir kısmı ünlü ikizleşmesine sebep olurken bir kısmı da ünlü uzamasına neden olmuştur. Bazı ünsüz düşmeleri ise ünlü ikizleşmesi veya ünlü uzamasına sebep olmamıştır. Bu durum Azerbaycan Türkçesi'nin bir özelliğidir.

İlk hecesinde dar ünlü bulunan bazı kelimelerin başındaki /y/ düşer. Bu ses olayı Azerbaycan Türkçesi ve ağızlarının karakteristik özelliğidir (Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:182). Ancak kelime başı /y/ ünsüzüyle ilgili bu ses olayının düşme olup olmadığı konusunda farklı fikirler olsa da Gürer Gülsevin, bu konuyu ele aldığı makalesinde diğer Türk lehçeleriyle karşılaştırma yaptıktan sonra burada bir /y/ düşmesi olduğu kanaatine varır (Gülsevin, 2005:209).

Kelime başında;

y > ∅: il 3/225 uldızlar 15/164 uldız 15/162 üzüh 30/117 urmayıp 2/305

Kelime ortasında;

h> ∅: maḫ̱ḫ̱alesında 28/2

v> ∅: toux 22/241

r> ∅: yetimleın 3/3 kût 18/147 geliyȯdım 30/5 kûtçe 10/199 dôt 3/29 özleıne 1/79 özleıne 1/79 evleınde 4/324 amırleıne 7/292

ğ > ∅: îneci 18/225 ôretmen 25/1 ôrendım 23/14 soux 12/228

n > ∅: mêım 3/2 sağlııza 21/11

f > ∅: çût 13/509 çûtnen 23/29

y > ∅: sôlersez 13/150 bêle 1/3 êle 6/36 şêlerını 20/73 sôledım 12/20 sôlersez 13/150 şôle bôle 14/109 sôle 15/95 sôlemidım 18/133 şêlere 10/248 ôle 1/16 sûlediyine 13/1 sûle 27/126

Kelime sonunda;

r > ∅: bekâridile 5/42 a̧térdıle 6/82 a̧parıdile 12/92 diyérdıle 11/3 atérdıle 12/4 çalérdıle 22/5 getırırdılê 7/27 ağlıyórla 1/209 qavı̧rérle 15/48 zenginle 19/213 küresınle 24/41 dumaṇla 14/224 'ereple 15/ 172

l> ∅: ge 3/107

1.1.3.2.3. Ünsüz Türemesi

Van Küresin Ağzı'nda az görülen ünsüz türemesiyle, kelime başında /h/ ve /y/ ünsüzünün; kelime ortasında /ğ/, /v/ ve /y/ ünsüzlerinin türediği görülür. Türkçede bir kelimede iki ünlü yan yana gelmez. Bu yüzden kelime ortasında türeyen ünsüzler, ikiz ünlülü alıntı kelimelerde ikiz ünlülerin arasında türemiştir. Böylece bu kelimeler Türkçe'nin yapısına yaklaştırılmıştır.

Kelime başında /h/ ve /y/ türemesi, Azerbaycan Türkçesi ve ağızlarının karakteristik özelliğidir (Şireliyev, 1962:100). Zeynep Korkmaz kelime başında /y/ türemesinin Eski Türkçedeki Oğuz Türkçesi'ne özgü bir belirti olduğunu belirtir (Korkmaz, 1995:210-211). Ancak Gürer Gülsevin bu belirtiyi /y/ türemesi değil, /y/ düşmesi olarak görmek gerektiğini söyler (Gülsevin, 1998:13).

Kelime başında;

∅ > h: hazırbeycandan 10/5 hazari 16/21 hördi 2/24

∅ > y: yındi 9/115 yamarqada 21/165 yarpa 11/6 yaşçi 11/96 yaşıxlara 21/205 yeriştıx 12/17 yesir 19/180 yindi 20/18 yınandıx 4/49 yindırdım 4/57 yırgat 11/45 yiple 18/389 yişitmişem 3/118 yişitmişem 3/115 yazarmiş 21/190

Kelime ortasında;

Ø >**ğ:** puğanı 7/145

Ø >**v:** duvasını 15/1

Ø >**y:** şeriyet 13/196 sayit 10/146 dayireye 3/140 ezrayilem 2/32 reyisi 14/6

1.1.3.2.4. Ünsüz Tekleşmesi

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünsüz tekleşmesi, Arapça'dan Türkçe'ye geçen ikiz ünsüzlü (şeddeli) kelimelerdeki çift ünsüzden birinin düşmesiyle oluşmuştur. Kelime ortasında görülür. Ünsüz tekleşmeleri; nn>n, vv>v, ll>l, tt>t, dd > d, vv > w şeklindedir. Van Küresin Ağzı'nda Türkçe kelimelerde ünsüz tekleşmesinden ziyade bir ünsüz ikizleşmesi eğilimi söz konusudur.

Türkçe'de şedde yani ikiz ünsüz bulunmaması, ünsüz tekleşmesinin temel nedenidir. Arapça kökenli kelimelerin yanısıra Türkçe "anne" kelimesi de ünsüz tekleşmesiyle eski halindeki gibi tek /n/'li hâle gelmiştir. Bunun dışında Türkçe kelimelerde ünsüz tekleşmesi görülmez.

nn>n: ane 12/227 cenetıl mâla 18/570 nenıyi 5/220 neniye 4/25

vv>v: eveli 14/252 eveli 5/65

ll>l: maḫ̂alesında 28/2 wala 1/6 mileti 16/17 cenetıl mâla 18/570 vala 2/47 cennetıl mu'alâ 18/572 wala vala1/18 alahtanıdi 4/271 alah 4/362

tt>t: selaxatin 18/225 xeyretingil 4/258

dd > d: salaḥedin 15/367 xeyredinın 3/27 xeyredin 3/324 nasredin 6/27 nuredin 20/263 necmedin 27/111 qıyasedinidi 15/134

vv>w: quwetiynen 14/28

1.1.3.2.5. Ünsüz İkizleşmesi

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünsüz ikizleşmesi, kelime ortasında görülen bir ses olayıdır. Genellikle kuvvetli vurgulama, ünlü düşmesi, ünsüz

benzeşmesi ve hece yutumu neticesinde oluşan ünsüz ikizleşmesi; /b/, /d/, /k/, /l/, /m/, /ş/, /r/, /q/ ve /z/ ünsüzlerinin ikizleşmesiyle oluşmuştur. Ünsüz ikizleşmesi, genellikle Türkçe kelimelerde görülürken az sayıda da olsa alıntı kelimelerde de görülür. Yeterlik kurallı birleşik fiilinin olumsuz çekiminde ve "temmız", "sakkel~saqqel", "yeddi", "sekkiz" ve "doqquz" kelimelerinde ünsüz ikizleşmesi adeta kâideleşmiştir.

Azerbaycan Türkçesi ağızlarında karekteristik bir özellik olan ünsüz ikizleşmesi, Anadolu ağızlarından Doğu Grubu ağızlarının da belirleyici bir özelliğidir (Şireliyev, 1962:124; Karahan, 2011:32).

b> bb: tesebbiḥ 5/293 sabbaḥ 7/71

d>dd: yeddi 8/238 qadde 11/68 yeddi 13/193

k>kk: rakkıdı 8/142 ökküzlerneṇ 18/11 sakkettı 1/60 sekkız 2/259 şekker 4/10 ikki 4/18 hekkimımız 7/37 akkılımızdan 7/296 sakkeleṛı 12/329 hekkimımız 7/38

l> ll: çalille 1/13

m>mm: ıxtiyarḷammazdım3/7 xammır 3/13 yapammax 1/2 temmızdi 3/26 gelemmem 3/149 çıxarammadıx 5/196 ḥezreti 'ummer 27/69 istemmezdi 25/137 hemmen 26/16 tapammazdıx 1/196 güleşemmerrıx 6/101yemmin 7/125

ş>şş: yeşşıl 3/296 yeşşıl 12/331 eşşeyidi 11/49

r>rr: qurre 8/274 yırriye yırriye 2/31 güleşemmerrıx 6/101

q>qq: doqqız 2/259

z>zz: bazzarı 21/136

1.1.3.2.6. Ünsüz Aykırılaşması

Aynı veya benzer özellikler taşıyan ünsüzlerden birinin başka ünsüze dönüşerek aynısından veya benzerinden uzaklaşmasıyla oluşan ünsüz aykırılaşması, Van Küresin Ağzı'nda yakın ve uzak seslerde görülen bir ses olayıdır. Yakın ünsüzlerde mm>mb, tl>tn,hr>hl şeklinde; uzak ünsüzlerde g.r>g.l,r.r>r.l, k.k>k.y, v.r>v.y şeklinde görülmektedir.

Yakın ünsüzlerde;

mm>mb: ḥamballıx 4/13 ḥembal 4/86

tl>tn: atna 6/10 serapna 1/286

hr>hl: ihlamı 22/128

Uzak ünsüzlerde;

g.r>g.l: güleşemmerrıx 6/101 güleşın 6/102 güleşidi 3/55

r.r>r.l: rapollarımız 7/147 terol 7/265 zerel 5/364 zaral 18/272 zeral 23/215 zıral 14/216 saralmazıdi 5/258 sereldile 19/8

k.k>k.y: ėrkey 2/200 kürey 25/33

v.r>v.y: vayidi 2/14

1.1.3.2.7. Ünsüz Yer Değiştirmesi

Konuşma diline ait bir ses olayı olduğu için ağızlarda çok görülen ünsüz yer değiştirmesi, Türkçe'nin tarihî dönemlerinde ve Anadolu ağızlarında çok görülen bir ses olayıdır (Eren, 1953:161; Caferoğlu, 1989:2). Bu ses olayı bütün Azerbaycan Türkçesi ağızlarında görülür (Şireliyev, 1962:118-119).

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünsüz yer değiştirmesi, yakın ve uzak seslerde görülür. Yakın seslerde fr>rf, br>rb, rv>vr, pr>rp, lv>vl, gs>sg, rb>br,

vr>rv, gr>rg, ny>yn, ks>sk, lf>pl, nl>ln, rp>pr, lh>hl, ml>lm, yr>ry şeklinde; uzak seslerde ç.k>k.ç, y.n>n.y, l.n>n.l, n.r>r.n şeklindedir.

Yakın ünsüzlerde;

fr>rf: surfa 5/189 surfande 1/141 surfamız 2/195 surfam 2/201

br>rb: kirbit 25/14 kirbit 21/14

rv>vr: kivre 30/115

pr>rp: körpı 8/179 terpemde 1/76 terpeşti 1/82 terpemı 1/35 terpemden 2/1 terpeşti 1/82 torpahnan 5/109

lv>vl: havla 2/16 yavlardım 3/326

gs>sg: gösgüni 2/71 gösgine 7/66

rb>br: çobra 5/315 şobrayidi 16/258 şobralara 16/318

vr>rv: arvattar 4/217 arvat 9/127

gr>rg: örgetiṛdi 18/526 örgenérdım2/356 diskindım 3/345 örgetmenîx 7/215 ilkörgetmen 7/238

ny>yn: düynanın 5/133

ks>sk: üskekti 8/129 üskek 3/120 diskindım 3/345 eskik 7/364 öskürmeynen 4/102

lf>pl: küpletti 7/70

nl>ln: gölnı 21/129

lh>hl: meḥlem 3/67

ml>lm: melmeketın 8/96

yr>ry: xoryat 13/473

Uzak ünsüzlerde;

ç.k>k.ç: köçelih 16/240 köçelıx 1/130 köçelih 1/149

y.n>n.y: dinâyete 15/151 dinâyete 15/151

l.n>n.l: naḥlet 7/295

n.r>r.n: orgerenaldır 27/77

f.b>p.f: pafriqanın 11/29

1.1.3.2.8. Dudaksılaşma

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ancak çeşitlilik arz etmeyen dudaksılaşma, kelime başında ve kelime ortasında görülür. Kelime başında f>p şeklinde, kelime ortasında n>m, f>p, ğ>v şeklinde şeklindedir.

Kelime başında;

f>p: pakiltesında 1/287 pıransıza 21/164 pavırqası 7/127 pakıltesında 1/235 pilım 7/99

Kelime ortasında;

n>m: ıstambulda 1/15 lamba 1/158 ıstambuldadı 1/279 tırambaya 1/290 mışkemberın 3/42 tembel 3/76 tembehlemişti 3/124 lambasının 3/173 'ember 3/352 tembıhledım 4/338 ambarlara 5/419 bomba 7/54 ambari 7/252 ıstambula 8/425 çemberde 9/62 istambulda 10/8 qamberi 13/245 kümbetinen 13/331 simbıl 13/380 çarşamba 15/82 perşembe 15/83

v>b: tırambaya 1/291

f>p: külpatornan 14/46 küpıre 21/7

ğ>v: üvleni 4/118 üvlen 4/118övle 3/287 övle 4/241 övleden 5/227 övleye 8/184 övleden 9/111

1.1.3.2.9. Ötümlüleşme

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ötümlüleşme; kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda görülen bir ses olayıdır. kelime başında ç>c, k>g, t>d şeklinde; kelime ortasında ç>c, k>ğ, k>g, p>b, t>d şeklinde; kelime sonunda t>d ve s>z şeklinde görülmektedir. Ünsüz ötümlüleşmesi en çok kelime başında görülür.

Azerbaycan Türkçesi'nin karekteristik özelliği olan ötümlüleşme Azerîlerin yaşadığı Erzurum ve Kars gibi yerlerde çok sık görülür (Ercilasun, 2002:107: Gemalmaz, 1995:165).

Kelime başında;

ç>c: cit 21/94 cûtnen 14/49 cût 14/49 corapların 17/204 coraplar 25/83 corap eyirér 2/388

k>g: gendısıleri 8/339 gızım 1/15 gorxérıx 1/41 galıp 1/58 gız 19/219 gızım 1/14 gış 25/12 gızın 25/149 geşlığımızde 1/23

t>d: daraxli 18/373 daşına 18/565 daşladıx 21/57 daşıyódım 30/11 diksındım 20/31 direktör 5/9 duzax 13/249 diskindım 3/345 dutammélle 1/215 dutmille 1/215 dutardıx 8/128 daşıTırdıx 9/34 dırmanmah 10/42 daşta 3/66 dabani 3/11

s>c: ciğara 12/45

Kelime ortasında;

ç>c: cit 21/94 cûtnen 14/49 cût 14/49 corapların 17/204 coraplar 25/83 corap eyirér 2/388 orıcımden 4/130 ağacın 20/177 agacı 22/42

k>ğ: qabağıne 8/295 geşlığımızde 1/23 çocığım 1/14 almağa 3/274 eteğinden 13/381 qonıştığı 13/417 mindığı 13/418 annattığım 19/178 erzağı 19/183 aradığımızı

20/4 fuğeredı 1/120 ciğara 12/45 gezmağa 2/47 soxmağa 3/152 yapımağa 3/208 işemağım 3/249 evlenmeği

k>g: büyigbaş 23/207 dıregtörın 9/88 gendısıleri 8/339 gızım 1/15 gorxérıx 1/41 galıp 1/58 gız 19/219 gızım 1/14 gış 25/12 gızın 25/149

p>b: 'antaba 16/149 sahabının 1/282 serabı 1/286 sahabı 3/191 cenabı 3/268 sebebi 25/10 kitabı 13/269 kitabında 13/379

t>d: edeceıx 14/182 edesın 14/231 gidemmérsın 14/246 ayırd 7/30 gidecem 14/257 u̯danacam 1/87 dadı 5/133 daraxli 18/373 daşına 18/565 daşladıx 21/57 daşıyòdım 30/11 diksındım 20/31 direktör 5/9 duzax 13/249 diskindım 3/345 dutammélle 1/215 dutmille 1/215 dutardıx 8/128 daşıTırdıx 9/34 dırmanmah 10/42 daşta 3/66 dabani 3/11

Kelime sonunda;

t>d: ayırd 7/30

s>z: damatez 1/252 herkez 11/143

Van Küresin Ağzı'nda ünsüz ötümlüleşmesi yaygın olmasına rağmen bazı kelimelerde kelime sonundaki ötümsüz ünsüzlerle ekin başındaki ötümsüz ünsüzlerin ötümlüleşmediği görülür.

qanati 2/93 quzıçi 6/58 deveçen 22/113 deyışiki 27/113 fıqaraçılıxnen 3/208 gazıteçılıx 1/240 naxırçının 15/68 gitın 2/361 deyışiki 27/113

1.1.3.2.10. Ötümsüzleşme

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünsüz ötümsüzleşmesi; kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda görülen bir ses olayıdır. Kelime başında c>ç, g>k, b>p, b>P şeklinde; kelime ortasında c>ç, g>k, d>T, d>t, v>p, b>p, b>P, v>p şeklinde; kelime sonunda d>T, b>P, z>s şeklindedir. Ünsüz ötümsüzleşmesi, en çok kelime başında görülür.

Kelime başında;

c>ç: çıngır 13/121 çekketın 19/1 naxırçi 6/58 quzıçi 6/58 deveçen 22/113 fıqaraçılıxnen 3/208 gazıteçılıx 1/240 qabaxçe 2/302 behçi 5/261 yemehçi 11/204 tipçiler18/226 çifçilıxle 30/33 kûtçe 10/199 ingilısçe 27/53 güvenlikçiydık 28/36

g>k: kölgelıx 7/9 kölgede 3/285 kölgesında 12/119 kölgede 3/285 kölgelıx 7/9 hanki 7/20 kâmetkâhtı 7/143 yetkin 13/202 qarkış 13/379

b>p: pacadan 3/193 pıçax 4/235 parxaç 4/235

b>P: Piçım 8/376 Pişe 20/8 Pişırérıx 22/26 Pişırérıx 22/27 Paceleın 23/97 Parxımızda 24/129 Pisküvit 24/159 Pıçux 25/206 Peğember 27/74 Pıçaxledi 27/70

Kelime ortasında;

c>ç: naxırçi 6/58 quzıçi 6/58 deveçen 22/113 fıqaraçılıxnen 3/208 gazıteçılıx 1/240 qabaxçe 2/302 behçi 5/261 yemehçi 11/204 tipçiler18/226 çifçilıxle 30/33 kûtçe 10/199 ingilısçe 27/53 güvenlikçiydık 28/36

g>k: hanki 7/20 kâmetkâhtı 7/143 yetkin 13/202 qarkış 13/379

d>t: sôyıxtan 2/323 çöhti 1/30 attiler 29/50 çelihtıle 1/255 yapti 12/135 mataptı 12/175 otırmiştıx 12/176 tereften 5/97 gettıle 5/99 gittım 5/122 çektiler 29/50 herkesten 2/355

b>p: kiprıtı 8/311 faprıqa 11/31 eprı 21/108 çapaladıx 3/52 girdaptadı 13/249

b>P: çaPa 5/30

d>T: daşıTırdıx 9/34 1 raḥaTlaşır 14/237 mezarlıxTa 20/57 anlaTacaz 20/156 20/156 annaTam 24/92 ürküTırdi 25/156

v>p: cepşen 7/3

z>s: ingilısçe 27/53

Kelime sonunda;

d>T: raḥaT 7/324

b>P: ayıP 27/111

z>s: ingilis 8/14 bus 22/104

1.1.3.2.11. Ünsüz İncelmesi

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen fakat çeşitlilik arz etmeyen ünsüz incelmesi, art çıkışlı ünsüzlerin ön çıkışlı ünsüzlere dönüşmesiyle oluşur. Kelime ortasında ve ğ>y, r>y, h>y şeklinde görülür.

ğ>y: öy̑len 5/4 azaldiyi 25/35 dediyim 25/138 dediyi 25/261 yemeyini 3/288 tüfeyi 8/184 deyil 2/86 deyilem 2/267 yėmeyi 2/298 deyışiki 27/113 deyilsen 4/297 deyilıx 7/43 deyilım 8/2 deyilem 5/10 deyılım 12/167sôyıxtan 2/323

r>y: vayidi 2/14 vayidi 2/41 vayidi 2/262 onnayın 5/402 onnayi 5/402

h>y: sayilden 14/223

1.1.3.2.12. Ünsüz Kalınlaşması

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen fakat çeşitlilik arz etmeyen ünsüz kalınlaşması, ön çıkışlı ünsüzlerin art çıkışlı ünsüzlere dönüşmesiyle oluşur. Kelime başında k>q, h>ḥ şeklinde; kelime ortasında k>h, k>ğ, k>x, k>q, h>ḥ şeklinde; kelime sonunda k>h, k>x ve k>q şeklinde görülür.

Kelime başında;

h>ḥ: ḥükümet 10/1 ḥallere 11/4 ḥalâl 14/2 ḥaqqı 17/15 ḥeqqımız 9/17

Kelime ortasında;

k>h:bebehler 2/321 tüfehlen 8/186 ehmehı 2/38 töhti 2/62 dırehtorle 2/262 göynehler 20/59 böyihler 10/255 mehtuptı 12/320 yėrihlıyir 2/333 çöhti 1/30 çelihtıle 1/255 behçi 5/261 yemehçi 11/204

k > ğ: qonıştığı 13/417 mindığı 13/418 annattığım 19/178 erzağı 19/183 aradığımızi 20/4

k > x: aşuxları 24/154 geldıxlerında 26/8 yoxidi 27/44 otaxta 28/3 muxtarlığımdır 29/2 çıxarem 21/16

k>q: sayqıliydi 15/10 başqa 16/15 ḥaqqı 17/15 loqım 20/42 qar 22/70 qıṛx 30/209 ḥeqqımız 9/17

h>ḥ: herḥalda 12/16 maḥmud13/6 raḥmanı 15/4 reḥmet 16/27

Kelime sonunda;

k>h: yimeh 5/315 köpeh 2/328 ehmeh 2/353

k>q:xaḷq 10/283

k>x: otlatırdıx 30/15 qıṛx 30/209 çerdex 3/184 barnax 15/170

1.1.3.2.13. Süreklileşme

Süreksiz ünsüzler sürekli ünsüzlere dönüştüğünde aynı zamanda ya sızıcılaşır ya da akıcılaşır. Bu yüzden süreklileşmeyi sızıcılaşma ve akıcılaşma başlıkları altında incelemek daha doğru olacaktır.

1.1.3.2.13.1. Sızıcılaşma

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünsüz sızıcılaşması; patlayıcı ünsüzlerin sızıcılaşmasıyla oluşan bir ses olayıdır. Kelime başında ç > ş şeklinde; kelime ortasında ç>ş, p>f, v>f, k>ğ, k>x, k>h, c>ź, c>j, b>V, ç>j şeklinde; kelime sonunda ç>ş, k>ğ, k>x ve k>h şeklinde görülür.

Kelime başında;

ç>ş: şobralara 16/318 şobrayidi 16/258

Kelime ortasında;

ç>ş: geşken3/40 geşmerem 4/130 öl̦ştım 4/445 boşlandi7/161 işmede 28/43 irenşberlıxıdi 19/14 borşlaṇma 14/236 geşlığımızde 1/23 qoşlar 5/280hiş 5/423 borşlaṇma 14/236 ireşbercilik 28/39

p>f: yıfretti 4/86 kelefçenı 10/150

v>f: qaxfenın 8/295

k>ğ: eteğinden 13/381 qonıştığı 13/417 mindığı 13/418 annattığım 19/178 erzağı 19/183 aradığımızi 20/4 şavağ 8/73

k > x: baxçe 1/50 ıxtiyarl̦ammazdım3/7 axtığı 20/55 yaşadıx 22/65 çocıxlığımda 23/57 irenşberlıxıdi 19/14 yaxalarını 25/5 aşuxları 24/154 geldıxlerında 26/8 çıxarem 21/16

k>h: gözlıhleri 20/153

c>ź: xoźam 20/154 çoźuğı 20/23 çoźuḫ 20/25 çoźuh 20/29 quźağıma 20/30

c>j: mejburi 1/297

b>V: SeVzeciler 18/253 SeVze 18/255

ç>j: güjlenme 7/138 kerpijnernen 7/388

Kelime sonunda;

ç>ş, hiş 5/423 kerpiş 18/248

k>h, çelih 12/154

k>x: qabax 2/1 yaşadıx 22/65 qıɣx 30/209

k>ğ: şavağ 8/73

1.1.3.2.13.2. Akıcılaşma

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen fakat çeşitlilik arz etmeyen akıcılaşma,kelime başında b > m şeklinde;kelime ortasında k > y, ğ > y ve h > y şeklinde; kelime sonunda k>y şeklinde görülür.

Eski Türkçe'de ilk hecesinde /n/ ünsüzü bulunan bazı kelimelerin başındaki /b/ ünsüzü, benzeşme yoluyla /m/ ünsüzüne dönüşerek akıcılaşmıştır. Zeynep Korkmaz kelime başı b>m değişimini Eski Türkçedeki Oğuz Türkçesi belirtisi sayar (Korkmaz, 1995:210). Eski Anadolu Türkçesi'nde bu tür kelimelerin /b/'li ve /m/'li şekilleri bir süre bir arada kullanıldıktan sonra Osmanlı sahasında /b/'li şekiller, Azerî sahasında /m/'li şekiller benimsenmiştir. Bu durum, Azerî Türkçesi'nin karakteristik özelliğidir (Ergin, 1982:98). Bu kelimeler Van Küresin Ağzı'nda /b/'li, /M/'li veya m/'li olarak kullanılır. Bazen bir kelimenin bu ünsüzlerin hepsiyle ya da ikisiyle başlaya şekilleri bir arada kullanılır.

Kelime başında;

b>m: men 12/244 men 20/233 meım 7/347 mêım 12/355 mindığı 13/418 mindırdıle 2/256

Kelime ortasında;

k>y: tüfeynen 8/184 göyin 2/26 göyde 2/26 eşşeyidi 11/49 götıreceydin 11/49 eymeh 4/63

ğ>y: öy̆len 5/4 azaldiyi 25/35 dediyim 25/138 dediyi 25/261 yemeyini 3/288 tüfeyi 8/184 deyil 2/86 deyilem 2/267 yėmeyi 2/298 deyışiki 27/113 deyilsen 4/297

h>y: sayilden 14/223

Kelime sonunda;

k>y: ėrkey 2/194 yimey 5/315 göy 2/84 küçiy 5/54

1.1.3.2.14. Süreksizleşme

Van Küresin Ağzı'nda fazla görülmeyen süreksizleşme kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda görülen bir ses olayıdır. Kelime başında f>p, j>c, s>c, v>b şeklinde; kelime ortasında f>p, ğ>g şeklinde; kelime sonunda y>g şeklinde görülür. Azerbaycan Türkçesi ve özellikle Güney Azerbaycan Türkçesi'nde ileri derecede süreklileşme dolayısıyla sızılaşma ve akıcılaşma temayülü olduğundan süreksizleşme fazla görülmez (Sarıkaya, 1998:122-123).

Kelime başında;

f>p: pakiltesında 1/287 pıransıza 21/164 pavırqası 7/127 pakıltesında 1/235 pilım 7/99

j > c cıletın 8/326 cılet 8/328 ciletleri 18/373 cilet18/373

s>c: ciğara 12/45

v > b befat 1/21 befat 1/90 befat 6/23

Kelime ortasında;

f > p: külpatornan 14/46 küpıre 21/7

ğ > g: yėgen 14/219 eger 14/219 eger 27/47 eger 27/125 ügütığımızı 9/35 ögütürdıx 9/35

Kelime sonunda;

y > g: beg 4/136 beg 13/44 beg 13/58

1.1.3. 1.15. Ünsüz Benzeşmesi

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen ünsüz benzeşmeleri; yakın tam ilerleyici benzeşme, yakın tam gerileyici benzeşme, uzak tam ilerleyici benzeşme, uzak tam gerileyici benzeşme şeklindedir. Yakın tam ilerleyici benzeşmeler tl>tt, nd>nn, nl>nn şeklinde; yakın tam gerileyici benzeşmeler nl>ll, rl>ll, zs>ss, rt>tt, ls>ss

şeklinde; uzak tam ilerleyici benzeşme x.s > x.x, şeklinde; uzak tam gerileyici benzeşmeler ise l.r>r.r, r.l>l.l şeklindedir.

Yakın tam ilerleyici benzeşme;

tl > tt, kırattı 1/10 qıymetti 1/262 armuttarı 3/165 kûtteri 10/189 sehettıx 10/375 arvattar 4/217

td > tt, wilâyette 10/8 ėttıx 1/26 şahittí 12/52 oxuttırıyórıx 24/32 düzeḷtti 2/83'edette 30/111 tuttıle 9/55 gittıxten 14/108 seyyıttıle 4/46 sakkettı 1/60 küpletti 7/70

nd > nn, köyınnen1/10 hizannan 29/32 zamannan 5/197 bostannan 7/180 malınnan 7/248 zamanınan 7/343 onnen 5/7 şahbaĝınnen 5/10 içınnen 6/74 köyımnen 6/77 güninen 6/84 eşınnen 25/50 elımnen 25/63

nl > nn, dünneyin 1/105 qoyınnarı 1/117 mennen 1/120 tırpanna 2/262 bunnarna 2/307 ilannan 2/309 oğlanna 1/83 onnan 15/151 yannışnan 8/92 eyağınna 15/396 oğlanna 1/83 atna 6/10 serapna 1/286 benne 18/506

Yakın tam gerileyici benzeşme;

nl>ll ollar 18/534 bulları 18/558

rl>ll, qoyélle 1/7 yatélle 1/105 yélle 2/200 oxuryazallığın 19/88

zs>ss, olmassa 1/93

rt>tt, çıxattacam 2/207 annatti 2/403

ls>ss gesse 2/157 gessın 2/257

Uzak tam ilerleyici benzeşme;

x.s>x.x, xırxızliyıt 3/170

Uzak tam gerileyici benzeşme;

l.r>r.r, yarvarérım 1/91

r.l>l.l, qalyolasında 5/193

1.1.3.3. Ünlü ve Ünsüzlerle ilgili Ses Olayları

Van Küresin Ağzı'nda ünlü ve ünsüzlerle ilgili; hece kaynaşması ve hece yutumu olmak üzere iki ses olayı tespit edilmiştir.

1.1.3.3.1. Hece Kaynaşması

Bir kelimede yan yana bulunan hecelerin veya birleşik kelime oluşumunda ilk kelimenin son sesi ile diğer kelimenin başındaki sesin kaynaşmasıyla oluşan hece azalmasıdır (Korkmaz, 2010:116). Van Küresin Ağzı'nda sık görülen hece kaynaşması, birleşik kelime oluşumunda ve aynı kelimedeki iki hecenin birleşmesinde görülür. Genellikle hızlı konuşma, telaffuz kolaylığı ve tekrara düşmekten kaçma eğiliminden kaynaklanmaktadır.

Birleşik kelimede;

abémın 2/373 abém 3/106 hastaneye 25/211 cumartesi 23/230 sütlaşı 16/256 niçın 21/110 niye 17/171 nasıl 18/269 ôle 2/83 bôle 4/60 ôy̆le 5/3 ôleyidi 11/8 şôle bôle 14/109 ôledi 17/24 şôy̆le 21/26 bôy̆le 24/83 nolmış 19/71 noldi 10/45 noldi 10/52 nettın 13/420 nettım 21/118 nettıle 3/325 neti̯se 7/6

Aynı kelimede;

cenetıl mâla 18/570 otırérem 1/2 bilé alérdı 4/8 bilmédım 6/8 geçé 7/14 birleşérdıx 8/15 yapérdi 9/73 xérli 15/15 seçérdiler 16/9 vermé 19/4 getırér 20/24 çalérdıle 22/5 yapédıx 23/15 tâla 21/5 anju 18/511

1.1.3.3.2. Hece Yutumu

Van Küresin Ağzı'nda çok görülen hece yutumu, genellikle üç ve daha çok heceli kelimelerde görülür. Hızlı konuşma, telaffuz kolaylığı tekrara düşmekten kaçma eğiliminden kaynaklanmaktadır. Başta "(ı/i/u/ü)r" ettirgenlik eki olmak üzere

bazı yapım ve çekim eklerinin düştüğü görülür. Alıntı kelimelerin doğru telaffuz edilememesinden kaynaklanan hece yutumları da azımsanmayacak sayıdadır.

Yapım eklerine örnekler:

Ettirgenlik eki: otti 2/25 göttı 1/11 ottım 1/283 ottıx 1/286 gettı 13/518 doğdi 2/42 gettile 2/50 göttı 1/11 götti 2/52 göt 2/95 gettıle 2/175 getti 2/176 otı 2/179

+la- /+le- eki: dinmedi 2/12 küresinler 1/43 erçehler 1/54 dinmedı 2/60

"+cı/+ci" eki: dôramalıx 27/87 hayvancıx 30/34 arabacıxnen 25/179 dinmedı 2/60 çaldıx 3/25

"+lı/+li" eki: kengenleın 1/187 küresinler 1/43 erçehler 1/53

Çekim eklerine örnekler:

Gelecek zaman eki :aparacam 2/101 vuracam 2/171 açmiyacam 4/300 alacam 2/33 verecem 2/64 u̯danacam 1/87 Kullanmayacam 25/119

Çokluk eki:qaryollanı 5/119

Kişi eki: gitsez 6/176 sôlersez 13/150 gitsez 15/244 gelsez 21/120 götırsez 5/303 ayırlansaz 7/283 qonışsaz 14/159 qaçsaz 17/182

Emir kipi eki: gidım 2/14 getırım 2/14 yapım 14/58 alım 25/70 sorım 9/179 sorım 13/219 baxım 13/218 sôlim 13/227 yapım 7/121 görım 3/227 sevinım 3/228

Alıntı kelimelere örnekler:

tamılları 5/423 teknoji 26/19 qanalizon 3/302 qontê 1/36 patesımız 1/113

1.2. ŞEKİL BİLGİSİ

Şekil bilgisi başlığı altında derlenen metinlerden hareketle Van Küresin Ağzı'nda kullanılan ekler, çekim ekleri ve yapım ekleri olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir. Çekim ve yapım ekleri daha sonra alt gruplara ayrılarak her ekin özellikleri verildikten sonra bu ekler incelenen metinlerden örneklendirilmiştir.

1.2.1. Çekim Ekleri

1.2.1.1. İsim Çekim Ekleri

1.2.1.1.1. İsim Hâl Ekleri

Van Küresin Ağzı'nda isim hâl ekleri; yalın, belirtme, yönelme, bulunma, çıkma, ilgi, eşitlik ve vasıta hâli alt başlıklarında ele alınarak özellikleri verildikten sonra incelenen metinlerden örneklendirilmiştir.

Van Küresin Ağzı'nda hâl eklerinin birbirlerinin yerine kullanıldığı görülür. Bu durum, Eski Anadolu Türkçesi ve Güney Azerbaycan Türkçesi'nde de görülür (Gülsevin, 1997:35-55; Sarıkaya, 1998:221-231).

1.2.1.1.1.1. Yalın Hâl

Yalın hâl, ismin herhangibir hâl eki almadığı hâlidir. Van Küresin Ağzı'nda kullanılan yalın hâline aşağıdaki örnekler verilebilir.

zâd 2/51 erâzi 9/15 ḥisâb 13/16 idâre 18/111 muhâcır 19/2 fâtihâ 20/174 parą̇ 7/26 ą̇yıb 21/66 ą̇mbargo 21/198 gėce 7/2 tėr 12/23 yėmek 13/79 ėrmani 14/75 yėgenımız 15/103 yėr 17/66 yėl 21/58 gêlın 17/23 emį̇ca 3/26 hasį̇ret 4/5 almanį̇ye 10/51 metį̇re 17/211 örgetmenîx 7/215 tansį̇yon 5/316 makį̇ne 11/4 yiğ̇it̂lıx 13/72 į̇reşberıx 14/117 payíz 23/33 alehtıríh 1/110 şôra 1/251

1.2.1.1.1.2. Belirtme Hâli Eki

Van Küresin Ağzı'nda belirtme hâli eki, ünsüzle biten kelimelerden sonra düz dar ünlülü "+i/+ı" şeklinde; ünlü ile biten kelimelerden sonra "+nı/+ni" şeklinde;

iyelik eklerinden sonra "+n" şeklindedir. Ancak üsüzle biten birkaç kelimede Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle yuvarlak dar ünlülü "+u/+ü" şeklinin kullanıldığı görülür. Yine Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle ünlüyle biten bazı kelimelerden sonra da "+i/+ı" şeklinin veya nadir de olsa yuvarlak dar ünlülü "+u/+ü" şeklinin kullanıldığı görülür. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz.

Eski Türkçe'de belirtme hâli eki "+ġ/+g" şeklindedir. Bu dönemin son zamanlarında ekin zamirlere "+nı/+ni" şeklinde geldiği görülür (Gabain, 2007:64). Orta Türkçe döneminde isimlere de gelmeye başlayan "+nı/+ni" şekli Eski Anadolu Türkçesi'nde karekteristik olmasa da kullanılmıştır (Gülsevin, 1997:33). Azerbaycan Türkçesi ve Güney Azerbaycan Türkçesi'nde belirtme hâli eki, ünsüzle biten kelimelerden sonra düz dar ünlülü "+i/+ı" şeklinde; ünlü ile biten kelimelerden sonra "+nı/+ni" şeklindedir. Güney Azerbaycan Türkçesi'nde iyelik eklerinden sonra "+n" şekli kullanılır (Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:194; Sarıkaya, 1998:218-220).

"+i/+ı" belirtme hâli ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

onı 1/5 yaşımı 1/1 üzüyi 15/106 qomıtani 14/150 öldıreni 14/154 qardaşı 15/128 kitabını 15/133 qur'anını 15/133 kendimi 15/150 tenesini 16/3 derpemı 17/115 kimliyımi 20/3 küresınliyi 20/11 çayını 20/21 gelmesını 21/25 umudı 21/34 kürkü 13/535 üzüyi 2/140 soruyu 13/456 durumu 18/60 ehmeyini 8/140

"+nı/+ni" belirtme hâli ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

kerdını 4/337 sevgini 7/340 kelefçenı 10/150 ünivestenı 30/270 buğdâni 19/22 bostançını 2/7 gösgüni 2/71 oraxçanı 4/141 burani 10/349 buğdânı 11/24 quyını 11/73 fatmanı 11/167 qapını 11/197 süngüni 12/7 cığaranı 12/47 qarını 12/78 tapunı 13/47 zopanı 13/173 dünyanı 15/133 dunyanı 19/146

Eski Türkçe'de bütün iyelik eklerinden sonra kullanılan "+n" belirtme hâli eki, Eski Anadolu Türkçesi'nde sadece III. kişi iyelik eklerinden sonra kullanılır (Timurtaş, 1994: 70). Bu ek, Türkiye Türkçesi yazı dilinde kullanılmamaktadır.

Fakat Anadolu ağızlarında yaşamaktadır. "+n" belirtme hâli ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

sütın Tökérıx 22/27 sene su getırım başın yuyım dedi 2/14-15 senın deven o adam kesıp 2/334-335 senın yol paran verım 3/294 senın qur'anın saxlıyacaıx 5/278 senın mükâfatın veracaıx 8/157 kimse bilmez yaşın senın 21/119 kedi bi tene senın parça etın getırmiş 24/114 senın bu qızın kim alsa evı yıxılacax 25/143-144 yalnız senın bi ilacın deyiştırecem 25/254 ismin bağişlar misın 27/55 senın araban biz bıraxmarıx burdan türkêye geçé 30/193-194 senın araban qoymaıx 30-212-213 sen de burda içeriye atarız 30/213-214 sen paran verisen araban alisen 7/266 türk öldıgin bilse gider ileri 21/174 başın qoya belâya 4/146 herkes güzın hazırlığın göreceğidi 16/72-73

Nadir de olsa belirtme hâli ekinin kullanılmadığı ya da düştüğü görülür. Bu durum için belirtme hâli eki yerine yalın hâlin kullanıldığı söylenebilir. Eski Anadolu Türkçesi'nde görülen bu kullanım Azerbaycan Türkçesi'nde de görülür (Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:195).

bu unnar aliler onnaın elınnen 6/144-145

Ayrıca Van Küresin Ağzı'nda belirtme hâli ekinin diğer hâl eklerinin yerine kullanıldığı görülür. Bu durum, Eski Anadolu Türkçesi ve Güney Azerbaycan Türkçesi'nde de görülür (Gülsevin, 1997:35; Sarıkaya, 1998:226-231).

ihlamı şede bi defa mekkede girdıx 22/128-129 iki gün üş gün mekkede girdıx ihrami 22/129-130 xanımi öldi ikinciyi evlendi 25/135 devenı yapışti yullarıne 2/329 menı yapışti 3/273 herkes özını öynérdi dinnérdile 13/184 men baxtım bunı kefi yoxtır 19/70 o caminın minareyi ineyi qoy görırdım 3/15 menı yapışti 3/274

1.2.1.1.1.3. Yönelme Hâli Eki

Eski Türkçe'de "+ka/+ke" şeklinde olan yönelme durumu eki, Batı Türkçesi'ne başındaki ünsüzün düşmesiyle "+a/+e" şeklinde geçmiştir. Batı Türkçesi'nin çağdaş lehçelerinde bu şekil korumuştur (Biray:1999:230-233).

Van Küresin Ağzı'nda yönelme hâli eki, "+a/+e" şeklindedir. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz.

wana 1/11 köye 1/11 özleıne 1/79 alaköye 13/134 wana 13/134 çembere 14/150 orıye 15/180 bana 16/4 çavışlığe 16/6 qucağına 17/116 güneşe 18/30 çıkmağa 18/31 bureya 19/2 urısyaya 19/5 arabasına 20/7 özıme 20/10 oreye 21/18 sobalara 21/21 axşame 8/314 izmire 25/60 banqaya 25/70 nerı̧ye 26/37

Van Küresin Ağzı'nda nadir de olsa yönelme hâli ekinin kullanılmadığı ya da düştüğü görülür. Bu durum için yönelme hâli eki yerine yalın hâlin kullanıldığı söylenebilir. Bu durum Eski Anadolu Türkçesi ve Güney Azerbaycan Türkçesi'nde de görülür (Gülsevin, 1997:40; Sarıkaya, 1998:226-231). Fakat Gemalmaz bu kullanımı eksiz kullanım olarak görmez. Ona göre iyelik 2. teklik kişi eklerinden sonra gelen yönelme durumu eki "+(a)n/ +(e)n" şeklinde olup hem iyelik hem de yönelme ifade eder (Gemalmaz, 1995:281). Ancak bu tür kullanımlar her zaman 2. teklik kişi iyelik eklerinden sonra olmadığı gibi bazen bu kullanım "+(a)n/ +(e)n" şeklinde de değildir.

biri gidér kavşağan gidér köye 3/4 qızan gelmişem 2/209 senın başan bu de geldi 3/148güle başan ana baxtın 2//320 saģ̆lıx senın başan babam 19/206 gönderme sen uşaxlaran ver 7/163 men ḥeywannaran baxırem 3/126-127 men ıxtiyar deden baxıyem hem ana baxıyem 3/217 al al berekettı yedır evlatlaran 7/23 gönderme sen uşaxlaran ver 7/163 al menım param temmızdi al yedır çocıhlaran 7/231 köroğli haydi senın başan axar 13/557 o zaman aqlın başan gele 14/178 qabağan bax 2/179 bunı qocan yapım 7/121 xammır ėttım qomşı ėttım özımıze ėttıx 3/47

Ayrıca Van Küresin Ağzı'nda yönelme hâli ekinin diğer hâl eklerinin yerine kullanıldığı görülür.

allaha xoş gitmez 4/220 anam bi tenesi mene alıştırdi yani men ôle alıştırdi 12/244 hüsni bey ne çalışirsen qal burı̧ye dedı 19/211 gittı geldi beş metre bennen uzağa qaldi 20/24 allah devlete xayınnıx yapana iflaḥ etmesın 16/202-203 ben o allahe çağırérım 15/146-147

1.2.1.1.1.4. Bulunma Hâli Eki

Eski Türkçe'de "+da/+de/+ta/+te" şeklinde olan bulunma hâli ekinin Eski Anadolu Türkçesi'nde sadece ötümlü ünsüzle başlayan şekilleri kullanılmıştır Azerbaycan Türkçesi'nde bulunma hâli ekinin ötümsüz ünsüzle başlayan şekilleri kullanılmaz (Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:194). Güney Azerbaycan Türkçesi'nde bulunma hâli eki, "+da/+de/+ta/+te" şeklindedir. Fakat daha çok ötümlü ünsüzle başlayan şekiller kullanılır (Sarıkaya, 1998:221-222).

Van Küresin Ağzı'nda bulunma hâli eki, "+da/+de/+ta/+te" şeklindedir. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz. Bazen ünlü uyumlarına aykırı kullanıldığı görülür. Fakat ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlamıştır.

meslekte 13/512 çölmekte 16/250 üskekte 19/213 silecektedı 20/203 erekte 27/143 eşikte 1/155 ḥeyatta 1/155 quzulıkta 28/9 baştakiler 2/305 daşta 3/35 savaşta 8/297 qaşta 13/128 yataxta 14/144 uzaxta 2/388 daşta 3/35 oluxta 3/147 boxte 3/147 patosta 4/90 taşta 4/308 ocaxta 5/111 qarannıxta 5/169

ıstambulda 1/15 yanında 7/348 elazığda 7/351 wanda 13/138 şahbağında 13/142 doqqızda 14/135 bızde 7/367 düginnerinde 13/168 ibrıhlerde 7/378 dıreşında 6/10 küresınnilerde 13/161 askerde 14/134 tendırde 3/139 qucağımde 3/139 çölde 3/147 tarlada 3/147 xermende 4/90 kesesında 4/99 yaninde 4/106 orda 4/308 burda 4/308 heresında 1/29 bırında 1/29 geşlığımızde 1/23 elında 4/152 qapıda 5/188 dışarda 1/212

Nadir de olsa Van Küresin Ağzı'nda bulunma hâli ekinin diğer hâl eklerinin yerine kullanıldığı görülür.

burda deprem üzinde gendini qur̥tardi 16/16

Ayrıca bulunma hâli ekinin kullanılmadığı ya da düştüğü görülür. Bu durum için bulunma hâli eki yerine yalın hâlin kullanıldığı söylenebilir.

gittıle bi dağda qalaçe qaldıla 2/371 birında otırma orta otıma sonda otı 2/179 sabit ölıt mehmed şakirle onnar 'ayni taxsiydiler 8/145

1.2.1.1.1.5. Çıkma Hâli Eki

Eski Türkçe'de "+dın/+din/+tın/+tin" şeklinde olan çıkma hâli eki, Eski Anadolu Türkçesi'nde "+dan/+den" şeklindedir (Gabain, 2007:64). Azerbaycan Türkçesi'nde "+dan/+den" şeklinde kullanılan bu ek, Güney Azerbaycan Türkçesi'nde dört şekilli olmasına rağmen daha çok ötümlü ünsüzle başlayan şekilleri kullanılır (Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:196; Sarıkaya, 1998:221-222).

Van Küresin Ağzı'nda çıkma hâli eki "+dan/+den/+tan/+ten" şeklindedir. Fakat çıkma hâli eki bazı kelimelerde ünsüz benzeşmesi neticesinde "+nan/+nen" şeklini almıştır. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu, düzlük yuvarlaklık uyumu ve ötümlülük- ötümsüzlük uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz. Bazen ünlü ve ünsüz uyumlarına aykırı kullanıldığı görülür.

beşten 1/19 tereften 1/239 gurbetten 2/127 memetten 2/286'eskerlıxten 2/340 delihten 2/392 geşten 3/303 ziyaretten 6/71 sabahtan 3/317 daştan 3/348 eyaxtan 3/360 allahtan 4/220 aldıxtan 4/274

candan 4/274 wandan 1/11 qapıdan 4/276 ordan 4/311 zıbıldan 4/325 onnardan 4/348 bâqurdan 7/281 köyden 1/11 ciyerden 4/275 nerden 2/286 tėzden 5/1 önceden 6/104 inceden 6/29 dostından 25/50 sebepden 21/5 qafqasdan 18/66 urusdan 18/66 quvvetden 4/96

onnan 1/7 onnan 5/61 bunnan 5/123 hizannan 29/32 zamannan 5/197 bostannan 7/180 malınnan 7/248 zamanınan 7/343 onnen 5/7 şahbağınnen 5/10 içınnen 6/74 köyımnen 6/77 güninen 6/84 eşınnen 25/50 elımnen 25/63

Çıkma hâli ekinin kullanılmadığı ya da düştüğü görülür. Bu durum için çıkma hâli eki yerine yalın hâlin kullanıldığı söylenebilir.

sûdi 'arabistan çıxadamazsın arabayi 30/213 onnan sora onın eyaxlerın bêle çıpır çıpır bacaxlerınen qannar tökilérdi 27/28

Ayrıca nadir de olsa diğer hâl eklerinin çıkma hâli ekinin yerine kullanıldığı görülür. Aşağıdaki cümlede vasıta hâli eki, çıkma hâli ekinin yerine kullanılmıştır. Vasıta hâli eki ünsüz aykırılaşması neticesinde +na/+ne şeklini almıştır.

sütne yoğırtna tendırne ḥamırne habıle qonışırıx 1/129-130

1.2.1.1.1.6. İlgi Hâli Eki

Van Küresin Ağzı'nda ilgi hâli eki ünsüzle biten kelimelere "+ın/+in/+un/+ün", ünlü ile biten kelimelere "+nın/+nin/+nun/+nün" şeklinde gelmektedir. Ancak düz dar ünlülü "+ın/+in", "+nın/+nin" şekilleri daha çok kullanılmaktadır. Yuvarlak dar ünlülü "+un/+ün","+nün/+nun" şekilleri çok az kullanılmıştır. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür. Fakat ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar.

Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi'nde ekin sonundaki ünsüz /ŋ/ şeklindedir. Batı Türkçesi'nin çağdaş lehçelerinden sadece Türkmen Türkçesi'nde bu ekteki nazallık korunmuştur (Biray, 1999:224). Van Küresin Ağzı'nda ilgi hâli ekinde nazallık yoktur. İlgi hâli ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

babamın 1/4 burdakilerın 3/6 padşahın 2/29 bunnarın 14/253 bulgurın 22/14 onnarın 22/59 küresinnilerın 23/6 oraların 23/12 qomşıların 23/58 qızların 24/61 tandırın 24/129 xoyin 28/12 şeyin 29/51 köyin 30/35 şeyin 30/201 göyin 2/26 neyin 2/51 köpeyin 3/316

qutının 8/308 'emerqanın 8/333 hepsinin 8/340 qawunın 10/30 türkiyenın10/34 dağının 10/145'askerıyenın 10/169 erâzinin 10/228 amcasının 11/ 149 qarısının 11/149 abésının 11/149

okılun 1/283 sorunun 13/456 patronun 20/104 onun 20/116 onun 23/59 şükürünün 1/135 üçünün 14/308

İlgi hâli eki Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi I. kişi zamirlerinde "+ım/+im" şeklinde kullanılmaktadır. Bu şekil farklı bir ek olmayıp ilgi hâli ekinin uzak dudak benzeşmesi neticesinde aldığı şekildir.

bizim 1/26 bizım 2/107 bizım 3/32 menım 3/41 benım 5/35 benim 14/244

Van Küresin Ağzı'nda ilgi hâli ekinin kullanılmadığı ya da düştüğü görülür. Bu durum için ilgi hâli eki yerine yalın hâlin kullanıldığı söylenebilir.

qapın qabağına da çadır qurmuştux 23/83 senın anan qelbı duré 4/191 senın baban hesabıne ben şaşırdım 18/304-305 senın baban qazancidır 19/71-72 senın araban başına bişe getırırız 30/213 xeyredin okılı üskek bi binadadı tepededı 3/324 êle serdarın baba anasınki varidi 1/221 o mêım dayım avradidi 1/221-222

1.2.1.1.1.7. Eşitlik Hâli Eki

Van Küresin Ağzı'nda eşitlik hâli eki, "+ca/+ce/+ça/+çe" şeklindedir. Ancak daha çok ötümlü ünsüzlü "+ca/+ce" şekli kullanılmaktadır. Ötümsüz ünsüzlü "+ça/+çe" şekli sınırlı sayıda kullanılmıştır. Bazı kelimelerde "+çana/+çene" şeklinde genişlemiş şekliyle kullanılır. Eşitlik eki; eşitlik, yaklaşma, birliktelik gibi değişik anlamlar verecek işlevlerde kullanılmaktadır. Türkiye Türkçesi'nde de eşitlik hâli eki, eşitlik işlevinin yanısıra nisbet ve sınırlama gibi çeşitli işlevlerde kullanılır. Ayrıca bu ek bazı kelimelerde kalıplaşmıştır (Korkmaz, 1995:12-84).

Eşitlik hâli eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz. Bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

bunca 2/45 başıca 4/143 dağlarca 4/319 arxasıca 6/49 arxasıca 12/218 arxasıca 13/127 arxasıca 14/29 mısılmanca 15/301 sıxıce 16/158 arxamızce 16/373 nece 17/73 dalıce 2/278 vaxtice 9/138 iyice 10/218 eyice 10/218 eyice 10/277 iyice 18/100 arxasıca 30/259 yarısıca 17/63

qabaxça 1/6 qabaxça 2/289 nèçe 6/100 neçe 11/98 neçe 12/108 neçe 13/522 qabaxça 1/165 yavaşcana 2/35 yavaşçene 2/278

1.2.1.1.1.8. Vasıta Hâli Eki

Eski Türkçe'de "+n" şeklinde olan vasıta eki, Köktürk Türkçesi, Eski Uygur Türkçesi ve Karahanlı Türkçesi'nde kullanıldıktan sonra canlılığını yitirerek bazı kelimelerde kalıplaşmış ve yerini "ile" edatının ekleşmesiyle oluşan "+la/+le" ekine bırakmıştır (Korkmaz, 2011:18-31). Muharrem Ergin, "ile" edatının ekleşmesiyle oluşan "+la/+le" ekine şimdilik vasıta eki deme yerine "ile" edatının ekleşmiş biçimleri denmesinin daha doğru olduğunu belirtir (Ergin, 1993:225-226).

Van Küresin Ağzı'nda vasıta hâli eki, "ile" edatının ekleşmesiyle oluşan "+la/+le" ekidir. Fakat bu ek, bu haliyle çok az kullanılmıştır. Daha çok ünsüz benzeşmesi neticesinde aldığı "+ne/+na" ve Eski Türkçe'deki vasıta eki "+n" ile birleşerek aldığı "+lan/+len" ve "+nan/+nen" şekliyle kullanılmıştır. Vasıta eki, Türkiye Türkçesi'nin aksine, ünlü ile biten kelimelere eklendiğinde çoğu zaman kaynaştırma ünsüzü almaz. Vasıta hâli eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz.

eriynen 1/67 sennen 25/86 bennen 25/88 elınnen 26/32 babamnen 27/46 arabacıxnen 25/179 yalannan 1/67 falannan 1/67 buğdaynan 30/34 adamlarnan 30/78 arabanan 30/158

onnarna 12/137 onna 12/214 arxadaşlarımna 12/258 qomşılarımna 12/258 onnarna 12/260 onna 15/236 eyağınna 15/396 oğlanna 1/83 atna 6/10 serapna 1/286 mağrıbne 6/65 benne 18/506

onlerle 27/9 eyaxla 17/205 arabasile 14/285 eyaxile 15/377 silahla 18/79 köpihle 5/107

qaşıxlan 16/254 tohmaxlan 18/104 almanlan 9/57 uçaxlan 18/578 otibislen 20/124 iyılıxlen 22/37 kötılıxlen 22/37 ellen 25/29

"+la/+le/+lan/+len" vasıta hâli ekinin yanısıra bazı kelimelerde Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi Türkçe'nin asıl ve en eski vasıta hâli eki olan Eski Türkçe'deki "+n" vasıta hâli eki kalıplaşarak günümüze kadar gelmiştir.

sabahın 14/264 ilkin 7/54 axşamın 18/173 sabahın 18/173 yazın 18/430 yazın 23/204 qışın 19/183 güzün 14/50 buharın 14/53 güzın 16/35 kindın 6/65 ilkin 7/49 ilkın 8/165 yayan 5/289 yayan 10/43 yayan 10/149

1.2.1.1.2. Çokluk Eki

Eski Türkçe'de en çok kullanılan çokluk eki olan "-lar/-ler" eki, Eski Türkçe'den sonra Türkçe'nin tek çokluk eki haline gelmiştir. Eski Uygur Türkçesi'nde genellikle eklendiği kelimelerden ayrı yazılan bu ekin Eski Anadolu Türkçesi'nde de bazen ayrı yazıldığı görülür. Çokluk eki,sadece eklendiği ismi etkiler, bu ismin diğer kelimelerle ilişki kurmasında herhangi bir etkisi yoktur (Ergin, 1993: 209-210).

Van Küresin Ağzı'nda çokluk eki, "-lar/-ler" şeklindedir. Ancak bu ek /r/ sesinin düşme eğilimi göstererek zayıflaması neticesinde "-laṛ/-leṛ"; bazı kelimelerde /r/ sesinin düşmesiyle "-la/-le" ve ünsüz benzeşmesi yoluyla "-na" şeklini almıştır. Benzeşme yoluyla oluşan şekilde ince ünlülü "-ne" şeklinin kullanılmaması dikkat çekicidir. -"lar/-ler"> "-laṛ/-leṛ"> "-la/-le" şekillerinin bir arada kullanılması, çokluk ekindeki /r/ sesinin düşme süreci bakımından önemlidir. Bazı kelimelerde ise çokluk ekinin başındaki /l/ ünsüzü düşmüş, çokluk eki "-er" şeklini almıştır: yerer 23/212

Çokluk eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür.

qareyollara 3/5 duvarların 2/67 yolların 3/4 sarıxlar 1/45 adamları 2/68 çocıxlarnan 1/5 başları 2/70 ôretmenler 3/319 küresinler 1/43 qaxıṛveler 13/137 sehigler 2/14 quzilerın 2/30 memelerını 2/44 burdakilerın 3/6 gözlerım 3/14 eyaxleṛını 4/18 neveleṛıme 4/80 yerleṛı 4/85 ayları 4/122 qardaşlarımda 4/124 orışlarımi 4/130

zenginle 19/213 küresınle 24/41 dumaṇla 14/224 'ereple 15/ 172 özleıne 1/79 'acemle 13/333 insanla 1/205 ıxtiyarla 1/215

munna 12/38 altınna 4/347 onna 4/314 ḥeywanna 5/405 zamanna 5/450 zamanna 7/87

İşaret zamirlerine gelen çokluk ekinin "zamir /n/'si"ni almadan kelimeye doğrudan eklendiği görülür.

bular 2/110 bular 15/248 olar 12/231

1.2.1.1.3. İyelik Ekleri

Eklendiği ismin karşıladığı varlığın kime ya da neye ait olduğunu gösteren isim çekim ekleridir (Korkmaz, 2003:259). Van Küresin Ağzı'nda kullanılan iyelik ekleri ve örnek çekimleri şu şekildedir.

I. teklik kişi	**: +m**	**babam**	**evım**
II. teklik kişi	: **+n**	**baban**	**evın**
III. teklik kişi	: **+ı/+i/+sı+si**	**babasi**	**evi**
I. çokluk kişi	: **+mız/+miz**	**babamız**	**evımız**
II. çokluk kişi	: **+nız/+niz**	**babanız**	**evınız**
III. çokluk kişi	: **+ları/+leri**	**babalari**	**evlerı**

İyelik I. teklik kişi eki, "+m" şeklinde olup aldığı bağlayıcı ünlü genellikle düz dar ünlüden oluşmaktadır. Metinlerde sadece birkaç örnekte Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle bağlayıcı ünlünün yuvarlak dar ünlü olduğu görülür. Bunların dışında yuvarlak ünlülü kelimeler de düz dar bağlayıcı ünlü almıştır.

yaşımı 1/1 çocıxlığım 1/4 oğlım 18/509 allahıma 18/516 fotrafım 19/11 özimi 19/55 köylimidi 19/67 yavrum 21/76 oğlum 30/114 oğlum 4/17 oğlum 5/45 oğlum 6/32 kimliyımi 20/3 düyinimi 20/53

İyelik II. teklik kişi eki, "+n" şeklinde olup bağlayıcı ünlü düz dar ünlüden oluşmaktadır. Azerbaycan Türkçesi'nde ve Anadolu ağızlarında iyelik II. teklik kişi ekinde görülen nazallık Van Küresin Ağzı'nda görülmez. İnceleme konusu metinlerde iyelik II. teklik kişi ekinden önce gelen bağlayıcı ünlünün yuvarlak dar ünlü şekli yoktur. Yuvarlak ünlülü kelimeler de düz dar bağlayıcı ünlü almıştır.

canını 2/33 bacın 2/64 elıne 3/311 qardaşın 2/247 deven 2/334-335 qarını 3/336 enişten 4/31 elında 4/152 dayıngil 4/162 qızın 4/254 mehtubın 8/373 yatağın 12/34 baban 12/189 dedığın 18/381

İyelik III. teklik kişi eki, ünsüzle biten kelimelerden sonra düz dar ünlülü "+ı/+i" şeklinde; ünlü ile biten kelimelerden sonra düz dar ünlülü "+sı/+si" şeklindedir. Bazen ünsüzle biten kelimelere de "+sı/+si" ekinin geldiği görülür. İyelik III. teklik kişi çekiminde yuvarlak ünlülü şekiller kullanılmaz. Ancak Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle bir kaç kelimede yuvarlak dar ünlülü "+su" şeklinin kullanıldığı görülür.

kitabını 15/133 birında 1/29 biri 1/18 qur'anını 15/133 çayını 20/21 gelmesını 21/25 ehmeyini 8/140 qucağına 17/116 önini 13/84 tenesini 16/3 amcasının 11/ 149 obırsi 6/34 nesi 2/51 qarısının 11/149 abésının 11/149 bonosu 7/287 nufusu 10/34 kilosu 18/40 heresında 1/29 devırsi 20/42

İyelik I. çokluk kişi eki genellikle "+mız/+miz" şeklindedir. İyelik I. çokluk kişi çekiminde yuvarlak dar ünlülü şekiller kullanılmaz. Yuvarlak ünlülü kelimelerden sonra da düz dar ünlülü şekiller kullanılır. Ancak Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle bir kaç kelimede yuvarlak dar ünlülü "+muz/+müz" şeklinin kullanıldığı görülür. İyelik I. çokluk kişi eki eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür.

evımız 1/22günımız 1/21 geşlığımızde 1/23 ineyımız 1/20 nişanımızdır 2/176 anamızın 2/370 evlatlarımız 3/25 dükkânımiz 3/331 işimiz 4/117 qomşumuzdır 18/225 köylümüz 14/146 qomşımızdı 1/138 qoyınımız 4/114 işimiz 4/117 düyinımız 23/53 surfamız 2/195

İyelik II. çokluk kişi eki genellikle "+nız/+niz" şeklindedir. Ek, başındaki /n/ ünsüzünün düşmesiyle bazı kelimelerde "+ız/+iz" şeklini, bazı kelimelerde ise "+z" şeklini almıştır. İyelik II. çokluk kişi çekiminde yuvarlak ünlülü şekiller kullanılmaz. Yuvarlak ünlülü kelimelerden sonra da düz dar ünlülü şekiller kullanılır. Azerbaycan Türkçesi'nde ve Anadolu ağızlarında iyelik II. çokluk kişi ekinde görülen nazallık

Van Küresin Ağzı'nda görülmez. İyelik II. çokluk kişi eki eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür.

paraız 1/268 öninızde 3/143 elınızı 3/242 günahız 4/44 ölıleınize 4/282 ataṇızı babaṇızı 5/163 anazı 5/163babazı 5/163 eşınız 6/102 meyveızi 7/18 soyadızdan 7/156 canınıza 7/185 ölmişlerıize 7/185

İyelik III. çokluk kişi eki, "-ları/-leri" şeklindedir. Bazı kelimelerde ekteki /r/ ünsüzünün düşmesiyle ekin "-laı/-lei" şeklini aldığı görülür. Bazı kelimelerde ise ünsüz benzeşmesi neticesinde iyelik III. çokluk kişi ekinin "-rarı/-reri" şeklini aldığı görülür. İyelik III. çokluk kişi eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür.

özleıne 1/79 evleınde 4/324 amırleıne 7/292 qarşileṛıne 19/188 başlaṛını 20/70 toxmaxları 8/396 ḥayatı 1/256 başıne 19/96 yaşadıxlarını 23/13 câmisine 27/111 düyinıne 30/102 kitaplari 30/140 qonışmalarını 30/198 parasi 30/206 arxasıca 30/259 evlerı 1/254 semâwarrarı 1/258 çayları 1/260

Van Küresin Ağzı'nda nadir de olsa iyelik eklerinin kullanılmadığı ya da düştüğü görülür. Bu durum Güney Azerbaycan Türkçesi'nde de görülür. (Sarıkaya, 1998:210-215)

senın qızan gelmişem 2/209 senın qızı 2/237 senın başan bu de geldi 3/148 senın yol paran verım 3/294 men senın bu arebaya binmem 20/233-234 herkes bizım qapıda çalışéṛdı 5/188 ata baba sızın de beḷke bilırle 5/29 gelele sızın supırgeleı alala 7/172-173 eşeyin qarşına qızların iki 24/61 o qareyollara orada çalışér 3/ sen hoş geldın göz üste 2/67 qazandi axı̣ret gününde mesel sırat körpında 15/394

1.2.1.1.4. Soru Eki

Van Küresin Ağzı'nda isim cümlelerinde soru anlamı soru sözcükleri, vurgu ve tonlamayla sağlanır. Soru anlamı vurguyla sağlandığı için soru eki

kullanılmamaktadır. Soru anlamı veren vurgu, genellikle sondan bir önceki hece üzerine gelir, bazen de son hece üzerindedir.

Ancak Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle zaman zaman soru ekinin kullanıldığı görülür. Burada Türkiye Türkçesi etkisiyle denmesinin sebebi incelenen metinlerde kullanılan soru eklerinin Azerbaycan Türkçesi'ndeki gibi bütün çekim eklerinden sonra gelme yerine Türkiye Türkçesi'ndeki gibi kişi eklerinden önce kullanılmasıdır. Bu kullanımlarda soru ekinin sadece düz dar ünlülü "+mı/+mi" şekli kullanılmaktadır. Soru eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür.

Van Küresin Ağzı'nda isim cümlelerinde Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle kullanılan soru ekinin kullanıldığı kelimelere aşağıdaki örnekler verilebilir.

bütün mi 3/267-268 qız mı 2/81 var mı 3/291 uzax mı yaxın mı 3/291 burdan mı 8/195 savaşı mıydı 9/57 qaldırmax mı 9/103 tebib miyem 13/397 sen misen 13/494 gezdıren misen 13/494-495 deyıl mi 14/7 deyil mi 14/229 yine mi 20/113 etınnen mi 20/172 hiş mi 20/172

1.2.1.2. Fiil Çekim Ekleri

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan fiil çekim ekleri; kip ekleri, kişi ekleri ve soru eki olarak üç bölümde incelenmiş, daha sonra bu bölümler kendi içinde alt bölümlere ayrılarak incelenmiş, bütün özellikleri verildikten sonra örneklendirilmiştir.

1.2.1.2.1. Basit Kipler

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan basit kipler haber ve tasarlama kipleri olmak üzere iki başlık halinde ele alınmış, daha sonra bu bölümler kendi içinde alt bölümlere ayrılarak incelenmiş, bütün özellikleri verildikten sonra örneklendirilmiştir.

1.2.1.2.1.1. Haber Kipleri

Van Küresin Ağzı'nda bütün haber kipleri kullanılmaktadır. Van Küresin Ağzı'nda kullanılan duyulan geçmiş zaman kipi, görülen geçmiş zaman kipi, şimdiki zaman kipi, geniş zaman kipi ve gelecek zaman kipi incelenmiş, bütün özellikleri verildikten sonra örneklendirilmiştir.

1.2.1.2.1.1.1. Duyulan Geçmiş Zaman Çekimi

Van Küresin Ağzı'nda duyulan geçmiş zaman kipi eki "-mış/-miş" şeklinde olup Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle çok az sayıda da olsa yuvarlak ünlülü şekillerin kullanıldığı görülür. Çekimi zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır. Soru şekli, soru anlamı soru sözcükleri ve vurguyla sağlandığı için vurguyla yapılır. Duyulan geçmiş zaman kipi çekiminde ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

Duyulan geçmiş zaman kipi III. kişi çekimlerinde duyulan geçmiş zaman kipi eki olan "-mış/-miş" ekinin yanısıra "-ıp/-ip" zarf fiil eki de duyulan geçmiş zaman eki olarak kullanılır. Eski Anadolu Türkçesi'nde de kullanılan bu ek Türkiye Türkçesi'nde kullanılmamaktadır (Gülsevin, 1997:83). Ancak Azerbaycan Türkçesi'nde II. ve III. kişilerde kullanılmaya devam etmektedir. Azerbaycan Türkçesi'ndeki ötümlüleşme eğiliminden dolayı ekin ötümlü ünsüzle biten şekilleri kullanılır (Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:206-207). Bu ek, Anadolu ağızlarından Doğu Grubu ağızlarında da kullanılır (Karahan, 2011:73-74).

Van Küresin Ağzı'nda duyulan geçmiş zaman kipi çekiminde söz konusu eklerin dışında "-ıt/-it" eki de kullanılmaktadır. Bu ek, duyulan geçmiş zaman kipinin III. kişi çekimlerinde kullanılmaktadır. Çekimi zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır. Soru şekli, soru anlamı soru sözcükleri ve vurguyla sağlandığı için vurguyla yapılır. Bu ekin birleşik çekimleri de mevcuttur. Bu ek, Azerbaycan ve Güney Azerbaycan Türkçesi'nde yoktur. İncelenmesi gereken ilginç bir ektir.

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan duyulan geçmiş zaman kipi çekimine aşağıdaki örnekler verilebilir.

I. teklik kişi : **minmişem** **oxımamışam**

II. teklik kişi : **minmişsen** **oxımamışsan**

III. teklik kişi : **minmiş/minıp/minıt** **oxımamış/oxımayıp/oxımayıt**

I. çokluk kişi : **minmişıx** **oxımamışsan**

II. çokluk kişi : **minmişsız** **oxımamışsız**

III. çokluk kişi : **minmişler/minıple/minıt** **oxımamışlar/oxımayıple/oxımayıt**

Duyulan geçmiş zaman kipi I. teklik kişi çekimi örnekleri:

almişam 2/37 unutmişem 3/1 minmişem 1/291 gezmişem 1/291 öldırmişem 2/70 tanışmamíşam 6/6 gelmişem 6/12 görmişem 4/6 çehmişem 4/40 vermişem 4/45 gelmemişem 4/55 almamişem 4/64 çalışmişem 5/58 gitmemişem 5/122 oxımamişem 5/460 yapmışam 18/2 yapmışam 26/21 unutmışam 10/369 unıtmuşam12/303

Duyulan geçmiş zaman kipi II. teklik kişi çekimi örnekleri:

görmişsen 2/64 yemişsen 2/92 yınmişsen 2/158 demişsen 2/170 otırmişsen 3/304 yememişsen 4/103 görmemışsen̰ 4/103 gitmişsen 12/203 işitmemişsen 13/174 yemişsen 13/195 gelmişsen 13/361 işitmişsen 13/529 tutmişsan 4/328 oxımamışsan 13/265 durmışsan 10/178 getırmişen 30/212

Duyulan geçmiş zaman kipinin II. teklik kişi çekiminde "-ıp/-ip" eki sadece bir örnekte kullanılmıştır.

gelıpsen 27/122

Duyulan geçmiş zaman kipi III. teklik kişi çekimi örnekleri:

qalmiş 5/342 yıxılmamiş 5/344 demiş 10/179 çıxmiş 10/276 bahâlaṇmış 10/365 yıxılmış 11/138 bitmiş 11/141 ölmiş 12/198 oxımamiş 12/320 çıxarmiş 13/23 otırmiş 13/165 yapımmiş 13/458 ạlammamış 21/80 almamiş 14/169 gelmemiş 15/21

Duyulan geçmiş zaman kipinin III. teklik kişi çekiminde "-mış/-miş" ekinin yanısıra "-ıp/-ip" zarf fiil ekiyle de çekim yapılmaktadır. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuzu, olumsuzluk ekiyle yapılır.

ölıp 1/301 çıxıp 1/19 götırıp 15/135 gidıp 16/128 giyıp 16/136 yapılıp 16/195 ölıp 17/5 gelıp 16/7 çatlamiyıp 17/122 ölıp 17/130 alıp 19/221 görmiyıp 21/192 qalmıyip 2/230 vermiyıp 7/39 gelmiyıp 7/108 yapışmiyıp 7/331

Duyulan geçmiş zaman kipinin III. teklik kişi çekiminde "-mış/-miş" ve "-ıp/-ip" eklerinin yanısıra "-ıt/-it" ekiyle de çekim yapılmaktadır. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuzu, olumsuzluk ekiyle yapılır.

ölıt 3/8 yiyıt 13/179 qaçıt 13/179 olıt 10/122 yapılıt 10/139 oynadıt 10/246 imzalamıt 10/262 annadıt 10/354 ölıt 12/16 gelmiyıt 12/196 alıt 13/181 bağliyıt 13/353 tepreyit 22/66 Vefat edıt 22/106 saxlanıt 22/114

Duyulan geçmiş zaman kipi I. çokluk kişi çekimi örnekleri:

alişmişıx 6/4 alışmışıx 5/375 vermişıx 22/166 görmemişıx 22/183 çıxmişıx 22/196 çıxmamişıx 22/196 tutmişıx 23/146 vaz geşmişıx 24/17 qalmişıx 24/118 gitmişıx 25/218 olmişıx 30/67 qalmişıx 1/185 dememişıx 3/63 evlendırmişıx 3/221 bıraxmişıx 5/16 çehmişıx 5/43 alışmışıx 3/375

Duyulan geçmiş zaman kipi II. çokluk kişi çekimi örnekleri:

görmişsız 5/378 çehmişsız 5/379 gelmişsız 5/381 yerleşmişsız 7/225 qaşmışsız 8/103 dememışsız 8/103 görmişsiz 9/37 görmemişsiz 9/37 gelmişsız 9/184 gelmişsız 9/195 gitmişsız 13/85 durmışsız 13/209 işitmemişsız 13/368 bulammamışsız 14/59 bulmışsız 14/62 çalışmışsız 14/63 bulmuşsız 14/63 duymuşsız 14/149

Duyulan geçmiş zaman kipi III. çokluk kişi çekimi örnekleri:

yapmişler 5/78 çehmişle 5/255 ölmişle 5/342 gitmişle 5/346 gelmişle 15/22 olmuşlaŗ 14/15 qalmışla 14/83 yapmişla 16/177 çıxarmişlar 18/62 yapmışlar 20/55 doldırmışla 20/73 çağırmişlar 28/4 oxımamışlar 10/11 qarışmamışlar 10/212 gebertmemişler 14/176 görmemişle 20/159 çıxarmemişler 27/156

Duyulan geçmiş zaman kipinin III. çokluk kişi çekiminde "-mış/-miş" ekinin yanısıra "-ıp/-ip" zarf fiil ekiyle de çekim yapılmaktadır. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuzu, olumsuzluk ekiyle yapılır.

gelıple 1/44 qalıpla 1/302 ölıpla 1/302 yapıpla 1/106 yatırıpla1/106 açıpla 5/241 qaçıpla 5/431 çıxatıpla 6/123götırıple 6/123 öldırıple 6/161 basıpla 6/161 bıraxıpla 6/162 görmeyiple 23/218 gidıple 1/18 qeyırıple 2/8 gelıple 2/120 qayırıple 2/134 qoşıple 2/264 ėy̰liyıple 2/304 vermiy̰ıple 5/368

Duyulan geçmiş zaman kipinin III. çokluk kişi çekiminde "-mış/-miş" ve "-ıp/-ip" eklerinin yanısıra "-ıt/-it" ekiyle de çekim yapılmaktadır. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuzu, olumsuzluk ekiyle yapılır.

çıxmıtle 4/200ölıt 3/57 dolıt 3/247 ekit 3/272 düşıt 4/195 düşıt 4/190 deyişıt 4/190 olıt 5/93 ölıt 5/140 annadıt 10/354 gelıt 12/97 olıt 12/97

1.2.1.2.1.1.2. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi

Van Küresin Ağzı'nda görülen geçmiş zaman eki "-dı/-di/-tı/-ti" şeklinde olup Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle I. teklik çekiminde az sayıda da olsa yuvarlak ünlülü şekillerin kullanıldığı görülür. Çekimi, iyelik kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır. Soru şekli, soru anlamı soru sözcükleri ve vurguyla sağlandığı için vurguyla yapılır. Görülen geçmiş zaman kipi çekiminde ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu, düzlük yuvarlaklık uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu, düzlük yuvarlaklık uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

Eski Anadolu Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesi'nde görülen geçmiş zaman kipi eki "-dı/-di/-du/-dü " şeklinde olup sadece ötümlü ünsüzlüdür (Timurtaş, 1994: 120; Kartallıoğlu- Yıldırım, 2007:206). Ancak Türkiye Türkçesi'nde ünsüz uyumuna uyum sağlamıştır.

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan görülen geçmiş zaman çekimine aşağıdaki örnekler verilebilir.

I. teklik kişi : **taptım** **sevmedım**

II. teklik kişi : **taptın** **sevmedın**

III. teklik kişi : **taptı** **sevmedi**

I. çokluk kişi : **taptıx** **sevmedıx**

II. çokluk kişi : **taptınız** **sevdınız**

III. çokluk kişi : **taptılar** **sevmediler**

Görülen geçmiş zaman kipi I. teklik kişi çekimi örnekleri:

gittım 1/8 buldım 1/8 bulmadım 1/9 görmedım 1/65 bulammadım 20/66 bilmédım 6/8 vurdum 23/61 taptım 1/387 aradım 1/87 buldum 1/87 saydım 13/12 sordum 13/12 qalmadım 23/90 Korxtum 23/90 qoştum 25/29

Görülen geçmiş zaman kipi II. teklik kişi çekimi örnekleri:

gettın 2/188 getırmedın 2/188 düştın 2/204 çıxtın 2/282 bılmedız 2/361 verdın 2/385 vermedın 2/385 istemedın 3/154 görmedın 3/337 sevmedın 7/89 demedın 12/78 yürıtmedın 13242 satmadın 13/422 tutmadın 13/427 etmedın 16/213 gördın 18/327

Görülen geçmiş zaman kipi III. teklik kişi çekimi örnekleri:

geldı 1/ 9 buldi 1/9 gittı 1/87 gitti 2/66 baxti 2/66 durdi 2/66 dedi 6/20 befat ėtti 1/90 dedi 2/227 çıxattı 2/227 yandırdı 2/227 baxtı 2/227 yėkeldi 2/372 büyidi

2/372 demedi 18/328 gitmedi 18/405 müsâde etmedi 18/464 getırmedı 6/8 olmadi 1/76 vermedi 19/4

Görülen geçmiş zaman kipi I. çokluk kişi çekimi örnekleri:

qıldıx 22/ 97 geldıx 6/10 qaldıx 6/10 duştıx 1/93 qaldıx 22/ 97 gittıx 22/97 yapammadıx 18/500 annatmadıx 21/102 çıxarammadıx 5/196 çığırdıx 23/140 tapammadıx 23/143 oxıyamadıx 29/78 çıxarmadıx 30/44 çaldırmadıx 30/123 olmadıx 3/109 baxtıx 3/110

Görülen geçmiş zaman kipi II. çokluk kişi çekimi örnekleri:

yıxtınız 6/102 yıxmadınız 6/102 bilmedız 9/184 görmedız 11/66 bılmedız 2/361 etmedız 3/189 bilmedız 9/184 çekildız 14/160 otırdız 14/359 aldız 14/360 geldız 17/145 çalıştız 18/583 yedız 18/584 geldız 19/177 gördız 19/177 buldız 20/11 yedız 24/108 doydız 24/108 sordunuz 9/179

Görülen geçmiş zaman kipi III. çokluk kişi çekimi örnekleri:

geldıle 1/85 baxtıla 1/85 yaptıla 1/12 apardıla 1/12 verdile 2/227 gittile 2/150 attıla 2/150 gittıle 2/371 qaldıla 2/371 avladile 2/371 durdılar 2/361 dediler 19/4 beyenmedıle 19/123 gitmedıle 9/124 qoymedile 22/156 qazenmediler 27/177 azarlamadiler 18/331 vermedıle 1/85

1.2.1.2.1.1.3. Şimdiki Zaman Çekimi

Van Küresin Ağzı'nda üç tip şimdiki zaman çekimi mevcuttur. Bunlar:

1.2.1.2.1.1.3.1. I. Tip Şimdiki Zaman Çekimi

Van Küresin Ağzı'nda I. tip şimdiki zaman kipi eki "-ır/-ir" şeklinde olup ekin ünsüzü düşünce ek "-ı/-i" şeklini alır. Hem geniş zaman kipi çekiminde hem de şimdiki zaman kipi çekiminde "-ır" ekinin kullanılması, karışıklığa neden olmuştur. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle yapılır. Olumsuz şekli ise, "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle şimdiki zaman ekinin kaynaşmış şekli olan "-mır/-mir" eki ile yapılmaktadır. Soru şekli, vurguyla yapılır. Şimdiki zaman kipi çekiminde ekin

ünsüzü çoğu zaman düşer. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz.

Azerbaycan Türkçesi ve Güney Azerbaycan Türkçesi'nde şimdiki zaman kipi eki "-ır/-ir/-ur/-ür" şeklindedir. Olumsuz şekli, "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle şimdiki zaman ekinin kaynaşmış şekli "-mır/-mir" eki ile yapılmaktadır(Sarıkaya, 1998:269-274; Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:207).

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan I. tip şimdiki zaman çekimine aşağıdaki örnekler verilebilir.

I. teklik kişi : **bılirem** **tanımirem**

II. teklik kişi : **bılirsen** **tanımirsen**

III. teklik kişi : **bılir** **tanımir**

I. çokluk kişi : **bılirıx** **tanımirıx**

II. çokluk kişi : **bılirsız** **tanımirsız**

III. çokluk kişi : **bılirler/bılirle** **tanımirler/tanımirle**

I. Tip şimdiki zaman kipi I. teklik kişi çekimi örnekleri:

qaxirem 1/70 qoyirem gorxirem 1/81 geçinebılirem 1/100 geçındırırım 1/103 işliyebılirem 1/93 işliyemirem 1/93 bılmim 1/47 bılmirım 1/1 sağamirım 1/109 gelimirım 2/153 dutamirım 2/357 aşmirem 2/391 yüriyemirem 3/281 tanımirem 3/310 yapışırem 3/311 diyemirem 3/338 çehmirem 4/75 göremirem 4/78 xatırlamirem 1/229 gelılem 1/238

I. Tip şimdiki zaman kipi II. teklik kişi çekimi örnekleri:

alisan 14/308 bılisen 1/54 bılisen 1/264 baxısen 8/70 aparısan 2/398 atısan 2/398 sorısan 11/176 tökisan 21/237 alisan 14/308 gelisen 23/90 açisen 23/150 bılisen 23/213 tanisen 24/33 diyisen 25/6 yapisen 25/39 istisen 25/125 demisen

27/109 danışisen 27/131 baxisen 29/86 zorlaştırirsen 13/309 aparısan 2/398 atısan 2/398

I. Tip şimdiki zaman kipi III. teklik kişi çekimi örnekleri:

yapir 1/17 bıli 1/104 görsenir 1/50 gelir 1/300 sorir 1/300 ediy 20/45 çalıştirir 30/22 dewam edir 30/ 54 olmir 30/75 olir 30/82 görsenir 1/50 duşmir 1/56 durir 2/8 bılmir 2/20 yatir 2/29 gelir 3/15 yürimir 3/23 düşiṛ 4/1 düşmiṛ 4/1 tutmir 4/68 gelmi 1/300

I. Tip şimdiki zaman kipi I. çokluk kişi çekimi örnekleri:

diyemirıx 7/271 ekemirıx 15/183 idâre edemirıx 19/37 gelmirıx 19/133 gidebilırıx 10/132 ölirıx 12/30 serirıx 12/262 qırılirıx 13/239 gidiyırıx 16/162 bilırıx 19/150 bılmerıx 19/150 orturırıx 24/35 qonışırıx 24/35 bıraxırıx 30/194 yaxalattırrıx 30/195

I. Tip şimdiki zaman kipi II. çokluk kişi çekimi örnekleri:

soxisız 20/41 çıxesız 5/381 yapisız 14/63 ayrılmisiz 2/207 görisız 2/337 güleşisız 6/100 idâre edemisız 7/146 sorisız 9/184 inanisız 12/56 gezisiz 11/156 almisız12/159 inanmisız 12/358 diyisız 13/10 xatırlisız 13/82 bılisız 13/82 gidisız 13/125 istisız 13/167 taşisız 13/265 bıliyın (bilirsin) 2/312

I. Tip şimdiki zaman kipi III. çokluk kişi çekimi örnekleri:

geliler 18/584 istiler 18/584 ediler 18/584 görmirler 5/422 gelille 19/213 çalışmirle 5/423 qazanirler 30/82 gelıler 24/35 diyirler 3/346 yapirler 5/347 vermille 5/349 yapille 5/347 idâre edirler 19/33 sorılle 19/177 alille 20/100 verille 20/247 bılmille 22/212 beyenmille 1/196 giymille 1/193

1.2.1.2.1.1.3.2. II. Tip Şimdiki Zaman Çekimi

Van Küresin Ağzı'nda II. tip şimdiki zaman çekiminde "-ér" eki kullanılmaktadır. Bazı fiillerde ekin ünsüz düşmesi neticesinde "-é" şeklini aldığı görülür. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-mér" olumsuzluk

ekiyle; soru şekli, vurguyla yapılır. Ek, tek şekilli olduğu için eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanılır. Şimdiki zamanın bu şekli Güney Azerbaycan Türkçesi'nde kullanılmamaktadır.

Leyla Karahan; Bitlis, Muş, Palu, Karakoçan, kısmen Bingöl merkez ve Karlıova ağızlarında "ėr" şeklinde bir şimdiki zaman ekinin olduğunu söyler (Karahan, 2011:75). Söz konusu ek, bu çalışmada "-ér" şeklinde tespit edilen ektir. Bu ek, dikkatle incelenirse ekin ünlüsünün /e/-/i/ arası bir ünlü olan kapalı /e/ değil; /e/-/ı/ arası bir ünlü olan /é/' olduğu görülecektir. Yani bu ek "-ėr" şeklinde değil, "-ér" şeklindedir.

II. Tip şimdiki zaman kipi I. teklik kişi çekimi örnekleri:

alérem 1/102 qaçérem 1/81 istérem 1/91 alérem 1/102 otırérem 1/277 sevérem 3/202 diyemmérem 4/84 ėdemérem 4/95 güvenemmérem 4/153 gidérem 4/219 qorḥérım 4/248 darılérem 4/321 demérım 4/321 yaşérım 5/17 gidérım 5/189

II. Tip şimdiki zaman kipi II. teklik kişi çekimi örnekleri:

verérsen 8/160 xatırlérsen 8/380 bılérsen 8/395 gidérsen 10/344 çevırérsen 11/68 görérsen 11/104 düşırérsen 13/577 bilérsen 15/17 bitıremmérsen 15/358 çalışmérsen 16/221 qaldırammiyérsın 16/221 düşérsın 17/114 çalışérsın 19/76

II. Tip şimdiki zaman kipi III. teklik kişi çekimi örnekleri:

gelé 11/204 bitér mi 14/121 yapé 11/ 204 çürımér 22/26 gidé 11/204 diyé 19/93 gelé 19/143 gidé 19/14 sané 19/143 qaynér̂ 22/28 pişér 22/28 yetışé 19/230 gelé 20/46 gidé 20/46 veré 20/47 dağıté 20/47 qaynér 22/27 döné 20/47 biçé 20/85 gelé 20/85 gelé 21/152 buraxé 21/188 qaçér̂ 21/188 buraxmé 21/188 bitér 21/211 pişér 22/24

II. Tip şimdiki zaman kipi I. çokluk kişi çekimi örnekleri:

pişirérıx 1/22 qalammérıx 1/153 bağlérıx 1/155 yapamérıx 1/156 gorxérıx 1/156 pişırérıx 1/168 doğrérıx 1/169 yérıx 1/169 başarmérıx1/169 alérıx 1/172 dağıdérıx 1/172 verérıx 1/172 gidérıx 1/175 yuyérıx 1/179 çalqérıx 1/180 bağlérıx 1/153 atérıx 22/24 istérıx 30/87

II. Tip şimdiki zaman kipi II. çokluk kişi çekimi örnekleri:

yaşérsız 30/76 diyésız 12/348 diyérsız 27/129 qonışmérsız 30/76 gidérsız 3/318 qonışérsız 10/179 yiyérsız 10/241 bilmérsız 11/66 gülmérsız 12/194 gidérsız 13/125 diyérsız 13/441 oxıyemérsız 13/499 yapérsız 15/300 götırésız 16/64 yapésız 24/32

II. Tip şimdiki zaman kipi III. çokluk kişi çekimi örnekleri:

diyérle 5/189 yapérleŗ 30/86 yapélle 30/86 götırélle 4/185 alélle 30/81 diyélle 30/87 kötıléller 14/12 çalışérler 25/200 yapérleŗ 30/80 qazanérler 30/82 çekélle 10/183 gidérle 30/87 gidérler 30/94 uğraşélle 14/12 gidéller 30/96 getırélle 4/185 devet edéller 30/103 baxélle 4/184 süréller 14/12

1.2.1.2.1.1.3.3. III. Tip Şimdiki Zaman Çekimi

Van Küresin Ağzı'nda III. şimdiki zaman çekiminde Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle "-yör" eki kullanılmaktadır. Türkiye Türkçesi'nden farkı, ekin ünlüsünün darlaşma eğilimi göstermesidir. Bazı fiillerde ekin "-yur" şeklinde kullanıldığı görülür. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle; soru şekli, vurguyla yapılır. Ek, tek şekilli olduğu için eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanılır.

III. Tip şimdiki zaman kipi I. teklik kişi çekimi örnekleri:

bılmiyörım 9/37 yaşıyörım 9/78 unuduyörım 9/193 baxmıyörım 14/45 çalışmiyörım 14/64 annadıyörım 14/109 bilmiyörım 18/74 istemiyörım 14/125 veriyörım 14/131 istemiyörım 18/149

III. Tip şimdiki zaman kipi II. teklik kişi çekimi örnekleri:

diyörsın 9/146 yapıyörsın 9/146 bilıyörsın 9/187 biliyörsın 18/145 yapıyörsın 13/217 gönderiyörsın 14/306 görıyörsın 18/224 buraḥmıyörsın 14/315 biliyörsın 18/71 verıyörsın 18/130

III. Tip şimdiki zaman kipi III. teklik kişi çekiminde "-yör" ekinin ünlüsü bazı fillerde darlaşarak "-yur" şeklini almıştır. III. Tip şimdiki zaman kipi III. teklik kişi çekimi örnekleri:

bıraxıyör 18/268 tökiyör 18/270 yatıyor 20/165 yaralaniyör 18/271 verıyör 19/27 gidiyör 19/35 tutmiyör 19/53 kesılmiyör 20/55 bılmiyör 20/159 aldatıyör 20/161 geliyör 21/28 oliyur 16/250 qırılmiyur 20/148 sürünıyur 25/18

III. Tip şimdiki zaman kipi I. çokluk kişi çekimi örnekleri:

düzeltemiyörız 25/71 gelyörız 25/223 bağlıyörız 27/116 seviyörız 27/127 biliyörız 28/25 qaxıyörıx 14/103 bılmiyörıx 8/81 qaldıramıyörıx 9/102 bilmiyörıx 14/81 çalışıyörıx 14/103 vermıyöruz 27/62 sevmiyürız 27/60

III. Tip şimdiki zaman kipi II. çokluk kişi çekimi incelenen metinlerde kullanılmamıştır.

III. Tip şimdiki zaman kipi III. çokluk kişi çekimi örnekleri:

yapmiyörla 29/64 etmiyörla 29/64 çalımıyörlar 14/337 yapıyo̱rlar 30/34 uğraşıyörlar 30/37 satıyörlar 30/270 ağlıyörla 5/209 demiyörlar 14/85 buraxmıyörlar 14/131 vurıyörlar 18/79

1.2.1.2.1.1.4. Geniş Zaman Çekimi

Van Küresin Ağzı'nda geniş zaman eki, "-ar/-er/-r" şeklinde olup Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle az da olsa bazı fillere "-ır" şeklinde gelir. Bazen "-ır" şeklinin ünsüzünün düştüğü görülür. Türkiye Türkçesi'nde "-ar/-er/-ır/-ir/-ur/-ür/-r" şeklinde olan geniş zaman ekinin "-ar/-er" şekli, Azerbaycan Türkçesi'nde geniş zaman eki; "-ır/-ir/-ur/-ür/-r" şekilleri şimdiki zaman eki olarak kullanılır (Kartallıoğlu-Yıldırım,

2007:208). Van Küresin Ağzı'nda hem geniş zaman kipi çekiminde hem de şimdiki zaman kipi çekiminde "-ır" ekinin kullanılması, karışıklığa neden olmuştur.

Geniş zaman çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli, I. ve II. kişilerde "-mar/-mer", III. kişilerde "-maz/-mez" ekiyle yapılmaktadır. I. teklik kişi olumsuz çekiminde Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle nadir de olsa "-ma/-me" olumsuzluk ekinin kullanıldığı görülür. Soru şekli, vurguyla yapılır. Geniş zaman kipi çekiminde ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

Güney Azerbaycan Türkçesi'nde de geniş zaman kipi eki "-ar/-er/-r" şeklindedir. Çekimi zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli I. kişilerde "-mar/-mer/-maz/-mez/-man/-men" ekleriyle; II. ve III. kişilerde "-maz/-mez" ekiyle yapılmaktadır (Sarıkaya, 1998:265-269). Muharrem Ergin I. ve II. kişilerde olumsuz eki olarak kullanılan "-mar/-mer" ekinin olumsuzluk ekine geniş zaman ekinin getirilmesiyle oluştuğunu söyler (Ergin, 1982:118). Elövset Zakiroğlu ise genel Türkçe'deki /r/ - /z/ denkliğinin bir tezahürü olduğunu belirtir (Abdullayev, 1996:40-47). Bu ek; Muş merkez, Malazgirt ve Bulanık gibi Doğu Grubu ağızlarında da kullanılır (Karahan, 2011:74).

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan geniş zaman çekimine aşağıdaki örnekler verilebilir.

I. teklik kişi	: **yaparam**	**gitmerem**
II. teklik kişi	: **yaparsan**	**gitmersen**
III. teklik kişi	: **yapar**	**gitmez**
I. çokluk kişi	: **yaparıx**	**gitmerıx**
II. çokluk kişi	: **yaparsız**	**gitmersız**
III. çokluk kişi	: **yaparlar/yaparla**	**gitmezler/gitmezle**

Geniş zaman kipi I. teklik kişi çekimi örnekleri:

bılmerem 1/66 qonışmaram 1/66 yapmaram 1/70 yaparam 1/70 yandırıram 1/71 yaparam 1/92 yındırmem 6/3 buraxmaram 6/20 qarışmaram 1/142 qarışmaram 1/140 gorxaram 1/140 razı olmaram 1/141 giderem 1/237 gitmerem 1/279 vermerem 2/104 qarışmaram 2/219 vermerem 2/232 qorxmaram 2/310 üşiyerem 2/314 ėylıyammerım 1/73 bılmem 14/67 bilmem 14/74

Geniş zaman kipi II. teklik kişi çekimi örnekleri:

girebilersen 15/244 istemmersen 23/164 gidemmersen 8/135 qapatammarsan 7/363 qalammarsan 17/150 atarsan 11/67 ağlarsan 13/373 gülersen 13/373 bağlarsan 13/374 yaparsan 14/12 vurarsan 2/160 verırsen 15/315 qazanırsen 18/40 söyliyebılırsen 21/183 gidersen 13/443 bilersen 13/452 bılersen 13/465 verersen 14/317

Geniş zaman kipinin III. teklik kişi çekiminde bazı fiillerde ekin ünsüzünün düştüğü görülür. Geniş zaman kipi III. teklik kişi çekimi örnekleri:

çağırır 12/163 verer 12/163 geler 12/163 yeşıllenır 14/20 acarlanır 14/332 gelır 14/332 yeşillenır 14/332 danışmaz 1/119 durar 2/178 diyer 2/178 qonışar 12/355 keser 2/298 bişırer 2/298 verer 2/298 diyemmez 30/85 dağıtılır 30/97 olmaz 30/88 bılmez 11/9 görsemmez 12/82 düşmez 12/91 qoxmaz 12/90 bulmaz 12/90 yürıyemmez 12/155 götü 13/118 getı 12/27

Geniş zaman kipi I. çokluk kişi çekimi örnekleri:

getırırıx 2/284 dideŗırıx 2/284 doğrarıx 2/284 keserıx 2/284 atarıx 2/284 qonışarıx 1/129 qonışırıx 1/131 qarışmarıx 1/143 ehmerıx 1/146 ekerıx 1/147 yapmarıx 7/290 açammarıx 10/152 dayanammarıx 110/211 qarışmarıx 13/135 bıraxmarıx 30/193 bıraxmarıx 30/210 qarışmarıx 1/143 yapmarıx 7/290 edemmerıx 10/109 verırıx 19/235 vermerrıx 19/235

Geniş zaman kipi II. çokluk kişi çekimi örnekleri:

xatırlarsız 8/28 görersız 8/28 bularsız 12/355 bulammarsız 14/62 qırarsız 14/59 yersız 15/301 istersız 16/28 diyersız 18/93 diyersız 5/338 affedersız 7/84

afedersız 12/62 bularsız 12/355 qırarsız 14/159 xatırlarsız 8/28 istersız 16/28 diyersız 18/93

Geniş zaman kipinin III. çokluk kişi çekiminde ünsüz benzeşmesiyle ek bazı fiillerde "-al/-el" şeklini almıştır. Geniş zaman kipi III. çokluk kişi çekimi örnekleri:

çıxarla 2/46 gidelle 2/47 atalla 2/47 baxalla 2/47 çıxarla 2/46 idare ederleŗ 22/168-169 derler 26/28 derler 30/1 sôẏlerler 30/85 gönderırler 30/86 yerler 30/97 verırler 30/97 vermezle 8/286 ėtmezle 14/123 döyişemmezler 16/141 demezle 18/343 sökemezleŗ 20/119 söylemmezle 21/146 gitmezler 23/228 gitmezler 30/88 vermezle 4/317

1.2.1.2.1.1.5. Gelecek Zaman Çekimi

Van Küresin Ağzı'nda gelecek zaman eki "-acax/-ecek/-ecax" şeklinde olup ses olayları neticesinde "-aca/-ece/-ca/-ce" şeklini aldığı görülür. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle; soru şekli, vurguyla yapılır. Gelecek zaman kipi çekiminde ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

Eski Anadolu Türkçesi'nin son döneminde görülmeye başlanan ve önce sıfat fiil eki olarak kullanılan "-acak/-ecek" eki, Batı Türkçesi çağdaş lehçelerinin umumi gelecek zaman kipi eki olmuştur (İlker, 1997:116). Güney Azerbaycan Türkçesi'nde gelecek zaman kipi eki "-acak/-ecek" şeklinde olup ekin sonundaki /k/ ünsüzünün /k/, /ġ/, /g/, /ğ/, /y/ ünsüzlerine dönüşen şekilleri de kullanılmaktadır. Bunun dışında gelecek zaman kipinin "-ası/-esi" sıfat fiil ekiyle yapılan çekimi de mevcuttur (Sarıkaya, 1998:274-277). Bu çekim Van Küresin Ağzı'nda kullanılmaz.

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan gelecek zaman çekimine aşağıdaki örnekler verilebilir.

I. teklik kişi	: **danışacam**	**vermiyecem**
II. teklik kişi	: **danışacaxsın**	**vermiyecaxsın**

III. teklik kişi : **danışacax** **vermiyecax**

I. çokluk kişi : **danışacaıx** **vermiyecaıx**

II. çokluk kişi : **danışacaxsız** **vermiyecaxsız**

III. çokluk kişi : **danışacaxlar/ danışacaxla** **vermiyecaxla vermiyecaxla**

Gelecek zaman kipinin I. teklik kişi çekiminde ekin sonundaki ünsüz düşmüştür. Bazı kelimelerde ekin hem başındaki ünlü hem de sonundaki ünsüz düşmüş ek "-ca/-ce/-cı" şeklini almıştır. Gelecek zaman kipi I. teklik kişi çekimi örnekleri:

u̯danacam 1/87 alacam 2/33 diyecem 20/64 aparacam 2/101 vuracam 2/171 verecem 2/64 gelecem 20/146 Kullanmayacam 25/119 açmiyacam 4/300 aparacam 2/101 baxmıyecam 2/182 otıracam 2/182 yapacam 3/94 açmiyacam 4/300 danışacam 6/33 qonışacam 6/33 doğrılıyecam 7/323 saxlıyacam 3/149 bağlattıracam 19/170 gelmiyecem 23/85 getırmıyecem 29/48 götırmiyecem 30/190 otıracam 4/300 annadacam 8/99 çıxacam 8/133 qaçıracam 9/142 vurmiycam 10/156 götırcım 4/30

Gelecek zaman kipi II. teklik kişi çekimi örnekleri:

yiyecexsen 2/227 giracaxsan 30/151 vermiyecaxsanızsa 30/191 yınmayacaxsan 17/135 ėtmiyacaxsan 2/222 veracaxsan 2/222 çalacaxsan 2/339 doldıracaxsan 2/398 ayırd ėtmiyacaxsan 7/30 yatmiyecaxsan 7/71 vermiyecaxsan 7/360 qonışacaxsan 10/184 içmeyecaxsan 12/123 baxcaxsan 11/204 yınmayacaxsan 17/135 gidecısen 20/52 öleceksın 4/102

Gelecek zaman kipi III. teklik kişi çekimi örnekleri:

olćax 11/189 bıraxmayacax 16/340 yapılabileceh̯ 29/71 yapılammayacax 29/71 qarışmayacax 10/176 gidecax 13/542 gitmiyacax 13/542 götırecex 2/297 bıraxmayacax 16/340 yapılammayacax 29/71 gelmiyecax 10/176 qarışmayacax 10/176 vermiyacax 13/66 gitmiyacax 13/542 gidacax 13/542

Gelecek zaman kipinin I. çokluk kişi çekiminde gelecek zaman ekinin sonundaki ünsüz düşmüş, iki ünlü yanyana kullanılmaya başlamıştır. Türkçede iki ünlü bir kelimede yan yana bulunmadığı için bu iki ünlü bazı kullanımlarda tek ünlüye dönüşmüştür. Bu durum, gelecek zaman kipi I. çokluk kişi çekiminde, kişi eki kullanılmadığı görüntüsü vermektedir. Hâlbuki burada tedrici bir hece yutumu söz konusudur.

gelecax 2/368 gelmiyacax 2/369 gitmiyecex 2/396 nėdecax 7/163

Gelecek zaman kipinin I. çokluk kişi çekiminde nadir de olsa zamir kökenli kişi ekleri yerine iyelik kökenli kişi eklerinin kullanıldığı örneklere rastlanır. Bu durum Anadolu ağızlarında da çok görülür.

çıxadacan 2/211 serecen 2/211 gıydırecen 2/212

Gelecek zaman kipi I. çokluk kişi çekimi örnekleri:

yapacaıx 16/30 sağliyacaıx 16/30 ekeceıx16/30 göndereceıx 8/269 döneceıx 8/87 edeceıx 14/182 kutaracaıx 8/88 içeceıx 10/241 görışeceıx 13/360 dinleyeceıx 15/265 istiyeceıx 22/8 almıyacaıx 17/190 tapacaıx 1/297 tutacaıx 2/69 gidacaıx 4/221 destehliyecaıx 8/49 gelemmiyecaı̯x 7/195 qazacaıx 8/319

Gelecek zaman kipi II. çokluk kişi çekimi örnekleri:

gelecexsız 8/230 yaşıyacaxsız 7/156 olacaxsız 7/157 yapacaxsız 8/127 gidacaxsız 10/47 alacaxsız 18/157 veracaxsız 18/281 taşıyacaxsız 30/187 yapacaxsız 8/27 ölecaxsız 7/283 yiyecaxsız 20/37 gidacaxsız 10/47 olacaxsız 7/279 olacaxsız 8/27

Gelecek zaman kipi III. çokluk kişi çekimi örnekleri:

yapacaxla1/12 bıraxacaxlar 10/201 asacaxlar 13/544 göracaxla 14/255 qonışacaxlar 14/255 arıyacadı 16/213 verecedı 16/213 verecaxla 1/243 getırecaxla 4/361 gelecaxla 7/65 vermiyecaxla 7/213 verecaxlar 10/261 seçecaxlar 10/81 asacaxlar 13/544

1.2.1.2.1.2. Tasarlama Kipleri

Van Küresin Ağzı'nda bütün tasarlama kipleri kullanılmaktadır. Şart kipi, istek kipi ve emir kipinin kip ekleri mevcuttur. Fakat incelenen metinlerde çok az kullanılan gereklilik kipinin eki yoktur. Bu kipin taşıdığı gereklilik anlamı "gereki" ve "lazım" kelimesiyle sağlanmıştır.

1.2.1.2.1.2.1. Gereklilik Kipi Çekimi

Van Küresin Ağzı'nda gereklilik kipi çekiminde "-malı/-meli" eki kullanılmamaktadır. Gereklilik anlamı "gereki" ve "lazım" kelimeleriyle sağlanmaktadır. İncelenen metinlerde gereklilik kipi sınırlı sayıda kullanılmıştır. Bu durum Eski Türkçe ile benzerlik göstermektedir.

Azerbaycan Türkçesi'nde gereklilik kipi çekiminde "-malı/-meli" eki kullanılmaktadır. Bunun yanında "-ası/-esi" ekiyle; fiil kökünden önce getirilen "gerek" kelimesi ve fiile getirilen istek kipi ekiyle olmak üç gereklilik çekimi mevcuttur (Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:209-210). Güney Azerbaycan Türkçesi'nde gereklilik anlamı "gerek" ve "lazım" kelimeleriyle sağlanmaktadır. Ancak son zamanlarda Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesi'nin etkisiyle gereklilik kipi çekiminde "meli/-malı" ekinin kullanılmaya başlanmıştır (Sarıkaya, 1998:292-293).

Gereklilik kipi çekimine aşağıdaki örnekler verilebilir.

gereki atatürknen qonışa 10/159 gereki hepsi hikâyesını diyim 13/183 ben bu aşığın gelmesını deyerlendırmem lazımıdi 21/24-25 aşıx gelınce menım deyerlendırmem lazım 21/30 biz senı 'emeliyet etmemız lazım dedi 25/258-259 bayremnen sora qontırole gitmem lazım 25/267

1.2.1.2.1.2.2. Şart Kipi Çekimi

Eski Türkçe'de "-sar/-ser" şeklinde olup çekimi, kişi zamirleriyle yapılırken Eski Türkçe'nin son dönemlerinde ekin sonundaki /r/ ünsüzü düşmüştür. Batı Türkçesi'ne "-sa/-se" şeklinde geçmiş ve çekimi iyelik kökenli kişi ekleriyle yapılmaya başlanmıştır (Bulak, 2011:79-85). Van Küresin Ağzı'nda şart kipi eki, "-

sa/-se" şeklinde olup çekimi, iyelik kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli, "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle; soru şekli, vurguyla yapılır. Şart kipi çekiminde ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

Şart kipi çekimi, Azerbaycan Türkçesi'nde olduğu gibi Güney Azerbaycan Türkçesi'nde de "zaman eki +şahıs eki+ şart eki" şeklinde kurulduğu için şart kipi II. teklik kişi çekimi şart kipinin şart tarzı çekimiymiş gibi görünür. Fakat bu birleşik çekim değil, basit çekimdir (Sarıkaya, 1998:289). Erzurum, Van, Muş, Ağrı ve Urfa gibi Doğu ve Güneydoğu ağızlarında da bu şekildeki şart kipi çekimine rastlanır (Karahan, 2011:57). Van Küresin Ağzı'nda bu durum, şart kipinin II. teklik kişi ve II. çokluk kişi çekiminde görülür.

vermiyecaxsanızsa 30/191 evlenmesense 14/246

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan şart kipi çekimine aşağıdaki örnekler verilebilir.

I. teklik kişi : **giysem** **almasam**

II. teklik kişi : **giysen** **almasan**

III. teklik kişi : **giyse** **almasa**

I. çokluk kişi : **giysex** **almasax**

II. çokluk kişi : **giysez** **almasaz**

III. çokluk kişi : **giyseler/giysele** **almasalar/ almasala**

Şart kipi I. teklik kişi çekimi örnekleri:

saxsam 1/72 bilsem 3/1 yapabılsem 1/71 gitsem 1/247 otırsam 6/3 versem 10/35 giysem 13/400 sôlesem 13/496 alsam 13/599 qaçırmasam 14/279 qonışmasam 14/311 tutmasam 14/311 veremmesem 2/12 gitmesem 13/288 yemesem 19/26

Şart kipi II. teklik kişi çekimi örnekleri:

gitsen 2/6 gelmesen 13/554 uymesen 13/555 demesen 14/8 söylemesen 19/73 döymesen 13 74 ḥazırlasan 15/235 söylemesen 19/72 gitmesen 27/3 demesen29/62 çalmasan 2/93 partasan 3/100 bılmesen 8/299

Şart kipi III. teklik kişi çekimi örnekleri:

girse 1/99 girse 1/99 olmasa 14/330 olsa 14/332 yatsa 14/376 olmasa 14/378 qılsa 15/168 yapsa 15/233 olmasa 15/391 olmasa 14/308 olmasa 19/65 tanımese 27/31 yetmese 4/133

Şart kipi I. çokluk kişi çekimi örnekleri:

yerişsex 13/322 yatsax 3/255 desax 4/88 yınsax 8/279 sıxsax 10/201 qonışsax 19/242 çıxsax 27/63 qonışsax 21/189 olmasax 18/336

Şart kipi II. çokluk kişi çekimi örnekleri:

götırsez 5/57 gitsez 6/176 sôlersez 13/150 gitsez 15/244 gelsez 21/120 götırsez 5/303 ayırlansaz 7/283 qonışsaz 14/159 qaçsaz 17/182 tutsanız 25/32 istesenız 29/28 gelmesez 8/230 çalışmasaz 14/62

Şart kipi III. çokluk kişi çekimi örnekleri:

vermeseler 14/279 verseler 14/280 qabıl etseleŗ 30/87 deseler 30/89 desele 30/88 deseler 12/381 getırmesele 15/198 bağlasalar 25/182 vurmasala 6/59 vursalaŗ 6/60 taxsala 9/137 assalar 10/155 çıxatmasala 12/66 atsalaŗ 16/250 qalsala 17/182 sorsalar 21/199

1.2.1.2.1.2.3. İstek Kipi Çekimi

Van Küresin Ağzı'nda istek kipi eki, "-a/-e" şeklindedir. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle; soru şekli, vurguyla yapılır. İstek kipi çekiminde ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

Eski Anadolu Türkçesi ve Türkiye Türkçesi'nde istek kipi ekleriyle emir kipi ekleri özellikle birinci kişilerde birbirlerinin yerine kullanılır (Timurtaş, 1994:129). Ancak Van Küresin Ağzı'nda, Azerbaycan Türkçesi ve Güney Azerbaycan Türkçesi'nde olduğu gibi I. teklik ve I. çokluk kişi eklerinde de "-a/-e" istek kipi eki kullanılmaktadır (Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:208-209).

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan istek kipi çekimine aşağıdaki örnekler verilebilir.

I. teklik kişi : **gelem** **baxmiyem**

II. teklik kişi : **gelesen** **baxmiyasan**

III. teklik kişi : **gele** **baxmiya**

I. çokluk kişi : **gelax** **baxmiyax**

II. çokluk kişi : **gelesız** **baxmiyasız**

III. çokluk kişi : **geleler/gelele** **baxmiyalar/baxmiyala**

İstek kipi I. teklik kişi çekimi örnekleri:

gidem 4/32 gidem 3/102 gidem 4/320 ėdem 4/179 yapam 4/168 yapam 5/281 yapam 5/393 baxam 13 /296

İstek kipi II. teklik kişi çekimi örnekleri:

olasan 14/303 sarasan 3/142 getıresen 11/107 dökesen 11/107 durılasan 5/114 diyesen 7/154 silkınesen 7/191 gidesen 7/191 aparesen 8/159 yapasan 9/147 iyi ėdesen 9/147 gidemiyesen 10/386 gidesen 11/49 gelesen 11/50 götıresen 11/50 aparasen 11/205 çıxattasan 11/205

İstek kipi III. teklik kişi çekimi örnekleri:

çıxata 2/238 gele 2/20 ala 2/20 sünmiye 2/220 uğraşa 7/154 yapa 11/200 sore 11/201 temmızleye 11/201 sere 11/201 güle 2/320 gide 2/320 gide 3/63 çıxarde 3/63

gitmiye 3/320 gele 10/270 götıre 10/270 qala 10/270 ala 10/296 düşmiye 12/142 öre 2/13 yapmiye 2/72

İstek kipi I. çokluk kişi çekimi örnekleri:

boyalıyax 24/125 sayax 15/282 kesax 20/140 yiyax 12/18 atax 12/19 gidax 12/27 görax 12/159 söyliyax 13/96 demiyax 13/367 yaşıyax 14/90 diyax 18/173 yiyax 20/193 yemiyax 20/193 oxıyax 22/154 doğrıyax 24/93 yıyax 24/93 düşmiyax 3/360 qalmiyax 3/361

İstek kipi II. çokluk kişi çekimi örnekleri:

olasız 13/334 bulasız 14/57 sanasız 21/99 qalasız 21/100 salasız 21/100 diyesız 30/8 çıxesız 5/391 gidesız 5/426 geçesız 5/463 süresız 13/329

İstek kipi III. çokluk kişi çekimi örnekleri:

gelele 7/172 alala 7/173 vereler 6/136 gelele 7/176

1.2.1.2.1.2.4. Emir Kipi Çekimi

Emir kipi, Türkçe'nin başından beri tam bir fiil çekimi şeklinde olan ve fiilimsi olarak kullanılmayan tek tasarlama kipidir (Ergin, 1993:288). Emir ekleriyle çekiminde kullanılan kişi ekleri Türkçe'nin ilk yazılı kaynaklarında dahi kaynaşmış haldedir. Bu yüzden emir kipi çekiminde tek ek yerine her kişi için farklı ekler vardır. Van Küresin Ağzı'nda kullanılan emir kipi ekleri şunlardır.

I. teklik kişi	: **-ım**	**verım**	**vermiyım**
II. teklik kişi	: **-**	**ver**	**verme**
III. teklik kişi	: **-sın**	**versın**	**vermesın**
I. çokluk kişi	: **-alım/-elim**	**verelım**	**vermeyelım**
II. çokluk kişi	: **-ın/-in**	**verın**	**vermeyın**

III. çokluk kişi : **-sınlar/-sınnar versınler vermesınler**

Emir kipinin I. teklik kişi çekiminde ek "-ım" şeklinde olup "-ayım/-eyim" ekinden hece yutumuyla oluşmuştur. Leyla Karahan, Doğu Grubu ağızlarında bu şekilde kullanılan eki, Doğu Grubu ağızlarının ortak özelliklerinden sayar (Karahan, 2011:57). Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle birkaç kelimede "-eyım" şeklinde kullanılmıştır. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, çoğu zaman kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

edım 1/73 gidım 1/99 yapım 20/24 yapım 23/197 gidım 2/14 görım 2/33 getırım 2/14 verım 1/100 vureyım 2/56 alım 25/143 gidım 2/56 qurban olım 2/33 yemmin edım 7/125 nedım 7/357 yapım 12/53 yapım 14/58 alım 25/70 sorım 9/179 sorım 13/219 baxım 13/218 sôlim 13/227 yapım 7/121 görım 3/227 sevinım 3/228

Emir kipinin II. teklik kişi çekimi eksiz yapılır. Güney Azerbaycan Türkçesi'nde II. teklik kişi çekiminde kullanılan -gil eki, Van Küresin Ağzı'nda kullanılmamaktadır.

qaşma 1/31 sôle 13 /296 alma 2/33 buraxma 6/20 git 2/339 çal 2/339 al 2/34 gitme 18/405 git 2/170 alma 2/33 çıxma 2/55 deme 3/217 ses ėtme 4/171 ėtme 7/121 git 25/143 sor 13/219 tanı 13/292 bil 13/292 bil 8/112 bax 8//415 getır 9/1 gönder 9/75

Emir kipinin III. teklik kişi çekiminde ek "-sın" şeklinde tek şekilli olup eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, çoğu zaman kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

reḥmet etsın 1/101 etsın 1/96 razı ossın 8//415 reḥmet etsın 9/73 kassın 2/66 gitsın 2/339 rexmet ėlesın 1/88 vermesın 11/125 razı ossın 1/128'ecemı olmasın 8/257 reḥmet etsın 8/294-295 otı̂rsın 9/1 gelsın 9/21 istėsın 10/169 dökılmesın 11/53 görmesın 11/196

Emir kipinin I. çokluk kişi çekiminde ek "-alım/elım" şeklindedir. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, çoğu zaman kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanıldığı görülür. Güney Azerbaycan Türkçesi'nde ek, "-ak/-ek/-ağım/-eyim" şeklindedir. Bazen Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle "-alım/-elim" şekli de kullanılmaktadır. Ekin bazen ünlü ve ünsüz uyumlarına uymadığı görülür (Sarıkaya, 1998:284).

baxalım 21/70 baxalım 9/81 yapalım 9/156 baxalım 9/180 baxalım 21/65 diyelım14/229 baxalım 21/68 diyelım 18/261 baxalım 21/90 soralım 23/48 uğrıyalım 24/79 duralım 29/26 dönebılelım 29/27 verelım 29/28 gidelım 30/248 diyelım 14/72 diyelım 14/171 diyelım 18/41 düşünelim 23/47 görışelım 23/48 gidelım 27/111

Emir kipinin II. çokluk kişi çekiminde ek "-ın/-in" şeklindedir. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, çoğu zaman kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

yıxın 1/141 yapın 1/141 qaşmeyin 15/322 qoyın 2/150 atın 2/150 verın2/361 gitın 2/361 yapın 14/63 durın 13/238 qoymayın 4/145 otırmayın 10/130 qoxmayın 10/200 sıxıştırmayın 10/203 göndermayin 14/110 qonışmayın 14/159 yapmeyin 15/302 atmeyin 15/304 gelmeyın 20/41 dinleyin 12/326 üfleyin 13/615 söyleyın 19/7 bağlayın 13/346 yıxayın 20/102 yolayın 20/102

Emir kipinin III. çokluk kişi çekiminde ek "-sınlar/-sinler" şeklinde olup bazen benzeşme yoluyla "-sınnar/-sinner" şeklini almıştır. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

atsınlar 13/400 yapsınla 14/381 sôlesınle 13/211 dinnesınner 7/305 ossınnar 7/305 gelsınner 13/303 sôlesınle 13/303 yığılsınner 13/527 geçınsınner 18/337

vermesınne 22/8 gitsınne 24/63 yesınner 2/353 yesınner 5/290 baxınsınnaŗ 7/119 geçınsınneŗ 7/119 boşanmasınnaŗ 7/119

1.2.1.2.2. Birleşik Kip Çekimleri

Van Küresin Ağzı'nda birleşik kiplerin hikâye birleşik çekimi, rivâyet birleşik çekimi, şart birleşik çekimi olmak üzere üç çekimi mevcuttur. Bu çekimlerden hikâye birleşik çekimi çok işlek olarak kullanılırken rivâyet birleşik çekimi ve şart birleşik çekimi işlek değildir. Hatta rivâyet birleşik çekiminin tek bir örneği vardır. Birleşik kip çekimlerinde ek fiil genellikle düşer.

1.2.1.2.2.1. Hikâye Birleşik Çekimi

Van Küresin Ağzı'nda en işlek birleşik kip çekimi, hikâye birleşik çekimidir. İncelenen metinlerde duyulan geçmiş zaman, geniş zaman, şimdiki zaman gelecek zaman, istek kipi ve şart kipinin hikâye birleşik çekimine örnekler tespit edilmiştir. Bu çekimlerde ek fiil genellikle düşmüş, hikâye tarzı eki kip ekleriyle kişi eklerinin arasına gelmiştir. Bazen gerektiği halde kaynaştırma ünsüzünün kullanılmadığı görülür. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi çekimi örnekleri:

otımiştım 1/28 görmiştın 13/438 götırmişti 13/462 yemiştıx 16/116 görmemiştıx 14/89 toplanmiştılar 30/26 yatmişti 1/27 qonımamiştım 14/290 saşmamıştıla 4/260 toplamamıştılar 7/55 doğmişti 6/151 çıxmişti 6/167 qaşmişti 6/168 birihtırmiştıx 10/136

"ıt/-it" ekiyle yapılan duyulan geçmiş zaman hikâye birleşik çekimi III. teklik ve çokluk kişi çekimi örnekleri:

açılıttı 13/447 gelıttı 22/209 partliyıttı 3/286 gelıttı 3/319 görıttı 4/139 dağıtıttı dağıtıttı 4/358 yapıttı 7/292 açılıttı 13/148 salıttı 13/311 açılıttı 13/412 gelıtti 13/482 gülıtti 13/482 qoyıttı 13/535 tuttırıttı 13/595 gidıttı 22/116 edıttı 22/117

vermeyıttıle 22/201 ölıttıle 22/219 gelmittıle 3/312 öldırıttıle 3/344 ekittıle 4/243 vermeyıttıle 22/208 vermiyıttıle 2/210 verıttıle 22/201

"ıp/-ip" ekiyle yapılan duyulan geçmiş zaman hikâye birleşik çekimi III. teklik ve çokluk kişi çekimi örnekleri:

gelıptı 2/324 yatıptı 3/95 yandırıptı 4/21 gidıptı 4/282 qırıptı 5/220 gelıptı 16/306 olıptı 1/180 verıptıle 24/47 yapışıptıle 3/298 qırılıptıla 3/315 girıptıle 4/234

Geniş zamanın hikâyesi çekimi örnekleri:

yapardım 1/107 yandırırdım 1/108 çürıdırdım 1/108 sağardım 1/108 gitmezdıx 3/180 gelırdi 3/180 toplanmazdi 3/180 yemezdız 18/584 tökerdıle 7/63 dağıdırdıla 7/65 yandırırdım 1/108 çürıdırdım 1/108 yapardım 1/108 sağardım 1/108 danışırdi 1/97 öreṛdıle2/12 ekerdıx 1/146 çalışırdım 1/160

I. Tip şimdiki zamanın hikâyesi çekimi örnekleri:

bılirdım 3/46 çalışirdın 5/422 alirdi 5/422 güleşmirdi 6/110 baxamirdi 6/160 baxmirdile 7/103 almirdıle 11/29 gididile 2/371 sôlemirdıle 12/68 ferq ėtmirdım 18/505 almirdi 7/26 satirdi 7/266 ėtmirdi 7/317 sorirdile 9/186 oxiyiṛdi 10/79

II. Tip şimdiki zamanın hikâyesi çekimi örnekleri:

gidérdım 1/87 yerışérdın 30/165 çıxabilérdıx 1/25 ekérdım 15/182 gidérdım 14/363 oxıyérdın 1/289 gidérdın 1/290 binérdın 1/290 yatérdın 1/290 qalérdıx 1/153 öynérdıx 1/153 dolanérdıx 1/153 yandırérdıx 1/157 oxıyérdın 1/289 bulamérdız 15/300 diyérdız 15/332 demérdız 17/142 diyérdıle 18/150 ạtérdıle 6/82

III. Tip şimdiki zamanın hikâyesi çekimi örnekleri:

ekiyȯrdıx 18/165 yapıyȯrdıler 18/416 çalıştırıyȯrdıle 19/44 yapıyȯrdım 19/55 süpüyȯrdım 24/108 düzeltemiyȯrdım 25/74 doğrıltamıyȯrdıx 25/74 gidemiyȯrdım 25/152 çalışıyȯrdıx 30/231 sorıyȯrdılar 9/47 qoşiyȯrdılar 16/34

Gelecek zamanın hikâyesi çekimi örnekleri:

tökılecextım 3/194 diyacaxtım 10/92 olacaxtı 30/133 diyecaxti 25/103 öldırecayidi 4/144 geleceydıle 6/128 olacayidim 5/218 baxacağıdım 7/103 ėdeceğıdım 7/275 diyeceğidım 10/91 alacağıdın 7/267 çevıreceğıdın 7/267 otırecayıdın 10/87

Şart kipinin hikâyesi çekimi örnekleri:

gitmeseydım 3/180 olmasaydi 14/367 olsaydi 15/245 olmasaydi 16/44 bulmasadi 16/204 toplanmasaydi 16/291 dutmasaydi 18/444 çıxarmeseydi 27/51 gelmesedi 3/209 olsaydi 29/14 çalışmasaydız18/584 çalışmasaydız 18/584 oxısadıla 12/381 çalışsaydılar 14/339 götırtırmeseydiler 19/232

İstek kipinin hikâyesi çekimi örnekleri:

bulaydım 3/1 çekeydız 1/52 yiyeydım 2/345 öleydım 2/345 yapaydıx 3/66 yiyeydın 3/66 tanıyaydın 3/66 diyeydım 3/199 yemıyeydı 4/144 açaydım 4/295 aradaydıx 5/333 otıraydıla 6/128 gideydım 6/124 öleydım 6/125 diyeydım 13/502

1.2.1.2.2.2. Rivâyet Birleşik Çekimi

Van Küresin Ağzı'nda Azerbaycan Türkçesi'nde ve Güney Azerbaycan Türkçesi'nde olduğu gibi Türkiye Türkçesi'nden farklı olarak rivâyet birleşik çekimi yerine basit çekim yani duyulan geçmiş zaman çekimi tercih edilmektedir. İncelenen metinlerin bir kısmında halk hikâyeleri ve masallar anlatılmasına rağmen rivâyet birleşik çekiminin tek bir örneği bulunmaktadır. Hikâye ve masal anlatımında kullanılan rivâyet birleşik çekimi yerine duyulan geçmiş zaman kipi tercih edilmiştir. Rivâyet birleşik çekimi yerine basit duyulan geçmiş zaman çekimi tercih edilmektedir.

Rivâyet birleşik çekimi örnekleri:

görermışım 20/31

1.2.1.2.2.3. Şart Birleşik Çekimi

Van Küresin Ağzı'nda Azerbaycan Türkçesi ve Güney Azerbaycan Türkçesi'nde olduğu gibi Türkiye Türkçesi'nden farklı olarak birleşik şart çekimi yerine basit şart çekimi tercih edilmektedir. Bu yüzden birleşik şart tarzı pek kullanılmamaktadır. İncelenen metinlerde görülen geçmiş zaman, duyulan geçmiş zaman, geniş zaman ve şimdiki zaman kipinin şart birleşik çekimine örnekler tespit edilmiştir. Bu çekimlerde ek fiil genellikle düşmüş, şart tarzı eki kip ekleriyle kişi eklerinin arasına gelmiştir. Bazen gerektiği halde kaynaştırma ünsüzünün kullanılmadığı görülür. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

Görülen geçmiş zamanın şartı çekimi örnekleri:

yaptiyse 21/207 nasıl oldıse 9/112 geldise 14/48 çalammadise 21/129

Duyulan geçmiş zamanın şartı çekimi örnekleri:

yağmışsa 24/97 göndermişse 13/549 qazanmişse 19/240 kesmişse 2/339 otırmışse 13/41

Geniş zamanın şartı çekimi örnekleri:

qoyırsem 2/196 bılirsen 1/113 olmassa 1/93 qalırsa 14/311 çıxatırsax 19/169

Şimdiki zamanın şartı çekimi örnekleri:

istiyosanız 29/18 diyéllerse 30/88 nasıl diyise 12/19

1.2.1.2.3. Kişi Ekleri

Van Küresin Ağzı'nda kişi ekleri olarak zamir kökenli kişi ekleri, iyelik kökenli kişi ekleri ve III. tip kişi ekleri olarak adlandırılan emir ekleri kullanılmaktadır. Aşağıda zamir kökenli kişi ekleri ve iyelik kökenli eklerinin özellikleri verilerek örneklendirilmiştir. III. Tip kişi ekleri olarak adlandırılan emir

ekleri ise, tasarlama kipleri başlığı altında emir kipi ekleri olarak özellikleri verilerek örneklendirilmiştir.

1.2.1.2.3.1. Zamir Kökenli Kişi Ekleri

Van Küresin Ağzı'nda zamir kökenli kişi ekleri, duyulan geçmiş zaman kipi, geniş zaman kipi, şimdiki zaman kipi, gelecek zaman kipi ve istek kipi çekiminde kullanılır. Zamir kökenli kişi ekleri şöyledir:

I. teklik kişi : **-am/-em**

II. teklik kişi : **-san/-sen**

III. teklik kişi : **-**

I. çokluk kişi : **-ıx**

II. çokluk kişi : **-sız/-siz**

III. çokluk kişi : **-lar/-ler**

Eski Türkçe'de zamir kökenli kişi ekleri henüz oluşmadığı için bunların yerine kişi zamirleri kullanılırdı. Eski Anadolu Türkçesi'nde teklik 1. şahıs eki, "–van, -ven; -vanın, -venin; -vam, -vem ve –am, –em" şeklindedir. Bu eklerin en çok kullanılanı "–am, -em" dir (Ergin, 1993:269). Ek, bu şekliyle günümüzde Azerbaycan Türkçesi ve ağızlarında yaşamaktadır.

Van Küresin Ağzı'nda zamir kökenli I. teklik kişi eki "-am/-em" şeklindedir. Fakat Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle bazı fillerde "-ım/-im" şeklinde kullanılmıştır. Bu şekildeki alan fiillerin aldıkları kip ekleri de genellikle Türkiye Türkçesi'nde kullanılan kip ekleridir. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

almişam 2/37 unutmişem 3/1 minmişem 1/291 gezmişem 1/291 öldırmişem 2/70 bılmirım 1/1 sağamirım 1/109 gelimirım 2/153 dutamirım 2/357 aşmirem 2/391

yüriyemirem 3/281 tanımirem 3/310 yapışırem 3/311 diyemirem 3/338 çehmirem 4/75 göremirem 4/78 bılmiyȯrım 9/37 yaşıyȯrım 9/78 unuduyȯrım 9/193 baxmıyȯrım 14/45 u̯danacam 1/87 alacam 2/33 diyecem 20/64 aparacam 2/101 vuracam 2/171 verecem 2/64 gelecem 20/146 gidem 4/32 gidem 3/102 gidem 4/320

Zamir kökenli II. teklik kişi eki "-san/-sen" şeklindedir. Bazı fiillerde ek sonundaki ünsüzün düşmesiyle "-se" şeklini almıştır. Fakat Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle bazı fillerde "-sın/-sin" şeklinde kullanılmıştır. "-sın/-sin" şeklindeki eki alan fiillerin aldıkları kip ekleri de genellikle Türkiye Türkçesi'nde kullanılan kip ekleridir. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanıldığı görülür. Fakat ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından sağlar.

Güney Azerbaycan Türkçesi'nde de zamir kökenli II. teklik kişi eki "-san/-sen" şeklindedir. Bazen II. teklik kişi eki yerine "-sız/-siz" II. çokluk kişi eki kullanılır (Sarıkaya, 1998:265).

görmişsen 2/64 yemişsen 2/92 yınmişsen 2/158 demişsen 2/170 otırmişsen 3/304 alisan 14/308 bılisen 1/54 bılisen 1/264 baxısen 8/70 aparısan 2/398 atısan 2/398 sorısan 11/176 tökisan 21/237 diyȯrsın 9/146 yapıyȯrsın 9/146 bilıyȯrsın 9/187 biliyȯrsın 18/145 yapıyȯrsın 13/217 gönderiyȯrsın 14/306 yiyecexsen 2/227 giracaxsan 30/151 vermiyecaxsanızsa 30/191 yınmayacaxsan 17/135 ėtmiyacaxsan 2/222 olasan 14/303 sarasan 3/142 getıresen 11/107 dökesen 11/107 merax etmişse 4/103 işidise 4/107 netı̯se 7/6

Zamir kökenli III. teklik kişi eki düşmüş, çekim eksiz yapılmaktadır. Eski Türkçe'nin son dönemlerinden itibaren kullanılmamaya başlayan zamir kökenli III. teklik kişi eki, Batı Türkçesi'nde kullanımdan düşmüş çekim eksiz yapılmaya başlanmıştır.

qalmiş 5/342 yıxılmamiş 5/344 demiş 10/179 çıxmiş 10/276 bahâlan̯mış 10/365 yapir 1/17 bıli 1/104 görsenir 1/50 ediy 20/45 çalıştirir 30/22 dewam edir 30/ 54 olmir 30/75 olir 30/82 görsenir 1/50 bıraxıyȯr 18/268 tökiyȯr 18/270 yatıyor

20/165 yaralaniyȯr 18/271 olćax 11/189 bıraxmayacax 16/340 yapılabileceḫ 29/71 yapılammayacax 29/71 qarışmayacax 10/176 gidecax 13/542 gitmiyacax 13/542 çıxata 2/238 gele 2/20 ala 2/20 sünmiye 2/220 uğraşa 7/154

Zamir kökenli I. çokluk kişi eki "-ıx" şeklindedir. Az sayıda örnekte, ünlü genişlemesiyle ekin "-ex" şeklini aldığı görülür. Ek, Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle bazı fillerde "-ız" şeklinde kullanılmıştır. Bu şekildeki eki alan fiillerin aldıkları kip ekleri de genellikle Türkiye Türkçesi'nde kullanılan kip ekleridir. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

alişmişıx 6/4 alışmışıx 5/375 vermişıx 22/166 görmemişıx 22/183 çıxmişıx 22/196 diyemirıx 7/271 ekemirıx 15/183 idâre edemirıx 19/37 gelmirıx 19/133 gidebilırıx 10/132 ölirıx 12/30 serirıx 12/262 verırıx 19/235 vermerrıx 19/235 düzeltemiyȯrız 25/71 gelyȯrız 25/223 bağlıyȯrız 27/116 seviyȯrız 27/127 biliyȯrız 28/25 yapacaıx 16/30 sağliyacaıx 16/30 ekeceıx16/30 göndereceıx 8/269 döneceıx 8/87 edeceıx 14/182 kutaracaıx 8/88 içeceıx 10/241 yapacağıx 17/27 bıraxiyex 18/214 qapatiyex 18/214

Zamir kökenli II. çokluk kişi eki Eski Anadolu Türkçesi'nde "-sız/-siz" şeklinde olup yuvarlak ünlülü şekilleri kullanılmaz (Ergin, 1993:270). Doğu Grubu ağızlarında da zamir kökenli II. çokluk kişi eki "-sız/-siz" şeklindedir. Leyla Karahan bu şekli Doğu Grubu ağızlarının karakteristik özelliklerinden sayar (Karahan, 2011:56).

Van Küresin Ağzı'nda zamir kökenli II. çokluk kişi eki "-sız/-siz" şeklindedir. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

görmişsız 5/378 çehmişsız 5/379 gelmişsız 5/381 yerleşmişsız 7/225 qaşmışsız 8/103 soxisız 20/41 çıxesız 5/381 yapisız 14/63 ayrılmisiz 2/207 görisız 2/337 güleşisız 6/100 idâre edemisız 7/146 gelecexsız 8/230 yaşıyacaxsız 7/156

olacaxsız 7/157 yapacaxsız 8/127 gidacaxsız 10/47 alacaxsız 18/157 olasız 13/334 bulasız 14/57 sanasız 21/99

Zamir kökenli III. çokluk kişi eki "-lar/-ler" şeklindedir. Bazen III. çokluk kişi eki yerine III. teklik kişi eki kullanılmaktadır. Ek, eklendiği kelimelerle genellikle ünlü ve ünsüz uyumları bakımından uyum sağlar. Muharrem Ergin bu ekin isim çokluk ekinin fiillere getirilen şekli olduğunu, III. çokluk kişi zamiri "olar"dan geldiğini belirtir (Ergin, 1993:271).

yapmişler 5/78 çehmişle 5/255 ölmişle 5/342 gitmişle 5/346 gelmişle 15/22 olmuşlaŗ gelıple 1/44 geliler 18/584 istiler 18/584 ediler 18/584 görmirler 5/422 gelille 19/213 çalışmirle 5/423 qazanirler 30/82 gelıler 24/35 yapmiyórla 29/64 etmiyórla 29/64 çalımıyórlar 14/337 yapıyóŗlar 30/34 uğraşıyórlar 30/37 satıyórlar 30/270 ağlıyórla 5/209 yapacaxla1/12 bıraxacaxlar 10/201 asacaxlar 13/544 göracaxla 14/255 qonışacaxlar 14/255 arıyacadı 16/213 verecedı 16/213 verecaxla 1/243 getırecaxla 4/361 gelele 7/172 alala 7/173

1.2.1.2.3.2. İyelik Kökenli Kişi Ekleri

Van Küresin Ağzı'nda iyelik kökenli kişi ekleri görülen geçmiş zaman ve şart kipi çekiminde kullanılır. Eski Türkçe'de sadece görülen geçmiş zaman çekiminde kullanılan bu ekler, Batı Türkçesi'nde görülen geçmiş zaman çekiminin dışında şart kipi çekiminde de kullanılmıştır.

İyelik kökenli kişi ekleri ve örnek çekimi şöyledir:

I. teklik kişi	: **-m**	**tapsam**
II. teklik kişi	: **-n**	**tapsan**
III. teklik kişi	: **-**	**tapsa**
I. çokluk kişi	: **-k/-x**	**tapsax**
II. çokluk kişi	: **-z**	**tapsaz**

III. çokluk kişi : **-lar/-ler** **tapsalar/ tapsala**

İyelik kökenli I. teklik kişi eki "-m" şeklindedir.

gittım 1/8 buldım 1/8 bulmadım 1/9 görmedım 1/65 bulammadım 20/66 bilmédım 6/8 vurdum 23/61 taptım 1/387 aradım 1/87 buldum 1/87 saydım 13/12 sordum 13/12 qalmadım 23/90 Korxtum 23/90 qoştum 25/29 saxsam 1/72 bilsem 3/1 yapabılsem 1/71 gitsem 1/247 otırsam 6/3 versem 10/35 giysem 13/400 sôlesem 13/496 alsam 13/599 qaçırmasam 14/279 qonışmasam 14/311 tutmasam 14/311 veremmesem 2/12 gitmesem 13/288

İyelik kökenli II. teklik kişi eki "-n" şeklindedir.

gitsen 2/6 gelmesen 13/554 uymesen 13/555 demesen 14/8 söylemesen 19/73 döymesen 13 74 ḥazırlasan 15/235 söylemesen 19/72 gitmesen 27/3 demesen29/62 çalmasan 2/93 partasan 3/100 bılmesen 8/299 gettın 2/188 getırmedın 2/188 düştın 2/204 çıxtın 2/282 bılmedız 2/361 verdın 2/385 vermedın 2/385 istemedın 3/154 görmedın 3/337 sevmedın 7/89 demedın 12/78 yürıtmedın 13242 satmadın 13/422 tutmadın 13/427 etmedın 16/213 gördın 18/327

İyelik kökenli III. teklik kişi eki düşmüştür. Çekim eksiz yapılmaktadır.

girse 1/99 girse 1/99 olmasa 14/330 olsa 14/332 yatsa 14/376 olmasa 14/378 qılsa 15/168 yapsa 15/233 olmasa 15/391 olmasa 14/308 olmasa 19/65 tanımese 27/31 yetmese 4/133 geldı 1/ 9 buldi 1/9 gittı 1/87 gitti 2/66 baxti 2/66 durdi 2/66 dedi 6/20 befat ėtti 1/90 dedi 2/227 çıxattı 2/227 yandırdı 2/227 baxtı 2/227 yėkeldi 2/372 büyidi 2/372 demedi 18/328 gitmedi 18/405 müsâde etmedi 18/464 getırmedı 6/8 olmadi 1/76 vermedi 19/4

İyelik kökenli I. çokluk kişi eki "-k/-x" şeklindedir. Eski Türkçe'de "-mız/-miz" şeklinde olan iyelik kökenli I. çokluk kişi eki, "-duk/-dük" ekinin etkisiyle Batı Türkçesi'nde "-k" şeklini almış, Eski Anadolu Türkçesi'nde bazen "-x" şeklinde kullanılmıştır (Ergin, 1993:272).

yerişsex 13/322 yatsax 3/255 desax 4/88 yınsax 8/279 sıxsax 10/201 qonışsax 19/242 çıxsax 27/63 qonışsax 21/189 olmasax 18/336 qıldıx 22/ 97 geldıx 6/10 qaldıx 6/10 duştıx 1/93 qaldıx 22/ 97 gittıx 22/97 yapammadıx 18/500 annatmadıx 21/102 çıxarammadıx 5/196 çığırdıx 23/140 tapammadıx 23/143 oxıyamadıx 29/78 çıxarmadıx 30/44 çaldırmadıx 30/123 olmadıx 3/109 baxtıx 3/110

İyelik kökenli II. çokluk kişi eki "-z" şeklindedir. Fakat Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle bazı fiillerde "-nız/-nuz" şeklinde kullanılmıştır. Doğu Grubu ağızlarında da iyelik kökenli II. çokluk kişi eki "-z" şeklindedir. Leyla Karahan bu şekli Doğu Grubu ağızlarının karakteristik özelliklerinden sayar (Karahan, 2011:57).

götırsez 5/57 gitsez 6/176 sôlersez 13/150 gitsez 15/244 gelsez 21/120 götırsez 5/303 ayırlansaz 7/283 qonışsaz 14/159 qaçsaz 17/182 tutsanız 25/32 istesenız 29/28 gelmesez 8/230 çalışmasaz 14/62 yıxtınız 6/102 yıxmadınız 6/102 bilmedız 9/184 görmedız 11/66 bılmedız 2/361 etmedız 3/189 bilmedız 9/184 çekildız 14/160 otırdız 14/359 aldız 14/360 geldız 17/145 çalıştız 18/583 yedız 18/584 geldız 19/177 gördız 19/177 buldız 20/11 yedız 24/108 doydız 24/108 sordunuz 9/179

İyelik kökenli III. çokluk kişi eki "-lar/-ler" şeklindedir. Ekin sonundaki /r/ ünsüzü çoğu zaman düşer.

geldıle 1/85 baxtıla 1/85 yaptıla 1/12 apardıla 1/12 verdile 2/227 gittile 2/150 attıla 2/150 gittıle 2/371 qaldıla 2/371 avladile 2/371 durdılar 2/361 dediler 19/4 beyenmedıle 19/123 gitmedıle 9/124 qoymedile 22/156 qazenmediler 27/177 azarlamadiler 18/331 vermedıle 1/85vermeseler 14/279 verseler 14/280 qabıl etseleŗ 30/87 deseler 30/89 desele 30/88 deseler 12/381 getırmesele 15/198 bağlasalar 25/182 vurmasala 6/59 vursalaŗ 6/60 taxsala 9/137 assalar 10/155 çıxatmasala 12/66 atsalaŗ 16/250 qalsala 17/182 sorsalar 21/199

1.2.1.2.4. Soru Eki

Van Küresin Ağzı'nda fiil cümlelerinde soru anlamı soru sözcükleriyle, vurgu ve tonlamayla sağlanır. Soru anlamı vurguyla ile sağlandığı için soru eki

kullanılmamaktadır. Soru eki görevi gören vurgu, genellikle sondan bir önceki hece üzerine gelir, bazen de son hece üzerindedir. Ancak Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle zaman zaman soru ekinin kullanıldığı görülür. Burada Türkiye Türkçesi etkisiyle denmesinin sebebi incelenen metinlerde kullanılan soru eklerinin Azerbaycan Türkçesi'ndeki gibi bütün çekim eklerinden sonra gelme yerine Türkiye Türkçesi'ndeki gibi kişi eklerinden önce kullanılmasıdır. Bu kullanımlarda soru ekinin sadece düz dar ünlülü "+mı/+mi" şekli kullanılmaktadır. Yuvarlak ünlülü kelimelerden sonra da düz dar ünlülü "+mı/+mi" şekli kullanılmaktadır. Soru eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür.

Van Küresin Ağzı'nda Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle kullanılan soru ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

çatladı mı 3/267-268 vurdı mi 10/299 geştı mi 10/301 vurdı mı 10/302 büyıdı mi 10/302 olmadi mi 10/321 bilu misin 13/168 bitér mi 14/121 bitti mi 18/174 oldi mi 18/485-486 çizdi mi 18/549 olur mu 14/232 olmaz mı 14/304 yiyór mu 24/78 ölüyo mu 24/78 qalıyo mu 24/78

1.2.1.2.5. Ek Fiil

Van Küresin Ağzı'nda ek filin duyulan geçmiş zaman çekimi, görülen geçmiş zaman çekimi, geniş zaman çekimi ve şart kipi çekimi olmak üzere dört çekimi mevcuttur. Bu çekimlerde ek fiil genellikle korunur. Bu çekimlerden görülen geçmiş zaman çekimi ve geniş zaman çekimi çok işlek olarak kullanılırken duyulan geçmiş zaman çekimi ve şart çekimi işlek değildir. İncelenen metinlerde şart kipi çekiminde sadece III. teklik çekimleri mevcutken duyulan geçmiş zaman çekiminde sadece III. teklik ve çokluk kişi çekimleri mevcuttur. III. çokluk kişi çekimi de sınırlı sayıda kullanılmıştır. Ek fiil çekimlerinin olumsuzu "değil" edatıyla yapılır. Bu kelime ilk olarak Kaşgarlı Mahmut tarafından Divan-ı Lugat'it- Türk'te kullanılmıştır. Kaşgarlı, Oğuzların bu kelimeyi Argulardan aldığını söyler (Özmen, 1997:315).

1.2.1.2.5.1. Ek Fiil Duyulan Geçmiş Zaman Çekimi

Van Küresin Ağzı'nda ek fiilin duyulan geçmiş zaman eki "-mış/-miş" şeklinde olup ekin yuvarlak ünlülü şekilleri kullanılmamaktadır. İncelenen metinlerde ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi işlek olmadığı gibi sadece III. teklik ve çokluk kişi çekimleri kullanılmıştır. Bu çekimlerde ek fiil genellikle korunur. Bazen gerektiği halde kaynaştırma ünsüzünün kullanılmadığı görülür. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli, "değil" edatıyla; soru şekli, vurguyla yapılır. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

Ek fiilin görülen geçmiş zaman III. teklik kişi çekimi örnekleri:

büyigimiş 13/7 doqsan ikiymiş 13/40 neyimiş 13/40 çifçiyimiş 13/184 varımiş 13/228 güzelimiş 13/228 ordayimiş 13/310 gėceyimiş 13/337 çoxımiş 18/53 'ali babayimiş 18/76 kilermiş 18/84 erkehimiş 20/259 varimiş 23/105 şeyimiş 5/396 yoximiş 9/144 varımış 10/96 şekercimiş 10/123

Ek fiilin görülen geçmiş zaman III. çokluk kişi çekimi örnekleri:

ordayimişle 13/216 köylerında imişler 10/73

1.2.1.2.5.2. Ek Fiilin Görülen Geçmiş Zaman Çekimi

Van Küresin Ağzı'nda ek fiilin görülen geçmiş zaman eki "-dı/-di" şeklinde olup ekin yuvarlak ünlülü ve ötümsüz ünsüzle başlayan şekilleri kullanılmamaktadır. Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle tek bir örnekte ötümsüz ünsüzle başlayan şekil kullanılmıştır. Gerektiği halde kaynaştırma ünsüzünün kullanılmadığı görülür. Sınırlı sayıda örnekte ek fiilin düştüğü görülür.

Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi işlektir. Bu çekimlerde ek fiil genellikle korunur. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli, "değil" edatıyla; soru şekli, vurguyla yapılır. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik

uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

Ek fiilin görülen geçmiş zaman I. teklik kişi çekimi örnekleri:

uşaxidım 1/223 küçiyıdım 1/224 dıjvâridım 2/356 çalışqanidim 3/19 tembel deyilidim 3/26 çocıxidim 3/356 gencidım 4/94 cahılidım 4/94 bekâridım 4/215 büyihidim 5/123 'askeridim 10/124 ben idım 10/243 büyigidim 10/285 onbaşiydim 16/11 delı deyilım 3/161 yaşındayidım 16/155 yaşındaydım 6/ 12

Ek fiilin görülen geçmiş zaman II. teklik kişi çekimi örnekleri:

oğliydin 21/194 uçaxtaydın 28/14 gıyretl̂iydın 5/145 bêledın 5/146 küçiyidin 5/146 uyanığidın 25/176nerelidin 19/151 buradaydın 77/190 ayriy̆dın 77/190 taxsilli deyildın 19/87

Ek fiilin görülen geçmiş zaman III. teklik kişi çekimi örnekleri:

qardaşıydı 1/28 zeyıfidi 19/96 xoşidi 1/23 emehlidi 1/95 (y yok) êle deyil 3/270 qıt adam deyıl 4/47 burda deyil 4/305 vayidı 5/146 qıtidi 19/92 varıdi 19/96 ıxtıyârıdi 19/96 terefteyidi 19/99 boşidi 20/19 bi milyon idi 20/36 güniydi 20/65 babalariydi 20/65 emcasıyidi 20/65 babalayidi 20/65 yabançıdı 1/123 oğlanarıdı 1/275 başqayıdi 2/291

Ek fiilin görülen geçmiş zaman I. çokluk kişi çekimi örnekleri:

evdeyidıx 25/146 burdayidıx 30/25 küçiyıdıx 1/224 ordayıdıx 5/39 küçiyıdıx 6/133 baciyidıx 7/232 küçüyidıx 10/223 yaşındayidıx 10/223 teneyidıx 16/156 bereberidıx 25/149 'askeridıx 30/48 qardaşidıx 30/224 çocığidıx 5/123 evidıx 5/231 qardaşidıx 6/12 çocığidıx 6/48

Ek fiilin görülen geçmiş zaman II. çokluk kişi çekiminde incelenen metinlerde tek bir örnek kullanılmıştır.

vardız 16/94

Ek fiilin görülen geçmiş zaman III. çokluk kişi çekimi örnekleri:

boştıla 1/18 küresınidile 30/71 xoşidile 1/88 iyıdıle 1/138 qomşıdıle 2/29 evidiler 3/34 çamırdanidiler 3/34 bêleyidile 4/49 iyidıle 4/290 bekâridile 5/42 muḥibetlidile 5/131 zenginidile 5/182 qardaşidile 5/335 şeydıle 5/432 küçiyidıle 5/432 qardaşidile 7/218 yetimidile 7/218 nurciydıle 7/227 köydıler 10/325 köydeydile 12/98

1.2.1.2.5.3. Ek Fiil Geniş Zaman (Bildirme) Çekimi

Van Küresin Ağzı'nda ek fiilin geniş zaman çekiminde Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi ek fiil ve geniş zaman eki düşmüş, çekim zamir kökenli kişi ekleriyle yapılmaktadır. Bu çekimde zamir kökenli III. teklik ve çokluk kişi ekleri korunmuştur. Fakat genellikle düz dar ünlülü şekilleri kullanılır. Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle birkaç örnekte yuvarlak ünlülü eklerin kullanıldığı görülür. III. teklik ve çokluk kişi eklerindeki /r/ ünsüzü III. teklik kişide çoğu zaman düşerken III. çokluk kişide tamamen düşmüştür.

Ek fiilin geniş zaman çekimi, çok işlektir. Gerektiği halde kaynaştırma ünsüzünün kullanılmadığı örnekler görülür. Olumsuz şekli, "değil" edatıyla; soru şekli, vurguyla yapılır. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

Van Küresin Ağzı'nda ek fiilin geniş zaman çekiminde kullanılan ekler ve örnek çekimi şu şekildedir:

I. teklik kişi	: **-am/-em**	**ḥaqlıyam**
II. teklik kişi	: **-san/-sen**	**ḥaqlısan**
III. teklik kişi	: **-tı/-ti/-tır/-tir/-dı/-di/-dır/-dir**	**ḥaqlıdı/ ḥaqlıdır**
I. çokluk kişi	: **-ıx**	**ḥaqlıyıx**
II. çokluk kişi	: **-sız/-siz**	**ḥaqlısız**

III. çokluk kişi : **-tıla/-tile/-dıla/-diler** **ḥaqlıdıla**

Ek fiilin geniş zaman I. teklik kişi çekimi örnekleri:

burali şey deyilem 5/10 ḥaqlıyam 13/315 delı deyilım 3/161 genC deyilım 8/2 qaregünnızli deyılım 12/167 xızmetkârıyım 14/7 başbaqan deyilım 14/7 iyiyem 1/139 acam 2/123 sabırliyem 3/19 raziyem 3/48 hamileyem 3/93 axlaxliyem 3/356 xesteyem 4/188 türk doğımlisiyim 9/22 yazığam 2/314 günaxam 2/314

Ek fiilin geniş zaman II. teklik kişi çekimi örnekleri:

ḥaqlısan 13/315 uzaxsan 15/345 ıxtıyârsan 17/150 adamsan 19/241 qızısan 21/91 tozısan 21/91 siKortalısan 22/187 inssan 2/113 cansan 2/113 günaxsan 4/288 yazıxsan 4/288 dede deyilsen 4/296-297 taşsan 4/297 nesen 2/113 kimsen 13/254 kimsen 20/220 ḥaqlısan 14/314

Ek fiilin geniş zaman III. teklik kişi çekimi örnekleri:

iyidı 1/139 wandadı 1/64 iyıdır 4/292 borşlidır 4/353 yalandı 5/427 dunyadır 5/428 oğlandır 6/21 qız 6/21 boldır 6/31 yox 6/31 war 6/31 bizımdır 6/201 deqqadır 7/5 berekettı 7/23 zayıftır 8/287 ḥerptır 8/375 yoxtur 9/184 boştur 13/126 çoxtur 13/426 çoxtur 14/331 alaköylüdür 28/2 tereftedı 7/316 iran doğimliydi 9/22 ḥeywandı 15/312 fuğeredı 1/120 zadıdı 1/59 xalalarıdı 1/59

Ek fiilin geniş zaman I. çokluk kişi çekimi örnekleri:

'askerız 30/49'ayniyıx 5/144 bacıyıx 4/322 köydeyıx 6/22 'ilimliyix 7/1 ibadetliyix 7/2 akrabayıx 7/43 yabancı deyilıx 7/43 teneyıx 7/163 ėltiyix 7/198 burdayıx 7/316 ḥeyattayıx 8/262 cepedeyıx 8/409 giresunliyıx 9/3 bin doqız yız yirmi doqqızliyıx 9/23 raziyıx 10/4 alaköyliyıx 11/124

Ek fiilin geniş zaman II. çokluk kişi çekimi örnekleri:

evladımsız 4/44 nerelısız 11/154 kimsınız 13/124 mezhepsız 13/124 oğlannarısız 16/28 taraftesız 18/103 ademlerisız 27/36 sızsız 1/45 evladımsız 3/341 orıçsız 5/424 xoşsız 6/80 evlâtlarımsız 7/84 evlisız 7/117 meğdursız 7/209

Ek fiilin geniş zaman III. çokluk kişi çekimi örnekleri:

qayın evıdılê 7/198 iyıdıle 1/138 iran doğımliydiler 9/21-22 üçüzlidiler 9/23 qeregünızdaydıle 2/47 daryededıle 1/62 iştedıle 1/62 xoşidile 1/88 dildıle 1/250 qomşıdıle 2/29 rezildıle 3/21 şedıle 4/46 seyyıttıle 4/46 küttıle 4/46 qumınıstıle 8/156 düşmandıla 8/156 türktıle 13/114

1.2.1.2.5.4. Ek Fiil Şart Kipi Çekimi

Van Küresin Ağzı'nda ek fiilin şart kipi eki, "-sa/-se" şeklindedir. İncelenen metinlerde ek fiilin şart kipi çekimi işlek değildir. Sadece III. teklik kişi çekimleri kullanılmıştır. Bu çekimlerde ek fiil genellikle korunur. Bazen gerektiği halde kaynaştırma ünsüzünün kullanılmadığı görülür. Çekimi, iyelik kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli, "değil" edatıyla; soru şekli, vurguyla yapılır. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

Ek fiilin şart kipi III. teklik kişi çekimi örnekleri:

bostaniçise 18/261 şimdi ise 19/53 varıse 19/88 neyise 21/23 varise 27/156 yoxsa 29/27 yoxsa 1/100 nasılsa 4/221

1.2.2. Yapım Ekleri

1.2.2.1. İsim Yapım Ekleri

1.2.2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan; "+ax", "+an-/+en-", "+ar/+er/+şar/+şer", "-arı/-eri/-rı", "+ca/+ce/+ça/+çe", "+can/+cen", "+cı/+ci/+çı/ +çi", "+cıx/+cix", "+daş/+deş", "+dırıx", "+gil", "+h/+x", "+l", "+qa", "+man/+men", "+bâz", "+dâr", "+gâh", "+istan", "+ya/+ye", "+kan /+ken", "+ki", "+la", "+leyin", "+lı/+li", "+lıx/+lix", "+ncı/+nci", "+sız/+siz", "+sul", "+tı/+ti", "+yet/+yat" ve "+ça/+çe" isimden isim yapım eki ile "bi+" ve "na+" ön ekleri olmak üzere 34 isimden isim yapım eki tespit edilmiştir.

1.2.2.1.1.1. +ax

Van Küresin Ağzı'nda "+ax" isimden isim yapım eki, az kullanılan bir isimden isim yapım ekidir. Ekin ince ünlülü şekilleri incelenen metinlerde kullanılmamıştır. Kalın ünlülü şekilleri de çok az kelimede kullanılmıştır.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-ax" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından uyum sağlamamıştır. Fakat ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar. "-ax" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

yığınnax 12/120 yığınaxliydı 3/178 çıplax 13/263 çırılçıplax 20/199 çırılçıplax 20/215

1.2.2.1.1.2. +an/+en

Van Küresin Ağzı'nda "+an/+en" isimden isim yapım eki, az kullanılan bir isimden isim yapım ekidir. Bu eki alan kelimeler kalıplaşmış isimlerden ya da kalıplaşmaya yüz tutmuş kelimelerden oluşmaktadır. Ekin gerek eski şekli "+gan/+gen" gerekse şimdiki "+an/+en" şekli birçok kelimede kalıplaşmıştır (Korkmaz, 2011:49-51).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+an/+en" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından uyum sağlar. "+an/+en" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

oğlan 30/83oğlan 30/114 oğlan 1/42 oğlannarı 1/61 oğlannari 2/2 oğlan 2/35 oğlan 2/42 oğlan 2/44

1.2.2.1.1.3. +ar/+er, +şar/+şer

Van Küresin Ağzı'nda "+ar/+er/+şar/+şer" isimden isim yapım eki, sayı isimlerinden üleştirme sıfatları türeten bir ektir. Ekin kalın ünlülü şekilleri incelenen metinlerde kullanılmamıştır. İnce ünlülü şekilleri de çok sınırlı sayıdaki kelimede kullanılmıştır.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+ar/+er/+şar/+şer" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumubakımından uyum sağlamıştır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu ağızlarında da zaman zaman ünlü uyumlarına aykırı kullanılan bir ektir (Gökçur, 2012:201). "+ar/+er/+şar/+şer" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

birer 30/229 birer 20/43 ikişer 9/24 ikişer 9/25

1.2.2.1.1.4.+arı/+eri/+ra/+rı

Van Küresin Ağzı'nda "+arı/+eri/+ra/+rı" isimden isim yapım eki, az kullanılan bir isimden isim yapım ekidir. Yön bildirme görevi ile kullanılan bu ek sınırlı sayıda kelimede kullanılmaktadır. Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinde çekim eki olarak yön bildirme göreviyle kullanılan bu ek, günümüzde kalıplaşarak yapım eki hâlini almıştır (Ergin, 1993:230).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+arı/+eri/+ra/+rı" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanıldığı görülür. "+arı/+eri/+ra/+rı" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

içeriye 3/281 içeri 3/329 içeri 4/244 içeriye 10/140 dışariye 11/83 dişarida 11/136 dişari 12/178 dışariye 13/272 sağrısında 22/107 sonra 1/49 sonrayidi 20/247 sora 20/278 sora 21/21

1.2.2.1.1.5. +bâz

Van Küresin Ağzı'nda "+bâz" isimden isim yapım eki, az kullanılan bir isimden isim yapım ekidir. Farsça ekleşmiş bir yardımcı fiildir.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+bâz" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar. "+bâz" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

nişanbâzığa 26/28 nişanbâzzıx 26/29

1.2.2.1.1.6. +ca/+ce/+ça/+çe

Van Küresin Ağzı'nda "+ca/+ce/+ça/+çe" isimden isim yapım eki, genellikle şekil olarak bir değişikliğe uğramamıştır. Fakat daha çok ötümsüz ünsüzlü şekilleri kullanılır. Kavim isimlerinden dil isimleri yapan bu ekin Eski Türkçe'de ötümsüz ünsüzlü şekilleri kullanılırken ötümlü ünsüzlü şekilleri Eski Anadolu Türkçesi döneminde ortaya çıkmıştır (Ergin, 1993:158).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "+ca/+ce/+ça/+çe" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve ötümlülük-ötümsüzlük uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "+ca/+ce/+ça/+çe" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

kûtçe 10/199 ingilısçe 27/53 'amerqanca 8/337 ingilısçe 27/53 lazca 20/187 tu̯rkçe 20/187 rumca 20/187 kürtçe 13/339 'erebçe 15/367 kûtçe 16/296 tu̯rkçe 19/91 ku̯rtçe 20/186 'erepçe 22/178 türkçe 22/212 kürtçe 22/213 ku̯rtçe 23/122 türkçe 23/122 kûtçe 27/51 ingilıSçe 27/53 kürtçe 27/58 arepçe 27/86 kütçe 30/76 'erepçe 30/171 kurmance 9/139 'erebça 15/367 'erePça 27/136

1.2.2.1.1.7. +ça/+çe

Van Küresin Ağzı'nda "+ça/+çe" isimden isim yapım eki, incelenen metinlerde çok az kullanılan Farsça bir isimden isim yapım ekidir. Türkiye Türkçesi'nde de kullanılan bu ek, eklendiği kelimelere "küçültme" anlamı katar.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+ça/+çe" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz. Bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanılır. Fakat ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."+ça/+çe" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

qalaçe 2/66 qalaçaye 2/66 oraxçe 4/152 dilehçe 26/16 oraxçanı 12/108 oraxçanı 4/141 oraxça 4/141 oraxçanı 12/108

1.2.2.1.1.8.+can/+cen

Van Küresin Ağzı'nda "+can/+cen" isimden isim yapım eki, genellikle yer ve zaman ifade eden kelimelere gelir. Ekin sonundaki /n/ ünsüzünün düşmesi veya düşme eğilimine girmesiyle bazı kelimelerde "+ce/+ceṇ" şeklini almıştır. Ekin ötümsüz ünsüzle başlayan "+çen" şekli, tek bir örnekte kullanılmıştır. Türkiye Türkçesi'nde olmayan bu ek, eklendiği kelimeye "kadar" anlamı vererek bir nevi "kadar" edatı görevi görür. Genellikle yer ve zaman ifade eden kelimelere gelir. Yer ve zaman ifade eden kelimelere eklendiğinde "kadar" edatı gibi yönelme durumu eki alır. Eski Türkçe'deki "+gaça/+geçe" sınırlama ekinden gelmektedir. Türkiye Türkçesi'nde yerini "kadar" "dek" ve "değin" edatlarına bırakan ek bazı çağdaş yazı dillerinde ve Anadolu ağızlarında yaşamaktadır (Korkmaz, 2010:191). Günümüzde yapım eki hüviyetine bürünen bu eki, sınırlama hâli eki olarak hâl ekleri arasında değerlendiren dilciler de vardır (Biray, 1999:245).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "+can/+cen" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."+can/+cen" isimden isim yapım eki ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

axşamacan 1/70 köyacan 1/52 axşamacan 7/98 seneyecen 1/240 seneyece 1/240 seherecen 2/34 ölenecen 2/107 cehennemecen 2/386 seherecen 8/312 mekkeyecen 22/119 iranecen 23/110 akşamaca 2/129 seneyeceṇ 1/242 ayacen 9/30 deveçen 22/113

1.2.2.1.1.9.+cı/+ci/+çı/+çi

Van Küresin Ağzı'nda "+cı/+ci/+çı/+çi" isimden isim yapım eki, genellikle düz dar ünlülü "+cı/+ci/+çı/+çi" şeklinde olup Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle bazı kelimelerde yuvarlak dar ünlülü "+cu/+cü" şeklini almıştır. Yuvarlak ünlülü eklerin ötümsüz ünsüzlü "+çu/+çü" şekilleri kullanılmaz. Bunun dışında çoğu yuvarlak

ünlülü kelimelerden sonra da düz dar ünlülü "+cı/+ci/+çı/+çi" şekli kullanılmıştır. "ebe" anlamında kullanılan "mamaçi" kelimesinde ekin ünlüsü ünlü genişlemesi neticesinde genişlemiş ve ek "-çe" halini, kelime de "mamaçe" halini almıştır. Bu ek, Azerbaycan Türkçesi yazı dilinde sadece ötümsüz ünsüzlü şekliyle kullanılır (Hüseyinzade, 1983:29).

Van Küresin Ağzı'nda çok işlek olan "+cı/+ci/+çı/+çi" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu, düzlük yuvarlaklık uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu, düzlük yuvarlaklık uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "+cı/+ci/+çı/+çi" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

yaşçi 11/96 naxırçi 6/58 quzıçi 6/58 fıqaraçılıxnen 3/208 gazıteçılıx 1/240 yemehçi 11/204 tipçiler18/226 çifçilıxle 30/33 güvenlikçiydık 28/36 naxırçının 15/68 kiṇcılıx 15/10 naxırçi 15/70 sağlıxçiydi 18/226 işçilerımız 18/449 dükkânçi 18/484 xızmetçiye 18/496 refakatçi 20/272 tamirçi 22/79 inşaatçi 25/111 sıwaci 25/111 bostançı 2/7 yardımcı 3/210 bostanci 7/15 nurci 7/23 öncılıx 8/391 soğutucu 20/125 türkücü 21/47 altıncı 25/86 yabançıdı 1/123 mamaçe 2/375 mamaçi 2/376 tedbirciydım 9/143 öyinciydim 9/143 türkücü 21/47 çalgıci 30/124 çalgıcılari 30/111

1.2.2.1.1.10. +cıx/+cix

Van Küresin Ağzı'nda "+cıx/+cix" isimden isim yapım eki, az kullanılan bir isimden isim yapım ekidir. Ekin ötümsüz ünsüz ile başlayan şekilleri ve yuvarlak ünlülü şekilleri incelenen metinlerde kullanılmamıştır. Düz dar ünlülü şekilleri ve ötümlü ünsüzle başlayan şekilleri "+cıx/+cix" de çok sınırlı sayıdaki kelimede kullanılmıştır. Azerbaycan Türkçesi'nde bu ekin /ġ/ ünsüzüyle biten şekilleri de kullanılmaktadır (Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:184).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+cıx/+cix" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür. Fakat ötümlülük ötümsüzlük uyumu

bakımından uyum sağlar. "+cıx/+cix" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

azacıx 21/24 azıcıx 13/185 gölcixte 14/203 qalecıxte 19/23

1.2.2.1.1.11.+dâr

Van Küresin Ağzı'nda "+dâr" isimden isim yapım eki, az kullanılan bir isimden isim yapım ekidir. Farsça ekleşmiş bir yardımcı fiildir. Azerbaycan Türkçesi'nde de be işlek olarak kullanılmaktadır. Fakat ekteki /â/ ünlüsü, kısalarak /a/ şeklini almıştır (Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:188).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+dâr" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlamaz. "+dâr" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

hesapdâridi 26/5 dindâridi 7/13 dindâr 7/24 dindâridi 7/302 dindâr 10/9

1.2.2.1.1.12. +daş/+deş

Van Küresin Ağzı'nda "+daş/+deş" isimden isim yapım eki, az kullanılan bir isimden isim yapım ekidir. Ekin ötümsüz ünsüz ile başlayan şekilleri incelenen metinlerde kullanılmamıştır. Ötümlü ünsüzle başlayan şekilleri "+daş/+deş" de çok sınırlı sayıda kelimede kullanılmıştır. Bazı kelimelerde ekin başındaki ünsüz düşünce ek "+aş" halini almıştır. Asıl işlevi eşlik ve ortaklık bildirmek olan bu ek, Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi'nde ünlü ve ünsüz uyumlarına uyarken daha sonra çok şekilliğini kaybetmiştir. Türkiye Türkçesi'nde tekrar ünlü ve ünsüz uyumlarına uyum sağlamaya başlamıştır (Ergin, 1993:159).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+daş/+deş" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "+daş/+deş" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

qardaşıma 9/7 arqadaş 8/108 arxadaşlarım 8/240 arqadaşım 9/96 arqaaşımnen 23/65 yoldaşımdi 4/155 yoldaş 13/374 qardeşe 17/168 qardeş 18/68 qardeşleridır 27/20 qardaşım 1/186

1.2.2.1.1.13. +dırıx

Van Küresin Ağzı'nda "+dırıx" isimden isim yapım eki, incelenen metinlerde sadece iki defa düz dar kalın ünlülü "+dırıx" şekliyle kullanılmıştır. İncelenen metinlerde ekin düz dar ince ünlülü şekli "+dirix" ile yuvarlak ünlülü şekilleri kullanılmamıştır. Azerbaycan Türkçesi'nde bu ekin /ġ/ ünsüzüyle biten şekilleri de kullanılmaktadır (Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:184).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+dırıx" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "+dırıx" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

boyındırığa 2/264 boyındırığa 2/265

1.2.2.1.1.14.+gâh

Van Küresin Ağzı'nda "+gâh" isimden isim yapım eki, az kullanılan bir isimden isim yapım ekidir. Farsça kökenli bir ektir.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+gâh" isimden isim yapım eki, tek şekilli olduğu için eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanıldığı görülür. "+gâh" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

tezgâhın 2/272 dezgâhımız 7/262 tengâh 8/46 dergâhında 13/291 bergâhında 13/404 dezgâhına 14/42 dezgâh 14/191 dezgâhımız 15/44 dergâhınde 21/166

1.2.2.1.1.15.+gil

Van Küresin Ağzı'nda "+gil" isimden isim yapım eki, Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi tek şekillidir. Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-gil" isimden isim yapım eki, tek şekilli olduğu için eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından uyum sağlamaz, kalın ünlülü kelimelere eklendiğinde kalınlık incelik uyumu ve yuvarlak ünlülü kelimelere eklendiğinde düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı olur. Fevzi Ersoy, bu ekin Çuvaşça'daki "ev, aile" anlamına gelen "kil" kelimesinden veya bu kelimeye akraba bir kelimeden geldiğini söyler (Ersoy, 2007:27).

Van Küresin Ağzı'nda "+gil" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

leylagile 1/297 padşahgilın 2/29 annemgilın 3/101 ceyro xalagil 3/182 şeyingil 3/272 mustafagil 3/272 memetgil 3/273 fuatgil 3/337 dayıngil 4/162 nıhatgilın 4/164 muxtargil 4/172 yaşargil 4/209 babamgil 4/255 xeyretingil 4/258 qaynetamgil 5/66 qaynenamgili 5/66 babamgilde 5/149 qaynetamgil 5/181 babamgil 5/429 ablamgil 6/48 anamgil 7/13 babamgil 7/13 babamgil 7/50

1.2.2.1.1.16.+h/+x

Van Küresin Ağzı'nda "+h/+x" isimden isim yapım eki, az kullanılan bir isimden isim yapım ekidir.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+h/+x" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle ünlü ünsüz uyumu bakımından uyum sağlar. "+h/+x" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

bebehler 2/321 bebeh 2/324 qabux 4/264 qabux 4/265 qabux 16/78

1.2.2.1.1.17.+istan

Van Küresin Ağzı'nda "+istan" isimden isim yapım eki, işlek bir Farsça isimden isim yapım ekidir. Bu ek, Azerbaycan Türkçesi'nde de kullanılmaktadır (Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:186).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+istan" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından uyum sağlamaz. "+istan" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

türkmenistannan 13/3 'acemistane 13/333 qabṛistan 21/75 hındıstanda 21/97 gülıstan 21/117 gürcıstannan 21/139 qebrıstanda 27/101 pakistandadır 27/147 sûdi 'erebistana 30/177

1.2.2.1.1.18. +qa

Van Küresin Ağzı'nda "+qa" isimden isim yapım eki, az kullanılan bir isimden isim yapım ekidir. İncelenen metinlerde ekin ince ünlülü şekli ile ötümlü ünsüzle başlayan şekilleri kullanılmamıştır.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+qa" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar. "+qa" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

başqa 7/379 başqa 8/22 başqaları 8/166 başqalarında 13/161 başqa 15/61

1.2.2.1.1.19. +qan /+ken

Van Küresin Ağzı'nda "+qan/+ken" isimden isim yapım eki, incelenen metinlerde sınırlı sayıda, ötümsüz ünsüzlü "-qan/-ken" şekliyle kullanılmıştır. İncelenen metinlerde ekin ötümlü ünsüzlü "+gan/+gen" şekilleri kullanılmamıştır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu ağızlarında da görülen ve ünlü uyumlarına zaman zaman aykırı kullanılan bir ektir (Gökçur, 2012:201).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+kan/+ken" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlamıştır. "+kan/+ken" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

erken 5/331 ėrken 7/71 erken 7/108 erken 15/98 ėrken 20/281 başqanıdı 13/255 başqani 10/169

1.2.2.1.1.20.+ki

Van Küresin Ağzı'nda "+ki" isimden isim yapım eki, Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi tek şekillidir. Gramerde daha çok sıfat yapan "+ki" olarak geçen bu ek, Azerbaycan Türkçesi yazı dilinde kalınlık incelik uyumu ve düzlük ve yuvarlaklık uyumuna uyar (Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:194).

Ek, tek şekilli olduğu için eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından uyum sağlamaz, kalın ünlülü kelimelere eklendiğinde kalınlık incelik uyumu ve yuvarlak ünlülü kelimelere eklendiğinde düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı olur. "+ki" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

bunlaınkini 1/145 babasınınkini 1/146 menımkileı 2/17 sonki 2/131 sonki 2/163 menımki 2/260 baştakiler 2/305 bizımki 2/343 burdakileın 3/6 şimdikiler 3/23 burdaki 3/114 ordaki 3/242 evdeki 3/348 evelki 3/358 izmırdeki 4/20 qareqoldaki 4/172 zamanki 4/181 menımki 4/320 evvelsiki 5/34 indiki 5/52 şimdınınkileŗ 5/59 fırındakiler 5/82 şimdıki 5/83 sonki 5/235 indikiler 1/214

1.2.2.1.1.21.+l

Van Küresin Ağzı'nda "+l" isimden isim yapım eki, az kullanılan bir isimden isim yapım ekidir. Batı Türkçesi'nin bütün lehçelerinde pek işlek olmayan bu ek ile Türkiye Türkçesi'nde son dönemde bir çok yeni kelime türetilmiştir (Biray,1999:75). "+l" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

yeşil 8/71 yeşillıx 8/148 yeşil 12/339 yeşil 13/378 keçel 12/376

1.2.2.1.1.22. +la

Van Küresin Ağzı'nda "+la" isimden isim yapım eki, incelenen metinlerde sınırlı sayıda kullanılmıştır. Muharrem Ergin bu ekin aslında isimden fiil yapım eki olduğunu ve isimden isim yapım ekine dönüştüğünü belirtir (Ergin, 1993:169).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+la" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlamıştır. "+la" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

yayla 10/322 yaylaya 10/323 yayla 18/474 yayla 23/232

1.2.2.1.1.23. +leyin

Van Küresin Ağzı'nda "+leyin" isimden isim yapım eki, tek şekilli olup ünsüz benzeşmesi neticesinde bazı kelimelerde "+neyin" şeklini almıştır. Van Küresin Ağzı'nda fazla işlek olmayan "+leyin" isimden isim yapım eki, tek şekilli olduğu için eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından uyum sağlamaz, kalın ünlülü kelimelere eklendiğinde kalınlık incelik uyumuna aykırı olur. Muharrem Ergin, bu ekin hem yapım eki hem de çekim olarak kullanılan eklerden olduğunu fakat bugün yapım eki olarak kullanıldığını belirtir (Ergin, 1993:164).

Van Küresin Ağzı'nda "+leyin" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

dünneyin 1/105 sabahneyin 18/435 dünneyin 20/85 ahşamneyin 20/273 sabahleyin 20/273 ahşamneyin 20/274 dünneyin 22/66 sabaḫleyin 20/122 gėceleyin 20/244 sabahleyin 20/275

1.2.2.1.1.24. +lı/+li

Van Küresin Ağzı'nda "+lı/+li" isimden isim yapım eki, genellikle düz dar ünlülü "+lı/+li" şeklinde olup Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle bazı kelimelerde yuvarlak dar ünlülü "+lu/+lü" şeklini almıştır. Bunun dışında yuvarlak ünlülü kelimelerden sonra da düz dar ünlülü "+lı/+li" şekli kullanılmıştır. Bazı kelimelerde

ünsüz benzeşmesi ve ünsüz düşmesi neticesinde ekin "+l̰ı/+l̰i", "+tı/+ti" veya "+i/+ni" şeklini aldığı görülür. Doğu ve Güneydoğu Anadolu ağızlarında da görülen ve ünlü uyumlarına zaman zaman aykırı kullanılan bir ektir. Ünsüz benzeşmesi neticesinde farklı şekillere büründüğü kullanımları vardır (Gemalmaz, 1995:233-234; Sağır, 1995:130; Gönen, 2003:76).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "+lı/+li" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "+lı/+li" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

emehli 1/94 sulı 1/168 başörtıli 1/285 qaparaklı 2/93 gizli 2/97 yaşlı 3/11 lezzetlı 3/69 lezzetli 3/70 boylı 3/120 körbaplı 3/186 köllü 7/176 gönüllü 16/127 sütlü 16/255 türlü 18/305 toplu 14/15 sulu 14/19 mutlu 18/587 duzlu 21/21 çinni 21/168 izınni 22/67 küresınni 22/209 küresınni 23/104 nişanni 25/158 imanni 7/12 qur'anni 7/12 namazl̰ı 7/12 niyazl̰ı 7/13 kırattı 1/10 qıymetti 1/262 köliyidi 1/216

"+lı/+li" isimden isim yapım eki bazı kelimelerde düşmüştür.

kengenleın 1/187 küresinler 1/43 erçehler 1/53

1.2.2.1.1.25.+lıx/+lix

Van Küresin Ağzı'nda "+lıx/+lix" isimden isim yapım eki, genellikle düz dar ünlülü "+lıx/+lix" şeklinde olup Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle bazı kelimelerde yuvarlak dar ünlülü "+lux" şeklini almıştır. Bunun dışında yuvarlak ünlülü kelimelerden sonra da düz dar ünlülü "+lıx" şekli kullanılmıştır. Bazı kelimelerde ünsüz düşmesi ve ünsüz zayıflaması neticesinde ekin "+l̰ıx/+ıx/+x" veya ünsüz benzeşmesi neticesinde "+nıx/+nık" veya "+rığ/+nığ" şeklini aldığı görülür. Ünsüz benzeşmesi yoluyla oluşan bu şekiller Azerbaycan Türkçesi Ağızları'nda da görülür (Şireliyev, 1962:133).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "+lıx/+lix" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu

bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "+lıx/+lix" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

bollıx 1/202 gazıteçılıx 1/240 'askerlıx 3/8 rehmetl̥ıx 3/8'eskerlıx 3/51 êlelıxnen 3/54 ayrışkilıx 3/201 fıqaraçılıxnen 3/308 iyılıx 3/226'askerlıxte 3/343 ağırlıx 3/344 fıqaralıx 4/7 ḥamballıx 4/13 körlıx 4/65 zilletlıx 4/65 zeḥmetlıx 4/73 yeşıllıxtı 4/243 insanlıxlaını 4/284 pıslıxleṛını 4/326 yiğ̥itlıx 13/72 çifçilı̥xten 9/45 bâhâlı̥lıx 14/127 güćlıx 10/83 muxtarlığımdır 29/2 çocıxlığımda 23/57 irenşberlıxıdi 19/14 ekiṇcılıx 15/10 reşbeṛlıx17/13 mezarlıxTa 20/57 zorlıxlar 25/25 boşlux 14/295 yoxsullux 25/227 zorlux 26/7 binnıx 18/187 yüzl̥ıxler 18/187 remezannıxten 19/163 mısılmannıx 19/210 ayrışkilıx 3/201 seferbeylıxte 13/77 qarannık 19/155 reḥmetıx 1/230 mezarıxlara 1/175 mezarrığa 1/175 samannığımıza 1/151 arabacıxnen 25/129 hayvancıx 30/34

1.2.2.1.1.26.+man/+men

Van Küresin Ağzı'nda "+man/+men" isimden isim yapım eki, az kullanılan bir isimden isim yapım ekidir. İncelenen metinlerde ekin ince ünlülü şekli ile ötümlü ünsüzle başlayan şekilleri kullanılmamıştır. Kişileri niteleyen, abartma ve aşırılık ifade eden sıfatlar türetir (Korkmaz, 2003:39).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+man/+men" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanıldığı görülür. "+man/+men" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

qocaman 5/37 deyirmen 7/52 deyirmeni 9/36 deyırmen 11/28 deyirmene 12/93 degirman 15/71 deyirman 15/71

1.2.2.1.1.27.+ncı/+nci

Van Küresin Ağzı'nda "+ncı/+nci" isimden isim yapım eki, genellikle düz dar ünlülü "+ncı/+nci" şeklinde olup Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle bazı kelimelerde yuvarlak dar ünlülü "+ncu" şeklini almıştır. Bunun dışında ekin yuvarlak ünlülü

"+ncu/+ncü" şekilleri kullanılmaz. Yuvarlak ünlülü kelimelerden sonra da düz dar ünlülü "+ncı/+nci" şekli kullanılmıştır. Muharrem Ergin bu ekin aslen "-nç" şeklinde olduğunu, Eski Türkçe'den sonra sonuna /i/ eklenerek "-nçi" şeklini aldığını belirtir (Ergin, 1993:159-160).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "+ncı/+nci" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "+ncı/+nci" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

üçincı 2/180 üçinciye 2/180 dördincı 5/317 doqızıncı 8/364 onıncı 8/365 birıncı 8/365 qaçıncı 14/207 altıncı 14/207 ikıncı 23/82 qaçıncı 25/87 onuncu 9/51 ikinci 9/51 dördunci 21/159 sekizinci 23/23 birinci 23/64 ikinci 23/99 ikinci 23/184 birınci 23/224 ikinciyi 25/135 üçinci 25/612 bırincilix 27/55 ikinci 30/150 yüzinci 30/153

1.2.2.1.1.28. +sız/+siz

Van Küresin Ağzı'nda "+sız /+siz" isimden isim yapım eki, genellikle düz dar ünlülü "+sız/+siz" şeklindedir. Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle bazı kelimelerde yuvarlak dar ünlülü "+suz" şekli kullanılmıştır. Bunun dışında yuvarlak ünlülü bazı kelimelerden sonra da düz dar ünlülü "+sız/+siz" şekli kullanılmıştır. /s/ ile biten bazı kelimelerde ünsüz tekleşmesi neticesinde ekin "+ız/+iz" veya "+uz" şeklini aldığı görülür. Eski Türkçe'de dört şekilli olan bu ekin Eski Anadolu Türkçesi'nde sadece yuvarlak ünlülü şekilleri kullanılmıştır (Timurtaş, 1994:79).

Van Küresin Ağzı'nda çok işlek olan "+sız/+siz" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "+sız/+siz" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

yağsız 5/315 saḫabsız 5/396 susız 5/438 ḫeqsız 7/317 susız 8/71 gönılsız 8/115 mevzisız 8/319 sahıbsız 9/79 kelefçesız 10/156 qoyınsız 10/339 susız 12/41 yârsız 13/376 meyvesız 13/376 mimihsız 13/406 amansız 13/476 dilsız 15/312 çekırdehsız 16/319 etsız 16/323 hesapsız 16/380 sahabsız 18/131 sessız 18/343 etsız 18/479 susuz 8/203 oysuz 10/225 namusuz 14/193

1.2.2.1.1.29. +sul

Van Küresin Ağzı'nda "+sul" isimden isim yapım eki, incelenen metinlerde sınırlı sayıda ve yuvarlak dar kalın "+sul" şekliyle kullanılmıştır. İncelenen metinlerde ekin düz ünlülü şekilleri "+sıl" kullanılmamıştır.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+sul" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu, düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından uyum sağlamıştır. "+sul" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

yoxsul 23/103 yoxsullux 25/227 yoxsulidi 15/35 yoxsullıx 25/228

1.2.2.1.1.30. +tı/+ti

Van Küresin Ağzı'nda "+tı/+ti" isimden isim yapım eki, incelenen metinlerde sınırlı sayıda ve düz dar ünlülü "+tı/+ti" şekliyle kullanılmıştır. Ekin yuvarlak ünlülü "+tu/+tü" şekilleri kullanılmamıştır.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+tı/+ti" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz. Bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanılmıştır. "+tı/+ti" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

işilti 8/187 gümbıltı 17/153 gürılti 17/108 gümbıltını 17/153 gümbırtı 17/109

1.2.2.1.1.31. +ya/+ye

Van Küresin Ağzı'nda "+ya/+ye" isimden isim yapım eki, işlek bir isimden isim yapım ekidir. Hint Avrupa dillerinin ortak eklerindendir.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+ya/+ye" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanıldığı görülür. "+ya/+ye" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

urusye 10/64 türkıye 10/180 türkıye 14/191 rusya 16/16 urusyadan 19/103 almanyaye 21/184 almanyaye 10/38 almanye 10/52

1.2.2.1.1.32. +yet/+yat

Van Küresin Ağzı'nda "+yet/+yat" isimden isim yapım eki, incelenen metinlerde çok kullanılan Arapça bir isimden isim yapım ekidir. Türkiye Türkçesi'nde de kullanılan bu ek, genellikle Arapça kökenli kelimelere eklenmiş, bunun yanısıra bazı Türkçe kelimelere de eklenerek yeni kelimeler türetmiştir.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "+yet/+yat" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamamıştır. Bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanılmıştır. "+yet/+yat" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

varıyet 5/43 eziyetli 18/278 varyetliydıx 18/216 fâliyete 18/251 ayriyeten 18/371 ekserıyetında 18/382 ayriyeten 18/390 'ameliyet 18/512 ekseriyet 18/531 afiyet 18/583 şiâyetın 19/7 maḥiyetında 19/97 ḥaqırıyet 20/239 eḥliyet 20/2 insanıyetlıx 20/24 'ameliyet 22/37 milliyeti 23/25 ezıyet 2/242 'amelyat 4/99

1.2.2.1.1.33. bi+ Ön Eki

Van Küresin Ağzı'nda "bi+" isimden isim yapım ön eki, az kullanılan Farsça bir isimden isim yapım ön ekidir. Ekin ünlüsü, bir kelimede genişleyerek ek "be+" şeklini almıştır.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "bi+" isimden isim yapım ön eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından uyum sağlamaz. "bi+" isimden isim yapım ön ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

bixaber 13/321 bemâl 27/33

1.2.2.1.1.34. na+ Ön Eki

Van Küresin Ağzı'nda "na+" isimden isim yapım ön eki, az kullanılan Farsça bir isimden isim yapım ön ekidir.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "na+" isimden isim yapım ön eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanılır. "na+" isimden isim yapım ön ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

naraḥatidim 23/57

1.2.2.1.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan; "-a/-e", "-acak/-ecek/-acax", "-ax/-eh/-ek", "-alı/-eli", "-an/-en", "-anda/-ende", "-ar/-er/-ır/-ir/-r", "-cax/-cex", "-ç/-nç", "-dıxça/-tıxça", "-dık/-dik/-tık/-tik", "-eleh ", "-enek", "-ga/-qa", "-gan/-qan", "-ge", "-geç/-geş", "-gı/-gi/-gu/-gü/-qı", "-gın/-gun/-gün/-kın/-kin", "-ı/-i", "-ıban/-iben", "-ıcı/-ici", "-ım/-im/-m", "-ınca/-ınce", "-ıp/-ip", "-ış/-iş", "-ışıx", "-k/-x/-h", "-ken", "-ma/-me", "-maca/-mece", "-madan/-meden", "-mak/-mek","-maz/-mez", "-man/-men", "-mur", "-n", "-si", "-t ", "-tı/-ti" ve "-v" olmak üzere 41 fiilden isim yapım eki tespit edilmiştir.

1.2.2.1.2.1. -a/-e

Van Küresin Ağzı'nda "-a/-e" fiilden isim yapım eki, işlek bir zarf fiil ekidir. İncelenen metinlerde Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi genellikle ikilemelerde ve kurallı birleşik fillerde kullanılır. Eski Türkçe'den beri kullanılan en eski zarf fiil eklerindendir (Gabain, 2007:85).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-a/-e" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen

kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "-a/-e" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

işliye işliye 1/93 tığılene tığılene 13/285 èmehliye èmehliye 2/32 yırriye yırriye 2/31 yırıye yırıye 2/77 arıya arıya 21/17 yıriye yıriye 2/97 güle güle 2/281 geze geze 21/125 dolaşa dolaşa 21/125 qowa qowa 8/95 qorxa qorxa 3/335

1.2.2.1.2.2. -acak/-ecek/-acax

Van Küresin Ağzı'nda "-acak/-ecek/-acax" fiilden isim yapım eki, işlek bir sıfat fiil ekidir. Ekin sonundaki ünsüzün artdamaksılaşmış "-acax" şekli daha çok kullanılır. Bu şekil ince ünlülü kelimelerde "-ecax" şeklinde kullanılır. Bu ek, Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi kalıcı isimler de yapar. Bu ekle kurulan sıfat tamlamalarında isimlerin düşmesiyle sıfatlar adlaşarak kalıcı isimlere dönüşmüştür (Korkmaz, 2003:68).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-acak/-ecek/-acax" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "-acak/-ecek/-acax" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

yiyacax 1/40 gidecax 21/75 yiyecax 8/278 evlenecax 20/170 yiyilecax 24/111 inecax 20/230 yapılabilecax 29/72 yapılammayacax 29/71 batacax 8/54 qızdıracax 8/307 yapılacax 11/104 otıracax 15/209 olmıyacax 29/70 dayanacax 30/167 gelecekle 23/151 silecektedı 200/202 tapacek 27/141 bilecağındı 18/421

1.2.2.1.2.3. -ax/-eh/-ek

Van Küresin Ağzı'nda "-ax/-eh/-ek" fiilden isim yapım eki, işlek bir ek olup artdamaksılaşma sonucu oluşmuş "-ax/-eh" şekli daha çok kullanılır. Eski Türkçe'de "-gak/-gek" şeklinde olup başındaki ünsüzün düşmesiyle söz konusu şeklini almıştır. Azerbaycan Türkçesi'nde kalın ünlülü fiillerle kulanıldığında ekin ünsüzü /q/ şeklini almıştır (Biray, 1999:128).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-ax/-eh/-ek" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "-ax/-eh/-ek" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

yataxta 14/144 yatax 5/160 yataxları 5/200 yataxta 5/297 yumax 2/389 ölçeh 15/50 sürekli 24/24 sürehli 4/327 duraxta 20/20 durax 20/230 pıçax 21/4 Pıçaxledi 27/70 pıçax 4/130 pıçax 4/235 pıçax 7/353

1.2.2.1.2.4. -alı/-eli

Van Küresin Ağzı'nda "-alı/-eli" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir zarf fiil ekidir. Ekin incelenen metinlerde tespit edilen tek örneği ince ünlülüdür. Eski Türkçe'de "-galı/-geli" şeklinde olup başındaki ünsüzün düşmesiyle "-alı/-eli" şeklini almıştır (Korkmaz, 2003:72).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-alı/-eli" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanıldığı görülür. "-alı/-eli" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

aşeli 13/370

1.2.2.1.2.5.-an/-en

Van Küresin Ağzı'nda "-an/-en" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir sıfat fiil ekidir. Bu ek Van Küresin Ağzı'nda kendi işlevinin yanısıra zaman zaman Türkiye Türkçesi'nde "-dık/-dik/-tık/-tik/-duk/-dük/-tuk/-tük" sıfat fiil ekinin karşıladığı işlevde de kullanılır. Eski Türkçe'de "-gan/-gen" şeklinde olup başındaki ünsüzün düşmesiyle "-an/-en" şeklini almıştır (Banguoğlu, 2000:234).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-an/-en" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "-an/-en" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

qalan 1/60 tutan 1/210 tutmiyan 1/210 alan 2/18 oxıyan 4/230 ağlıyan 4/308 çalışmayan 5/266 arıyan 10/105 anlıyan 10/200 anniyan 10/255 solmayan 13/372 yapılmiyan 14/54 çalışan 14/64 çalışmiyan 14/64 ağlıyan 14/225 bağıran 14/225 çağıran 14/225 olannar 14/225 olmiyen 16/245 diyen 16/305 yiyen 17/78 benziyen 20/162 oxıyen 20/171 diyen 21/168 görmiyen 23/212 gidene 1/112

1.2.2.1.2.6.-anda/-ende

Van Küresin Ağzı'nda "-anda/-ende" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir zarf fiil ekidir. Türkiye Türkçesi'nde kullanılan fakat çok işlek olmayan bu ek, Van Küresin Ağzı'nda daha çok Türkiye Türkçesi'ndeki "-dığında/-diğinde/-tığında/-tiğinde" veya "-ınca/-ince/-unca/-ünce" zarf fiil ekinin işlevinde kullanılır. Muharrem Ergin bu eki zarf fiil eki gibi kullanılan sıfat fiil eki olarak değerlendirir (Ergin, 1993:328).

Van Küresin Ağzı'nda "-anda/-ende" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından uyum sağlar."-anda/-ende" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

çıxanda 1/285 boşaldanda 2/139 baxanda 2/140 sağanda 2/287 aparanda 2/294 olanda 2/79 vuranda 2/406 yapanda 3/342 vuranda 4/141 xeste olanda 4/160 yıxılanda 5/222 qıris vuranda 5/316 gelende 5/440 diyende 6/153 gidende 7/24 reḥmete gidende 7/227 gelende 7/321 ilerliyende 8/16 tepreşende 8/59 çıxende 8/89 çekilende 8/256 faliyete geçende 8/348

1.2.2.1.2.7. -ar/-er/-ır/-ir/-r

Van Küresin Ağzı'nda "-ar/-er/-ır/-ir/-r" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir sıfat fiil ekidir. İncelenen metinlerde bulunan az sayıdaki örneğin bir kısmında bu eki alan kelimeler kalıplaşarak isim olmuştur. Bu ek, "-maz/-mez" fiilden isim yapım ekinin olumlu türü olup eklendiği fiillerden geçici sıfatlar türetir. Tarihî süreç içinde birçok kalıcı isim yapmıştır (Korkmaz, 2011:52).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-ar/-er/-ır/-ir/-r" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz,

bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanıldığı görülür. "-ar/-er/-ır/-ir/-r" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

gelırını 13/167 bilir kişi 15/363 okuryazarı 16/1 oxuryazarlığın 19/88

1.2.2.1.2.8.-arax/-erex

Van Küresin Ağzı'nda "-arax/-erex" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir zarf fiil ekidir. Ekin sonundaki /k/ ünsüzü artdamaksılaşma neticesinde /x/ artdamak ünsüzüne dönüşmüştür. "-a/-e" zarf fiil ekiyle "-rak/-rek" karşılaştırma ekinin birleşmesiyle oluşmuştur (Korkmaz, 2003:74).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-arax/-erex" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "-arax/-erex" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

olarax 25/196 sallıyarax 26/7 olarax 26/8 olarax 29/8 olarax 29/15 yumarax 9/157 olarax 13/41 olarax 14/161 qalarax 14/378 bağırarax 20/4 olarax 20/68 bilerex 14/289 olarax 14/304 olarax 14/315 olarax 18/131 olarax 20/13 olarax 23/11

1.2.2.1.2.9. -cax/-cex

Van Küresin Ağzı'nda "-cax/-cex" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir fiilden isim yapım ekidir. Azerbaycan Türkçesi'nde olduğu gibi genellikle "-n-" dönüşlülük ekinden sonra gelmektedir (Biray, 1999:176).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-cax/-cex" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "-cax/-cex" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

salıncaxten 6/27 salıncaxtan 6/28 sevıncexten 2/244

1.2.2.1.2.10. -ç/-nç

Van Küresin Ağzı'nda "-ç/-nç" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir fiilden isim yapım ekidir.Dönüşlü fiil gövdelerine gelerek onlardan isim yapan bu ek getirildiği fiildeki hareketi yapanı, yapılan hareketi veya o hareketle ilgili bir niteliği, bir özelliği gösteren soyut isim ve sıfatlar türetir. Ancak Cumhuriyet'ten sonra Türkiye Türkçesi'nde bu ekle bazı yanlış kelimeler de türetilmiştir (Bulak, 2013:64).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-ç/-nç" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-ç/-nç" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

qazançları 30/82 ilginç 25/169

1.2.2.1.2.11. -dıxça/-tıxça

Van Küresin Ağzı'nda "-dıxça/-tıxça" fiilden isim yapım eki, işlek bir zarf fiil ekidir. Ekin yuvarlak dar ünlülü şekilleri ve ince ünlü şekilleri incelenen metinlerde kullanılmamıştır. Yuvarlak ünlülü kelimelerden sonra da ekin düz ünlülü şekilleri kullanılır. Muharrem Ergin bu eki zarf fiil eki gibi kullanılan sıfat fiil eki olarak değerlendirir (Ergin, 1993:328).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-dıxça/-tıxça" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "-dıxça/-tıxça" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

yorıldıxça 21/39 büyıdıxçe 10/300 ettıhçe 13/382 genşleştıxçe 21/37 artıxça 18/277 yorıldıxça 21/38

1.2.2.1.2.12. -dık/-dik/-tık/-tik

Van Küresin Ağzı'nda "-dık/-dik/-tık/-tik" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir sıfat fiil ekidir. Ekin yuvarlak dar ünlülü şekilleri kullanılmaz. Yuvarlak ünlülü

kelimelerden sonra da ekin düz ünlülü şekilleri kullanılır. Fakat Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle birkaç örnekte ekin yuvarlak ünlülü şeklinin kullanıldığı görülür. Bu ekin yerine Azerbaycan ve Güney Azerbaycan Türkçesi'nde "-an/-en" sıfat fiil eki kullanılır.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-dık/-dik/-tık/-tik" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür. Fakat ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-dık/-dik/-tık/-tik" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

büyıdığı 10/300 ıstedığın 1/118 evlendığım 23/40 istedığın 2/290 otırdığımız 3/263 yedığım 4/212 iştığım 4/212 getırdığı 5/135 dedığım 5/155 yedığım 5/455 dedığım 7/241 geldığı 7/265 oxıdığım 8/1 kutardığımız 8/120 istedığın 8/125 annatığım 8/125 çıxtığıza 8142 sattığımızı satardıx 9/135 ügütığımızı 9/135 döyiştığı 13/50 yaptığı 13/79 çıxtığı 13/284 aştığı 13/284 qonıştığı 13/417 qonıştığında 14/7 gittığı 14/23 olduğım 14/134 olduğının18/53 olduğu 19/1 azaldiyi 25/35 dediyim 25/138 dediyi 25/261

Türkiye Türkçesi'nde iyelik ekleriyle kullanılan "-dık/-dik/-tık/-tik" sıfat fiil ekinin Van Küresin Ağzı'ndaki kullanımında iyelik eki bakımından bir düzensizlik söz konusudur. Bazen iyelik eki hiç kullanılmazken bazen de yan cümleciğe uygun iyelik eki yerine başka iyelik ekleriyle kullanıldığı görülür.

gücım yetmese ottıdığı yerde qılirem 4/133 devlet istedi istedığim gün gittım 'askerlığıme 8/3 biz gittığı zaman 'askere ben gittığı zaman on beş nufusu waridi türkiyenın 10/33-34 biz eskere gittığı zaman 10/312

1.2.2.1.2.13. -eleh

Van Küresin Ağzı'nda "-eleh" fiilden isim yapım eki, incelenen metinlerde tek bir kelimede kullanılan işlek olmayan bir fiilden isim yapım ekidir. Tek heceli

geçişli fillere gelerek değişik görevlerde somut ve soyut isimler türeten bir ektir (Korkmaz, 2003:74).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-eleh" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimeyle kalınlık incelik uyumu bakımından uyum sağlamıştır."-eleh" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

çökelehe 5/381

1.2.2.1.2.14. -enek

Van Küresin Ağzı'nda "-enek" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir fiilden isim yapım ekidir. İnceleme konusu metinlerde az kullanılan bu ekin kalın ünlülü şekli kullanılmamıştır. Batı Türkçesi'nin bütün lehçelerinde kullanılan bu ek soyut ve somut isimler yapan, fazla işlek olmayan bir ektir (Biray, 1999:168).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-enek" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-enek" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

gelenek 29/35 göreneklerımızı 29/35 geleneklerımızi 29/36 gelenekler 29/49 gelenekler 13/160

1.2.2.1.2.15. -ga/-qa

Van Küresin Ağzı'nda "-ga/-qa" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir fiilden isim yapım ekidir. Ekin ince ünlülü şekilleri incelenen metinlerde kullanılmamıştır. Ekin ünsüzü, bazı kelimelerde artdamaksılaşma neticesinde /q/ ünsüzüne dönüşmüştür. Azerbaycan Türkçesi'nde bu ekin /ğ/ ünsüzüyle başlayan şekli de kullanılmaktadır (Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:188).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-ga/-qa" fiilden isim yapım eki, incelenen metinlerde eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-gan/-qan" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

qawurga 12/11 dalgalı 21/163 qarışqalar 2/233

1.2.2.1.2.16. -gan/-qan

Van Küresin Ağzı'nda "-gan/-qan" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir fiilden isim yapım ekidir. Ekin ince ünlülü şekilleri incelenen metinlerde kullanılmamıştır. Ekin ünsüzü bazı kelimelerde artdamaksılaşma neticesinde /q/ ünsüzüne dönüşmüştür. Eski ve Orta Türkçe ile Doğu Türkçesi ve Kıpçak lehçelerinde işlek olan bu ek, Batı Türkçesi'nde bazı kelimelerde kalıplaşmış olarak bulunurken az da olsa bazı kelimelerde yaşamaktadır (Korkmaz, 2011:48-49).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-gan/-qan" fiilden isim yapım eki, incelenen metinlerde eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-gan/-qan" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

çalışqanidim 3/19 çalışqanidi 5/252 çalışqandır 10/80 qusırgan 16/178 qorıngan 9/26 yorgani 12/9 yorganını 12/218 yorgan 12/242 Koringan 14/14 qorıngan 18/165 qorıngan 23/39 qorıngana 23/199

"qorıngan" kelimesinde "-gan" fiilden isim yapım eki, "ga" fiilden isim yapım ekinin yerine kullanılmıştır.

1.2.2.1.2.17. -ge

Van Küresin Ağzı'nda "-ge" fiilden isim yapım eki, işlek olan bir fiilden isim yapım ekidir. İncelenen metinlerde ekin kalın ünlülü şekli kullanılmamıştır.Eski Türkçe'de fazla işlek olmasa da varlığını sürdüren, nesne ve alet isimleri bu ek bazı kelimelerde kalıplaşmıştır (Korkmaz, 2011:10-12).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-ge" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "-ge" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

süpırge 11/5 bölge 15/64 bölge 18/475 bölge 20/151 bölge 25/232 supırge 5/178 süpırge 6/55 mezırge 5/71 süpırgemız 7/172 süpırge 7/181

1.2.2.1.2.18. -geç/-geş

Van Küresin Ağzı'nda "-geç/-geş" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir fiilden isim yapım ekidir. İncelenen metinlerde az kullanılan bu ekin kalın ünlülü şekli kullanılmamıştır. Ekin sonundaki ünsüz sızıcılaştığı için ek "-geş" şeklini almıştır. Eski Türkçe'den beri varlığını sürdüren, alet isimleri yapan bir ektir (Gabain, 2007:52).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-geç/-geş" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-geç/-geş" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

süzgeş 18/392 süzgeşler 18/393 süzgeç 18/454

1.2.2.1.2.19. -gı/-gi/-gu/-gü

Van Küresin Ağzı'nda "-gı/-gi/-gu/-gü" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir fiilden isim yapım ekidir. İncelenen metinlerde ekin ötümsüz ünsüzlü şekilleriyle yuvarlak ünlülü şekilleri pek kullanılmamıştır. Birkaç örnekte ekin ünsüzü artdamaksılaşma neticesinde /q/ ünsüzüne dönüşmüştür. Azerbaycan Türkçesi'nde bu ekin /ġ/ ve /ğ/ ünsüzüyle başlayan şekilleri de kullanılmaktadır (Kartallıoğlu-Yıldırım, 2007:188).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-gı/-gi/-gu/-gü" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür. Fakat düzlük yuvarlaklık uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-gı/-gi/-gu/-gü" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

vergi 13/66 vergisidi 15/28 vergisidi 15/401 vergi 2/277 sorgu 4/89 sorgu 9/179 sorgu 9/184 sorgularınıze 9/200 çızgileri 20/253 cızgileridi 20/255 sevgi

21/211 saygı 30/131 sevgi 30/131 sevgilın 3/154 sevgini 7/340 sayqıliydi 15/10 sayqı 15/11 bilgiliydi 5/272 saygı 5/272 bilgisi 5/272 bilgiliydım 9/143 bilgim 15/136 süngü 21/173 süngüni 12/7 çalgıci 30/124 çalgıcılari 30/111

1.2.2.1.2.20. -gın/-gun/-gün/-kın/-kin

Van Küresin Ağzı'nda "-gın/-gun/-gün/-kın/-kin" fiilden isim yapım eki, işlek olan bir fiilden isim yapım ekidir. İncelenen metinlerde az kullanılan bu ekin ünsüzle başlayan yuvarlak ünlülü "-kun/-kün" şekilleriyle ötümlü ünsüzle başlayan düz dar ünlülü "-gin" şekli kullanılmamıştır. Eski Türkçe'den beri varlığını sürdüren bu ek, eklendiği bazı kelimelerde şekli değişikliğe uğrayarak kalıplaşmıştır (Banguoğlu, 2000:243).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-gın/-gun/-gün/-kın/-kin" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür. Fakat ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-gın/-gun/-gün/-kın/-kin" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

yetkin 13/202 şaşkın 8/196 keskin 15/391 küskin 25/50 azgın 21/176 azgın 21/179 düzgündı 13/369 keskindı 15/390 keskinidi 3/18 yorgun 21/33 yorgınam 5/377

1.2.2.1.2.21. -ı/-i

Van Küresin Ağzı'nda "-ı/-i" fiilden isim yapım eki, işlek bir fiilden isim yapım ekidir. Ekin yuvarlak dar ünlülü şekilleri kullanılmaz. Yuvarlak ünlülü kelimelerden sonra da ekin düz ünlülü şekilleri kullanılır. Eski Türkçe'deki "-g/-g" fiilden isim yapım ekinin devamı olup bu ekin aldığı bağlayıcı ünlüden oluşmuştur (Korkmaz, 2003:82).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-ı/-i" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna

aykırı kullanımlar görülür. "-ı/-i" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

ölı 8/127 ölı 8/233 ölı 17/137 ayridi 22/206 ayri 23/207 ayri 23/208 qorxıdan 3/338 qorxıynan 3/344 qorxı 4/259 yapi 7/235 örti 12/254 ayrı 12/253 başörtıli 1/285 dolı 26/25 dolı 5/128 dolı 10/300 çatı 9/101 çatıyi 10/135 çatıdan 17/91 yapısi 23/224 taxılar 23/55 qoşıyi 12/212

1.2.2.1.2.22. -ıban/-iben

Van Küresin Ağzı'nda "-ıban/-iben" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir zarf fiil ekidir. Eski Anadolu Türkçesi'nde çok işlek olan bu ek çok işlek olmasa da Van Küresin Ağzı'nda varlığını sürdürmektedir. Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesi'nde artık kullanılmayan bu ek, Güney Azerbaycan Türkçesi'nde işlek olmasa da kullanılmaktadır. Hatta ekin -"ıbanı/-ibanı" şekli bile nadir de olsa kullanılmaktadır (Sarıkaya, 1998:315).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-ıban/-iben" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür. Fakat düzlük yuvarlaklık uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-ıban/-iben" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

saralıban 13/270 baxıban 19/156 estırıban 21/95 çekiben 21/105

1.2.2.1.2.23. -ıcı/-ici

Van Küresin Ağzı'nda "-ıcı/-ici" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir fiilden isim yapım ekidir. Ekin yuvarlak ünlülü şekilleri kullanılmaz. Eski Anadolu Türkçesi'nde de ekin sadece düz ünlülü şekilleri kullanılır (Gülsevin, 1997:137).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-ıcı/-ici" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük

yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "-ıcı/-ici" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

dolandırıcıxtan 25/106 yûnetıciye 7/139 dolandırici 23/165 görici 28/55

1.2.2.1.2.24. -ım/-im/-m

Van Küresin Ağzı'nda "-ım/-im/-m" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir fiilden isim yapım ekidir. Ekin yuvarlak ünlülü şekilleri kullanılmaz. Yuvarlak ünlülü kelimelerden sonra da ekin düz ünlülü şekilleri kullanılır. Daha çok kısa süreli hareketleri adlandırmada kullanılan bu ek, Cumhuriyetten sonra yeni türetilen kelimelerle ekin kapsamı genişletildiği için Türkiye Türkçesi'nde sıklıkla kullanılır (Zülfikar, 1991:113-114).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-ım/-im/-m" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "-ım/-im/-m" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

ulaşım 29/12 sayım 2/276 geçımleıni 1/148 sürımlen 15/7giyım 30/110 giyım 7/31 eyitim 8/26 eyitim 13/523 eyitim 15/351 öyretım 26/13 biçim 2/196 biçım 5/378 biçım 10/101 sağlamidi 11/25 ğurımlı 11/25 sağlamidım 16/115 sağlam 17/119 doğumluyum 28/1 doğumliyim 29/75 doğım 3/28 doğım 3/94 geçimımız 10/68 geçimınız 19/6 geçım 28/41 verımliydi 14/42 görsemıne 13/123

1.2.2.1.2.25.-ınca/-ınce

Van Küresin Ağzı'nda "-ınca/-ınce" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir zarf fiil ekidir. Ekin yuvarlak dar ünlülü şekilleri kullanılmaz. Yuvarlak ünlülü kelimelerden sonra da ekin düz ünlülü şekilleri kullanılır. Bu ekin yerine çoğu zaman "-anda/-ende" zarf fiil eki kullanılır. Güney Azerbaycan Türkçesi'nde de işlek olan bir ektir. Bazen vasıta eki "-n" eki ile genişlediği görülür (Sarıkaya, 1998:315-316).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-ınca/-ınce" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "-ınca/-ınce" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

çoxalınca 18/197 doyınca 18/481 çıxınca 18/500 reḥetsız olınca 18/500 qaçınca 18/507 mırıldeyınca 20/98 alınca 20/152 vurınca 20/153 otırınca 20/158 yazınca 21177 gatınca 25/194 yapmiyinca 29/56 doyınca 6/89 davranınca 18/55 olınca 18/94 bulınınca 18/154 girınce 18/163 gelınceye 18/326 büyiyince 18/400 getırınce 20/149 görınce 20/44 gösterınce 20/45 çalince 20/216 diyince 20/261

1.2.2.1.2.26. -ıp/-ip

Van Küresin Ağzı'nda "-ıp/-ip" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir zarf fiil ekidir. Ekin yuvarlak dar ünlülü şekilleri kullanılmaz. Yuvarlak ünlülü kelimelerden sonra da ekin düz ünlülü şekilleri kullanılır. Bu aynı zamanda duyulan geçmiş zaman çekiminde kullanılır. Azerbaycan Türkçesi'nin bir özelliği olan bu durum Doğu grubu ağızlarında da görülür (Gökçur, 2012:313).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-ıp/-ip" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür. Fakat ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-ıp/-ip" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

yapıp 10/56 basıp 10/161 bıraxıp 10/358 alıp 11/27 alıp 11/47 dönıp 11/81 alıp 11/188 gelıp 12/66 getırıp 12/84 gelıp 12/187 gidıp 13/49 alıp 13/207 aparıp 13/259 duyıp 13/307 qul edıp 13/422 kötılıx edıp 13/510 dönıp 13/511 maşıq olıp 13/514 bılip 13/516 gidıp 14/45 gidıp 14/107 gidıp 14/198 imzalayıp 14/305 gelıp 18/9 ekip 18/18 büyiyıp 18/28 bıraxıp 18/58

1.2.2.1.2.27. -ış/-iş

Van Küresin Ağzı'nda "-ış/-iş" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir isim fiil ekidir. Ekin yuvarlak dar ünlülü şekilleri kullanılmaz. Yuvarlak ünlülü kelimelerden sonra da ekin düz ünlülü şekilleri kullanılır. Eski Anadolu Türkçesi'nde de ekin sadece düz ünlülü şekilleri kullanılır (Gülsevin, 1997:122).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-ış/-iş" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "-ış/-iş" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

öpış 2/7 alışveriş 10/337 qurtılışi 13/128 qılışlım 13/467 alışverış 14/148 öpiş 2/40 tanışlandırırdı 5/272 tanışler 5/272 darıştı 8/33 sevişme 21/211 gidiş 20/204 döyişi 24/151 döyiş 5/270 gidiş 30/201 geliş 30/201 gelişte 30/210 gelişlerını 23/118 annayışlidiler 18/332 döyiş 10/316

1.2.2.1.2.28. -k/-x/-h

Van Küresin Ağzı'nda "-k/-x/-h" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir fiilden isim yapım ekidir. Ekin artdamaksılaşma neticesinde oluşan "-x/-h" şekilleri daha çok kullanılır. Zeynep Korkmaz bu ekin Eski Türkçe "-yuk/-yük" ekinden geldiğini söyler (Korkmaz, 2003:84).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-k/-x/-h" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-k/-x/-h" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

açıx 12/90 alçaxtan 12/91 açıx 13/137 yuvarlax 15/290 açıx 15/290 döşeh 24/132 döşehti 3/123 döşeh 3/123 döşeyidi 3/123 bölühler 8/46 bölüh 8/47 bölüh 8/66 deyişihtı 12/371 deyişiktıṛ 27/49 delih 2/217 delihten 2/392 çürih 8/414 delih 15/77 dilehçe 26/16 elehlerı 30/242 eleh 16/58 büyüh 5/253 büyüh 8/98 bulaşıx 1/39 açıx 1/81 yayıxnan 1/181 parlax 6/68 parlax 8/131 qırıxtı 11/61 qırıx 19/61 barışıx 8/7 qarışıxidi 7/370

1.2.2.1.2.29.-ken

Van Küresin Ağzı'nda "-ken" fiilden isim yapım eki, Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi tek şekilli bir zarf fiil ekidir. Nadir de olsa /ı/ ünlüsü ile genişlediği görülür. Güney Azerbaycan Türkçesi'nde de çok işlek olan bir ektir. Ünlü ile biten kelimelere gelirken ek fiil düşünce kaynaştırma harfi genellikle kullanılmaz (Sarıkaya, 1998:316).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-ken" fiilden isim yapım eki, tek şekilli olduğu için eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından uyum sağlamaz, kalın ünlülü kelimelere eklendiğinde kalınlık incelik uyumuna aykırı olur. Fakat ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-ken" isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

çocıxken 1/53 u̯şaxken 1/56 uşaxken 1/184 balaken 1/185 geşken 3/40 qızken 3/48 qızkenı 3/48 geşken 5/335 gêlınken 5/335 çocıxken 5/452 giderken 8/11 giderken 8/179 gelırken 8/293 giderken 8/377 yatarken 9/148 eskeriken 10/124 qonışarken 10/185 geşken 10/263 seyrederken 11/175 varken 13/260 sürerken 14/57 gelırken 14/104 ordayken 14/247 giderken 16/148 qawınken 18/26 u̯şaxken 1/223 bekârkenı 18/81

1.2.2.1.2.30. -ma/-me

Van Küresin Ağzı'nda "-ma/-me" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir isim fiil ekidir. Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi Azerî Türkçesi'nde de hemen hemen bütün fillere gelerek onlardan isim türeten çok işlek bir ektir (Biray, 1999:90). Cumhuriyet döneminde yeni kelime, terim türetmek ve yabancı kelimelere karşılık bulmak amacıyla çok kullanılmıştır (Zülfikar, 1991:117).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-ma/-me" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "-ma/-me" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

şekereme 1/72 şekereme 1/76 otlamaya 1/118 deyme 2/174 doğma 1/142 areştırmada 1/105 güjlenme 7/138 güjlendırme 10/111 deyerlendırmem 21/26 besleme 21/92 sulama 18/169 kireşlemedı 15/372 terleme 20/153 deyerlendırmem 21/30 havalandırma 22/150 araştırma 23/225 araştırma 26/14 qarma 7/375 otırma 20/184 çalışme 11/23 bişmeden 9/164 tartışma 30/218 parleşme 2/218 görışmemız 29/12 kesme 16/149

1.2.2.1.2.31. -maca/-mece

Van Küresin Ağzı'nda "-maca/-mece" fiilden isim yapım eki, incelenen metinlerde birkaç kelimede kullanılan işlek olmayan bir ektir. Fiilden isim yapan "-ma/-me" ile "+ca/+ce" isimden isim yapım ekinin birleşmesinden oluşan birleşik bir ektir (Zülfikar, 1991:119)

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-maca/-mece" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-maca/-mece" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

tapmaca 2/358 çehmece 13/77

1.2.2.1.2.32. -madan/-meden

Van Küresin Ağzı'nda "-madan/-meden" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir zarf fiil ekidir. Eski Türkçe "-matı/-meti/-matın/-metin" ve Eski Anadolu Türkçesi'ndeki "-madın/-medin" ekinin ses olayları neticesinde değişen şeklidir (Gülsevin, 1997:127)

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-madan/-meden" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından uyum sağlar. "-madan/-meden" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

ışıxlanmadan 8/63 durmadan 8/38 almadan 8/66 almadan 8/193 olmadan 11/42 olmadan 11/186 açılmadan 15/314 yapımdan 16/375 durmadan 18/223 batmadan 19/113 uzanmadan 20/47 varmadan 20/124 varmadan 20/198 varmadan

21/148 qullanmadan 25/120 bağlamadan 25/204 durmadan 30/163 gelmeden 5/55 evlenmeden 7/48 gitmeden 9/142 vermeden 13261

1.2.2.1.2.33.-mak/-mek

Van Küresin Ağzı'nda "-mak/-mek" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir isim fiil ekidir. Bu ek, ünsüz artdamaksılaşması neticesinde daha çok "-max/-mex" şeklini almıştır. Bazı kelimelerde ekin sonundaki /k/ ünsüzünün ötümlüleşmesiyle "-mağ/-meğ" şeklini almıştır. Van Ağzı'nda genellikle ekin kalın ünlülü şekilleri kullanılır.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-mak/-mek" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "-mak/-mek" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

demek 25/101 demek 14/105 demek 20/101 almak 12/363 çalışmax 1/3 çaxlamax 1/182 vermax 1/261 almax 1/261 almax 2/27 doğmaxtan 2/261 elemax 2/263 evlanmaxidı 3/110 demax 3/113 evlenmax 3/119 büyıtmaxta 7/4 evlenmax 7/46 qonışmax 70/70 gitmex 8/113 dimex 13/67 sürmexnen 15/6 ezmex 15/205 beslemex 17/10 gitmex 18/124 kesmex 18/470 demex 20/190 evlenmex 21/211 öldırmex 22/127 qurban kesmextı 22/127 gezmağa 2/47 soxmağa 3/152 yapımğa 3/208 işemağım 3/249 evlenmeği 4/338 yapammax 1/2 göremmex 3/159

1.2.2.1.2.34. -man/-men

Van Küresin Ağzı'nda "-man/-men" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir fiilden isim yapım ekidir. Cermen dillerinden alınma "kişi, yapıcı kişi" anlamı veren "mann" kelimesinin ekleşmesiyle oluşan, Türkçe olmayan bir ektir (Bulak, 2013:70-71). İncelenen metinlerde az kullanılan bu ekin ince ünlülü şekli kullanılmamıştır.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-man/-men" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından uyum sağlar."-man/-men" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

ôretmen 19/89 eyitmen 19/89 ôretmennıx 19/234 ôretmen 25/1 ôretmenıdi 27/54 ôretmenler 3/319

1.2.2.1.2.35. -maz/-mez

Van Küresin Ağzı'nda "-maz/-mez" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir sıfat fiil ekidir. Bu ek, "-ar/-er/-ır/-ir/-r" fiilden isim yapım ekinin olumsuz türü olup eklendiği fiillerden geçici sıfatlar türetir (Korkmaz, 2003:98) Ekin incelenen metinlerde tespit edilen tek örneğinde ince ünlülü şekli kullanılmıştır.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-maz/-mez" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından uyum sağlar."-maz/-mez" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

görsemmez 12/80

1.2.2.1.2.36. -mur

Van Küresin Ağzı'nda "-mur" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir fiilden isim yapım ekidir. Eski Türkçe'de de seyrek olarak kullanılan bir ektir (Gabain, 2007:53).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-mur" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar.Fakat düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından uyum sağlamaz. "-mur" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

yağmur 14/51 yağmur 21/37 yağmura 23/191 yağmur 27/151

1.2.2.1.2.37. -n

Van Küresin Ağzı'nda "-n" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir fiilden isim yapım ekidir. Bu ek, Azerbaycan ve Türkmen Türkçesi gramerlerinde yardımcı ünlü ile birlikte ele alınmaktadır (Biray, 1999:131).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-n" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-n" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

yığın 15/293 yığın 18/172 ekinci 13/414 ekin 14/49 ekınnerden 14/50 ekin 15/180 ekını 15/319

1.2.2.1.2.38. -si

Van Küresin Ağzı'nda "-si" fiilden isim yapım eki, incelenen metinlerde tek bir kelimede kulanılmış, işlek olmayan bir ektir. Ekin düz dar kalın ünlülü şekli ile yuvarlak ünlülü şekilleri kullanılmamıştır. Eski Türkçe'de "-sık/-sik/-suk/-sük/-sıg/-sig/-sug/-süg şeklinde işlek olarak kullanılan bu ek, fazla işlek olmasa da günümüze kadar varlığını sürdürmüştür (Korkmaz, 2003:105-106)

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-si" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyumlu kullanılmıştır. Fakat düzlük yuvarlaklık uyumuna uyumlu kullanılmamıştır. "-si" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnek verilebilir.

tütsi 1/134

1.2.2.1.2.39. -t

Van Küresin Ağzı'nda "-t" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir fiilden isim yapım ekidir. Eski Türkçe'den beri kullanılan, Eski Anadolu Türkçesi ve Türkiye Türkçesi'nde varlığını sürdüren ama işlek olmayan bir ektir. (Korkmaz, 2003:107)

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-t" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu, düzlük yuvarlaklık uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar. "-t" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnek verilebilir.

geçıt 21/157

1.2.2.1.2.40. -tı/-ti

Van Küresin Ağzı'nda "-tı/-ti" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir fiilden isim yapım ekidir. Ekin yuvarlak ünlülü şekilleri kullanılmaz. Eskiden küçültme ve aşağılama işlevinde kullanılan bu ek, günümüzde genellikle yansıma kelimelerden oluşan fillere gelerek onlardan isim yapar (Banguoğlu, 2000:203-204).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-tı/-ti" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür. Fakat düzlük yuvarlaklık uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar. "-tı/-ti" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

sıqınti 28/42 sıxınti 28/48 sıxıntisi 29/42 sıxıntimiz 29/66 sıkıntımız 29/67

1.2.2.1.2.41. -v

Van Küresin Ağzı'nda "-v" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir fiilden isim yapım ekidir. Azerî Türkçesi'ndeki -gı/-gi/-gu/-gü ekinden ses olayları neticesinde oluşan ve birkaç kelimede varlığını sürdüren bir ektir. Oğuz lehçelerinde olmayan bu ek, Kıpçak lehçelerine özgü bir ek olup buradan Oğuz lehçelerine geçmiştir (Korkmaz, 2003:108).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-v" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerle ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-v" fiilden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

buzavlari 7/108 bilev 15/194 bilevinen 15/195 buzavın 2/374 buzavlari 7/108 zıngırava 2/36 zıngıravli 2/37 zıngırav 2/28

1.2.2.2. Fiil Yapım Ekleri

1.2.2.2.1. İsimden Fiil Yapım Ekleri

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan; "+a-/+e-", "+al-/+el-/+l-", "+ar-/+er-", "+da-", "+ık-/+ik-", "+la-/+le-", "+lan-/+len-" ve "+laş-/+leş-" isimden fiil yapım eki olmak üzere 8 isimden fiil yapım eki tespit edilmiştir.

1.2.2.2.1.1. +a-/+e-

Van Küresin Ağzı'nda "+a-/+e-" isimden fiil yapım eki, işlek bir isimden fiil yapım ekidir. Van Gölü Havzası ağızlarında ise fazla işlek olmayan bir ektir (Gökçur, 2012:203).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "+a-/+e-" isimden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından uyum sağlar. "+a-/+e-" isimden fiil yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

yaşadıx 1/35 yaşadıx 1/59 yaşattıx 1/59 öyner 13/374 oynardıx 24/154 oynadılar 30/113 oynadılar 30/124 öynerdi 13/184 öynerdıx 12/287 uzanmışıx 17/73 uzanmadan 20/47 uzattılar 28/14 uzaté 2/191 boşanırdım 3/40 boşanma 3/64 boşadı 4/51 yaşamiş 15/22 yaşamişım 23/10 yaşamadım 23/187 yaşamişler 27/86 öynedıle 13/184

1.2.2.2.1.2. +al-/+el-/+l-

Van Küresin Ağzı'nda "+al-/+el-/+l-" isimden fiil yapım eki, işlek bir isimden fiil yapım ekidir. Bu ek bazı ortak kökler(hem isim hem de fiil kökleri)de de kullanılınca fiilden fiil yapım eki görüntüsü verse de Eski Türkçe'den beri kullanılan isimden fiil yapım ekidir (Ergin, 1993:171).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "+al-/+el-/+l-" isimden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından uyum sağlar. "+al-/+el-/+l-" isimden fiil yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

çoxaldi 23/67 çoxaldi 15/85 dinelmez 21/71 çoxaldıx 10/25 çoxaldı 16/201 çoxaldi 23/67 azalmiş 15/381 azalıp 23/176 giceliyé 4/304 giceldıx 4/304 çoğalırdi 10/303 çoğaldi 16/202 dinelmiştim 23/117 düzeldi 2/189 düzeldi 5/99 düzelıp 6/187

düzelmiş 8/125 boşalıp 8/251 boşalter 8/253 boşalmaz 8/253 qısaldırdi 18/378 qocalmaz 21/72 yėkeldi 2/372

1.2.2.2.1.3. +ar-/+er-

Van Küresin Ağzı'nda "+ar-/+er-" isimden fiil yapım eki, işlek bir isimden fiil yapım ekidir. Bu ek "su" ismine eklenip ondan fiil türettiğinde bu kelimenin Eski Türkçe'deki "sub > suw > suv" sürecinin son iki aşamasını muhafaza etmiştir. "suwar~suvar" kelimelerindeki /w/ ve /v/ ünsüzleri "sub" kelimesindeki /b/ ünsüzünün kalıntılarıdır. Bu durum Erzurum ve Van Gölü Havzası ağızlarında da görülür (Gökçur, 2012:203; Gemalmaz, 1995:256). Ek, "saral-" ve "qaral-" kelimelerinde ünsüz aykırılaşması neticesinde "+al" şeklini almıştır.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "+ar-/+er-" isimden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu, düzlük yuvarlaklık uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar. "+ar-/+er-" isimden fiil yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

otaramélle 8/288 otarmağa 11/84 otarırdı 14/53 otarırdıx 16/229 otarérdi 17/17 suvarırdı 18/438 suvardı 3/29 suvarırla 14/19 suwara 26/22 qaraldı 4/2 qaralér 15/328 saralmazıdi 5/258 ağardi 19/149 göyerér 14/48

1.2.2.2.1.4. +da-

Van Küresin Ağzı'nda "+da-/+de-" isimden fiil yapım eki, işlek bir isimden fiil yapım ekidir. İncelenen metinlerde ekin ince ünlülü "+de-" şekli kullanılmamıştır. Ek genellikle ötümlü ünsüz biten yansıma kelimelere geldiği için sadece ötümlü ünsüzlü şekilleri kullanılır (Korkmaz, 2003:114).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "+da-" isimden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar. "+da-" isimden fiil yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

xarıldadi 2/78 xarıldadı 2/84 sızıldar 8/386 gurıldadí 10/114 aldatıyòr 20/161

1.2.2.2.1.5. +ık-/+ik- /+ıx-

Van Küresin Ağzı'nda "+ık-/+ik-/+ıx-" isimden fiil yapım eki, işlek olmayan bir isimden fiil yapım ekidir. Bazı kelimelerde artdamaksılaşma neticesinde "+ıx" şeklinde kullanılır. Eski Türkçe'den beri isimden geçişsiz fiiller yapan bir ektir (Banguoğlu, 2000:211).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "+ık-/+ik-/+ıx" isimden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür. Fakat düzlük yuvarlaklık uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."+ık-/+ik-/+ıx" isimden fiil yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

birıktırmiştıx 10/141 biriktiré 12/362 birikmelerı 24/97 acıxmişem 12/21

1.2.2.2.1.6. +la-/+le-

Van Küresin Ağzı'nda "+la-/+le-" isimden fiil yapım eki, çok işlek olan bir isimden fiil yapım ekidir. Bu ekin dönüşlülük, işteşlik ve ettirgenlik ekleriyle genişlemiş şekilleri de kullanılır (İlker, 1997:38-50).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "+la-/+le-" isimden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür. (Zülfikar, 1978:312-313) "+la-/+le-" isimden fiil yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

zehırlenax 2/399 dügmelendi 4/368 xestelendım 4/341 gizlenérdıx 8/63 mevzılendıx 8/65 mevzilendi 8/67 engelleniyór 20/244 yulenırdı 1/190 beslenırdiler 16385 ėy̆lendi 5/213 ėy̆lenérdi 1/219 beslendi 8/291 eylendi 13/351 ey̆lenmezdi 17/45 eylenir 21/104 sallandıx 23/67 parçalenmişti 23/75 kilıtlendi 23/96 eylenélle 23/229 sürükleniyür 24/110 temmızlenırdi 24/128 xesteledı 22/54 düzledi 10/110 xesteledım 2/271 xesteledım 4/198 yollardıla 8/18 yolladılar 10/13 sulardıla 11/195 raḥatlandım 3/152 avladıla 2/383 quşladıla 2/383 yaxçıledi 2/405 işliyebılirem 1/93 işliyemirem 1/93 xızlamişem 3/190 incelidile 30/175 inceliydıle 30/175 incelér 8/52 araladı 2/206 aralıyecexsın 2/232 araladın 2/232 aralamadın 2/232 işlettıle 2/257

bağlasalar 25/182 başladım 30/137 yükletidıle 11/57 topladı 22/156 quyıledi 22/156 çatladı 3/267 bağlardıle 2/265

1.2.2.2.1.7. +lan-/+len-

Van Küresin Ağzı'nda "+lan-/+len-" isimden fiil yapım eki, çok işlek olan bir isimden fiil yapım ekidir. Dönüşlülük ekini bünyesine alarak genişlemiş "+la-/+le-" ekinden oluşmuştur (Korkmaz, 2003: 119-120). Türkiye Türkçesi'nde genellikle dönüşlülük işlevinde kullanılan bu ek, Van Küresin Ağzı'nda dönüşlülük işlevinin yanısıra ettirgenlik işlevinde de kullanılır. Ek, Urmiye ve Erzurum ağızlarında da dönüşlülük işlevinin yanısıra ettirgenlik işlevinde kullanılır (Doğan, 2010:143; Gemalmaz, 1995: 258).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "+lan-/+len-" isimden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "+lan-/+len-" isimden fiil yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

ilgilendıle 1/274 evleniyem 3/115 evlendıx 18/254 evlenir 3/110 evleni 3/115 evlendım 4/108 zenginlendıx 5/30 ışıxlendi 5/213 toplılenedi 5/213 ateşlendi 5/284 evlendırmişem 6/197 evlenmiştıx 7/335 şubhelendım 8/150 ilgılendıx 8/258 deyişlendi 12/200 çubıxlenérdi 12/224 şènlendi 13/147 yeşıllenır 14/20 acarlanır 14/332 yeşillenır 14/332 ateşlenérdıx 16/315 ilgilenırdi 18/437 sesleniyǫ̣ 20/48 deyişlendi 18/199 götırlenıp 1/173 deyışlenıp 1/154 götırlenıp 1/200 götırlendi 23/179 götırlenıp 23/185 qattanacax 7/123

1.2.2.2.1.8. +laş-/+leş-

Van Küresin Ağzı'nda "+laş-/+leş-" isimden fiil yapım eki, çok işlek olan bir isimden fiil yapım ekidir. İşteşlik ekini bünyesine alarak genişlemiş "+la-/+le-" ekinden oluşmuştur (İlker, 1997:38-50). Bu eki "+la-/+le-" isimden fiil yapım eki içerisinde ele alanlar vardır (Ergin, 1993:249). Ancak bu eki alan kelimelerin bazılarının "+la-/+le-" isimden fiil yapım ekli şekillerinin kullanılmaması bu ekin müstakil olarak ele alınmasını gerektirir.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "+laş-/+leş-" isimden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "+laş-/+leş-" isimden fiil yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

iyileşti 2/405 iyileştım 4/61 iyileşti 5/9 zenginleşti 5/62 zenginleşti 5/266 yerleştıx 5/121 yerleşmişsız 7/225 yerleşmiyıx 7/225 birleşérdıx 8/15 yerleştıx 8/72 birleştıx 8/107 yerleşıple 8/424 iyileşti 9/149 yerleştıler 10/72 fennileşti 10/332 ėyleşmiş 13/220 iyileşir 13/396 yerleşmiş 14/84 eskileşti 14/333 yerleştile 15/24 iyileşmemişım 18/514 gençleşir 21/37 ağırlaşır 21/38 qarşılaştığı 21/50 ḥelallaştırim 23/62 soyuxlaşélle 23/81 yardımlaşma 24/76 garşılaştım 28/10 qarşılaşeṛdıx 28/51 hallaşmişem 2/307

1.2.2.2.2. Fiilden Fiil Yapım Ekleri

Van Küresin Ağzı'nda kullanılan; "-a-/-e-", "-ala-/-ele-", "-ar-/-er-/-ır-/-ir-/-r-", "-dır-/-tır-", "-k-", "-l-", "-ma-/-me-", "-n-", "-p-", "-se-", "-ş-" ve "-t-" fiilden fiil yapım eki olmak üzere 12 fiilden fiil yapım eki tespit edilmiştir.

1.2.2.2.2.1. -a-/-e-

Van Küresin Ağzı'nda "-a-/-e-" fiilden fiil yapım eki, işlek olmayan bir fiilden fiil yapım ekidir. İncelenen metinlerde ekin ince ünlülü "-e-" şekli kullanılmamıştır. Pekiştirme fiilleri türeten bu ek, "-ge-" fiilden fiil yapım ekinden /g/ sesinin düşmesiyle oluşmuştur (Banguoğlu, 2000:276-277).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-a-/-e-" fiilden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından uyum sağlar."-a-/-e-" fiilden fiil yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

tıxandım 13/67 tıxanıxtı 25/257

1.2.2.2.2.2. -ala-/-ele-

Van Küresin Ağzı'nda "-ala-/-ele-" fiilden fiil yapım eki, işlek olmayan bir fiilden fiil yapım ekidir. Yapısı hakkında fikir birliği olmayan bu ek, Banguoğlu'na göre "-ekle-" fiilden fiil yapım ekinden /k/ ünsüzünün düşmesiyle oluşmuştur (Banguoğlu, 2000:277-278).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olmayan "-ala-/-ele-" fiilden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür. Fakat ötümlülük-ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-ala-/-ele-" fiilden fiil yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

qovaladım 23/148 qovaladı 4/224 qovaladım 4/249 qovaladıla 9/58 sılkeledi 1/29 silkeledı 2/3

1.2.2.2.2.3. -ar-/-er-/-ır-/-ir-/-r-

Van Küresin Ağzı'nda "-ar-/-er-/-ır-/-ir-/-r-" fiilden fiil yapım eki, çok işlek bir fiilden fiil yapım ekidir. Bu ek, Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi ettirgenlik ekidir. Ekin yuvarlak dar ünlülü şekilleri incelenen metinlerde kullanılmamıştır. Bazı fiillerde benzeşme neticesinde "-at-" şeklini almıştır. Bazı kelimelerde ek hece yutumu neticesinde tamamen düşmüş; bazı kelimelerde ise ekin ünsüzü düşmüş, sadece ünlüsü kalmıştır. Bu durum Urmiye Ağzı'nda da görülür (Doğan, 2010:145).

"-ar-/-er-/-ır-/-ir-/-r-" fiilden fiil yapım ekinin ses olayları neticesinde düşen ya da değişikliğe uğrayan şekillerinin kullanıldığı kelimelere örnek olarak aşağıdaki kelimeler verilebilir.

qoparırdıx 18/31 qoparmax 20/130 qoparırdılê 7/28 çıxardırdılê 7/28 çıxattıla 2/104 çıxattıla 2/108 çıxattacam 2/217doğmaxtan 2/261 doğdi 2/42 getıtex 1/151

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-ar-/-er-/-ır-/-ir-/-r-" fiilden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük

yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür. "-ar-/-er-/-ır-/-ir-/-r-" fiilden fiil yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

aşırmış 18/58 Pişirérdıx 3/73 pişirmiştıx 3/229 geçırtti 2/97 götırtırmeseydiler 19/232 öldırtırırdi 19232 qaçırtıla 3/325 geçirtım 4/57 geçirt 2/76 çıxarttıla 4/61 çıxarardi 5/111 çıxarammadıx 5/196 içırédim 18/216 içırdım 3/316 içırdım 4/53 geçırérdıx 4/119 geçırırdıx 5/72 geçırdım 7/285 qaçırtsın 14/284 qaçırérdi 15/212 qaçıracaxla 15/316 doyıran 3/347 doyırisen 7/84 qoparırdılê 7/28 qoparmax 20/130 qızartırdıx 5/136 qızartardıx 5/136

1.2.2.2.2.4. -dır-/-tır-

Van Küresin Ağzı'nda "-dır-/tır-" fiilden fiil yapım eki, çok işlek bir fiilden fiil yapım ekidir. Bu ek, Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi ettirgenlik ekidir. Fakat Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi sekiz şekilli değildir. Ekin düz dar şekillerinden "-dir/-tir" şekli ve yuvarlak dar ünlülü şekilleri kullanılmaz. Yuvarlak ünlülü kelimelerden sonra da ekin düz dar kalın ünlülü "-dır-/tır-" şekilleri kullanılır. Türkiye Türkçesi'nde ünlü ve ünsüz uyumlarına uyan bu ekin Eski Anadolu Türkçesi'nde sadece ötümlü ünsüzlü ve yuvarlak ünlülü şekilleri kullanılmıştır (Ergin, 1993:202).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-dır-/-tır-" fiilden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, ince ünlülü kelimelere eklendiğinde kalınlık incelik uyumu ve yuvarlak ünlülü kelimelere eklendiğinde düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür. Fakat ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-dır-/-tır-" fiilden fiil yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

öldırdıle 1/54 yandırdıx 1/131 yandırax 1/135 yandırıram 1/71 doldırérdi 1/135 yandırérıx 1/257 öldırecex 2/43 öldırmişem 2/70 öldırecem 2/103 öldırdıx 2/110 yandır 2/193 gıydırecen 2/212 doldırdi 2/220 yandırdı 2/227 giydırdıle 2/256 mindırdıle 2/256 yandırdıla 2/397 doldıracaxsan 2/398 dolandıram 3/185 vurdırdi 3/96 güldırdıx 3/189 evlendırim 3/217 öldırecem 3/220 evlendırın 3/220 attırélle 13/287 tuttırıttı 13/595 ziyaret ettırdi 18/565 bağlattıracam 19/170 oxuttırıyórıx

24/32 ötturdım 2/259 öttır 2/351 yaxalattırmıya 25/82 yaxalattırrıx 30/195 evlendırdı 1/228 dolandırıldıx 25/100 dolandırılmiş 25/107

1.2.2.2.2.5. -k-

Van Küresin Ağzı'nda "-k-" fiilden fiil yapım eki, işlek olmayan fiilden fiil yapım ekidir. Ek, incelenen metinlerde tek bir örnekte kullanılmıştır. Bu örnekte yuvarlak ünlülü kelimeden sonra ek düz dar bağlayıcı ünlü almıştır. Eski Anadolu Türkçesi'nde de pek işlek olmayan bu ek Azerbaycan Türkçesi'nde yaşamasına rağmen Güney Azerbaycan Türkçesi'nde işlek değildir (Sarıkaya, 1998:203-204; Doğan, 2010:155). "-k-" fiilden fiil yapım ekine aşağıdaki örnek verilebilir.

görikti 8/37

1.2.2.2.2.6. -l-

Van Küresin Ağzı'nda "-l-" fiilden fiil yapım eki, çok işlek bir fiilden fiil yapım ekidir. Bu ek, Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi dönüşlülük ve edilgenlik ekidir. Bu ek genellikle edilgenlik bildirdiği için Muharrem Ergin tarafından "meçhul eki" olarak nitelendirilmektedir (Ergin, 1993:193). Ancak günümüzde ekin dönüşlülük işlevinde kullanılması yaygınlaşmaktadır.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-l-" fiilden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-l-" fiilden fiil yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

yapılér̰ 1/6 taxılér 1/7 boğıldi 1/15 tökildi 1/30 satılmazdi 17/45 yıxıldi 2/1 yıxıldi 2/31 çekılıp 2/52 çekılıp 2/66 durıla 2/174 durıldi 2/174 dizıldı 2/202 açıl 2/202 bükül 2/202 dizil 2/202 kutıldi 2/241 taxıldı 2/271 ayrılmiyérdıx 2/302 qırılıp 2/327 çekildı 3/30 dökıli 3/169 yığılélle 3/197 açılér 3/255 yıxılmit 3/267 ayrılıt 3/275 kesıldım 3/284 dolandırıldıx 25/100 dolandırılmiş 25/107 ayrılmisiz 2/207 yorılmişem 2/243 yorıldım 2/251 tökılecextım 3/194 yıxılmadıx 3/267 dizilérdı 17/99

1.2.2.2.2.7. -ma-/-me-

Van Küresin Ağzı'nda "-ma-/-me-" fiilden fiil yapım eki, çok işlek bir fiilden fiil yapım ekidir. Bu ek, bazı kelimelerde ünlü daralması neticesinde yuvarlak ünlülü hale gelmiştir. Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi olumsuzluk ekidir. Banguoğlu, Türkçe'nin genel olumsuzluk eki olan bu eki, fiilde sadece biçim ve durum değişikliği yapan bir çatı eki olarak değerlendirir (Banguoğlu, 2000:412-413).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-ma-/me-" fiilden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-ma-/-me-" fiilden fiil yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

olmasa 19/65 tanımese 27/31 yetmese 4/133 demedi 18/328 gitmedi 18/405 müsâde etmedi 18/464 getırmedı 6/8 olmadi 1/76 vermedi 19/4 yapammadıx 18/500 annatmadıx 21/102 çıxarammadıx 5/196 yıxmadınız 6/102 bilmedız 9/184 görmedız 11/66 bılmedız 2/361 etmedız 3/189 beyenmedıle 19/123 gitmedıle 9/124 qoymedile 22/156 qazenmediler 27/177 azarlamadiler 18/331 vermedıle 1/85vermeseler 14/279 bulmadım 1/9 görmedım 1/65 bulammadım 20/66 sağamirım 1/109 gelimirım 2/153 dutamirım 2/357 aşmirem 2/391 yüriyemirem 3/281 tanımirem 3/310

1.2.2.2.2.8. -n-

Van Küresin Ağzı'nda "-n-" fiilden fiil yapım eki, çok işlek bir fiilden fiil yapım ekidir. Bu ek, Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi dönüşlülük ve edilgenlik ekidir. Asıl görevi dönüşlülük fiilleri yapmak olan bu ek, /l/ ünsüzü ile biten fiillere gelerek edilgenlik görevi üstlenir (Korkmaz, 2003:130).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-n-" fiilden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-n-" fiilden fiil yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

zehırlenax 2/399 xestelendım 4/341 dügmelendi 4/368 gizlenérdıx 8/63 mevzılendıx 8/65 mevzilendi 8/67 engelleniyòr 20/244 yulenırdı 1/190 beslenırdiler 16385 ėylendi 5/213 ėylenérdi 1/219 beslendi 8/291 eylendi 13/351 eylenmezdi 17/45 eylenir 21/104 sallandıx 23/67 parçalenmişti 23/75 kilıtlendi 23/96 eylenélle

23/229 sürükleniyür 24/110 temmızlenırdi 24/128 raḥatlandım 3/152 dolandırıldıx 25/100 dolandırılmiş 25/107 sürtındı 4/140 yumışanélle 4/186 tanışlandırırdı 5/272 görsenir 1/50 teprendi 2/84

1.2.2.2.2.9. -p-

Van Küresin Ağzı'nda "-p-" fiilden fiil yapım eki, işlek olmayan bir fiilden fiil yapım ekidir. Bu eki alan "serp-" fiilinde genellikle /r/ sesinin düştüğü görülür. Eklendiği sınırlı sayıdaki fiilde kalıplaşmış görüntüsü vermektedir. Bu ek, Türkiye Türkçesi'nde pekiştirme eki olarak kabul edilen ve birkaç fiilde kullanılan işlek olmayan bir ektir (Korkmaz, 2003:131).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-p-" fiilden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-p-" fiilden fiil yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

qırpaşi 4/38 serpıpler 21/18 seperdıx 27/140 septız 4/197 septıle 6/166 sepe̯rdıx 7/392 sepende 10/309

1.2.2.2.2.10. -se-

Van Küresin Ağzı'nda "-se-" fiilden fiil yapım eki, çok işlek bir fiilden fiil yapım ekidir. Bu ek, genellikle "gör-" fiiliyle kullanılmıştır. Tek şekilli bir ektir. Türkiye Türkçesi'nde kullanılmayan bu ek, Güney Azerbaycan Türkçesi'nde kullanılır (Karini, 2009:156; Doğan, 2010:145).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-se-" fiilden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından uyum sağlar."-se-" fiilden fiil yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

görsenir 1/50 görsetmir 2/96 görsendi 5/212 görsenèrdi 6/184 görsedi 7/157 görsetmérle 8/288 görsemmérdi 9/108 görsedérle 18/175 görsemmez 12/80 görsemseydi 12/81 görsenérdi 12/81 görsemıne 13/123 görsendi 16/307 görsedırdi 17/80 görsetmezdıle 17/93 görserdım 18/52 görsedir 18/343 görsetmesın 18/518 görsetmedıle 22/109

1.2.2.2.2.11. -ş-

Van Küresin Ağzı'nda "-ş-" fiilden fiil yapım eki, çok işlek bir fiilden fiil yapım ekidir. Bu ek, Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi işteşlik ekidir. Fakat bu ek Van Küresin Ağzı'nda bazen edilgenlik işlevinde kullanılır: görışır 8/37.

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-ş-" fiilden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-ş-" fiilden fiil yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

yetişe 2/32 yetiştile 2/100 erişti 2/177 bölişemmérıx 2/195 qarıştırdıla 2/232 yapıştı 2/308 yapışti 2/329 yığıştırdi 2/337 qarışırlaŗ 3/20 yetiştırérdıx 3/72 qarıştırdi 3/92 yapışıptıle 3/298 yapışti 3/273 yatıştırdıx 3/322 yapışıp 4/22 yetişdırédım 4/93 görışırdi 8/266 alıştırdi 12/244 alişélle 15366 terpeşti 1/82 tanıştıx 1/96 terpeşti 1/82 görışérıx 1/188 tutuşti 2/71 bölişemmerıx 2/196

1.2.2.2.2.12. -t-

Van Küresin Ağzı'nda "-t-" fiilden fiil yapım eki, çok işlek bir fiilden fiil yapım ekidir. Ek, Güney Azerbaycan Türkçesi'nde olduğu gibi bazı kelimelerde ötümlüleşerek "-d-" şeklini almıştır. Bu ekin ötümlü ünsüzlü şekilleri Erzincan ve yöresi ağızlarında da görülür (Sağır, 1995:135). Bu ek, Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi ettirgenlik ekidir. Nadir de olsa bazı fiilerde kökle kaynaşarak ettirgenlik anlamı körelmiştir (Korkmaz, 2003:135).

Van Küresin Ağzı'nda işlek olan "-t-" fiilden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından uyum sağlar."-t-" fiilden fiil yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

incitmedı 1/136 uzadırdım 3/76 ıxtiyarlattılar 3/7 toxıtdıx 3/174 isladırdıx 3/67 çüritmiş 5/304 yürıtmedıler 10/27 yürıtmedın 13/242 incıtmedıx 15/141 büyitmedım 22/77 büyitti 22/77 oxıtmadım 22/79 büyıtmedım 22/84 büyıtti 22/84 çürıtmişem 3/203 qorxıttı 4/268 büyittıh 7/112 oxıttıx 7/112 oxıttıx 7/113 oxuttırıyórıx 24/32 oxuttu 16/3 geçırtti 2/97 götırtırmeseydiler 19/232 qaçırtıla 3/325

geçirtım 4/57 geçirt 2/76 gözetır 21/82 gözetır 21/72 yükletidıle 11/57 işlettıle 2/257 sürtındı 4/140 qızartırdıx 5/136 qızartardıx 5/136 getıtex 1/151 görsedmezdı 17/9

SONUÇ

Bu çalışmada Van Küresin Ağzı'nın konuşulduğu Van il merkezi ile merkeze bağlı belde ve köyler;Saray ilçe merkezi ile bağlı köyler ve Edremit ilçesine bağlı köylerde Van Küresin Ağzı ile ilgili derlemeler yapılmıştır. Van Küresin Ağzı'ndan yapılan bu derlemeler transkripsiyon işaretleriyle yazıya geçirilmiştir. Böylece yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan Van Küresin Ağzı'nın dokümantasyonu çıkarılmıştır. Bu dokümantasyon üzerinde Oğuz Türkçesi'nin çağdaş kollarından Güney Azerbaycan Türkçesi'nin Van Küresin Ağzı'nın ses bilgisi, şekil bilgisi ve söz varlığı bakımından incelenmesi için malzeme oluşturulmuştur. Van Küresin Ağzı'ndan yapılan derleme metinlerindeki Türkiye Türkçesi yazı dilinde bulunmayan ve fonetik açıdan tanınamayacak derecede değişen kelimeler için sözlük hazırlanmıştır.

Van Küresin Ağzı, bugün yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, eğitim öğretim imkânlarının Anadolu'nun en ücra köşelerine ulaşması, köyden kente göçün hızlanması ve ulaşım imkânlarının gelişmesi gibi sebepler bu ağzın özelliklerini hızla kaybetmesine yol açmaktadır. Bugün Van Küresin Ağzı'nı, kırsal kesimdeki okuma yazma bilmeyen ve şehre fazla gidip gelmeyen yaşlı insanlar muhafaza etmektedir. Bu insanlardan kaynak kişiler seçilmiş ve bunlarla yapılan derlemelerle elde edilen dil malzemesi kayıt altına alınmıştır. Bu malzeme, ses bilgisi ve şekil bilgisi bakımından incelenerek Van Küresin Ağzı'nın özellikleri tespit edilmiş ve sözlüğü çıkarılmıştır. Ses bilgisi ve şekil bilgisi incelemesi yapılırken Güney Azerbaycan Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi'yle karşılaştırmalar yapılarak Van Küresin Ağzı'nın ses ve şekil bilgisi özellikleri tespit edilmiştir.

Van Küresin Ağzı'nda Türkiye Türkçesi yazı dilindeki ünlülerin yanında farklı fonetik değerlere sahip /â/, /ą̂/, /é/, /ê/, /ė/, /ę̂/, /ı̨/, /į̇/, /î/, /í/, /ȯ/, /ô/, /ô̂/, /ų̂/, /û/ ve /û̂/olmak üzere 16 ünlü tespit edilmiştir. Batı Türkçesi'nde kendini Azerbaycan Türkçesi'nde koruyan /ė/ ünlüsü, Van Küresin Ağzı'nda yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Van Küresin Ağzı'nda /â/, /ê/, /î/, /ô/, /ô̂/, /û/ ve /û̂/olmak üzere 7 uzun ünlü tespit edilmiştir. Bu ünlülerden Türkçe kelimelerde kullanılan uzun ünlüler ses olayları neticesinde oluşan ikincil uzun ünlülerdir. Arapça ve Farsça kökenli kelimelerdeki uzun ünlüler ise genellikle aslî uzun ünlülerdir.

Van Küresin Ağzı'nda kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu önemli oranda bozulmuştur. Bazı kelimeler kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumunu korurken bazıları ise birtakım ses olayları neticesinde kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumunun dışına çıkmıştır. Ünlü uyumları kelime köklerinde de bozulmuş olsa da ünlü uyumlarının bozulmasında eklerin büyük etkisi vardır. Bazı eklerin kalın veya ince şekillerinin ve birçok ekin yuvarlak şekillerinin kullanılmaması, ünlü uyumlarının bozulmasında etkili olmuştur.

Van Küresin Ağzı'nda Türkiye Türkçesi yazı dilindeki ünsüzlerin yanında farklı fonetik değerlere sahip /ć/, /C/, /Ç/, /g̱/, /ḥ/, /x/, /ẖ/, /ġ/, /q/, /ḻ/, /M/, /ṉ/, /P/, /r̂/, /S/, /T/, /V/, /w/, /y̱/, /ź/ ve /'/ olmak üzere 21 ünsüz tespit edilmiştir. Azerbaycan Türkçesi ve Anadolu ağızlarında varlığını sürdüren /ŋ/ ünsüzü, Van Küresin Ağzı'nda kullanılmamaktadır. Bu ünsüz Güney Azerbaycan Türkçesi'nde de büyük ölçüde kullanımdan düşmüştür. Van Küresin Ağzı'nda kelime başındaki /ġ/ ünsüzlerinin bir kısmı /q/ ünsüzüne; kelime ortası ve kelime sonundaki /ġ/ ünsüzlerinin bir kısmı ise, /x/ ünsüzüne dönüşmüştür.

Van Küresin Ağzı'nda ünsüz uyumu önemli oranda korunmuş, kısmen bozulmuştur. Kelimelerin çoğu ötümlülük ötümsüzlük uyumunu korurken bazı kelimeler birtakım ses olayları neticesinde ötümlülük ötümsüzlük uyumunun dışına çıkmıştır. Ünsüz uyumlarının bozulmasında eklerin büyük etkisi vardır. Ötümsüz ünsüzle biten kelimelerden sonra bazı eklerin ötümlü ünlüyle başlayan şekillerinin kullanılması ünsüz uyumunun bozulmasında etkili olmuştur.

Van Küresin Ağzı'nda ünlülerle ilgili; ünlü düşmesi, ünlü türemesi, ünlü daralması, ünlü genişlemesi, ünlü incelmesi, ünlü kalınlaşması, ünlü düzleşmesi, ünlü yuvarlaklaşması, ünlü uzaması, ünlü kısalması, ünlü benzeşmesi, ünlü aykırılaşması ve ünlü ikizleşmesi olmak üzere on üç ses olayı tespit

edilmiştir.Ünsüzlerle ilgili; ünsüz düşmesi, ünsüz türemesi, ünsüz tekleşmesi, ünsüz ikizleşmesi, ünsüz aykırılaşması, ünsüz yer değiştirmesi, dudaksılaşma, ötümlüleşme, ötümsüzleşmesi, ünsüz incelmesi, ünsüz kalınlaşması, süreklileşme, sızıcılaşma, akıcılaşma, süreksizleşme ve ünsüz benzeşmesi olmak üzere on altı ses olayı tespit edilmiştir. Ünlü ve ünsüzlerle ilgili ise; hece kaynaşması ve hece yutumu olmak üzere iki ses olayı tespit edilmiştir. Van Küresin Ağzı'nda yeterlik fiilinin olumsuz çekiminde ve "temmız", "sakkel~saqqel","yeddi", "sekkiz" ve "doqquz" kelimelerinde ünsüz ikizleşmesi adeta kaideleşmiştir.

Van Küresin Ağzı'nda belirtme hâli eki, ünsüzle biten kelimelerden sonra düz dar ünlülü "+i/+ı" şeklinde; ünlü ile biten kelimelerden sonra "+nı/+ni" şeklinde; iyelik eklerinden sonra "+n" şeklinde; yönelme hâli eki, "+a/+e" şeklinde; bulunma hâli eki "+da/+de/+ta/+te" şeklinde; çıkma hâli eki "+dan/+den/+tan/+ten" şeklinde; ilgi hâli eki ünsüzle biten kelimelere "+ın/+in/+un/+ün", ünlü ile biten kelimelere "+nın/+nin/+nun/+nün" şeklinde; eşitlik eki "+ca/+ce/+ça/+çe" şeklinde; vasıta hâli eki, "ile" edatının ekleşmesiyle oluşan "+la/+le" şeklinde veya Eski Türkçe'deki vasıta eki "+n" ile birleşerek aldığı "+lan/+len" şeklinde; bazı kelimelerde Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi Türkçenin asıl ve en eski vasıta hâli eki olan Eski Türkçe'deki "+n" şeklindedir.

Van Küresin Ağzı'nda hâl ekleri zaman zaman birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Ayrıca bazen gerektiği halde hâl eklerinin kullanılmadığı ya da düştüğü görülür. Bu durum için hâl eklerinin yerine yalın hâlin kullanıldığı söylenebilir. Bazı hâl eklerinde arkaik şekillerin muhafaza edildiği görülürkenbazıları çeşitli ses olayları neticesinde birtakım şekli değişikliklere uğramıştır. Hâl ekleri, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu, düzlük yuvarlaklık uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu, düzlük yuvarlaklık uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumuna aykırı kullanımlar görülür.

Van Küresin Ağzı'nda çokluk eki, "-lar/-ler" şeklindedir. Ancak bu ek /r/ sesinin düşme eğilimi göstererek zayıflaması neticesinde "-laɾ/-leɾ"; /r/ sesinin bazı kelimelerde düşmesiyle "-la/-le" ve ünsüz benzeşmesi yoluyla "-na" şeklini almıştır.

Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumuna aykırı kullanımlar görülür. Fakat düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından uyum sağlar.

Van Küresin Ağzı'nda iyelik I. teklik kişi eki, "+m" şeklinde; iyelik II. teklik kişi eki, "+n" şeklinde; iyelik III. teklik kişi eki, ünsüzle biten kelimelerden sonra düz dar ünlülü "+ı/+i" şeklinde; ünlü ile biten kelimelerden sonra düz dar ünlülü "+sı/+si" şeklinde; iyelik I. çokluk kişi eki "+mız/+miz" şeklinde; iyelik II. çokluk kişi eki "+nız/+niz" şeklinde; iyelik III. çokluk kişi eki, "-ları/-leri" şeklindedir. İyelik ekleri çeşitli ses olayları neticesinde birtakım şekli değişikliklere uğramıştır. İyelik eklerinde genellikle yuvarlak dar ünlülü şekiller kullanılmaz. Yuvarlak ünlülü kelimelerden sonra da düz dar ünlülü şekiller kullanılır. İyelik ekleriyle kullanılan bağlayıcı ünlü genellikle düz dar ünlüden oluşmaktadır. İyelik ekleri, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu, düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu, düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür. Van Küresin Ağzı'nda nadir de olsa iyelik eklerinin kullanılmadığı ya da düştüğü görülür.

Van Küresin Ağzı'nda bütün haber kipleri kullanılmaktadır. Görülen geçmiş zaman eki "-dı/-di/-tı/-ti" şeklinde olup Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle 1. teklik çekiminde az sayıda da olsa yuvarlak ünlülü şekillerin kullanıldığı görülür. Çekimi iyelik kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır. Gelecek zaman eki "-acax/-ecek/-ecax" şeklinde olup ses olayları neticesinde "-aca/-ece/-ca/-ce" şeklini aldığı görülür. Çekimi zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır.

Geniş zaman eki "-ar/-er/-r" şeklinde olup Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle az da olsa bazı fillere "-ır" şeklinde gelir. Bazen "-ır" şeklinin ünsüzünün düştüğü görülür. Hem geniş zaman kipi çekiminde hem de şimdiki zaman kipi çekiminde "-ır" ekinin kullanılması, karışıklığa neden olmuştur. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli I. ve II. kişilerde "-mar/-mer", III. kişilerde "-maz/-mez" ekiyle yapılmaktadır. I. ve II. kişilerde olumsuz eki olarak kullanılan "-mar/-mer" eki olumsuzluk ekine geniş zaman ekinin getirilmesiyle oluşmuştur. I. teklik kişi

olumsuz çekiminde Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle nadir de olsa "-ma/-me" olumsuzluk ekinin kullanıldığı görülür.

Duyulan geçmiş zaman kipi eki "-mış/-miş" şeklinde olup çekimi zamir kökenli kişi ekleriyle yapılmaktadır. Duyulan geçmiş zaman kipi III. kişi çekimlerinde duyulan geçmiş zaman kipi eki olan "-mış/-miş" ekinin yanı sıra "-ıp/-ip" zarf fiil eki de duyulan geçmiş zaman eki olarak kullanılır. Eski Türkçe'den beri kullanılan bu ek, Eski Anadolu Türkçesi'nde de varlığını korumuş, Türkiye Türkçesi'nde kullanımdan düşmüştür. Ancak Azerbaycan Türkçesi'nde II. ve III. kişilerde kullanılmaya devam etmektedir. Söz konusu eklerin dışında duyulan geçmiş zaman kipi III. kişi çekimlerinde "-ıt/-it" eki de kullanılmaktadır. Çekimi zamir kökenli kişi ekleriyle yapılmaktadır. Birleşik çekimleri de olan bu ek, Azerbaycan ve Güney Azerbaycan Türkçesi'nde kullanılmamaktadır. İncelenmesi gereken ilginç bir ektir.

Van Küresin Ağzı'nda üç tip şimdiki zaman çekimi mevcuttur. I. Tip şimdiki zaman eki "-ır/-ir" şeklinde olup ekin ünsüzü düşünce ek "-ı/-i" şeklini alır. Çekimi zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır. Olumsuzluk ekinin ünlüsü ile ekin ünlüsü kaynaşarak "-mir" şeklini almıştır. II. Tip şimdiki zaman çekiminde "-ér" eki kullanılmaktadır. Bazı fiillerde ünsüz düşmesi neticesinde "-é" şeklini aldığı görülür. Çekimi zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-mér" olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır. III. Tip şimdiki zaman çekiminde Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle "-yòr" eki kullanılmaktadır. Türkiye Türkçesi'nden farkı, ekin ünlüsünün darlaşma eğilimi göstermesidir. Bazı fiillerde ekin "-yur" şeklinde kullanıldığı görülür. Çekimi zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır. Şimdiki zamanın bütün tiplerinde ekler çok şekilli olmadığı için eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanılır.

Van Küresin Ağzı'nda bütün tasarlama kipleri kullanılmaktadır. Gereklilik kipi çekiminde "-malı/-meli" eki kullanılmadığından gereklilik anlamı "-malı/-meli" ekiyle değil, "gereki" ve "lazım" kelimeleriyle sağlanmaktadır. Bu durum Eski

Türkçe ile benzerlik göstermektedir. Şart kipi eki "-sa/-se" şeklinde olup çekimi iyelik kökenli kişi ekleriyle; istek kipi eki "-a/-e" şeklinde olup çekimi zamir kökenli kişi ekleriyle yapılmaktadır. Ekler, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

Emir kipi ekleri, I. teklik kişi çekiminde ek "-ım" şeklinde; II. teklik kişi çekimi eksiz; III. teklik kişi çekiminde ek "-sın" şeklinde; I. çokluk kişi çekiminde ek "-alım/elım" şeklinde; II. çokluk kişi çekiminde ek "-ın/-in" şeklinde; III. çokluk kişi çekiminde ek "-sınlar/-sinler" şeklindedir. Emir ekleri, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

Van Küresin Ağzı'nda birleşik kiplerin hikâye birleşik çekimi, rivayet birleşik çekimi, şart birleşik çekimi olmak üzere bütün çekimleri mevcuttur. Bu çekimlerden hikâye birleşik çekimi çok işlek olarak kullanılırken rivayet birleşik çekimi ve şart birleşik çekimi işlek değildir. Van Küresin Ağzı'nda Azerbaycan Türkçesi'nde ve Güney Azerbaycan Türkçesi'nde olduğu gibi Türkiye Türkçesi'nden farklı olarak rivayet birleşik çekimi yerine basit çekim yani duyulan geçmiş zaman çekimi; birleşik şart çekimi yerine basit şart çekimi tercih edilmektedir. Bu yüzden rivayet birleşik çekimi ve birleşik şart çekimi pek kullanılmamaktadır.

Birleşik çekimlerde ek fiil genellikle düşer. Bazen gerektiği halde kaynaştırma ünsüzünün kullanılmadığı örnekler görülür. Birleşik çekim ekleri, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

Van Küresin Ağzı'nda kişi ekleri olarak zamir kökenli kişi ekleri, iyelik kökenli kişi ekleri ve 3. tip kişi ekleri olarak adlandırılan emir ekleri kullanılmaktadır.Van Küresin Ağzı'nda zamir kökenli I. teklik kişi eki "-am/-em" şeklinde; zamir kökenli II. teklik kişi eki "-san/-sen" şeklinde; zamir kökenli III.

teklik kişi eki düşmüş, zamir kökenli I. çokluk kişi eki "-ıx" şeklinde; zamir kökenli II. çokluk kişi eki "-sız/-siz" şeklinde; zamir kökenli III. çokluk kişi eki "-lar/-ler" şeklindedir. İyelik kökenli I. teklik kişi eki "-m" şeklinde; iyelik kökenli II. teklik kişi eki "-n" şeklinde; iyelik kökenli III. teklik kişi eki düşmüş, iyelik kökenli I. çokluk kişi eki "-k/-x" şeklinde; iyelik kökenli II. çokluk kişi eki "-z" şeklinde; iyelik kökenli III. çokluk kişi eki "-lar/-ler" şeklindedir.

Van Küresin Ağzı'nda kişi ekleri ses olayları neticesinde şeklen birtakım değişikliklere uğramışlardır. Görülen geçmiş zaman kipi ve şart kipi çekiminde iyelik kökenli kişi ekleri; diğer kiplerde zamir kökenli kişi ekleri kullanılmaktadır. Fakat nadir de olsa zamir kökenli kişi ekleri ile iyelik kökenli kişi eklerinin birbirlerinin yerine kullanıldığı görülür. Zaman zaman Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle kişi eklerinin Türkiye Türkçesi'nde kullanılan şekilleri kullanılır. Kişi eklerinin yuvarlak ünlülü şekilleri genellikle kullanılmaz. Kişi ekleri, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanıldığı görülür.

Van Küresin Ağzı'nda hem isim hem de fiil cümlelerinde soru anlamı soru sözcükleri, vurgu ve tonlamayla sağlanır. Soru anlamı vurgu ile sağlandığı için soru eki kullanılmamaktadır. Soru eki görevi gören vurgu, genellikle sondan bir önceki hece üzerine gelir, bazen de son hece üzerindedir. Ancak bazen Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle soru ekinin kullanıldığı görülür. İncelenen metinlerde kullanılan soru ekleri, Azerbaycan Türkçesi'ndeki gibi bütün çekim eklerinden sonra gelmek yerine, Türkiye Türkçesi'ndeki gibi kişi eklerinden önce kullanılmıştır. Bu kullanımlarda hem düz ünlülü hem de yuvarlak ünlülü kelimelerden sonra soru ekinin düz dar ünlülü "+mı/+mi" şekli kullanılmaktadır.

Van Küresin Ağzı'nda ek fiilin geniş zaman, duyulan geçmiş zaman, görülen geçmiş zaman ve şart kipi olmak üzere bütün çekimleri mevcuttur. Ek fiilin geniş zaman çekiminde Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi ek fiil ve geniş zaman eki tamamen düşmüş, çekim zamir kökenli kişi ekleriyle yapılmaktadır. Bu çekimde zamir kökenli III. teklik ve çokluk kişi ekleri korunmuştur. Ek fiilin duyulan geçmiş

zaman eki "-mış/-miş" şeklinde;ek fiilin görülen geçmiş zaman eki "-dı/-di" şeklinde; ek fiilin şart kipi eki "-sa/-se" şeklindedir. Bütün çekimlerin olumsuz şekilleri "değil" edatıyla; soru şekilleri, Van Küresin Ağzı'nda soru anlamı soru sözcükleri ve vurguyla sağlandığı için vurguyla yapılır.

Van Küresin Ağzı'nda ek fiil çekimlerinde ek fiil genellikle korunur. Bu çekimlerden görülen geçmiş zaman çekimi ve geniş zaman çekimi çok işlek olarak kullanılırken duyulan geçmiş zaman ve şart çekimi işlek değildir. Ek fiil çekimlerinde kip ekleri, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanıldığı görülür. Ayrıca bu çekimlerde bazen gerektiği halde kaynaştırma ünsüzünün kullanılmadığı örnekler görülür.

Van Küresin Ağzı'nda "+ax", "+an-/+en-", "+ar/+er/+şar/+şer", "-arı/-eri/-rı", "+ca/+ce/+ça/+çe", "+can/+cen", "+cı/+ci/+çı/ +çi", "+cıx/+cix", "+daş/+deş", "+dırıx", "+gil", "+h/+x", "+l", "+qa", "+man/+men", "+bâz", "+dâr", "+gâh", "+istan", "+ya/+ye", "+kan /+ken", "+ki", "+la", "+leyin", "+lı/+li", "+lıx/+lix", "+ncı/+nci", "+sız/+siz", "+sul", "+tı/+ti", "+yet/+yat" ve "+ça/+çe" isimden isim yapım eki ile "bi+" ve "na+" ön ekleri olmak üzere 34 tane isimden isim yapım eki; "-a/-e", "-acak/-ecek/-acax", "-ax/-eh/-ek", "-alı/-eli", "-an/-en", "-anda/-ende", "-ar/-er/-ır/-ir/-r", "-cax/-cex", "-ç/-nç", "-dıxça/-tıxça", "-dık/-dik/-tık/-tik", "-eleh ", "-enek", "-ga/-qa", "-gan/-qan", "-ge", "-geç/-geş", "-gı/-gi/-gu/-gü/-qı", "-gın/-gun/-gün/-kın/-kin", "-ı/-i", "-ıban/-iben", "-ıcı/-ici", "-ım/-im/-m", "-ınca/-ınce", "-ıp/-ip", "-ış/-iş", "-ışıx", "-k/-x/-h", "-ken", "-ma/-me", "-maca/-mece", "-madan/-meden", "-mak/-mek","-maz/-mez", "-man/-men", "-mur", "-n", "-si", "-t ", "-tı/-ti" ve "-v" fiilden isim yapım eki olmak üzere 41 tane fiilden isim yapım eki; "+a-/+e-", "+al-/+el-/+l-", "+ar-/+er-", "+da-", "+ık-/+ik-", "+la-/+le-", "+lan-/+len-" ve "+laş-/+leş-" isimden fiil yapım eki olmak üzere 8 tane isimden fiil yapım eki; "-a-/-e-", "-ala-/-ele-", "-ar-/-er-/-ır-/-ir-/-r-", "-dır-/-tır-", "-k-", "-l-", "-ma-/-me-", "-n-", "-p-", "-se-", "-ş-" ve "-t-" fiilden fiil yapım eki olmak üzere 12 tane fiilden fiil yapım eki kullanılmıştır. Bu ekler eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu, düzlük

yuvarlaklık uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından her zaman uyum sağlamaz, bazen kalınlık incelik uyumu, düzlük yuvarlaklık uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumuna aykırı kullanımlar görülür.

Bu çalışmadaki metinler, söz varlığı, ses bilgisi ve şekil bilgisi incelemesi, Van Küresin Ağzı'nın Güney Azerbaycan Türkçesi'nin ağzı olduğunu göstermektedir. Bu ağız, Güney Azerbaycan Türkçesi'nin ağzı olmakla birlikte doğal olarak ses bilgisi, şekil bilgisi ve söz varlığı bakımından Türkiye Türkçesi'nden etkilenmiştir. İçerisinde Azerî Türkçesi ve ağızlarında kullanılan fakat Türkiye Türkçesi'nde kullanılmayan Eski Türkçe ve Orta Türkçe menşeli birçok kelimenin de olduğu zengin bir kelime hazinesine sahiptir.

Oğuz Türkçesi'nin çağdaş kollarından olan Azerbaycan Türkçesi'nin sadece Azerbaycan Cumhuriyeti sınırları içindeki ağızlarının atlası bulunmaktadır. Bu çalışma, Türkçe'nin kullanılma alanlarının belirlenmesine, Azerbaycan Cumhuriyeti dışındaki Azerî ağızlarının atlasının çıkarılmasına ve folklor çalışmalarına katkıda bulunacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

METİNLER

Metin Numarası	**01**
Anlatan	Senem AKBAŞ
Yaşı	75
Derleme Yeri	Van - Merkez - Karagündüz Köyü
Eğitim Durumu	Okuryazar değil
Konu	Anılar- Yemekler- Van Depremi- Düğün gelenekleri

ismım senem akbaş wallah yaşımı bılmirım atmiş yetmiş yaşında varım he walla qeregünız köyında otırérem ineh var qoyın var onnan sora ehmeh yapammax var ahan bêle çalışmax var men wallah bılmirım burda doğmışam qeregünızde doğmışam anam babam qaregünızde babamın adı esker anamın adı güller çocıxlığım da êle öynirdıx çocıxlarnan öynerdıx qızlarnan öynirdıx wallaha onı bılmirem yo wala nağıl bılmirem quran bılmirım burda düyin burda yapılér̦ qabaxça nişan yapılér üzüh taxılér onnan sora nişan yapılér onnan sore xıne qoyélle gêlını götırélle aha bêle mêım wala men bılmirım o zaman nasıl mêım ḥayatım amcanı gittım buldım da amca geldı mênı buldı men oni bulmadım amca lemızgırtten geldı burda menı buldi he walla kırattı köyınnen kırattı köyında qalérdi ordan geldı menı burda buldı menı göttı gitti wana wandan gittıx köye köyden gine geldıx köye yo yo gittıx gittıx dugin yaptıx he düyin yaptıx ne yaptıla apardıla da ne yapacaxla dügin yaptıla apardıla davıl çalille saz çalille ha bêle aparille qurban olım sene yo walla başqa bişe yoxtı başqa bişe ne olacax çocıx menım menım bi çocığım bi ġızım qonyadadı iki ġızım wandadı bi ġızım burdadı bir oğlım ıstambulda denızde boğıldi gittı düştı denıze onnan sora bir oğlım da wandadı indi evi kendısi ôle çalışér araştırmadadı biri dörd oğlım da burdadı biri yanımdadı üçü de ayrıdı walla işlei yoxtı walla işlei yoxtı boştıla birinın işi var tey araştırmada he wala vala boştıla he wala gidıple gidıple beş te qızım beşten çıxıp he gidıple wala ġızım beşten çıxıp he wala yasemin beşten çıxıp yo yo bız ḥeyvan beslemérıx ineyımız var gidıp çöle serdar he walla axşam gelér wala êle bêle geçér günımız bêle geçér qocam befat etti oğlım befat etti he tendır evımız ordadı ehmeh pişirérıx wala yo wala men de yapirem gêlın de yapir ikımızde yapérıx wala bizım geşlığımızde ḥeyat xoşidi ındi xoş deyil he be ındi walla be

geşlığımızde dışariye çıxabilérdıx öynérdıx gidérdıx gelérdıx indi kimse o qadder ne gelér ne gidér ne adam var ne bişe var qomşı yoxtı ki indi herkes öz evında gendı evında he ėttıx be depremı ėtmedıx deprem nasıl oldı deprem bizim kişi yataxtaydi orda yatmişti ahan yataxtaydi aha derpem menım de bi tene bu ġonyadan bi adam gelmişti qardaşıydı onın yanındaydi o gitti dışarıya men de otımiştım bu ḥeyatta heresında birında men otımiştım birında de qadın otımişti bızi sılkeledi yanı bu dünya başımıza çökti walla bu ev çöhti başımıza êle bêle çöhtı durdı ha torpax tökildi başımıza ha onnan sora qaştıx dışarıya men qaştım dışarıya bayan dedi qaşma qaşma men qaştım bayan geldi burda men bayanı tuttım bayan da burda düşacayi̯di yere qaştıx dışarıya bız gittıx orıya gittıx orda he bu yerını orda serdıx biraz orda qaldıx axşamacen axşam gittıx bi qomşının evına bi qaş gün bi evde iki evde qaldıx onnan sora geldıx evımıze bi yėre gitmedıx evımıze êle yaşadıx terpemı evımızde yaşadıx ta herıf reḥmete gitti hele de evımızde yaşérıx hele de yaşérıx bıze ne qontê verdıle ne zate ev verdıle hiş bişe vermedıle wala bıze yardım vermedıle quran mene vermedıle verdıle êle çadır verdıle mene onnan sora bi tene çadır verdıle mene onnan sore de bi defe de bir iki tene êle iki tene un verdıle iki yanı biraz qab qaşax bulaşıx mulaşıx yiyacax işi verdıle wala bişe vermedıle wallah he wallah bıze o qadde yardım vermedıle he walla ġorxérıx walla ġorhérıx walla indi de ġorxérıx he walla walla indi de menlen oğlan gêlın evde yatérıx gine ġorxérıx qaçérıh dişariye wallah he walla ġorxérıx qardaş he wallah küresinler de qaçér da külbaşlar qaşérle küresinler de qaşérle dişariya irannan irannan gelıple irannan hepsi irannan gelıp he kengenlerı bılmerım sarıxlar irannan gelıp hepsi irannan gelıp kengenler de sızsız da kengenler de budır bu̯nlardı da walla kengenler êle bılmirım nėrden gelıple hemı de qeregünızdaydıle gidıple wana hepsi gidıp wana küresinile̯ wallah bılmim bu köyden başqa daha hepsi irande u tereftedı bu terefte yoxtı alaköy var qasımoğlı var dıréşın var her yėr onnar var onnar hamı küresınidı̯r da he walla küresınidı qurban olım burdadı da buranı vâ görsenir bu baxçe onındı be bu baxçe dedêndı baxçe de dedêndı bu ev de dedêndı görsené bu onın deyil bu durdı xalanındı deyil aşağı köyacan zate hacı necatın aşağı köyde evlei var oraları çekeydız oralaı he wallah mêim babam o zaman mêim babamı bılisen mêim babam o zaman men bêle çocıxken bi tene qardaşım var bi men bêle ha bizım babamızı öldırıple erçehler öldırdıle wallah bi tene onın qardaşı varidi çox pisidi ḥelqın qabağını kestı o da vurdı babamı

öldıré babam bız u̱şaxken öldı babam yâdımıza duşmir yanı o qadda êle duşir bız hamı qalmışıx bala bala qardaşlarımıṉ indi dördü ölıp biri qalıp bi qardaşım var bi men bi qardaşım qalmışıx he wallah diyer qardaşım bi qardaşım ġalıp he walla o da bi qardaşım he onnaın çocıxlaı var onnaın çocıhlaı da serdarın zadıdı da xalalarıdı da aytan nurtan bunnaın çocıxları qalıp walla çocıxları qalan qardaşım êle sakkettı onı işi yoxtı sakkettı elınen gelmir ki iş göre oğlannarı çalışér oğlannarı banqadadıla daryededıle iştedıle onnar iştedıle onnar çoxtan gidıple wana he onnar çoxtan gidıple wana he qardaşlaım çoxtan wana gidıp hepsi teh men yalnız burda qalmişem qardaşlarım bacılarım hepsi wandadı mêim exrebalarım hepsı wanda men êle yalnız burda qalmişam hepsi ordadıla he walla yo walla görmedım wallah onnar yâdımda yoxtı men bılmerem men bılmerem düz diyérıx men eyri meyri qonışmaram düz qonışaram menım eriynen yalannan falannan aram yoxtı xestelığım war walla walla tasiyonım war walla qelbım war wala eyaxlarım hiş gelmir eyaxlarım ağrér walla wallah eyaxlarımṉan raḥatsızam eyaxlarım ağrér qelbım war tasiyonım war ha bêle ha wala sabax qaxirem axşamacan hiş bi iş yapmaram gêlın yapér bi iş oldi bi yemeh yaparam êle bi ya tendır oldı yandırıram ehmeh yaparam oldı yapabılsem ineyi saxsam sağabılırem hele sağamirem daha hepsını gêlın sağı daha sağamirem daha eskiden sağérdım indi sağamirem yo wala indi sağmirem he ne edım ėylıyammerım da he herkes menı tanir he herkes mêım milletımden çox millet var ha bılir serdar bılı kimse burda yoxtı hepsı wandadı he wala wana gidıple teh men qalmişem men qalmişem yo terpemde burda bişe olmadi yani herkes dişariye qaşti bi qalax ta yıxılmadi herkes qaşti dışariya ama mêım oğlannarım ikisının evı yıxıldi onnar êle özleṛıṉe yenıden ev yapélle he wala yenıden özleṛına ev yapélle he onın dışında bi zat yoxtı yenı ev yapélle özleına yanı köyde bişe yoxtı he köyde wala bişe yoxtı qonte verdıle herkese wala mene vermedıle wala men de ıxtıyârım eyaxlarım ağrir aha indi de qaçande wala qapını gėce de çohı açıx qoyirem ġorxirem qaçérem eşı̱ke wala o ginlerde gine terpeşti wanda bılmerem burda ha bızı qapını dayirem atérem dişariya wala oğlanna gêlın yatir men de êle a bu çocıxnan yatirem gine de ġorxirem adam ġorxir ġorxmér ġorxérıx helâ da sarsıntı war he wala bax peyâmız çatliyıp çatı vurmış çatliyıp tendır evımız çatliyıp geldıle baxtıla bişe de vermedıle ama para verdıle walla bir milyar iki yüz verdıle walla he walla verdıle bir milyar iki yüz verdıle be u̱danacam yoo verdıle wala verdıle he wala he gidérdım fatma külbaş gittı

da allah rexmet ėlesın fatma çox xoşti way niye tanımidim wala êle xoşidile êle onnarna menım bacım onnarın gêliniydi menım bacın kengenl̦ileрın gelinidi serdar bılér menım bacım orda befat ėtti kengenleın gêliniydi kıbo he o kengenleın gêlinidi he orda befat ėtti indi onın oğlı var he walla istérem niye istemérım yarvarérım çox istérım elıme düşmér he walla he yaparam niye yapmirem şehırde daha iyi yaparam be burda işliyebılirem işliyemirem kârdan duştıx işliye işliye şehırde hiş olmassa biraz otırırax he emehli olmişem emehli qocam emehlidi emehli olmişem mêım qocam emehlidi he emehlidi su işlerında su işlerınnen su işlerınen emehli walla onnan ôle xoş tanıştıx o çox xoşidi allah ona reḥmet etsın he he mene êle yardım ėderdı êle yardım ėderdı ahıra gelérdi yardım ėlérdi danışırdi her iş görérdi mene he walla allah ona reḥmet etsın be bura küçedı daha he reḥet etmeh i̦çın istiyirem bi oğlım var dedım işe girse gidım oğlımın işi yox güci yox gidım nêre men bi yeddi yüz ma'aşnen geçinebılirem yedi yüz ma'aş var yedi yüz ma'aşı men eve verım yoxsa kiraya verım he var var wala var çox şükür allah qoyıp gidene reḥmet etsın qoyıp gidıp allah ona reḥmet etsın onı alérem alérem bunın da iki çocığı var bi qarısı var bi özı̦ var onnarı geçındırırım he walla beş altı tene malı var onın oğlan wala mêım oğlım xestedı oğlımın eyağı serdar bıli kesılıp bir eyağını da atıp bir eyağı hestedı indi aparıp gidıple areştırmada dünneyin sıra aldi areştırmada yatélle o da onın yanında qalér he wala onın yanında qalér he wala onın yanında qalér anju yapıpla yatırıpla onın yanında qalér men êle fazla iş yapardım êle her iş ayran qızdırırdım tendır yandırırdım ayran çürıdırdım ehmeh yapardım mal sağardım qoyın sağardım indi hiş bişe de sağamirım daha he he o zaman her şe alehtırih yoxidi o zaman çırağidi o zaman çırağ yanérdi hardaydi alehtıríh görerdıx çırağidi peyeye çırağlen gidérdıx axurlara çırağlen gidérdıx alatıríh qoyıp gidene allah reḥmet etsın sora aletıríh çıxti allah reḥmet etsın qoyıp gidene tarla ekérdıx tarla biçérıx tarla buğdâ buğdânı he buğdânı bılirsen ne yapérdıx buğdânı biçérdıx getırérdıx burda patesımız varidi patese vurérdıx ayırérdıx saman ayri buğdâ ayri getırérdıx eve ha otımızı getırér̦dıx vurér̦dıx taya bız ot alérıx wala bizım ot motımız yoxtı tayaye vurmişıx ha aha béle getıréx vuréx ha wala geçileri sattım men herıf öldi saxliyemmedım sattım qoyınnarı geçileri sattım inehler qalıp altı inêyim var altı buzâım var aha bêle he walla şimdi çölde he wala çöle gidıple otlamaya gidıple mêım dilım sızın ıstedığın kimın abla danışmaz abla fuğeredı danışmaz yo yo abla hiş danışmaz abla çox xoştı

çox abla mêım gêlınımdı çox xoştı aramız iyidi allahım onnan razı ossun o mennen men onnan çox razıyım allahım onnan razı ossun he herıfın exrebasi menım yox dayısı qızı herıfin he amcaŋın dayısının ġızı men hep exrebadan almışam bi ikisi yabançıdı obırsıleŗ exrebadı biri baldızım qızıdı biri baldızım qızıdı ateştile gelınner de wala xoştıla be gêlınner mene ne erıp evleri ayrıdı herkesın evı ayrıdı herkesın evi ayri işi ayri mêım de evım ayri he wallah en iyısını almişam küçih oğlanı almişam yanıma he walla küçih oğlanı en iyi gêlını de almişem yanıma he wala ikidı iki tene ikidı diğerı de gidıp bilmiyım wala yatıp he wala yatıp wallah menım bêle qomşılarım bêle o qadda xoştıla hepsınnen de allah razı ossın hepsınnen de razıyım he qonışarıx wala qonışarıx o yannen bu yannen qonışarıx sütne yoğırtna tendırne ḫamırne habıle qonışırıx he wala onnarna qonışırıx pendır nice ėyledıx köçelıx nice ėyledıx tendır nice yandırdıx nice gettıx ha bêle qonışırıx çay içerıx bêle he vey allah ona reḫmet etsın yo yo çox xoşidi o walla allah onnan razı ossun urdı xala wala bızi reḫetsız etti ama o yox quran ḫeq için he wala urdı xala qoymérdi tendırı yandırax qoymérdi ehmeh yapax diyerdi tütsi gelé mene duman gelé mene wallah adı allah onnan razı ossın be şükürünün qarısi xecce ıbrıği burdan doldırérdi duvardan verérdi o qadde onı sevérdi quran ḫacı hiş bızi incitmedı allah ona razı reḫmet etsın gidıp he gidıp indı evıne adam qoyıp wallah bu allahverdi var xanonın oğlını qoyıp evıne o da qomşımızdı yanı he walla iyidı he wala iyıdıle hepsı iyıdıle allah sennen de razı ossın allah sennen de razı ossın he wala men özım iyiyem onnar da iyidı men kimseye qarışmaram men ġorxaram bi tavırdan ġorxaram bi sözden ġorxaram bi bişeden ġorxaram men her şeyden ġorxaram razı olmaram qomşıya bêle toyuğına daş atam ne i̧şım men qarışmaram mêım qardaşım qızı bunın anasi qardaşım qızıdı doğma qardaşım ġızıdı bunıŋ anasi aha bız kimseye qarışmarıx ki kímseye kímseye qarışmarıx kímsenın toyuğına qarışmarıx he walla walla ekerıx tarlamız bizım tarlamız yoxtı bız eskiden bunın emcalarıŋın bunlaınkini ekerdıx eskiden serdarın emcasınınkini serdarın babasının büyük babasınınkini ekerdıx daha indi ehmerıx indi üst iki tene üst serdarın emcasının iki tene özımıze zemi almişıx onnarı ekerıx ha o ikısini buğdâ ekerıx he wala buğdâ ekerıx he walla köylile geçımleıni mal saxlélle qoyın saxlélle dawar saxlélle buğdâ ekélle yonca ekélle pennır köçelih satélle bunnarnan saxlélle qoyın satélle geçi satélle mal satélle o gün iki tene dana sattıx bız aha be satérıx verérıx özımıze samana ota getıtex tökax samannığımıza bêle geçımızı

êle saxlerıx eskiden xoşidi o zaman iyiydi indi ḥayat deyışıp o zaman bız işte dışarda qalérdıx öynérdıx gezérdıx dolanérdıx indi dışarda qalammérıx indi qapıları bağlérıx o zaman qapıları bağlamérdıx indi ḥeyat deyışlenıp o zaman qapı bağlérdıx açıx qalérdi axşame kimın qapı açıx qalérdi eşikte ḥeyatta kuçede indi qapını bağlérıx yapamérıx indi ġorxérıx eyâm kötı olıp o zaman iyiyidi ana qurban be indi êle olıp o da çıraxna çıraxna aletırih varıdi çırax varidi o zaman zate bu yandırérdıx qoyérdıx yanérdi lamba taxérdıx dıreye lambanı taxérdıx dıreye ġaz tökérdıx yanérdi indi alatırih var indi alatırih var he vayyi eskiden men ôle çalışırdım ôle çalışırdım menım on tene çocığım varidi walla on tene walla altı oğlanidi dört qızidi men ôle çalışırdım ama indi walla menım üçi öldi iki qız bir oğlan oğlım denızde boğıldı ıstambulda büsbüyih 'askerlığını de yapmişti he wala iki tene de küçih ġızım oldi walla indi obısıla hüzırda beş oğlan dörd qız hüzırdadı he walla yemeh eskiden bız yemeyi wala patatiz ne yapérıx keleduş keleduş pencarnen yapérıx erışte aşi yapérıx Tamates şilesi yapérıx bunnari yapérıx Tamates şilesını mehset qabaxça mercımeyi qoyirıx qaynir Tamates doğrérıx biber doğrérıx onı içıne qayle ossa et olsa et atérıx çolérıx onı yiyérıx he onı yérıx erışte aşın da mercımeh nohıt erışte pencar köçelih vurérıx yérıx onnaı da êle yérıx êle yérıx bız sulı yemeh pişırérıx serdar da bılér ehmeyımızi doğrérıx yérıx başqa bişe başarmérıx sulı yemeh pişırérıx sulı yemeh pişırérıx etnen pişırérıx ehmeyımızı doğrérıx pulaw pişırérıx yemeh pişırérıx gineri pışırérıx ne elımıze duşti bayrem nice bayrem olir bızım bayremımız çox xoş olir walla bi çuwal şeker alérıx dağıdérıx xelqe yemeh yapérıx xelq gelér çocıxlare şekereme verérıx bizım êle bayremımız de êle olér bız de gezérıx sen menım evıme gelér o onın evıne gider o onın evıne gidér gidérıx bız de gidérıx he wala bız de gidérıx gidıyıx mezarrığa herkes ölini ziyaret ėylér mezarıxlara gidérıx mezarrığa gidérıx biraz otırérıx geliyıx şekereme dağıdérıx pisküvit dağıdérıx quran oxıyérıx he quran da oxıyérıx fetḥe verille quran oxıyélle gelirıx ezel gidérdıx denıze götırérdıx aparér denıze yıhérdıx indi denız menız yoxtı götırlenıp şimdı evde yıxerıx makine var çamaşır makine ındi çamaşır makinesi var çamaşır makinesinde yuy̆érıx daha indı evde partal yuy̆érıx néhre de var ayran çalqérıx ceyranda he indı da makine yoxtı daha yayıxnan çaxlérdıx indı ceyran makinesi var daha qolay olıp walla ındi maye qolay olıp pennir mayasi qolay olıp indi çaxlamax qolay olıp ceyran makinesını çamaşır qolay olıp her şey qolay olıp he wala her şe qolay olıp eskiden ôle deyıldi

indi qolay olıp walla mêım anam babam men uşaxken ölıple hiş şu anda aklıma gelmir bılmirım men balaken ölıple anam da babam da biz ôle bêle qalmişıx mennen qardaşım obırsıle obısi bacım bi tene bacım vardi öldi allah reḥmetıne gitti kengenleın gêlınidi a üş tene qardaşım dört tene qardaşım öldi bi qardaş bi bacı men qalmişıx ikımız he görişérıx wala walla özımıze qonışérıx ne qonışax xoş beş elını öpérım o da menım başımi öpér qonışérıx qardaşımdı ne qonışax he ayranı eskiden çaxlérdıx tökérdıx yollara tökérdıx gidérdı yulenırdı yollar indi elıyıple para herkes satir paraya verir be ındi para verir paraya verélle yo eskiden para etmirdi ki indi para ėylir eskiden yağ yığérdıx tenekelernen sarı yağ yığérdıx çalqérdıx yığérdıx indi para ėylélle para olıp ayran köçelih para olıp hepi paraynandı hazır ceyran olıp taxer dıreye hazır çaxlér çamaşır makinesi hazır olıp eskiden yoxidi ki eskiden bi qelıp sabunnan teşte partalları çalérdıx çocıxlaın partallaını çocıxlaımıza partal giydırmezdıx partal tapammazdıx eskiden indi her şe bol olıp he beyenmille daha indi daha giymille beyenmille eskiden mêım çocıxlarım yalın ayax gezerdıle dôt tene çocığım oğlım varıdi yalınayax gezerdıle yo wallah wallah tapammazdım eyaxlaına üstleıne partal tapammazdın eskiden indi daha üş alélle dörd alélle beş alélle indi daha eski götırlenıp eskıden bu şekerı bız tapamirdıx çay içax vaxtında indi boldı her şe be eskiden alérdıx eskiden bu vayidi indi ucızdı alérıx eskiden yoxidi yox kímsede yoxidi indi daha bollıx olıp herkes işe girıp herkes çalışér alér getırér be qurban olım yox o zaman iş hardaydi iş yoxidi ki o zaman he herkes bağında baxçasında ne var onı yėrdi ha be onın babasi indi işe girip mêım oğlım araştırmaye işe girıp be o zaman iş yoxidi ki be o zaman iş varidi qurban olım sene he wala daha insanla iş kes beyenmélle he walla yox yeni geldi remezannıx êle xoş geçti baxçe qabaxça qabax payize düşérdi indi yaya düşıp bu iki senedı yaya orıc olérıx he walla yaya duşıp yaza duşıp qurban olım sene he walla hele de hele yaza düşecax hele gine yaza düşecax daha yawaş yawaş gelecax buhara onnan sora qış walla eskiden serdar be tutan tutér tutmiyan da yėr walla tutan tutir günner uzundı tutmiyan da yėr quran tutmiyan da yėr be eskiden tutérdıle ındi tutmıyen de yėr serdar qurban olım sene yo wala ôle dışarda aşikert yėrle be gidélle qardaş çöle ot biçélle buğdâ biçélle be yorılélle dedengil orış yemezdıle külbaşlar eskiden yemirdıle walla eskiler yemezdi wallah gidérdıle ḥâşâ çayda êle yıxanırdıla çıxérdıle üstleını giyérdıle indikiler yėrle dutammélle ıxtiyarla şekeri olannar yėr dutmille yox walla walla eskiden êle

evleımız köliyidi qepqera köliydi êle bêle a bêle tendır evında otırérdıx yeniden düz olıp indı her şe olıp daha her şe var televzon var teyip var Puz dolabı var çamaşır makinesi var wala ezelde hiş zâdımız yoxidi he walla o zaman bılmiyım nasıl saxlérdıx wala ėylenérdi atérdıx gidérdi quran be ėylenérdi da indi iki Puz dolabımız var biri orda biri içerde quran he quran eskiden hiş bişe tapamérdıx cacığı yoğırdi yoxidi ki êle serdarın baba anasınki varidi yoxidi eskiden yoxidi xecci kimdı o mêim dayım avradidi öldi çoxtan öldi yo walla o mêım dayım avradidi o wandaydi burda deyildi ki walla uşaxken yâdıma düşér yâdıma düşmir ki o zaman uşaxidım babam ölende küçiyıdım men de küçiyıdım qardaşım da küçiyıdi he ölende küçiyıdıx walla bıze de qardaşlarım baxtı özım anam baxtı anam da bız qocaya gidennen sora anam da öldi anam baxtı bıze bız gittıx qocaya qardaşlaım evlendı anam öldi he walla he walla çekıp menım anam çox çehti be qocasını öldırdıle anam hamı bızi bala bala saxladı evlendırdı 'asker ėtti he wallah sora anam da öldi he walla ḥelme senın öz zattı daha onın anasıdı ḥelme rexmettıx de ölıt da çoxtan ölıt vey men xatırlamirem ḥelme reḥmetıx ölende men qocadaydım emíne varidi bizım aynur varidı menım ġucağımda bee ḥelme reḥmetıx taze ölıp ḥelmeyne allah reḥmet ėtsın anası onın anasına çox xoşidi ġardaşım yėngem xoşidi meṇım üç tene yėngem öldi üçi de xoşidi bir yėngem qalıp indi üş tene yėngem ölıp he walla he walla teh bir yėngem qalıp indi onın da qocası ölıp he wala bi yėngem var indi bunın qızı oxıyérdi tip pakıltesında gittım orda taptım ġonyada menım qızım ġonyada qızım ġonyada qocadadı aha gittım orda taptım onı ha qızım ġonyada qocadadı da leyla wala qocası da belediyede çalışérdi belediye şefidı ordadı qızım ġonyadadı he giderem qışın giderem yazın gelılem he walla giderem ġonyaya giderem he wala ġonya iyıdı qonya çox xoştı qonya her tereften iyıdı e be bılirem indi bizım şükrinın oğlını verıple orıye dörd sene oxıyacax veysını ġazıteçılıx dörd seneyecen oxıyacah oğlan dörd seneyece oxıyecax dörd yılı qazanıp he wala qonya iyıdı qonya iyıdı şükürın oğlıdı qonya selçuxlını qazanıp dörd seneyeceṇ oxıyacax dörd sene sora ġazıteçılıx olıcax indi ayda iki yüz iki yüz verecaxle yanı para verecaxla oxıya qonyada menım oğlım var qızım var wala hiş bi yere gitmemişem onnara gitmişem bi sene irana gitmişem gidecem bu sene antalyaye qardaşım oğlannarı ordadı wana giderem her yere giderım keyfım nerenı istedi irana iranda da teyzem oğlannarı var orda he teyzem he paşaportım var indı de gitsem yo wala qardaşım reḥmete gitti qardaşımnen gidérdıx

onnan gidérdıx he wala berabar gidérdıx iranda exrebalarım var teyzem oğlannarı var teyzem qızlerı var yirmi gün qaldım orda he wala iranda qaldım he walla bızım dildıle bizım dildıle onnar onnar da bizım kibın erışte aşı yaptıla yémeh yaptıla küfte yaptıla şôra diyerıx bıze şôra yaptıla be her şe yaptıla şôra patatestı da patates yémeği bibar damatez salça yapérıx onı da qoyérıx içıne wala iran da 'ayni bizım bura kibın ha bele bura kibın bêle duvarlar ḥeyatı var duvarları var bizım bura kibın onın onnarın evlerı ama direhlerı demırdi evlerı ağaş kibın ağaş basma ama direhler demırdi çelihtıle çelihtıle yoo sobalaı var mazot ġaz yağını yandırélle he ġaz yağını yandırélle yo yo ġaz yağı tökélle soba yanir ateş yanir walla onnarın ḥayatı bızden iyidi bız soba yandırérıx kömır tökérıx ağaş tökérıx onnar êle ḥazır mazotı tökérle aha yanir sobaları o mazot sobalari he bêle onnarın semâwarrarı war bêle semâwarrarı war büyih semâvarrar onnarı taxélle duvara onnar durmadan êle mazotnan yanér qaynir çay içélle onnarın çayları bizden güzeldı onnarın yemehlerı bizden güzeldı he wallah onnar ôle orda eşya ucız vermax ucız almax ucız her şey ucız yélle içélle he bizım para qıymetti onnaın paranı qıymetı yoxtı bızım para orda geşmer ha bızım para orda geşmer onnaın parasi çox orda geçer bız burda êle bıl bi adamın çeyızıne yüz elli atérıx bılisen onnar orda bır milyar atérle bi milyon onnarın bi milyonı bızım on milyonımız oraın parasi men gidérdıx çeyize nedı bunnar aparille bızım burda yüz ellı milyondı dedı be bır milon da para olıp bır milon nemne dedı qardaş teyzem oğlı dedı teyze qızı bız burda bêle atarıx bizım adetımız sızın paraız burda geşmez bızım paramız burda geçér sızınki geçmér he bızımki daha qıymeti onnaın parasının qıymetı yoxtı wallah düyin görmedım diyim düyin gördım düyin görmedım düyinnerını geldım görmedım onnar da hiş onnarın bi tene mi tene yoxtı onnar da montof ineh saxlélle adama ikisıne adama üçine adama dördıne saxlélle yoncalaında otarélle êle dümdüzdı zemı memı bi tene yoxtı o qadde onnarın ot moti yonca monca ekélle kerdı merdı ekélle suları var he wala suları boldı herkesın ḥeyatındadı suları boldı he wala suları boldı he walla walla ilgilendıle onnar men gitmiştım onnara da teyzem oğlanarıdı teyzem qızlarıdı he wala sağol allah razı ossın qonyada da exrebalarım var exrebalarıma gidirem qızım var exrebalarım var onnara gidirem onnarda qalirem onnarda otırérem onnarda yatém onnarda durérem yo ıstambulda wala yoxtı ıstambulda yoxtı çalışille wala ora gitmedım exrebalarım ordadı ıstambuldadı he walla oraya gitmerem men gittım zate ġonyaya menım orda

exrebam varidi bılisen̰ serap ta orda oxıyérdi bunı men dedım sen menım burda bi qardaşım qızının qızı oxıyér menı aparın bir onı görım dedıle he durdıx mennen o evın sahabının gêlini gittıx gittıx men dedım dedım burda serap war sız zâdıızda dedıle he burdadı ha men biraz ottım zâdın qapısında okılun epey ottım o zaman baxtım serap bi tene qıznan geldi orda gördım serabi gittım bax orda taptım serabi he baxtım orda başörtıli geldi o ordan çıxanda başını örtérdi gelende açirdi da girende açirdi geldi walla orda ottıx qonıştıx serapna he orda gittım men gittım serabı wala orda tip pakiltesında taptım he walla he walla taptım da yani aradım buldum he aradım buldum orda he wala men serabı buldım wala orda oxıyirdi bulmışam yaxındı serabın yeri mêim exrebalarıma yaxınidi ama sen uzax yėrde oxıyérdın qadu sen gidérdın tırambaya binérdın gidérdın duraya yatérdın gėce tırambaya men de minmişem he tırambaya minmişem gezmişem qonyanı gezmişem her yerını qonya çox xoşti tıramba tırambaynen gidérdım men bizım leylanın qaynanasının evi çıxmişti sız oxıyan yerde oranın adına bi yėr diyile yâdımdan geçip ha yo selçuxlu deyil he merama o gidérdıx ya leyla meramda orda meramda he meramda 'asker var he meramda 'asker var orda menım exrebalaım merama yaxındı ha tam yoldadıla ha he ordadıla orıye yaxındıla he orda yaxındıla wala gittım orda serabı taptım he walla serap gelmiş leylagile çijo gelmişti orda oxıdi yox ne arıx mejburi tapacaıx aytani hiş bi senedı üzini görmişem hiş bi senedı aytani görmemişem quran süreyanı görim aytani görmiyem ayten ôle payiz oldi gidér diyarbekire ayzatın yanına serabın yanına he quran be gelmi da bediynen daha gelmi da hani gelir meni sorir qardaşım qızıdı ha men onın anaları da yoxtı babalaı da yoxtı anaları da ölıp babaları da ölıp geş geş ölıpla ha analaı da babalaı da he walla hepı küçih küçih qalıpla he walla

Metin Numarası	**02**
Anlatan	Ümmügülsüm ALICI
Yaşı	76
Derleme Yeri	Van - Merkez - Karagündüz Köyü
Eğitim Durumu	Okuryazar değil
Konu	Masallar - Geçmiş yaşantılar- Anılar

terpemden qabax köyın bizım he onnar telefun açélle günde bize özlerı yıxıldi bura tepreşti osmana diyérle emmisi oğlannari osman dedı ha türkıye terpeşti dedi wala

bura silkeledı az sız özınıze baxın açti dedi bizıx menım gülsım ümmigülsım evet alıci tobe bılmirım on beş sene gittım wana istambula gittım doxtura doxtur dedi yaşın qaç dedım bılmirım bir ellıdır bi on o qadde gülérdi o qadde gülérdi dedım biri ellıdır bir on güldıle güldıle sora gine sorélle qardaş men demedım dedım he walla bılirım bir bostançı var bir de padşah var bostançını bostan ekip ne qaddan gitsen bostan ekip baxti bostançının qızi bir külihte durir bi külbe qeyırıple obisi babasi de duré o yande padşahın oğlının gözi düşti bostançının qızıne dedı bostançi qızi bostanda çaça niçedı yanı qıra qarpuz dedı yerın göyın lengeri göyde otız niçedı be dedı men padşahın oğlı olım bu bostançının qızı ola men munın cevabını veremmesem ölürım da qaldi hiş dinmedi geldi baxti qız eskiden narın saç örerdıle onı aça aça bostannan geldı eve geldı eve dedı gidirem anam başımi öre anası dedi qızım sen dur burda men gidım bi eyax su getırım eskiden sehigler vayidi gidım sene su getırım başın yuyım dedi pekı ana baxtı orda o padşahın oğli geldı baxtı bir adam qutıda havla satir dedı qardaş dedı ha al sana bu altını elbise vèr mene havla vèr mene gidıp dedı wala dedı menım üstımde bi zat yox dedı al menımkileri giy padşahın oğlı üstını de verdi ona gittı onın qapısınnan geşti dedí havla alan havla alan o qız da çağırdi dedi abi qardaş dedi he dedi ge bizım qapıya anam gidıp suya gele havla ala dedí peki o padşahın oğli bılmir ki kimdi êle qıçını qoydi yère qızın üzini gördi gitti qız bir şirin oldi köki ana geldi dedi bu nedi baci havla nedi dedı wallah ana bir adam geldi bizım qapıda dedı havla alan havla alan men de dedım ge menım anam havla ala havla bazar havlasi he qutıda satir qaldi dedi menım üzimi öpti gitti dedı hiş kese deme kimse duymasın anasi dedi bu gine başını hördi gitti bostana gitti biraz bostanda otti kölihte kölih külbe qeyırıple çağırdı dedı bostançi qızi bostanda çaça niçedı dedi yerin göyin lengeri da göyde ıldız niçedí dedı havla verıp öpış almax niçedí qız dedi havla verıp öpış almax niçedi bu durdi qız durdi gitti bir oğlax kesti bunın postını attı üstıne her terefine burıye burıye burıye zıngırav basti gittı dedı padşahgilın qomşıdıle padşahın oğli bılir burda yatir o otax padşahın oğlidi ḥeyatıne de quzı qatir tamam ḥeyatına da quzi qatir quzi de geldi gitti quzilerın içıne padşahın oğli geldi bir yırriye yırriye gitti otağa gitti otağa yıxıldi yatti o ordan çıxti yetişe qız èmehliye èmehliye gitti düz bunın burasında otti dedi ezrayilem senın canını alacam sene qurban olım alma men anamı görım babamı görım elımi görım milletımi görım ge menım canımı al dedı sene seherecen musade verirem sabaḥ senın

canını alacam bu yavaşcana zıngırava çıxti gitti elını bêle oğlan vuré baxé tutti deri da zıngıravli dedi he geldi baci vezirin oğli vekilın oğli gelir dedı dur dedi niye dedi duṛ gidax ge dedı walah sehere mühlet almişam senı qarebasan bılmem neğerıp durdıle hele ehmehı mehmehı yedıle dedı gidax bi bostana dışari gitti bostana dışari dedı bostançi bostanda çaça niçedi dedi yerin göyin lengeri be uldız niçedi dedı be diyér havla verıp öpiş alıp niçedí dedı ezrayil olıp senın canını almax niceydi daha orda bitti bir adam vayidi adı şaxsıvaṛidi tamam bu gitti qaldı mağarada anasi gitti mağarada bunı doğdi attı mağarada dağda qaldi dedıleṛ herkes oğlan doğsa onı öldırecex gittı qaldı mağarada mağarada aç susız baxtı mağarada o aslanın balaları ölıt o yana deyir bu yana deyir o yana deyir geldi memelerını verdi bu oğlan emdi de bir gün de iki gün oğlan aslan süti yemişti bunca oldi büsbüyig oldi aslan daha orṛyede gelmedi gelmedi bir gün vezirın oğlí vekilın oğlí padşahın oğlí çıxarla dağa gezmağa gidelle bi durbin atalla vala baxalla bi tene mağaranın qapısında bi çocıx bu çocığı apardıla biṛ gün ehmeyi qoydıla orṛye çocıx geldi onnardan bitke yedi baxtı xoşti biraz qoydile orıye biraz qoydile orıye buranı da qazdıla bunı örtıle orıya quyiye êle oğlan düşti quyiye gettile bu epey büyidi büyidi saxladılar baxti bir erbax dedi zâd anne dedı ha dedi babam gidi haca bılmir ki neyin nesi bu ne bılir dedi he dedi ana sen odanın kilıdını ver mene men munnara görıx nemne var dedi oğıl birıne hâmmı verecem birını vermiyım dedi niye dedí vala vermiyecem hele ver sene vermiyecem dedi niye elbet munda bişe var dedi vala vermicem dedi vala alacam obisilere baxmir onı verdi gitti baxtı duwarda fotraf var bir qız var orıye diyér çıxma sen men çıxérım dedi men vureyım gidım muna adı oğlanın şaxsıvaridi atını mindi qılıcını götti gitti gitti biṛ qaraca çekılıp göyın üzıne göyın üzıne baxti vurdı qaracanın bi terefi gitti qılışna vurdi baxti bir qız çıxti dedi göyde bir ıldız var adı talıptı sen cevanın derdi menı alıpti altı qardaşım var beşi qalıpti demeh dėvlerın bacısıdi qaldi hiş bu dinmedı dedı qardaş dėvler hardadi dedi bax bu dağın dalında mıslımannnarın yerıdi gitti selamaleykım aleykımeselam mısılmannara selam vermedı dėvler yerle bir oldi onnar hâmı qırdi töhti yėre geldi uzaxtan bi kör dėv vayidi dedı vala bizım qalaçaye bi adam girıp dedí menem dedí sen menım bacımi görmişsen bacım verecem sene dedı senın bacın hele qassın burda dedı senın bacın adı remdenperıdı dedı bacım yanımdan aparidi dedı senı adın nemnedı dedı benım adım remdenperıdı qassın burda hele gidér durdi gitti baxti bi dene qalaçe çekılıp

göyın üzıne bu duvarların başı bütın kelledı way dedı sen hoş geldın göz üste munın adamları munın atını çehti yedi işti dedi qardaş dedi ha dedi seher menne sen güreş tutacaıx dedı mene diyérle remzengi qorxıdan qaçıp üzımın rengi çoxla geldıle mene baş qoydıla gittıle yanı bu başları men öldırmişem dedi tamam seher durdi hım dedı qıznen tutuşti qıznen bu tutuşende qız bêle gösgüni aşti dedi qapa at çepel men onnardan çox görmişem yani memesını gösterdi bu yapmiye munı qoydi yère dedi wallah ona meni alacaxsın dedı wala sen qal burda men gidirem dedi gittı dedi sen allahın gittı baxtı denızın qırağında bir uzun adam durıp eyağa diyér ax gülizâr ax gülizâr ax gülizâr dedi qardaş dedi ha onın desteyin adi gülizâridi dedi qardaş dedi ha dedi menı geçirt o denızın ortasına yeddi denızın men gülizârı sene getırım munı aldı çinine qoydi yirıye yirıye denızı geçırtti denızın ortasına bu baxçenı bağı gezdi o her terefı gezdı baxtı bir aslan teh bir aslan var bi da qız qız da diyi, baxtı gitti xarıldadi gitti qıza yoladı qız dedi sen gelisen menı aparısen aparammazsın özın de geldın qaldın burda dedı yo özım qommaram qız muna yavlar yaxar dedı sen bunın dèvın ruhını al bir gün dedı dèv dedı ha sen allah qız mı qoşér dedí sen onın ruhını al men onın öynıyam sabrım gele sen git gezmağa dedi menım süpırgededi bu qız durdi ama bılér ne anladér süpırgenı düzeḷtti düzeḷtti ôle özıne gelıp dèv qapıdan geldi yèr xarıldadı göy teprendi dèv geldi bêle süpırgeye baxti güldi dedi vallah sen bu sen zatın deyil dedi he vala kösededı tendırı qurtlar yındi bir gün de onı êledi dedı menım şeyın ruhım onda deyil baxçede bi aslanın qarnındadı bi şuşe var şuşenın içındedı iki tene quşti dedi he bu seher bu güne uşti gitti bu qız geldi şaxısmayıl êledi şaxısmayıl gitti baxti dedı odanın orda yani aslan baxçede dedi şaxısmayıl dedi ge mene o şuşeleri o şuşeni ver dedi mene bax diyélle aslan ha dedi men de aslan süti yemişem dedı hansı dağda yedın bız êle men öz dağımızı diyérım axta dağında yanı bizım köyın dağında dedı o menım bacımdi o menım bacım dedi sen menım bacımın sütını yemişsen buranı qarşısının aşağsının bi gün de yar ama şuşenı tez çal yère ha yanı şuşeni tez çalmasan şuşe bêle şuşe yox ağzı qaparaklı bêle ona bêle tez götı çal yère bu êle yamacına girdi baxtı dèv geldi dèv gelır gelmez bu çaldi yere orda saqıt oldi sen muni göt git gittı baxti zati o adam durıp diyér ax ax gülizâr ax gülizâr dedi aldıla men gine gidér gülizârı getırım gülizâr görsetmir o qadde büyih idi gülizârı alér bu çiniye yıriye yıriye gizli geçırtti gülizârı denızı geçırtti denızi hâmı geçırtti geçırtti baxti şey geldi dedi eyil senı su istiyım bulağa eyilende vurdi başini qılışnen baş gitti

yene qaldi bu yane dèv geldi gülizârı getti düz o arapzeni demirem baş qoydıle gittile dedi senı de alacam oldi ona da bi at verdile oldi üç at geldile yetiştile hemen aşağı zada dedı qardaş dedi ha dedi men munı aparacam sen dedi verecem sene dedi he ver qardaş apar diyi diyer qardaş munı meni de apar he aparacam gördıle bir sabax geldi padşah dedı bu at bu qur'an senı öldırecem o gülizârı men alacam gülizârı men alıcam sene vermerem munı gözleŗını ikısını çıxattıla apardıla attılar teee nemxarda quyıya munnar da denızın qırağına qoyıp munın qaleçesını biri dedi arapzen rem atér görex baxax ne diyér ne diyélle ne demille bılir biri de zatan quvvetlıdı diyér gülizârı ölenecen senı vermıyacax ona biri dedi bir bax gör bizım şaxısmayıl nèrdedı dedı vala gözleŗını çıxattıla atılla quyıya fılan bağda bi bağa atıpla bunın da şaxısmayıl da iki tene şîri var onnarı gidér qaldı quyide aslan baxti geldıle gittile dedi giy tüccar geldı bular çıxtıla geldıle yalana dedıle öldırdıx qanı burdadı geldile tücar geldı baxtı burda otırıpla ehmeh atélle o aslannara bu aslannar bu ehmeyi götırér aparér atér qoyélle atélle quyiye munnar dedi gidax görax munnar gidélle gittıla baxtıla ses verdi adam ses aldi adama diyélle inssan cansan nesen çıx kendırrerı salladıla çıxti adam çıxti geldi ottı burda be göz yoxtı ki gidé harıye gidé çıxti ottı orda baxti i̧ki tene quş geldi dedı baci dedı ha dedı sen allahı bılisen bu kimdı dedi kimdı dedi o aslan emiştıren oğlandi dedi bax bız qanı elın bêle sürt bızden qan düşecex çek gözlerıne bu da diyi munnar da diyér sen allah remetti bax gör dedi çıxıt quyıdan çıxattıpla gözleı de yaxçı olıp geldi şaxısmayıl bi güne gèce geldi o durdı qapıda remetti dedi wala geldi o durdi qapıda gelende adamı öldırdi geleni öldırdi adamı yetişti qardaş he qaregünnız ha êle qaregünnız menım köyimdi ana babam irannıdi irannen gelıple he geliple beyimın eqrebasi iranın köyındedi ama anam iranın içındedi yo şehır deyil köydi ôle köydi ha gidisen köye bax burdan geçisen irana bax bu qadda ġam yoxti ne bılisen acam ne bılisen susızam ne bılisen rutem hiş ġam ne yoxti torpağın ġami yoxti he bureye geldıle sıxıṇti ac olille hiş bılmile acıx suzızdı bılmille susızdı ne buldı ne öynedı ne yedi hah bi gün şora bişirélle qurı ehmehnen atélle orda hepsi bılirım bax bir adam vardi zenginidi oğlına dedi oğul dedı ha bi tene oğlı var üş qızı bi oğlı dedı oğul dedi ha dedi bax heḷqten para alma ġurbetten evlenme bir de qumar öyneme dedı bax bu nökerı de bıraxma bu nüker sennen hareye gitsen sennen gitsın nöker yanı xızmetkâr bız diyérıx nöker qaldı dedı baba peki baba öldi gitti akşamaca qumar öynedi bu mal mülk zemi at her zat gitti iki bacı üş baci qaldi bir günneri

dėvler geldi bunnar qumar öynedi biri bacını verdi bir dėv apardi qaldi sonki günı o otuzdi orta bacını bir dėv apardi qaldi xırde baci xırde baci bacini de bir dėv apardi bu qaldi küçih qaldi bu herkes bir dėv apardi birını êle bıl sıreynen dağda ameret qayırıple diyille dėvler qalér orda baciler de qalir orda bu durdu nökere dedi nöker dedı nüker dedi gel çıxax gidax sen daha bi dirl̂ih qomadın ki durax durdıla gittıle bir̂ dağın yamaşında baxtıla valla bi bulax çėşme bulax var orda düştıle dedı padşah ağa dedi bu hiş kesi görmiye menım biraz param var dur men gidım bu köyden biraz ehmeh alım bi de xoroz alım getırım bişırax yiy̆ah gitti ordan bi xorozi aldı ehmeh aldi xorozi getti o xorozın içında bi daş olar bişeyın içında onı bêle boşaldanda baxtı bi üzüh üzüyi taxtı bêle barmağına êle bele baxanda baxti qırx tene ḥerami geldi qıx tene ḥerami geldi dedi ağam yıxım yapım dedi ne yıxın yapın surfande ne var bize getır bu surfanı qurdi bi o yene baxtı ya rebbi surfada ne var her zat dedi buna demedi dedi sen allah sen neğerdın yanı bunnar bu hardan geldı bize dedi bax üziyi görisen üziyi gör qırx tene ḥerami geldi dedi ağam yıxım yapım dedi ne yıx ne yap wan padşahının qızını bıze ver sarayınnan bile wan padşahinın qızi geldi sarayın yanına baxti bi nökerdı bi de adam peşman oldi poşmannıx para ėtmedi de bi gün de iki gün de üş gün bu gine dedı sen allah o qız dedi sen bunı neynen qazandın men onı nice getırdın başıma dedi üziyi görisen üziyi tamam dedi taxım gör ha taḥtı bêle êledı baxtı qırx tene ḥerami geldi dedı xanım yıxım yapım dedı ne yıxın ne yapın menı köçime köçime qoyın munı da yedi dağın dalına atın bunnar gine gittile attıla yeddi dağın dalına aradı da attıla orıye he diyir götırın qoyın orıye temam atın bız diyıx atın attıla orıye yeddi dağın dalına attılar bu oğlan qaldi de bi gün de iki gün de üş gün gitti bir bir dağa bi yerden geçérdi çoban dedi o nöker dedi men sennen gelimirım bu gitti bi yolın üstıne bêle yoldı baxtı vala orda üş tene qaleçe var gidım onnarda birında qalım kendi günorta geçıp gittı dedı salamaleykım qız baxtı bacı bacı muni gördi ağladi ağladi ağladi bacı ağlér qardaş ağlér bacı ağlér qardaş ağlér bunı apardi dedı dėv gesse senı öldırecax apar munı göttı wan dağında saxladi baxti dėv geldi adam aqlabadan mi geli şaqlabada mi geli dedı dağdan daştan yınmişsen dişın dibınnen gelir dedi sen allahın menım qardaşım gesse burıye menım bi qardaşım var sen oni vurarsan dedi yox tobe yėyenımi de vur dedı qardaş çıx ge qardaş çıxti geldi yedi işti dedi sen nemne arisen dedi wallah menım üzigimi adam aparıpti yedi dėv menım nişanımı de aparıp özım dėvın ağzındadi üzihti dedi tamam men bılmirım

dedi xırde qardaşım bılacax sonki gün gitti ortancı baciye ortancı baci gine ağladi sızlandi, buna bestendi buna dedi yavlardi yaxardi dėv buna bişe demedi axşam gine bişe demedi dedı wallah sen bılisen dedi men men bılmirem menım iki xırde qardaşım bılér̰ o üziyi xırde qardaşım getırecax xırde qardaşım getırecax hâmmi durdi seher gitti o baciye o baci de ağladi qardaş dur diyi seher gitti xırde baciye xırde baci dedi qo gele men diyim onın şîrlerı var şîr yanı aslan qaldı gitti durdi adam gitti dedi sen geldın dedi he menım qardaşım gesse sen one bişe diyersen dedi yoo demiyecem çağırdı xırde bacini sen bıze demişsen git denızden istisen men ne bilım dedı gidın menım zatı sıçannarım var bişe vuracam suye sıçannarım gele denız sıçannari gidım denız sıçani getırim bi sefer gittıler getıremmedıle ikisi durıp denızın qırağında bi sefer gidende geldıle dedıle valla aslanın ağzına girdıx bişi çıxattıx nėynedız dedı vala yolda saldıx gitmedıx dedı deyme denız durıla denız durıldi gitti yine geldı üziyi gettıle munnar ottılar bi yerde üziyi getti dedi qardaş nerdesın sen dedi bax öz nişanımızdır gine gitti bu qırx ḥerami gitti bunın nişannısını getti tobe men sene üzih verim sen menı atérdın he qardaş yedi işti merdura erişti padşahın oğlidi bu durar diyer men gidirem padşah gine muna diyip diyi gidisen padşah muna diyer bax üş bulax gelecax qabağan bax birında otı̰rma orta otıma sonda otı yani otıma yanı qabağına bi bulax gesse otıma ikincisi gesse otıma üçincı dörd üçinciye de obısinde otı çėşme durdı gitti baxtı bir dene bulax geldi munın qabağıne dedi wala otıracam burda babama baxmıyecam otımadi nöker qoymedı otıra de gitti gitile baxtıla bi de bulax geldi nöker neğerdı dedi oturacam qoy yėre qardaş git otıracam dedı ottı baxtı bir dene dėv geldi ne dėv geldı dedı qardaş dedi ha dedi çıx menım üstıme o adama dedí ha çıx menım üstıme diyér çıxtı munın üstıne bu şişti şişti şişti şişti dedi qıbleye bax dedı bax gör ne görisen dedí wallah men qıbleye baxirem bi köy görirem bi de çiner ağaci görirım dedí tamam o çiner ağacında qızın adı padşahın qızının adı qeregözdi eyer mene o qeregözi gettın gettın getırmedın wallah senı öldırecem nerde ossan senı tapacem bu düzeldi yola êle bi qıbleye gidir gitti baxti bi dene a̰rx geldi qabağına a̰rx su arxi baxtı bunın qabağında bu qadde qarınce hiş biri geçemmér bu çıxa̰ŕé uzaté bu hâmmi başqaları geçi bu qaldi sona dedi eḥmet dedi ha dedi bax menım bu qanatımi görisen bax bu qarıncanın qanati qoy cızdana lazım olsa yandır men gelım qanat qarıncenın qanati he eskide evlerden çıxardı qanati tamam o da göttı qoydı cızdana gitti baxtı derede üş tene ėrkey otırıp qardaş

ne olıp sıze dedi wallah bız bi tene surfamız var bız bölişemmérıx yo dedı bi börkımız var bız bölışemmerıx börk ne biçimdi dedi wala qoyırsem o qoyır başıne yox olér bu qoyér başan yox olér dedi verın men bölım êle dedi börki qoydi başına çıxti gitti o da qaldi metel o da qaldi börk yoxtı da durdıla çıxtıla gittıla şapqa baxtıla hiş kes yoxtı adam da yoxtı munnar metel qaldı çıxtı gitti gitti biraz da gittı baxti üş tene ėrkey orda êle de o şe çamurlari ee yélle êle yélle êle yélle êle surfa dedı qardaş gelın burıye geldıle orıye dedi bax açıl surfam bükül surfam her zattan dizil surfam her bişe dizıldı bunnar yedi bitmedi yedi bitmedi adama dedı qardaş dedı ha dedi qardaşa ala bişe sene verirem bizım heremızın başına bi tüy̆ verirıx sen ne zaman dara düştın bizı çağır onı da qoydı bu cızdanına onı ayri ayri dedı büh qoy gitti o yene baxti bi tene dereden bi dene qız gelér biribirını vurér ama biribirine qanın içındedi onı araladı attı orıye içé bu qazın qanını başına göçé aldı qucağına dedi allahın ḥeyvanı sız niye ayrılmisiz qaz qaldi dedi eḥmet dedi ha menı götır bax bunı apar ne zaman dara düştın menı çağır dedı tamam vurdı gitti salamı aley̆kim aleyk̆imselam padşaha dedı men senın qızan gelmişem ama yaqışlidır bılir verecax dedi şey qardaş dedi dedi ha dedi menım şertım çoxti dedi de görax dedı bax buzı qoyacahsan bu avuca çıxadacan o çinar ağacının altına qazete serecen bi tene düşmiye dedi peki bir de dedi ne qadden qız var çarşep ġıydırecen atnan bêle dönecaxle sen menım çarşapli qızımi tanıyacaxsın bu dedi men nice ola nice olmiye gėce başına o cin börkü giydi gitti qızın yanına gėce girdi qızın otağına gelen dedı wallah padşahım bız qapılari bağlérıx baxérıx qapı açıxtı bılmiyıx kım girér burıye qız dedi bax menım iki tene şertım var bax o çarşep giyecam bax burdan bu barmağımi çıxattacam delih vuracam sen onnan tani tamam bax bu da üziyi bax êle bıl padşah sene bêle avucan bêle barmax qoyacam bu üziyi vur bu barmağa olacax gelıp bulsın dedı tamam bax dedi obisilere men qarışmaram gitti dedi peki padşahım padşah buzı doldırdi bardağa doldırdı sünmiye üziyi bêle bi tene vurdı bardağa bardax oldı buz çıhti o çiner ağacıne yındi oldı su verdi muna herkes dedi verecaxsan padşah diyélle sen muna veracaxsan dedi tamam men verecem qaldi dedi bi şertım de var attarı qoştıla herkes mindi gidér bu barmağını bêle çıxatti dedi padşah budi dedı tamam aştile baxtıle qızdi aştıla baxtıla qızdı bunnar dinmedi dedi gine diyélle sen qazandın dedı peki bir de şeyim var dedi bi şartı qaldı menım üş şertım yeddi qazan aş bişırdi qoydi o oğlanın yanına qatti bir odeye onı qattı bir odeye dedi bunnari

yiyecexsen dedi o zaman ona tüy verdile ya çıxattı burdan o tüyleri yandırdı baxtı üç tene adam geldi bu qaznı buni yedile hele bi dene de piliş qalérdi orde onı de yedıle yeddisını de yedıle üst üste padşah geldi dedi walla qardaş aha dedı yedın dedı bi tene buraxın dedi padşah dedı he dedı bi dene qalmıyip qazı nerde padşah dedi dedi hele vercaxsan hele ikisi qaldi gitti dedı qardaş dedı ha dedı üş çap arpa ile buğdanı qarıştırdıla dedi bunnarı aralıyecexsın araladın aralamadın sene qız vermerem ottı düşındı bunnara baxtı dedı qarışqalar mene tüy verıp qanat çıxattı onı da yandırdı baxtı o qarışqalar qaldı buğdanı ayri qoydıla arpanı ayri buğdanı ayri seher geldi baxti padşah dedi geldıle baxtıla doğrı aralamiş êle bir dene herkes arpa orda buğda burda dedi tamam dedi he dedi bi şartım vardı dedı şertın nemnedi dedi menım bi qazım var götırecexsın qazım qapsa menım qazım qapsa senın qızı vermiyecem indi padşah gittı qazı çıxata bu dedı wala men qazda ne edebilerım qazın tüyleṛını yandırdı baxtı qaz ġur ġur ġur ġur geldı padşahın qucağına girdi girdi bunı adamın qucağına padşahın qazı bêle çıxér bêle yannarını eyir az qalé bunın qucağında padşahın qazını getıré dağıda êle öldırdı deyille tamam daha kutıldi mindırdi qızi ata geldi ama oğlan êle ağlir hemen munı aparér dėve bu qadde men ezıyet çektım qızın ne günahı var geldi geldi geldi heman bulağa baxti wallah qız dedı men yorılmişem men yatirem baxtı dėv geldi dedi gettın dedi he dėv êle şişti sevıncexten êle şişti êle şişti êle şişti partadi êle bi şakırtıynen partadi baxti içıne bir dene adam çıxti yani adam çıxti munın qarnınnan qız da uyandi dedı wey menım qardaşım nice senın qardaşın dedi wallah bu dėv geldi menım anama dedi munı ver mene vermedi menım qardaşım qapıdaydi êle urdi çıxti gitti durdi buna sevıne sevıne dedi qardaş dedı ha dedi bax bız bu yol gidacax seın de yolın o yanda sen git o yene bız de qawışax birbırımıze qawıştıle birbilerıne bılisen qoyınnen ḥeyvannan otnan buğdaynan çocıxnan çocıx doğmaxtan yorıldım beşi oğlan altı qız allah êledi ikisi öldi üçi öldi qızların üçi qalir be yeter da wallah êle bêle men men dayın meni istedi men de onı istedım qomşıydıx yo qomşıydıx qomşıydıx ėlçi geldıle dedıle mene gelisen men de dedım he gelirem gitti ana babasi gönderdi menı evlendıx ėlçi babasıynen anasi gelille bıze diyille ona diyirıx ėlçi geldile atnan üzime bi şal çektile birini arxama çektile fıstan giydırdıle aha mindırdıle ata göttile gettıle qoydıle evleıne onnan sora menı işlettıle işle babam işle yüz qoyın ömür bitér yüz qoyın sağ yüz de quzi gessın o qoyını quzi geldi quzını qattım qoyın qoyın geldi qoyını sağdım qoyını güttı quzını

ötırdım qoyını ötturdım axşamdı mal geldı peye sekkız doqqız da maldı de git peyede mal sağ bi de bu çocıxlar qarın aç baş açıx sırt açıx ôle ôle büyidıle deyil menımki herkesın he he he wallahi o zaman olédi on bir fexle 'amele gidérdi ot biçélle bu dırehtorle vayidi tırpanna tırpanna şeteyne buğda tırpannan ot ökkız arabasiynen carcer buğda elemax carcer bêle qoyérdi carcer varidi da demırden dişleri ökızleı qoşardıla aha ona da bêle zıncır salardıla o boyındırığa ökızlein ikısını bêle qoşıple ya bağlardıle boyındırığa he bırı de minérdı onın üstıne aha bêle döyérdi kileşi tamam xarman döyérdile herkes o buğdasını eve getıre ömır bitti da ömır êle geşti yo yo geç deyilem yo wallah geç deyilem he he he uşaxları büyittım ikisi istambulda bu da istambuldaydi teze geldi ikisi üşü de su desisatındaydi biri de aha yuxarı köyde mal ḥeyvan saxlér osman da êle burda yér yatir yér yatir menım beyımnen yér yatir beyimın de aylığı var dükânı var evı var bunnan siveg üş katli var üş kat gine var tamam marangozidi men xesteledım gittım xestaneye aklı taxıldı mene tansyon vurdi tezgâhın başında qaldi onı da tansyon vurdi indi kiranı onı verıp kiraya aylığı da altıyız ellidi ordan da altiyız alir eder bir milyar iki yızi qoyér cıbine he he he gidıp teziyeye walla he yaşıyir walla yox walla oğullara oğıla qıza minnet çekmerem yox menım beyim var gizeldi he yox onı da dağa gidérdi millet bütın dağa gidér qız gélın menım anam büyigidi qızleri gêlınneri küçihleri hâmmı aparır dağa sayım geldi qoyını sayir eskiden qoyınneri sayerdıle bêle qaş qoyin var neğerer vergi alérdi gittıx qoyınneri bêle sayerdi menım anem yavaşçene geşti qız gêlın ha geçér anamın dalıce sayımçi êle qoyını buraxti herkesın qoyını geşti dedi qardaş say dedı men gêlını sayım gêlını sayim qızı sayim yoxsa qoyını sayim cehenneme gitsın gidecem devlete bılmirım diyecem bu qaddedi güle güle millet qaldi güle güle herkes menım anama dua êlerdi dedı allah sennen razı ossın nice çıxtın helız getırérdıx pencer helıza da yoh êle bıl bi ağaş kibındı bi ortasınnan çıxér bêle bu qadde olér sarı gül açér bêle bêle yox bêle getırırıx oni bêle milnen bêle dideriırıx onı doğrarıx keserıx atarıx pendıre he pendıre otli pendire qatarıx dağdan ot getırirıx de nérden getırirıx sarı memetten nérden getırirıx uzaxtan ta dağların u üzinden getırirıx peynir de axşam qoyini sağdıx bi qoyini sağanda tenke qoyirih altına süzgeci qoyirıx ağzına êle sağérıx ordan tökérıx ordan sağérıx tökérıx getiriyıx tökérıx bi de qazana büyih qazan ordan getıréyıx maye vurirıx indi daha mayeler çıxıp pisti qabaxça qursax tökérdıx zey tökérdıx istedığın maye olérdi yoh o lezzetli olérdi onın lezzeti

başqayıdi he qursaxtan yaptıx aha getırirdıx bu burda êle ekşirdi getırirdıx daşların arasına torbaları qoyérdıx bezleri ayırérdıx iki yana ağzına daş qoyérdıx üstüne gidérdıx seher doğrérdıx qızi qoyęr qocaye verérdıx nişan taxérdıle o zaman ehmeh verérdıx qızın terefı gelérdi bız ehmeh verérdıx onnan sora qıza qoca aparanda ḥene xıne gėcesi gine ehmeh verérdile milete vermérle o qız gêline verérdıle qızın başıne xıne qoyérdıle he he köy êle kim êle qomşı momşı hâmmı çağırérdıle ona orda ehmeyi verérdıle qaldı seher gêlıni götırecex oğlan sahabi ineh kesir ya camış kesir ya ayri zat keser bişırer et şorasi yėmeyi verer onda daha êle he daha onnari yapérdıh gêlini gettıx he atérdıle he çıxér dam üstiye atérdıle gêlının başına gelé başıne gêlın ölecax qaynena tökér onnar şekeri zat üzımi qaynena tökér he onı qaynena tökér munı gêlıni getırélle qapıda qaynena tökér bi de bal getırélle qabaxçe yoxidi onı elıni bala qoyer tėz ayrılé allaha şükür bız ayrılmiyérdıx eski ayrılmiyérdı indi getırélle gêlın balı ossun bêle barmağın basé bala vuri duvara küli başa tökmélle evel ayrili da eski eyamda ayrılmirdıle hiş bal mal yoxidi indi bali ėyliyıple eski eyam eski zaman eskiden otırérdıle hiş bal yoxidi indi bal sürélle tėz ayrılir baştakiler urmayıp wallah çocıxlığımda sene bêle bas ėdédım qoyınne quziynen bax qoceye de gitmişem sene annattım êle bunnarna hallaşmişem dağnan çöle gittın qıznarnan dügin êledın yani dağdan gelisen yapıştı orıye êle bunnen geşti ömır ama erım wandaydi marangozdi he ilannan qorxmaram yo hiç ilannan qorxmaram ister dunya gessın ilannan qorxmaram bah bu çocıxlar denız geldı ya bizım denız denız geldı her yėr ilanidi qapı bace ev hiş her yan ilanidi qorxmazdıx hiç ilannan qorxmazdıx be yâdıma salımıram dur diyim bir adamın naxıra gidir sen bıliyın inehlere naxıra gidér munın anası diyıpti bir tene bêle gidıp adam diyi ana diyi ha üşiyerem yazığam günaxam mene çorap toxi men giyım diyi naxıra üşiyirem diyi yün corap gidıp bu avrat gidıp yünnerı girıp günnere bêle her gün çöpın başına bi tene bu qadde yün qoyın ġorgor bacılar yanı qurbağalar bunnarı ayırım corap yapım oğlın da adı qasodı gidıp bir gün iki gün oğlan gelıp diyir ana allahtan qorx be men corapsızım üşiyirem gitti girdi ġorgor bacı qasonın ipıni verérdi be ġorgor baci bılir girdi göle baxti he girdı bir bêle bişe bêle bişe git gel dedi qaso dedi ha sana corap örmedıle bunı ördıle qaso diyédi güle başan ana baxtın munı saxla gittı baxti qaso altını qoydı eve gide naxıra corap ta istemmedi gitti baxti bir dene çerçi geldi zat satir bebehler satir dedi qardaş dedi he dedi bu demıre verisen bebehlerı baci bu qutımı alım men gidım indi qaso gelıp diyir

qapını aş öldım sôyıxtan gêlın qapını aş diyi zift qoyıp orıye dedi wala zat gine gelıptı be bekliyecex qapını açé birıne ha dedi ha dedi bu eli yaxçı sen dur bebeh sen dur bu adam girdi qapıdan anan eledi peki ana küsti gitti otti bir epey bi terefte baxti bi dene qurbağa geli ordan bêle geçir dedi qurbağa ġurgur baci dedi ha indi wallah gelmerem qaso o çiçehlerım qırılıp yanı çiçehlerım onnar gitti o ėtti qaldi bi dene iki köpeh geldi dedi dedi ġurgur baci qaso walla men gelmerem o da qaso da o da gitti baxtı o yene bi deve gelir devenı yapışti yullarıne devenı gettı dedı qaso qaso dedi ha dedi çıx padşahın devesini getmişem munı gėce durdıla soydıle yattıla yattıla soydıla qoydıla sepetlere qoydıla o zate gevennerı verdıle qabağına padşah dedı menım devem yoxtı bi bu kim tapacax biṛ qocaqarı dedi men tapacam bu qocaqarı bu şehıri gezdı dolandı gêlın yėrihlıyir bu ya at istir dedi weyy bız de var padşahın devesını kesmişem ge bax ge gidax geldi geçex gittile padşah qocaqarı apardi padşah senın deven o adam kesıp axşam oldı gelille bunı dalıce adamı dalıce gelille dedı ana bacadan sahab ol men gittım he dalıce ana bacadan sahab ol avrat durdı ne qapını ne pacani yığdı yığıştırdi qoydi adamı düz padşahın otağına dedi be görisız demişem muna sahab ol yığıp dalına getırıp bunın ağili var men orda kesmişem padşah dedi kesmişse zate kesmiş ge git sen munı çalacaxsan çal gitsın tamam êle çocıx ta gittı 'eskerl̥ığe 'eskerl̥ıxten çıxtı geldi bêle boş gezir he qur'an hiş te yapmir bu üş tene bağ bişti bizım yükımız çoxti yerımız köyde çoxti bêle dedi babasına dedi sen ne edisen bunı ne edisen bunı qaso kibın kutıldı qaldi yox babası satmaz ki oo çoxtı tarlamız da çayırımız da çoxti köy hâmmı bi yana bizımki bi yana he durér süleman peğember gitti denızın kenarına baxtı bir qaz diyér qaar qaar qaar geldi gittı dağa baxtı bi qurt diyér keşke bi qaz yiyeydım öleydım hâmısının dilını bılir da gitti dönıp gelende baxtı qurd ölıp geldi yetişti ev denızın kenarına baxıp qaz ölıp bıldın dedi naza naza qaldi qılmedım nemazım qaza qaldi ne dunyada qurd murad aldi ne de dunya qaza qaldı gidér daşa muni annadir hansını dilım qalabalıxtı mal sağérdım qoyın sağérdıx dawar sağérdıx béle kârdan duştıx qazannan qaymax olérdi çöce yapérdım bir tenl̥ke ehmeh yapérdım bir tenl̥ke yüz hele şeyden sivag çörehden sivag yani tendırde yapérdım bi qoyın sağ qoyınnan git her iş gör davar öttır quzi öttır kârdan duştım da git mal sağ ge bi de munnarın derdını çek munnarı de bi areye toplérdım ehmeh verérdım yoğırd ehmeh verérdım qoyın yoğurdi be yesınner da yumırta yemeh yérdıle axşam da qoyın yoğırdı yérdıle yatax serirdıx yatirdi bunnar dinlérdi men de

munnara nağıl diyérdım dinnérdıle yatérdıle kârdan düşmişem bêle herkesten dıjvâridım bêle herkesten örgenérdım daha ḥeqqeten gelmir daha millet annatirdi dutérdım indi daha extıyâr oldım daha dutamirım walla indi ıxtıyâram ne diyem daha ayıptı da tapmaca nedı elle aparidi bi adam da kötan ėyliyırdi kötan eskide kötan camış qoşıp eremriş tarla sürérdi dedı qardaş durın dedı durdı qardaş durdı dedi men bi şart qoşacam sızdan sız bıldız men bu camışi dört tene maldi verecem sıze aparın kötani bılmedız gêlıni verın mene gitın tamam gêlın durdılar dedi onnar nedı yaz ola qış ola eli yo he eli bağlı quş ola menım bi meselem var onı kim bılmiş ola herkes êle düşindi bi saḫat iki saḫat qaldi orda bılmille gêlın dedi diyélle bi gêlınnen sorın dedi gêlın dedi qar ola qaytan ola qargıya batan ola gidın menım qaynetama deyın olmıye bu iş kötan ola gêlıne diyélle qardaş kötan diyélle qardaş kötandı qardaş bıldız götırın gidın kötanı da verdi gêlın kötanı da getti camışı da getti her zat getti qari yeddi oğlı vardi dedi men ana gine ḥemlelidi yatacax dedi eyer ana sen bu sefer yatsan oğlan doğsa zat as qapıya çarıx ama qız doğsa tėşt as qız doğsa eve gelecax çarıx assan gelmiyacax dedı tamam bu doğdi bir qız qız doğdi mamaçeye dedi mamaçe gitti çarığ asti qapıya bu oğlannar geldi baxtı anamızın oğlı olıt çıxtıla gittıle yeddısı de gittıle bi dağda qalaçe qaldıla gididile av avladile quş quşlerdıle getırerdıle ev yaptıla gettıler qız yėkeldi yėkeldi yėkeldi büyidi dedi ana dedi ha dedi herkes diyer qardaşımın cani yėkeldi büyidi gitti qızların içıne qızlar herkes diyer abémın cani abémın cani o da dedi menım abém yoxtı hiş bişe men de dedım bizım buzavın cani dedı qızım senın yeddi dene qardaşın var mamaçe mene bêle dedi munnar çıxti gitti bu dedi mamaçi ebesi he dedı duracım gidım qardaşlarım kutarım durdı gitti baxtı wala bi qalaçe göyin üstınde gitti baxtı durdi qalaçeṇın qapısında baxtı bi dene bina baxtı yeddi tene adam gelir dedı bacı sen kimsen dedı wala qardaş men geldım qardaşlarım arım bacı senın qardaşın kimdı dedı menım anadan olanda men olmişem mamaçe gelıp çarıx asıp qapıya menım qardaşlarım gidıp aha bızıx bu bacini öpélle diyélle neğerille öpélle bu baci bir gün bir qardaş qaldi yanında bir gün bir qardaş qaldi yanında dedi baci dedi qal êle bız gidax yeddimız de gidax dedı he gitın bunnar durdılar gittıle munnar gittıler av avladıla quş quşladıla her zat gettıleṛ baciyneṇ yedıle baciye dedıle bızden iki tene üzım düşecex yere günde bah bu pişiye verdın verdın vermedın senı qoymiyecax tendırı yaxasın kedi bu günde üzımlerı iki üzım düşti verdi ona bi gidélle diyé cehennemecen tôbe ėtsen verım sene baxti pişih gitti

küleye qoymadı tendırın ağzına o yene qız durdı o yene baxtı bu yene baxtı ooo uzaxta bi dene şey tütsi çıxér gittı dedı bacı peşını eyirér başlarına corap eyirér gittı baxtı bi dene dedi bacı diyér men aparım tendırımı yandırım bu demeh yumax duşıp
390 orıye bu dèv gelıp baxıp bunı êle serıdı geldi serıdi geldi serıdi geldi tam qızın yanına qıza qapını aş qız dedi aşmirem dedi aş qapını dedi aşmirem dedı aşmisen cilın orda ver mene barmağın delihten bu sordi sordi qız da bêle bişe qoymedi bêle qan qız düşti o yene dèv çıxti gitti geldıle qardaşları ha diyile bacı qapını aş vurdıle qapını aştıla bacı bi gündı üş gündı ölıt bacı sene olıp neğerıp çektıle bacını qoydıle yere
395 hele sene olıp dedı dèv menı bêle êledi dedı bacı dur sabah dèv gelecax bız gitmiyecex geldı dèv geldı gine qızın yanına barmağın êle ordan ver tuttıla dèvı parça parça êledıle bastıla tendırı yandırdıla dedı bacı dedi ha dedı bacı munın doldıracaxsan aparısan atısan dönıp dalan baxma dedı niye bunı olacax bêle pencar getıresen aş bişıresen bız zehırlenax bu dedı baxmadıla bu qız apardi külı ata döndi
400 aldi baxtı weyyi qız nemne bişırırıx yarpuzdi 'eyni bêle pencarlar geldi aş pişirdi qardaşlerıne yedile qardaşları işti heresı oldi bir av durdıla gitti orda durdıla wayyi ağladi sızladi o yana baxti iki güne beş güne on gün baxti bi dene xoce geldi xoceye bu derdını annatti dedi gitti baxçeden yeddı dene çubux gettı mene bêle yeddi bağ yeddi bağ ama men munnara çalacam sen of demeyecexsen dedi tamam bu buna
405 çaldi oxıdıp üfledi oxıdıp üfledi bırını yaxçıledi bu yeddısına yaxçı oldi he iyileşti bu durdi gine bi xırde qardaş vuranda dedi way way diyende bunın bi qolinen bi eyağı av oldi dedi hepsi onnara demedım mene niye dedın dedı sen de cigerım yandi durdıla bu yeddi qardaş bi de baci geldıle analaına babalaına yettile yetiştile muradı yetişti

Metin Numarası	**03**
Anlatan	Şeyda SAPAN
Yaşı	72
Derleme Yeri	Van- Merkez - İskele Mahallesi
Eğitim Durumu	Okuryazar değil
Konu	Geçmiş yaşantılar- Van epremi - Anılar

unutmişem hiç bilmiyem ki men sene qurban olam nerden bulaydım ya bilsem de unutmişem dedım ne diyim türki diyim qur'an reşat mêım aqlımdadılla oğlım

yetimleın derdını çeke çeke ölmişem men çehmişem bax biri tee dunyanın o başında biri izmirde derdını çehmiyem ana deyilem biri gidér kavşağan gidér köye o yolların üstıne qapax qoyeler ya o qareyollara orada çalışér biri de izmirde şuferdı burdakilerın derdını çehmişem qız derdi oğıl derdi çehmişem hiş diyerdım ıxtiyarl̥ammazdım ama menı ıxtiyarlattılar̥ walla men bilmiyem unutmişem be çehmemişem qocam ölıt qaş sene qocam 'askerlıx yapti rehmetl̥ıx bi ıxtiyar fıqara qaynatam varidi qayınpederım bi de küçih qayınım varidi allah reḥmet eylesın atmiş yaşinda öldi bi baldızım vayidi onnan gidérdıx buğda bişmeğa tarlalara çocığım yoxidi yaşlı qaynenam varidi bi terliyim varidi burdan dabani yoxidi burasını giyerdım bu yani dabani yoxidi bi eyax varidi biri yoxidi buyün uşaxlarıma diyérım tendır yandır xammır ėt ḥeywana bax çocıxlarnan o yana bu yana bêle canımı çürıttım şimdi walla êle gözlerım varidi diyerdım burda otırım qaynenama diyerdım o caminın minareyi ineyi qoy görırdım indi çocıxlarım heyete gelir tanımıyem be şimdi görmiyem qur'an gidérdım buğdaya çocığım menım bi qızım varidi çocıx balaydi qoyérdım ona mama yapérdım qoyérdım qundağa beşiye yalvarérdım qomşıya tenbehlerdım qaynenam da ıxtiyaridi ama dili keskinidi yani çox şedi yo iyiydi menı çox sevérdi Men çalışqanidim ya bi de sabırliyem cesim de biler gêlınnerı men ne qarışirem ne qarışirem ne de mene qarışırlar̥ bax hem astılar suratını men ferman çekerem qorxaram rezildıle annisen şimdi biraz men desem atérle menı dışariya be şimdi şimdi eskinin gêlinneri o zaman hayalidi ḥürmet verırdıle şimdikiler yox ama biz şimdi qeynenalar yürimir oraxnan emı̥ca emı̥ca da 'askeridi 'askeridi bir ay tarlaya giderdıx bi küçih qayınım vayidi allah reḥmet ėylesın işte dunyamızi ôle yortıx evlatlarımız oldi de o yana de bu yana çaldıx çabaladıx indi çocıxlarımız qaldi biz de ıxtiyarladıx emı̥ca emı̥ca bir gün gittım şeye burdan istambula cesım yâdan düşir bir gün gittım isambula gittım orda xeyredinın qarısi işte menım oğlımın qarısi doğım yapmişti onnarı götırdım orda yıxadım baxtım nıhat geldi allah reḥmet ėylesın ḥeywannarı suvardı men de qoxtım üş dôt tene ökızi vayidi bêle çekildı mene bêle dedım men de dedım ikisi de ölidı allah reḥmet ėylesın dedım way babana bu adam niye mene dilını çıxardi çekildım kenara ökızleı̥ı suvardi gitti bir gün de yine ökızlerını suvarérdi bu yol gidérdi bunnarı êle vuraydi bizım de evımız babamlar̥ qaxvelerın önındedı he burda üskeyidi o zaman evle̥rımız eski evidiler çamırdanidiler geldi oradan geçérdi bi gün gidérdım hemen o qarının

bezlerını apardım yıxadım oreye gidérdım daş attı aparérdıx daşta döyérdıx küfte ėdérdıx iran küftesi baxtım o adam geldi nıhat geldi nıhat bi yumrıx vurdı mendıle çınıme men o zamanın qızları buraya men de dedım babasını söydım dedım niye meni vurırsen hiş demedi geşti gitti sora bi qarı bizım bi qari varıdı allah ona bela vere o qari geldı meni istedi men de nıhatı hiş sevmiyem maşıx xala ôle de reḥmet verérdım gine diyédım keşke bilsedım nıhatı geşken boşanırdım ama öldi o qarı baxtım maşıx xala geldi bêle tabi evde dolaniyem baxtım menım beḥsımi edérler anam dedi remeṭlıx dedi zeynep maşıx xala senı istir dedım kime dedi mışkemberın oğlına dedım box yėr men hele yenı istambuldan gelmişem ne qoca nedır ne deyil men gitmerem gidecem tezek toplaram sen hiş merax ėtme men qoca moca gitmem tezek de bilisen ne de o yana bu yana meni verdıler buna de o yana bu yana geldıx buraya buraya geldım bax qur'an bılirdım qur'anı unıttım o qadden çalıştım o qadden qaynenam çalıştırdı xammır ėttım qomşı ėttım özımıze ėttıx de o yana de bu yana bi baldızım varıdı o öldi allah reḥmet etsın baldızlarımdan raziyem meni çox severdıler qaynenam da severdı ama çox titızidi çox yani bêle disıplinidi sevérdı de meni geldım buraya gêlın oldım de de de de bi qızım oldi nıhat gitti 'eskere o zaman da 'eskerlıx çoxidi üş sene 'askerlıx yapérdıle de nıhat gittı qaynenamnan çaldım bi qaynım ibraham onnan çaldıx çapaladıx wanın da qarı çoxidi te dam boyi qar yağardı ordan çıxardıx dama qar atardıx nerdıvenden hâşâ burdan boxı çıxattır damda peyın serérdıx pacadan tökérdıx ḥeywannarın altına êlelıxnen bêle yaşadıx ama çox üzüm güleşidi çox güldürırdım babạėli bilmezdım çox yanı burda ėmeh verdım de de de çocıxlarım oldi êledım nıhat geldi qayın gitti öz çocıxlarım yaşlandım ehmeh yaptıx ıhtiyarladıx on dôt tene çocığım olıt hele maşallaḥ bunnar on dôt tenesının üçü ölıt doquzı meydanda bala bala öldi bi gün de iki çocığım öldi qızamıx çıxardi öldıle a bêle yaşadıx yaşattıx gittıx bi günde öldi qız çocıxlarım be üş tenesi ölmit on dôt tene olıt men ne bilım akıl bıraxmadı qur'an çocıxlaṛı büyittım qocaya verdım çox damatlardan allah razı ossın çox razıyam şimdi biz men çox çehmişem bax bu deyil torınım deyil seçkin sensen onnan çox çehmişem onnan aylesinnen ama dememişem yani mennen qızım çox çehmişıx bu buna dememişıx qorxıdan niye gide bişe çıxarde êle çehmişıx te yanı boşanma hâlıne gelmişıx biraz akıllandı indi iyiydi walla allah razi ossın indi xoş baxer çocıxlarına da qarısına da yani içım biraz raḥattı bu 'acem küftesi yapaydıx yiyeydın tanıyaydın bu 'ecem küftesi bi et alırdıx qoyardıx daşta

bêle döyérdıx meḥlem gibin onın biber sovan vurardıx getırırdıx lepe noxıdın yarısını isladırdıx bulgur atardıx quşxanede de indi tipe qoyiller indi qoyiller ocaxlara biz qoyardıx tendıre bi tene küçih tendırımız varidi yėmehlerımız o zamanda lezzetlı daha lezzetli olırdıla tendırde teze yaxérdıh tendırı de hazır alérdıx tendırı yapan olan qarı da varidi yapérdi paraynan gelérdi yapérdi özımız qoyérdıx çamırını gidérdıx arebaynan getırérdıx eyaxlérdıx yetiştırérdıx qoyérdıx onı xamır ėdérdıh ehmeh yapérdıx küfte Pişirérdıx et qoyérdıx patates pişırérdıx şile pişirérdıx eyran aşi yapérdıx balıx yapıştırérdıx duvararına yapérdıx onın sicax sicax lawaşlarnan yiyérdıx kim baxédi yo balaya qızım baxérdi elle yaxéridim düjvâridim yani bêle tembel deyilidim çocığımi qoyardım ora bi ağaş uzadırdım burdan ora qeynanam evde qalmazıdı seyar ampülidi qızlarına gidérdi seyar gidérdi qızlarına yani evde otırmazdı seyar ampül ordan oraya dolanırdi yox qaynenam meni çox sevérdi ama titızidi meni vuruttu vurardı da qızardi gidérdım axırda ineh zamani bişe olardi gelırdi meni axırda vurardi ineh bişe de sinirlidi bir gün fuat balayi̯di fuat balayi̯di hacer de nişanniydi menım büyig qızım da mevlitgile nişanniydi qurban bayramında iki üş güni gidérdi bu da baladi bu da bu da titızdi temmızdi gidé ḥeywannara baxé men dedım reşat bax abén dedi git inehleın önıne bi bax otı doğra sora alélle axırda hâşâ burdan boxnan qarıştırélle birbırıne bu da geş qaxmişti gitti apardi qoydi ḥeywannar bunnarı dağıttıla o da işe gitmişti düşmişti suya anlamisen dilımnen bu gitti oraya qoydi gitti ôretmeni buna bişeler dedi kenan ôretmen bunın qardaşi ôretmen suhattı nedı bişeler dedi küsti ağladi bu da balaydi gitti gittım ineyi sa̯ğdım qızımın de qaynenasi mısafır çağırmıştıx iki güni gelé bize hacer ismayillen nişanlıydi yâdan düşti getırdım bi gettım tendıri yandırdım bi çölmeh qara et pişirmişem mısafırım gelecax o bi qızım o küçig qızım da menım yanımdadı geldi buraya getırmişem indi onnara yėmeh verdım êledım baxtım şe geldi nıhat geldı dedi bu ḥeywannara kim bêle boxnen otı qarıştırdi dedım walla reşat qoydi de qaynenem onı nıhata dedı nıhat geldı menı vurdı nerde vurdı nıhat geldı menı hamileyem de axşam sabax doğım yapacam nıhat mene bi tene vurdı menım bu gözım bêle şişti oldi bu qadde o bunın küçiyi orda yatıptı o zaman balaydi dedi abamın gözi çıxti mısafırımız da gelmedi qaynenam ona dedi ya qocama menı vurdırdi ḥamileyım üş gün qalir doğıma o quşhane eti qoydım hepsini yedım ne nıhata qocama verdım ne qaynenama vėrdım hepsını êle inatımdan yedım menı êle vurdı nıhat yedım

qeynenam dedi ki qızıma dedi qız gettı ki ehmeyi yiyax dedi ana abam etlerı hepi yedi dedi işalla partasan sıcacax oldi evin içi hepsını inadınnan yedım yedım sabaḥ qaxtı nıhatı düşmişti suya düşmişti suya ne ḥazırladım ne yola saldım êledım annemgilın de bizım qomşının düyinıdı nıhat vurıt bêle gözımı mor etti bêle başımı örttım gidem heves o qadde de heveslidım özımı göredım baxtım qardaşım geldi önıme dedi bacı nere dedım gidım kenanın düyinıne dedi gözen ne olıt dedım ineh vurdi gidım inehi sağım tehme dedi yalan diyir bunı nıhat vurıt dedi nıhatın babası bêle anası bêle ge gidax bize dedım yox gelmerem uşaxım ağlar abém dedi qoy yere dedi çocıxl̥arı at ge çocıxl̥arı at ge dedım walla qardaş gelmerem bişe olmaz düyişmişıx nıhat menı tehmeynen vurdi bi demır eski zaman qalan bi külıstır qar̥yolamız vayidi üzümı göttı vurdı buraya buram oldı bêle yemyeşil̥ onnan de bi qaş gün êle oldıx êle olmadıx baxtıx bi ses geldı dedıler nıhat evlenir ne evlanmaxidı bu dedım geldı mene rehmetıx dedı zeyno menım bi fotrafım var ver men apam müdır istér müdır yani dayrede pilan quruttıla dedım wallah bilmérım gittım verdım baxtım o güzel fotraf vayidi verdım ona demax yeddi kişiyi bi 'aleviden bı qız gelıt nıhatı beyenıt boyını biçini güzellığını burdaki zekeriya qomşımız geldi dedi zeynep baci bişeyi yişitmişem nıhat evleni doğridır dedım deyil nıhat nice evlenir dedı walla êle diyerem senı uyarırem dedım oy bismillah dedım ḥeyret edım dedım hâşâ burda utanérım dedım şiçtım onın babasının ağzına nice evlenir men axşama qadde çalışırem o menım üstıme evlené he dedım dedım hele meṇım axşama qadde çolığım çocığım işte qalıt menım başıma çocıx salıt hele men evlenmax istér geldı baxtım ne geldi bu qadın kimdı dedı wallah bi üskek boylı bi zaman qarılar giyédi ya bêle pantorli üskek onnardan bu qade pennir alıt otırdı bu ağacın altına men de êle yapmışam dedı mene ehmeh getır men getımiydım nıhata qaynenam yanımda otır bu da döşeyidi bêle yünnen döşehti döşeh döşeyidi nıhat qoydı teze pennir teze lawaş bêle yiyér nıhat orda o qariyi mene tembehlemişti temmızlemişti görmemiştım he o diyérdi ya evlenir diyir evleniyem onnan sora men baxtım sen dedi sen evlenérsın sene ne be sen ać qalirsen dedim men burda senın öninde çalişirem men ḥeywannaran baxırem men ıxtiyar deden baxıyem hem ana baxıyem hem çocıxlara baxıyem hem sen evlenisen men bu qadde işi görirem dedi sen qarısen otıresen otır otırmisen sittır ol git baban evıne way dedım deden disen menı atér onnan sora döyiştıx baxtım êle teze pennirleri yėr bi qarı var demeh o qarı bêle ġazete siniye

töhtım dedım bunnan evlenisen bêle tuttım ezdım ezdım qoydım altıma he fotrafı o qahtı menı vurdi men diyisen evde küsıp gitmemişem üş tene de uşağım var biraz nıhatnen êledıx qaynenam da ona sarıdı qaynenam da ona sarıdı menı menı bıraxıt nıhata sarıt baxtım nıhat orda evde bi eskiden burda evımız vayidi girdi yatağa yatir üstıni ürtmedım inattan yattı qaxti gėce meni vurdi menım de recebım indi burdaydi gitti o o çocığa beşihtedı ağlir nice qoyim gidım be küsmex bilmemişem yanı gidım babamın ėvıne gittım girdım tendıre tendırl̥er vardı ya o tendırlere girdım 'ayni bêle yattım çocıx ta orda beşihte yatıp girdım tendıre baxtım uşağım ağladi geldım o çocığı da aldım gittım sabi baladı baxtım menı axtarélle uşax ta tendırde qucağımde yatmiş o arabaya bi cip arabasi varidi sürérdi dayireye gidérdi gelırdı onı mindi gitti mindi gitti baxtım qaynenam orda yatağa otırér mindi gitti mennen qaynenam qaldıx be dedım sen mene sarı olasan yoxsa oğlına sarasan men axşama qadde sızın öninızde köle çalışérım hele bi de nıhatnan berabar mene söylisin dedı işen gelırse otırésen otır otırmisen çıx git qaynenam dedi dedım demax bêle dedi he gittım bi tene küçik qar̥daşım vayidi dedi zeynep êle bişeler duymişem duymışem doğrıdı dedım he walla eledı dedı çocıxları at ge men senı saxlaram hiş merax ėtme sen o qadden onnarın önında 'esker yoli behledın sen üş sene oluxta çölde boxte tarlada ḥeywannarda bi de senın başan bu de geldi dedı çocıxları at ge men saxlıyacam senı men senı saxlıyacam dedım wallah gelemmem qardaş uşaxlar̥ım baladı dedım ko gelemmerem dedi êle büyıttıx oni geçen gel eni sonı aldıle o qızı 'eleviler cihatidi aldıla gittıle nıhat ta pişman oldi otırdi 'eleviler he 'eleviler dayrede çalışirdi yeni gelmişti men biraz raḥatlandım ondan sora başladım nıhata soxmağa qızın da adı mariyeydi nıhata ḥamileydi êle de yėr sallanir êle de yėr sallanir bacıma diyim qardaşıma diyim çadırlarda yatidıx dedım nıhat sen qarını istemedın sevgilın varidi qızım ossa adını qoyacam mariye onnan verım adını bêle gördıx dunyanı bêle gördıx yavrım o vaz geşti nıhat gitmiş demişti dayrede menım qarım delidı delıdi sevi de onınçin bi gün dedi gelisen gidax dayreye dedı gel gidax menım dişım ağıré sen de dişın çekim orda dayrede menım bir arxadaşım war bi de üş tene qarı vayidi seni göremmex istélle men gittım bêle onnaın yanında bêle otırdım êledım xoş xoş qonıştıx bi adam bilmem müdırdır men tanımim diyi be nıhat diyi bu delidı bu delidı dedım way men delı deyilım nıhat sız menı şe edıt men delı deyilım nıhat delidi menım üstıme evlenirdi çox çehtım gėce otırıdıx burda bu qomşımızın evı elçesı

armudı çox varidi qızımı da vermişem onnara o zaman qızım uşağım azidi baldızım qomşımız bu ceyri xala vayidi otırıdıla men çox fenâydım giderdım onnara hamileydım bi alçax duvar vayidi bi silkelérdım armuttarı elmaları gėce getırırdıx siniye tökerdıx yiyerdıx menım qeynanamın da canı istérdi ama ḥeram namaz mamaz qılardi yemezdi bêle yaşmaxını bêle tutardi ana be ye de yemiyem sız yiyin be ana ye canın çeki ye yiy̆érdıx üstını müstını sabah dökérdıx şeye çöpe bu 'ersa saḥabı gelérdi diyerdi mişko sen allah doğrı de bizim dama elçe erih çox dökıli yoxsa zeyno xırxızliyıt men mecir xala allah var be bu qarnımna bu alçaxtı dedı sen düşsen yere ölsen de uşaxın ölmez sen hiş bişe olmaz bêle sorardı yemérdi o yėmérdi biz yiyérdıx yarı gėceye otırıdıx burda bi osman çakır vayidi yarı gėceye qadde otırıdı onın lambasının ışiği vurardı bizım duvara diyerdıx hele yat otır işleme işlérdıx çorap toxıtdıx ne iş görseydıx toplanırdıx qomşılarnan çay qoyardıx derdıx osman çakır yatmıt hele hele tez o zaman sahat mahatımız yoxidi hepi biz de yatardıx o yatardı düşérdıx armut̲ların eyıne elçelerın eyıne qızım o zaman balaydı da onnan sora oldi ollar öldı sora daldan ollar ögeyidi sora gerçehleri geldi qızımı verdım onnara ögey oldıla ya de armuttarı kestıle ev yaptıla ev yaptılla he he menım başım yığınaxliydı aha ôle ki öy̆le olırdi buradadıla gėce olırdıla burdaydıla menı severdıle biz gitmezdıx onlar gelırdi he he gėce men de gitmeseydım onlar toplanmazdi bir gün bir gün bu qomşımız hedik qoydıla qeyın qarşıdıla ėltidıla bize sôlemedıle men geldım qaynenama dedım ana ceyro xalagil hedik qoydıla bize demedi dedi yo sen yalan diyisen dedi yox gittım baxtım gêlını çölmeyi tendırden êle hediyi bi üzüne attıla çerdex yaxtıla otırella yiyélle êle gittım çölmeyi bêle xısladım gettım evımıze he walla qaptım çölmeyi getıdım dedım bu çölmeyi dolandıram ceyro xala geldi o ceyro diyirem ya mêım qaynenama diyerdı körbaplı o da derdi ceyran dedım mışko çölmeyı sız gettız dedım dedım qaynenam disiplinlidi dedi he çölmeyi tendıre qoydıx ehmehi çıxattıx çölmeh yoxtı bunnar dedi bi ağız beḥsetile men otaya götıdım güldırdıx müldırdıx dedıx baci sız niye bizi ortax etmedız çölmeye men çölmeyi xızlamişem getımişem dedıh birlıxte otıdıx yedıx gittıx birlıhte otıdıx yedıx olların toyığı çoxidi bizım toyığımız yoxidi o çölmeh sahabı dedi hâşâ burda utanıyim diyim dedı yedız sabahın gelın sıçın bizım toyıxlarımız yesın aha bêle bêlelıxnen geçırırdıx gėce otırırdıx burda onlar gidérdıle bi zaman bize men gideceğtım pacadan su tökılecextım tendırnerıne diyacaxlar hâşâ zeyno geldi işedi pacamıza güldırırdım

hepi toplardım buraya he walla yo yo bize gelırdiler şimdi de gelırle şimdi daha yaşlandıx he gelille gelile menım şaqalaṛıma indi herkes gelın sahabıdı o qaden daha indi tik qafa olıttıla tenezül etmélle daha eski o qadde gelmélle ama yığılélle menım başıma yo yo yo onnarı de unutmışem çocığı mocığı vayidi gelıdı düyinnere yo yo hare gitseydi diyeceğıdı ille sen de biznen men diyeydım gidiyim babam ėvine menı qoymazdı derdı ge otır burda bizım yanımızda hara gidisen bıraxmazdılar uşaxlar êle hepsıne de bir severem evladı hiş ayrışkilıx olmaz şimdi bu anda en çox cahiti sevérem he walla cahiti çox yani walla çox çehmişem çocıxlar menım qadrimi bilse men çocıxlara çox canımı çürıtmişem bêle men çocıxlarımnan çox çehmişem menım qaynenam derdi allah reḥmet etsın diyerdi her qoyın balasını çox istér gêlın kirre qoyındı gözini çıxattér men çox çehmişım men çox dérdi her qoyın balasini çox şe edir kirre qoyın daha şe edir men çox çehmişem bunnarda bax burda bi büyih baldızım otıré büyih baldızım otıré onın çocıxlarıynen bax özi gidérdi yanı fıqaraçılıxnen gidérdi axır yapmağa onın çocıxlarına baxardım büyih baldızımın evlerını süpırırdım çocıxları yatağa yığardım gelmesedi gidacağdım özımı atım ona yardımcı olım he walla ona da yardım edérdım bax bunın da anasıynen çox bi yer de qalmişıx qayınımın qarşına burda otırırdi on bir sene onnan otırmişem qaynım qarısiynen baldızlaṛımnen çox otırmişem yanı şimdi o qadde bir evdeydıx birbirımıze demedıx gözın kör ossın meni şimdi hele o qadde sevérler qaynenamı qur'an êle böyih bêle şişko bi qarıydi üskek üş sene xeste oldi men arxamde alırdım bu evın daşlarına getırırdım burda afedersın burda dışarıya onı arxamda yanı çox emeh vermişem allah emeyimi şe etmesın cenavı allah menı de düşırmesın mınnettere reḥet ölım aman çocıxlarımı evlendırim rebbim onın da özı bilér wey reşatı hiş deme reşat mene bi reşatın ilk qarısı öldi reşatnen çox çehtım qarısı öldı çocığı qaldi men onın çocığını büyüdene qadde nele anam ağladi ağladi büyıttıx 'asker ėyledıx geldı uşaxlarımnen önce men özımı öldırecem ya evlendırın ya men özımı öldırecem yox oğli he he indi onı evlendırmişıx ayrıdı qaynenasının yanında otırér kirada o yer sallandi ya qeynenanın alt qatında otırér üreyim ona da anayam emeh vermişem üreyim qalı orda yanı beke de bu reşat menım qadde düşınmez yanı param yox üreyim orde he wallah teslım ettıx ayırdıx eşıya aldıx ėlnen milletnen düyın ettıx apardıx qoydıx ora bi tene de qızımız oldi cesim indi çabalérıx bu il qıza çehiz aparax evıne gidax yo hele iki çocığım qalir he qızlarım gitmiş walla iyidır iyılıx iyi

günnerı de var kötı günneri de mutlu olsınnar evında olsınnar êle uzaxtan görım sevinım dunya menım olsın iyidır çox şükır özı evlerına baxérle weyy terpem terpem küt küftesi pişirmiştıx bêle bulgur küftesı onı da bulgurnan bêle ezérıx küfte edérıx onnan sora pişırérıx yağ ezérıx yoğurdı süzérıx tökérıx üstına bulgur küfte küt küfte bu menım bu büyih oğlım orda arxadayidi bu oğlım mennen de bunın qarısı evdeydıx bunın bi küçix oğlı vayidi indi burda o oğlanı ėmehlerdi men baxtım bi ses geldi otırmıştım bêle namaz qılmiştım otırmıştım yo içerde burda sanki men êle bildım cesim qur'an qamış atıttıla men bêle şaşırdım dedım be bu at nerden çıxtı bizım dama üskek yere he be bu dama ha bu dama men dedım men êle gittım men dedım êle dama qamış atıttla at attıla dama baxtım dam xış xış xış dam xış xış edir yanı bilmiyim şaşırttım qız dedım aynur qız aynur yer sallanir zelzele olér o da aldırmadi qız aynur tüpı söndır yer sallani baxtım reşat geldi dedi çıxın eşike yer sallani dedım reşat qaç emraha burda saqqet çocığımız varidi xış yegenım da bu dedi ay emrah qaldi içerde indi ev çökecex bunnar gitti oğlanı aparé gitti yıxari anasi êle qaşti uşax gitti gine meım aqlım başıma geldi qaştım uşağı aldım qoltığıma buraya geldım qametım olmadi inan dur men sızın elınızı başıma ne orda otıdım bu qomşının pıxerinı cenabı allah êle yıxtı bu qadde daş gettı vurdı menım bu eyağıme ordaki evın pıxerisi bacası bacası pıxeri pıxeriyi qaçırdı menım bu barmağıma vurdı qomşılar qıyammet hepi toplandıla menım başıma hepı toplandılar neler çehtıx neler çehtıx onnan sora geldıx bi gėce yatammérıx de gėce olérdi binérdıle reşatın bi arabası burdan oraya qomşılar dolıt men qıx beş deqqe ne diyi reşo sen mana da diye qardaş o qadde otırmişıx üreyimız yanér çay işmemişıx dedım reşat götı sen de otı bunnar hepsi menım oğlım dedım işemağım gelér menı göttı o qerennığa yo ışığa durmişıx düşınmille meni görse bêle yetım yere dėrsen ne çehtıx arabada bêle aha bêle sallanir allah aparsın o güni getırmesın ne çehtıx ne çehtıx terpemden de sora gittıx izmıre izmıre gittıx orda dörd ay orda qaldıx o çocıxnan berabar biraz otırmiştıx biraz yarı gėceydi men baxtım yėr sallanir bunın da qarısiynen bi yataxta yatmişıx uşağın de qoymışem ortaye qız dedım aynur yėr sallanir bax qapılar aç elbisedır qapılar bêle yıxarıdan açılér dedi yo yo dedım biz burda yatsax bu dördınci qatın altında qalacax reşo bizı burdan nece çıxattacax sabaha qadar ağladım bu uşağımi qoyar dört eyaxlarım üstıne göz yaşı tökérdım dörd aya qadder bunnar qarı qoca qonışırdılar bu gelırdi ėdérdi bi de bi soba cesim reşat cahit gelecax bişe qoymişti bize getırmişti

inan bêle eski çamaşırları doldırérıx qapı doldırırérıx kömır doldırérıx bi küp küp küp 'ayni diyersen şey vurér davul bunda parça bu diyi yėr sallanir çox çehtıx onı de êle geçırttıx dörd ay onnan geri geldıx hiş devlet orda bize baxmadi hep oğlım baxti he walla yanı gittıx de o yana bu yana attarın o yana bu yana hiş bize baxmadi bize hiş bişe ėtmedıle bizım orda da evımız biz evımız otırdığımız parxın önındeydi orda çıxarérdi gelérdi okılda bêle çıxérdıle gelérdıle bizım evımızın çocığımız de ôle üşiyérdi alérdıle sevérdıle bir gün bi qarı geldi mene dedi ki sız tobe estafilla dedi çox para verdıle sıze dedım wallah bize para vermedıle dedım bize para vermedıle evımız de yıxılmit eyax üstedı ama yıxılmadıx canımız kutardıx 'aceba evımız çatladı mı bütün mi qaldi bilmiyıx nerde qaldı gittıx dedı sanki cenabı allaha bişe ettız dedım tobe estafıllah o qarı mene dedı dedım qız bi qurban olam allahı ta'âlaya nece edebilér kötıler allah ta'âla qaḫreder bize êle deyil oğıl dedi êle çaldım bi qarı bize giderdi gelırdi küresınnidi sevérdi diyirdi men alaköyden gelmişem dedım men alaköyden gelmişem biri vayidi şeyingil bu mustafagil yonca ekit ya şâdıye ablanı memetgil aldı oranın adi neydi dedi men zeyterḷi buraya gelın gelmişem menı yapışti gittım dükkâna ehmeh almağa dedi bax menım bu evım biz zeyter zeyterden men gelmişem buraya gêlın ayrılıt menım qocam babadan darılıt gelıt burda bi quytı eski evde yapmişıx etmişıx êle bi büyih bina yapmiştile bina yapmiştila orada bi gün gittım ora bi gün de bizim gêlın xestedı bunın erenın bunın hani diyırıx ya evlendırdıx hamiledı gidér qontırola dedıler üş gêlın gidélle dedile sen qal burda dedım walla men burda qorxaram men de eyaxlarım ağırér yolı yüriyemirem menım izmırde dedım wallah men burda qalammam men qorxaram biri gelır qapiyi qırar girér içeriye wey men de geliyem düştım onnarın peşine gittım yoldan ehmeh aldım tanıdım yolı menım küçik gêlın dedi gêlın bêle gidax yolı şaşırdıx be izmır qalabalıx hiş görmemişem gözi bağlıyix bêle götırdı gittıx şeye sağlıx ocağına bêle yoqışi çıxerıx daha gittım xırt kesıldım dedım wallah sıze bişe diyım ömer ordadı bunın oğlı dedım bax men otıracam o ağacın dibında bu kölgede bax önımde de birinın televzonı patliyıttı şeyi adamlar orda dedım men bunnarı çağırım bêle sızın kimın üş tene adam yapi sız gidın men otıracam biraz gendıme reḥet edım ottım qardaş övle yemeyini yedıx ikindi ezanı oxındı hele gelmedıle aşure güniydi be bullar burda az qaldi gün bata bi tene genC oğlan geldi başım üste durdı sen kimın dedi nene nere gidérsen dedım walla bi yere gitmérım bizım bu yanda oğıl sağlıx ocağı var dedım

baxım var mı orda uzax mı yaxın mı dedi walla epeyi yolı var niye dedım menım gêlınnerım biri rahatsızdi gittıle oraya onlar gelmedi be gün batti men de teh burda qorxiyım menım uşaxlarım bile men burda otırmişem êle ağliyem dedım nene men senın yol paran verım bu 'erabaya min git dedım men evı tanımiyem men teh gidemmem cesim êle otırmişem yere gidemiyem qorxıdan dedım onnan sora iki arabada var yeşşıl bêle üst üste bêle dolanér gelér bu şeye doğrı dolané dolané gelé o araba gelé mene yaxlaşanen önımnen geçér düdüh çalér diyirem 'eceba menı tanér o araba zate mene niye düdih çalér yapışıptıle birbirıne bi taxsi êle geçér bêle eyaxlarımı qoymişem otırmişem az qala bu barmaxlarımı eze dedım be allah belânı versın sen menı ezecaxsen burda gelmedıle durdım epeyce yol ordan çıxtım ama adamları qorxérım onlardan ayrılmérım ollar da hoş menım kimın menım oğlanlarım sayılır be biri mene dese olları çağıram da o şeyi yapérle qanalizon qazérle baxtım geşten geş hem geç oldi men teh otırmişem qoxirem bi tene 'ayni servete benzer bi kişi geldi 'ayni ôle sarı palto giyıt dedı bacı niye burda otırmişsen dedım qardaş men gêlınnerımi behlirem bu yanda yuxarda sağlıx ocağı war dedi he war dedım uzaxtır dedı he walla epeyce uzaxtır dedı niye otırmışsan dedım olları behlirem axşam oldi men de onları behlirem gelmedıle dedi ge gidax bize dedım neye dedım neye gelım qardeş dedi be sen burda qoxmazsan dedım yox burda her teref adamdır bax onnar meni tanıyir ya adama dedım tanıyir menı ollar menı bıraxırla evımıze nerde otırérsın dedım biz atatürk soqağında otırérıx dedi wallah bacı men senı oranı tanımirem yoxsa senın elıne yapışırem men götırırem men tanımirem dedım yox ollar gelene qadde yarı gèce de olsa otıracam burda onnarı behliyecem hele gelmittıle meğrıb oli meğrıb oli baxtım bunın oğlini gördım qaça qaça geli dedım indi dedeızın qolına box qoyım dur gêlınner gelsın bağırim üreyim gidıt üreyim gidıt ölmişem êle bu qadde bi ağaş var kökidi qırılıptıla men arxın üstında otırmışam êle arabalar bêle gidir baxtım geldıle üçi de geldi qız dedım dedenızın axli içırdım köpeyin qızları allah belanızı versın be menım uşaxlarım bile men burda sabahtan otırmışam axşam olsa aha mağrıb olsa men nereye gidım qarı qısmı nereyi tanıyem sız gidérsız eve yapıştıx ellerınen geldıx baxtıx ôretmenler gelıttı şeye bizım çocıx merax edi bunın çocıxi diyér okıla gitmiye okıla gitmiyem men orda merax ediyem menı gönderın gidem babamın yanına her deqqe reşo edirdi buna her deqqe telfon açér sabah oldi gèce yatıştırdıx sabah oldi o yusufe de demedıx men bêle otırmişem dedıx yusuf üzılır

aynur durdı uşağı apardı aha okılın bêle işleyir qarı èrkeh qarı aparı herkes çocığını aparı xeyredin okılı üskek bi binadadı tepededı aynur gitti gelmedi uşağı da yatıt üskek aynur da çocığı yatırdı allahım bu gelmi qaçırtıla nettıle menım evım yıxıldi reşoya ne cevap verem uşax da yattı gêlın de gitti allaha qur'annara yavlardım walla yatıt gittım o nerdıvenı çıxtım yola çıxtım baxtım aynur geldı dedım qız eşq olsın sene qız demeh menım bağım qeynananı niye çatlatérsın men çıxım gidım walla menı aparın içeri hiş ôle olı sız menım üreyimi ağzıma verésız dedı oldi okıl dolana qadde qalacaxsen menım yanımda men teh qalemem millet dolıt çolıx çocıx dolıt ömerın yanında durıttıla gêlın çıxıp gettıdi biz bêle geçirttıx bi gün de dükkânımiz varidi bu demeh dükkânda otırér emrah da xestedı geldıler emrahı götırdıler gittıler aynur da burdadı fuatnen filiz diyer hele gel bereber gidax uşaxı yatır ge baraber gidax bunı doxtora getırax baxtım bi yeşil taxsi bêle geşti aynurın eteyi kibın dedım gördın aynurı qaçırdıla gittım bunın dükkânına diyirem qorxa qorxa diyirem reşat fuat ta diyemmér senın qarını qaçırttıx dedım reşat fuatgil hara gitti dedi be sen görmedın dedım yox dedım nere gittıler dedı be aynurdi arabanın içindeydi ay dedım be birez tezdi be men qorxıdan sene diyemirem men üreyim ağzıma gelıt dedım beke aynurı biri geldı heyetten aldı göttı uşağı da bêle qaldı men de hep bêle çehmişem bunnarnan bêle çehmişem izmırden de geldım sağol allah razı ossın siz menım evladımsız men qonışammiyem nefesım qalir be tansyonım var üskektı menım şekerım var men de sıxıntı var oğlım olannan oğlımı doğım yapanda menım qızım geldi dedi ana menım qardaşımın adı cebrayildi dedi ana cebo dayiyi 'askerlıxte öldırıttıle êle o qorxıynan menım üstım qoca bi ağırlıx oldi o anadan olan güni yani doğım üste geldi men onnan diskindım çok çehmişem çox çox şimdi nıhat dayı diyirler ne diyirler televzonda he he diyer ki analara babanın bu qadde içerde de bu qadde ışıx olmasın gözımi alé baba da emehtar ehmeh veren qarın doyıran dağdan daştan getıren ama evdeki de babadan çox yorılér ana bilér ne ana êle deyil analar doqqız ay qarında dolandırér ana ne çekér o evlatlar üste ne çekér ee dunya çox çehmişım yo men çox çehmişım menım baldızlarım da bililer wey çox çox severem qur'an bêle baldızlarımi bi bacım var her zaman çox sevérem bax şimdi qur'an bi baldızım vardı 'ember xala belki hiş beke menım baldızlarım bacıları xatırına düşmez ama menım ama men qardaş qarısiyam men onnarı xatırımdan geçirtmezdım her deqqe bax uşaxları burda onnara rexmet verem getırem bu bêle etti 'ember xala bêle

etti pâkize xala bêle etti dilşadla burda bêle ėledıx bêle otırdıx bêle ettıx yani onnarnan bele bi çenge çocıxidim men buraya gelélle çox sabırliyem çox axlaxliyem çox qur'an cesim hiş aklım qalmayıt aklım qalmiyıt aklım qalmiyıt hiş aklımda qalmiyıt başım ağrér evelki hafsalam qalmiyıt êle indi otırım namaz qılım tesbih çekım iş görmim gidım diyi iş görirem elıne ona biraz onın çocıxlarının yanında bir onın çocığında êle bêle allah ta'âla sürünmeye düşmiyax el eyaxtan düşmiyax minnete qalmiyax sağol way sağlıx olasın men sene qurban olaydım işallah yo allah etmesın yox yox doğri diyér biz daha yaşlanmişıx biz cesimı o qadde severıx o qaddeṛ severıx men bax ôle cesimnen oğlıma ferx qomam onın teresı daha üskekti üskekti he walla êle çocıxlerımnen çox severem êle yanı bunnarın aylesıne yanı aylelerıne xeste olan qaçardım işi olan qaçardım ḥalal ossın sene men qurbanım meṇım niye otırmışem yere qonışmişem şimdi daha eski qafam qalmiyıt bi yerde allah ta'âla iman dinci versın rebbim adami sürındırmesın çox zor şimdi yox walla hiş qafam qalmiyıt şimdi hepsi bi yerde topliyamirem

Metin Numarası	**04**
Anlatan	Nigar YAĞDIRAN
Yaşı	80
Derleme Yeri	Van- Merkez - İskele Mahallesi
Eğitim Durumu	Okur- Yazar Değil
Konu	Geçmiş yaşantılar- Anılar

oo ne sıxıntılar çehtım gâh yâdıma düşiṛ gâh hiş düşmiṛ êle qocaya gittım ki allahın adı göynın üzi qaraldı men onnan çox çehtım allah ona çox reḥmet etsın allah reḥmet etsın meni burdan nice men onın ėvıne gittım gêlın çıxtım qur'an eḥsan meni bi tene payton tuttı paytonda atın eyağı qırıldi yolda düşti geberdi be zoridi be yoxidi qur'an eḥsan men allahın êle gün olérdi qur'an bir loqma ehmeye biz hasṛret qalérdıx he valla getıréṛdile onı bêle bulaşédıle yağ atıdi içine bulaşédıle biraz qızarérdi qaşıxnen biz onı işerdıx men o günneri görmişem vallah işitiseṇ biz êle fıqaralıx çehtıx êle fıqaralıx çehtıx he valla menım qocam êle xesteydi de allah da bilé alérdı alçıyi elıne kiçiyi alérdı ipıni alérdi elıne gidérdi gemide çalışérdi qıx qıx gemide piller vardi bêle çıxérdı yuxarıye iki tene şekker torba iṇki tene şekker bêle şe herden iki şekker iki torba atérdi yuxarıye gine gelérdi torbada pırinci atérdi o êle çalışérdi ha onın

adını qurmişdıla ismayıl altın ismayıl he altın ismayil qoymiştılaꞃ ismını niye ki çox aqvati varıdi yüz tene şehle orda yani be çalışérdi ḥamballıx edédile ama ismayıl onnaın içinde cesırıdi çox cesırıdi cesırıdi bêle tėz qıvraxıdi cesırıdi her işe de he qur'an onın için qoymiştıle altın ismayıl he ismayılıdi qoymişidi altın ismayil menım menım valla indi düynada üş kişi var iki oğlan var üş de qızım vardı altı tene oğlım olıt altı tene qızım olıt on iki tene indi menım qızlarımın üçü ölüt dört te oğlum ölüt indi düynada ikki oğlım üş qızım ne sıxıntılar çehtim ooo bi qızımın de eyaxleꞃini astım êle duvarın dibıne orda êle beş deqqe dursın men işımı görım men gelene qede o izmırdeki büyih qızım de aldı qucağıne aldı getırdı üşiyidi ağlidi getidı salıt mangala mangal iki ayağını da yandırıptı kül edit işideꞃsin onın bu barmağı aha bu barmağı bu barmax bêle bu barmax bêle yapışıp bureya yapışıp bu barmax bêle yapışıp bu barmax bureya yapışıp ama biri eyağının barmağı hiş yapışmiyi hiş yapışmiyi diyerıne yapışmişti işideꞃsın bax o qıznan men men beş sene o qızınen bêle bêle göyün üzüne yastığınen qızın eyaxleꞃini qoydı bi tenesini şeye neniye üstıne bêle Çeye oldi qızı qoyédım oreya bi de yastıx qoyéꞃdım onın eyaxleꞃı yerden bêle sallanédile bêle beşig deyıldi nennidi onnan sora onın eyaxleꞃın bêle çıpır çıpır bacaxlerınen qannar tökiléꞃdi leyenın içıne işideꞃsen menım o qızım izmırdeki o qızım ki onı salmişti mangala eyaxları yanmiş kül olmiş bêle doxtora menim eniştem bureye geldi istambuldan dedi men seni götırcım bize qızın eyaxlarını doxturla iyi ėder işideꞃsın menım qocamı gittıle şeyde senın qarın geşti cahıldı enişten aldı nice aparé nikaḥ atacax üstıne menım qocamı örgettıle mêım qocam ne menı qodı gidem qızım ölidı işidin vallah qız de ölmedi yaşadı walla men de ölmedım men de çehtım be esır adamnan işidirsen aa indi diyisen ki qızı vermişim bi qocaya qoca da bizım seyfetıṇ tanérsen da xeyꞃetının oğlı o seyꞃfetınnen beraber qocasi öldi onın qocesi öldi gitti onnen sora aa indi bi oğlı bi qızı var oğlı de gittı şede erzırımda şe oldi 'esker oldi erzırımda 'eskere gitmış yapmışıdi bi tene ilan qonmiş bunın bu döşıne oğlana oğlan baxmiş döşında bişe bêle qırpaşi açılé bêle gözını açmişti ilan bêle başın qaldırmıştı oğlanın üzüne baxé qulağının içıne batmiş o qulağının elledı ağlıne düştı işidirseṇ men çox derd çehmişem ağılını attı qızı da oğlı de indi ikisi de xestedı menım aylığım vayıdi gözım kör olsın menım aylığım varıdi menım qocam qareyollarde çalıştı ismayıl allah reḥmet etsın iyılığı de var kötılığı de var onnan so aha men onın o çalıştığı zaman men onı öz aylığımı verdım qızıme o seqqet qızıme

indi menım aylığım yox sızın günahız menım boynıma sız de menım bir evladımsız meḥemmed peğember desen şudır işideṛsen men o aylığı vermişem one onın qocasi bize zaral verdıle onna sözde şedıle seyyıttıle seyyıttıle küttıle seyyıttıle onnan so gittıle qızım şeyıne nikaḥıne ne yaşo burda osman da baladı hele qıt adam deyıl osman ġındodı gittıle yaşo de irande çalışérdi gittıle yalannan nikaḥıni kestıle bize veṛdıle biz allahın adi bêleyidile nikaḥıdıla nikaḥıni kestıle biz de yınandıx verdıx hemi orde qoşi qumasi çıxti qumasının iki qızi çıxti aha menım gittıle qızımın aylığını aldılaṛ qızın da ikisını boşadı ollar da baba ḥaqqı aldıla a menım qızım qaldı arada men baxtım menım qızım çox men gittım oraye mene dedi ana dedım ha dedi ana men indi men sene ne yedırdım ne içırdım evde ne ehmeh bulim ne yiyacax bulim men sene ne yedırdım ne içırdım mene dedi men de dedım oğul dedım qızım dedım men sene xoş aćdan gelmemişem men ėvde yemişem gelmişem yo dedi ana menım gözım kör ola işâllâ êle bêle diyende menım êle bêle başımda tüylerım bêle oldı bir bir êle men orada şe oldım kıreş geçirtım men orda ôle yindırdım ôle şe ettim êle qustım eyle qustım bêle yandım bêle sıxıntimden xesteledım men telfun aştım osman geldi meni arabayneṇ apardı götırdı doxtura doxtur dedi bunın hiş bişeyi yoxtu yalanız bu sıxılıp bu sıxıntıden bôle olıt dedı aha menın walla men dört gün beş gün yattım xestexanada biraz iyileştım menı çıxarttıla getırdile ėve de men aylığımı vermişem qızıme men hiş menım qocam yirmi dört senedi allahın rexmetıne gidıt yirmi dört senenin içında meḥemmed peğember bu tuttığın eymeh men qızıma aylığı alıp elıme bin lira almamişem qocamın aylığını hep o qızıme vermişem aha indi mêım qızım özım bax körlıx çekirem zilletlıx çekirem allaḥ ademe allah ademı hiş oğıl umudıne qomasın ne var oğlımın cibinde bax menım bu oğlım burdadı qaç senedı menım qocam öldı yiṛmi dôt sene men hele dememişem qoce hele mene bişe ve niye üzüm tutmir işidisen allah ademı ne qoceye düşırsın oğla düşırsın ne gêlıne düşırsın ne qıze düşırsın allahın xazınasından gessın allahın walla qur'an ḥaqsı o halımne o şe halımna gidérdım buğda biçérdım arpa biçérdım burde destını qoyérdım çinime gidérdım de baṛdaxçı ḥüdudıne eymehlerı götırıdım çaydanı götırıdım orda çay qoyardım orda ollar bizım herife eyran çalardım eyer salata doğrardım eyran içerdıx ėylerdıx he ne zeḥmetlıx çehtım ne zilletlıxle çehtım indi allahın adı men de indi bax men de ne hallara yani men indi walla aylığımı verdim qızıme men indi çolıx çocıx çox çehmirem menım de üş tene qızım var men de istérım elımde bişe

aparım qızlaṛımın qapısına gidım işidersen men oğlannaṛım biri osman aha burde otıré yaşar da ordedı men onnarın iki oğlım yanımdadı ama qızlaṛım gârıptı gârıp biri izmırde biri şamranda bir çarşıda işidersen e indi men qızlarımı göremirem men gêlınlerıme xızmet edirem hele bizım xeyrettın ölmemişti seyfetıṇ ölmemişti ablam ölmemişti xeyretiṇ walla indiye qeder men gêlin oğlanlaṛıma da neveleṛıme de gêlınleıme de hepsıne de xızmetı edirem ôleydi demeki bêle xızmet edim ki êle bu üzden çalışırem walla xızmet edirım her zaman işte hişbirının de göynını qoymerım hiş bi laf diyemerem can diyéler can işinde işidisen men ne diyecem pişe diyemmérem ama gevrasan men de çoh zorlux çehtım giderdım walla ismayıl bu şeye üş tene zemimız vardı bize ismaıl paraynan aldı bu yerleṛı ismaıl paraynen aldı gendısı aldı ha çalıştı ḥembal ipiynen aldı ısmaıl ısmaıl çox çalışti canı yıfretti allah var başımda iyılığı de var kötılığı de allah onın yerını cennet etsın cehennem ateşında uzax versın yine ölıt şeytan gecit biz ona bişey desax allah bizi qaḥrede bızi allah o düynada sorgu sora bize walla qur'an eḥsan men onı yoncayı men gidérdım buğdaya gidérdım arpaya gidérdım patosta çalışırdım xermende çalışırdım feḥle tutardı buğdâmızı biçérdıx tendır gecenın yarısı xamır edérdım tendırı xarlardım ḥazır ėdérdım allah için ezanda gidérdım tendıra ateş atédım yandırédım yapérdım yetışdırédım feḥleye ehmehını de onı da derdı avrat allah sennen razı ossun sen menı utandırmisen yine mene xerceleṛdi men o zaman gencidım cahılidım qolım elım qatı zeman ama indi walla bi xamır nedır ėdemérem ne yatabılim ne yapabilırem quvvetden düşmişem de halım de qalmemiş amin allahım ne ne bilim ne bilım o qedde derdler çehmişem o qedde derdler çexmişem qızım 'amelyat şede nemenem 'amelyat oldi mene kimse burde xestexeneye üş ay gittım izmırde qızımı xestexenede baxtım qızıme sefre kesesında 'amelyat ettıle hem de göbeh fıtiğinden ettile 'emelyet qur'an beş ay orda qaldım orda xeber geldı dedıle evdılbaṛının oğlı ḥesen ölıt ḥesen özı özını vurıt öldırıt tüfeyle walla orde o qede merax ettım ḥude ettım geldım bureye herkes diyerdı sen öskürmeynen sen ölecexsıṇ ey bir öskürmenne öleceksın sen de ehmeh yememişsen hiş hal görmemışseṇ ne oldı bu qede onı merax etmişse bi deri bi kemıh niye u oğlanın merağını ettım xesenı çox merax ettım qardaşımı qardaşımın oğlıdı bir tüfeh qoydi buraye teprendı êle babayığit özını öldürdi atti yere onna kes qarısı qalıt bi oğlı bi qızı qalıt menım qardaşım avdılbaṛının yaninde qalirdi qaynatalarıdı sahıb oli gêlınleıne işidise ne hallar ne günle çehmişem ne halla ahan

geldım vardım qaç senedı ismayılnen evlendım ismayılnen qaldım ismayılın iyılığını de gördım kötılığınıde gördım deydı qocayıdi hoştı men êle qırmızı gül değilem birinin başına qonam allah meni bi tene yazdı istersen köti ossun isterse iyi ossun allah yazıt alnıma qaderımde vardı onı görecem ama çox çehtım reḥmetıxten çox çox çehtım ne qedden desen çehtım onnan he wallah ne bilım düyna walla tendır evımız de varıdi walla tendır de yandıréṛdım wallah hâşâ sızden peye de atédım iki tene ineyimız varıdi on tene qoyınımız geçımız varıdi sağédım peye he axırdı walla atardım axırı de temizlerdım peyini ėderdım hâşâ sızden yapa yapardım qalex vurardım işte olları da êle yapardım işidise ne bilem ḥeyat süpırırdım qapı süpırırdım ee yanı ocaxnen işimiz osse ocax yandırıdıx işimiz olmasaydı ıbregazı yandırırdıx ehmeh yapardıx üvleni üvlen yerdıx axşamı axşam yerdıx mısafiṛımız gelırdı mısafırnen beraber yerdıx içerdıx ne bılim bi günidi geçırérdıx gün bêle gelmiş bêle geçérdi ne bilem iyi kötıynen geçınérdıx he wallah walla bi baldızım varıdi hacca gitmişti men walla qur'an eḥsan için men bu fıqaralığımnen bu halımnen men doqqız sene men üç aylaṛı tuttım men doqqız sene üş aylaṛı tuttım ne hala düştım ne hala yemedım körlıx çehtım bi qomşım bi yol menı bêle aparmadı demedı sen bu qadde orış tuttın ge yemeh ye bi şe bizde Çay iş ne qardaşlaṛımda gördım menı mısafır çağırédıle ne bacımde gördım menı bi gün mısafırığe çağıré êle men êle o pendir ehmehı taptım cacıx taptım ya evde bişe taptım yedım yemedım doqqız senemı her sene bêle bayram gelidi remezan tutiṛdim her sene her sene doqqız senenı ḥesab ėt ki doqqız sene üç aylaṛı tutérdım üç ayla qaça gelédı qaçé geldı hesab ėtti dedi yirmi yiṛmi beş yirmi alti yirmi yediye geldi ha wallahi men indi orışlaṛımi bêle öynım bêle bilım pıçax atéle keséle gine men orıcımden geşmerem yine buyün tam on gündır biz orıcız yarın dolacax on gündır biz orıcıx qaldı yırmi tene orıcımız artıx qalmadi walla qurban orışlaṛını da bütün tutaram he wallah doqqız yıl ha bêle öldım diyım bêle ölım de yine bêle namazımı qılacem eyağa de gücım yetmese ottıdığı yerde qılirem walla men buğdaye gidérdım qur'an gidérdım buralarda abdest alıdım gelidım tayenın altında men namazı qıledım he qur'an ḥaq için mexemmed peğember otımış bennen beraber gelérdıx bi tene şe sılıman beg var şeyın sen tanésın xacı nazdarın qızı xanım var da xanım gittı sılımanı ağaydı êle bi de men namaz qılérdım çinileıme selam verédım baxtım bi camış gelé boynızḷar bêle bêle qaçé bêle qaçé dedım ismayıl dedi haa dedım bu camış nece bizı görıttı dedı ne qax qax çıxax tayanın

başına e durdıx çıxtıx tayenın başine anam başım taya deydi sürtındı taya bi boynızın bêle etti bêle etti ismayıl tu dedi oraxçanı elında bêle tuttı bêle vuranda o oraxça geşti boynıne vurdı geştı oraxça buğda biçen oraxça he geşti ona ismayıl vurdi orexça başıynan gitti beraber o şeyı camışın başıca gitti he walla yanı bız yerde olaydıx yemıyeydı ikımızı de öldırecayidi êle vure vure bizi öldürecayidi adam çox vurérdi be sıleman allah senden razı ossın sen onı bağla peyında ya kes ya bağla hiş qoymayın gidecax ḥalqı öldıre başın qoya belâya be men axşama qade ismayılnen berabar desti çinimde nice burda onı doldırérdı o desti menım çinimde gidérdım oreya arćeye qur'an exsan bayram vardı şeyda bardaxçıda murat bardaxçının muxtarıydı da bayram bi de zeki vardı da burda diyérdi ismaile diyérdi ki ḥelal olsın senın qarın suti temmız bax senın için alér çinine qaç metıre yol geli sene nice onın o qalın çini düşmedı o qadın ehmehle çaydannar hep bunın elinnen geldı burde sene xızmet senın elında iki tene oraxçe götırisen̲ dedım men allah razı ossın men qarımden razıyem allah ta razı ossın qarım olmese men özıme güvenemmérem ne buğda biçerem ne arpa biçerem ne zemi ėderem hiç bi iş görım gine hemı qarımdi hem yoldaşımdi hemı qomşımdi ismayıl diyerdi he walla ismayıl allah için men ismayılnen çox çehtım bizım reḥmetıx gürgef xala varidi diyerdi hiş niyarın üzüni biz görmiyerıx gėce geli gėceynen gidi gėce geli gėceynen gidi he indi wallah meḥemmed eḥsan men buğdamız êle çox gelmışti men ḥefteye yetıştırérdım men diyirem zeyneb bize ne olur bize taptapa yap qaç gün ėvdesen walla he bacı yaparam he xeste olanda 'erabalarnen lavaş ehmeh yapmışam fayo qoyıdi el 'erabasıne reḥmetl̲ı qabıl etmedi mêım ehmehımi zeynep yapa diyi be yap allah bile senın dayıngil men senın dayıngil o qadde buğda biçmişem o qadde yapmışem o qedde neler etmişem neler etmişem onnarın heyat pacalarini êle qırmızı gül kimin nadırnen nadırnen şey mene bêle ėyl̲érdi sıraş diyerdi nigar baci qavga atér nıhatgilın evıne he nıhatgilın evıne qavga atıt he men çox çalıştım walla allah ta bilé men ne biz bu şeyi yaşo da 'askere gitti men ağladım yaşardan ötür dedım yaşar 'askere gitti da bi oğlım gitti 'askere yaşar gitti yaşar bêle ėyledi eliynen bêle ėyledi yani bu qaddan ki 'askerlığımi yapam yaşarın gözi düşti öz qarısına tuttıx istedıx qarısını vermedıle lazlar vermedi yusuf vermedi diyédi şeye nişanı atmışam dayisi oğlına onnan yaşo 'askerden geldi onın yusufin qızını qaçırttı bizım evimızı êle bastıla êle bastıla bizı êle vurdıla êle döydıle qızım özgülın başını qırdıle ne deyım ama bu türkê bu iskele

hepi bize arxa durdı qareqoldaki polısler hepi bize arxa durdi muxtargil hepi bize arxa durdi işidise onnan sora allah içın bize yardım ettile evımıze geldıle hepsi hepı̣si ses ėtme da qonışerıx da ėtme onnan sora bize hepsi yardım ettile yaşonın qarısına
175 êle güzel düyin yaptıx düyin getirdıx ėttıx getırdıh ėve soxtıx men dedım bêle elleı̣rımi qaldırdım havaya e cenavı allah dedım sen menım içımi eyle yandırdın yaxtın menım yedi tene uşağım öldi döı̣t oğlım öldi üş qızım cenavı allah yaşoya sen yeddi tene oğıl ver sora bi tene qız ver walla êle diyédım xanım eve geldı menım êle üzümı öpti êle ağladım qur'an ḥaqqı ana üreği ne ėdem aha bax yaşonın beş tane oğlı
180 oldı bi oğlı de öldi iki tene oğlı oldı ikisı de canlidi yusıf öldi canlerı yandı onda o zamanki uşaxlarıdı yaşonındi uşaxlaının ikisi de öldi hee ollarda orde öldi munnarın iki tene uşaği indi maşalla döı̣rd oğlı va döı̣rd üşü büyıdi 'askerliyini yaptı bir hele uşaxtı hele o küçüktı he walla allah içın men munın qarısınnan razıyam osmanın qarısınnan razıyam osmandan da razıyem mana baxélle allah için neyse mena xeste
185 olım mene derḥal toxtora götırélle avrupada doxtor getırélle men êle xeste oldım he yalan diyér dizlerıne qadar yalan diyir bu dizleı̣rıme bezıı̣r yağı vurérım yumışanélle gelélle quvvete men 'ameliyatten qorxérım walla men êle xeste oldım izmırde geldım bureye osman gördı menı êle xesteyem menı götıı̣rdı wanda toxtora toxtor orde demeh bi tene adam demeh qalbi duré menım kâğızlerımnen onın kâğızleri deyişih
190 düşıt işitise onın kâğızleryı̂nen menın kâğızlerım deyişıt mene dedile walla osman senın anan qelbı duré e şimdi osman deli oldı niye menım anamın men görmemişem qelbı durmış sen diyise qelbi durıt osman yeddı tene doxtur gettı göttü menım üstıme yeddi doxtorı getti yeddisı de geldıle menım kâğızlerıme baxtıla menım mayane ettıle onnan sora biri iranniydı doxtor dedi walla dedı yüz yıl sen teyzenın kâğızleri
195 deyişih düşıt oxıdıla çağıttıla adamın adını dedıle dedıle falankesın deyişi düşıt o zaman yaşo şey osman hepsının de gitti elını öpti dedı wey sız menım üzerıme bi serın su septız menım anama bişe olmasın babamıznan olmişıx anamızdan olmayax gine anamız bize bi sebeptı he walla allahın adi men êle xesteledım geldım iki ay yattım biri bir xefte yattım şede xestexenede dedım yaşar men yatamırem men getırdi
200 osman yatırdı yaşoynen de bizım taze gêlın izmırde qalıttıla ôle hele gelıt çıxmıtle bureya menı orde nevem çalışıdı onnen geldı fikiret xestedi önce ollari gettırdıle orda doxtora fikı̣reti munı götıdıler orda doxtor demış beş günın qalıt ôle beş günın qalıt ôle walla beş gün öle özgilın eri fikiret qaldı beş gün sora öldi munı belediye qaldırdı

belediye götırdı namazını belediye verdi derdını belediye çehti defını mefını belediye bi gün de şeyını tezıyesını tutti millete ehmeh verdi millete çay verdi belediye verdi ha be onın sabahı bizim menım büyik gülerın qocası öz qızımın qocası necmettin üş güne qadde ona taziye tuttı orda şede izmırde ona gelene gidene çay vedi ehmeh vedi yedi iştile işidirse aha bi orda qaldı men xesteledım menı aldile getıdile iskele şeye wana getıdile qızımın ėvine ollar de yaşargil de üç ay sora geldile mennen sora geldile oreye ne bilım çox xesteledım ne qadde desen xesteledım çox xesteledım menı kim görérdi diyérdi hiş duynada yaşami demeki cenavı allah hele günım varıdi duyna için yedığım iştığım vaṛidi gine yaşadım he walla he walla gine yaşadım işte ne bilım ne günner göṛdıx ne hallaṛ göṛdıx he men ordan dalı qalérdım alérdım mendılı güvet başi aparédım he walla êle güvet başi aparédım êle aparédım çox aparédım he be gitmiydım be gidéṛdım bekâridım evlat mevladım yohidi ki bekâridım o qadde öynérdım öynérdım men ne bilım toylarda toyları üş eyax gidérdile êle xoş öynédile ėrkehle arvattar biz de onnan berabar he be öynamérdım be öynérdım gencidım cahılidım öynérıdim be indi indi de öynérım nerdedı toy gidérem öynaram ėdérem ta üş aylaṛı tutmişem doqqız sene üş ayları tutmışem diyém allaha xoş gitmez onınçın öynamirem allahın allahtan adam qoxsa daha iyidi bizi kim yaradıt allah kim bizi cenavı allah duynaya getırıt gine allah nasılsa gidacaıx be gene allaha xizmetımız edecaıx ölene qadda ona xızmet edecaıx zeynep têze walla zeynep gėce êle uyxıda ismayıl qardaşımı gördım şede gördım ismayıl qardaşımı evı şeydedı bi küçih evdedı gördım ismayıl qardaşımı onnan sora örderlerı qovalé qovaladı örderlerı gitti geldi ismaıl qardaşım evın altında bi dere su gidi bulandıx su gidi onnan sora dere su gidi bulandıx onnan sora aha ismayıl qardaşımi gördım biraz mene bêle bişeler dedi ismayıl qardaşım bi teḥte getiridi qoyérdı belıne diyerdi bu teḥtenı olmasa men raḥat edemmerem işitise onnan sora ismaıl qardeşım axşama qade üreyi bulanérdi üşérdı ismaıl qardaşım diyerdi 'eyran yoxtı yoğırt yoxtı mene verésız mêim üreğım yané içım yané onın burda diyér qur'an oxıyan yerde dedım men epeyi de ağladım çox ağladım men béle hele biraz bizım bu yusıftan biraz küçüyidım yusıf mennen büyihtı men baxtım bizım iskelenın qızlari gêlinneri êle ağlille parxaç ellerında pıçax elleṛıne alêlle gidêlle çöle pencara men de küçihtım geldım dedım anamnan babam o ara girıptıle baxçeye alax edille kerdının alaxlaını edile dedım ana dedı he dedım ana mene şey veṛ nedı pıçax ver bi de parxaç men

dedım men de gidecem pencare men dedım men de gidecem pencare getırdı verdı mene dedı git ama sen bilisen qızım sen ne boşa gidise sen ne bilisen pencarla hansıdı dedım mene orde nişan verélle gittım oraye men de orda mene nişan verdıle bizım menım öz qocamın bir qare ökızı var menım öz qocamın men hele öz qocama gitmemişem qocam 'askerlıx de yapmiyıt men de uşağam o de uşağdı orda otıré çölde malları otarér̰ elında ağaç mallarını otarér baxım êle qarabarıxıdi övle düşıt her yer dümduz bir ev yox orde her yer dümduz zemidı şedı yoncadı nicele buğdadı ekittıle yeşıllıxtı hiş ev mev yoxtı êle yollardı onnan sora bi de baxtım gidé bi ökız bêle gelé bêle gelé duman kibin dedım şe qız bu ökız kimın demeh bu evın içeri qade bu baxçenın içeri qade tendırı ilanı var tendırı ilannarı aha bêle tendıredıle dişleri bêle èylélle gördım ökiz ôle geldi menı bêle bu qolıma vurı menı boynızlarıynan menın saçımı bi terefe gitti nice ökiz meni rüzgarına meni götürdi gitti menı götırdi gitti men êle bunın êle başında gidirem şeye o yan gelım meni aparé men qorḥérım de bağıramırem bağrım çaté qovaladım o ökiz geldi meni aldi boynızl̰arına menı apardi o ükseyden atti o şe üskeye çıxtım orada menı êle çıptı şeyın içine nedı bêle quyının içine menı quyının içine çıptı menım başım êle bi zıng etti sanki bir xamırın içine düştım bi xamırın içine demeh ilannarın içine düşmişen ilanlar êle qaynérle diyesen êle ilanla meni bastıla qaldım ilanlar̰ın altında qaldım ilanlar̰ın altında ilanla çıxtı menım üstıme geldıle xaber verdıle menım babam salihe dedile salih senın qızın êle qalıt ilanlar̰ın içinde çox fenadı menım babamgil geldıle şeneynen qanceynen çıxattıla diyedi anam diyedi senı êle çıxattıla senın ne dilın va ne ağzın êle senın elbiselerın ilanlaın içinde görsandı menı qoydıla kenara menı sarmıştıle şenelerneṇ xeyretingil êle o qadde ilan dökılmıştı menim etehlerıme ceketımın aralarına meni apardıla doxtora doxtor demiş walla demiş êle qorxıdı êle qorxa o qorxı munı lâl edıt ilanlaın biri menı saçmamıştı hiş saşmamıştıla hiş tene meni saçmamıştıla işte allahtanidi o da allahtanidi ya bu qadde ilanın içinde bi ilan menı ısırmezidi cenavı allah ta'âla hepsının ağzını bağlamışti he walla bir ilan meni isırmemişti men geldım êle xesteledım on ıki ay men on êle yattım êle xesteledım xestexenede êle me êle bu ellerım ola bu eyaxlarım ola bu vucıdım men êle qabux qoydım ha ilan kibin êle qabux qoydım men diyirem ilanna êle menım vucıdım êle qabux qoydı qabux menım dilım tutıldi men qonışamidım menım dilım yox men hiş qonışamidım üş sene de qonişamidım êle men êle qabuxla doxtor dedı nice ilan qabux qoya çölde derisınnen

çıxi 'ayni bu de ôle derısınden çıxacax niye çox qorxıttı diye men êle bu başım bêle diyesen qıpqırmızı diyesen binédı qırmızı binédı he qur'an bêle bu barmahlarım êle her yerım yanédı derım çıxtı ökız menı atti ilannaın içıne ilannar bütün ilannar çıxti üstıme hepi çıxtı hiç qaldım ilannaın altında biri meni ısırmamışti alahtanıdi her şe allahtanıdi bax men ne qade qardaş evlenmiyi qardaşımdı iki gözımdı êle qardaş evlendi gitti daha qalmadı qardaş ne qaden evlenmıdi qardeştı qardaş evlendi avradını aldıxtan sora gettıxten sora daha o da oldı sene bi qomşı qardaş da olmadı qomşı oldı sene işitirse qardaşın iyisi de var kötısi de var bêle qardaş var candan ciyerden baciya yanar êle qardaş da var êle qapıdan bêle geçi walla buyır demi merḥabadı nécedı qur'an menım menım qardaşım en küçih qardaşım gidıt haca allahın évıne qur'an miner pisıklete gelé geçé men otırirem dükanın yanındadı hiş bi gün demir baci ne édirse ne yapesen ne édirsen vurér geçer gidér be men qardaşa qurban olam ama bacı qardaşa yana qardaş yanmaz qardaş ne qadan bacıya yanmaz qardaş bacının üzi qardaşadı qardaşın üzi dağadı temam qardaş êle qardaştı ha walla menım qocam yirmi dört senedı allah reḥmetıne gidıptı allah sızın de ölıleınize reḥmet etsın wallah menım qardaşlarım menım bacım êle hele mene beş quruşlıx insanlıxlaını men görmemişem qur'an ḥaqqı için ama abdılbarıye canım qurban avdılbarıya canım qurban he qardaşıma avdılbarı walla avdılbarı menım derdımı çekir hele çekér çox iyıdi bax orış tuterem axşam gidirem dışarı diyı bacı bax o qarpuzı götı o qavını götı bacı ge bi poşet doldırem sepet sevzeynen bişeynen götı git git sen körlıx çehme günaxsan yazıxsan he qur'an ama o bir qardaşlarım allah için ölecem acımden de razıyım ergin de xoştı ergin de anası ola avradı ola bacısı ola avradı ola mene çox iyidıle ergin de iyidı anası öz qardaşımın avradı öz bacısı öz qarısı mene xoştıla men demirem walla pistile obiri qardaşımın avratları xoştıla demirim pistılle ama qardaşlarım biraz gine avratlaının yanı bêle avlatları iyıdır qardaşlarım o qada yox walla yaşar meni biyün qovérdı meni diyidi git yaşar biyün menı qovdırıp men ağladım dedım gidım gittım otırdım taşın üstında dedı menı aparédı fıtarımı açaydım bari orda bu uşaxları êle vuré êle vuré hele o qızlaini êyle vuré lâl edé men dedım niye vurésen günaxtı yazıxtıla sen nice dedesen sen dede deyilsen taşsan men dedım hadi yiri git bi ḥefte qal şeribande bi ḥefte qal avdırmanda git bi ḥefte qal hâdırda bi ḥefte de şede ismayıl qardaşında menı biyün qovérdi walla ha ne'met men gêlın geldi menı taşın üstında getırdi men yemın ettım dedım senin

ehmehını yemıyecem fıtar da açmiyacam êle otıracam bu taşa kim menı aparı ạparsın munın de ėvıne gelmedım he walla walla osman da iyılığı de var beḥtlığı de var osman êle osmandı ne bilım men osmana yanaram osman da mene yanaṛ men demirım yanmaz he mennen zeynep qaldıx onnar geldı yazıdi raqı içenne o zeman bêle tepıhlıyi ya giceliyé ya biz de êle giceldıx başımız döndi hee zeynev gitti gitti zeynev dedi havar mene su getır men bilmim su hardadı su burda deyil qur'an eḥsan bılmem ne iştım bılmem gitti bi sünger gettı heyette apardı yıxadi ge osmanı annadırım men diyemmirem osman sinirlı biridi iyi olé köti olé osman da ne bilım yaşo menı bi gėce qovdı men taşta orda otırdım ôle ağlıyan kibin burda otırmış dedı geleydın diyeydın ana niye otırdın orda otımışdım gülayın evının qaṛşısına meğrıbdı menı qovdı dedı git on gün qal bi qardaşında on gün bi qardaşında on gün bırında qal ordan da git iki qızında aha bitsın remezannıx bitsın sora ge he be vaydı bura tendır ėvıdi bure tendır ėvıdi tendır ėv men gidérdım torpax getırırdım şeden naxır yerinnen getırırdım eyaxlardım onı yetiştırırdım tendır qoyardım bir senenın içinde yeddi tene tendır qoydım yeddi tendır qoydım onna öze men özıme qoydım ama qomşılara da qoydım yeddi tene qoydım şey êle özım pay qoydım êle özım eyaxladım özım torpağı getıdım özım de qoydım he qur'an eḥsan men he yeddi tene men tendır qoydım he walla men yanım allahın adı mene bi içım su veṛ vermezle ama herkes te iyılığım var dağlar kadar var her yerde de var herkeste de var herkeste de war herkeste menım dağlarca iyılığım war men herkese yapmişım zeynep têzenne zeynep têzenne menımki tutmi yo walla zeynep têzenne menımki tutmi men ona çox darılérem hiş demérım êle demese daha iyidı zeynep têzenne menımki tutmi men biz zatı iki bacıyıx daha yoxtı ki de iki bacı zeynepnen menım aramda dağlar war qur'an he walla walla ne bilım men zeynep ablanın o qadde işını görmişem camının qur'anı o qade işını görmişem bi tene oğlı oldı zeynebın bi oğlı oldı gittım gördım evleınde bêle hâşâ sızden êle ėvleınde bêle zıbıldan bêle gidi ha evlerı êle her yerleri el arabanı aldım süpırgenı aldım baltanı aldım bu zıbbıllarını o pıslıxleṛını apardım götırdım tee alaylerın o bağının yanına işitirse nadırnen menı sürehli sen şeyın nıhatın evına qabal tutmişsan sen olmişsen onnara xızmetkâr daha demedım ki bacım evidi gelen oli giden oli men çox yapmişem ama men bi de xamır dedım mene ehmeh yap nıhat rehmetḷıx qoymadı mene iki ehmeh yapa enişтem ha men de êle wallah zeyno êle xestelerdı munın dayısi evlenérdi zeynebın üstıne zeynep bayılérdı

zeynep ölédi aparédıle doxtore şıxe aparédı gidé ôle işitirse menım qardaşlarım çoxi de zexmet çeki men o qadde çehmıştı onnar çox çekipti işitirse qur'an exsan nıhat taxsiynen onı getırdı qoydı menım evime nıhat ha enıştem munın enıştesi dayısı bi de fayo gelérdi men ehmeyi yapérdım iki devo ha bêle bu qadde lawaş gelédı fayo béle yığédı gelédı aparédi qoyédi eve bi daha gine aparédi taptapalarnan ehmehleri men êle zorba qarıydım he walla men êle baxçe ekérdım on beş kerdını bi günde tembıhledım bi günde ekérdım ama indi ėdemmirem yo ne evlenmeği yalannan gelérdı ha bêle aynanın darérdi men evlenırem rehmettıx bu mennem bu zeyneptı be zeyneb ihtiyardı ya men yo yo men onnan gencım men qardaşlarımın derdını çox çekirem ama men xestelendım menım bacım menım qocam irannan altın getırdı işitin menım boynıma on tene altın astı iran altını astı boynıma qur'an azim menım gittim baldızım bêle baldızım özıne on tene qocam vermişti iki tene daha mennen işitirse onnan sora on iki altın aldı baba malı baba ḥaqqı aldı baba ḥaqqı men geldım qocam ėve axşam geldı sen niye êle sen niye êle ettın dedım senın bacın menım ipliyımı kestı iki altın mennen aldı dedı ne diyıse qızdı bağırdı çağırdı eyledı pişe yapammaz ki ne diyecax bacısıdı ėdemmedı êle o altınna gitti onnan sora qaldı yeddi tene sekkız tene onnan sora daha onnardan da walla eyle saxladım bi tenesini elım darıdi sattım onnan sora êle dört tenesi qalmişti dört tene iki tene de dört tene qalmiştı onnayi da walla osman apardi satti getırdi xerçledı verdi 'erabaya neye verdi onı de bilmirem ama osman mene aldı mene beş tene kelle aldi alıt indi men hiş taxmirem êle evdedıle kelle bêle kelle altın tenesi yeddi bin lire he he indi mene bi tene kelle gine alacax boṛşlidır bi bilezih alacax mene orda de qurbanı yeddi doqquz sene orış tuttım gitti qurbanımı de özaḷptan aldı attı 'erabaye gettı burda heyette kestı onı da dağıttı orışlarımı allah qabıl etsın kesti he allah içın kesti he walla sever osman sever bi de menım menım qocam de mene qurban kestı o de küze aldı yeddi tene küze aldı yeddi tene küzenin üstine alma qoydi almaḷarı da dağıtti o mazarda bütın o yetim uşaxlara menım qocam da dağıtıttı hee demeh o duynada sen o küzeynen o duynade sene o küzeynen şey su getirecehler he su getırecehle o alma de cennet meyvesıdı cennet meyvesıdı ha şey yox qurbanın küzenın üstüne alma men qoydım yetimlere dağıtıp yanı men öldıxten sora menım çocıxlarım mene su getırecaxla o alma de şe cennet meyvesıdı he mene yaptı walla alah içın he yaptı walla doxtora da a̱parı he qurban şeyı gelende elli lire verer yüz lire verer elıme allahçin her zaman para meresı yirmi

lire verer elıme on beş vèrer qıx lire verer mene al ana xerçle özıne üst baş ta mene alé allahçın mene üstte alı qur'an ḥaq için eyaxqabı alı üst alı baş alı doxtora götırélle ilaşlarımı alı onı şey diyerdı he menım onı bekı befre xalanın oğlı mene ne bilım be toyıdi men gidérdım toya getırdıle ha qızıl gül almalandı ha ġızıl gül almalandı yar gösgün dügmelendi yar gösgün dügmelendi almanı qoydı dar pacaya az ġaldı yani aciya alma sene qurban olam senı kim gönderdı mene êle diyerdi ne bilım indı he walla toye gidérdım ne bilım xoş laflar diyerdıle qardaşım onı diyecem asli kerem wallah men bilmirem onı giderem qarsa giderem oğlanı çavışam oğlanı çavışe giderem qarsa giderem oğlane çawuşım beri beri bax oğlane çawuşım beri beri bax qandili qandili qandili yax ağlama çawış dön geri bax onnan soy ne bilım wallah bilédım çox bilédım

Metin Numarası	**05**
Anlatan	Dilber AKDENİZ
Yaşı	72
Derleme Yeri	Van- Merkez - Alaköy
Eğitim Durumu	Okuryazar değil
Konu	Geçmiş yaşantılar- Yöresel yemekler- Van depremi

sabax durardıx tèzden qoyin saĝardım qoyini saĝardım ötürırdım gidérdi yerıne burda xarman olırdı bu ayın içında burda xarmanneri süpırérdım xarman ettıxten sora gelérdım xamır èdérdım ehmeh yapardım ôyle zamanı 'amelelere ehmeh yetırérdım yemeh yetirérdım ki öylen gidélle küreh çehmeye gelélleŗ bureye ekmeh baxçeye serım yiyélle ee günneŗımız çox bi zaman yoxsıllıxnen geşti bi zaman zenginlixnen yani eski zamanın şeyi çoxidi sağlığı da varidi raḥatsızlığı de varidi yani çalışmağı de çox iyi olérdi yani ḥemd olsın qocam bi zaman yox idi onnen o terefe işte qocam biraz çalışti özını işte biraz tutti getdi ḥeyvan aldi ökız aldi bi qoyin qısmı aldi direktör aldi durımımız iyileşti işte bêle dunya ḥaqqıynen uğraştıx gittıx ben de şahbaĝınnen gelmişem bu alaköyine burali şey deyilem şahbağınnen gêlin gelmişem buraya şahbağı üzım bağıdı şahbağı wanın çevresinde işte babam da wallah êle çifçılığile şeylix yapardı arpa ekérdı buğda ekérdıler eski zamanda buğdayidi buğda ekérdıle mercimeh ekérdıle işte bôle şeler ekérdıle arpe ekérdile çalışırdılaŗ ollar çöllerde buğda oraxnen biçérdıle bu otlaŗ var ya bu otlar şimdi çıxmış her şey raḥattı

ollar tırpannan babam da çifçiliydi walla başqa bişe yoxtı çifçiliydi o da çit ėdérdi işte qocam da 'aynisini ėtdi wallah zamanın zamanıne qeddar bunnarı işte bıraxmişıx çocıxlara qaldı he bile heleden ömrımız uzanıp hele yaşérım qocam çoxtan ölmiş qocam var on bir senedı ölmiş allah razı ossın ama işte men ne bilıx işte zamanımızde çox çehmişıx yanı ne olırsa her de bir zaman yoxsıllıx çox yoxsıllıx çehtıx sobalar varidi eski zamanda soba xezarlar vardi bağlarda o xezarlari kömir yohidi 'afedersın gübre de o qade yoxidi getırırdıx şede yaxardıx sobada tenıke bêle ağızları qaxan sobalar varıdi işte onnarı yaxar ısıdérdıx o qaddar odalar yoxidi tendır evler var idi tendır evlerın içinde yatardıx bir kürsü qurardılaṛ çocıxlaṛ giréṛdı altıne üstını örtérdıle bir tane bêle şey çocıxlar altında yatardi bôle şeler gördıx çox çehtıx ondan sora zenginḷıx te olursa zulümetḷıx varıdi çox çalışırdıx he çox çalışıdıx men gendım yoxsıllıx çehtıx çox çehtım men buğdaye qadde biçmişem oraxnen he walla oraxnen he oraxnen çehmişem buğda bişmişem qocamnen beraber qocam gitmiş beraber iḳi tene ökiz aldıx iḳi adam ortax ettıx yanı bêle köten sürdıx köten sürerdıle buğda ekérdıleṛ beḷke ata baba sızın de beḷke bilırle beyle buğdanı şe ėdérdıle çölde ekérdıx oraxnan biçérdıx ee ben de qocamnan beraber çaPa verdim zenginlendıx onnan sora şükir onnan sora çox işçimız olurdı işçimız işçimız de çox olurdı yani başqaları da gelér çalışardi özımız de işte altı oğlım war iki tene de qızım war onnan sora yanı bêle yaptıx gêlın oldı qamiyon bi tene ökiz arebalari vayidi o zaman düyin gêlin gettıle ne gettıle gêlin ne günner gördıx gêlin va evvelsiki zaman bi paytun vayidi o zeman benım zemanımda atlari sürérdile bêle bi de şe at arabalari bêle atla sürérdile bi de ökiz arabasi vayıdi he işte hiş o zaman yoxidi işte men de orda bu köye gettıle qamiyonnan teh yalınız bu köyde qocaman köyde bi qamiyon vayidi qamyonnan meni gettıle işte o caminın ordaydi evımız qaynetamın evleṛi vayidi ordayıdıx ben oreya geldım onnen sore ayrıldım bureya geldım geldım işte qocamnan beraber burda qaldıx onnarın de keli ḥeyvannari çoxidi almadıx kendılerının çox hiç almadı qocam qaynatam öldi qayınpederım öldi istemmedi istemmedi qaldı hepsi onnara bekâridile işte geldıx biz burda çaPa verdıx biz özımız çalıştıx tuttıx yohsıllıx ta çehmişıx varıyet de çehmişıx ne yapacağıx şimdi de allah ta'âla cenabı xuda razı ossın işte oğlannaṛın yanındayem oğlannarım ayrılmiş bi oğlum küçih onın yanındayem işte gêlindi xoş olursa biraz yaşlıyam içim xoş olér xoş olmadıxtan sora göynım artıx saxlamaya mećbur gene idâre edirem allah xêrli

ölüm nasib ėde işâllah yaşımıze göre imannen beraber siz bêle nerden gelırsız nerden walla çox sıxınti çehtıx valla bax men darı ehmeyi de yemişem qızken qızkenı darı ehmeyi yemişem darı ehmeyi nice olurdı bax narın ufax olırdı sarı ufax olırdı ögıdérdıle onın ehmehlerı çörehlerı bôle sarı olirdi arpa arpa edérdım yoxidi sora buğda o qadde yoxidi bilmiyem qıtḷıx idi bişele o qadde olmıdi bêle her şeyin yaní indiki kibin bollığı yoxıdi şimdiki kibin her bollıx yox darı ehmeyi va şirın olırdi datli olırdi darı ehmeyinı bêle şe ėdérdıle gidérdıle getırıṛleṛdi datlı olidi onı bêle açılmazdı ki bêle çöreh möreh olmazdi küçiy êle bêle ėdérdıler bilmem tendırde yapardıle yanı men küçihidım qız idim bureya gêlın gelmeden orda şahbağında baxardım gidérdıle onnan sore datlı oléṛdi yanı men çox özım gendım men buğda da biÇmişem arpa da yavrıma diyem yanı ėrkeh işında ėrkeh işiṇde de çox çalışmışam he men çox çalışmişem erkeh işinde walla qocamnan beraber çalıştım işte qocama qat oldım şimdınınkileṛ ėtmille yavrım şimdininkile yavrım bi işe de qaxmirle ėrkehlerıne yardımcı ėdeler köy olanda ne olé hiş bi iş görmé her şe saxlardım tâux saxlardım hındi saxlardım onnan sora yavrıma diyim çox çox çaPalar yapardım işte qocam çıxtı yani qocam oldi zenginleşti odı yani biz çox çehmişıx o zaman yaptıxlaṛını allah bili tendır evleṛım vayidi men gendım pendiri gendım tutardım gendım ėdérdım pennir yapardım onnan sora çöreh yapardım bêle yağlı çörehler lavaş yapardım bêle tendıra vurardım büyih lavaşlar işte men eveli menım bu evde bu qapiye geldım menım qayınpederım qaynetamgil qaynenamgili onnarın bêle güzel ehmehlerı olırdı herkes sevérdi ehmehleini işte men onnardan aldım geldım bureye gelen adam Menım pennırimi qoyın pennıri yapardım lavaşımi yérdi lavaşlaṛı bêle vurardıx tendıre he tendıre vurérdıx tendıre onnarı yavrım ile xamır ėdérdıx xamırdan sore ısladırdıx xamırı indi oxlawa açélle ya Paxlawa bêle işte onnarı bêle kındıre ėdérdıx açardıx elımıznen atardıx atardıx atardıx bêle mezırge vayıdi uzın onnan işte tendırı yandırırdıx tendiri geçırırdıx mezırge he mezırge mezırgenı yapardıla bunnarda toxıyérdıle bu şelerde qavaxlardan toxıyérdıle onnarı tikérdıx êle bêle yımraḥat bişe tikérdıx onnar işte üstında ehmeyi vurardıx tendıre aha lavaşla bêle büyih olırdıla adam bılmezdi tendır ehmeyi yapardıx çöreh yapardıx tendırım vayidi iki tene ėdérdım çox da güzel ehmeh yapardım hiş kimse meṇım bu köyde ehmeyimi yapmazdi çox güzel lavaşlaṛ yapardım çox güzel lavaşlaṛ yapardım he yavrım tendır evleṛ de bêle 'ayni tendır şe kerpiçnernen pirketnernen yapmişler

içerısıne tendır bıraxérdıx tendırı de gendımız bıraxardıx çamır ayaxlardıx bêle tendırın çamırını eyaxlardıx getırırdıx bıraxardıx içında qurıyardi bêle tendır derın 'eyni bu quyılar kimin içerı onı qızardardıx onda ehmeh yapardıx êle tendır êleydi êle yapardıx işte xamır ėdérdıx xamır gelırdı 'eyni fırındakiler kimin yanı işte tendıre vurérdıx yapardıx işte gelen millet yérdi herkes yérdi bêle şimdıki kibin bêle ḥazır üş beş tene gidıp parenı ver getır git parenı getır ḥazır bêle doldıré poşetlere getıré o zaman çalışérdıx yerdıx faṛqliydi ya faṛqli deyildi o zamanlaṛi meraq edérdi o zamanın bereketi de vayidi herşeyin lezzeti de vayidi datli olardi yemeyi küftesı ehmeyi yemeyi çox güzel oleṛidi 'acem küftesini etnen yapardıx eti bôle düvérdıx taxmax vayidi toxmaxnen düyérdıx işte yoğırardıx işte yapardıx bôle qoyardıx her şeṛ bıraxırdıx merze qoxıli merze noxıt şeyi mercimeh vardi onnan işte her şeyi bıraxırdıx bulgur bulgur işte pirişten yapardıx küfteleri çoh lezzetlı olırdi 'acem küftesi meşur olırdi kelledöş êle yapardıx kelledöşi de her şe qatardıx üş beş on altı tene madde qatardıx kelledöşi o qade güzel olidi tere yağını üstıne yağ tökérdıx yérdıleṛ şimdı ne o sıvı yağlar var ya hepsi qanser olıt qanser olmışle damarlaṛi tıxınmiş işliyemmille çalışa wallah o zaman bi yaşli adam indinin gêlınneṛından on tenesınden çox çalişidi bax xerman su sular yoxidi bêle köyde yoxidi bir su varidi bir tene çeşme teh bi çeşme yox yo gidérdıx o çeşmede su getırırdıx ona bulax diyérdıx he bulax axardi gidérdi o tereften gidérdıx getırırdıx gêlınner qızlar gidér getırır işte 'amelelere çöle bıraxardıx burda çalıştırardıx o suyı behlerdıx işte sıraynan herkes doldırıdi sulari onnan sora gettıle köyın biraz bu yaxınlarına su gettıle ortaya düzeldi gitti biraz gine su oldi sonda da çeşmele çox dunyanın da sonı oldi walla çeşmeler her şey fazlalaşti raḥatḷıxlarda bu dırehdör işleri de raḥatlaşlandi her şe her şe işte her şe rahatına geşmiş ama millet de xestedı millet de rahat deyil ki çamaşır makinesi bulaşıx makinesi yavrıma diyim şimdi biraz iş görille diyiler aha biz yorıldıx be o zaman her şeyı elnen yıxérdıx elnen çamaşıri elnen yıxérdıx sabın da bulınméṛdi pareh vayidi denızın kenarınnen pareh getırırdıx pareh şe olidi bêle pareh denızın suyi gelidi bêle beyaz oliṛdi bêle gidérdıle toplérdıle getırırdıle işte ollarnen çamaşır yıxıyérdıx he he köpihli qurıyardı köpihle o günneri görmiştıx ya indiki kimindi yox tursıldi teh başqa çeşit çeşitler daha ne bilem bulaşığı walla elle yıxıyérdıx elımızne sıcax sularnan bu torpahnan ağaş yandırırdıx getırér ağaşların külıynen beraber yıxıyérdıh menım gêlinım vayıdi büyih gêlinım 'eyni burdayidi evımız beraberidıx

orda ağaş küller yanardi ocaxta yanardi şede yandırardıx onı çıxarardi biraz kül bıraxardi yanına o bardaxlara sürtérdi o bardaxla ile parlardı ile parlardı adam derdi êle aynadı he deteŗćandı nedi ollar hepsi qanser ėdér vurélle üstlerıne getırélle yemehlerı yérler bardaxların üstında qali ne qadde da durılasan olmir evvel o yoxidi bişe yoxidi sağlıx onnan oldi oğlım be her şe indi formen oldi kerdı ękérdıx bax burda menım burda kerdım olırdı Menım zebzemı yiyen adam zebzemı qızardan yiyen adam bal kimin olırdi oqqada salatasi her şeyi lezzetlı olidi kerdı bostan ękérdım zebze ękérdım he bostan ękérdım küçih yerdıle beyle bostan her şe ękérdım işte bax men de qarılıxliŷdim ama ha giŷretliŷdım her qarı bir êle eylemezdı Men yapardım qur'an doğrisi buranın cenabu xudâ menı saxladi oğlım yaşım çoxtı yaşım epeyidi allah ta'âla saxlé meni men atmış yetmişin iki yetmiş iki hee yetmiş ikiye geştim he hayır gitmemişem hiş gitmedım teh bi ḥefte iki ḥefte gittım iki ḥefte köyde gittım çocığidıx bêle bunnan büyihidim bêle gittım daha gitmedım hiş oxıla gitmedım he merkezdeydıx he walla vayidi küçih okıl varidi yapmiştile varidi he öyretmen olırịdi he walla gididıx işte men az gittım babam bıraxmadi men oxımadım yeni taxtalara mırekep bôle yazidıx a iki ḥefte gittım daha gitmedım men ne edim hiş bilmiyem yazıdan bilmiyem hiş bişe be nidax eski adamlaŗ da bêle şimdi herkes olıpla her yėr dolı herşe ama hüzür yox sağlıx yox muḥibbet yox ne olır adam adami yėr ne qalmiş şımdiden ne qalıp yavrım hiş bi insannıx qalmayıt kimse geşlıx qalmiyıt yani heves qalmiyıt eski zamanın herşeyi xoşidi iyidi çox rahatıdıla çox muḥibetlidile getıdile bêle evlerde gidérdıle iki üş ev birıne gidérdı ne bilım yérdıle içérdıle bêle sözsız sazsız çox xoşidıla eski zamanın her şeyi iyiŷdi her yemeyin ôle dadı vayıdi bereketı vayidi walla bi bêle bişeler alardı getırıdi men düynanın 'amelesı 'amele de nedi işçilerı çölden gelidile men bêle yemeh yapardım onı qaş defe o getırdığı şeynen zebzeynen yimeh edérdım yumırta atardım qawurma atardım qawurma ėŷlerdıx evvel ineh keserdıx qawurmani qızartırdıx qışe güzin qızartardıx güz payızın bêle şelere qordıx bêle güzel bêle qızardardıx etlerı qawırma yapardıx ataŗdıx çorbaye yemeye yemeyını yapardıx çox lezzetli yemehleŗi olırdi indi bêle hiş bi yemeyin dadı olmir hiş etın yoxtı dadı he yavrım işte êle bêle eski adamla nedı eskı adamlaŗ ölmiş gitmiş qalıp köy ôle ölıt hepsi yanı yaşlile hiş qalmayıp o qade he bulınmir hepsı gitti o dünyaye walla menım de tam vaxtımdı meŋım de ömrım desen yanı quvvetım tam yoxtı walla men üş baciydıx dört qardaş wallah onnarı de qocaya

verdıx iki reḥmete gitmiş ikisi qalir ikisi qalir ikısi rexmete gitmiş ikısi qalir wallah 'ayniyıx yoh wallah men çox çehmişem menım anam rehmetḷıx mene diyérdi 'eynısi gendısi dedi diyérdi qızım yavrım diyérdi dunyade sen balakenen ġıyretḷiydın bêledın küçiyidin iki bacım vayidı onnar nazlı büyımıştile biri mersınde biri de reḥmete gidıp biri de mersındedi dedı sen êle bêle gidérdın diyérdi abém 'askermiş men gidérdim elımnen buğda biçérdım çölde şahbağının o düzınde o arx qısmi var ya babamın eskiden tarlaları ordaydi babamgilde de gididix buğday biçiṛdıx peyanın yanında ayran çalirdıx içérdıle ayran çalirdile bêle buğdalaṛın tay ėdérler buğdanı tay ėdérdile onı gidérdıle yaz sıcaxlarda güneşlerde burda oraxnen biçérdile oraxnan on dört yaşına girdım men bureye geldım çocıxidim yanı çocıx çox büyimemiştım buraye gelende işte geldım wallah cenabı xuda one reḥmet etsın o yanı iki yığende bir yığende men iki onın evını yığdım gidérdı o çamıri sız bilmezsız nedi beyle eyaxlaṛdıle çamıri dedığım çamıri duvar bıraxardıle duvar bıraxardıle çamırnen bêle çamırnen bıraxardıle baxçaların yanine yavrıma diyim işte ne bilım onnen beraber çaPa verérdım getırırdi o paranı zayėtmezdım 'emelecılıxe ona 'emele diyérdıx çalışmağa o para qalırdi êle üstımde gidér gine alırdi getırdi di di di işte özımıze iki tene ökız aldıx onnan sora demirem onnın bunnın tutdıx topladıx yoxsa bişemız yoxıdi ôle bi bişe yoxti yatax yoxdi yatax be ayrıldıx geldıx 'eyni bu evlerde özımıze küçih tendır ev yaptıx tendır evı de nicedile kerpişle yapidile be çamırnaṇ o zaman işte bêle geldıx walla burda da çalıştıx allah ta'âla son zamanda indi bu zamanda cumlesinı sızın de ataṇızı babaṇızı sızı de anazı babazı bizi de çox perşan etmesın yatağa sermesın xêrli ölım nêsib etsın şimdinın bu zemanında adame baxmazlar xesteye qaldırıp qoymazlaṛ baxmazlaṛ he yavrım çox çox he wallah yoxsıllıxnan hepsını maşalla altı oğlım var sız de menım evladım sayılıṛsız dördi ölmiş bax bi qaş tenedı ha bu qade şimdi iki çocığı baxamille iki çocığı döviller iki çocığı yėmeğini veremmileṛ baxımine baxamile o qadde o işın üstine nice baxédıx sabaxnan namaz qılardım namazdan sora sabax namazı qarannıxta men gidérdım ḥeyvanın yeri bız ḥebşı diyérdıx bêle büyih çevırmeydi orde gidérdım ḥebşı diyérdıx qoyın sağardıx he qoyın sağardım orda sağardım te güneş çıxaṛ sabaḥ güneş biraz atar gelır qoyın çöle gidérdi ordan git xamır ėt xamır bôle tökérdıx leyennerde xammır ėdérdıx ordan gidérdım xarmana ahan biraz xarmandan çalışardım gelıṛdım tendır yaxardım her gün sabaḥ tendır yaxardıx her gün he walla işte günnerne günımız geşti êle güzel

çörehlerım olardi yağlı ehmeh bile yapardım şimdi fırınnarda yapérler fırınnarda yapanın dadı olır o güzel içıne yağ qatédım vurırdım êle güzel olırdi êle pasta kimin yetirérdıx meċburi yetirérdıx gelirdile ehmeh istirdile şimdının xanımlari diyér hawar biz yorıldıx burayi biraz supırdıx ceyran supırge attıx yorılélle temmız evde bulaşıx yıxélle çamaşır yıxérle yorılélle şimdi etmélle oğlım şimdi eski zamanın işleri çoxidi bêle geşti günımız men de bêle gelmiştım köyden geldım burada burda da qaynetamgil çox zenginidi onda camışlar kel diyérdile camış kel vardı ollerın ineh onnan sora yavrım vardı çox zenginidile orda da ôle çalışardım hiş işten qaçmérdım êle orda da çalışérdım afedersın aḷtlaṛını gidéridım ḥeyvanların paxlardım pardax orda da çalışardım ordan ayrıldıx geldıx işte burda çocıxlarda eyle vallah yoxsıllıxnan biraz geldım onnen sora varlıxnan bêle büyıttıx geldıx ama men çocıxlaṛımı ne xızmetkâr verdım ne çoban birıne bilmirem çaPa yaptım yığdım dağıtmadım da topladım yığdım işte qocam da özım de baxtıh çocıxlaımızı büyıttıx herkes bizım qapıda çalışéṛdı he wallah bize çalışéṛdı şimdi de hele diyéller bax gidérım nereye pennırımi deyérle ehmehımi diyérle surfa açarım herkese yimeh verırdım onı diyélle ne dem yapmişem hep de boşa gitmedı işâllah o dunyada boşa gitmesın işâllaḥ işâllah oğlım allah yardımcıṇız ola walla terpemde oğlım men qalmiştım bax bu oğlan qalmiştı hanı o küçih oğlan bureye gelen orda tam qalyolasında qalmişti iki gündi anası allahın emrinen gendı qalolası bızım evimız eskı evlerıdı evımız dayireydi büyih dayreydi annesi getmiş qapının önıne millet geldı burda bax bizım evımız êle oldı bêle dümdüz 'eyni bure kibin biz bişe çıxarammadıx evet yıxıldi men namaz qılérdım namaz qılanın üstındeydım bu zamandan tėz idi hele bu zamannar he he bu zamannan tėz idi men namaz qılédim namaz qılanın üstında her zaman men namazi büyih oda varidi o terefte biri bunınidi biṛ odam vayidi gidérdım orda namazımı qılérdım men o gün dügin varidi men gittım êle namaz qılayım desem iki adem dedi mısafır yataxları bêle ôle çehtım gettım saluna mende bi sıxinti kimin gettım saluna qıldım ama farz qıldım tek ne sünnet qıldım dört kez farz qıldım baxtım bunın büyigi mene bal gettı dedi ana köyın içeṛsında bal satéller bi tene sene aldım bi tene ayrıdi o mexledeydi evi dedi bi tene sene aldım bi tene de gendıme eyle bıraxtım bunın qarısı dedi walla biri ôle ḥoş beyazıdi dedi onı ver mene onı aldı êle elında otımişti şeyın üstında çehyatın üstinde men de döṛt rık'at namazımı qıldım eyle oğlan geldi girdi qapıda bir baxtım bi narın

salladi bêle ufax salladı dedi ana terpem oldi dedim he vallah inan ki terpem oldi o ki sırf balqonda antire qarşımda yoxidi antire êle balqon dişariyaydi êle 'eceleynen balqona gittıx men onnar çıxandan sore bunnar qarşımda ağlıyórla men nemaz qılirem baxtım ayri oğlımın çocığı bu terefteydi men onı çehtım getıdım qucağıma men namaz qılanın üstındeyım qaxmérım bêle diz üsteyim eyle bi baxtım şey etti êle onnar çıxandan soṛa baxtım odelerın ışıxleri birbirine vurdı görsendi bu yande salun yıxılmedi salun başqa odalaṛ baxtım ışıxlendi hepsi toplılenédi aha bêle ėylendi bildım gêlın hele orda bildım bunın çocığı qaldı içerde bunın çocığı uyxıda qalsaydi ortada orta terefte êle orta cani çıxardı o qadda torpax vayidi wallah o yıxılmadi salun yıxılseydi men de gididim baxtım iki tene üş tene ağaş geldi 'ayni bêle döşeme o zaman döşeme evidıle tabla yoxidi döşemele geldi meṇım bureye düşti bax oğlan menım qucağımda menım qafama gelsedi men burda lal olacayidim odalaṛ yıxılannan sora wallah sora gêlını çıxattıla bunın baxtım çocığını qaryollanı qalmiş qapının buraya nenıyi başının burasını beşiyi qırıptı ağzı qalıt he anasi söhmiş çıxatti he wallah işte ḥamdolsın bizden öli olmadi çıxtıx geldıx êle çox fenâ oldı qonşılardan vallaha hepsi yıxılanda oldi ama köy êle êle êle oldi yavrım dumanın içında êle bıl terpem deyildi adam diyédi qıyâmmet qopi işte dedım yer yarıli duman ses köpehler havlérdi bir bêle durmérdı ki bêle xur diyérdi yerde ġurıldérdı gidérdi bêle çox oldi bura wannan çox oldi birınci olanda birınci olanda ikinci olanda da wanda çox oldi he walla ḥeyvannaṛimizin yeri yıxılmadi köyde çoxının şeyi qaldi ḥeyvannarı qaldi altında günnüzidi da övleden soraydi wallah yavrım ôle otıdıx güneş batidi durdıx gittıx bi exrebamızın evi o mezarıxnarın ordeydi bizi apardıle bi büyih araba tır vayidi çadır qurdıla girdıx beş altı ev girdıx onın altına buralar bêle tökıldi qaldi onnan sora bi küçih çadır verdıle derı çadır odır hele qalir bax o çadıri verdıle teh bi tene verdıle üç eve üç evidıx terpemden sora walla ôle geldıx o çadıra sore menım oğlannar menı götırdı vane gittım evleri vanda yıxılmemişti evleri iṇki oğ̣lımın evi vandaydi dedi be burda sen neye qaléṛsın çadırda xeste olérdım yer yaş çocıxla bala üşıyélle savux men çıxtım gittım onnar da qaldi burda onnan sora geć bi zaman şe verdiler bu qonteynılari verdıle sız yıxılen sene verdile ya sonki sene qışa gettıle çımleyidi he çimçımleh men gittım orden mersine antalyaye mersine oğ̣lımın evi antalyada vayidi gittım onnara mersinde gittım bacımın evıne işte bêle oldi he walla iki senedı men evde deyildım men yeni bu evi yaptıla yeni geldım men burda

bunnarda yatamirdım nefesım qali qonteynırde he he xeste olédım şımdi geldım be zor olmi adam temelını istıyir diyér menım wallah buranı sevirem buranı sevirem men de qalamiyem nereye gidiyem o qadde eqrabala telefun açıpla ge eqrebalaım vaṛ qardaşımın uşaxlaṛı vaṛ başqaları va diyille gelax seni götırax ge qal bizde remezannıhti dedım yox yavrım evımi yapmişem daha geşmişem eve otıṛmişem evde daha gelmiyem hiç yere gitmiyem sıxılirem gidım ölım qalım orda bura qocam burdan ölmiş diyem burda ölim burdan gidecem amcan on dört senedi o da çox he çox ėrkeyidi wallah köyın ağasiydi köyın ağasiyidi amca çox iyıdi çox merdidi çox ehmeh verérdi ôle men diyem onın ehmeyini bax yoxsıllıx idi hiş yoxımızıdi köyin içinde et kesérdıle her gün yani yox ḥeftede kesérdıle baxardım bi kilo et almiş getımiş mene diyérdı soyna diyérdı mene diyérdı qarı diyérdı camiden adam getirecem tezıye geldı baxardı milletı getırıdi o bi kilo etnen yemeh pişirırdım baxtım bi sürü misafir getırmiş eyle mısafır sevérdi qocam bêle çox iyiydi köyın bêle hepsi qocamı çox sevérdi qocam iyidi merdidi çox merdidi ėrkeyidi çalışqanidi ġıyretiyidi ôle tırpan ėdérdi bu otlar var ya şimdi biçerleri getirille salile o öyle büyüh yoncalığı tırpannan biçérdi eyle tırpanla vardi o zaman tırpannan biçérdi çox ġıyretliyidi menım oğlannar da ona çehmişle biz o da çox çehti o çalışma ona sıxıntı nedi yani allah sağlıx versın çalışirdile ḥamd olsın xüzır xoşidi çox xoş olirdile çalışma insani bêle sağlıxli ėylérdi be evel sağlıxlıyidi sağ olırdıla bişe olmazdıla sabahın hele güneş çıxa güneş yani saralmazıdi onnar işe gidérdi mercımeh ekérdıx onnan sora zengin oldıx wallah qabaxta çox zilletḷıx çehtıx demirem çamırı eyaxlardı duvar qoyardılar bi tene usta olardı o duvarı o çamırlaṛın içınnen zengınnıx qazandi qum arabalari varidi indi gelérıx bu evlengiz diyérıx şe var petrol o petrolın oreye behçi oldi orda qum arabalaṛını doldırérdıle bu büyih qamyonla varıdi onnari kürehnen kepçe kürehleri demırden onnarnen doldırirdi be şimdi kepçe doldirir onları o qade çalışti meṇım qocam o da çox çalışidi oğlım ya çalışmasaydi herkesın qapısına gidérdi her şeye bu qadde çocığı büyidemmezdi bir adamidi bu qadeṛ çocığı büyitti zenginleşti he hiş çalışmayan yer çalışmayan adam herkesın qapısına gidér bulammaz ki o da xoştı alahı ta'âla o dunyada onı ṷtandırmasın rabbim ona reḥmet etsin çox iyiyidi ėrkeyidi işte köy qaḥveleṛımız vardi qaḥveleṛe gidende herkes onı diyérdi o qadder hürmet ėdérdıler ona çox çox sevérdi bi de sözini şe ėtmezdı êle ne bilım çox êle şeliydi bi yerde bi döyiş ola barışardıla götıridile oni qız qaçardi oni

götırırdıle he diyem herkese saygılıydi ha irannan saraydan bêle millet gelırdı onın evıne êle tanışlandırırdı yaní êle bilgiliydi ha çox saygı bilgisi varidi tanışler de her terefte özını her terefte gidérdi herkes sevérdı walla he oğlım ne edax walla menım qocam ferc vurdi üş tene xetım oxıdi 'eyni bêle remezanlığidi üş tene xetım oxıdi xetımleri oxıdi bitırdi qaldi iki cüzi iki cüzi qaldi iki cüzi bitmişti arafatımıza qalmişti iki gün qadir gècesıne qalmişti iki cüzi qalmişti qadir gècesine geldi mene dedı walla ben he he bi remezande bitirdi üş xetim camiye gidirdi burda camiye senın kimin geşler diyirdi kıskanirdi diyirdile êle senın qur'anın saxlıyacaıx mâşalla o üş xetmi oxidi qaldi iki cüzisi üç cüzisi geldi dedı mene dedı gitti qoşleri satti qoşlari bılmem diyebilecehsen nedıle bêle quyrıxli qoşlar qoyın qoyın he qoşlar atmiş wanda yer almiştıx temel atmiştıx qocam dedı altı oğlım var ôle çit dayre yapam heresıne biri o qoşlari satirdi qoşları sattı paranı aha etti bêle şeyne lastihnen kürt köyleri bu aşağda köyleri almişti getti dedi wallah menım qoşların parasını gettidıle ama dedi bene qahvede verdıle qahvedeydi bene verdile ama menım cendeyim ateşlendi oda isisidi bilmiyen qaxve sıcayiydi mene dedi men de dedım yox walla ev normaldı sovux o qade sıcax deyil dedi men de bi ateş var qardaşıma diyim geldi êle gèce otırdıx epey qonişti evlenmeğını dedi çocıxlara bunnara küçihlere dedı bêle ananızı sevdım bêle aldım gittım istiyérdım orıcımız arafatidi dinliyidıx arafata bi gün qaldı şahbağında yolda yayan gididıx diyi araba bulammadıx orıcımızı yedıx dedi şahbağının qarileri dedı qo yesınner bahtları açıla 'arafat güni orıçları yiyin bahtları açıla bahtları açıla onnarı anlatiydi êle yatağına girdı men onnan sora bi qahtıx söhürlığa baxtıx dili yoxti sabah deyil söhürlığa qaxtıx söhür ehmehi yiyeceğidıx remezanın hele qalmişti üçi demirem gècede tesebbih namazı diyélle oní qıldi oní qıldi mevlid oxıyedi mevlıd oxıdi üş gün qalmişti şeye zatan mene dedi yatma bu gèce yatılmaz qax bu gèce savab gècesidi qadir gècesidi aha üş gün qalmişti qadir gècesi êle xoş namazini qıldi tesebbih namazını aha son iki güne düşti son iki gün gèce ôle yatmişti mennen qarşi yataxta baxtım qaldırdım qaxmir êle gözle bêle sökildi dili yox dedı menı qıris vuruptı qıris vurmış qafasi de demeh ki qur'an oxımişti qafasi yorıldi bilmem daha neden ses tèllerıne götırdıle 'eyni zamanda su tökmedıx üstıne toxtor demiş bune su tökecextınız sawıx su aniden vurdi gèce vurdi qaxtıx baxtıx qonışmir su töhmedıx êle biraz verdıx baxtıx işmir gözler bêle açılı ama qonışmir qonışmir qaldırdılar 'ayni zamanda vana gittile işte doxtur demişti

walla buni anqaraya da götırsez 'ayni burdada 'ayni bunı dedi bu qonışan tèlleri var ses tèlleri var dedi onnara vurmiş çüritmiş önce dedi dengesıne yanı vurmiş qıris vurmiş tansyon vurmişti qıris kimin vurmişti ateş kibin vurmişti dili açılmadi apardıla bunnaṛ anqaraya o qadda paranı göttıle o qoşlaṛın parasını eyle ona masref ettıle gididi ev yapa diyidi gididi ev yapa işte nêsib olmadi o de êle düşti walla dört sene qaldi dört Pıçux sene he yaxçuldi dili açılmadi anlıyérdıx bêle ama êle xoş namaz qıldi camiye gitti orıc oldi êle yanı yaşı da o qadde yoxidi hayır açılmadi yo walla dili açılmadi dili bêle dutıla dutıla qonışérdi ama herşeyi bilérdi maşalla burdan ta neriye yeyan gidé eyax meyaxıne bişe olmamişti ne eyağıne ne elleṛıne teh dilıne vurmişti dengesi de xoşidi baxımına baxtıx güzel baxtıx bi qızım vayidi bekâr evde onnan men baxtıx hiş bi kimseye qoymadıx ne gêlıne ne oğıla qızım tıraş èdérdi üstını verérdi üstıne eyaxqabıların boya èdérdi men de yıxandırırdım yimağına baxardım yimey yağsız yimeh yağsız çobra işte bêle qaldırdıx xemd olsın êle xoş oldi onnan sore bi gün gine qıris vuranda tansi̱yon vuranda ahan burdan vurdi bu ellerıne serum gitmedi simsiyax oldi dördincı defa vurdı ha tam dört defa ona qıris vurdi tansyon sonda vuranda götırdi yirmi beş gün qaldi yirmi dört gün he he sonda on i̱ki gün qaldi yoğın baxımda on i̱ki gün de qaldi darda xestexenede daha dediler bunın elleri qalsa da yaşasa elleṛın kesecax çürüyecax ne qan yüriyirdi ne taxérdıle serum gitmedi qan damarları çüridı ha qol damarları burdan aşağı öldi walla yavrım men diyirem o zaman qaça geçirdi elli elli beşidi he gencidi elli beşidi elli dört elli beşidi xoşidi yani ḥemd olsın o da yaşamağı o qadder oldi yani aniden oldi o zaman büyihlerden diyérdıle diyérdıle insan biz zâten bizım evımız bizım bu qapımız çox nefese geldi çocıxlaımız de şimdi hele sıxılılla dedile o paranı gettı verdi adam eyle o zamanın parası buginın parası kibin buginin parası 'ayni sen alisen diyisen ġazetedı şimdi alisen cıbine bıraxésen geşlığında diyisen bitti hiş gidisen çarşiye gitti o zamanın parası deyerliydi çox deyerli paraydi o zaman yani bi adamda doğrı ne qadde para olırdi onna diyiler beyle bağlı gettıle verdıle diyi qaḥvede verdıle bilmem ona nefes beke vurdi yanı para bolidi o zaman gettıdile evde yazıx çıxardı daha yemmedi he walla o da işte çehtı erken öldi hele men yeni gelmiştım iki sene qaldi yanımde öldi men qaldım onın yanında iki sene öldi he tèz öldi erken öldi yaşlidi bir aradaydıx hele köyın içeri̱sinde o erken öldi qaynatam menım qocam menım qocam indi ôle qaldı bi qardaşı dört tenedi hepsi öldi ikisi ölmiş üçi ölmiş var bi tene dört

qardaşidile qaynenam çoxtan ölmiş geşken gêlınken qaynenama çox baxmişem gêlınneṛım şımdi mene iyi deyilller gêlınneṛım hele nèce iyi deyille yanı ḥemd olsın elım hele var eyağım var walla her şeyi de yaparım edirem ama o qadde qaynenama baldızlara siz ne diyersız baldıza onnara o qaddar baxardım qaynenam êle kimsenın yanında qalmaz menım yanımde qaldıla o qadder onnara baxardım ayrıldıla burda ôle götırırdıla gelırdıle ne bilım aha millet görédı ahan êle bêle el arabalarinen eşya bıraxardım onnara mercimeh ehmeh yapardım yağ pennır her şe çox baxardım çox baxardım menı çox sevérdıle èltileṛım de wallah indi bi éltim qalmiş ölmişle bi èltim qalmiş iyidi bi qeynım qalmiş iskelede haci ihsan ihsan haci ihsan ahdenizlerden haci ihsan onnarda tukilerde evi yani çatladi yani yıxılmamiş iki qatḷiydi gine bu tukilerde verdıle ev tene kerpiş ev vardı yixıldi on verdıle ev iki katı da sene diyim iskelenın tam içındedı ha iki qatḷi evi var indi gitmişle o tukilere qalecığe ama indi baxçe maxçesı var gelmiş işte ev vermedıle onnara ev yapirler ev yaptıla işte ev yapille onnar köyde nèce yapille taxsitle verecexle gelecex sene bi sene başlayıp hele vermille gelecex seneden başlıyacaxlar qırx milyara he bu evleṛ qıx milyar bax bişesini salmille pencereler qapi yavrıma diyim beton sıwasını verélle i̇nce sıwasını biraz da yani o lawaboynen şeye hema hema bişeler bıraxélle o şele payaslarda biraz vurélle ama iyilerını vurmélle iyi vurmille mêım oğlım hepsi özi aldi hepsi gendisi aldi bi milyar bi milyar verdile buna payasa biraz verdile gettıdi para qoydi hemi boya aldi hemı lawabuya hemı temamı payas etti evın içını şe etti parke çevırenı parke yapti taxımi hepsi qırılmişti hiş bişesi qalmamişti bi şe hep qırılmişti altında qalmişti bi çöp çıxmadi halı malı gitti aldi özine he he hepi gitti eşyaları bi bardaxlari qalmadi şimdi aldi her şeyi şimdi aldıla walla iyidıle xemd olsın iyidıle bırının evı orda yeni yapélle walla qawın eké biri bunın büyigi orda ev yapidile ona çıxmedi ayriyḍi ona çıxmedi men qocamın ḥeqqına çıxtım sahadına o da ayridi o da sahadi ayridi üç oğlım üç oğlım burdadi iki oğlım vanda biri antalyada ikisi vanda oğlıma diyim işte tek bırının evı orda biri qawın ehmiş menım çocıxlaṛım qawın ekérdıle köyde şimdi de orda teh bi küçiyi qawın ekip o da reşberlıx eylir devletten mal almişle ineh ineh mineh almişleṛ devletten bu rıdvannen beraber ortaxtıla he walla qalmiş êle zerel edi o zaman almişla altı milyara yeddi milyara indi şimdi bi milyar etmir ḥeyvan aha saman da yoxtı baxımına he walla qalmiş elleṛında he ne yanı çox zeḥmettedıle çox bax bu oğlan qalmış o ḥeywannarın üzınden qışın baxan çoban

tutélle şimdi çoban tutélle şeye gönderélle ḥeywanı çöle para çox gidiṛ ḥeywan para etmir yox hele hiş devlete para vermiy̰ıple devlete yüz yırmi yüz eli milyar para hele bêle qurış vermiyıple terpem oldi almadi hele terpem bunnara verdi devlet iki sene bunnar geçen sene şe verdi para verdi para verdi ḥeywan başına o ḥeywan başına da nice verdi küpe parasi küpe parasi verdi bunnara yaní yardım etti yardımlaştırdi aha walla başlıycaxla istiye parasını bu seneden verecaxla işte bêle geçındıx gittıx he köydı ne yapax men vanda yaşayammiyem qalamiyem yox ne bilım sıxıliyem ha bêle qalamiyem açıxlığa alışmişem ya köy burada menım evım êle bu genışlıxtedı evımızı burda yaptıx êle genışlığa alışmışıx he genışlığe alışmışıx tee oralara qade bizımdı oo yuxarıye qadde elma baxçesı o teref uzaxtı ha evet o da yaptı o da yeni işte bêle oğlım dunyadayem yorgınam böy̰le bêle dunyada çehtıx gittıx qadrini bilmi işte otırérıx diyérıx adamlara baxérıx diyiler ne biçım sız günner görmişsız yani ne biçım günner ne biçim sız hâl şeler çehmişsız ayran qazannarıynan götırıdıx o ayran qazannarı qızdırırdıx çökelih ėdérdıx tereye pennir vurardıx êle pennir ot atardıx içıne pennirle öy̰le lezzetli olırdı evet cacıx çökelehe cacıx diyidıx işte pennırleṛımız ôle lezzetli olidi şimdının pennirlerı dadı yox gendımız yapardıx menım oğlım allah herkese yardım etsın oğlım allah herkesi qorısın allah cümle mıxemmed ümmetını dunyamıza da iyilıx versın sağlıx versın dunya ne qalıp adam televizonnere kimse açmiye yani hiş bibirını ne bilım öldırélle az qalé yiyélle adam saté hepsi birbirını hepsı yanı deyil başqalari milletvekili milletvekili işte evet köy büyihti bura çox güzel olıcağidi bura köy muxtarı sen diyisen annesıne sordım o köye çox zerer yapti çünki nice yapti yavrım gelen meddenı yedıle gelen parani veṛdile yedile yardım gelirdi çox gelidi işte bizım buraya çıxıp gelene qadda ev oğlanın yıxılıp xalı geliṛdi eşy̰a geliṛdi para gelidi o yanda aliṛdile erzaxları de ollar dağıdélle bu köyi bax o aşağıda yeni çıxésız ya gelmişsız büyih bağda o bağdan o petrolın ordan da ordan çıxan yer o dağın o terefi tüm qoporatifidi devlet qoporetif dedi yerız gine yerında qaḷsın size burda yapam sıze burda ev yapım he qoporatif getıṛidi evle dedı yanı alaköyi daha da güzel edecem daha da büyih edecem orda evlerınızi yapın güzel orda qoporetif altḷi üstḷi ha qoyınla burda ḥeywan saxlirdim qoyın saxlirdim muxtarın evi bir adam bir pesi dedi gidax yapalar bize yapalar ore şeyimiş ha merre saḥabsız ha anlisen ne diyem he işte orda yapacayla orda alacaydi bêle ödeyeceyidi bêle bura kibin ama yerımız qalacağidi dedıle ḥeywan saxlayacağıx gitmedıle muxtar

bıraxmadı yoxsa ora tökıler oralar bêle güzel olacağidi dağda yapidi döşte oralari qazıcayidi beton yapacayidi anlayıpdıla orda yapidile orada he aşaxda evleri yaptıla çoxtıla ama çox bêle yere yapışan evler var ya çıxisen o he yolın kenarında onna xoş deyil onnayın evlerı aşaxda onnarın evi yıxıldi herhal onnayi gettıle burda da yavrım de indi herkes parasını ödeyecax ama evın ne qadde içının boyasi muntazami payansi mermer ne alırsan gendıleri yanı gendısi alir yanı biz alirız devletın bêle qapısi olér siyah sıwa vurir qıṛx milyar alir yanı bunnarın üstıne iyi evleri yaparsan üstıne elli milyar verecexleṛ bu eve bu eve elli milyar gittı gidecax en büyıgi gendısi on milyar gittı on üş milyar gitti yanı öz oğlanan gitti ha almağıne eşyasına yapmağına tavana tavan yapmiş he walla ḥeywanna çöle gidir evet çölden de gelir axırdıla axırlara gelilleṛ çox xoşti buzaǧı mızaǧıları o qadda sağmille güzeldılle beslidırle ama alan yoxtı ôle satacaxla alan yoxtı paralarını ödiyeler evet ucızdı almışle inehın birini altı milyara yeddi milyara indi ucız diyile ollarda satamile he bir iki milyara götırir ahan saman da yoxtı bu sene saman ot yoxmiş he walla yox yox yoxtı evel çox vayidi şimdi yox bu sene gelmemiş çox evet var çocıxların herkesın ayrilmişle vardı şimdi ehmille buğda ehmille bişeler ehmile daha qaxmiş ot mot ekille biraz yox daha bıraxmişle daha o buğda ekérdile şimdi ekmille evel buğda ekidile şimdi ehmile evel buğda ekidile mercimeh ekédile çox ekédıle buğda êle olérdı bizım burda menım qocamın aha bax o sıra bêle dolardı êle bu zaman ha bu ayların içında êle buğda bunın boyı qaxardı bu ağacın boyi ôle tökérdı üst üste gine aparırdıx fırına şelere nedi şelere tökérıdi ambarlara he he eyle burda götırédi satérdi onı de satérdile mercemeyi arpeyi satérdıle mercımeyi ekérdı 'ameleleri biçérdı ortaxlığa qocam ekér mercımehi bilisen qocam ekér ollar biçérdıle ollar başqaleri köyde biçérdı para gelırdi çox gelır gelırdi çalışirdın alirdi şimdi çocıxlar otırmiş evde bi iş görmirler ki walla çalışmirle yo walla çalışmir şimdının ne qarısı çalişir ne ėrkeyi hiş tamılları yox çalışmirle he yavrım sız orıçsız allah qabul etsin işallah allah ta'âla qabil ėde sızınkini de bizımkini de allah sızı kötı belâlardan qorıya allah ta'âlanın divanına hüzırnen gidesız o dunyaye hüzırnan imamnan oğlım herşeyın başı odı çolığız çocığız imannan gidésız walla dunya yalandı bu dunya boş bi dunyadı ışıx bi dunyadır dönérıx diyérıx bu dunya kimseye qalmir hani kim burdaki yerlerın saḥıpleri hepsi gitmiş dunya yalandı evet irannan gelmışti walla anam babamgil şe diyedile verdanḷı diyédıle verdanḷı sülâleleri bilmiyem ki akılımden geşmiş işte ordan

olları şe qaçırtmışla ha qaçıpla onnara ne diyile qaçanlara dağlarda mıhâcır gelmişler he annadardı şeydıle küçiyidıle anadardı babam diyerdi êle bêle geldıx eşiyaları qalmışti çocıxların ikısi orda getırmişti êle dallarında qaçax şe gelmiştıle mıhâcır dağlardan gelmiştıle işte he he he evler qalmiş eşya qalmiş mıhâcır gelmiştile çıxarmişle qaçmişle gödermiş neymiş oradeymişle iranda hara köylerinden gelmiştile gelmiştile işte şahbağına şahbağına işte bu alaköye bu alaköyi tutmıştıla işte geh vana gitmişti ordan gelen qeregünnıze gitmiştile bêle he mıhâcır gelmiştıle yo walla anam diyérdi çox çehmiştile diyérdile bêle ać qalirdıx susız qalirdıx bişe yox yėmax yağ yox yėmeh yox çox diyérdi şey çehtıx eziyet çehtıx çıxtıx geldıx qaçanda gelende geldıle burda köyde yėr yox işte nice sıxıntılı bi terefe herkes yoxsıllıx yoxsıllıx çox çehmişler onı diyérdı diyérdı çox eziyet çehtıx iki tene de çocıx annam çocığını yanına getimişti bir oğlan bi qız bi dedi iki büyih abém vayidi irannan gelmişti he qardaş he evet êle diyidi diyidi irannan getımişti wallah allah sennen razı ola allah o dunyanı menım sağlığım nedı midem ağırır her şe şekker mekkerımı ölştım yani bi gelbıme çaprıntı olé sıxınti kimin bişe olé diyem yaşlılıxtendı nefesım qaliye iştahım de yoxti hiş iştahsızam yanı ne yaparım baxım bişe xoşıme gelmir loxma süt doğrirem yėrem söhırlıxte iştahsızam ağrım walla eyaxlaım çox ağre eyaxlarım yaşlıyam bir tam bi debo iki debo üş debo bêle deboler olédi onnarnan xamır ėdérdım otırırdım lavaş yapardım tendır quranda tendıre vurardım qışın o zamanna aha şimdi eyaxlarım ağrér ev soyux yaşlıyim işte yaşlanmışam rebbim çox perşan edıp yatağa salmasın gine iyiyem özıme göre mennen menım yaşımdakiler mennen şedıle allah ta'âladan bêle üşiyem uşax çocıxken on üç yaşında geldım namaz geçirtmezdım on üç yaşında gelın geldım men allahıma çox şükredirem bir elım var allah da çox mene yazığı geli allaha bağlidi yanı allah menı saxlir yimeğım işte yoxtı o qade doqtura moxtura walla hiş gitmemişem yanı midem ağrir yedığım yėmeh hezm ėtmez burenın doxturı birez bişele mene verdi eyaxlaım şişıne ne biraz yazdi heb yazdi yani esbirin yazdi yanı xemd olsın gine iyiyım geziyem işte xoştı çalışmérım o qadder yani iş mişe gitmérım çalışmérım ortelıx desen biraz ėdérım walla buda da otırem xesteliyem bizım bura çeki ya savuğı çekir birez eyle qur'an dinliyem birez evde otırırem evet şe diyile xetım xetım getırélle ya men oxımamişem dinlirıx he oğlım allah qur'annarın xetrına herkese xérlisinı nêsib etsın xérli can sağlığı versın işallah allah yardımcınız olsın diyim işalla xayırlı günnerne günıniz

geçé bala işte ömrımız beyleynen geştı daha sız iyi günnernen geçesız iyi günlerıṇız ola işâllah

Metin Numarası	**06**
Anlatan	Nuriye ŞAHİN
Yaşı	74
Derleme Yeri	Van - Merkez - Karagündüz Köyü
Eğitim Durumu	Okuryazar değil
Konu	Geçmiş yaşantılar- Van Depremi- Düğün gelenekleri

babam pehlivanidi iranda bize nağıl ėderdı bize ḥikâye sôylérdi he diyi sen sôyle babamın köyi kendı köyım qaregündız adım nuriye şahin daha o yani yaşım inanki atmiş beş çoxtur yaşım çoxtur ôle olır yo onı ḥeyatta yındırmem teh de otırsam alíşmışam ḥeyatta teh te otırsam alışmişem önce ôleyidi alişmişıx ya önce alişmişıx menım köyım alaköyın yanında xavis var oraliydi şimdi hepsi gelıple wana oraye başqa adamla gidıple evet heş tanışmamíşam on iki yaşında gelmişem geldıle oraye men de küçiyidım qayınpederım geldı eqrebayıdıla dedı ben bunı götırecem gendıme qız yapım wala men getırmedı meṇ hiş bilmédım verdıle qocaya aparélle nėreye aparélle başım güni o çille var ya o çille var ya o soyuxta wallah atnen geldıx bir geldıx dıreşında qaldıx atna aha qar da burda attarın girdi qar içine bir gün geldıx sıxınede qaldıx bir gün geldıx qasımoğlında qaldıx sonki güni geldıx bureye çıxtıx qar qıyamat atnan on iki yaşındaydım gelmişem dürt ėrkek qardaşidıx yeddı de qız qardaşidıx hepsı allah rexmetıne gidıp men qalmişem bi bacım qalıp ablam ama qardaşlaım da üçi qalir biri de reḥmete gidıp onnar şeyde qardaşlaım ikisi vanda yaşir biri bursada yaşir ablam da vanda yaşir ben de bu köyde he gidiyıx geliyıx evet walla şeyˆ hiş bi işle şeyˆ biz çifçiydıx çox da zenginidıle mal xeyvannari çoxidi xızmetkâr̂lar̂ımız vayidi yani iş miş yapmirdıle qeyınlar̂ım de bôle küçiyidı büyidi gittile vanda işe girdıle o zaman bêle herkesı işe alirdıle bizım reḥmetl̂iye dedım sen git sen git geş qardaşların diyidi işe geş vanda çaliş dedı men ana babamı buraxmaram dedi gine buraxma ḥeftedan ḥefteya gel mal ḥeyvanımız çoxidi de 'esas mal ḥeyvan için gitmedım ḥızmekârımız de varıdi buraxıp gitmedi o de rexmetıx oldı onnarın ev işi wandadı bız de köydeyıx menım menım üş oğlandır beş te qız babaları de otız senedı befat edıp babalari çox şükür çocıxla vala biri işe geçıp ünverstede

çalışir metin bunlar da evde önceden çox xoşidi indi kimse qomşi qomşiye ne qomşılıx qalıp ne bişe qalıp kimse kimseye gidemmiṛ önceden hepımız bi arada olirdıx ḥikâye sôlérdıx i̯ndi bu televzonlar çıxti nağıl sôlirdıḥ wallah bılmiyım mala nasredin bi oğli oldi salıncaxten once bunce çehti çıxatti qardaş oni bıliyım teh salıncaxtan yox xatırlamiyem valla çox bilérdım o qadda bilérdım yâdıma düşmi daha wala qaz lambasi vayidi oni yaxa̯rdıx dıreh vayidi inceden dıreye çıvi çalardıx asardıx oriye qızlar hepi çeyizıni onın altında yapardi geçınıp gidirdıx walla o zaman qolayidi o zaman çox iyiyidi indi indi her şey boldır ya sağcan yox ḥestelıx war kımse kimsenın qıymetını bılmiṛ he he bişe olmaz be sız de mêım oğlum men banyo yaptım geldım otırdım evde düz danışacam qonışacam alsın bunın xanımi geldı mêım başımi öre baxtım lastik yox dedım git obırsi odada lastik getırın mêım başımı bu saçımı bağlıyam men qaxtım bi bala munın çocığı de menım yanımde işte qundaxta men baxtım bişe dedi ġuvvv ġurıltiynen geldi êle bêle baxtım baxtım büfe perdeler duvarrar êle bêle gelér̯ gidér êle bêle qaldım baxa baxa axlım geldi vay dedım terpem oldu qaxtım bêle baş açıx çocığı aldım qaştım dişariye baxtım bizım gêlın bızden benden qabax qaçıp dişariye sözde gidıp mene lastik getırıp obıṛsi odadan men dedım sen bizı buraxtım qaştın dişariye dedı wala men axlım şey etmedi sızi dişariye çağıreyım axlım diyi baxtım o dı yolda he varidi aşağı köyde varidi çılbır yapardıx keleduş yapardıx daha sene diyim ne küfte yapardıx aha bôle şeyler etı döyérdıx döyérdıx birine kût küftesi diyérler bırıne de 'acem küftesi diyérler et küftesi 'acem küftesi bêle etı düyérıx bulgurnan qarıştırırıx her şeyını doğrarıx içıne bêle yuvarlax edérıx atarıx quyının içıne yağını soğanını dağıdar tükérdıx üstıne ôle evet beslérıx ineh beslérıx qoyın beslirıx gidıple otlamağa çöle gidıple be anlir de be çöldır da çöl walla hiş xatırlamirem he şeyin biz gittıx süpırgeye önceden süpırgeye gidérdile ya bız de bêle çocığidıx ablamgil gidérdile süpırgeye köyde xaviste men de onnaın arxasıca êle yalın ayax ağladım gittım hemen dedıle git git git burda ilan var dedım yo men de gelcem gittıh buğdâların içine gididıx gittıx indi bizım şeyde su var suyın bulağın başına gittıx qoyın quzı yatıp idelerın altında êle de sicax êle sicax êle sicax men de êle yalın ayax gitmişem ne eyaxqabi giymişem ne bişe êle yalınayax ôle çocığam bız gittıx menım yėngem dedı dedı bız geldıx bureya burda bi qırmizi ilan varidi êleydi qalın bax özıize sahıb olın dedi bu buğdânın içıne girdi êle bız de wala buğdânın içında süpırge mupırge toplérıx yemın ederem menım bu eyağıma

baxtım bişe êle sıxti êle he êle bêle eyildım baxtım qırmizi ilan êle sarıp eyağım az qali partiye men bir bağırdım bir bağırdım êle başın da bêle tik tutıp bir bağırdım bir bağırdım çoban naxırçi quzıçi bütun geldi qoşti qaştı geldi indi ağaşla vurala ayağım qırılacax vurmasala ilan da şeyını çıxardıp inesını bêle salér bax men de ne zorım var bağırérım ablam ağlir yèngem ağlir be ağaş ne vursalaŗ ayağım gidacax qırılacax ya rebbi ya resullah ağır çığır şe èttıle allahın emriynen açıldi men bağladı nèreye gittı öldıremmedıle yox yo yo êle buğdânın içıne bêle gittı döndi gittı kimse de görmedi çoban naxırçi quzıçi yo yo ı̧sırmadi ama izleri bu eyağımda çıxmişti ilan da qorxti yoxsa daha gitti wayy oralara kimın he bız çocıxidıx xaviste he yaxındı bureya he bu köyın üstıdı indi bız şe èmişıx otırmişıx baxtıx yanı kindın mağrıbne kındi arasıdi bişe bêle çocığıx baxtıx bêle ne bişe êle parıldér êle parıldér yınér yere êle bêle parıldér parıldé yındi bizım bi ziyaratımız var xaviste gelér orda demax bi ejderhâ var onı göyın üzıne çekêr yemın edérem baxtıx ne bişeyi bağliyıp parlax zıncır yindi göyden yindi o qadde çehmedı baxtıx bişeyi bêle aparér burılér qazanér burılér qazanér açılér qapanér götırérle ya rebbi ya resulıllaḫ durdux o çekıldi gitti göyın içıne onnan sora naxırçi quzıçi geldi dedi walla bizım ziyaretten bi tene ejderhâ çehtıle göyın üzıne çektıle aldıle gittıle he he onnar dedı da bız dedıx bu nedı qıvrılér aparéŗ göyın üzıne dağlaŗın bi dağın arxasındayidi he bizım quzıçi çoban da he görmişle diyérdile aldi arxana sardi boğazına götırdi ziyaretın içınnen he walla he he dağın arasında he wala meseledı gördıxleımi daha ne annadım bilıyim da dilıme baxélle qızını gittım êle bıl allahın emriynen peğemberın qavliynen gelmişem oğlıma èlçi he tanıyirdım he öz köyımneṉ üçini de öz köyımnen almişem ollar da dedı he başımız üste bizde êle bıl eqrebamıza elımıze milletımıze danışax sene bi xaber verırıx onnar da gelidi otıridi menım evımde iki gün sora bir daha gidirdım onnar da diyèrdile he gelın işte sız çox xoşsız gidérdıx nişannérdıx toy düginnen getırérdıx evımıze toy walla davıl çalérdıle saz çalérdıle öynérdıle aha bêle heresın toyında i̧ki ineh kesmişem elma önceden vayidi indi şimdi yoxtı önceden a̧térdıle da ondan sora gelille êle yemeh yélle gelını getırérıx para taxille onnan sora dağılıp gidille üş gün cume güninen başlirıx pazar güni bitir he yo yo önceden atérdile qaş sene bunnan önce atérdile indi indi qolıne giré götıré almanı bêle parça parça èdirdile vuridile gelinın başına wallah onı bılmedım o de 'adetmiş iran 'adeti he pilav yapérdıx et yapérdıx qavurma her şey yapérdıx he ikısını bunda ikısını onda ikısını

obirsinde vana giderem yėgenlerım diyérle xala daha dugin mugin yapmisen diyirem yo diyirem niye diyi gelax doyınca et yiyax diyerem diyem o babaz öldi bitti çocıx ta bitti ineh te bitti çocıx ta bitti ineh te bitti hiş xatırlamiyem ki be çocıx olmişem wala hiç bişe xatırlamiyem meṇım babam pehlivanidi he da diyi men çocıxidım diyir gitmiştım mandaları otarım camış biz camış diyerıx diyi gitmiştım kelleri otarım diyi 'ecemler êle bi terefte davıl zırna çali diyi men de şe de çölde çamışlari otariyem diyi men baxtım bi davıl sesi gelér bir gelér diyi arqadaşıma dedım sen bi bunlara sahıb ol men bi gidım orıya davıl zırna çalir şiştım oldım bêle diyi gittım diyi gittım bêle alçax duvar vaṛ diyi bu duvardan baxıyem diyi pehlıvanları bêle yağlanıp bêle gidér bêle gelér diyi men de çocığam da on altı on yeddi yaşındayem diyi bi tene biz diyi bi tene bizım köyden gidıple o dügine diyi men êle duvarda gördıle diyi çağırdıla ge adi de ıbrahımdi ıbrahım ge ge diyi men dıvardan aştım gittım diyir pehlivanlar da bêle gidér bêle gelér diyi dedile bunlan güleşisız dedile yox bız bunlan nèçe bu çocıxtı güleşemmerrıx bunla yındır etmedıle yanı ha bız bunla güleşemmerıx diyile sızın eşınız deel güleşın yıxtınız yıxtınız yıxmadınız heç diyi e diyi güleş diyi davıl zırna çaldi diyi men şiştım diyi şiştım diyi nice bi tenesinı tuttım bêle vurdım diyi qolı qırıldi diyi 'ecemler yığıldi menım başıma diyi bizım köyl̤iler ancak meni duvardan aşırdı diyi qoydım qaştım diyi bi tenesın qolını qırdım diyédı bız bunla güleşemmerıx küçikti ôle nağıl êllerdi davıl zırna çalé bêle zeman o şişérdı bêle olardi boynındeki o şe ġırlardi ôle bêle yapışardi senın kimın murat kimın bôle bi elını havada tutardi he pehlivan indi qalsaydi para qazanaydi indi olsaydi o qadde şansızlıx yemın edım o qadde o qadde para qazanacayidi daha ne diyım ôle pehlivanidi he yo vala sèy̰retmedım kimse onlan güleşmirdi ki he yo valla men orda deyildım hele adam sağdı yanı çox iyi deyım êle bêle yapışardi bêle tutardi havada havis gülvèrendi nedı bilmiyem çoxtan çıxmisem havis yo vallaḫ yoxtı hatırlamiyem anam diyérdı o gün ola gidım irana iranda ölım iran qızidi gelmişti burıye he diyir he diyi bız şe diyér ġawur bızi qovalirdi urus diyi éle gelirdi éle gelérdi êle gélerdi êle gelérdi ġır ġır ġır diyir ġır ġır gelérdi diyir bêle ya allah diyen diyi özımıze bu qadde iki üş ehmeh aldıx geldıx he diyi meım qardaşım da diyi orda zenginidi diyi bir gerdeh derısi altınımız vayidi gerdeh bu mandanın yavrusi onın postına doldırmiştıx diyi eşyamızı diyi bêle bi quriye êle qurı qaldıh ya diyi quyıledıx oreye diyi üstını qapattıx dedıx gidér urus çekilé gidé bız gelax diyi geldı gel ha gel diyir ôle

susuzmişıx ôle susuzmişıx geliyıx burda qasımoğlu var burada diyir geliyıx oreya yemin edir diyir ġır ġır ġır diyir bizı qıra qıra diyi geldıh qasımoğlına yerleştıx gitmedıx diyi ondan sora anam babam gittıle diyi gitmişle baxmışla valla quyını de çıxatıpla altını da götırıple diyi daha gitmedıx irana yo diyi daha gitmedıx gitmedıx yo yo men o zaman yoxidım ki diyérdi çox xoşti iran he diyidi keşke oreya gideydım öleydım yox olmadi ôle onnar reḥmete gitti bu tıren mıren yolı açıldı yeni yollar açıldı diyi bız o 'acemler var ya ısmayil ağanın adamlari diyi bêle zornan bızden ehmeh alardıla diyi bêle geleceydıle otıraydıla tendırın başında diyi bız ehmeh yapax yemin içidi bıze bu qadde ehmeh vermedıle diyi bêle yapardıx 'eskerle alardi götırérdi yerdi diyi bi ket bıze vermezdi diyi menım anam reḥmetix bi tene bêle tendıre düşti küt diyi bêle quvleye verdi dedi dedi görmesın hiş olmese bu küti menım çocıxlaım yiye yemın ederem diyér dedi kütı niye verdın orıye onı de çıxattıla götırdıle diyi onı de götırdıle he he diyi o kütı de çox çox çox yoxsıllıx çekiple çox o qadde diyi bız êle acidıx iki baciydıx diyi bi qardaş küçiyıdıx diyi be daha bişe yox mal da alıpla yiyıple qoyın da alıple yiyıple ne qurı ev qalıp diyi meım anam qapını bağladı bizım üstımıze dedi men gidiyem bılmiyem xoye nereye gidım görım bacım un yoxtı vereler ehmeh yapım sıze diyi bızde acden ağlérdıx diyi qapını bağladı bizım üzerımıze gitti üstımıze diyi gitti diyi bız de bêle aćdan az qaliyıx öliyıx he behle ana gele görax bıze biraz un getırér bız êle xamır ede bıze ehmeh bişıre diyi çıxtım diyi çıxtım qapıye dışariye hele ḥeyate diyi çıxtım diyir men baxtım bi tene bêle ehmeh isicax diyi qaxtım êle şupanada suphana diyih astana diyi diyir astana diyi bêle aldım elıme diyi baxtım elım yanir diyi êle bi de gözım üstı baxtım biri de orda diyir qapılar da her yer bağli dişarda yemin içir diyér üş tene ehmeh êle bêle somun ehmeyi diyir gettıx diyir men qardaşım bacım diyir duttıx onı yedıx doyınce diyir qapılar da bağli diyir anam geldi anam valla torbada bu qadde un getti diyi bu unnar aliler onnaın elınnen da diyi onnarı de saxlamişle bılmiyem nerde diyi getti anam diyi dedıx yarısını da saxladıx anamıza diyi anamız geldi dedi bu ehmehlerı nerden dedıx vala biri burdaydi biri orda biri orda topladıx yedıx aha getti ıslatti xamır mamır etti bıze kiruş yaptı dedı qorxıdan ne tendır yaxabildix ne bêle duman çıxti diyi 'eskerl̥er köyde êle bêle urus 'eskerl̥eri diyi geliridile yiyidıle he walla he yaptığı ehmeh he diyi qaştıx çıxtıx geldıx he he diyé bêle öldıx mêım babam diyé mêım qarım yeni doğmişti yeni ki günnıx diyi urus ġawır bizi basti köyi şehırı basti

diyér bastı mêım de bi bêle qızım var diyir dedıx anca o uşağı aparım bu xesta anasını aparım men bu qızı nėreye götırım êle êle bunı diyende ağlardi, diyér ibrığı verdım elıne qızıme git bılmem bulaxtan su getır bız içax diyir qızım o yana bız gittıx qaçérıx da urus geldı anan balaya baxmir ha o zaman ôleyix ha diyir qarını çocıği diyir aldım qucağıma qarı da xeste diyi yallah gittıx qız da gidér şe ibrığı doldırér gelér baxér ev deyiller o da onnarın peşıne verér qız ibrığı atér yemın içér diyér ta bız nėrıye gitmiştıx baxtıx o qız ağlıya ağlıya yol tutıp bağıra bağıra gelérdi onı diyérdı ağlardi xaccık abla ha reḥmete gidıp yanı ağla diyérdı ana balaya baxan gün deyildi ha baxamirdi ha öldırérdi yemın içér diyér gidérdıx bêle pencıreler var baxérdıx bêle çapıtın arasında diyérdıx bunlar nedı baxérdıx çocıxleri öldırıple basıpla oraye çocıxları he çapıtlaṛın arasına bıraxıpla wala mêım enıştem diyirdi eyanıs var bızım köyın yani eyanıs he havisın yanında diyér reḥmete gidıp o da diyé bız şe doldı orıye urus doldı diyér doldı orıye êrmeni diyér êle doldı êle doldı diyér bi büyih samannıx varidi samannıx diyé bütın qari ıxtıyar genC çocıx doldırdıle orıya diye menı de tuttıla da yemın içér diyér benzını septıle ateşi verdıle o zamanacen bütın diyér yandı bütın yandi diyi bi bêle delih vayidi bêle bız pıxéri diyérıx o delihten çıxmişti qaşmişti alaköye diyi bêle bütın yaxtıla köyın maxluğını êle bêle gözın güm tendıré diyi bêle septıle attıle ateşi verdıle qapını bağladıla ateşi verdıle diyi diyi gittım bi tepede vayıdı tepeden baxtım alav bêle pacalardan bêle çıhérdi hep yandı gitti türklerdendi türkidi ôle he walla he walla yo walla hiç babamın qarısi ölmişti gelmişti anamı almişti qarısi befat etmişti o qızın demim o bala qızın anası befat etmişti xastayidi daha gelemmedi ôle öldi he diyi anam reḥmeti diyi bız geldıx dıreşıne diyi anamnan qardaşım dedı sen burda qal dedi sen burda qal bız gidax görax iranda bizım neyımız var neyımız yox quyını çıxardıpla çıxarmiyıpla diyi men dedım yox sız gitsez men de gelecem diyi gėcenın bi zamanı diyi men baxtım baxtım ablamgilde yatmiştıx diyi gėcenın bi zamani diyi başımi qaldırdım baxtım onnar yatağında yox diyi men qaxtım ya allah men ne bi yer taniyem gėce merıp diyi başladım bu çimennerde qoşmaya qaş babam o yene qaş babam bu yene diyir men baxtım wallah bi tene şe beyaz saqqellı çıxtı menım öynıme dedi yavrum nėreye gidisen diyi dedım walla abémnen anem gidıp onnarı arıyem dedı qeyt qeyt onnar çoxtan gidıp diyi qeyt dedı menı getırdi qapıden ötırdi gitti diyir enişтem de qızdı dedi sen gėce vaxti tanıyirsen nėre gidérdın diyi dedım walla menı bi tene beyaz

saqqellı getırdı ötırdı eve wala öncekiler çox safidi her şe gözleıne görsenėrdi indikiler yox allah allah büyıtti wallah billah tillah özleri bili menım qapımdan beş qurış girdıren yoxidi bax beş qurış işıttın çox şükır ya rebbi bi derdım olsaydi diyérdım allahım sen iyısını bilisın sabaha baxardım 'eyni şe düzelıp he sorınım çözılidi sekkız qardaş qaldi qapıdan beş qurış girdıreṇımız yoxidi ha bêle bala bala qundaxta qundaxta beşihte ḥeyvanı çoxidi êle bıl ayrıldıla qardaşlar ayrıldı gitti wana qayınnarım qayınpederım men qaldım köyde wallah bılmiyim sekkız tene çocığım vayidi bılmiyem daha êle allah büyitti ôle yer merımız vayidi arsamız vayidi verérdıx êle bêle ekérdıle bıçérdıle bıze de buğday verérdıle ha ortax verérdıx he ortax e çox şükür yüz min kere şükür kimseye minnet etmedıx allahtan sora kimseye minnet etmedıx allahtan sora allahtan sora yanı diyem bu bêle oldi ya beş qurış o verdi ya birisi yo yo bir allah yo yo boyın eymedıx çox şükür ya rebbi beş tene qız qız idi alli gülli verdım qoceye dördi wanda biri de burda he vallah gelille gidille he vallah sorille allah razı ossın he aha üş tene de oğlandı onnarı de evlendırmişem bırı ünverstede memur ikisi de burdadi çox şükür bunnaṇ yanı êle bırıx hepımız bırıx da yanı bunın yanında qalıyem ayrım ġayrım yoxtı bêle he wallah çalişirem bax tendır yaxirem ehmeh yapirem ineh sağirem qoyın sağiyem her şe he wallah yapiyım her şe he bax bu tavıxlaṛ hepi bizımdır bax geldıle menım başıma wallah meṇ indiye kin bu qadde qonışmamişem bu çeneleṛım yorıldi

Metin Numarası	**07**
Anlatan	Ayşe KESER
Yaşı	85
Derleme Yeri	Van- Merkez - Bostaniçi Beldesi
Eğitim Durumu	Okuryazar değil
Konu	Geçmiş yaşantılar- Anılar

ayşe keser men de seḥsen beşe geldım 'ilimi ibâdeti olan genC görınıp 'ilimliyix ibadetliyix elḥamdulillah namazımızda qur'anımızda wallah men gėce gündüz oxuram cepşen oxuram orıÇ tutaram allaha yalvarıṛam allahu ta'âla imanli qur'anlı bizi götürmeyi nasib etsın bu qadda yaş yaşadıx bostannarda çocıx büyıtmaxta ḥeyvannarda qoyında ahân şimdi bu deqqadır burda otırmişıx ee bılmiyem yaşım bax seḥsen beşe geldı ne annadım bişe annamadım dünyânı netiṛse dunya fanidı wallaḥ

dunyanı men şimdi o qadde sevmiyem allahu tâla bizı axırete imannan götırsın dunya befasızdı dunyanın şeyi yoxtı çocıxları belımıze bağlardıx elbıse yoxidi elbıse eynimızde yoxidi axşama qadde o çocıxlara ki tene bele ağaş taxardıx bi kölgelıx yapardıx yatırırdıx o toprağın içında o axı̣rlaın içında biz ahşamma qadde kırâ a̱tardıx orış orış yemax yoxti menım babam zâte qabıl etmezdi bostanda çalışırdıx çocıxlaımızı êle büyıttıx ama çocıxlaımız allaha şükır imanni qur'anni dindar namazl̨ı niyazl̨ı çünki anamgil babamgil çox dindâridi babam bi bostan ehmişti bôle bu yaxınnarda bêle mıbâreh ıstât gelė geçé xorxora namaz qıla erek dağından gelė remezanmiş o çağ menım babamı seslir diyé bostanci men bu izin verisen bu serâdinen geçim kesme gelir ki bu serâdiden diyé qurban gėç gėç diyé ama mêım bi meyvemi götırecexsen tezze qawını dışariye atıplâ o da dėyi işşallâh dönişte sızın bi meyveızi götırecem gine allah nesib edé namazını qılé xorxordan gelé 'eyni diyé bi beyaz ati varmiş biraz zayif gelé geşmeye gine izın isti babam izın veri geli diyé meyve götırecexsan e hanki qawına gidé qawın yetışmeyip diyé git o köşede bi tene qawın vâ gidé bahé bi tene tėr qawın bistı verip ıstâdi behlir ya alér elıne onı getıré bêle ıstâdın sarı bi mendilı war o mendıle bükér ona beş qurış verér̨ babama babam diyé me almiyem diyér al al berekettı yedır evlatlaran hepsi nurci temmız olacaxlâ dindâr olacaxla babam gidende babama diyé allah bereket versın bostana eskiden 'askerlerın bêle bi valizleri olırdı bawul diyerdıx bız babam rehmettıx yemin edėr̨ diyi bostanı sattıx o zaman para̱ etmidi kimse ellı qurışa almirdi sattıx satmadıx o bostan bitmedi o valiznen bi tene para qalan da hepsi kışlıx getırırdılê asardılâ damlara iplernen qışın onnardan qoparırdılê çıxardırdılê yerdılê ıstâd mıbârehte ėyleyidi babam çox onı severdi anam da çox severdi diyerdi balam bi zaman olacax eyaxqabılar bir olacax qızlarnan oğıllar bir giyinecex sen ayırd ėtmiyacaxsan bu qızdı ya ėrkektı ikısının giyımı bi olacax saçı bi olacax tıraşı bi olacax eyaxqabsı hepsı diyerdı büyih qarıla ha nicė ôle olacax diyerdılê walla ôle olacax bi zaman bedüzzaman çıxacax o zaman kim qur'ana inandi qutıldi kim de qur'ana inanmadi şeytana yaxın gitti bitti êle dindaridilê temmızidilê biz de elḥemdulillah onnardan bize qalıp biz de evlâtlarımızı êle yetiştırdıx êle dindâr ettıx he allaha binlerce şükür bu yaşa geldıx ha bu yaşa gelmişıx şimdi mênım taylerım diyi niye orış tutise sıze orış dişmėr̨ doxtur ne diyi dedım hekkimımız allahtı̱r doxtura men qurban olam allaha hekkime qurban hekkimımız doxturımız allahtı niye orıcımi yiyim bu

makinenı allah vermiyıp bu sıcax ta ėder serın de ėder tox da ėder ać da ėder niye orıcımi yiyim elxemdulillah taqatım va quvvetım va tutiyem allahıma şükür olsın bu sene de tuttım baxam allah seneye ne yapar yemiyıx orıc morıcımızi yemiyıx eskiden düyinneṛ çox fana qari ėrkeh bêle düyin yapardilê wallah oğlım men bu 'askeridi men de bunnan alti yaş küçiyem biz akrabayıx yabancı deyilıx bizım evımız o maxlede qalėrdi bunnarın evi bêle buradaydi biz gelėdıx gėce gündız biz bi yerde olırdıx bi evliydıx bu 'askerden gelecah bunnarda diyile bunı alacax men de gelmiyem diyim men evlenmax istemiyem evlenmax istemiyem he bu diyi yalvari evlenmax istemiyim hele mêım büyih ablam da war men de diyem o gitsın onnan sore sıre geḷsın mene eskiden büyihler evlenmeden bizımkiler dunyada evlemezidi qocaya da gitmezidi hee ilkin büyigin sıra onın olurdı bizım deyilidi wallah allah qader etmişti evlendıx nişannandıx menım bi tene qardaşım bi gün menım babamgil eskiden un deyırmannari varidi suynan deyirman çalışırdi menım babam dôt tene ökiz bi de bizım xızmetkâri saxladi dedi biz gidacaḷh çolavanise deyirmene yazlıx un ögüdıx menım qardaşım da gittı ḥeyvannarın qarşına ismı arifidi çox zeki çox temmız qur'ani oxımişti deme 'askerḷye gidé ilkin bomba atérdile ya dağlara şe ėdérdile bêle deyirmi yerlere o bombaları quyḷamamışlâ toplamamıştılar bunnar gidérlê çay qoyélle bi tene bi tenesı bi bomba bulé getıré diyé mıstafa ge bunı bıraxax ocağa o da diyé bıraxma bu partar bız bızi öldıré o da diyi illah men bunı Paṛtatacam bunın ki elını ki elını atér arxadan bêle tuté diyé buraxma ocağa o anda parter menım de qardaşım reḥmete gitti biz nişanniydıx he orda bız beş üş baciydıx teh bir o qardaşidi bizım wala o sene bunnar bıraxmadí babam toy etmedıx dedı men bıraxmaram çox içerledi qardaşıma seep çox sıxıldıx meraq ettıx devırki sene evlendıx düyin ettileṛ düyin ederdılê dawıl zırna olırdi yėmehliyidi yėmeh yapardılâ milletı çağırıdı eskiden şekker bêle tökerdıle bu qadde paketlere ev ev o şekkeri verırdile düyine çağırıdıla şimdi de'vetiyedı o zaman ôle deyildi o zaman bi kilolıx paketler olırdi dağıdırdıla sızi davet ediyıx düyine herkes diyéṛdi şekker dağıttıx gelecaxla giderdıle para siniye atardıla heş bêleydi gêlın gösgine taxaydıla damat gösgine taxaydıla yox atarla sinilere ha bu bu qadden attı bu bu qaden attı bu bu qaden atti toplaṇan paranı topladıla toyın masrefine vererdıle boşlarına vererdıle ne oldı vererdıle aha gêlındi on tene küpletti beş tene küpletti onı hepsını o gêlın yapacax gêlınle yaşmaxli qaynetanın yanḷda qaynanaṇın yanında qonışmax yox yanında yemeh yox yanında

sabbaḥ érken qaxacaxsan onnaın abdestinın suyını qoyacaxsan yatmiyecaxsan onnar yatmiyenden çox zulım ėderdıle wallah gêlın zulmi çoxidi aha allah ta bili menım qayinnerım allah ta bili meım qayinleım hepsi de meni vurup men bi tene eye menım qomşılarım gideydi babamgile meṇım babam diyé balam sen bize niye bişe saxlisen seni gėçen bêleyi men diyerdım yox kim diyi men êle görmemişem êle saxlardım saxlardım gizlerdım teh demezidım biraz qaynenam da allah yerını cennet etsın men ḥelâl etmişem onı bişe diyemmiyem ḥelâl etmişem çox zexmetını çehmişem üş sene yataxta oldı zexmetini çehtım ḥelâl ediyem çünki axırete gideceıh ḥelâl ediyem qaynetam da rexmete gidende men qur'an oxıdım o zaman qonıştım üstında yâsin oxıdım tamam oldi o vaxıt he o vaxıt qonıştım qaynenam biraz fenâydi ama men çox men diyédim meni çağırédi her deqqe gel nusqa sen menım nusqamsen men diyédim bax men teze gelende sen göridin ne ėdédın o vaxıt menı sevmidın sen şimdı niye menı sevisın diyédi sen menım üstımde oxıyisın sen mene ehmeh yimeh verisen meni doyırisen hâşâ sen çox affedersız menım evlâtlarımsız sen menı qaldırisen bi qucağında meni şêdisen temmızlisen men sen menı ḥelâl ėt dedım diyerdım yox keşi̱keydi sen o têze gelende menı seveydın têze gelende menı seveydın diyerdı bala wallah men senı zâtan sevdım men sene o zamanna de demidim alacam senı xelile xelile xelile o zeman sevédım nėce sevmédim ee dedım walla gêlın geldıxten sôra sevmedın bişe olmaz men ha gelédım işte men evım xâmırım varidi tendırım varidi ineyım varidi qoyınım varidi wallaḥ bêle qazannarna pennir ėderdım ikki tene üş tene nehre çalxardıx eskiden nehreyi̱di da makine makine varidi tullıx yox bizımki bêle desti kimı o destinın nehresi varıdi o destinın bêle nehresi varıdi he küp evet küpidi bizım işımız çoxidi onı da bıraxmazidım ona da gideri̱dım her deqqe gideri̱dım ona bi baş vurardım bêle bi xestelıx ferç oldi êle bağırérdi menım omuzlarım yandı menım belım yandi giderdıx bez isladırdıx sıxardıx qoyardıx belıne he qaxammazidi he qaxammazidi allah kimseye vermesın he işte dunyanı êle geçırttıx işte o menım befat eden oğlım bi gün filım çıxmişti geldı dedı bu baba anneni yatırın gelın pilime baxın men de dedım yatmir êle axşamacan dedı niye yatmi dedım wallah bız bax bız otırmişıx bu da otırıp yatmi dedi pilım başliyıp men dedım hiş bız bunı bıraxıp gelebilırıx pilım başlasa de allah reḥmet etsın onın da yerı cennet ola işalllâh he oğlım gitti kiçih televizonımız varıdi aldı qucağına getti qoydi bizım yanımıza dedi gelemisen sen burada bax o gün de gėce sıra menımidi men

buna baxacağıdım biz qaş tene èltiydıx sıraya bırahmiştıx bunnar baxmirdile men dedım biz sıraya bıraxacaıh ee menım de işım çoxti küçiyidilê uşşaxla he bostanımız buğdâmız otımız o zaman reşberḷığidi bu herıfte giderdi bi ki parxaç üş parxaç ne yoğırdımız olırḷdi alardí giderdí diyerdım herıf tez ge giderdı otırırdı qaḥvede yoğıttarı satardı çay içerdi qahvede dinnenırdi men o bostanın xangine men o bostanın hangisını menı buzavlari inehleri ya rebbi bu gelmiyıp be biraz erken gê e men ne edim namaz qılmişem ġahvede otırmişem dinnenmişem men biliyem sen bostandasan be biraz èrken gê biz bittırax bu 'ehninım giderdi o qade işe özini vermezidi bu men çox zexmet çehmişem bişe olmaz işallâh axıretımızde mıkâfatını alacâih he çocıxlarımız işte êle büyittıh wallaḥ oxıttıx beşe qadde oğlannari lisenı oxıttıx qızleri beşe qadde oxıttıx qur'an oxıttıx evlendılê gittılê işte bi oğlımız bizım yanımızde qalmişti qaynenalar da gêlınnere zûlım èdéṛdi gêlınnerde fenâdılâ şımdi gêlınner de fenâdı gêlınner daha çox fenâdı şımdi evelın qur'an qaynenalar fenâydı şımdi gêlınner fenâdı gêlinner istemé qaynanaları sevmé sevmélle wallaḥ sevmélle aha git beḷki de evlisız yemın edım qaynenalaṛı sevmille gêlinner gine oğıllarını sevıp ama qaynanalar oğıllara sebep biraz gêlınnere ısınir sevir diyir allahım evımde baxınsınnaṛ geçınsınneṛ boşanmasınnaṛ allah göstetmesın yuvaları dağılmasın ama gêlınner êle bil ki gêlın deyil xerbe gelıp hah êle wallah diyér 'eyni xerbe gönderıple bunı qaynanaya yapma bunı qaynetaya yapma bunı qocan yapma bunı ètme diyésen 'eyne öretıple gelecax xerbe 'eyni xerbe gelıp ya adam da qattani gêlıne be mecburı qattanacax be ne ède wallah biz on bir sene bi yerde oturdıx gêlın dedi men daha otırmiyem bu qadde otırmişıx beş altı sene çarşıda qaldi ev yaptıx biz de yardımlaştıx evını yaptıx o zaman dolmişımiz varḷdi yemmin edım beḷki men sıfradan ać qaxardım diyerdım menım oğlım evını yapsın bitırsın gitsın evını bitirdi gitti qardaşı bi pavırqası var neyi var ıstambulda oğlım emehli oldi oğlım emehli oldi bunın oğlımın qayını gêlının qardaşı dedi hasan abé sen ge menım pavırqama ıstambula sen motordan anlisen sen menım pavırqamın başında ol men senı èdecem midur sene bu qadde para verecem menım gözım arxada qalmaz sen o pavırqada çalışısın bunnar da qaxti gitti menım qızlarım dedi ana hasan abé gidé ıstambula qız sen diyésın bizi buraxır gidéṛ diyi he wallah farux ta hukıkı qazandi en ıstanmbulın xoş yerını qazandi faruğın işını ömer faruğın işını yaptıla onnar gitti anası dedi yôx demeḥ qardaşının şeyine gidi diyi yox men ömer faruğı teh buraxammaram qız be herkesın

qızları ġazanıp deha gidıp bu mâşallah ėrkehti tertemmız özıne gidecah oxıya sen bunı niye mahanne aldı gitti oraya oğlanı zâten o gitti biz çox düştıx oğlım xoşidi çox salihidi allah içın bu dôt senedı ordadı aha bunnen bi hafta evel gelmişti evını güjlenme ettilê ikınci evını yapti etti kiraya veremmedi wallah anahtarı verdi yûnetıciye dedi verın kiraya işallah kiraci geli o gitti o şimdi ıstambulda bizım gitmağimız da onnan oldi bu terpemde zelzele oldi dedıle oğlan telefon aştı ana gelın abé gelın ana gelın wala bizım biletımızi kestı biz gittıh uçaxla gittıx üç ay üç ay on dôt gün bi qızımın evinde ġaldıx ḥafsenın evında qaldıx bize orda bi yardım verdılê menım kâmetkâhtı nedı onnan orda qaldı bıze bi yardım verdile bi de yeddi yız ellı milyon verdile aha menım ġaydım orda qaldi bız geldıx buraya işte burada biraz ma'aşını apardılâ doxtura heyete girdi bunın puğanı çoxidi menımki olmadi dedıle biraz yaşlı ma'aşı üstıne gelsın he sız idâre edemisız aha gitti geldi kâmetkâhta oradayidi ordadı demeh gittı orda rapollarımız taxıldı qaldı orda onnan sore qayını oğlı dedı yapammadı bu yapammadı o yapammadı wallah damatım dedı dur men oğraşacam o da savcılıxtadı orda çalışér̦ allah sıznen barabar razı ossın walla yapti ordan qaydımi getti menımki iptal oldi bunınki yapıldi şimdı vermedılê gittıx yaşlı ma'aşa dedı walla qayıttan silınıple mayışınızı alammazsız geldıx wallah nėdacax bi elımız bi başımız qeydımızı sildıle be biz nėdecax walla menım ġızım geldi işte o qocası savcılıxtadı dedım nurcan işte bêle hal mesele bêle sen metine diyesen bi uğraşa baxım bizım ma'aşı yapabilecax allah için uğraştı uğraştı uğraşti menı apardi o kâmetkâhımi imzaladi aha bi tene qız keserlerden dedi sizın soyadızdan olacax bi tene üş tene orda yaşıyacaxsız bizım bi baxçemız var bi tapı görsedi bunın yerında o baxçanı dedi üş tene olacaxsız işallah onın mayışi bunın mayışi biraz fazla olacax ama senın mayışin 'ayni mayışti üş ayda bi alacaxsen o da ayda bir bi pıçux millar alacax şımdi êle diyellê a şımdi bilmiyem işallâh eylılde alacaı̯x almıyacaı̯x kesın bılmiyem bu üç ayi oğlım biraz eşya gettı eve biraz para verdi onın de ḥeta yoxidi çoh boşlandi allah içın dedı bêle idâre edın baxım allah nesib ėtse elımde ossa sıze beki bayrama dedım bayrama gönderme bayrama meım gencım var biz iki teneyıx nėdecax gönderme sen uşaxlaran ver dôt tene telebesı var aha wallah şimdi biz ma'aşımızi de alammamişıx aha bêle otırmişıx baxım allah ne qapı açacax êle diyellê êle diyellê men bilmiyem işallah bu herıf çox biraz xersızidi qarayollaına gitti orda çalíşmadi geldi gėce bekçisi oldi bi iki tene burda orda çalişmadi çıxti bi de nėreye

gittın bi de nèreye gittın çalişmadi geldi dedı men otıracam senın yanında qorxıram senı ġaçırdala aparala çox mahım çox güzelidım mâhcemâlidım çox o qadde menı sevîdi otıracam senıṇ yanında seni hee men senın yanında otıṛacam men qorxaram menı ġaçırdacaxla herıf menı allahın izniynen kımse ġaçırdammaz aha ottı herıf meṇım yanımda aha bostan ehtıx ineh saxladıx qoyın saxladıx ḥeywan saxladıx bostannan bi sene süpırgemız o qadde süpırge ehtıx menım qardaşım geldı bostana bostanı teze güneş atmişıx süpırge de bêle köllü bu süpırgelerden dedi abla sız bu süpırgelerı ne edecexsız dedım wallah qardaş göye çıxıp bilmiyem şımdi kül eskiden kül verérdılê bostannara afedersın gübre verérdılê dedim gelıp toxımı gelıp göyerıp dedi dur men belediyeynen qonışım beḷki gelele sızın supırgelerı alala allah razı olsın he wallah o bostanda köllü köllü supırgele 'ayni bu supırgelerden göyerdí gittı belediyeynen qonıştı belediye dedı onnaın supırgesinı men alacam yanı qardaşım gittı onın xetırıne yanı bizı tanımirdı o sene o supırgeni sattıx çox para tutti bostannan çox para tutti belediye reyisi bıze dedi şê o zaman inanki şêyidi dabbağoğliŷdi dabbağoğliŷdi he dedi têze sız buranı supırge edın bu tarlani biz sıze söz veriyıx alacaḷh belediyeye o vaxıt ehtıx bi tarla şahan kiMi ettıx behledıx walla güzel çox supırge oldi supırgemızi topladıx geldı belediye aldi üş defa 'ayni şe kimın emehli kimın bız para aldıx aha dördınci senede oğlım befat ettı bız her şêden elımızı çehtıx rexmet ölmişlerıize allah sızın canınıza sağlıx vère rexmet ölmişlerıize biz daha bostanı terk ettıx bız geldıx oğlan da obir da yanımızdaki de ayırlandi aha gitti ordan da gitti ıstambula orda bız bilmérdıx bız diyédıx bi gün men buna dedım qax gidax hasangile önımızdi eyağımıznan binédih arabaya gidédix dolmışlara e şimdi ıstambula gitmax oli ıstambula bız gidebılırıx dedım hasan wallah sen buradaydın biz senı bilmiŷdıx ayriŷdın men istérdım bunnarın içınnen bêle silkınesen tertemmız gidesen gitti burda özıne dıkkân da aşti durımı çox xoş aha o ıstambul çıxti bizı de bıraxti oğlı de bitırdı burayi gittı oranı qazandi allah sağlıx sıznen barabar sağlıx selâmâtḷıh versın şimdi allah nesib ėdir bazı gelir işí olanda bazı gidér geldi bizı götıré remezanda geldı bız dedıx wallah remezanda öz evımız xoştı öz evımızde reḥat ediyıx ıstambula bız gelemmiyecaḷx aha walla geçen gün gitti bız otırmişıx bi tene qızım burda yaxındi gelıp üş tene qızım burda var bize çox baxarlâ allah içın baxarla allah işallah onnarı darda bıraxmasın gelillê gidellê baxaṛlâ bunnarda hepı qayın evıdılê èltiyix he çox iyi menı çox sevellê bax işte göri menı o qadde sevellê

çox ḥürmet ėdellê o ḥürmet mênımdı onnarın deyil êle deyil onı böyigin ḥürmeti küçiyindı men ḥürmet ėtmesem men onnari dilımnen zehırlesem men onnara köti söz ėtsem onnar menı sevmezle ama men onnarı severem çocıxlaını severem qurban diyerem ḥeyran diyerem onnar de menı sevelle ḥürmetımi tutaṛla allah içın bêle geçıniyıx dunya evıdi ne olacax geçinecaḷh gidax onnan sora bostan çox xoşidi wallah torpax o qadde sağlıxliyidi o torpax bizı o qadde iyi ėdérdi iştâhımız yerında men ėyleyidım men beḷki bu qapılarden girmezdım o qaddeṛ torpax bize yarayırdi êle gineşte alnımızın terını silerdıx çalışırdıx ee bostan gitti bız de yaşlandıx êle de evlâttarımız de êle oldi bostanı bıraxtıx gelmişıx otıṛmişıx evde mayiş bağladıla işte o yaşlı mayışı bağladıla mêım qardaşım maliyedeyḍi dedım mıstafa sen bize bi yaşli mayış dedi niye abla sız o qadde meğdursız dedım he wallah meğdurıx dedı tamam men yapacam o yapé biraz da biz o terefe bu terefe walla mayışi üç ayda bi bize mayişı verdıle işte bu sene o yaşlı mayış te kesıldi bunın mayışı da engellı deyil yanı baxıcı kimın bêle bişey bunınki de kesıldi şimdi bılmiyem daha eylılde verecaxla vermiyecaxla onı da allah bilé men bilmiyem o da kesılmeği ôle oldi leyennerne xamır ėderdım ora bizım tendır evımızıdi êle ehmeh yapardıx çöreh yapardıx be êle bêle boş durırdıx remezan olayidi bêle otırıṛdıx allah canlaṛıızı sağ ėde örgetmenîx xoştı he menım oğlım da esmaynan sayit esma babam da reşberidi babam da irannan gelmişti babamın babası befat etmişti orda anasi onnar iki qardaşidile yetimidile mesela bunı tanidile bunnar almiştile yanaına oradan getırmiştile irannan geldile buraya babam reşberlığ etti amcemne iki qardaşidi durımları çox xoş oldi o da alaköyden evlenmişti menım anam alaköylidi sorsam bilélle bilélle niye bılmélle he qaragündızdı xoştı yo bız sevmiyıx babam allah rexmet etsın senın ölmişleren babam remazana bi hefte qalédi ramazan bite babam rexmete gitti anam da bizım evımiz eskiden buradayḷdı soradan bizım eski evımız ḥeywanlaımız çox idi dedile biz burda qalmiyıx yerimiz dardı eskiden sız buraya yerleşmişsız şimdi bız burada yerleşmiyıx evimızı çarşıya götıriyıx gittıle bizim tarlanın başında bi ev yaptıla daşındıla oraya anam orda çox ġaldı bi qaş sene qaldı anam reḥmete gidende ġazeteye verdile yız elli tene torını qızi oğli nurciydıle he wallaḥ verdile ġazeteye reḥmete gidende anam çox ôle babam da sevédi anam da sevédi sayédı nursinı çox sevédile küçih babamın bi baqqal dıkkani de varidi yolın üzerinde êle ıstâd oradan gidende yinerdi on tene cevız alırdi babama para verérḍı bazı babam alırdi bazı almazidi diyerdi al menım param

temmızdi al yedır çocıhlaran menım altı tene meṇım qardaşım varidi altı qardaşidıx dôt baciyidıx ki tene bacım reḥmete gidıp ki tene qardaşım burda ilk defa matbaa büyih matbaa menım qardaşımınidi biri hisarda müdiridi biri de savcılıxta baş kâtibidi menım küçiyimdi o qardaşım bi qardaşım şêdeyịdi maliyedeyịdi mıstafa bi qardaşım mıhendızidi yapi işleridi neyidi bayındırḷıxta mıhendızidi he wallah bayındırḷıxte qaşmazdan qız almişıx qaşmaz bizım şahinidi soyadımız onnarın qaşmazidı onnarda ġız almişıx de biz de qız vermişıx onnara onnardan qız da almişıx aha bayındırḷıxta bi küçih qardaşım da bilal şahin o de ilkörgetmen yani ilkokıl ôretmenidi o da ôretmendı şimdi emehli olıp iki tene rexmete gidıp iki bacım iki qardaşım anam babam obirleri qalir mıstafa dedığım evını bursaya götırıp aha walla obirleri de buradadı işte o kâtib olan qardaşım gèçen gün gelmişti bu evı çox beyenidi diyidi abla sızın bu evız çox xoştı diyédim ge sen ottı burada ge sene verem onnar da qaç ay kirada qaldıla tarlalarımız çoxidi qardaşlaımız bize vermedıle ġızlara hiş bişe vermedıle wallah vermedıle amceya da vermedıle amcenın milletı ona sebeb ses ėtmedi quran amcaya da vermedıle şimdi diyıx amceya verdıle he wallah amcenın milletı de buna vermedi wallah bunın milleti de vermedi meṇım bız ikimızde maḥrım qaldıx baba ana malınnan wallah varidi tarlalaımız êle varidi işte menım qardaşım o tıpteydi ki o vaxıt menım babam çox tarlamızı satti dedi men daha reşberlıx etmiyecem menım oğlım bêle gidıp halbuki ḥayat devam ėdir biz yazxanemız varidi menım oğlım o befat eden yazxanemız varidi taxsi yazxanasidi soradan minibıse çevırdıx o onnarın o befat eden zamani o qadde yazıxları dedi amca bu ambari bu yazxananí sen bunnara hükümete sahâbına teslım etme bax ḥayat devam ėdir sız perişan olacaxsız bu dedi yox menım oğlım orda gitti biz bunı istemiyıx şimdı tilyonnar bi xettımız şeẏdedi qampustaydi minibise de ortağidıx bi xettımız da burdayidi en büyih para işte onnar ôle oldi eyle oldi bu da dedi satacam bi tene damatımna bi torınım da işte o befat edenın oğli bunnarın hepsıne sebeb oldı elımızden gitti şimdi qıpkış otırdıx burada bız satmazidıx ben herıf sen mâvin ol biz bi şoför tutax mınıbisimıza o ki oğlım bizden ayırlandi o da bize inad etti baxmadi dedi sız minibısi dedi gêlını qoydız başıza sız de ona maxkım olaydız bız bi yerde otıraydıx dedım oğlım başıma da qoydım gêlın yındi aşağıya dedi ayırlanacam ha oğlım ayırlanmasaydı minibisimız de gitmezidi dezgâhımız da gitmezidi biz ona inad ettıx o da bize inad etti ama biz ona sattıxtan sora bizim paramız elımızdeydi bi tene

bizım burda xattımız kâzım ismınde arabasını da xattını satirdi men buna dedım illa o xattı da arabanı da alacaxsen üş gün dörţt gün men bu qapıda behledım bu axşam geldığı zaman dedım sen aldın dedı yox teroldı terolne bizım ne işımız teroldı sen paran verisen araban alisen teroldı bizım başımıza başqa bi iş getırıp sen araban alacağıdın senetın alacağıdın çevıreceğıdın xattı de onı de o nice bileceğıdı parasın vereceğıdın elıne çıxé gidé bu ėtmedi bu ėtseydi bu da alérdi apardıx ihlâsta yatırdıx paramızi ihlâs o ilani işallah onı çarpa ihlâs he wallah ona qanım ola paranı ona yatırdıx ihlâsa çarpa biz ihlâsa qurban olax ismıni ihlâs qoydi yoxsa biz yatırdıx bi ay önce öldi biz bişe diyemirıx çox hepsi yatırdı men dedım herıf bız bâqura çevırax paranı ordan çek edax bâqur her ay alax bax bu ihlâsti bu dağılacax bizım paramız gidecax bu dedi yox illım men dedım o dedi bâqura çevirmedıx paramızı ordan çekeceğıdıx bâqura göre vereceğıdıx özımızi bâqurļi bax bunın üzünden biz bu qadde perışannıx çekiyıx bu ėtmedi yoxsa men ėdeceğıdım menım sözime baxmadi ėtmedi aha o ihlâs ôle dağıldı cehļnnem oldi gitti bizım de bâqur da ki üş senelıx oğlımın arabasi vardi orda şeyi varidi bu ėtmedi beş altı sene bizım arabamız minıbısımız bâqurliyidi olacağıdı bu para yatırtmadı dedı bu qadde para yatırın sız bâqurlı olacaxsız ėtmedı dedı yox çox para veri dedım wallah dağılacax dağılacax dağıldi gitti paramızı erıtti mum kimin elımıze bişe geçmedi aha ordan da oldıx bâqurdan da oldıx bunnan da oldıx onnan da oldıx wallaḥ fırsedımız çoxidi he wallaḥ qaçırttıx şartları da qaçırttıx durımımız da çox güzel bax menım qaynetam dedi sız ayırlansaz aćdan ölecaxsız wallah allahın izıniynen bız êle toparladıx êle toparladıx onnar bize mıxtâc oldi ossın bunın anası babasıdı ona bişe demiyem wallah çox men zaten ôle devresļyon geçırdım ölımlere geldım genc ölımi ġawur da görmesın (Halil Keser) iki genC öldi şu'ırımızı qayļbettıx ha biri yirmi beş yaşında bu köy hep onı severdi gittım şeye emņiyete bir araba almiştıx biraz bonosu qalmişti bonusi siirtiydi onnan almişti bize bi qalleş geldi o emiyette iki tene polis dedi dayı biz senın oğlın tanırdıx wallaha bu şüferlerın yüz tene şüferın içında bi teneydi terbiyeli akılli bız bunı yapmarıx sene bişe bıraxmıt bu siirti o satirdi satışi o yapérdi mal onınidi bıze êle yapmişti bişe elımıze gelmiye polısle dedi men bunı yapmam amırleıne dedile attıla amirın üstıne sen git yap bunı ôle yapıttı ki adam buna hiş bişe qalmir bu da yarısını veripti o qadde menım oğlımı sevérdile o qadde esnafidi o qadde şeyidi şu'urımızı qaybettıx (Ayşe Keser) wallah qaş sene biz êle deli kimin oldıx onnan sore rebbime

şükir olsın men dedım buna naḫlet şeytana edecem allah bize verdı de aldı da ḫeyat devâm edir allah akkılımızdan etmesın kimse bize gülmesın akkılımız imanımız yerınde ossın allaha şükirler edax gidecaıx işallâh onnarı cennette bulacaıx yawaş yawaş yawaş yawaş özımıze geldıx elḫamdulillah elımız çekilmedı eyağımız çekılmedı akılımız gitmedı özımızi toparladıx çünki çox zor bişe çox zor iki tenesı birden çox zor bişe yo wallah biri xeste oldi qanserı̣di altı ay şantiyelere giderdi şantiyede giderdi oğlım orda cemmâtnen namaz qıldırı̣rdı o qadde dindâridi qur'ani allahu tâla nesib etti ki defa üş defa şeyden dinledı qur'ani ezberledı he wallah obisi de 'eynidi ôle çox temmız risalânın kitaplaını lamâlâ sözlê asâyi musalar hepsini qoymişti arabaya he men biléydım hepsını qoymişti oxırdi diyerdım size sıra gelene qadde oxu bêle dinnesınner beki onnar da ossınnar onnar da risalâi nıra talebe ossınnar̤ dindaridile rebbim orda de onnara rexmet etsın qaynetam êle gitti yoğırttari verdi qışidi bi câmışımız varidi ki üş deste o tupları qırmızi tuplar varidi onnardan ki üş deste aldi geldi eve biz evımız bizım burayidi onnaın da evı buranın yerındeyidi burda şimdi bi èltimın evı olıp onnar öldıxten sora o qadde qalmadi bax men gördım allah içın abdes aldi namaz qıldi qaynetam bi baxtım qaynenam gêlın eskiden gêlın diyerdıle gêlın gêlın gêlın ge qaynetan çox xastedı qur'anın gettı qur'anın gettı hema aldım gittım walla baxtım êle rengi limon sarısı kimın he oxıdım mene beyle ètti beyle ètti oxı yani o vaxıt men qonıştım qaynetamna oxıdım bi yâsin bi yâsin de bitecax temam oldi o ôle aniden qalbidi ha qelbi durdi ama qaynenam dôt sene yataxta qaldi bâzı günahım gelidi bâzı da yox bâzı gelidi o qadde çox da yox şimdi onın ḫeqqını̣ de yemiyim o o tereftedı bız burdayıx o qadde èdirdi bazı èdirdi bazı da ètmirdi nasıl̤ ahan mesela bunı êle ḫeqsız yere diyidi yox illım sen bunı ètmısen men yemmın edidım diyedim wallah yox o yınanmidi diyidi yox wallah sen ètmişsın men gidende diyedim sen şimdi mene nusqa diyisen niye o zaman demirdın sen niye şimdi mene nusqa diyisen o zaman diyeydın yanı sen meım nusqamsın nusqasen gelende men iyi oliyem nusqa sen gelende men iyi oliyem men diyedım be sen niye nusqa diyisen diyedi sen oxıyisen men ele reḫet ediyem içım raḫaT èdir men diyedım keşı̣ke eskiden bêle seveydın wallah allah reḫmet etsın o üş sene yataxta qaldi dördınci sene axşam üzeridi gine men çox ehmeyim varidi bostanımız da varidi ḫeywanımız da çox vayidi qızlarım xoşidi wallah bax bıraxmazıdim qızlar yanı afèdersın axır maxıra ineh mineye onnarı qıymezidım bıraxmazidım gêlınnnerı de

buraxmazidım êle bi leyen ehmeh ėtmiştım gittım bêle sordım dedım sen nicesen dedi gêlın qurban olım gitme men çox xesteyım dedım ha dedı wallah men çox xasteyım men yine geldım tez qızlarıma bura deyildi o terefteyidi tez qızlara dedım ehmeyi yaptım hiş qarışmadım gittım gittım baxtım biraz dilı ağırlaşıp dedı bi elın bırax ağzıma baxım bişe yapışmiyıp dilım bêle dönmir he elımı vurdım dedım yox men dedım kelıme şaḥadet gettı bax men de oxıyem allah içın bax Parmağı de beyleyidi he wallah ölımı xoşidi ôle mağrıbidi can teslım ėtti o zaman tėz qaldırmidile qaldı te sabâhın qaldırdıla gėce qaldırmadıla oni êle yolci ėttıx gitti he wallah ėtmişim o onnarı çox severdi be bız têze evliydıx bız evlenmiştıx bizi sevmér̤di bunı da sevmér̤di dedı bu evlenıp şimdı bekârları sevéllê evlenenneri hiş sevméllê el bağlanélle evl̤ilere evl̤iler evlendi gözleınden çıxattédile he wallah çıxattıla amcenı da gözınden çıxattıla bekârları sevdıle bekârlar̤ ne qadde evlendi bizım kimın geríledi evlendi geríledi aha şımdi zaman ôle olir bekârların bekâr olanda adam daha çox sevér ki qari gelér bôlé sevgini qarı sevgini bölir qeynanala sevmér̤le sevginı bölir qaynenaları sevmér̤ qeynena gêlınleri sevmi diyi menım sevgim bi teneydi oğlımaydi şımdi bu böldi ha onnan qaynenalar̤ sevmi onnan uzahlaşi he walla zâten̤ çoxtan ta mıbâreh peğember efendımızın zamanınan bêlédı yanı şımdi deyil menım bi qardaşım mıhendızdı bi tene oğlı da mıhendızdı bax bêle özen qurullanma ha mıhendıssan çox güzel qelbın alçax olsın güzel wallah alçax deyildi kibırliyidi qur'an o çox cigerdi çox cigerdi çox da özını beyení he wallah beyenidi çox yanmidi bacılara yanı menım allah içın meım baciydıx menım en çox qardaşlar en çox menı severdıle aha işte men bunın̤ yanında diyem he wallah meni bi tarla sataydıla bi mısafırlıx edeydile bi qız alaydıla vereydıle aha men öndeydım he wallah men giderdım men evlendırırdım wallah mıhendız oldi diyarbekirde herhâl oxıyi yox elazığda oxıyidi o sağcı solcı zamanınınidi bi gėce çox solcılarnan sağcılarna o sağciydi allah içın menım qardaşım gėce arabaynan gittı aldı getırdi pantor mantorında yanı pıçax mıçax şeyi varidi o vaxıt onnan bi sene sora mıhendız oldi onı şimdi bi oğlı da mıhendızdi walla düyini oldı çox sordıla çox sorarla çox gelélle çox gidélle meni çox ėdélle allah içın menı çox sevélle biraz aramız sonda deydi wallah suyımız açıxtı men ḥammamı yıxıyacağıdım geldım buraye he walla sudı doğri diyi aştım geldım şimdi saḥat ta çox gidi bişe olmaz be men nedım geldım otırdım suyı açtım özını çox yo yo mıhendız oldı da saygı gösterdı yanı şimdi mesela

sen onnan söḫbet edisen şımdi mene diyecax abla bax sen büyihsen ama ses ėtme hep men diyacam sen qarşılıx vermiyecaxsan men de dedım wallah sen bi tene desen men iki tene diyecem qarşılıx verecem çünki men dayanammaram her ḥeddıne göre êle deyil yaşıne göre sen de diyecexsen men de diyecem hiş sen menım dunyada ağzımı qapatammarsan sen yannış dedın men düzle doğrılıyecam men desem sen doğrıla ya be ne oli bi tene mennen eskik de diyerdım yo niye eskik diyim men senden büyigem menımki iki tene fazla ossın onnar da xoştıla bi tenesí burda deyil gelmişti işte wallah hepsını de severdım hepsini de severdım onı çox onı da severdım yox azlıx bızde yoxidi biz birbirımıze çox bağlı bacı qardaşidıx yanı birbirımıze saygımız büyigimız küçiyimız belliyidi bizım birbirimıze hürmetsızlığımız olmazidi dunyada herkes ḥeddini herkes yerinı herkes şeyini bilırdi yanı bızde bêle qarma qarışıx olmazıdi bizım babadan anadan biz êle görmiştıx böyihleımızden ôle görmiştıx mesela menım ilk oğlım işte o reḥmete giden men babamın yanında birgün onı men qucağıma almadım bizım êle saygımız varidi babamıza anamıza mesela men hele bunın ismını onnarın yanında demedım qonışmadım biz hepimiz yanı birbirımıze çox saygımız çoxidi bizım yaşantımız bi başqayidi he ya bunnarın biraz qarma qarışıxidi ama bízımki bízımki çox usıllına göreyidi ḥeddıne göreyidi herkes qonışérdi he wallah büyigini küçigini bilerdile menım babam reḥmettıx mese o zaman bax qaxardı yemehte ne var elını yıxardı diyerdı sunnettı peğember efendımızın sunnetıdı ne bêle çeşme vardı ne ibrıhlerde verırdıx ibrıxlerde ebdes ıbrığı ayrı olırdi mese afedersın başqa ibrıx ayri olırdı bêle temmız yėmeği bitırırdi gine derdi sabuni getırırdıx leyen getırırdıx elleını yıxardı sora giderdı yanı bizde êle bişeler büyihten küçiye anam çox maşallah bêle anam akkılliydi çox şey de bilırdi wallah ayran aşí buhar olırdi be yazın hiş mese şımdi kimın qışın balıx görérdıx anam diyerdi ağaşlar olacax söyitlerın yapraxlari balığın qulağı qadde olacax balıx çıxacax ḥaqqeten êle çıxardi qazannan ayran aşi yapardıx qoyın ayranını aş ėderdıx qazannarna ayran aşını bulardıx un bulardıx bêle çömçenı qoyardıx içıne qoyın ayranına ha qoyın ayranı olmasadi bi yımırta qırardıx çürımiye xoş ola aha pazi kijnij güzel narın doğrardıx tertemmız yıxardıx Tene ayrı bişirırdıx tökerdıx güzel qaynerdı aş adam yemaxnen doymazıdi tendıre balığı leyennernen kerpijnernen tendırın ehmeh bittıxten sore bi alav atardıx balığı oreye Vurardıx bi yanına lavaş ehmeh bi yanına aş bi yanına balıx o qadde güzel ee bizım et kuftemız olırdi paşte diyerdıx et

kuftesinın lezzeti qalın bu gėce sıze et kuftesi yapım walla qalın sıze et kuftesi yapım etı biz daşta döyerdıx eskiden yımışağ et daşta tertemmız un sepeṛdıx tuz sepeṛdıx o toxmaxnan men gėçen gün de oğlıme ėttım yox men işidiyem wallah daşta döyerdıx onnan sora getırıṛdıx suyını qaynadırdıx patatesını atardıx he he he patates te bir tene iki tene biber bi tene doğṛanmamiş bi tene doğṛanmiş soğannan qızardırdıx salçasıynan bi tene damatesiyne qaynardi he wallah

Metin Numarası	**08**
Anlatan	Tahir YARDIM
Yaşı	86
Derleme Yeri	Van - Merkez - Abdurahmangazi Mahallesi
Eğitim Durumu	Okuryazar
Konu	Kore savaşı anıları

tahır yardım yo heş oxıdığım yoxtı bêle abc bılmem sehsen alti yaş sehsen alti doğımım min doquz üz yirmi doquz hardan genC olérım genC deyilım askerl̥ıx be 'askere nasıl gidecaıx devlet istedi istedığim gün gittım 'askerlığıme gittıx ellıde seçıldıx qoreye gittıx qorede gittıx orda on beş ay men qaldım orda ḥerb ettıx bız ellıde gittıx ellide orda ḥerbidi ḥerb sahası orda tam şiddetli ḥerb ellıde oldi ellıden sora xefif bi bêle savaşma oldi xefif onnan sora onnan sora düşti düşti düşti dörṭ seneye qeder daha bitti dört sene sora barışıx oldi herkes geldi ama seneden seneye bız geldıx ha bılisen êle hepsini orda qalmadım on beş ay qaldım onnan sora işte bız geldıx onnan sora bi devır daha gitti bi devır daha sekkız seneye qadar orıye asker verdi türkıye ama bız gidende yeddi yüz yeddi yüz dôṛt min yeddi yüz ellı adam gittıx giderken dôṛt min yeddi yüz elli ama onnan sora daha düşti her dem yüz iki yüz üç yüz gitti bêle bêle gitti hepsi êle bizım kibin gitmedi ha be görmedıx 'amerqanlarnan sabah axşam beraberidıx ehseriyet 'ameriqalılarnen beraberidıx ingilis vardı qanada vardı pilipin varidi qore varidi türkiṛe varidi ingilis varidi onnarın hepsiynen birleşérdıx fakat 'amerqaynen bêle yanyanaydıx qoraynan 'amerqa bız onnarın ortasında her zaman tepeye ilerliyende gidérdıx her vaqit onnarnen bêle çarpışérdıx her vaqit onnarnan berabar gidérdıx çoh yerde baxardın 'amerqalı̥lar qoreliler o cepheyi alammadılar hemen türkleri yollardıla türkler gidérdı o cepheyi hemen bozardıla heman gidérdıx heman bozardıx bız tabi zayiyât verérdıx zayiyât

fazla orda yeddi üz yeddi üz yirmi beş şehidımız var şimdi orda evet bıl mese bax menım bi defterım de varidi yazmiştım o yox şimdi yanımda yanı yanımda da deyil başqa yerdedı onı yazmiştıx hepsını ne qada öli var ne qada qeyip var ne qade yesir var ne qadde bellisiz var ne qade ingilisin qanadanın pilipının çının hepsının orda yazilidi onı da êle şe etmişıx o de êle qayıb oldi indılıx he tabi xatırliyenner xatırliyér şeye bız ıskenderunda askeridıx ıskenderunda askeridıx orda seçildıx gittıx enqeraye enqerada etımasgutta bir ay qaldıx orda eyitim gördıx qaş sürınme ha bêle sürınme bêle yapacaxsız bêle yapacaxsız o zaman de silahlarımız bêle maqaraliyidi yani eski silahları belke görersız xatırlarsız bêle maqarala dövırlüdıle qaş ateş olırdı beş mermi sürérdıx tax tax tah tek ateş ama gittıx gemiye mindıxten sora geldıx hele enqeradan geldıx gine ıskenderuna bız ilk devre ıskenderunnan gemiye mindı obiri devreler hepsi izmirden mindi he ne qade orıye devre gitmişıx mindıx gittıx işte aqdenızi bitırdıx süveş qanalı var süveş qanalında êle orda gemi yavaş gidér yavaş gitmese otırar ora darıştı suyi ordan geştıx gittıx yani mesafe dar çox hızlı gitse o gemi büyikti büyihti he ordan bi on on beş sahat hemen hemen yolı var oranı da bêle geştıx girdıx qızıldenıze qızıldenızi aştıx kutardıx ummanlara girer artıx oqyanıslara bitmez bitmez gėce günnüz denizden güneş batar denızden çıxar hiş bitmez bazı bêle dağlar görışır ahan gelın falan yerde bir dağ görikti êle bi beş deqqe baxardıx o da qayıb olırdi gene suynen bir ay yolci ettıx bir ay gėce gündüz durmadan yolci ettıx ordan gittıx busan var bushan bi şehırdı orıye çıhtıx ordan gittıx tego gene bi şehırdı orda qaldıx orda bir ay bêle bişey qaldıx tesin yazici celal dora alay qomıtanımız şeyımızdı he alay qomıtanı he işte o da onnan sora onnar emır verdi bız buraya gelmişıx orda heman bu dağlarda orda burda nöbet behlerdıx behlerdıx bazı görışérdıle on adam fılan onnarna uğraşérdıx vurérdıx getırérdıx dağlarda işte cephe ama ortada deyil cep̣he uzaxtaydi onnan sora dedıle gelmişıx burda ḥerb etmağa gelmemişıx nöbet behliyax bız gittıx cep̣heye ha işte bizı aldıla gittıle tepeye êle bir bêle bir tengâh yerde döş yerde bız aşağıda qaldıx hâmmı bölühler bêle ne qader bölüh var hepi orda dör̤t min 'esker orda onnar da teḥsin yazici celal dora daha subaylar çıxtıle bêle orıye üste bız görérıx dedı oğlım bız gidérıx ingilısler 'amerıqa tepededıle onnar geri qaydıracaıx bız onnarı destehliyecaıx onnar bizım silahımızın altında geri çekile bız o gėce gittıx o gėce çıxtıx yola gittıx tanki sabaha qader sabahın de günüz oldi günüz de tanki gün batana qader gine gittıx yolda bir on beş üş

dört 'askerlerını onnari incelér ne qade tutérıx qatmişıx qabağımıza yesır qaydıbı gidélle buraxmerıx daha onnarı da hiş daha bilmerıx ha yana gidérıx nerıye gidérıx ne arérıx onnan sora ta bêle güneş batti güneş heman heman batacax sırasında bêle bir 'ameriqalıların xabari oldı tanxlar önde ben de ayni tanxların emrında tanxların üstinde gidérım tanxların üstine bêle bir on adam mindıx heman tanx duranda şeyler qomınısler arxadan tanxa binélle şüferı vuralla onı behlérıx heman gidérıx behlérıx onı orda behlérıx çi bu şüferı gelıp vurmasınnaṛ bunı behlérıx hema baxtıx tanx tepreşer tam dillerını de bilmérıx 'amerqalıdı heman tanx tepreşende gelérıx heman gelérıx minérıx minérıx tanqa yallah êle buna işaretlen ne oldi ne oldi ne oldi işte bu işeretnen dedı qalmişıx arada dört gün arada bız iki gün bız bi gèce bi gün êle gittıx onnarda bi gün bi gèce êle gitti araya dörṛt gün farq düşti bız gelédıx gèceler çıxérdıx yola gelérdıx günnüz olérdi hele ışıxlanmadan gidérdıh meşelerde gizlenérdıx bölühler bütın tanki cephenın çıxış yerıne ama bılmérıx cepḥeyi acaba burda burdadı êle tam geldıx onnarnan beraber mevzılendıx onnari içında beraber mevzılendıx êle hele daha yerlerımızi almadan çox bölühler yerini almadan êle bölüh vayidi tamamiyle zayât verdi tamamiyle gitti heman gittıx herkes mevzilendi işte onnan sora onnar ateş başladi onnar daha bızı bıraxar onnarın içında mevzilenmişıx onnar orda bız orda onnar orda bız orda tepelerde bêle işte bêle tanki gèce tanki sabaha güneş çıxane qadaṛ onnarna êle uğraştıx êle baxısen bir dört tene işaret mermisı attıle yeşil qırmızi mavi êle hücım onnarın şeyi de hücım edélle hardan nerde bızi görélle bılérle hansı tepeye yerleştıx nerde yerleştıx hane orda köyleri var yandıla ateş oldi qıyamet oldi vurdıla ne ettıle çığır bağır tanki şavağ attı güneş çıhér heman hemen yanı ışıxlanér onnan sora herkez bi yerını alér onnar da bız de yerını aldıx tabi bizım mermımız gelmér mermı qurtılmiş herkesın elında beş on mermı var işte qaldı onnardı başqa yox dörṛt günde aş susız orda behlerdıx he onnan sora işte bir zaman dedıle aha bi heman heman öyleye yaxın vurdu şeyid olan şeyid olan yaxında evler var girıple evlere ateş edérle çağırérıx bazogalar var bızım bazı bêle vurélle o binanı yıxérle ordan heman onnarı da êle qalérıx el herkes böliyını özını muḥafaza edér herkes be de bılmérıx ki hangi bölüh hardadı ne olacax kim vuracah ne yapacax bılmiyórıx êle bıl gendımızı muḥafaza ederıx bu zaman da bu zamana hele biraz da önce dedıle bi zaman telfunla fılanla şe indi heman heman toplar ateş edecax toplar ateş ettı ama nerıye edér nerıye edér bağrımız saplér içımıze salér bêle olmıyen şe

ateş kes ateş kes heman o ateşı de êle kestıle onnan sora dedıle aşaı biraz sora dedıle tanxlar gelecax tanxlar geldi tanxlar geldi bölüğın yerında durdula üçaxlar geldi üçaxlar geldi üçaxlar da bızi muḥâfaza etti tanxlar da muḥâfaza etti artıx bız çıxtıx meşelerden mevzılerden çıxtıx orda bir êle bir rampa varidi oranı bêle döneceıx kutaracaıx heman 'emerqan birlihlerıne yerışérıx yaxınlaşmişıx ordan çıxtıx orda zayâtımızı çox çox verdıx çox ölı çox şeyit çox şe ordan çıxende üş güne dörṯ güne qedar êle daldan yesirler dağdan ordan burda üş beş on yırmi ha bêle geldıle bêle çıxtıx geldıx bi yerde bölüh şe ettıx türkêden şahap gürler geldi onnar qolordı qomıtani bizı teftiş etti sızi yannışnan kım apardi kim vurdı ne vardi onnarne subaynerne qonışti monışti onnan sora işte bêle onnan sora orda on beş aye qade qaldıx onnan sora hêmişe târuza qaxtıx her zaman da tabı zayât olar beş üş dörṯ on zayât olérdi faqat tarıza qaxıp onnarı qowa qowa tanki o zaman qoner ḥerbidi qonerı de qonerden onnari tanki sürdıx geldıx melmeketın şeyıne kuzey güney qorenın şeyınnen çıxattıx daha bitti tam güney qore hepsi êle qaldi güney qoreye oranı da ḥerb ettıx işte daha büyüh ha üş ha beş bi senemız dolana qadar orda ḥerb ettıx beş ay hooy hoy qaş defe qaş defe ya nerelerde gelmedıx neyını annadacam be ölım daha işte o ordan ateş edér bız de burdan ateş edérıx êle içıçe girmerıx yaxın cepḥemız yaxın tabi mermi mermi mesafesi he êle êle mi şe ederıx başqa bi diyacax he onı 'emerqan şeyı subayi 'emerqan subayıne têsin yazici sôledi bız tepeden qaşmérıx sız cepeden qaşmışsız bıze de dememışsız bu zayâtı sızden oldıx o zaman 'emerqan generalını tesın yazici vurdı 'emerqalılar çekilmiş da çekilmiş düşman fazladıṛ düşman onnari püskürṛtmiş püktürṛtü zaman sora ama bız bi boşlıxnan geşmişıx heş ne onnar bıze dedi bız yanı bız çekildıx sız çekilın yaxut bişe dememişle bız êle geçtıx gittıx he he geldıx daha şe birleştıx daha içiçe girdıx da içıçe girdıx daha artıx dedım ya çox zayât çox çox orda zayât oldı he yüzler qadar yüzler qadar arqadaş vurıldı orda çox zayât verdıx orda heman heman alti yüz yedi yüz zayât verdıx qore türkin 'askeri he vaxıt geşmi te bu qaş senedı atmiş üş sene bundan eveldi he ellide ellıden bugüne qadar edér atmiş sene heya qaş defe yo yo gitmedım heş gitmedım bi defe qore burda şe ettı türkêden êle bıl burda wannan bi adamı götırélle derneye gidérıx kim gelér kim gitmex istér hepsi diyér men gitmax istérım ama gittıx qurra çehtıx qurra çehtıx mene çıxti şeye qoreye onı demedım sen dedın ya sen dedın sen dedın ya qoreye bi defe iki defe gittın ilk defe yox ilk defe êle gönılsız gönılsız diyér

demez seÇtile yallah gidecexsın onnan sora bu qurra bu dediyım bugünlerde dedıle êle bıl türkê qore şe ister yani gezmağa bêle kefe he onnan sora diyirem qurra çehtıx mene çıxti ben de benım oğlım dedi remezendı gitme altı gün verélle altı gidecaxsen gelésen altı günnen ötrü dedi gitme men gitmedım verdım bi arxadaşım gitti geldi çox çox hepsi o kutardığımız yerleri o kutardığımız yerleri inçon busan tego şér onnarı hammı gezdırmiştile hepsi tepeleri orda harda ḥerb etmiştile harda ḥerb etmişıx onnarı hapsini şehrın içini hepsini gezdırmiştile teker teker her yeri görmişti feqat dedi o zamanki ile indıki benzemér o zaman xaraba yıxıldıler hepi top mermileri binalari êle êlemişti serad kimi delih delih dedi onnar heş çarşı marşı düzelmiş iyi olmiş istedığın qeder neki bunnar neki bunnar bılmérız hiş annatığım yoxtur annatığım dedığım êle her gün cepḥede her gün qarşi qarşiye ḥerb edérdıh zayât verérdıx onnardan bızden ölı olseydı onnardan en azınnan ellisi ölérdi hah yanı o qedar onnardan o qedar yesir dutardıx şe dutardıx bax bi gün bizım êle bêle qarşıda tepe vardi tepeye qarşı dağ üskekti ereh dağı kibin bêle bi dağıdi orıye çıxacaıx ama dedıle düşman ordadi mıḥeqqeq ordadı benı öncı seÇtile benı gendımi öncı seÇtıle mene dedıle orda bi işaret pano war pano dedığım bêle bi parlax bi şeydi bir metıre şeyınde burdan bêle atardın omzıne hardan olsa parlax görişér üskeh bölühleri görér onı attım omızıma bi bayrax bağladım belıme doğrı o tepeye çıxacam bana dedıle bax uçax başının üstında gezecax harda başını qaldırdın düşman senı görse terpeşecex seni şe edecax görecex orda ordan öteye gidemmersen he o dağı bêle Tırmaştım ha burda ha burda ha burda ha tanki heman heman kutarérem dağan çıxim başan baxtım üçax bi şe atti bi paraşü atti atti heman siper aldım yattım arxam da da menım on adam gelér menlen başqa bir adam da mana yaxlaşer ama heman hema aramızda iki yüz metre farq var yüz metre bêle bi şe he yox dost birlih hamı onnar da menı teqib eder gelér üçax baxtım bişe atti heman mene sarı paraşüt aldı aldı aldı biraz gitti o aşağıdaki adama düşti aldı elıne elıne abé bişe deyil yani qolaniyedı ama qolaniye de deyil rakkıdı bi şuşe 'emerqan yanı sız burıye çıxtığıza göre he bıze iyılıx yapér onı de êle artıx onı de heş êle bızım men zate heş görmemişem bêle bişeyi çıxtım başa o panoyi serdım o panoyi serdıxten sora bayrağı de bağladım bi dala bayrax da sallandi êle biraz da ottım hele bölühler gelêlle bölühle hâmmı teker teker dağa gelecaxle oranı hâmmı mevzıleyecexle türkênın ne qadar 'askeri war gelélle men o anda oralara bir baxtım baxtım dedım bi görım bullar

ne elélle o yen sağıma solıma baxtım baxtım aşağıda bir bêle çeşme war yeşillıx var gittım orıye baxım baxtım bi qaş tene 'asker var ya bu 'askerleṛ ne zaman geldi hele bölühler gelmedı bu 'askerle ne zaman geldi men şubhelendım bıldım munnar qumınıstıle yani düşmandıla he bunnara heman êle şe edan sahat ateş ettım silahım şeyi tüfeyi otumatih heman ateş ettim bunnar silahları uzağa dihmişle uzağa qoymişle gelmişle yınmişle orıye bêle mesafesı var heman elımnen işaret ettim on iki tene qaçen qaçti qaşmiyen on iki tene bêle elımnen getırdım tanki bêle elımnen onnar men orıye gelene qeder bölühler geldi yerişti yanımdaki o on adam da geldi onlar da geldi çıxti yanıma onnarı de êle tuttım onnan sora Menım yüz başım hemışe geldi orda alay qomıtanı dedıle senın mükâfatın veracaıx benım o yüz başım öldi vurıldi orda öldi he onı da başqa yerde vurdıla da o anda orda yox yanı başqa sefere te bi ay iki ay sora he onnarı da aldım geldım doğrı dedıle bunnarı aparesen 'amerqan birliyine verérsen onnarı elımlen apardım 'emerqan birliyine teslım ettım geldım hah he işte yox daha menım o yüzbaşım gitti o ôle daha qapandı qapandı yo onnan sora wallah daha xatırlamirem çox işler geşti çox başımızdan qazalar geşti çox şe ettıx o qada yanımızda adamlar toplar şey tanqlar vurdı dağıttı ne vardı zayât ḥerptı her bişe olér be işte hansını diyecem hansını diyecem he işte be çox çox o qade yarali yarali êle bêle vurıli qanı tökıle tökile gelér üstımize ilkın o dedığım o o ḥerpte ilk târuzda ordan çıxacaıx ne yapacaıx bêle u yanımda yüzbaşım da vurıldi onnan sora başqaları vurıldi onnarı harasını bêle serélle bêle terımı silérem olmişem bêle elın eyağım üstım qan 'emerqaların arabaları geldi bizım yaralı̱ları hammı atélle arebaye de de de arebaye atélle xesteleri eyax mayağınnen yaralı başınnan yaralı ölmiyıp atélle arebaya ama sağlamları atmélle arabada yer yox bir araba geçip içerı hepsi arabalar geşmér he ha işte onnarı êle ben de o şeylerle êle qan olmişem ya onnarnen berabar men de mindım arabaya yallah heman biraz gittıx arabayi ateşe tuttıla yındıx yındıx bêle gizledıx araba baxérıx terpeşer heman gidérıx arabaye minérıx sitres varidi ôle oreyı döndıx o burda 'emerqalılar yemeh dağıdélle gelıple bêle kutıla dağıtêlle herkes gidér bız yimeh bişe ne varsa alérız gelérız yerız fılan oranı êle bütın bölühle êle ha geldı bir beş on yirmi yüz iki yüz ha bêle gidér bir tepe var çıxtıx o tepenı başa çıxtıx ama çıxmiyenner de var yerişmedıle çıxmedıle mağrıb oldi bunnar ateşe tuttılar çox orda zayât verdıx tepeleri alıpla bi boşlıx var yol o yolı çıxacaıx işte o qısım orda zayât verdıx çox he orda vurdıla he orda ateş ettı orda bax bi körpı var men giderken

türkêde makinali tüfehteydım orda da makineli tüfehte deyildım piyade tüfeyindeydım faqet bizım yanımız de bi makineli tüfeh var tabi her ki bölühte beş alti êle bi makineli var ha dedıx qardeşım ateş et fılan yere ateş et etmér heman men aldım o tüfeyi ver bene sen yapammérsın bu işi aldım o tüfeyi ateş ettım annari heman tanki övleye dedım hani ordaydıx o tüfeyi aldım geldıx o tüfeynen geldım 'ayni orda o körpi var o körpiyi kestıx tanki bölühler geçene qedar dörd adam dörd adam makineli tüfehlen ama mermimız azdi teh teh ateş edérıx herdem bi ateş ederıx tax tax tax keserıx gene harden işilti gelse bişe oldı orıye ateş ederıx tanki tüfeh qeregoldan düşti heman bız de ordan çıxtıx çekıldıx oranı çıxtıx bêle bêle geldıx a işte o körpiden buraxtıx o körpiyi be bölühler qalmadi heman çıxti bölühler de qalmadi ama qaregoldan tüfeh çıxtı herkes dağlarnan şe yollarnan gelemmér ya hepsi dağlarnan sapadı ordan he hepsi ordaydi hepsi bi bölgedeydi hepsi bi bölgede bölüh dağılammadı ki bölühle hiş dağılammadı êle heman yerıştıx bi yere fılan bölüh fılan yere fılan bölüh fılan tepeye fılan neyse çoxi hele yerını almadan ateş başladi he hazırdıla bilélle geldıle içımıze bılélle görélle hemı yerın ustasi bız yerın 'ecemısi bılmérıx ama ha yana qoşacaıx bura qıble buradı gün burdan mı çıxér burdan mı çıxér burdan mı çıxér bılmérıx ya şaşkın gècenın o zamani acaba doğrı düz ha yana gidacaıx 'emerqan birlihleri dostlar hardadi êle şaşırdı hema bi boşlıx çıhérıx onnar êle bıl êlle onnar yolı kesıple he he ya onnar yolı qurıple tuzax heman orda ḥerb ettıx daha orda günüz oldi günüz oldi bılérıx burdan çıxacaıx orda ḥerb edacaıx he üçaxlar da bıze yardım etti he üçaxlardan da üçaxlardan çekılmerıx üçaxlar görérle onlar harda gizlenmişle harda gizlemişle oraya ateş edérle üçağın qorxısında tanxlar girıpla aralarıne heman ateş edérle he ya heycan heycan bu qadadı daha heycanın içında hemı de aş susuz kepeze çox yesir êle bıl ha êle bıl yesirıx o anda yani allahın izniynen dinin quwwetiynen herkes bi cepelıxten çıxti ha işte on beş ay oralarda qaldıx he he çox herdem êle sıxışêrdıx êle sıxışérdıx êle gün varidi bêle bölühler ne qader orda bölüh var dört min 'asker hepsi nöbette behlérdi dağların ereh dağının bêle sırasıynan düşman o tereftedı ya her zaman kuzeydedı uyımax varidi uyımax üç adam dört adam üçi dördi uyérdi üçi burda nöbet behlérdi üçı orda üçı orda üçı orda orda üçımız deyişırdıx sabahe qeder üş yer dört yer deyişırdıx he ya herdem üç adam heremız üş dȯṛt sahat behlerdıx üş dôt sefer nöbet gelér bêle gözımızı yummamazdıx gine men gine diyérdım ya yarım mene bi sahat ısrahat verérdıx ya yarım sahat gine

uyuyammazdım fılankes ne görışér hardan görışme ateş görışérışıx görışér araba gelér ne arér diyérdıle diyérdıle fılan yerden bi ateş oldı gidérdıx heman çox önımıze heman tel yanı dikenli tel çekérdi 'emerqalılar he yanı ilerlerıx ya orda düşman sıxıdı heman her an boşlıxti bilélle burdan geçecaxle orıye heman tel çekérdıle gėce oranı behlérıx tabi ona bi işaret bağlélle bomba bıraxér bêle bêle bombaye bi tel bağléŗ hefif bêle bi sıÇan da deyse o tel çekilecex o bamba partiyecax bomba parter havaya bêle parleşme bêle bêle işıx döné döné biz êle bıl bi sıÇan yaxud bi tilki yaxıt bişe ordan çıhér o tele deyér o tele deyér deymez ora partér bölühler bütün qarşiye ateş edér herkes bêle behlerıx bılerıx düşman sıxıdı muralı bozacaıx ateş edérıx ateş kes ateş kes bi hal sora baxérıx heş zat yox heş düşman yox êle bir sıçan yaxıd bişe deyib bombaye bomba işaret verér êle de günnerımız oldi ama êle de günnerımız olérdi gelérdile qaş defe üş defe orda şeyı bölıxleri bozdula gėce bölihleri bozérdile o zaman daha bölühle bozılanda yalnız cepẖedeki 'askerler qalérdi êle bıl alay var tümen var tabur var onlar seçılérdi hammı bölüh bölüh herkeste bilérdi bölüh bozıldi cepẖenı bozdıla cepenı bozdıla bölühle 'asker fılan hamısi qaldı cepede heman bullar êle heş bıze daha baxmérdıle êle bıl buna bız qaldıx orda gidérdıle arxaye arxaye teee êle bıl bu qoşı êle bıl bozdıla gidacaxla tee gidérdı edremite az öteye gidérdı o yana gidérdıle o yana onnar hepısi ilerlérdi bız gėce bıze diyérdıle êle bıl bız gittıx gevaşe bax gevaşe qade sabaha qadar gevaşa gelecexsız gelmesez arada qaldız bız de çıxérdıx bölühler hammısı ne qadar qalıp orda ilerlérdıx gevaşa gidacaıx de burda de orda zayât vererdıx önımızı kesıple harde munnarna çarpışacaıx harde şe edecaıx gidérdıx yollarda çarpışérdıx ona buna işte şeyit verérdıx ölı verérdıx zayât verérdıx ordan ne ġurtıldux dôt defe ôle şeye ras geldıx he he ölenler ölmiyenner de kutıldı yesir olan çox ölıleri ölıleri getırérdıx yanı yanı êle bıl qarşıdan ateş ettile qaş adamımız öldı bölühte onnarı heman alérdıx êle biraz geride şeler şe gelé araba gelérdi üçax gelérdı onnarı mindırérdıx gidérdıle şeyitler mazarı var orda orıye orda şeyitler mazarı var gidédı orda tabi orda defın ėder he orda dedım ya yeddi yüz yeddi yüz elli yirmi beş şeyidımız var şimdi hepsi, ordadı bellidı herkesın numrası kim gitse uşağı orda arasa mazarın üstında bellidı samimı arxadaşlarım da var hammı gittıle ordadıla he çox onlar da yamandı be onnar yaman olmasa be üş dörŗt devlet işte qorenın ne qada 'askerı var orda qore qoreden başqe 'amerqanın orıye 'asker verdi ingılıs verdi qanada verdi pilipin verdi türkiye verdi hamımız de onı vurérdıx ama

ona da çin yardım edérdi ha çin çox çin ona yardım edérdi he çox yamaṇ çox yamax hemi yerın ustasi hem de çevih bêle çevih bız bız onnar kibin deyilıx onnar bêle diyêsen êle bıl o dağların bêle quṛdudıla qurdu ha he çox onnarnen üz üze geldıx sora tuttux tuttux onnarın şeylerle onlarnan êle bıl ôle gün olérdi onlarlan ellı yesir tutérdıx hele çox yanı ôle gün olérdi onnarden bulédıx hani ne yapésız bêle yape'rıx bêle yapérıx bêle vurérıx bêle ilerlérdıx işte hammı bıze özlerını terıf edérdıle he bız onnara dedırtérdıx da he he işte 'emerqaye hammısını teslim edérdıx 'amerqa götırérdi aparédi gemıleri teee gemıleri gelende bir ay gemı boşalıp dolmaz doldır onnari gece günüz o gemılerde gemıler erzax getırér mermı getırér şeṛ getırér bitmez geminın biri bir ay boşalter boşalmaz he he hammısini onnarnan boşaltérdıle vişlerlen şelerlen çekérdıler kırağa arabalar getırérdı tabi êle bız bız şe etmedıx men daha mevzide deyiştım şeyimi hele mevzide menım arxadaşım geldi dedıle sızın şeyız doldı qurra çekérdıx qurra çekilende hammımız êle bıl o qadar 'askerımız bi gitti gelende üçe bölındıx o gelen şe bız 'ecemılıx bı dedıx gelenner 'ecemı olmasın onnarı onnarı üçe texsım ettıx onnarnen ha işte onnarı ilgılendıx onnarı bêle cepe bêledı yol bêledı şe bêle düştıx bêle şe ettıx tanki onnari tanki o bır ay bız yol gelérdıx bir ayde burdan gidenler gidérdi bir ay da oradan gelérdıx bız üş dörṭ ay êle bıl texıre düştıx he annadın üç ay şe düşérdi üç aya êle geldıx türkêye herkes daha evıne ölmiyenner gittı evıne ölenner hiş onnan gelmişıx hele de hele de ḥeyattayıx yo wallah ağlıme gelecax o qader war o qader war heş hesabı yox hansını hansinı wallahı ne diyim ne diyim daha êle bılemmirım ne diyim tehsın yazıcını qaş defe hemıde qaş defe êle êle bıl benlen beraber cepede her zaman her zaman êle bıl musahit zaman her zaman gelır bölühlernen görışırdi her zaman cepeye gelırdı cepeye arxeyın cepelerde êle bıl gelmişıx gerı çekılmişıx o cepenı buraxmişıx başqa cepeye gidecaıx gelérdı oraye gelır bızle görışırdi danışırdi hemışe olım özıize sahıb olın bêle olın bêle olun he işte ne istésız ne diyésız burde mehtup göndereceıx meḥtubi orda pul almasa metup gelmedi bizı gene orda paramız varidi paramızlan pul alax yapıştırax zarfe gelé pul pul olmase heş o zaman da pul varıdi he ehmeh getırenner erler varidi bizım bölihleri êle bıl on adam tayin edıple bu bölühe ehme erzax getırecax gidende gidérdıle orıya ordan da şeler varidi ore getırédile cepede verérdıle pulları satérdile para verérdıh gelé alérdıx para qurre verérdi dolar verérdi dolar verérdi dolar da beş dolar verérdıle bızım aylığımız on dolaridi beşını orda

verérdıle bıze beşi beşını vermezdıle beşını de geldıx beşını de yox aldıx beşını de gelen de aldıx o beş dolar verérdıx pula he pul alérdıx yo başqa bişe yoxtı ne olsadi yiyecax bişele dağlarda orda burda yaxıt bağlarda yaxıt bêle bişeler ras gelseydı gelérdıx gelérdıx o da aşaği yınsax dağlardan aşağı yınsax o dağlarda yox hâmmı orman orman orman bêle işte gèce günüz êle bıl qarannıxtı onnarın onnar qatırlarnaṇ atnarna şelernen mermı fılan erzax onlar êle getırérdıle êle meşeler êle girdın altına êle üçax te görmez oni üçax te havade görmérdi oni êle gerérdıle ḥeyvannari orda saxlérdile he orda gene bir gün cepedeydıx bir 'amerqalılar bir siyah qatır onlardan tutmiştile getırmiştile getırmiştile bizım bi arxadaşımız vayidi bêle yan yana otırmıştıx o da saraylidi he dedi men gidıcem o qatırı getırım üzbaşı dedi oğlım vermezle dedım men getırirem he gitti biraz onnar 'amerqalidıle 'amerqalar dedi dur işte durdıla qatırı onlardan aldi geldi he geldıle o qatıri qatır tabi zayıftır qatır çünki görsetmérle otaramélle bizım yanımızda qatır her yer de otardı gezdi şe etti aşert harede cepenı deyişseydıx o minérdi o işaretı bağlardı omzıne o işaretnen gidérdi heş kim one qarışmezdi herkes bellıdı qatır bölühlernen gidéṛ qatır ôle oldi ôle oldi ôle oldi beslendi yumırta kibın parıl parıldi siyah bi qatır bi uzın ip tutardi êle qatır fıırrrr dönérdi dönérdi dönérdi dönérdi herkes buna seyrelérdi filim çekérdi o qatırı gelırken berabar êle onlan berabar geldıx o qatıri 'amerqalılara verdıx çıxtıx geldıx bi ay iki ay beş ay saxladıx beş ay sora küresinliyidi êle serayın içındeyidi öldi öldi orıya onın bi adamı var qaxfenın qabağıne otırmiştile araba gitti çarpti allah reḥmet etsın yox o mennen bi sene sora geldi şimdi burdadı saraylinen beraberidıx beraberidıx he beraber êle burdan gittıx hiş savaşta sene dedım ya dört min yeddi yüz ellı adam gittıx sivil xoce doxtor bılmesen ne hema ayriyeten herkesın vezıfesı ayridi êle ya tabi bölühte küresını kürt bılmesen ne fılan yoxtı ki varıdi varıdi tabi olmamış oli küresınni varidi köylerden varidi sarayden varidi alaköyden varidi işte ha bu abénın babasi beraberidıx êle bıl küresinli bardaxçıli êle ordan qurtuldım geldım eve artıx yemeh yemehler eyer ki müsahit şe olsaydi müsahit zaman olsaydi yani hepsi arabaynen gelırdiler yemehler qazannar şeler pişérdi heman verérdıle ama târuza qaxsaydıx qumanya verérdıle işte sabahın qumanyasını alardı düşérdi yola quri qompostı bılmese ne hammı qutılarda işte yemeh et bılmérse ne her yemehten varidi ama her şeyımızı verérdi o qompustı de gesseydi bi qutıdı verérdı onda qaḥfemız çayımız kıbrıtımız neyımız hepsi ıspırto yemeyi qızdıracax şeyler hepsi orda hepsi o

qutının içinde êle bıl târuza qaxmişıx o israhat cepe gerisında bız şeyde ısrahat edérdıx heman orda yandırırdıx o ıspırtonı yandırırdıx heman qoyardıx qızarırdı yėmeyimızi yerdıx êle ıspırto êle bi şeyidi açıx su deyil êle bıl yaxşı bişe qutının içında kiprıtı verérdın yanar tabi her bişe ać qaldığımızda işte bız o gelen erler bıze ehmeh getırecax bız târuza qahérıx onnar gelecex yerişe onnar êle bıl gelende onnarı de düşman yanı seçıli tutérdi êle bıl beş üş qalıpla onnari ateşe tutérdıle onnar gelıp bıze yerışmérdi o gün ać qalérdıx ać qalérdıx axşame qadar ać qalérdıx o dağlarda hemı târuza qax hemı o ma'zeme üstımızde mermı fılan yemeh batanye çadır bel balta hepsını onnarı daşırérdıx dedım ya batanyemız çadırımız var he vardı olları dalımızda taşérdıx sen çadırı taşérdın men batanyenı men de batanye var onda mermi var onda bel balta işte hemı bölühler texsim ėdérdıx êle bıl hepımız êle mevzi qazacaıx êle orda qaldıx mevzisız olmaz heman mevzi qazacaıx yapax he işte o noxtada orda siper gerisında bi çadır qurmişıx maxfaza için orda bir gizlenérdıx orda mevzıde behlerdıx orda arxada çadırlar qalérdi orda êle bıl seherecen nöbet behlérdıx da he nöbet sabıt nöbette olanlar nöbette olmiyenner gidérdıle çadırda yatardi üş adam bi çadır üç adam üş adama bi çadır portatif çadırlar var he 'emerqa yemehleri hepsını 'emerıqa hepsını 'emerıqa ne olsaydi 'emerıqa verérdi bêle yemeh gelmeseydi iki gün baxardın êle bıl gelmedi yerişmedi üş gün yahut bi ḥefta yanı daldan bişe gelmedi ondan sora gelırdi yanı dünyada ne varsa gelı çikolatın öyin kağıdın cıletın neyın bêle düynada dükanlarda ne varsa gelı hepsı sene ne lâzımdı bu bu bu herkes lâzım olduğunu alırdı ona lâzım be ne edecaıx taşımax var mene cılet lâzım mene bılmem lâzım mene xavlı lâzım mene bişe lâzım işte ha bêle bişe hepsını verérdıle hansını istésen onı verérdıle çoxtı he dedım uzın süre yox teh teh gün teh teh gün teh teh gün üçax bêle getırér yetırér ama icabında da getırıp yetişemmér ha 'amerqa kımlerle yanı başqa şelerle he başqa şelerle baxardın cepede gün olırdı êle bıl ters düşérdı bölıhlerın bi taxımi bi taxım on yırmi otız adam 'emerqanın içıne girseydi yaxut qorelılerın içıne gėçérdıx yaxut ingılıslerın içıne gėçérdıx onna yaxut bizım içımıze geçebilirdi êle onnarla qalırdıx ḥerb edérdıx tanki işte ordan çekıle anlaşmamız êle bıl işaret olsaydı olérdi ama anlaşérdi adam fakat her bölüyin şeyında êle bıl türkêynen 'emerqanın şeleri var anlaşmalı adamları var 'amerqanca bılér bu da anlaşérdı anlaşérdı gidecaıx gerı çekılecaıx ileri çekılecaıx gidecaıx hepsını anlaşırdi êle bılérdı yo yo qızmax yoxtı ingılısler ıngilisler gendısıleri getırırdi ingılis hepsı

hepsinin ehmeyini şeyını erzağını 'emerqan verérdi ingilis gendisi getırérdi gendısı getırérdi hepsini 'emerqa verérdi onı vuranda yox sora işittıx gördıx annadıx he he tehsin yazici hepsi suçlı oldu susturdu hepsi ḥerb bitti, êle bıl êle bıl bitti êle durdıx ha bız gelene qader ḥerbı heman heman bitırdıx hiş daha êle heman heman bir ay iki ay êle ıstıraḥat ettıx cepedeydıx cepeden yınmedıx cepenı bıraxmadıx feqat êle daha yoxtı he daha ateşkes bitti ama barışıx olmadi barışıx olmadığıçun elli elli bir elli iki elli üş elli üçe qeder orıye gidenler mayişlidile mayiş alalla elli üşten sora orıye yeddi sene sekiz sene asker gitti onnan sora mayişli yox yo gelennen sora qaş sene sora indi xatırlamirem qaş sene sora onnan sora turgut özal faliyete geçende bizım mayişımızı kesti sekkiz sene bıze mayiş vermedıle yanı şeden turgut özal faliyete geçti ya o kesti mayişımızi he onnan sora o iqtidardan düşti gine bıze mayiş bağladıla daha tamamiyle bağladıla onnar o zamana qadar êle bıl sağlam êle bıl memur deyildıx onnan sora şeye geştıx onnan sora memur hemişe alérdıx işte men sebri dedığım bardaxçilidi bardaxçili zeyveli bardaxçili o mennen beraber çox burda dernehte beraber oldux çox şe ettıx çox ta anlaşırdıx menle ġaziler derneği var burda orda beraber deyildıx onnen beraber deyildıx o mennen iki qurra sora geldi he savaştan bureye geldıx qoreye gidenlerın hepsını tanérdıx qoreye gidenlerı bılérdıx qaç adam qoreye gidıp tabi tanérdıx hele de var bi qaş tene var menım kibin onnara ama ıxtıyar olup men onnardan geş görışérım onnar ıxtıyar olup êle derneye ancax gelélle gidélle he gidirem gidérıx gidérıx elbise şeyi o qade madalyem var qore üş tene dört tene qore madalyem var türkênın var ingilisin var her ellısında madalye var ingilislerden onnar da işte hah nerden verdıle hiş bılmérım nerden verdiler he walla onı hiş bılmérım nerden verdıle he her yere gidérım çekerıx o niye êle diyér êle hiş kımse êle sızler kibin şeye şe etmez gel yap çeh dururıx men bêle menım üstımde her zaman var gidérım çarşıye hiş çıxartmam madalyeleri qış te oldu da gittıx doqızıncı ayda gittıx onıncı ayda gittıx ellinın onıncı ayında gittıx onıncı ay on birıncı ayında gittıx qış oldi tanki buhara qadder qışın ama oranın qışı yoxidi he oranın qışi yoxidi qar mar bi qış görmedıx orda qar yağmaz ayni antalye kibin he ağaşlar bêle yeşil çamlar şeler bêle yeşil buhara yaxınlaştıx buhar bêle zebzeleri tanki tabi güz oldı bız êle bu güz gittıx obiri güz hele ordaydıx be dedım ya o pulumız olérdi pul bulsaydıx gönderédıx burdan gelérdı burdan da yazan olérdi menım yazım yox sene yavlarérdım sen yazérdın yazardın gönderırdım iki mehtubum bêle bi şey senede

ancax geldı ha burdan da mene orıye geldi burden de geldı o ehmeh getırenler getırérdi verérdi diyérdi êle bıl yoxtan fılankes senın mehtubın var he işte tabi sevınérıx êle bıl gördıx mehtuptı hem ḥeptı hem de işte ölmemişıx sevınérdıx olérdi tabi çox hemıde çox tabi ḥerptır men reşberçılıx yapardım köyde çalışırdım ekım Piçım qaregündız köyi var he sen onı sen nerde onı gördın ya hanki oğli osman menım damatımdı osmana bi qızımı vermişem bacım oğlu he men giderken menım iki çocığım vayidi he iki çocığım vayidi men qoreye tez evlendım eyiydi hele sağdı o da sağdı evde bılmér be bılmér qonışammaz bılesen bizım uşaxla ikisi öldi xatırlérsen menım bir oğlım bir qızım ikisı de bir gün öldıle qaza maza yox êle ecelleriyne he ecellerıynen ikisi bir gün öldi heresının de üş dörṭ çocıği war he biri sahat onda öldi biri de sahat on ikide bêle bi şey onın için tabi êle o çox marax sardi êle êle daha qaybetti özını analarıdi ya ölennerın ölennerın wala yaşlarını hiş bılmirem işte biri atmiş ikilidi biri de altmış üşli altmış beşlidi cenab ḥeqqın emri hiş aniden tansiyon vurdi bırıne bırı de qanser varidi qanser varidi he allah razı ossın 'eyni gün hele de hele de qari sızıldar ağlar sıxılır bağırır ula buni allah yapti öldıren allah veren allah ne yapacaıx elımızde ne var işte unıtmaz indi onın için diyérım kendısini qeybetmiş ha êle bıl xoş deyil yox edemmez savaş savaşta da êle dincidım savaşta he savaşta da wallah êle iş görérdım yanı yemin edım sene hiş insan diyérdi bu adam bu işleri nice görir êle işleri görérdım êle yapardım êle cepḫeye gidérdım êle öyıne gidérdım êle öncılıx yapardım şeyden qanımı orda töhtım çox orda yaralandım bomba yarası aldım faqat saqqet olmadım êle xefif geşti yani ha geşti işte bombaydi partadi düşman tarafından attıla ilerlérıx heman ordan yırtıp bılérıx ordadı de de de ona çıxacaıx o da onnarın bombaları her türli bombaları var faqat bêle o bılıp görenler bılérsen eskıden keçe yapardılar beki sız xatırlamazsız onnarın bêle toxmaxları olırdı onların toxmaxları kibin bêle bişeleri vardı bu şeleri bombaları bêle tutardı elında êle fırlardi üstımıze atér ya bılérdıx işte bomba hareye düşér ona göre muḥâfaza edérdıx gendımızi he o bombadan bi parçe deydi mene he işte yerdeydım yerde deydi seqqet olmadım êleleri var seqqet olér eyağı gidér qoli gidér he bi gün bêle yatmişıx düşman terefınnen havan mermisi atérler orda menım bax ben ortadayem bir arxadaşım biri de burda üçimizde bêle yatmişıx bax o arqadaşıme tam bomba ona deydi menım üstımden geşti bu adama da deydi bu adamın eyağını apardı o adam êle lâl oldi öldi mene hiş bişe olmadi ortada üçin ortasında ha bêle yatmişıx

bêle yatmişıx sipere êle bombadı deyir he işte ölmiyen gelér tabi bomba yere düşti partar bomba havada partamaz uzax olsa mesafesi uzax olsa partar o tanki mesafe yere düşende partar topla bu qade toplar atılér yere düşmese mesafe çox uzun olsa bazı ġazının şeyi az olsa göyde partar yoxsa partamaz yere düşende partar çox şeylerın êle bıl hepsi yere düşende êle bıl bız düşman atér düşman üstımızı düşacax hemışe üstımızden geçacax fılan bızım toplar da bızım toplar ateş edér bız cepedeyıx nerıye düşecax cepeden yüz metre ileri elli metre ileriye düşecex barut az olsaydi zayıf olırsa baxarsın qısa düşti qısa düşti içımıze düşér o zaman zayât verér gendı topımız bıze zayât verér ha he tabi mesafeni mesafeni yerıne düşmez qısa düşér he işte he o zaman zarar verır o zaman zarar verır barıt şe olur barıt ya zayıf olur ya çürih olur yahıt az olur tabi onnar işte olérdi mıheqqeq barıtın zayıflığınnen olérdi yox men acız olmérım feqat êle denk gelmişıx allah razı ossın bax benım ana dişlerımdır hele ana dişlerım be sehsen yaşındayım ana dişlerım hele diş yapmadım bax hele ana dişlerımdı ha immo elli yaşından çoxtı çoxtı benım çocıxlarımın atmış yetmiş yaşım var ellıde menım iki çocığım vayidi iki tene iki senelıxidi he ya indi onnar atmiş beş yaşındadı imo hele onnardan büyikti bılisen babalar diyélle diyélle bizım babalar giresunnan gelmişle giresunnan geşmişle irana irannan bi tarih ismayıl ağa varimiş kürtuxtır bunnara çox zeḥmet verdi onnarı rızqısini şeyini alardıle bunnara zexmet verdıle şeyını mallarını şeyını alérdıle yerdıle o zaman bunnar ordan da köş ettile geldile türkêye en azıdan yüz elli sene bunnan evvel gelıple buriye onnan sora buralara yerleşıple çoxları yani wanda yerleşıple başqa yerlere gidenner var ıstambula yaxıt başqa yere gidenner var ondan sora bu sırada gine çox gittile

Metin Numarası	**09**
Anlatan	Mahmut CANCAN
Yaşı	86
Derleme Yeri	Van- Merkez - Alaköy
Eğitim Durumu	Okuryazar
Konu	Küresinliler - Geçmiş yaşantılar - Van depremi- Anılar

hiş gitmedım gidemmedım evet ya kürsiyi getır bu sılavlı otırsın benım dėmemle küresinniler bılmiyòllar ki soylarını soplarını bılmiyòller ki çox qonışende diyérler biz giresunliyıx ulan ne giresunli ozalptan geçme musuldan gelme iraqtan gelme

nėrden gelmişle toplanmişle iranda bi qaş sene qaldılar onnan sora hüdüdler bölındi seferbelıx oldi hüdüdler bölindi gene geştıx geldıx toprağımıze bizım bizım 'eslımız musuldan gitme cizre botandan gitmedır kimisının bu özaḷptan taqurular mokurular özaḷptan gitmedır qardaşıma sôlim kimisi musul tarafından iraqtan gelmedıleṛ kimisi qura quradır her milleten toplanmışla geldile toplanmışla geldiler o zaman boş qaldi iran boş qaldi biliyôrsın iran ėrmenisini çıxardı şah çıxardi alti qurışa sattı türkêye türkêye geldíler arâm paşanın zamanında onnan sora ora boş qaldı kimi millet gitti orda qıx elli pare köye onnan sora seferbelığ oldi gene geştıx geldıx toprağımıza hüdüdler bölındi o zamana qade hüdüt yoğidi hüdüt bölınmemişidi osmanlı zamanidi osmanlı devrinde hüdüd yoğidi ta iran tebriz türkênındi hepsi biridi urusyanın bilmem batım tiflıs bunnar hepsi türkênınidi o zaman hüdüdler bölındıxten sora gene geştıx geldıx toprağımıza atatürṛk te getırdi hepımıze yėr verdi erâzi verdi tapu verdi mülk verdi hepımız burdan gitmışıx be bizım orda ne işımız var biz şi'e deyılız ki biz suni meShebız bizım şi'ede ne ḥeqqımız var bizım beşınci meShebıx irannan geştıx burıye bize 'ecem dedile burdan gittıx nice bu alaköy boş qaldi alaköyın ėrmenisi bu köylerın ėrmenisi çekildi gitti sawaş oldi çekíldi gitti boş qaldi köyler geştıx geldix yine türkıyêye bizım 'eslımız kökimız iranlı deyil ki hiş kimsenin ne qade küresinli warsa hiş bir tenesi gelsın burıye bir tenesi iranli deyil ya o kimlih geldıler iran doğımliydiler bax ben türk doğımlisiyim onnar iran doğimliydi onnar üçüz bin üçüzlidiler üçüzde biz bin doqız yız yirmi doqqızliyıx onnarla bizım aramızda çox farq var onnar iran doğımlı oldıla reşberlıx atatürṛk herkese ikişer tene ökiz verdi allah ona reḥmet etsın herkese ikişer tene ökiz verdi reşberlığı yapın dedi çalıştıx buğdâ arpa ekerdıx başqa bişe yoğidi eskíden yonce buğdâ arpa qorıṇgan reşberın işı budır ḥeywan bunı yer başqa bişe deyil insanlar buğday yer ḥeywanlar da otı yer buydı çifnen ekérdıx onnan sora pullıx çıxti kötan diyérıx biz kötan eski kötan kötan çıxti kötannen çifnen sürérdıx güzın ekérdıx buharın da bu zaman yedınci ayda sekizınci ayacen gidecax buğdayı biçérdıx daşırırdıx getırırdıx xarmana dökérdıx xarmanda dişli carcar varidi bêle dişli onnan döyérdıx ökız ökıze bağlıyidi iki ökıze bağlanırdi dôt teneyidi heresında yirmi beş tene diş varidi her birisında yirmi beş tene diş varidi onlar dönérdile o sapı ezérdile buğdayı ezérdiler onnan sora qardeşe diyim toplardıx bi yere şeneynen savururdıx buğdâ ayri saman ayri buğdayi eve daşıTırdıx sattığımızı satardıx ügütığımızı ögütürdıx yerdıx eskideṇ su deyirmannari varidi ateş

deyirmeni yoğidi ateş deyirmeni bêle bişe yoğidi su deyirmaniydi su daş dönérdi görmişsiz görmemişsiz bılmiyórım görmeyi onnen ne yapardıx gelırdıx oni qışın de yerdıx yaz oldi gine herkes gine vazifesıne gene ekérdıx gene biçérdıx bôle naxır nağıl nağıl devri geşti gitti o devır geşti gitti nağıl bi nağıl bi yalan bi şeyidi ben fılankesi gördım o geldi ordan geşti o gitti ordan gitti bunļar bêle bi şedi walla ben şimdi nağıli bılmiyórım bunın babasi olsayidi walla çox iyiydi allah ona reḥmet etsın ses işidıx birbirimıze şaqqa ėdérdıx bir kültır baqannığından geldile burļye sekkiz kişi geldi bir qadın yeddi ėrkeh 'eyni burļye benım evler buraydi yıxılmemişti geldile bir ḥefte beni burda eylettile dunyada ne varsa bennen sordıla bildığım qeder dedım onnan sora qardaşa diyim çifçilįxten reşberlığten benım o carcar dediyim getırdım arabayi getırdım mangirı getırdım bullar qonışérdıler çekérdıler mese bu nedır bu nedır bu nedır ha bôle sorıyórdılar onnan sora gittiler bir ḥefte qadar qaldılar ben daha acız oldım o qadaṛ qonıştım ben şimdi fazle qonışemmem fazle qonışsam ben de pil var ben durıram bende pil var askerlığımi sirtte yaptım ismet paşaye uçaxsawar taburında altı ay ismet paşaya askerlıx yaptım onnan sora bizım tümenımız qahti yarısi gitti elazığa yarısi gitti bingöle onuncu tümen ikinci tümen ikinci tümen onnan sora qardaşa diyim ben gittım bi zeman bingöle bingölden geldım elazığa işte sonı sonı iki sene yaptıx geldıx elazığda bitliste evet geldıx qaldı bir zemaṇ qaldıx ondan sora beş sene sora benım babam befat etti beşınci ayın şubat ayında şubat ayında benım babam befat etti iki qardaşım asker oldi bi daha bizi askere tuttıle bir daha bizi askere tuttıle bu yirmi doqızda qorede ḥerb etti ya o dediler bullar iyi ḥerbçidile bılmiyórım qıbris savaşı mıydı almanlan urusın davasidi bêle bi dava varidi gene bi ḥerb varidi bizi tuttıle götidile gene elazığa bir ay orda yaptıx gine bizi qovaladıla geldıx çox giden oldi ben gitmedım çox giden oldi walla gitmişler orda ḥerb ėtmiştile savaşmiştile tehsin yazicının zemanında teḥsin yazici vurdi ya amerqanın bi şeyını generalını öldırdi olay işte bôle oldi başqa devletlerden de varidi onlar qaştiler geri gittiler bizımki qaldi çemberde bizımki qaldi çemberde çemberde qaldığı kimin artıx cenabı ḥeq yardım ėtti süküte çıxtile geldi generali vurdi sız niye qaçtız niye bizi bıraxtız çembere onnan sora teḥsin yazici aldılar celal dorayi gönderdiler onın yerıne evet teḥsin yazıcı vurdı amerqanın generalını gebertti he işte bôle bizım köyden giden olmadi başqa köylerden benım emsallerımden çox giden oldu giden varidi şimdi de yaşıyór şimdi de şehırdedır o adam tahır var tahır cebbârın oğlı tahır

qaregündızlidır tahır o bennen bereberidi o gitti oraya o gitmişti seysen altiye ġırdıx çox küçiyiz senın baban ya senın baban iranda doğıp ordan geldi gitti diyarbekire diyarbekirden geldi gitti axlata 'adılcavaza onnan sora geldi burıye be sılavliden herkes Te qoṛxardi sen de qoṛxarsın sılavlidan he walla qoṛxardıx bêle akılın durardi bunlan remetıx memo çox şederdi çox qarışırdi bune bêle yani olmiyen olmiyeni ister şaqqa yapérdi allah reḥmet etsın bullar bütün benım burda fotrafları her ḥeywanın ta aylemın ḥâşâ köpeyime qader çehtile götırdiler kültır baqanḷığına benım bi qız çocığım varidi okıla gidérdi dedıler bunı gönder gelsın orda bız oxıdax şey edax o zaman hele yeni okıl açılérdi onnan sora da göndermedım de neyım en akılsızı menem ki şimdiye qalmişım efennım yènge depremde befat etmiş yalnız yaşıyòrım yalnız yaşıyòrım yalṇız bu üş senedır ben bu qantın içerısında yalnız qalıyòrım kimsem yoḥ bu bağ baxçe bêle sahıbsız hiş kimse yox bax sabahtan gitmişım aşaḷıda tarlam var orıye yeni geldım o qoyını getırmişle gözleri kör olmuş yavrusını da getırmışler o da başi tavlanir hele dur baxalım gene gelecax miyıx şeye wala ben ḥeywan eskiden çox beslerdım qoyıncılıx yapardım aylem gitti yalnız qaldım hepsi dağıldi gitti hiş bişe qalmadi altı tene qızım var en küçiyi budı geldi şimdi burıye bırısi bursada bırısi mersinde üçü de wanda bırısi de bu köy de qare köyındedı a qocesı de budır qardaşa diyim bunnar bôle soracağınız ne varsa bêle qısa qısa sorın ben qonışim sıze walla anıları ne annatacam ne teprem bôle oldı terpem bi tenesının oğlını evlendırdi gittıx onın yemeyini yedıx benım aylem xestexenedeydi dörd ay yatti areştırmadaydi ben geldım bax o dıregtörın yerıne ot varıdi orda şene omızımde bız şene diyérıx dırgen orda ben içerıye gelérdım dedım gidım biraz yatım üstımı deyiştirim gidım wana beni o dırehtorın durdığı yerde yaxaladi dırehtorın durdığı yerde bi baxtım dunya sallanér dunya bêle gidér gelér on beş göz bina hepsi geldi yola hiş bu terefe gitmedi hepsi yola geldi yola geldi bêle yatti geldi çati sac hepsi ben qaldım orda biraz toprağın altında burıye qedder de de de qaxtım efendım toprağa gömıldım be bina geldi üzerıme geldi üzerıme qaxtım neyse bir veziyet ben qaxtım düştım qaxtım düştım bıraxmérdi ki qaxam neyse surındım allah qederımi getırmemişti gittım qoştım orda bir arqadaşım varidi dedım o mıḥeqqeq qaldı toprağın altında o evındeydi qoştım ona baxtım ev yoxtır adam da ev de yox onnan sora qoştım öteki qomşıya onı da göremmedım baxçede yarali uzatmişler orda uzanmiş yaralidır geldım bu terefe bi tenesi yègenım bu evler benım yègenımındır

bacım oğlannarının onın qız çocığı bêle maqatın üzerınde otırmiş yazi yazér bütın bina çatı hep gelmiş döşemeyidi o zaman şe yoğidi pırket çimento yoğidi çatı varidi çimento yoğidi binanın üzerıne millet toplandi qaldıramıyórıx gel sen qoca çatıyi qoca kaba ağaşları qaldırmax mı olur çox uğraştıx velḥâsıli üş dôt tene ḥeywani qalmişler kimısının beli qırılmiş kimısının eyağı qırılmiş kimısının qafasi merdar olmiş qalmiş axurda neyse qız çocuğını çıxardıx dıriydi hele biz çıxardığımız zaman çox uğraştıx çıxardığımız zeman çıxardıx hele dıriydi işte qucağımızda befat etti he öldi dunya bêle toz yani tozdan bi yer görsemmérdi ha köpehler bağırérdi millet bağırérdi êle dunya deydi birbirıne allah göstermesın allahım sen bi daha gösterme êle deydi birbirlerıne millet köpehler bağırér ḥeywannar bağırér artıḥ o qızı de çıxardıx qız de befat etti öldıxten sora onnan sora köyın içınde bi qaş tenesi befat etti ben de bêle qurtuldım artıx gėce olsaydi hiş kimse kutılmazı̣di övleden bir bıçuxta çaldıran tepremi nasıl oldıse 'eyni saḥat 'eyni deqqe 'eyni güne geldi dek geldi he çaldıran tepremında ben üş tene arqadaşım kilise buraye diyérıx o şeyi evlerın yanında xastanenın orda bêle otırmiştıx gölın kenarında bêle otırmiştıx bir arxadaşımız yındi abdese biz de otırmiştıx orda da bi teprem oldi bêle gölın içerısınnen suyi çıxarérdi dışariye gine yinérdi dışariye çıxarérdi yınérdi o zaman çaldıran batti çaldıran muradiye oralaṛ vurdi teprem saḥat bir pıçuxta övleden sora 'eyni güne burade 'eyni güne dek geldi bu bêle vurdi burdan geşti doğri ercişe yanı bu terefe gitmedi burden vurdi yani ikınci teprem wana vurdi işte wana geşti onnan sora ne yapacağız daha artıx devlet geldi millet geldi aha bu qamplari getirdiler ta güze qeder benımkini qışın getırdile ben qalammadım burda hiş bişe bulammadım qaldım burda perişan oldım elım eyağım şişti hep qaldım aylem de öldi ben qaştım mersine tepremın üçinci güni befat etti yani xastaydi xastanedeydi üçinci güni befat etti yani tepremin torpax altta qalmadi areştırmede qaldi şeyde areştırmede qaldi areştırme dağıldığı zeman ben de burayle meşkul oldım onnan sora qalmişti orda qorxıdan her neyse götırdıx iki gün şede qurban bayramının güni befat etti he on birinci ayın dördında ferqetti evet on birinci ayın dördında sen evlenmax istisen arvat nėrde hani arvat canım ben birısına söyledım dedım qızidi dedim ya git qocaya ne burda behlise dedi bu ben hani er nėrde bu da ben ha hani arvat allah bizım başbaqandan razı oḷsın qardeşım hepisını etmiş ma'aş saḥabı qarıye diyérsın diyér ma'aşımı alérım niye gelım aḥan da burda kefim yerında sen qari getır men evlenmiyem he he he he

istérım evlenecem be yalnız bir insan yaşıyar mı baxim ha be sorér be sorér walla bu benım hani qarı walla bi yere gittiyímız olmadı ben gittım bi ay bi pıçux ay qader mersinde qaldım onnan sora geldım gene geldım evıme bu qonteynı getırdıler ben de geldım bu üş senedı a bunın içında yaşıyórım sabahın bi yarım saat qade onnan sora da burıye girılmez ateş yanar ya bitmiş qapılarımı taḥmirle qapıları taxammadı taxsala da ben o betona giremmem ki bi qarış yaş yerı beton verıple yapmadıla ki vaxtice yapmadıla işte bôle yox sene diyax sılavli zeten diyemmirsız yani yénge evet eqreba evet milletımızidi eqreba babasi zilan deresınden gelmeydi kurmance anasi bizım milletımızdi tanışma tanışma neydi ben iki tene aldım ikisi de gendisi geldi hiş görmedım êle ikisi de gendisi geldi yanı ben girdım onın qolına tutıp ya gel senı qaçıracam yox ikisi de gendisi geldi ottı evde hele bir askere gitmeden birısını de askerlıxten dönende çox tedbirciydım çox öyinciydim çox bilgiliydım ama hepi hiç oldi gitti birisi bêle toxtorıx yaparmiş toxtorıx yaparmiş yanı o zaman doxtor yoximiş yanı elle ilaşla fılanla yaparımiş bi tenesi geldi dedi bi köyde geldi sôledi yani doxtor bey dedi ne diyórsın dedi ya bizım bi qarıyı ilan çalmiş sen yapıyórsın ona ilaş fılan bişe yapasan onı iyi édesen peki dedi gitti neresıne çalmiş diyi walla tarlada yani buğda tayesının altında yatarken qıçından çalmiş neyse bunı getırdi ilaş yapti etti bunı sordı etti o zeherını tökti ona ilaş yapti o qarı iyileşti qaldı aradan bi müddet geşti geldıle sôledile walla başqa köyden geldile dedile walla bizım köyde bi tenesi ilan çalmiş dedile nerde dedi walla evdedır peki gidax gitti dedı bunı nérde çaldı ilan demişle walla yatmişti başax tarlasının yanında yatmişti eskiden qarılar da çalışırdi qardaşım néresınnen qıçınnen ya dedi men érkeyim onın qıçınnen ilan çalmiş men nasıl onı ilaş yapayim dedi yapammam e nérdedı dedile o içerıde qaranlık yerde gitti baxtı bi gözı kör qotır qare siyah bi qarı var çıxtı dişariya rabbim ben yapmasam bu qadın ölecax yapsam bu nâmaḥrem qadındır olmiyecax ben ne yapalım bizım biraz lisânımız qabadır annıyór mısın anıyór mısız neyse döndi gözlerını yumarax buna bi ilaş yaptı dedi ben feteni o ikinci qarının ismi fetenidi onın göğsında ettiyim kêfi qare qotır mercanda hepsi hiç oldi gitti benım de geçlığım serpeşlığım ben olmaseydım düyinler olmazdi aha şimdi hiş saḥat ben gendıme götıremmem hepsi gitti şarqı de sôlerım öyin de öynérım her mamele yaparım her şeyi her şeyi walla üç dört te gelérdiler ama yer bulammérdiler daha bi türki diyim ses çıxmir daha ses çıxar şimdi nefes çıxmir daha pil var ya pil beni bitirdi ben o qadder tırpan salladım bu zeman bu

zemanım bax tırpan bilır mısız bu günde şimdi ot bişmeden geldım biraz biştım şimdi gene tarlada otı biştım bıraxtım geldım bu ḥeywannar bu ḥeywannar için geldım yani qardaşa diyim çox xeste oldım gittım wana beni götirdiler devlet xestenesıne devlet xestenesında bene nasıl baxti dedi bu bitmiş doğrı edremite beni apardılar edremite gittiler bi tene yardılar demir soxtıla ordan bi demir getırdiler yoğın baxımda bıraxtılar üş gün evet edremitte yaptılar oraya gittıx şey ne diyiler walla benım ayilem ölmiyeydi ben hiç hiç hiç qocalıx bilmezdim ıxtıyarlıx bilmezdım aylem beni servıs beni düşürdi yoxsa bilmezdım çox memnumdım çox çox memnundım atmiş sene bi yerde yaşadıx işte burdadır bax hele fotırafi bende hiş yox ben bilıyérım ben atmiş senelıx bereberdım bunı neye getırdız burıye yox benım emıce oğlannarının hepisının iki qarısi varidi üş tene üş tene olsa yeter ya ya tabi alacam ôle qolaydı mayiş olmıyeydi gelırdiler mayiş bıraxmir benım de teḥsim yox qardaşa diyim arabam yox param yox evet emırınız sâol he walla ben reḥetsızım fazla qonışısam qafam dağılır sâolın buyin sabahle benım şimdi kültır baqannığından geldiğlerının birisinin qarısı varidi osmanın qarısının ismi nayanidi dedım peki sız bennen bu qadeṛ sorgu sordunuz ben cewap verdım ben de sızden iki sorgu sorım diyebilır mısız dediler sor baxalım dedım niye qadınnarın sekkiz qaburgasi war ėrkehlerın yeddi nedendı bu bilemmezsız peki hava anamız neden ismi hava qoyildi ismı hava bıraxlandi cenabı ḥeq ona emır ėtti ismını hava bıraxtılar bu neden oldi neden oldi bilın bene ne be neden oldi erkehlerde ġırtḷax war ġadınnarda neden yoxtur ôle qolaydı gelmişsız sorgu sorisız bax ben üş tene sordım sız bilmedız da onnarın kitabında varidi onnarın de yoxidi ama onnarın baba kitaplari büyig bi defteridi dünyada ne varsa o defterde varıdi bennen soirdile niye söyliyem hava anamız bilıyórsın neden oldi hava ezrayil cebrayil aleyhiselâm geldi adam ata o zeman insan yoxidi onın bi qaburgasını qırdi neden ėrkehlerde yeddidır qadınlarda sekkizdır ėrkehlerın bir qaburgasi noḥsandır almadi üfirdi hava anamız burdan çıxardi annadın adam atanın qaburgesınden çıxmiş onın için hava ısmi hava buraxlandi havadi da cebrayil aleyhiselâm üfürdi ordan yindi ordan çıxardi bi qaburgasını neydi sordım unuduyórım ġırtlax qadınlarda yox ėrkehlerde war qadınlarda yoxtır eyer qadınız warsa gidın axşam tecrıbe edın tutın boğazınnan tutın boğazınnan baxın ḥeqqeten qadınlarda yohtıṛ diyér bişe sôledım ya bişe sôledım ama bilmiyórım unuttım qaburgada zatan ėrkeyin diyorım ėrkeyin şimdi yeddi qaburgasi

war qadının sekkizdır çünki ėrkeyin bi tene adam atanın qaburgasını qırdılar hava anamızı ordan çıxardılar onın için evet walla xastayım çox xastayim reḥetsızım evet sâolın ne sızden hiş istiyecağım bişe yoxtı sâol teşekkur ederım allah sızden razı ossın siz umut buldız geldınız burıye walla benım eski devrım olsaydi çox sorgularınize cewap verérdım ama şimdi

Metin Numarası	**10**
Anlatan	Halil KESER
Yaşı	90
Derleme Yeri	Van- Merkez - Bostaniçi Beldesi
Eğitim Durumu	Okuryazar değil
Konu	Göç anıları -Geçmiş yaşantılar- Van depremi- Anılar

xelil keser wallah tanımadıx sormadıx sordılar ḥükümet nasıldır bu başbakan dedım eyidır çox eyidır bakanlardan sordılar bi qaş tenenı hansı dedım en iyi şedır ısmi nedır onın vekilının şımdi xatırımdan gitti odır başbakan da iyidır başbakannan da raziyıx çox eyidır çox millete baxıyur ḥükümetın he menlen teh yaşıyurıx oğlım gelmişti gitti evelki gün küresınnile ḥeqqında en dürüs millettıleṛ bu hazırbeycandan gelmişler giresuna onnan küresınni qalmışlaṛ bir qaç sene qalmışlar giresunda giresunnan gelmişler bi qısmi irana dağılmiş en çox wana gelmişler dağılmişler istambulda da war her wilâyette de war az war en çoxu wandadır küresıniler en dürüs ḥükümete bağli dindâr mısulman küresınilerdır çox êle dınına bağlı ḥükümetına bağlí milletına bağli Men burda doğdım babam irannan bılmiyem nėrde ordan gelmiş babam reşberlıx yapardi reşberlıx yapardi olların zamanında oxımamışlar he reşberlıx yapardi tarla marla ekerdıler biçerdıler burada doğdım burada büyidım benım zamanımda oxıl yoxtı uşaxıdıx çocığidıx önce yolladılar ḥeywannarın qarşına okıl yoxti bızi on on beş yirmi yaşına yaxın geldıx okıllar oldi daha da gidemmedıx wanda otırérdım 'ayni burda otıréṛdım bu köyde en yaxın köy bu köydır wana en yaxın bu köydır yani küresıniler çox dürüs feqir kimseye qarışmaz kimseynen ḥükümete seven bi insandıṛlar irannan êle o zaman serbesmiş arabasını qoşan gelmiş yawaş yawaş dönmiş gelmiş yaxındır bizım semtimiz türkiyeynen yapışıxtır bizim oldığımız semt küresınilerın oldığı semt adi şapurdır qezâdır yani urmiyeye bağlıdır urmiye urmiyeye bağlıdır qezâ war qezâya bağlıdır salmas ordan gelmişler he tarla

sürėrdıx devlet bize otız beşte tapı vėrdi iran mıhâcırına tapı vėrdi bi evde qaÇ nufus varidi yeddi sekkiz nufus bi yaşında da olsa o gün de anadan olana gine tapı vėrdi arazı verdı 'ayni babasına yetişidi ona da tapı ona da vėrdi ona da 'aynısını vėrdi on nufustı on nufusa da vėrdi iki nufusta olannara dôt nufus ḥaqqı vėrdi tarla tarla vėrdi devlet tarlaları hâmı sattılar gitti çoxaldıx heresıne bi tene yetişti her babanın beş altı çocığı oldi ollar öldıxten sora çocıxlar paylaştılar paylaştıxtan sora herkes özınınkini kimısi sattı kimısi ev yapti bêle ėttıle yanı yürıtmedıler sora bu millet geldi hani başqa şeyin hakkari milleti şırnax milleti bitḷis milleti geldile paraynan sattılar kimisi qalmadi tarla teh teh war biz reşberlıxnen buğdâ ekerdıx bostan ekerdıx burda qawun bostanı ekerdıler eyle bi qawun olırdı şekker kibin bostana çıxtımı o qawunın qoxısı vurardı insana bu köy en fazla qawın ekerdi bu köy bi de yuxarı köy herkes özıne qawın ekerdi tarla tarla götırırdıx arabaynan ökız arabasıynan o zaman ökız arabası waridi arabaynan satardıx kim alırdi millet yoxti be biz gittığı zaman 'askere ben gittığı zaman on beş nufusu waridi türkiyenın ben otız altı ay yaptım eskerlığımi sırtte sirte diyem nedır qaradenızdeki baş samsunda otız altı ay samsunda yaptım izın de yoxti alman urus ḥerbiyi̇di orda yaptım 'askerlığimiz eyi geşti alman urus ḥerbiydi gėce günnız yatmazdıx biz alman urus ḥerbiydi urus epey ilerledi inöni söz verdi 'asker vère almana asker vėrmedi erzâx vėrdi erzağı bütün vėrdi almanyaye biz aj qalırdıx yirmi dôt saḥat aj qalırdıx aj qalırdıx bu qadde beksemet bize bişe gelirdi idâre ederdıx onnan erzâğı vėrdi almanyaye şey inüni evet 'askerde çox çehtıx sıxınti sora bizde dağ topi ḥeywanidi qazanaydi qazanalari qoşardılar dağ topına qatıridi biz qatırlara yühlerdıx dağ topleri qoşardıx qatırlara dağ topi dağa dırmanmah için o zaman 'askerlıx çox zoridi wesayit yoxidi yayan ki seḥet üş seḥet yürıyiş yapardıx yürıyiş yapardıx izın de yoxti alman urus ḥerbiydi alman epey ilerledi alman çox ilerledi onnan sore bilmiyem içi bozıldi noldi alman geriledi onınçün almanıya bi ara dedile i̇kiye bölınmiş da kiye bölındi urus oni basti urus ona kiye bölındi savaşta gėce günnız behlerdıx ha büyün gidacaxsız yardıma ha yarın gidacaxsız yardıma êle güni güni bêle gün geçirdırdıx sora süküt oldi daha alman şeye de göndermedı bizi ama çox ajlıh çehtıx aj qalırdıx erzağımız şeydi aj qalırdıx ama idâre ėderdıx mâşallah hiş biz de bilmezdıx o qadda ki hevesliydıx turkiyeye almanıyaye erzâx vėrdi 'asker vėrmedi allah içın 'asker almanıye çox eyi ilerledi ẹpeyi urusyayi hama hama yenérdi onnan sora bozildi içerde noldi geriledi urus ona zor etti almanye kiye

bölindi ya evet urus başladı batmağa ama türkiyeye qarışmadi gönderérdi az gönderérdi idâre ėdérdıx fazla olan çox gönderérdi az olana az gönderérdi idâre ėderdıx idâre ėderdıx bi şekilde idâre ėderdıx zoridi her tereftan urus qaxmişti yunanı bi ara qahti eyağa urusyaynen ḥerb ėtmağa sora o da süküt oldi biz 'askerlıx yapıp gelmiştıx dediler yunan başlamış urusyaynen ḥerb ėtmağa urusya türkıyenın tüm yerlerıni istér sora türkıye vėrmedi de ḥerbe de girmedi ḥerbe de girmedi vėrmedi türkıye yawaş yawaş yawaş yawaş ilerledi türkıye hiş bi devletten de çekinmedi her şey birliyidi o zaman bêle şe yoxti ayrılıx bu qadde qavğa yoxidi bu qadde parti yoxidi urusya ilerledi ama ilerledi çox beceremmedi taa ki inüni şey ėtti demirel bıraxti reyislığe şey cumhur reyislığıne başbakanlığa tansu buraxti erbakan buraxti erbakan eyi ilerlerdi erbakan eyi idâre ėderdi türkê çox ilerledi allaha dindâridi yani urusye daha barışmadi hiş bırısi de qarışmadi ama türkê çox ilerledi teyzennen de 'ayni köyden gelmiştıx qomşıydıx burda tanıştıx o da burda babasi bu he o zaman sıxkeyidi ismi sıxke köyiydi burda tanıştıx gittıx tanıştıx qomşı nice tanışılır qomşıdır o o maḥlede bız bu maḥlede köyın içindeydıx tanıştılar bêle evlendıx evlenmax oldi geçimımız eyi oldi biz de ilerledıh eyi ilerledıx allah için eyi oldi hâl vaxtimız eyi oldi bütün küresinnerın en iyi köyleri küresınniye vėrdi devlet dağlarda vėrmedi dağları şeylere gitti bi qısim bırûki diyerdiler kinyas beygil beki xatıran gelır onnardan dağ köylerıne hep ollar gitti ollar da hep urusyadan geldile bi qısmi urusyadan geldile bi qısmi buraya köylere dağ köyleıne yerleştıler orda da demax dağ köylerında imişler bu küresınni qısmine yaxın köyleri vėrdi devlet uzax yėrler dağlar dağ köyleıne hele de şımdi êledır 'askerden geldıxten sora evlendıx ellı kide ellı üşte ôle otız qıx beşte askere çocıxlar hepi burda büyidiler iki tene üş tene oğlım varidi menım bi tenesi dolmişi varidi burda xet met çıxti benım bi oğlım arabaynen uğraşti gitti rehwâda arabası devırdi befat etti bi tenesı de xeste oldi ama bi tene qalir ama oğlannari oxiyirdi ıstambulda birisi anqarada mıhendızlığı birisi de ḥâkimlığı oxiyirdi o da hele belli deyil bitırmiş bu sene hele belli ėtmedi kim qazanmiş kim qazanmamış bilmiyıx hele eyice belli ėtmemiş çalışqandır he kimi diyér qazanacax beş kişidir olların içınnen seçecaxlar hiyyet seçecax üş kişiden biri qazanacax millet çoxtır üş kişiden diyi biri qazanacax millet çoxtır eski deyil eskiden hepsi çıxanda hepsi de qazanérdi iḥtiyaC varidi şımdi o qadde ihtiyac yoxtır güćlıx çekélle qazanmaxçün eskiden ḥeyat zoridi eskiden ḥeyat zoridi hepsi tapannan tırpannan

oraxnan yapılırdi şımdi işler qolay oldi çox qolay oldi hele bu zamanda bu ḥükümet bu qadder millet war sehsen bin millet war gine eyi idâre ėdir çox iyi idâre ėdir bu ḥükümetımız yoxsıllıx gine war eskisi kimın deyil eskiden beş tene altı tene feqir gezir bu beş alti senedı görmemişıx feqir gezen feqir yoxtır devlet eyi baxir devlet millete eyi baxir idâre ėdir eyi idâre ėdir hiş bir başbakan bêle idâre edemmedi bilend arış o zaman bize gelen benen sordi bakanların işinden hangi bakanı çox şedisen dedım bilend arıci dedi wallah ben de oni diyeceğidım bennen sorı soran dedım ben de onı diyacaxtım bostaniçi bin kişiyidi eḥalisi beş yüz beş yüz kişi he bura bin kişiyidi beş yüz altı yüz oyımız varidi şımdi oldı otız bin kişi bêle büyidi gelenner geldi millet yėrını satti mülkini satti ollar hoşlıxınan gelmedi satti ollar da aldi yabani gelenner yox çifçilıx az yapéller yėr qalmadi çitçilıx yapa teh teh yepéller teh teh yapéller yėri fazla alan yapér bir qaş ev de eskiden yeri varımış direhtörı varımış ollar bi qaç ev yapir diyélleri yapmir ama idâre boldır idâra boldır aj yoxtır ha mayışimızı şimdi bız gittıx ıstambula bunın qeydını aldılar ben de bizi de yaşlı diye devlet yazérdi tepremde gittıx sora bunın bi şeyı lazım oldi orda bunın qeydı da şeye oldı aldıla orı̨ya bunın qeydı gittı orı̨ya benımki burda qaldi bize de şe yazdılar yaşlı mayışları çoxalidi ya yazdılar yaşlı mayışımız biraz arta o biçım 'allem qullem oldi bizım mayışları da bunınki oreye gittı qeydı benımki burda beylihdüzine gitti beylıhdüzinde bunın qeydını istediler bunın qeydı qaldı orda benım burda onınçün ḥükümet araştırdi bizım kağıtlarımızi gönderdile beylıhdüzine bi qaş ay orda qaldi arıyan yoxidi sora de de de aradılar geldile buraya qeyıtlerımız aylığımızı vėrmediler ikımız alérdıx yeddi yüz üç ayda adama i̯ki yüz onda kestıler bu ay alammadıx oğlımız sordı oğlımız ne bil̂i̯yér o da per̂i̯ş̂ândı onın burda evleri yıxıldi terpemde çarşıdayidi evi dör̂t tene de telebesi oxıyér bi şelıxte bi ma'aşı var emehlidır okıldaydi ôretmendır ôretmenidi he ôretmendi gitti oraya orda idâre ėdér çocığı da orda oxıyérdi o da per̂i̯ş̂ân oldi evi yıxıldi geldi burde ev mevını bi tenesini düzledi müzledi verdi kiraya güjlendırme o da mayışınnen idâre ėdir terpem çox fenâ oldi terpemde bax kindi zamani kindiye yaxındi bennen bu i̯çerde çay içérdix çıxtıx orda çayımızı içax kölgede o qaldırımın başına şe bıraxtıx bi terpem oldi baxtım bizi itér bennen buni dedım terpem olir qax eyle ġurıldadí hava eyle ses geldi havadan dunya dağıldi dedıx dünya dağıldi bêle evler gidi geli qahtıx biraz bu y̆üze baxtıx komşılar bu y̆üzden qariler ağlıya ağlıya gelélle qaçélle bir felâket oldi bir felâket terpem êle

oldi terpem bellı olmadi dediler günpınar yıxılıp günpınar deyil demax erciştır erciştır he ilkın dedile günpınarda bişe qalmadi yannış dediler ercişten geldi terpem ercişten geldi he babam işte o biÇim sora qaldi ki gün sora bi daha oldi gėce seḫet onda gėce êle oldi qarannıx alehtırihler gitti hawa ôle gürledi dedim beḽki yüz tene top partadı hawa ôle gürladi millet ôle tıtlér terpem ôle oldi hiş bile beḽki ben bi terpemi şede işittım biz 'askeridıx dediler wanda terpem olıt bir xarabada xaraba kibin bi yerde bi tenesının dıkkani warmiş o xaraba çökmiş şekercimiş ismi bi tek o ölmiş bi tek onın şeyi yıxılmiş ben esker iken qıx qıx altıda qıx yedide 'askeridim o zaman olmişti he çaldıran terpemınden sora qarşi sora onnan sora çaldıran terpemi oldi qaş sene sora çaldıran terpemı görmedıx bız burda olmadi çaldıran terpemi orda oldi onı xatırlıyem ama çaldıran hep geldi wana çoxi çaldıran terpemınden sora olmamişti terpem çox zayât oldi ama o zaman çaldıran zamani bu terpemde o qadde kimse ölmedi ev de yıxılmedi çatladılar hepsi hep ki üş kere bizım bureya geldıler baxtılar dedıle otırmayın hepi bundan fazla olmıştıla içerıden dışarıdan bôle yarıx yarıx yarıx yarıx otırmayın üş kere hiyyet geldi memurlar valılıxtan burda çıxın otırmayın be nereye gidebilırıx ıxtıyâr biz girdıx otırdıx bi de getırdıler bişe mişe sürttıleṛ yine hele qalir çoxi içerıde içerıden o çox geniş yerlere vermediler bize biz de çıxtıh gittıx ıstambula biz geldıx dağıtmiştile bize murâcât etmedıx te bize vermedıle gine burayi şe ettıx biz de burda otırdıx çatıyi da bundan yirmi gün evel bıraxtım biraz para birihtırmiştıx bize boya parası aldıx onnan barabar bu çatıyi de yirmi gündır bıraxtıx ikinci elden aldıx bırahtıx aha mayişımızı kestiler qalmışıx şimdi perṛşân bi qurış yox walla evi çoxtan yapmişıx yirmi beş senedı oğlım yapti sora Vefat etti evi yirmi beş senedı yapılıt yo çatiyi bu on gündı on beş gündı yapmişıx gelene içeriye gelidi biraz boya parası verdi devlet bi milon bi bıçux milon biraz mayış mayıştan herden yüz lira ki yüz lira birıktırmiştıx bi ki yüz aha o da gitti çatıya ehmeyimızi batırérıx suya içérıx yox gitmemişem gidemmedım o oğlanların Vefat etti bu birinın üş dôt tene oğli varidi talebelerı varidi ha onlara şe ėttım baxtım böyittım neyi ḫikâye ben bu qadde bılmem ben o qadde ḫikâye mikâye gitmezdım se'idi nursiyi gördım sa'idi nursi tek qalırdi bu ereh dağının arxasında yerıne de gitmişem şimdi hele binası ordadır sayit nursi gördım gelırdi giderdi köyın iÇından şeye qalanın dibındeydı cami giderdi ora sayit nursi sora devlet bunı arérdi bildi yerını devlet buni götirdi bi yüzbaşíynen ki tene ćandermeynen tuttıla atatürk istedi

gittıle yayan gittıle götırdıleṛ diyé gittıx bi suyın başına su yaxérdi dedile dedi benım kelefçenı elınde de kelefçenı vurmuştılar emır êle vermişti 'askerlernen yüzbaşıya demiş menım kelefçemı açın ben gidım namazımı qılım demişle emır yoxtı açmağa biz açammarıx kelefçe elınnen açılmiş bıraxmiş oraya aha demiş kelefçeme saḥıb olın evdesımı alım qılım namazımi kelefçe bıraxmiş olların yanına gitmiş namazını alı getırmiş qılmiş almiş kelefçeyi vurın elıme yüzbaşi demiş walla ben vurmam daha senın elıne êle bêle senın elın açıxsa benı assalar da ben vurmam senın elıne kelefçe vurmiycam senın elıne kelefçesız götırıple günde bi gün iki gün yayan gidıpleṛ götırıple orda atatüṛk bunı çağırıp atatürk buni çağırıp ge qonışax gitmiş atatüṛknan qonışmiş atatüṛk qur'anı bıraxmiş şeye kilımın altına qapının dışına bıraxmiş şeye gitmiş durmiş qapıda gereki atatüṛknen qonışa gel içeriye demiş ben gelemmem içeriye sen kilımın altındakini çıxat men gelırım içerıye özını xeberi de yox yox bişe yox yox demiş gelmem öldır beni gine ben içeriye girmem qur'ana basıp girmem içeriye yanına gitmedıx gelırdi görerdıx küçiyıdıx giden olırdi bi qaş kişi giderdi her gėce onın mısâfırı varidi her gėce mısâfırı varidi ḥemit varidi ḥemit marangoz ḥemit o fazla giderdi bi qaş kişi fazla giderdi hele marangoz ḥemidin dıkkânı war burda oğlı su işlerındeyidi mıhendızidi ollar giderdıle ḥemit marangoz ḥemitgil bi qaş kişi giderdi telebeleri giderdi yanına her gėce mısâfırı olırdi he resmen giderdıler işte bêle atatüṛk şeyi qaldırér gidér içeriye qonışérler atatüṛk diyér sen ne istisen ben sena verecem ge bene yardımci ol demiş ben obir dunyaye çalışıyem olmam senı edim qurmay başqani 'askerıyenın başına sen ne istėsın sene şe edım bene yardımci ol demiş ben qarışmam devlet şeyıne ben millet için çalışıyem millet için çalışıyem êle telebeler yerıştırdi özınnen daha üstün hele şe onın telebesidı burada gelemmir ısmı nedır o erzurımlının hele onın telebesidır hele onın telebesidır ôle telebeler yetışti özınnen üstün atatüṛke yeddi altı teneydi bi de atatüṛk oldi yeddi tene müceddid ollarnan qonışti o müceddidlernen olların gidélller qonışérdıler bi terpem olacax şe terpemi erzincan terpemi bi qısmı demiş erzincan terpemında 'askeriye gelmez gelmiyecax askeriye qarışmayacax erzıncan terpemi anca bizım xatırımıza geli çekişélle bêle qafalarını qaldırélle baxélle şe durmış bedıuzzaman durmış bulların başın üstında bêle baxérle bedıuzzaman diyiler seyyit sen de qonış sen durmışsan neye baxısen demiş qurban sız qonışérsız ben dinliyem demiş bızden bitti bizım son ama sen qaldı sene türkıye sen qonışacaxsan qonış ama sen şeye qaldın keşıke biz de

senın zamanında yaşıyaydıx bizden bitti qonışmax sen qonışacaxsen türkıye qaldı sene sen qonış keşıke sen ama köti bi zemana rasladın felâket zemanında sen felâket zemani qaldı sene yani bu zeman işallah bene bêle bıraxtı bêle qaldı ha ollar qeyıb olmışlar demışler türkıye daha sene qaldı sen qonışacaxsan qonışma ḥeqqı senındır bizden bitti yox terpemde dememişler biribiriynen qonışarken birbiriynen mucâdele etmişle da birbiriynen qonışarken demişle bızden bitti biz bitirdıx vazifemızi artıx türkıye qaldı sene qonışma ḥeqqı senındı ama sen felâket zemana rasladın ḥeqqeten felâket zemanidi bêle demişler qeyıbolmışlar müceddidler bizım zemanımızda iran kûtteri bize de çox zulım ederdıler gelırdıler ağa diyér bu qadda ḥeywan versın ağa diyér bi tene bilmiyem qız versın ağalari ismayıl ağaydi olların ismayıl ağa diyerdıler bizım babalarımz görmemişti bilmiyem görmişti ısmayil diyér bu qadde ḥeywan versın ollarda orda zor ėderdi küresinıere toplanéller şeyi istérler wanı istérler bizden de ki üş tene şe gidér oraya hėyyet gidér binbaşi minbaşi üş tene bi de top götıréller qatır topı bêle top götıréller yannaına bizımkiler iki tene bizden gidé iki tene de ollardan gelé qonışma yapélle türkıyeyi wanı istéller wanı verın bize biz de bu çaldıran terefini verax sıze çaldıran terefini verax sıze wanı verin bize ollarnan üş dôt kişi ollar ki üş kişi bizımkiler gidérler qonışéller ollar bi çadır quréller ḥudıtta bizımkıler de bi çadır kuréller epeyi birbırınnen uzax qonışma yapéller epeyi wanı devâ edéller ollar qonışmalari bitér diyélle bullar birbirıne diyéller kûtçe bizımkiler birısi anlir ollar ne diyér bizımkilerden anlıyan war ollar diyélle ya qoxmayın bi iki tene üş tene silah sıxsax wanı bıraxacaxlar qaçallar qaçallar çox üstıne düşmeyin bizımkiler qonışmaları bitér geléller bizımkiler annadér ne dedıler walla dedıler bêle diyéller çox sıxıştırmayın biz iki üş tene mermi atarıx bullar qaçar gidér wan qalér bize êle mı êle mı bulların bir qumandari eyiymiş bizımkilerın beş iki üş kişi bizımkilerdı üş dörıt kişi ollardı peki diyérler gettın topı qurın diyér bizımkilerden topı qurın bız bullara bi top sallıyax topı qurérler bullar da altı yeddi kişi topı atélle çadıra vurmélle çadırdan bi yirmi şe o yana atélle yirmi metıre ya ora vurélle bullar baxélle wayyy bu top bızı dağıdır diyélle qaxın bız qaçax biz bulları edemmerrıx bız ollar âzıynen bız gözımıznen zornan ehmeh yiyérix bız edemmerıx bız qaxax burdan ne qadde bız ölmemişix qaxax çadırımızı qaxax bozax qaçax bız bullara dayanammarıx aha ollar êle gidé bullar da dönér gelér atatürk diyér ne diyér gelélle diyélle bêle diyélle işte bullar hep ben biliyem onnan sora daha qarışmamışlar

türkêye da ne he ne yox êle bıraxıp da gidélle hele gidélle kinyas ağayí tanérım be bereber qaç dönem milletvekili oldi oldi iki üş dönem milletvekili oldi bizım de oyımızi verırdıx ollara eyi adamidi yani gendisi eyididi çocıx mocığı biraz teşqele oldi özi eyiyidi feq qoymazdi zulım ėtmezdi zulım ėtmezdi millete iki üş dönem de milletvekili oldi he milletı de eyiyidi ilkın biraz şeydi onnan sora dürüsığe döndıle dürüsığe hacı oldılar müsılmannığı iyice annadılar namazına niyazına eyice baxtıla yani küresınni içında bu 'asırda eskiden de belli türkıyede küresınni hiş bi zaman devlete xayin olmadi hiş bi zaman devlete xayin çıxmedi ne milletvekili de oldi bi ki tenesi xayin olmadi xayin çıxmedi bu köyden bizden başqaladan buraya bi qaÇ ev gelmişti avraslardan biri ismi şıx ibrâhımidi aha burda caminın qarşında evi varidi biz hele küçüyidıx sekkiz doqqız yaşındayidıx burda qalırdi şe ıbrâhım avras gendısının adı ıbrâhımidi başqale arvaslarınnan bu köyde qalırdi şe atatürk bunı çağırdi wannan milletvekillığine oysuz o zaman oy yoxidi hele yeni meclisi qurérdıler yeni meclisi qurérdıler bunı çağırdıler milletvekıllığine bu ev mevını buraxtı burda qaldi onın işçilerına ev işçıleri waridi qarıleri özlerı olların işına baxardıla erâzının yarisi olların idi şıx ıbrâhımın avras ollar da iyi de şıxidiler şıx ıbrâhıma buraxti gitti milletvekilliğine atatürk çağırdi o oldi wana milletvekili şıx ıbrâhım avras şıx ıbrâhım avras oldi milletvekili iyi adamidi seyyitidi bişe yapmazıdi yanı kimseye toxınmazdi kimseye ama çox erâzi de tutmişti êle erâziyi merâziyi bıraxti o qalan evında qalan adamlar da qaldi onın evında gitti milletvekillığine gitti wana milletvekili oldi ıbrâhım avras onnan sora şe oldi seçımnen oldi o zaman seçım yoxidi onı çağırdi şıx ıbrâhım avrasi iyi de şıxidi avraslar iyi şıxidi he onı êle gördım saygısı waridi be milletın avraslardan o da peğembere yaxınidile avraslar seyyit ollar êleyidiler ben bir ben ökíz arabasıynan araba yoxidi o zaman qamyon mamyon iki kere gitmişem başqalana hakkâri gitmemişem ki kere gitmişem şeye ben gittım şeye başqalana bi tene şe cip geldi biz burda zėrnek göli war zėrnek gölının yanında gėce açardıx qalırdıx zėrnek göli zėrnek göli orda açmişıx gėce baxtıx bi cip geldi bi tene esker bi tene iri miri yarı adam geldi otırdı biz çay içérdıx ehmeh yemiştıx geldile otırdılar ollar da dedıx ehmeh yiyérsız dediler yox ehmeh yemérıx çay içeceıx otırdılar qonıştılar o qeymeqam iri bi adamidi biraz demax akılını oynatmişti bi de biraz qonışti monışti ben güldım en küçihleri de ben idım üş dôt tene arabaciyidıx ökız arabasıynan kira götırėrdıx 'askerıyeye yük ben güldım bu el atti silaha 'asker

tuttı silahı dedi bu niye bana bu çocıx bene niye güldi ben buni wuracam demeh aklını oynadıt o yana bu yana esker çehti bu yana o çehti o yana dedi niye bene güldi dedile ya sene gülmedi bilmiyem neye qarşı o ona güldi yox ben bunı wuracam demax şêlere dedıler niye bêle olıt dediler bu avraslara qarışıt orda şıx çoxidi avraslar beddua edér bu aklını oynaté biz götıréyıx doxtura buni aha o yana bu yana 'asker yawaş qax git otır ḥeywannaın içıne biz diyax köylidır orda köyi ordadır qaxti gitti köye bêle dedile ona he 'askerler getırérdi wana başqalada he beddua almişti akkılını oynatmişidi qeymaqamidi bu qeymeqamıdı bu şelere ḥeqaret etti avraslara akılını oynetti bız buni götırérıx doxtora sen de bilmem ne ne bilim aklını oynatıp ikide bir el atér silaha diyér ben bunı vuracam onı da gördım he ya ben bizım zemanımızda iş çoxidi iş bıraxmérdi otırax qonışax böyihler qonışérdi biz de annérdıx anniyan annérdi ben diyém de beni götırdile gidérdım orda hèyyette qonışacağıdım yazdılar sıxkeden eski sıxkeyidi devırki gün ben tansi̯yon wurdi bene bennen bi teni̯ke qan gitti o qan gitmeseydi qutılmazdım he ki sene bunnan evel tansi̯yon beni bêle ètti biraz allaha şükür gine orıcımi tutiyem namazımi qıliyem geliyem gidiyem baxçaya bu ay da tuttıla bizım mayişımızı kestile qaldıx peri̯şân neyse çalışıpla̯r düzliyiple güya bu ay verecaxlar şe eylülde ıxtıyârnarnan ıxtıyârlar mayış alér ya yaşlı mayışi o zaman yapıplar walılıxtadır o da imzalamıt hele o zaman alacax yaptılar olay olay o qadde gezmemişıx yaşıyax gezdığım bullardır gezdığım bullardır geşken çalışérdıx axşama qadde çalışırdıx gidemmezdıx bi yere axşame qade tarlada bostanda suda çay baxçede çalışérdıx tarlada biz eskiden buğdâ oraxnen biçerdıx gine yoxidi oraxnen biçerdıx ökıznen ökıznen cercer èdérdıx binérdıx cercere cercernen şe èdérdıx buğdâyı beş altı boy ḥeywan çıxatırdıx köten varidi kötennen sürérdıx direktör yoxidi kötennen sürérdıx cercere binérdıx axşama qadde cercerın üstında cercernen ezérdıx buğdayi samani savurırdıx ırızgâr ayri gidérdi buğdâ ayri gidérdi ırızgârı behlerdıx ırızgâr gele denızden samanı götıre buğdâ qala êle êle yapardıx eskiden şımdi ollar hepi qaxti fenl̯er çıxti ollar hepi qaxti tarlada çalışırdıx çiftte çalışırdıx orax buğdâ biçerdıx bêle vurardıx buğdayı buğda êle çıxérdi iri buğdâ bereketli şımdi ollar hepi qaxti şimdi kimse yapammér oni kimse yapmér şimdi direhtöra döndi direhtöre de quvvetı olan aldi direhtör almıyan zate qomşılar olarnan parasıynan yaptırdi parasıynan yapardılar şımdi eskiden bêle deyildi bizım bu köyden ki tene milletvekili çıxmiş bi tenesi dava vekilidi o oldi milletvekili bi tene de mustafa qaçmaz çıxti

milletvekili oldi milletvekillerimız pek iyi çalışmazdılar başbaqanlarımız eyice mısulmannarı bitirdi şimdi iki qız gideydi bi yerde iki gideydi bi yerde namazi gizli qılérdıler şey xaḻq partisi zemanında bıraxmazdılar bıraxmazdı yaxaladı mı götırérdile niye namaz qılérler bu camıyi bu cami war şimdiki cami topraxtanidi ele biraz büyigidi topraxtanidi benım ḥatırıma gelir topraxtanidi ama genişidi epeyi xoşidi bağladılar bağladılar camiye ḥeywan şeyi yiyacağı bıraxtılar fırın yaptılar bi terefini he xaḻq parti zemanında fırın bi terefini fırın yaptıla bi terefine erzâx yığdıler cami qaxti aradan ezani târı uludur târı uludur târı uludur çevirdıler ezani çevırdıler xatırımdadı ben büyigidim giderdıx cami yoxti namaz qılax onı da bağladıla camiyi erzâğı doldırdıla xaḻq parti zemanında inüni zemanında çox insâfsızidi çox onnan sora şe çıxti özal çıxtı olların elınnen aldı hepsını özal biraz iyiyidi özal varidi ya özal çıxti özal biraz düzeḻtti özaldan sora demırel çıxti o da epey düzeḻtti yani kötılıx o qadde qalmadi onnan sora tansu erbaqan çıxti çox iyiydi erbaqan türkêyi êle bi hala getti bıraxmadılar bıraxmadılar gine haḻq partisi bıraxmadi reşberlıx yapardım ben ben gendım reşberlıx yapardım babam da büyitti öldi bizım de çolıx çocığımız oldi evlendıx tarla ekerdıx tarla biçerdıx bostan ekerdıx êle bostan ekerdıx qawın bostani buranın qawını şeker gimin olırdi bu köyın qawını tarlalara ekerdıx tarlalara arx yapardıx bêle kürehnen biṛ çap beş dönım yeri altı dönım yeri yeddi dönım yeri tarla ederdıx götırırdıx arabaynan ökız arabasi varidi çarşıya axşama qade behlerdıx satılmazi̦di millet yoxidi ala axşama qada güneş vurardı başımıza ḥeywannar bağli qoşıli ḥeywannarnan barabar satan satti arabasını gönderırdi gelırdi açardi ökızler giderdi ottardi satılmazi̦di millet yoxidi millet yoxti millet azidi qawın şekker qawın şekker toprağa quyi̦lardıx bi sineh varidi bêle bi bu qadde olsaydi oni sineh vurdı mi o büyıdıxçe qoxurdi büyidıxçe büyirdi büyıdığı zaman yėnmezdi içi dolı qurt onı bıraxırdıx toprağa topraxnan büyıdırdıx ta iki kilo olmasaydi iki kilolığı geştı mi sineh pişe ėdemmezdi vurammazdi onın bi sineyi varidi sineḫ vurdı mı büyıdı mi onın içında qurdı çoğalırdi qalırdi qalırdi qoxurdi onı topraxta büyıdırdıx 'ayni çocığı nėce topraxta büyıtirdiler topraxa quyi̦lardıx i̦ki kilolıx üş kilolıx olsayidi sora çıxadırdıx güneşe he yox qurt bıraxmazdi qurt qurt vurardi êle ekeṛ êle şe ėderdıx o zexmetnen teh teh arx ėderdıx tehlerdıx bi tene qalırdi beş altı tene atardıx bi ocağa şêderdıx quyi̦lardıx onı su verırdıx su çekerdi şeynen büyirdi yani ôle quyi̦lamasaydıx kutarammazdıx çox zexmetidi eskının şeyi şimdi ollar hepi qaxti

sineh çıxti ilaş çıxti o ilaci sepende qurdí öldırırdi vurmazdi şimdi sineh daha vurmazdi o biçım yapardıx çox zexmetidi eskinın reşberlıği her adam yapammazdi milletin yarısi yoxsılidi teh tehler zenginidi o qadde zengin yoxti eski zamanda mal para etmérdi insan da azidi be biz eskere gittığı zaman turkıye inan on beş millar ancax varidi he wallah qıx dörtte qıx üşte gittıx 'askere o zaman çox şeyidi perıṣânidi millet onnan sora bu özaldan bu yana millet ilerledi ama özal da bütün köyleri getti töhti çarşılara çarşıları bozdi özal da o işi yapti köyler çarşıya gelende köyde durmazdılar o şe çıxadırdılar döyiş çıxadırdılar geldıler çarşılarda da êle yaptılar köylıler köylıleri bağladi getti milleti doldırdi çarşılara o zaman terör çıxti ta özalın zamanınnan çıxti terör be terör görmemiştıx biz gėce gündız düzde qalirdıx tarlalarda yatardıx kimse qarışmazdi bize yoxidi bu qadde yoxidi ışqıya da yoxidi teh teh o da bulınmazi̇di teh teh bi tene çıxérdi ya çıxmazidi eyer birisiynen düşman olsaydi vurardi olmadi mi o qadde qarışmazidi eskiden terör varidi be yoxidi özal getti milleti doldırdi çarşılara yayla yoxti bizım burda war köylerde war köylerde war yayla giderdıler yaylaya köylerde war yoxti burda bizım burda yayla maylaya gitmezidi çarşıydi bura on deqqede çarşıye yınisen yayan en yaxın köy bizım köyidi wana bu cuwar köyleridi eskiden cuwarda çox dağlar hep köydıler ôle gittın dağlar hep köydıler tee iran ḥudıdıne qadde wardı burda sisanis waridi deyirman köy waridi zırvandıs waridi çoravanıs waridi bêle saysan gitsen hepi köyidi qopanis siyavanız ermanıs hepı bi tene adam qoymişti bulların adını he he bi adam bıraxmişti çiçanıs ermanıs kerevavanıs qopanıs çiçanıs bir adam biz biliyıx o zamanın adamlari yaşlilları köylere heresıne bi isim qoymişti sora devlet deyişti köylerın ismini bura sıxkeyidi ėtti bostaniçi eskisi sıxkeydi bin kişi waridi bu sıxkede yüz ev tamam yoxti ha yüz şımdi otız bin ev war be şımdi qurban şımdi işler fennileşti şımdi ne feqiri qaldi walla feqir yoxtı herkes özini bi iş ḥudut yaxındır her bi şeynen yapéller elınnen gelenner yapér gelmiyenner yox şey getıréller mazot getıréller benzin getıréller her bişeynen uğraşérler bi şeynernen yani aj yoxtır şimdi o qadder eskiki kimın eskiki kimın yoxtır her bişeynen uğraşéller uğraşéller bi şeynernen kimisi reşberlıx yapér kimisi alış veriş yapér baqqallıx yapér yani boş yoxtır yani şeynen uğraşérler eskiki kimın deyil eskiden bêle uğraşamérdıler bêle işlernen ḥeywan da beslérdiler qoyın da beslérdiler hepi ama köylerde yine şimdi qoyın war qoyınsız olmaz köyli̇iler şimdi yine köyli şimdi şeherden şeherlıden iyidir her bişeyi para edir

beş cacıx getırér verér evının mesrefine görér hindi pennir gine para edir qoyın para edir şımdi köyler çox durımlari iyidir köylerın durımlari şımdi bu yaxın köyler saxlıyammér ama dağ köyleri hepi köyler sahlér qoyın ḥeywan her bişeyi de para edir her bişeyi de para edir gidérsen cacığın kilosi beş milyon bi milyona kimse almazdi beş yüz qurışa almazdıla tökerdıle yere he be bahâlaṇmış para edir bıraxmér on tene yığılér başına be şimdi millet çoxtır be wan bu qadde idi wan şımdi çox qalabalıx olmiş bizım öz wanımız hele geçen sene ôle sükütidi kimse yoxidi adam diyédi bêle gidecax bu sene yer yoxtı insan geçe êle doldi şimdi ėrmenıler de sever burani bura ėrmenilerindi hele gözleri burda hele gözleri wanda hele gözleri wanda yani elerınnen gelse wani şımdi alırlar o qadde çox wanı sevéller bazı qaçax maçax gelér gezér wanı o qadde sevéller ėrmeniler büyihleri bunnara annadıp o qaddeṛ bunnar sevéller wani ellerınen gelse bigün alıllar ḥükümetten ama ḥükümeten yapaméller güjleri yetmir ėrmenilerın wallaha elleınen gelse o qadde wanı sevéller hepi böyihleri annadıt wan bôledır wan bêle xoştır hele o zaman o zaman wani çox sevéller o adaní hema hema adaní yarısını aldılar be adasızdı ada war o qadde sevéller wani ėrmeniler yani wan wani bigün ellerınnen gesse quvetlerınnen gesse wanı alırlar o qadde wanı sevéller hep bura ėrmeniydi biz geldıx bizım babalarımız geldıx dedi tendırlerde hele yemehlerı bıraxıp qaçmıştılar bulların içi bozildi urusnan aralari açıldi urusnan ėrmeṇinerın urusnan açıldi urus bunnara şe ėtmedi sora bunnar qaçtılar yoxsa qaşmazdılar türkêden qoxmidiler he o qadde wanı sevéṛdiler yani gidér gidip gelennen wani geléller gezéller gizli mızli ama şımdi serbestır şımdi serbes gelér şımdi o wani çox sevéller ermeniler şımdi de sevéller şımdi de gözleri wandadır he şimdi de gözleri wandadır güzeldır be wan xoş yėrdır şirındır wan düzdır wan çox iyidır eskıden de wan iyidır wan çox güzeldır diyéller demişler dunyada wan axırette iman êle demişler böyihler he êle demişler bız êle işıtmişıx dunyada iman axırette iman dunyada wan he waní çox sevéller çox sevéller yanı ermeni şimdi de elınnen gelse wani alır ama gelmiyér daha quvvetı yetmir başqaleye gittım özaḷba gittım özaḷp ta iyidır o zaman qaş kere gittıx orda da adamlarımız war orda da war adamlarımız köyın ismini bilmiyem walla unutmışam aklım başımdadı sanki köylerıne gitmemişem ama özini görmişem özaḷbın içındedıler köylerıne çox gitmemişem çaldırana gitmişem ercişe gitmişem ercişe çoxtandı yeddi sekiz senedı gidemiyem daha irana gittım paşaportnan adamlarımız varidi paşaport verérdiler

devlet paşaportnan giderdıx paşaport qolaydi o zaman arabamıznan gidérdıx arabamız yaxındır oraye gittıx çıxtıx bizım semtımıze bizım olan semte sabahın burdan mindıx öyle olmamişti yındıx oraye ki üş sehettıx yoldır yaxındır yani bizım teref urmiye terefi ora da gittıx çaldırana gitmişem bitliSe gitmişem askerlıxte zate çox gittıx samsunda üş sene qaldıx evet wan her yerden bıze xoş gelér bax ıstambula men gittım ki ay qalmadım gittım çocığa dedım men gidecem yarın bi otipis görım biletımı kesım gidım ben dayanamiyem ıstambulda wan çox güzeldır wan çox havası de iyıdır wanın havası de iyıdır esas sız nerelisız bingöl solhani görmişem bingöli görmişem malatyeda xısımlarımız war qız vermişıx he malatyeda da xısımlarımız war bi qızımız şimdi düzcededı biri izmittedı gitmişler gittıleŗ oreya evleri burdaydıla wandaydıla gittile evleri oraya ıstambula bız gittıx oğlanın yanına gittıx he bi ki ay qaldıx geldıx biz gittıx orda adamlarımız war çox giden war çox giden war teh burada qalıplar şimdi şimdi eskidır gidemiyesen 'eraba war uçaxnan war be

Metin Numarası	**11**
Anlatan	Kıymet EREL
Yaşı	68
Derleme Yeri	Van- Merkez - Yumrutepe Köyü
Eğitim Durumu	İlkokul
Konu	Geçmiş yaşantılar- Anılar- Van depremi

alaköyliyim alaköyde oxıl vardı burılarda oxıl yoxidi burılarda oxıl men geldım menım ilk çocıx oldi ikinci çocıxta burde okul yapıldi he üş il daha da sora yapıldı evet ne bilım yestıkânnı diyérdıle yestıkânnan gelıpler çox be zorl̤ıh çehtıx zorlıx çeke çeke bu ḥallere qaldıx elımızde eskıden bêle her şey qolayıdi eskiden makı̣ne vayidi süpırge vayidi ayran çaxlardım makine varıdi çamaşır yıxardım makine varıdi hepsı eldeyidi hele bi de tarlaya gidérdım mercımeh biçérdin yarpa biçérdın noxıt biçérdın işte buğdaya gitmedım men evet gidédi ellerıynen biçér̤dile ya neynen biçér̤dile o zeman ôleyidi ḥeyat zoridi ḥeyat şartları indi qolay olıp sağlıx yox ne bilım allahın işidı allahtan başqa kimse bılmez evet çoxıdi ḥeyvan saxlamax her şey zoridi qolay deyildi indi her şey qolaydı xoştı sağlıx yox bu son zamanda evdeydım nasıl̤ terpemdı terpem oldı herkes işini bıraxtı qaştı içerıde terpemnen otırdıx qahtıx elımızden bişe ne gelecax men evdeydım evde yemeh yapmiştım dedım nemaz qılım

terpem olanda gêlın de çay demlemişti dedım men ġıdim namaz qılim gêlıne sora gelım çay içax êle onda terpem oldi be olmadı hep partadı yıxıldı tökildi menım qardaşım oğlı alaköyde yiyenim tornı öldi torpax altında alaköyde öldi burda ölen olmadı alaköyde oldı iki tene alaköyde öldi terpemden sora mêım oğlım çataxtaydi geldi bizi aldi gittıx çatağa çataxta terpem olmadi o terefte yoğıdi menım bi qızdı i̇ki oğlan evet biri istambuldadı biri burdadı biri de wandadı çataxtaydi ormancıdı işte tayındı qaxédi bingöle gitti bingölde geldi çatağa çataxtan da geldi wana evet çoḥ çektıx êle bi çektıx yo walla yemedıx yalan allaha çox şükir demedıx yedığımızde hiş sorın olmadı menım dayım merdidi alırdi getırırdi yerdıle faqir deyildile xoşidi halleri xoşidi evet qoyın saxlardıla ineh saxlardıla tarlalari varıdi ekérdileṛ biçérdileṛ biçérdıle biçimleri de varıdi bulların yox yoxlıh çekmedıle ḥamd olsın ama çalışme çoxıdi buğdânı elle biçéṛdın otları biçérdın her şey elınen el işidi ellen qollan idi mıllet sağlamidi ne bilım oller ğurımlı olile her şeyı yedıxleri öz heqlerınden gelélle işte bêle yedıxleri öz yağları yeller qavırma yapélle yélle öz ḥayvanlarını keséllе yélle her şey qolay olmir ki ḥazırdan gelmir gidı baqqal şeyden alıp getırmile baxçe ekérdıle baxçeleri olérdı ehmeh te su deyırmenın ehmeyidi yėrdileṛ bunlar indi pafriqanın olér o zaman kepeyini almirdıle su deyirmenıyıdi ateşte durmedi ki sora bu ateşler çıxtı sora çıxtı bu ateş deyırmani ateş deyırmeni kepeh ehmeyini aldıla faprıqa ettıle önce ôle deyildi önce su deyırmenı öyidédi gelérdıle ehmeyinı yėrdıle ehmey yapardım qoxısı nereye gidérdi şimdi ehmeyi pışir ehmeyin qoxısı da gitmér yo öncedeki ehmehler kibin olmir buralarda wallah qaynatamgile geldım men burda artıx bostan ehmeh görmedım önceleri bu baxçe onlarındı bu öndeki baxçe diyérdıle ekérdıx qaynatamgil onnen sora men geldım görmedım yanı baxçe ekérdıle yohıdi buranın suyi yoxıdi bı çeşmeyidi suyı yoxidi fazla he bulax diyérdıle bi çeşmeyidi ya çeşme yoxidi sora köye gettıle ikı tene yaptıla birini aşağıye sora bu qanal geldi sular fazlalaşti evlere su getırdıle önce bunnar yoxidi ki suyı çeşmelerden axande getırérdıh elımıznen getırérdıx bu qada bulaşıx çıxeydi çamaşır çıxeydi herkes çeşmede götırédı bi çeşmeyıdi bi çeşmeyıdi orda su temmızıdi yıxıyérdıx evde yıxérdıx götırérdıx orde suya vurérdıx evde su yoxıdi ki evlerde neyle önce sabınidi sora torsıl çıxti önce torsıl yoxıdi sabun olmadan diyer şeyleri bılmirim men oraları görmedım sabun gördım torsıl gördım evet o zaman nice neynen leyen bıraxédıx elımıznen yıxéṛdıx yox men çox fazla tarlada çalışmadım fazla tarlaya gitmedım

çehtıx yani bız çehtıx yırgat tutéṛdıx gelédı tarlaya gidéṛdıx günde iki kere tendır yandırérdıx xamır edérdıx onlare ehmeh yapérdıx onlara yemeh yapérdıx be bura zorlıx olmé bu da zorlıxtı sıćahta tabi alıp götırérdıx sen indi nereye gitsen tarlaya 'araban eyağının altındadı minisen gidisen tarlaya gelisen gėce de gitsen gündız de gitsen o zaman araba vardi affedersın ya eşşeyidi ya da arxanda götıreceydin gidesen tarlaya gelesen yırgatlare su götıreceydın su götıresen nereye sen gidende arxanda o su oreye qadde ısınérdi ya ökız araba ya ökız arabasi oléṛdi ökız arabasıynen götıréṛdıle ḥeywannarı götıréṛdı gidérdi tarlaya merkebı olenle merkebınen götıréṛdı heybe atérdı iki terefını doldırérdi suynen terefler 'ayni olacax dökılmesın olseydi olmiyende erxasıynen götırédi imkân oyıdi başqa imkânı yoxidi ki diyim oraxnen biçéṛdıle da indi deyil o zaman şete diyidi indi orax diyille o zaman tırpan diyédıle şimdi bilmiyem walla ne diyille o da êle diyidile topleydile bi araye taye verédile tayaları arabaya yükletidıle getırédile ökız arabasıynen getırédile o zaman araba yoxidi ki getırédıle qamyonnen getırélle ya şeynen getırélle ḥeyvanna qoşédıle ḥeyvanna getırédı taşédıle ḥeyvannarnan dövédile indi patos var o zaman patos yox men düşmişem onın altına bêle düştım düştım ḥeyvanna dönende bız tır diyérdıx o dünende daha ḥeyvan görmedı dedı beke gitti menı aldı altıne gitti parçe parçe oldı men de düştım belımı aldı o zaman xestıxane vayıdi vande bi teh devlet xestıxanesı vayidi da başqe xestıxane yoxidi ki evet be belım niye gelmé belın ondandı belım qırıxtı şimdiye qade demedıle men bu qadde annattım annamadıla dedım men carcarın altına düşmişem işte yara oldı belım bu qade yara oldı buraye battı buraye battı he onın carcar bilmérsız görmedız 'eyni o çiviler kimın şêleri olıdı demır olırdi demırlê dönér demırl̥er onı döyér etrafını o terefe atarsan bu terefını bu terefe atarsan çevırérsen taa o döyene qadde onı topledıle taya şôle bôle üskek tır ederdı toplérdıle şenesını savırardıla ırızgâre verérdile savırardıle onın qelbır yox bişe yox o zeman qelbır varidi bız serat diyérdıx qelbır diyérdıx biri iri gözlıdi biri ufax işte ollerle elıyérdıle temmızlérdıle rüzgâra verérdıle getıréldıle erxalaṛında eraba olmayıdi evı yaxın olsa erxasında götırérdı yaxın olmasaydı erabaynen çekéṛdıle getıréṛdıle buğdanı topladıla quyı qazaṛdıla etrafına bêle saman verérdıle quyını onı gömerdıle bêle samanı he qala yazın satalar ôle de fare de yemezıdi da torpağa yėrdi onı yazın satédıle unı yetseydi idâresi olsaydi götırérdi satérdi yedığıne göre saxlérdi he yedığıne göre saxlérdı senelıx ögütérdi yerdi onı tabi birinı bulanda birinı bulmérdi

birını bulanda birini bulmérdi elḥamdulillah menım o sorınım olmadi yanı olannar oldi tarlaye gidéṛdı güneşte gidérdi yardım edérdi arpe biçérdıle mercimeh biçérdıle men mercimeye gittım obirlere gitmedım he mercımeh bištım elımnen ôle bôle sıcax olardı bize gündız ot biçérdıle gėce de gidérdıx bunnar tarlada mercımeh biçérdıx dağın arxasında mercımeh biçérdıx bız dönıp gelende söhır ezanı oxınardi tabi gėce gidérdıx sıcahta çalışammazdıx ki orden gelene qaddar ehmeh yerdıx çocıxla yatardı men ineh sağardım qoyın sağardım ineh sağardım ḥeyvannari dışariye götırecaız gidé otarmağa gidé zaḥmetidi şımdinın işı qolaydı tabi çox zahmetidi ama sağlıx varidi eskiden ne qelp varıdi ne tansı̣yon vayidi ôle şeyler yoxıdi ne şey varıdi yo teh bi devlet hastıhanesı wanda bi teh devlet hastıḥanesi vayidi diyer hastıḥaneler yoxıdi o de gidérdın otırérdın axşama qader qapıda otırecayıdın otırecayıdın axşame qede bi tene ya haste gelédi ya gelmezıdi mıllet sağlıxlidi haste olmidi ki bu qade ne bu qade araba varıdi qeza ola ne her şey sağlıx olér̨di tabi qeza olir ne bilım her bi şey olér eskiden düyin yapér̨dile davıl zırna gelédi erkehler türki sôler̨dile eskının düyinnerı yoxlıxıdi zorıdi sen diyésen tezze o qade düyinlere gitmedi o qade hevesli deyildım düyinnere qarışıp düyınnere gidıp gezıp yanı eqrebam olmasayidi gitmezidim şimdi de ôledı eqrebam olmase gitmem be düyınlere neye gidecem eqreba olsa yaxın olse gidecem otıracam eyer ındi dışarıye çıxmirle bişe yapmirle eskıden yemeh yapérdıle ḥazırdan yemehler gelir eskıden qazannarnan pilav Pişırardıle yemeh Pişırerdıle gėceden et kesérdıle herkez evında şimdi yaşçi getırérle yaşçi yapé bunlari yapé gendısi yapmé eskiden qarılar yapardile he önce qarıler yapélle şimdi erkehle yapélle he sen mennen xoş bilisen munı biri sene annadıp sen duymışsan düyin neçe meyve tökédıle gêlının başına damlara çıxardıle imdi yox ôle deyil alé qolına getırélle içerıye yoo he alma atelle meyve tökédıle istér üzüm ola para töken para tökédi üzüm tökédi şeker tökédi gelıp eskileṛı mennen sore men de eskíleṛı one diyim çox çehtım o qade sıxıntıla eskıden bêle deyildi elde yıxanırdi eskıden eyran çaqlanırdi her şeyi elın elınen idi he o zaman elınendi bax menım tulum ordadı git bax orda baxçede görérsen bızımki bêle şêdendı çimçırdendı yapılacax şeydı bêle başlaına zıncır atardıla bir u tereften biri bu tereften olmadı iki tene adam çaqlardi olmadi bi tene he nehredı bax orda bi tene baxçeye qoymişıx diyi yer teprendı gėçen gün de ôle oldi çaqlardıx su serın su olacağıdi sawıx su olcax getıresen dökesen eyrana ki sıcax gelmiye yoo erıtidi onı temmız yıxamasan gine temmız xoş olmir eyranı onı temmız

içini yıxıyacaxsan qoyasen güneşte qurıye güzel ola ayranı güzel gele he peynır yaparıx şimdi ḥazır mayadı o zaman bız keŗkih diyérdıx ot diyérdıx gidérdıx dağlardan getırérdıx işte oni maya tutardıx maya el mayası mayalerımız önce ôleyidi ḥazır yoxidi xamırda yapsaydın ḥazır yoxidi ḥazır maya yoxidi hepsi el mayasidi xamırden qaldırérdile o mayaynen xamırı yapanda xamırın içine bıraxardıx indi her şey ḥazır olıp ne bilım xamırdan qaldırérdıx yaparkeṇ her gün o zaman her gün pişiŗérdıle her gün şımdi ḥazır alélle her gün her gün tendır yanérdı ehmeh pişérdı her gün olmase de bir güne bir gün çox oḷsa o qade ara verérdı tabi yoxlıx varıdı walla bız yemmedıx durım yalan qonışım gere ne darı ehmeyi ne arpe ehmehi yedıx onnar irannan tox gelmedıle onnar daha yaşlıdıla irannan gelmedıle menım qayınpederım var o bilér irannan gelme şeylerı daha öncedekileri yüz yaşında men diyım var fazladı yüz yaşını geçıp yüz deyıl yüz on yaşında yox yaşé iranḷıdı doğımı iranḷıdı diyér yüz on yaşındayem wallah bılmiyem qayınbabam deyil qeyinımdı qocasının qardaşı tayux de saxlérıx ineh de saxlérıx be saxlamérıx tezzen neynen çalışér gêlın çalışér men çalışmérem iyidi iyidi gêlinım mene ne edı men gêline ne edım baxe allah razı oḷsın her ikımız de alaköyliyıx çox şükür elḥamdılillah oğlannaŗım de iyidır allah sıxınti vermesın walla büyıttıx êle bıraxtıx qaldı evde gittıx tarlaya çocıxlar evde qaldı çox zeḥmet çehtıx he yox menım başqa yėre gidérem evde darılıp bi yere gitmemişem işe gitmişem çocıxlar qalérdi evde oğlım vayidi qızım de küçiyidi bunın büyih oğlanın küçiyi küçiyidi o qalérdi evde onlar de ikisi de mennen gelérdi zaten özürliydi akıli yoxidi gitti hep dağda qaldı dişte sowıxta qaldı qarın altında dondı öldı allah razı olsın sorın çox oldı olmadi gėce gidėrdi aramaya tee behleŗıdın gelé gelmedı önce gelmedı sora her gün gidérdi gidérdi taa aşağıda petrolın oraya terefine onnan sora bu alışti gitti başqa köylere gidérdi başqa köylere gidérdi tanımiyen olmiyen de almérdi içeriye tanıyen de adam olan de alérdı ya telefon açérdi diyédı gelın burdadı alın gidin dişarda qaldi gitti almadile içeri dişarda qaldı çoćıx dondu zorlıx çehtıx be çehmedıx ḥeyvana da baxtıx gėce evde de işledıx tarlada da çalıştıx her bi şey de yaptıx yanı fazla başqa dişarida fazla yapmadım men yaptım fazla yapmadım tendırde ehmeh yaptıx bureye bax orda ha o siyah tandır ev biraz yıxılmış hee bu tereftedı bi küçihtı biri büyüh küçigi her gün yandırérdıx büyügi arade arade yandırérdıx mısafir gelende büyih olérdi küçügi olmérdi küçüyi orda arada büyigi yanérdi bazen küçüyi de yandırmiydı teyze elden

düşti güşten düşti baxtım tezze yaxmé gélın de yaxmér he iş bitmiş alaköyli ikimız de alaköyliyıx yox qayınpederı bulıp babasi bulıp özi bulıp men kim üş çocığıme üçüne de men bulmamişım herkez gönıl seven güzel olır herkez gendısı beyenıp gendısı alıp tabi bax bi gêlinı hiç tanımaram nükıslıdı nerelıdı geldı gitti bingölde tanişti bingölden de gelıp kığidedi orden geldı bingöle arqadaşı vayidi düyinde orde tanıştıx onı hiş tanımadım yanı kimdı sevdıxten sore menne allahın qaderı oldıxten sore oldi he walla o de xoştı gêlınneım xoştı menım yanıme gelmedile işi vayidi ayri aldi gitti gittı men yeddi ay önce düyın yaptıx men gittım yeddi ay kiğı̣de onnen berabar qaldım yo bingölde orda amcası şeyi amcasının qarısının abésının toyıydi orda gelé orda düyıne o gürevli ordaydi arqadaşı çağırdı düyıne ya biri de allahın emrinen bax onı da istedıx onı da hiş tanımérım nerelıdı bulanıxlı muşlı ya nedıle wanda onı da istambılda tanış verdıle istambılda oldı bu iş allahın qederı oldıxten sore olé he tebi sen almışsan bızi qameraye alısen telebizona alisen beke bi yannış qonıştux olur insan qonışabili yani be carcar bilér ne şey bilér nèce qonışér bılér be sız nerelısız bız sızı sormiyıx sız nerelisiz gerçehten bıngölisen sız indi ne için gezisiz geşmişlerını bilérle annatarla muxtar meṇım abémın oğlıdı men onın xalasiyem o meṇım xalam deyildi o meṇım yèngemdı men mıxtarın xalasiyım beke başqayidi o de gêlınnerı de zate yabancı deyil ikisi de benım abémın qızlarıdi biri qız qardaşımın qızıdı bir èrkeh qardaşımın qızıdı o muxtarın qarısı menım èrkeh qardaşımın qızı qarısı da büyih gêlın de ablamın mennen küçihtı qız qardaşımın qızıdı yabancı deyille yabancı deyil ikisi ha o dilber akdenız şedı ha qız bu salihgilın qarısıdi inanki o gêlın yoo wallah naxır nedı ḥeyvan toplanı oli naxır nağıl wallah men bilmerem yoo men bilmerem nağıl menım burde qocamın amcasının qarısi vayidi o olaydi sene annataydi leyliden mecnunnan emrahnan keremnen hepsını sene annataydi ölmiş allahın reḥmetıne gidıp o çox annatidi abé bilmez bibi çox bılérdi bibi anadérdi bibi köydeyidi bız otırardıx qaxardıx adam hiş bilmezdı o gèce ne biçim geşti o xoş annadırdi bibi çox bılérdi ablam beki de bılér ama men fatmanı bilmérem ablam beke bılér men bılmérrem allah günaxlığa salmasın allah sağlıxlı versın ḥayırlı ömür̤ler xayırlı ölümler versın her şeyin xayırlısını versın şimdi de 'eynidi gidile qarşıda èrkehle gidélle qonışélle gelélle anlaşélle ollar annaştı qaldı onnara nişan taxmax nişan da gelisen bız èrkeh terefiydıx öz eqrabalaımızi èrkehlerden qarı yox èrkehleṛı çağırérıx getıréyıx bi yere gidérıx nişan taxmaya

ehmeh vėren axşam ehmeh vėré ehmeh vėrmiyen vėrmiyé axşam alé gidé arabaynen gidélle nişan taxélle de orde toplanille qız evında şimdi 'eyni televızonde nasıl görsedérle biz de 'eyni oların kibın işte yérle içérle yo walla şoray seyrederken güzel o çoban olıp elıne ağacını alıp sen de gelisen mennen sorısan git sız bilennerden sor sene her bi şeyi annatsın tabi şaşo xala olsaydi xoş bilérdi onın evı burde deyil erdemitte tökilerde qalér ollar bilér ollar xoş annatér men axşama qade çalışmişem ne otımışem ne annamişem ne annatabilım he sene diyim yox nağıl zemanımız olérdi çalışér çalışérdıx yorılérdıx axşam diyérdıx bi an yatax eve gelérdıx nağıl bi şey nağılnen yoo otırım men torınnarım va hiş onnara nağıl söylemişem nağıl bılmérem eskiden meseleleri 'ayni nağıl kibin hikâye annatırdıla sanki desen yani çox güzel annadırdı şımdikiler bilmir nağıl eskıden be tendır evidi oda olédi hepsi toplanidi gidide tendır evıne büyüh tendır ev olédı küçüh olmazıdi tendır evinde bazı tendır evlerıdı işte tendır evde otıradıla hikâye nağıl diyérdıle hikâye annatardıla o küçühtı büyih te vayidi terpem olmadan önce yıxılıp evlerımız yıxılmaseydi varıdi tendır evımız terpemde yıxıldı tendır evler başqa olédı herkes özıne gendıne göre o zaman herkes evlendı alıp qarısını gitmidi ki ôle bi evde olérdi üş dôt gelın olérdi e one göre ev olćax büyüh olacax ki otıra olların heresının bi küçüh odası olardi bırının bi küçih odesı bi yerde olardı birinin bi küçüh odasi bi yerde olérdi bureye bir gelédi evler olérdı odalar olérdı iki tene üş tene beş tene heresın küçüh küçüh bi ev odasi olédi eskiler ôle qarışığıdi şimdiki kimın olmazıdi bôle büyüh darye ola xoş ola önce yoxidi ôle ev vayidi odasi bi tendır evidi ôle ev vayidi bi odasi vayidi bir tendır evi vayidi qarşıda bi salonı vayidi eskıden bêle deyildi ki eskiden insannarın şartlari zoridi ama xoşidi yazın damlarda yatardı çıxardıx damları sulardıla etrafına biraz şeyle tutardıla yani millet görmesın diye damda yatardıla damda yatérdı indi qapıda yatésen qapını bağlatésen diyisen kimse gelmesın gine de qorxesen eskiden bêle yoxıdi qorxmax herkes serbesidi eskiden düyın olardı baxardın büyüh o tendır evleri diyérdıx büyüh evlerde duyın yapérdıle ev sahıbı toplérdı şimdi bıraxélle evında düyın yapa ev sahabı eşyasını toplardı üş gin orda düyın yapılacağidi hele son iki günde gidesen o büyüh evde yemeh verécayıdi yemeh pişirécayıdi o evde yemeh yiyiléceyıdi sore ev sahabı evını temmızleye sere eskıden bêle dışarda yemeh yoxtı işte düyınner qalirdi taa qarlarnen olirdi bêle olirdi eskı indının düyinnerı qoley olir getırir bi gün yemehçi gelé yapé gidé axşam bi baxcaxsan televzonda çıxmişıx sen

aparasen televizona çıxattasan tabi eskinın düyinnerı ôleyidi ėrkeh qarı olardi bazen ėrkeh ayri olardi qarıla ayri düyini olardi oyın oynardi şimdi bi qına gėcesi olér̰ bi bazen gêlin gelen gün düyin oli sore herkes yėmeyıni yėr çekilér̰ gidér e oynamirdi oynérdı oynérdı oyın çıxatédile ėrkehler qadın elbısesi giyérdi érkehıdi gidérdi başını ör̰tédi qadın elbisenı nece televızonda çıxérdi qadın elbisesı giyérdı ollarda onı çıxattıla bir̰birleını döyérdıle qız qaçıran kimın biri tutérdı bi erkeyın qolından diyérdı men senı qaçırirem ona dayax vurardılar̰ dayaxladıla ağac alardılar̰ dayaxlardılar̰ indi çox reḥet evlenélle eskiden ôleyidi

Metin Numarası	**12**
Anlatan	Güllüzar BİNİCİ
Yaşı	81
Derleme Yeri	Van - Merkez - İstasyon Mahallesi
Eğitim Durumu	Okuryazar değil
Konu	Göç Hikâyesi -Geçmiş Yaşantılar- Anılar

wallah be biz irananan gelmemişıx anamız bize bêle annadérdi yoxsa hiş bişe görmemişıx ne diyérdi diyédi biz irannan geldıx arxadaşlarımız varidi men yox anam diyi biz irannan geldıx kûtle bizi qovaladıla vurdıla qovaladıla diyi bazılari özlerını atérdıle quyıya ha su quyılarına quyıya inérdi ki saxliyalar gendılerını he saxliyammérdıle diyi gidérdıler camiye dolérdıler camiye camide diyi qur'annari bêle tutérdıler ki bizi vurmiyalar çocıxlar bêle sarardıx ya beznernen fılan qundax yapardıx sarardıx yani he onı süngüni batırérdıler çocığı qaldırérdıle havaya anam diyerdi xabarımız yoxti işıtmemişıx görmemişıx he diyi biz düştıx yola geldıx biraz eşiye getırdıx bêle kürsi yorgani vardi o zaman kürsiyi qurardilar̰ o yorganı bêle atardılar̰ üstıne hepsi onın içerısında bêle sırasiynen bunnar yatardıle yatardi ehmeh yerdıle bax bu da qawurga yerdi onın üstında qawurga he diyi cevız hepsını dedi yerdı yani êle biz êle görmişıx he qawurga qawurga sütı bıraxésen qoyisen süte yatırisen qurıdisen desen bêle şeye saxsılara torpax saxsılar varidi o zaman ôleyidi yani he onda qawurisen yiyisen keşke olaydi sen indi yiyeydın he walla sora diyi düştıx yola geldıx menım ablam vayidi biri büyihti biri küçiyidi buydı uşaxları diyi geldıx diyi acız oldım menım ablam bi senedı ölıt bi sene temam olıt herḥalda büyigi

öldi he evet ikısi de iran doğımlidi yani diyi geldıx êle yerişdıx ać susuz ne bişe hiş bişe yoxtı yiy̰ax diyir xan'elının babasının ismi neydı nasır diyi nasırden dedıx bu qade bulgur ver êle atax ağzımıza üreyimiz üstımızde dursın yanı anam nasıl diyise ôle sôledım wallah diyi vermedi diyi vermedi üreyim üstınde dürmiyi aćmişem acıxmişem diyi he êle o zaman êledi biz diyidıx kümes indi onnar diyile in in nedı biz işıtmemişıx ama toyuxları qatardıx hindi qatardıx yanı diyerdı in he sora diyir diyir geldıx tėr buğdaların içıne diyi o tėr buğdaların içında olér ya diyi onnarı bêle ayırdıx diyi onnarnan çıxtıx geldıx qardaşa allahın adi o tėrl̰erın içıne emine ismında baci ablam varidi yani bacım var onı bıraxtıla diyi onı tėrlerın içıne diyi çıxtıx geldıx geldıx epey yol geldıx diyi geldıx diyir gine sordım diyi dedım wallah qız perı menım anamın ismi perıdi he dedi perı êle git o qızı getı gidax hele onın sesı qulağımdadı he diyir ottılar o daşın arasında diyi men döndım bi daha da gittım o tėrl̰erın içıne qızı aldım geldım yanı çocıği diyi geldıx yetişdıx susızdan aćdan diyi ölirıx diyir merkeplernen eşeklernen hâşâ sızden eşeklernen ne aldi geldi çıxtıx anam êle annadardi yanı bilmiyem men diyi bız çıxtıx geldıx menım diyir o qader evım varidi yükım varidi yük nedi yani onnar şeye yük diyidile yataxlara yataxlara yük diyerdıle beste ėylerdıler şe de toxımişıx meḥfeş cecım demezdıx mexfeş diyerdıle kilım deyil mehfeştı ona onnarı bükérdıle bêle senın yatağın ayrı onın yatağı ayrı ayrı ayrı ayrı biçérdıle éle bıraxardıla bi de yüke vayidi bele evden o baştan bu başa yühte varidi yani yük nedı bêle ağaşlarnan şelernen yük yapélle o zaman o zaman yataxları yüklérdı üstıne wallah men yüki de toxımiştım köyde çekérdım üstıne menım qayınım diyedi sen niye toxıyisen sen ne edisen dedım xoştıla munna iyidıla men munnarı sevirem hele buralarda bilmiyem ne atmişıx he wallah inanki orda yataxın şeyın altındadı he wallah yani êle şeler varidi ha o qada çehmişıx ać da qalmişıx susız qalmişıx aćdan ölérdıx heş bişe bulammérdıx bax babam qaş yaşındadi ya doğrı düzgin doğ̰rı düzgin yemeyi ehmeyi yiyemmezdıx yoxidi ki yiyax bi de çalışti özıne para qaybetti arxadaşlarıynen çalışérdi o zaman salmanidi mıḥerremidi xalıtidi hansidi dördiyidi gidérdile ḥeywan alérdiler satérdiler adamla o kârnan bizi saxlérdi ha o kârnan bizi saxlérdi quzı parasını qeybedıp geldı ottı evde baxtım çıxattı ciğara içér elını vurdi cibıne baxti paralari yox dedım menım paralarım qayıp olıt dedım nerde dedı hiş bilmérım nerde ôle bêle cığaranı yaxti o cığaranı ateş terefini bıraxti ağzına allah şahittı nice diyérım êle bıraxtı ağzına dedım sen ne edisen cığaranı

çevırdi yani yani çox çehmişıx gelérdıle çay içérdile ehmeh yérdile wallah şekkerı verıp verérdım bax bu qadar şekkerı bölérdım verérdım bunın elıne bu bêle parça parça bêle narın narın yerdi ne qada şekerım var men munnan çay içecem sen inanise para qayıb olanda yani o zaman ha allah şahittí ben tendıri yaxérdım ben ehmeh yapım ne halda tendır yaxidım xamır yoxti ki yapım yaxacax yoxti ki getırér evde hiş kimse yox bunlar bala uşax ağlélle sızlélle getırérdım çölmeyi o zaman çölmehti topraxtan çölmeh varidi onı bıraxérdım tendırın içıne suyi doldırérdım içıne qomşılar gelende desınner bu qarı yemeh yapér ha inanisız sızın günaxız boynıma nasıl ėtmişım êle diyérım ha ne halnan bunnarı büyıttım toyuğın yumırtasını qatardım kerdı ėder beslerdım pencarne pazıyne bilmem neyne satardım bunnara para göndererdım 'eskerde men çox çehmişem ne sôlim daha da o qada men bilmim bi de nasırın xan'elinın babasının ismi nasırdi anasının ismi bilmiyım ümmiydi neydi munnar alavradi tutmiştile yaxalamiştile o sıra demiştile tutmişıx da alavradi o zaman alavradi diyidiler alavradi eskiden bêle afedersız bêle tutérdi tökérdi quyiye bizım köyımızde bi tene varidi siyop yaşer bizım köyımızde neyi alavradi biz bilmerıx nedi qariydi he xan'elinın babasi tutmişti nasır onı yaxalamişti tutmişti yani getmişti eve ine varidi bêle dikiş ineleri var ya bunnari bêle bıraxmişti gösgüne bu ineleri çıxatmasala o êle hep gelıp evde duracax ineyi çıxarsa qaçacax he görınıp evde görmişti bir ara bêle saxladıla bunı evde gittı şe ettıle wala êle qadın diyédıle git su getır sôlemirdıle git su getır bize gidérdı çeşmeden o zaman çeşme demirdıle bulax diyérdıle bulaxtan git su getır̂ testiler vayidi seyik diyérdıle o seyihlerı alérdıle bêle ip saléldile gendim de salmişam atér̂dıx arxamıza belımıze yani arxa demirdıx belımıze atérdıx getırérdıx eve işte yanı seyihte su getırérdıx seyihte su getırérdıx şimdi vadı bilmiyem bu alavradı gönderérle he niye anan senı êle bıraxıp bulax bulax diyer yanı sôlérdıle tėz gel geş gelérdi geş gel tėz gelérdi çabux gelérdi yanı ha tez gelérdi he çabux gelérdi ha bi ara da gitti şeye bi tenesıne bi tenesını çeşmede görmişti bi caş gêliniydi neydi o zaman bêle annatidile bunnarı burdan çıxat yani ineleri bu çocıx çıxatmişti ineleri qeyıb olmişti orda qeyıb olmişti eskiden bu paca var ya ordan bêle sallanmişti nasırın qarısına ismını bilmiyem men şe ėtmişti diyi çağırır diyér qarını çağırır diyer badam badam ḥeyat demedın igidın ölmeğın neden yani men gittım daha niye badam badam igidın ölmağı neden mene sorsaŷdin igidin ölmesını sana söylerdım he yox yox o zaman daha görsemmez oldı gidérdı daha

qeyıb oldi gidér he görsemmezdi görsemseydi şimdi hepsinın gözlerıne görsenérdi görsemmez daha yox daha görsemmez kim qorxarsa bi terefe gidersen senın gözın görsenner bizım alaköyında bi tene gêlın geş gêlın befat etti yani çocıx işte he yani bêle qutıldi çox xastaydi getırıp bıraxtılar tendır vayidi o zaman tendırın bêle üstıne dedıle isicax vursın bêle yani xala gelsın yani xastadı he alavradi bunın ciyerlerını aparmişti ha êle orda öldi indi orda qalér i̱smi şedi nedi onın i̱smi ne diyérdıx uzın bişedi şimdi hele de yâdımdadı görse o alavradı nerde tutsın ama gereh yalınız gidésen alavradı senı hiş bıraxır sağ qalasan he gereh qo̱rxmiyasan yo hiş qo̱rxmiyasan inenı elında tutasan zaten inenı onnardan qorxar beke durar bêle senın qarşında yoxsa hiş qoxmaz yâsin oxıyasan ya çağırasan bulmaz illah gereh açıx alçaxtan düşmez iner men bilmerem onnarı he anam anam darı ehmeyi yapardı gidérdı arpanı a̱parıdile anam yıxardı arpayı bêle saradla̱r vayidi qalbır sarad béle onnarnan elérdi aparérdı deyirmene babam gidérdi onnarı merkeplernen getırérdı eve anam onı yapardi dari ehmeyi yapardi yapardi yerdıx wallah qılçıxla batardi boğazımıza wallah aklıma geli allahın ismi ha eleyidi qılçıhla vayidi içında indi bax indi bax hiş ne var ne yox insan ehmehleri getıré qoyé̱r way bu bayattı way bunnar nedı yemille da bizım hacı ma̱hmut diyér êle köylımız i̱stédi çarşı ehmeyini bazı bir elımıze düşérdi onnarda köydeydile ehmeh istedi diyir o çarşı ehmeyini yani diyi bêle parçalardım buraxırdım lavaşın içıne béle buraxırdım onı yiyérdım bax git ma̱hmuttan sor he wallah he işte bêle he mennen bunın babasi indi êle açıx ehmeyi tendır ehmeyi bız diyérıx lavaş bêle taptapa diyér bız diyérıx petır ne diyélle petır nedı iri yapésen bêle köşeli onı diyérdıle petır ev ehmeyi demezdıx petır diyérdıx çöreh de demezdile he petır 'acem böreyi wallah men bılmiyem hiş bılmiyem he wallah mennen munın babasi buğda biçérdıx giderdım onnan beraber buğda biçerdım yazıxtı günaxtı axşamacen biçérdım axşam gelérdım tendır yaxardım süt ısıdardım özımıze qoyın moyınımız vayidi ineyimiz vayidi gêce yatmazdım onnari ėderdım sabahın gine qaxardım giderdım he wallah he wallah giderdım yardıma êle wala oraxçanı bêle ateş kimin biçérdım bax ateş walla ateşi neçe vurarsen birden yanar ôle biçérdım ha gül menım dedığıme diyi bi tenesi geldı bize bi tenesi geçen bıze bi tenesı geldi bıze bilmiyem walla suya baxérdi ne edérdi gezér dedi wallah sızın evınız iyidi ha dedım çox selâmetlıdı bizım evımız dedi sen iranlısan dedım he dedı selâmettı mennen bunın babası buğda biçérdıx öyle zamani gelérdi herkes namaz

qılér su bulsan bôle yuyérdıle ellerını yaslér namaz qılérdı abdes alérdi sen niçe abdes aldın su yoxti ki elleını bêle yap abdesle namaz qılédi qabuldı bi tenesi ıxtiyaridi baxçelidi ismi qarısının ismi nafeyidi diyi orada buğda biçér hâşâ sızden merkep duyanda he orda buğda biçér baxtım êle gittı o zaman diyérdıx çanax êle büyih çanaxla varidi bizde de var indi tendır evıne atıpla he onnarda ayran çalardıla bêle buğda gidélle biçélle tayalerın dibında yanı buğda tayaleri var da bêle bağlélle ya sarélle onnari yaxılle bağ edélle taye edélle kölgesında otırélle o taye buğda tayesı yığınnax demille nedı yığınmax gittix he onnan sora otırédıle onın kölgesında kölgesında ayran çalérdıle içérdıle teh bi qaşıx taxta qaşıx men iki tene iştım o taxte qaşıxnan sen de iki tene içisen fazla içmesen qaşıx yoxti ki he sıraynen bi tene senne men otırmişıx yerıx sen iki tene içtın men de içecem iki tene fazla içmeyecaxsan men içecem verecen sana sen içecexsen verecaxsan mene he bi de çanaxlar varidi eskide buğda biçérdıle ya ot biçérdıle küçih küçih bıraxérdıle onlara ne sôlérdıle çanaxlar vardi bêle onda gettı su töhti bıraxtı eşeyin qarşına eşeh o suyi içti o suyi de o tabağı da tabax diyim o çanağı da aldi eşeh burda çanax da burda getti o çanağı eşeh içennen sora ayrani yoğırdi tökti o zaman küpler vardı bêle küçih küpler varidi palayi sôlérdıler küp demezdile palayi diyérdıle ağzını içınden bişeynen bağlardıla qoyın derileri varidi onnarnen bêle bağlérdıle getırédıle çöle tarlalara aparédile zemilere aşını töhti o çanağın içıne qoşıne çaldi tuz atti su atti eşeyin qarşından aldi ha oni tabağı ne yıxadı ne bişe dedım way bunın babasına dedım allahın sen bax eşeyin qarşından göttı yoğırti töhti tuzı töhtı suyı töhtı aha yèr ehmeyi aldi ehmeyi aldi çaşti yedi allahın adi geldım bax burda qızi vardi dedım hepsıne söylemişım demişem sızın babanız bêle bêle yapti xarmanı de buğda çöle çekérdıle buğda çekérdıle ökız arabalarıynen kel arabasi diyérdıle qoşardıla bêle iki nöhır diyérdıle nöhür diyérdıle onnarna çekérdıle getırérdıle onnarna çekérdıle dizérdile onnar bêle oraxnan bêle qırérdıle hemi bağlélle hem bêle keselle yani qırélle he onı götırér xarman edér carcarı atér üstıne ökız qoşér düşér çıxattın sen öldın qaldın düştın carcarın altına neynedı sen düşsende hiç ökız arabası taq taq wallah carcarın üstında babam menı mindırérdı bêle mıncılérdım hah yo be zıncır vayidi zıncır bilmiyem eyağını taxardın üstıne düşmiye yani sen de minmişsen inan ki o xarmen olardı onı süpürérdıx yerını süpırérdıx bêle temmız èdérdıx bi tene buğda qalmazdi şüş èdérdıle onı getırér savırardılar şeyın he rüzgârda ismı yâdımda geçti ha çarpanağı çarpanax rüzgârını

behlerdı rüzgâr demezdı yelını çarpanax yelını behlerdı çarpanaxtan yel gelende gelın buğdanı savurérıx onnar şeneler vardi şenelerne savırardile buğda bêle bêle atêrdıla onı seradnen elérdıle buğdaynen qelbırnen elérdıler götırérdıle aparérdıle deyirmene onı un edérdıle getırérdıle yerdıle işte bêle yaşer abé 'askere gittı babasi xastaydi bu evleri yapérdıx yaşer biraz yardımi geşti êle gidıp yaşer orda ôle dostlarımız yardım ettile yaptıx o zaman bişeyimız yoxidi he köyden geldıx êle beş altı iki qızdı üş te oğlan walla yerlerı iyidı qızların qocaları iştedı devlet işındedı aha bunlara yox bunnar özlerıne çalışérle bıze devlet düşmir da parasi düşmir he be düşseydi biri geçérdi işe damatlara düşmiş damatlara burda şe vardı topraxlı hüseyin çelih wallaha gittım evıne buna iş istiyım vermedıle vermedıle geçen gün burdan geçér bêle arabası var bêle gendi arabası var saqqat yürıyemmez bi tene xoca vardi meḫlenın xocasidi inan ki gine tanımadı onın da xocasidi dedı abla baci ne yapisen dedım eyiyem allah razı ossun sâolasan geştım yanına qolını tuttım sâolasın bi diyacağın var bi ihtıyacın var dedım sâolasın diyecaydım yaşarın oğlan 'eskerden gelıp niye işe almisız gine de gidecem adamı görım ha walla be niye görax bu dunya qadar herkese iş verér bizım çocıxlarımıza bırıne iş vermiyi evı burdadı vala çox seveller bi tenesı bêle geştı senın gibi temmızdı qomşımızın oğlı evı buralardadı bılmiyem deyişi onın içın tanımirem bayramda para verer yolda geçende meni görende çağırır para verer geler evde gelın hep bılir qapıda çağırdi meni wallah üç yüz dört yüz para verdi gitti he wallah bax buna da terpem bax buna da he wallah dedi ıhtiyacın yoxtır men dedım şeyı dişlerımi yapacam tamam dişlerın parasını bunın yanında çixatti yanında verdi wallah menım gözım mözım yox wallaha he yanı sevérdı menı men qaregünnızli deyılım bız êle alaköydeydıx alaköye gittıx he onnaṛın dayı oğlıdıla dayı oğlıdıla selman bulların xalası oğıllarıdı dayı oğlı xala oğlıdile bızi ökız arabasına mindırdıle cicımleṛı bêle tuttıla mindırdıle ökız arabasına kimse görmesın bizı ôle apardıla yani damat ta dama çıxe almaları atir bêle geşti gün geşér elını bêle tutêsın ki alma deymiye gelinın başına êle şeleṛi görmişıx almalaı da atélle çocıxla hepi toplélle üzim tökélle başına hep toplélle paranı toplélle işte o zaman êléydi şimdi eléydi yani men ötedeydım munnarda evdeydi nère gitmişti irana gitmişti yaşer he bunnar burasi de yani bacisi yemeh memeh ḥazır etmişti munnarda geleceyidi gidım orıye ḥazır edérdıle yanı iki qızıynen mataptı servidi serviynen gittıx orıye servi de vaz geşmedi gittıx yani balkonda bêle otırmiştıx baxtıh ev êle

sallandi sallandi bêle torpaxlar tökildi şüşeler qablar tökildi elımın burasından da yaralanmiştım özımı attım dişari bahçe balguna balqunda menı sallidi tèz gendımi verdım içeriye onnan sora çıxtıx yani qorxtıx he eve bişe olmadi ev de hasar gördi hasar gördi yani salladi evleri düzeltti wala yıxmadi düzetti alaköyi bılmiyem walla qardaşım xesteyidi he asiye he o çocıxları qaldi üş tene oğlı var bi tene qızı var onnarın biri evlidi ikisı de bekârdıle he aşıx memed'elidi birını de aşıx davut diyérdıle deyil yaşer bi de oyidi bız onnarı görmişıx başqa êle saz çalérdıle sen herkes özını öynerdi dinnerdile ağlıyen ağlerdi ha çalédile öynedıle yo yo küreh sapi deyildi ôle taxta kibin bişédi küreh büyihidi bêle taxta bişedi ağaştan vayidi sapı vayidi quş diyérdıle da tel bağlédıle defler varidi sen gördın annattım da he annattım wallah çölmeye su tökérdım wallah oxıdı qur'an ha bıraxardım qomşılar gelıp görmesın demesın hiş bişe pişırmér men o qader çehmişem bulammadıla ortax parayidı bulammadıla hiş bilmedıle nerde qeyıb oldi onnarın parasini senın baban verdi he çox çehtıx ha bizım o qade qoyın moyınımız vayidı hep sattı verdı onnara yani rahat edım mennen para istemesınner yanı he anam aş pişırérdı êle yazın kırtçama zamanında yanı sıcax yanı sıcax zamanlarında aş Pişırerdi atérdı tendıre aş yani bêle isicax zamani ha kırtçama yaxer insani isicahti yani yani êle söylérdıle oni söylérdile sen hiş işitmişsen kırtama nedı iyi sız gülmérsız menım dedığıme wallah ki gereh o qade gülésız gülésız gülésız be gelmişsız burıye diyim men hiş bişe demiyem sıze bilmiyım hiş kimsenın başına bişe gelmiyıt ki yox öldıler irannan gelmişti ikısı de biri de burdaydi beş baciyıx he ikisi irannan gelıt ikisi de burda olıt şimdi ikimız yaşerıx ikisi de ölmiş bacılarımın birının ismi emineydi birının ismi aycan êle hepsını sevérdıx wala hiş bişe yoxti he alaköyindedı he özi öldi qocasi öldi oğli öldi işte evi de deyişlendi burdadı indi evi onın evi bunın bacısi onın şeyidi onnaın xoştıla görıyem yanı arada êle görmişıx bilmiyıh ki nısrettinın tawonın elınnen tutmiştım o zaman bız bekâridıx da tawonın anasının elınnen tutmişem gêlinım sen niye gitmişsen qarının elınnen tutmişsen onın anasının elınnen tutmışsen onın elınnen tutmişsen toy edisen yani toy ediyérdıle yanı toy edisen o qadda meni vurdı vurdı ottım yerımde daha gitmedım bıraxmadı düyine de gidım deme qızér deme qızer sôle vurér düyinner de êle xoştı yanı eve düşisen bizım vaxtımızda düyinde arabaynen gêlını çıxattérdıle atnen gêlını çıxattérdıle atı qoşıya bıraxérdıle êle bıl direhsonnen alaköye qoşıye bıraxérdıle atları yarışa diyecem gendım demérem

da kendım demérım yarışa muxtar hüseyının bi de ibonın attari varidi diyérdıle kör ibo he onnar yarışa girérdi hansi girende şal bağlérdile önıne atın boynıne ona at ne diyérdıle ödıl verérdıle ona diyérdıle munnar hepsi iyidı yanı qoşıbile gidé êle annadérdıle he arabalarnen çıxérdi atların qoşıye bıraxérdi he attarın hansi qoşıyi qarşı gitse ona at şal bağlérdile yani bêle görmişıx yani men hele wala qalir ha wala indi bilér ha atınki de onnan sora onna da senen iyi olmasın çox iyidıle men o zaman wallah bilmiyem qaş yaşındayam o zaman bizım anamız babamız ya qardaşlarımız yani qardaş yani abélerımız sôlemesedi kim qaş yaşındasa hiş yaş bêle hiş sormazdıla hiş demezdıle bılmérdıx ki bêle sızın kibin geşle anamın qomşılari gelérdi otırérdıle kürsının altında bêle kürsı yorganını bêle çekérdıle üstlerıne mende êle arxasıca uzanmiştım baxtım kedi geldi bêle geşti o zaman küpler varidi bêle küp demezdıle yani bêle bişe qamayıl diyerdı ne diyerdıle onnara cacıx pennir basardıla bıraxardıle torpağa şimdi de yapélle onnarı bıraxardılar torpağa onın yanında da ehmeh vardi bêle taxta şe ehmeh taxtasi êle nice ehmehlerı toplérıx demezdıle ehmeh taxta tabaḥ ehmeh tabağı diyerdıle supra varidi ya qoyının qoçın onın derısını anamgil bêle bıraxardıle suye onın derısını bêle biraz çubıxlenérdi şe edérdıle onnari edérdıle supra onnari edérdıle supra onnarı künde sarardıla onnarı künde sarardıla bir bir êle küfteleri asardılar temızlérdıle atardıla tendıra he onnari êle yapardıla he kedi geldı geştı dedım ane baba pişu ehmeh yedi qalmadı bacımgil babamgil êle güldıle onna dilım tutıldı hiş qonışmadım gelédıle he gelédıle mennen sorérdile gelérdile diyérım gelmiştile yani men özım êle annadirem sıze he gelille sorille mennen diyélle senın ismın nedı yani bunın ismı nedı onın ismı nedı men diyemmérdım mene êle gülérdile êle sevérdıle gülérdıle bizım alaköyın xocasi varidi da yaşar iki tene oğli vayidi olar direşiniydile neyidile onnar befat etti da yusıf xoca diyerdile çox iyi adamidi çox xoşidi he onnan qardaşım gitti nuska aldi gine dilım açılmadi he gine başqa xoca sôlemişti ama bilmiyem hangi xocaydi demişti aparın onı eve ökızlerın bendıne yanı bent nedi kendi bilér axırda ôle direhler var bilısen direye ip bağlisen kendır bağlisen o zaman kendır demirdı ip diyérdıle he apar onın direyine bağla ökızın qarşına ḥeywanın qarşına yanı nice tökisan ya ot diyecaxsan ye ökızım ye ökızım ye mene abém allah rexmet etsın geçen sene öldı da geldı bêle verérdı ağzına diyerdı ye ökızım ye ye ökızım ye mene diyerdi o yoncalaṛı bıraxérdı ağzıme çinérdım yérdım ne edérdım aha menım onnan dilım açıldi he yoncalen dilım açıldi ha qurtıldım hepsi

meni qonıştırérdile sehpalar varidi sehpalare benzir kürsi olir köşelı onı bıraxésen tendırın üstıne anam irannan yorgan getıṛmişti o yorganarı da bêle havaynen toxıyérdıle uzadélle o qade toxımişem bax ordadı cecım de ordadı hepsını özım toxımişem ha anam bi tenesi mene alıştırdi yani men ôle alıştırdi indi onı bılmerem unıtmişım yani onnari toxıyérdıx êle ôle hepsi yığılélle otırélle kürsının altında çay içan qax yiyen destehler arxanda desteh nedı yanı yataxları bası edélle ya basélle bêle otırélle ikısı üçı yanyana sen otırecexsın burda o otıracax burda yorganı çekecax üstıne qax vayidi almaların qaxi erıh qaxı çüpsih qaxı onnarı qax edérdıle qurıtérdile onnaı tökérdıle kürsının üstıne hemi yıxérdıle ha kürsının üstıne tökérdıle yérdıle nece vaxıt geçér bılmirdın hiş bılmérdıle ki he ama ne kürsiler çox güzel kürsiler çox güzel kürsiler bembeyaz insan qıymiyer kürsılere baxa yanı taḥtaları özlerı yapan bişeleri yanı babam da yapıt herkes te yapérdi desteh yataxları bêle toplesen şimdi atélle bunın üstıne qaryolanın üstıne qalir o zaman senın yatağın onın yatağı ayrı ayrı ayrı merpeşlere biçılecex örti mörti demezidıx o zaman örti yoxidi yoxidi elımızde toxıyérdıx merpeş he bêle teşiynen bêle ayirérdıx yünnerı teşinnen o ipleri eyirérdıx yapérdıx bi daha bêle eşêrdıx bêle eşmax yanı tavlésın ya sarésen teşiye teşi bızde vayidi onı götırisen uzadisen bu qadda uzatmişem bax gêlın de bilé özım tapmişem arxadaşlarımna qomşılarımna êle tapınérdi ha onnarı getırérdile ip salérdile bi bu başıne bi de bu başine salérdiler bullarına yox köşeli olérdi dört köşeli olérdi yataxları toplérıx bütın onnarna bağlérıx olér sene desteh oli sene bi yatax sen oni yani onıhe onı bıraxacan destehtı bıraxisen arxan yatmağa gelisen gendın serebilsen yataği yanı o zaman diyerdile serirıx demedıle yatağım düzet aş yatağımı sen istersen gidésen merpeşi açisen men aş bağlamişem aş yatağın çevır yat o yerde yat yerde yatacam quri yerde yatacan palas üstında yatacaxsan bi ince minder atérdile yatax atérdile tendırı yıṛérdıx her teref his simsiyah ge burda yat êle xoş uxi gelérdi indi gidésen oldığı yerde yatısen gene uxın gelmé elédı wallah doğrı diyerım ha wallah o tendırın dumani qoxısi êle yatérdıle hepımız de hıç bılmérdıx hepımız bi odede ayrı yatax bılmiyem ne edax yo ayrı mayrı yox êle bulların yanında gidérdıx yatérdıx benne babasi heş bılmérdıx walla bağlarda otırérdıx yanı otıṛmax nedı bağlara gidérdıx bağlarda qalérdıx gidérdıx otırérdıx arxadaşlarımıznan balaları de yatırérdıx bi arxadaşım vardi ordadı bax geçen gün sennen ilaş istedı ya asiye he bi de ziyadın qızi vardi burda deyil gidédı gelérdıx bi tene tendır varidi torpağı bêle ısladérdıx bêle

sulérdıx yerı qazérdıx bêle sulérdıx tendır yapérdıx özımıze gidérdıx xamır yapérdıx bêle küçih küçih xamırler yapérdıx onı vurérdıx tendıre orda tendır yapmiştıx torpaxnen berabar yiyerdıx he walla he yemmın ederım torpaxna berabar yerdıx bılmérdıx menım arxadaşım dedi men çöçeni bıraxérım çalının üstıne yanı çalı dikan çalileri var he onın üstıne qarga gesse munı nereye aparsa men gidecem oraya o qarga geldi o çöçenı göttı apardı wane terefe apardi gitti wana özı de gitti wana ha bi de êle bıl afedersın yanı hemıledı allahım nafiyenın neyi olacax senki xamırı bêle bêle yaxala bêle tuté ata tendıre o xamır bêle qaxsa toyığın şeyi kibin çıxacax onnan diyerdıle oğlı olacax gêlınımızın oğlı olacax özımızın o yerdi falidi da fal çekisen yani ha ateş he olérdı oğlan bellidi oğlan oler da qız olsa da o çöreyi yapésen ya atésen tendıre onın qızı olacax baxésen çöreh bêle partadı elı nece partér o çöreh te êle partér he onda qız olér indi aparélle dohtora way qızıdı way oğlandı way öldı way qaldı way wallah şimdi o tendırler gitti daha yapérdıx yérdıx gidérdıx erihleri getırérdıx pişırérdıx suynen berabar yérdıh eriyi bêle tendırde kiçih tendırde pişirérdıx yérdıx yo yıxélerdi gidér küçih tendır özımıze öynerdıx êle unıtmişem bılmiyem daha çarıx diyérdıx çarıx nedı çarıx nedı eyaqqabı deyil çarıx çarıxtı derılernen dikılérdi o çarıx onnarın de şeleri vardi ipnen bêle eşinérdi yapérdiler onnarı giyérdıx o qadde babamıza yavlarérdıx baba qurban olım sen çarıx bıze dik sabahın gidacaıx péncera dağa gidérdıx dağa péncera o qadde onın için xeste olérdıx da menım amcamoğlı xaki var he xalıt ta bêle ne bilım kimın yaşındadi menım yaşımda vayidi neyidi asiyeni istérdi asiyenı de vermérdıle vermérdıle diyerdıle vermérıx onın küçiyi varidi şeyın mişerefin mişeref onın büyigidı mişerefin büyigi asiyenı istérdı diyerdıle mişerefi veriyıx asiyenı vermérıx bu da asıyenı istérdi o da 'askerığine az qalmişti gitmağine he geldı ottıx mene dedıler git onın saçının telinden mene bu qada getı bu 'asker dedi ha qomşı anamın 'askerın bacisidi he anamgilın qomşısıdi oğır nece 'askeridi o da êle 'askeridi bunın oğlı 'askerdı êle şirın baladı weyy allaha emanat olsın işallah geldıx ottıx saçımızı darérıx edérıx bılmem ne edérıx yanı geşler o da saçlarını bêle kesérdıler toqa varidi bêle toqaları taxérdıle belih béle düşérdi buraya he kestım bu qada bêle saxladım verdım xalıda xalıt gitti 'askere dağıtım izini varıdı o zaman demérdıle dağıtım izini diyérdıle izine gelıt o zaman geldi o zaman da herıfin ismı nedı asiyenın qocasının onı unıtmuşam wala hacı eyıb o zaman hacı eyip istérdi dediler yo vermérıx xalıda vermérıx o zaman hacı

'ali istiyende o zaman hacı deyildi hacı istiyende ḥacı he o zaman istiyende xalıt qız gitmemişti xalıt izınnen gelmişti xalıt gittı dedı illah men onı alacam ona vermedıle ona verdiler şeye ḥacı 'eliye bu gitti 'askerde onın derdınnen öldi onın aşqınnan ha onın aşqınnan öldi anası êle şe edidile ağledile ağledile canazasını getırdile alaköyıne ıncıx aklıme gelé ha gömılanda alaköyde bıraxtılar oni he cenazasını gettıle anasi êle üzılerdi ôle ağıt sôlérdi êle ağlérdi anamgil gidérdi bıraxmazdi meṇım qardaşım babacan 'asker olanda anam ôle ağlardı üzılér aklıma gelé anam bêle ağlardi başını vurardi duvara daşa diyérdi şimdi oğlım gidecax 'askere men nice dayanacam yani diyérdi git git men aya baxacam sen de aya bax men senı ayda göracam he anama ôle sôlérdı ha anam yanı abéme ôle sôy̰lérdi sen gidisen 'askere sen aya bax men de aya baxacam men senı göracam havada ayda göracam yani annisen he anama êle diyerdi mehtubı gelende özını çalardı ki verım resulı behlerdi resul gelende resul orda evının yanında samannıxnarı varidi gidérdi ordan saman alardi aparardi resula o qadda yavlaradi düşérdi peşıne ıncax iki kelime oxırdi ya oxımazdi oğlının mehtubını ha indi telfunnar rexet qonışisen diyisen bişe olanda gidisen yapisen edisen o zaman mehtuptı kimse yoxtı ki oxıya insannar bêle diyesen oxımamiş ha annamirdile ha xan'eli gidérdi istambula wallah sızın kimin bêle ıncax yâdıma düşér hacı qurbangil geldi anamgil babamgil diyédi gelacaıx herıfın ismını unıttım xan'eli xan'eli gelecax ıstambuldan hele bıze ne xeber getıracax yanı ne xaber getıracax bi sorax görax ne xaber getıracax o zaman xaber maber yoxidi ki yo yo radyonı bi tene radyo bi tene geş sertme bilmiyem xan'eli getımişti ıstambuldan xan'eli getımişti demişti amcasi qızi var vermiş ona daha bılmiyem ne biçım vermiş avaz çıxar dinleyin da açér çalér ne edir munın sesi kesılmiyer bunın sesi kesılmiyer ortıye atér tendıre atér ati tendıre soux tendırler var atér tendıre diyér beki sesı kesıle baxé ses gine gelé radyodan ses gelér diyi getırélle bi daha seyid 'eliye onın babasının adi seyid 'elidi ax sakkeleṛı bêleyidi menım babamın da sakkelleṛi bêleyidi bax bi bêle hiş bişe bulammazdıla ha bi bêle yeşşıl sabun babam bıraxardi bi tene bezın içıne bıraxardı cibıne ıbrıxleri bêle şedi tenkeydi ıbrıxleri onnan abdes alardıla sabun bêle bêle yapardı aha burası beyazlana o sabunı bax walla görmişem bax elın sabunlaya sakkelını yıxaya gine bıraxardi cibıne yo êle bıldığın sabun gine bıraxerdı cibıne sabunnan sakkeleṛımı yıxıyam yoxidi ki ha bi bêle sabunı altın bilérdıle ha be bılmérdıle yoxidi neynen alacax dere kenarına o qadde qabları aparmişıx quyılardan su aparmişıx eve onnarı

elbıseleı dere kenarında yıxamérdıx evde yıxérdıx yapérdıx suya çekérdıx durérdıx temmız yapérdıx bız ôle görmişıx yani gidédıx pereh getırérdıx yıxıyérdıx o qadde gidérdıx denız kenarına qayınımnen gidér pareh getırérdıx yeşil sabunna yıxıyérdıx denızlerın kenarında olér gün ola bêle palaslar ola cecim ola ne olsa onnarnan yıxérdıx he onnarnen yıxérdıle sabun mabun yoxtı sabun ıncax bêle ısladérıx bêle torbalarnan şeynen haybeler varidi haybe demezdı xurcın diyerdıle xurcın he cecım toxırdile xurcın edérdıle he onnari êle görmişıx yani he her bişe doldır terih diyerdıle terih diyerdıle terih diyerdıle o terıhler de ayridi böyih olérdile atérdile eşehlerın üstıne su atérdıle ehmeh bıraxérdıle ôle palaylarda küçiyi atérdi arxasıne yani çinine o büyigi de atérdi eşeyin üstine diyédıle çin çinim ağırér indi deyişi indi êle diyélle ona diyerıx çin menım eyağım ağırérdi dedi senın eyağın niye ağırér dedım topuğım ağrér bax buraya topıx bilmiyem wala sız diyésız topıx he biz diyérıx çin indi bazı insanlar diyér çine çini ye diyér omız çinım ağırér belım ağırér küreyım ağırér küreh nedı küreh bax bunladı ha bunlara diyédı küreh diyédi bu kürehlerım ağırér aha bax kürax menım küreyim menım küreyim ağırér wallah babam béledı gösgim diyerdı gösgi ayrıdı o küreh küreh bax bunnar küreh qabırga demezdıle küreh diyerdıle walla şimdi diyérle bax qabırgası var diyélle qabırgası var he eskiden diyédi küreh herıf düşit küreyi qırılıt küreh yani düşit wallah meṇım bacım da êle xoş bılér ama buları sız bularsız mêım ablam he xoş qonışar o mêım büyikimdı o mêım büyigimdı o mêım kibın deyil parasını altın bêyle burdan buraya doldırar diye ana sen ne diyisen bu atınnarı ver yenı gêlıne bacısının en büyikleridi men vermem wallah vermirem burdan buraya dolıt dolıt inanmisız yox êle çoxtan ölıt ôle qari özıne paralar üş aylığın paraları alıt özı alıt oğlı alıt wallah aha bêle burdan hele bêle bağlar bêle bağlar diyé ana senı çocıxlaṛ bi gün öldıréler bılezixleı de alalar ver gêlıne yox men vermerem yo vermez vermez özı de bu qada var mêım qardaşım da wallah inan ki mennen de daha qısaydi he ama yerı xoşidi allahın reḥmetıne gitti he walla biriktiré yani topler demez birihtiré birihtirmé nedı disen hiş annamaz he topliyıt almak içın vercaıx ölende veracaıx men êle diyérım da diyi diyim topla deme niye yığér he men hepsi anamnan onnan bunnan duymişem biz bağlarda bağlarda otırardıx yani gidérdıx özımıze öynérdıx he şey de babam êle zikir verérdi êle zikir verérdı ax sakkelleri bêle baxardıx qaçardıx hii êle bağırardı êle bağırardı he onnardan qorxardıx eski zaman qurban emi rehmetıx o zaman qur'annar yoxidi ki hayâlesalâh

hayâleselâh alah ekber qatqamet salâ munnari diyérdı diyérdıle işte qabıl etmezdi biz zaman daha qurannardan ezan sôlemedı demedı ezan dedıle sen bılmisen heyalâ salâ qatqamatı salâ he bılmérdıle şimdının ezannarı deyişihtı be o zaman ne oxımax ne çalış ne bişe bızim vaxtımız ıncıx yâdım aklıma gelé bêle samannıx kibin bi yer vardi orda giderdıla oxıla oxıl oraydi ha êle samannıx kibi bi yeridi ha he samannıx kimın bi yerdi gidérdıle orda oxıyérdıle yemın edım 'ayni samanıx bêle uzınsa yanı uzunsa yanı uzundı o qadde de geniş va gidédıle orda oxıyérdıle menı anam ne qada dedı git men gitmedım bi tene de ôretmen varidi diyérdıle keçel ôretmen dedıle senı istér yanına istér dedım öldırse de men gitmiyecem şeye gitmedım okıla gitmedım gülli xalagil bu yanda otırér nabı semedın yerlerı ordadı çekıldıle yuxarıya yuxarda indi okıl mokıl xoşti walla daha xoştı yo hiş bişe oxımadım ne qur'an oxudıx ne oxıl oxudıx êle lâl qaldıx kör qaldıx ha indi hiş bişe bılmerıx ki wala gendi gendi yaşımı bılmiyem şimdi deseler de axlıma gidé da bılmiyem yani ha he bunnar oxısadıla

Metin Numarası	**13**
Anlatan	İsmail AKBAŞ
Yaşı	79
Derleme Yeri	Van- Merkez - Kıratlı Köyü
Eğitim Durumu	Okuryazar değil
Konu	Göç hikâyeleri- Halk hikâyeleri - Âşıklar - Anılar

ismayil akbaş evet küresiniler benım babamın sûlediyine göre benım babam dedi bizım toplantı toplantıdıla onlar toplantı bêle toplantıdılar yani şimdi bizım babalarımız türkmenistannan gelmedır türkmenistannan gelmedile orda yestikân köyi vardır iranda yestikân köyinde dedemiz koro ağasiymiş koro ağasi dedemız orda bi qala yapmiş babam dedi qala ta geldi bene yerişti onın oğlı murat beydır murat beyin oğlı maḥmud sultan beydır maḥmud sultan bey dinle ben sene söyliyim şimdi geli maḥmud sultan orda büyigimiş tabi büyig olduğı anda padi̯şahın orda şeyini i̯yi qawıranini vurérdiler qawıran yanı iran iranın şeyını vurélle biliyor mısın parasini keséle indi parayi vurélle şah gelé oreye o muazzam parayi götırdi sızın bu milletızden bir şey ne diyisız o çiçehlere bêle bi batman göz çıxattacam böyühlerden böyühlerden bi batman göz çıxattacam niye menım malım burda gitti orda tutélle bunların hepsını toplélle ben orda saydım şey sordum orda bizım bi tene

'emcezedemız var 'emcezedemız vardi o bene dedi mıḥemmed nebi dedi men dedım burda bizım ne qada adamımız vaṛ atmiş beş tene atmiş dôt tene yeri sôledi yanı şehır köy dedi bu qada var demeh yani biz burda ne qade bi milletvekili çıxattıx şeyımız var ḥisâb ėttım oyımız vardır orda bunın dört beş qatı gene war iranda mıḥemmed o mıxemmed nebi dedi babam bi kere onı getırdile bunnarın hepsinın gözini çıxattıla böyihlerın annadın benım dedemi de sevérdile o göz çıxaran çıxarmadı burasını kestile getirille padịşahın önınnen geçirélle annatabiliyem padịşahın öninnen geçirille bunın gözlerini buralarını kesir burayi burayi kesir qan tökilir tabi getırér padịşahın öninnen geçsın yanı bunın da gözını çıxardıx diyér git kimseye sôleme bax padịşah beni derḥal 'idam eder bu geli evında otıri geli evında otıri dışarı̣ye da çıxmi o diyerlerının hepsini gözını keséllе diyéllе bilmem yusıf gözi çıxarmiş fılan bullar hep yalan malandır benım babam qadar akıllı adam men görmedım buralarda annadın onnan sora bu kere gelille bi tene şey ḥace gidi ḥelife gidé ḥace orda nur mıxemmed ismında ḥacda bir senede anca gidérdile gelérdile yayan gidélle tabi gelé ordan eşı̣ya getirér diyér gelın bunın eşı̣yasını açax millete dağıtax xelfe diyor gelın eşı̣yayi böyihlere ben sevget getırmişem ki maḫmud sultan gelmese ben bu eşı̣yayı aşmam annadın maḫmud sultan gidélle getırille gözını çıxarmişler böyihlerin hepsi annadın bunın da gözini çıxarmişle gidélle tutélle bunın qolınnan getırélle getırille oraya getırdığı zaman o eşı̣yayı dağıtanda bi tene bizım eskiden ıxbarcımız wardır eskiden ıxbarcı bizım milletten wardi 'eyni o köye de zatan o köyi de quran benım babamgildır biri orda köyımız war biri de saqmalık bizım köyımızdı burda o da bizım köyımızdi qardaşıma söyliyim bu kere o adam baxér ya maḫmud sultan alttan baxér diyé ben tamam ben ixbar versem onı 'idam edeṛler tabi insannar bılir ne oldığını orda bilende bu qahé gelé diyérle ya bu herıf seni ixbar etti seni şimdi 'idam edecaxla 'idam edecaxla bu qaxér ordan geceynen üş tene oğlını bir qızini bi xanımını her şeyını buraxér yestıkâna yestikân zaten yaxındı türkêye yaxındı gelé satmanısa satmanısa geléṛ satmanıse gelır gelmez satmanıste diyérle bi tene ağa geldi bureye türk ḥükımetıne bildırélle o zaman doqsan ikiymiş neyimiş orada nerde otırmışse onın atının arpasi olarax o köy ona neqledın yani istıkân edın verın verdi babam dérdi geldi çıxti benım elıme mamud sultan burda qalé gelér burda qalér qaldıxtan sora burda ölér oğlannarı diyér biz ne edeceıx oğlannaṛının bırının ismi remxandır remhan beg bırının de ismi şeydır zeynaldır biri de şeydır memmettır

memmet diyér tabi burda bizım adamlarımız war tabi onnarın babalari zeynal da fılan kes onnarın babasidır qardaşıma söylim bu kere alélle analarını bacilerını gidélle irana bi daha gidélle satmanıse o tapunı de götırélle gidélle babamız dedemız burda ölir mamud sultan bax bu şeyde satmanısta onnan sora tabi burda köyi warmış gidé gelé fılan onnar gidıp gelille sora o bi onnara encımen diyerdıle encımennen padı̱şah tarafı döyişér encımennen padı̱şah tarafi döyiştığı zaman qardaşıma söylim orda encımennen ḥükimet terefi birbirını vurérdi annadın bizım dedemız o kerı̱mxan orda elı bele verér yazdır tabi bu milletın içında gezir bi terefte vurélle birbirlerını qemeynen qılıçnen bılmem ne qardaşıma süylim bi tenesi diyér bu 'eyni o ıxbarcı adamlardan diyé ıxbarcılarımız diyi bax bu döyişi çıxaran bu adamdır bu büyihtır bu köyde ama diyi döyişi çıxardan budır qardaşıma söylim bu kere o bi tene kure kure aşıret vardır aşırete diyem da kure kure gelé arxedan buna bi qılış vurér qolına qol duşé yanına bu de qemeyi çeké belınnen até buna buni iki topuğını kesir eyaxlarını kesende o da öldi diyé bu da öldi ikisi de öldıle onnan sora remxan beg geldi tabi onın oğlı gine büyihti bu gidé bılmem qaladen ne getıri terxannıx kâğıdi padı̱şahtan padı̱şah döyişér padı̱şah bi devletnen iran padı̱şahi kerımxan o i̱ki qolını kesen gidé atını miné gidé süre qalada döyişélle tabi başqa devletnen gidé ordan iki tene kelle getıré até padı̱şahın başına padı̱şah diyér bu nedır bu kimdır diyêlle sen bunın babasının gözını çıxadérdın gitti oreye babasi öldi onın oğlı ge diyi bennen ne istisen sene verım diyi men sennen hiş bişe de istemiyem ixtiyacım yoxtır ben zengin bir adamım yox diyér menım milletıme terxannıx kâğıdi verecaxsın terxannıx yani burda yer içer otırar qaxa ḥükımete vergi vermiyacax o terxannıx kâğıdi o kâğıt ta diyi babam diyi geldi benım elıme bax sene diyim dimex o mamudu şeyi o da öldi o dedığım adam onnan sore remxan bey geldi onın yerıne remxan beyden sore bizım milletımızde eḥmed wardı eḥmed de mamudnan qardaştı burda doxtor war wanda onnarın babalarıdır o eḥmed onnarın böyigi remxan beyden sora o büyig oldi mıxemmed nebi o da mıbâreh veliyullahidi cenabı allahın temmız bi adamidi qardaşıma söylim babam diyé yi̱ği̱tlıx geşti benım elıme men çocıxtım mene diyé bi işımız oldi bi tarla marla meselesında türkler geldığı zaman diyér oreya türkê ḥükımeti geldığı zaman bize böyihlıx yapérdi gelmedığı zaman 'acemın içında qalérdıx qardaşıma söylim diyérdi türkle̱r geldığı zaman biz orda olérdıx qıral gelédile bizım orda valid yaxındır bize bizım türkê geldığı zeman aha biz olérdıx

qıral babam diyér seferbeylıxte bize bêle bi kâğıda bi şeyler vardır o çehmece gibi bi şeydır bêle qutıli he sandıx demmır onı bıraxmişti bi kiram wardi o kiramın altına diyi o şeyi qolağasi yaptığı duvar iki üş adam bêle otıraydi o duvarda yėmek yiyeydi onın pencerelerında qolağasi yaptırmişti qardaşıma söylim diyirdi o orda onın kiremın altında ėrmeniler buğda türk ḥükimeti burda sürdi ya bin doqız yız on sekizde xatırlisız da tarihi bılisız on sekizde sürende diyi geldile oreye geldile ėrmeniler girdile içeriye girende diyi bizım böyihlerımız wardi tajdin ağa bilmem ismayil ağa bilmem ne bunnarın önını kestile bunnarın 'aşiratının önini kestile ėrmenilerın ėrmenilerın önini kestıle ėrmenilerın önini kesende sız belke gitmişsız qotır deresını de kestıle kestıle ilaç geçi qarı çocıx onı verdile mermının qarşına fedayi burda türk ḥükümetiynen döyişérdi bizım türk ḥükımetiynen bizımkiler gelende türklernen bereber döyişélle ḥetta benım onı da söyliyim babam diyér menım bi tene erxadaşım varidi bereber gittıx ḥerbe gittıx diyi benı anam bıraxmadi silaḥımi saḥladım maḥmut ismında yani beş altı adam ona ėdemmezdi o gitti şehid oldi o zaman diyér bizım ordan on yedi tene bey uruslar vurdu bi yande türklerdi bi yande uruslardı diyi biz türklernen döyişérdıx uruslarnan onnara yardım ediyıx be türkıx yardım etmiyecax milletımıze qardaşıma söylim diyi o anda bir günde on yedi tene bey vurıldi bizden yani böyig adamlaṛ sayılı adamlar mamud da orda vurıldi diyi annadın aha diyi ėrmenıler bizım qarşıdan geldile geldi wanı zebt ėtti bax qarıştıreyim ben bunı iyi deyil baştan söyliyax diyér bu şe oldi ėrmeniler geldi o dedile ya burda bunnar türkler kesti bunnarın önını ėrmeniler bılirdile wannan bizi tanıyérdile hepi ėrmenile wan ėrmenileṛi bizi tanirdi dedi ya bunı tajo yapti tajdin ağa yapti diyi bizde ėrmeniynen annaşmamız varidi dedıx bax bize qarışman biz size qarışmarıx o kût diyér köyler yox diyi geldile girdile bizım köye para aradıla para aradıla onnar da bizım köyi vurmadıla tajdin kesti ya önını onnarın 'aşıretını vurdıla geldi onnari ėrmeni buldi aldi götırdi gitti o terefe şeyin 'askerını sen söyle ismayil ağanın 'askerını bêle vurdi götırdi o terefe vurdi götırdi o terefe 'aşırettı ne ėdebilé döyişecax aha onnan soṛa geldile o parayi arıyende o şeyi çıxardıle geldıle diyi men de istambula gitmiştım istambulda babam çox qalmişti padịşahların fotraflari waṛịdi o fotraflarnan berebar bizım tapilarımızi o terxannıx kâğıdını hepsını tendıre soṛa bizım abé geldi gitti burda şeyi çıxada annadın qeydi sabah sen buni niye çıxadisen bizım şeyi veraset çoxtı bıze yerişmez ne yerışecex ordan bırax gitsın dedi bu

satmanısta şedeyidi gülpınardaydi qeyitler qardaşıma söylim babam dedi ėrmeni geşti geçer geşmez diyi men hemen evı aldım diyi geşti o terefe küresinni köylerını hepsını bu kere vurdıla êle herkes bêle otırmişti onı orda vurdı bunı burda vurdi teh bizım köyi vurmadi küresınilerden sılavi bêle vurdi dağıttı seremeriyi vurdı onnan bılmem şoriyi vurdi bılmem nėreyi vurdi vurdi vurdi ėrmeni vurdi bıliyu mısın diyi bunnar türktıle bir de tajo bunnarın böyigidi geldi bizım 'eşıretımızın önını kesti qator deresınnen yınende annadın diyi baba diyi ben ordan yükledım geldım diyi ben silahım yox bız ismayil ağaya 'eskerıx sözde 'esker olmişıx diyi geldım orda qoyinımız çoxti yız teneye yaxın qoyinımız war diyi menım qardaşım rıza vardı rızaya dedım sen bu çolıx çocıği götü git men qoyınnarı gidım getirim iki tene kürt vardi geldiler mennen bereber orda onnar silahli qoyınneri bennen paylaştıla iyilerini gendılerine göttıle kötıleri bene verdıle bende silah yox ben yalnızam annadın ben bunnarnan çıngır çıxarsam ben qoyın götırecem ona da qabullandım diyi geldım eve iki tene de adam tuttıla vermedıle men qoyinı ancax getırdım diyi bız geldıx çıxtıx serayın o görsemıne çıxende baxtıx asker gelér türk askeri gelér bi subay önde gelé adı cevdet paşa diyi geldi diyi bize baxtı êle gelérıx dedi sız kimsınız ne mezhepsız nėreye gidérsız dedıx şafi'i mezhebiyıx mısılmanıx dedi neriye gidisız biz gidiyıx wana gidın gidın gidın oğlım dedi gidın gidın gidın gidın wan boştur wanda kimse yoxtur diyi 'esker yayadi o atnan gelérdi ėrmenının arxasıca annadın bin doqız üz on sekizde on sekız bılirsız da wanın qurtılişi qaşta sız bılirsiz aha diyi be o on sekkizden ḥesab ėt dörṭ beş gün sora bu qada 'esker gelmiş oriye özaḷp bılmem iki gün sora onnan sora serayın o tepede geldi önimıze diyi biz geştıx geldıx men geldım diyérdi wana geldım geldım şaxbağınnan wanı bılesın burda diyi ben qaldım orada arqadaşlarım gitti alaköye hiş köy aramérle buğdadan başqa bişe yox yemehten başqa bişe yox kimse yox geldım orda diyi ben qaldım yannız ben qaldım onnar gittile alaköye ben gitmedım bi ḥüsengülı vardı diyi onı aldım götırdım sabahın wana gittım wana baxtım bi tabur 'esker wanı beklir dükkânları beklir kimse yoxtır ha diyesen bi fert war yoxtır hiş kimde annadın diyi ben gittım wana gittım wanda geziyem qaxıveler açıx bardax dabax semâvar hepsi war git çay hiç kimse yox evler açıx hiş kimse yox annadın diyér ben wanda 'eskerle beni gördile hışt gel gel gel dedile gelédi anqaraya eskiden neydi anqara göreve göreve anqaraya gidésın dedım ya mıxacirem yeni gelmişem bizım ne işimız war dedi 'eskerden başqa kimse yoxti ne qade

dükkânnar varıdi dükkânnâr warıdi mühırliy̰dıle annadın qapaliydile qeh̰ıveler açığidi evler açığidi her teref açığidi diyi ben geldım şahbağında qaldım qaldım orada daha gitmedım bi terefe qaldım orda qaldım diyi bi üş sene orda burda 'eli çavış wardi reḥmettıx zornan benım babami getırdi yoxsa aşağda wana gideydi yani wannan buraya getırdi sora ḥükımet dedi gelın gendınize dükkân yapın bılmem ne ėdin hep tapılama yapsan onnan sora bizım millet toplandi geldi geldi geldi geldi qaçannar hep geldi da ėrmeni gitti ėrmeni gittikten sora millet geldi şėnlendi diyi ben orda şe aştım qassab dükkâni aştım 'eskerıyenın etını verérdım bılmem neyi yapérdım babam diyi ben orda çox qaldım şahbağında qaldım eşref zornen geldi beni getirdi bureye qardaşıma söylim isterse sız ne qeder sôlersez oni söylim onnan sora diyi geldıx qaldıx geldıx burada qaldıx bi kere bize xatın evladı dedıler küresınilere xatın evladi xatın evladi bize erâzi verdile bu millette tuttı bize ne dese beyenisın dediler bunnar 'acemdır 'inata gitti biznen gelen kür̰tler vardi irannan urusyadan gelen kûtler vardi he burukiler hepsını söylim sene onnan soyne şeler 'ecemler vardi bi tenesıne torpax vermedi ḥükımet teh xatın evladına verdi bize erâzi verdi bax géme verdi alaköye verdi wana verdi bizım bu köye verdi zeranıse verdi sareye verdi qaregündıze verdi onnan so qasımoğlına verdi bilmem artıx bu köylerın ne qadder küresinni hepsine xatın evladi diye bize erâzi verdi onlara da verseydi 'ecemlere de verse kür̰tlere verseydi ḥükımet biz ḥükımeti anlaşıldi an̰ladın ne diyim onnarnen gelenekler çox iyidı düyinnerı çox güzel yapéller peğemberımız selalâhıveselem ḥereketını yapar onnar şimdi küresınnilerde af buyrun hâşâ pislıx yoxtır başqalarında vardır ḥayınnıx yoxtır başqalarında vardır sene bi merḥeba dedi merḥeba merḥebadır sene mani söylim istersen mani mani ne diyecem eskiden aşıxlar̰ımız varidi bu türkileri sôlerdi saznan söy̰lérdi düyin o böyihler akılli insannar böyih adamlar bêle otırmiş ollar diyérdıle aşıx qaxardi diyérdi bi ḥikâye sôlerdi emrahı sôle emrahi sôle hangi emrah he sen emrahi bılisen summanıden sôle diyér keremden sôle aşıx şenlih aşıx kerem istisız hepsını söy̰liyem sene tıxandım ben sene onın gelırını sôlerem biz bêle gelmişıx gitmişıx şimdi olların düginneri bilu misin ne oli düginnerinde gidelle eskiden babam he toy diyerdıle toy diyerdıle ollar düyinnere toy diyerdile diyi toyde qarilernen ėrkehle ayri olırdıle gülecem burda ama demiyecem dör̰t tene genC gidé gidé qarıların içerısına toy gidéle qarıların içına daha geştıle gidélle girélle geşle düyine ıxtıyârların xeberleri olér i̱ki üş tene ıxtıyâr gidér ıxtıyâr gidé bunnarı döyele

tabi düyin içerısında bullara verélle zopanı başıne bi tene kürsi varıdi eskiden kürsi bıli mısın nedı kürsi tendır evlerı vayidi sen tendır evi işitmemişsen bêle tendır evıne dörṯ eyax bıraxırdıle üstıne onın bêle büyih çul atardıla bunnan böyih yapardıla evlerde olırdı bêle orda otırırdıla qışın orda onın otırmağı çox güzel sıcax olır çox güzel olér biri giré kürsının altına o üçinin de qapı şey ėttıle bu toycile hep qaçélle gidélle toy de dağılé gidé bu yalnız qalér orda o kürsıni alé belıne diye ben gelmedım bureye menı remxanın oğlı memet getti gendine sôli herkes sopayı yiyıt qaçıt o da gendısıne tur até orda diyé ben gelmezdım menı remxanın oğlı mıxemmed getti bêle şelere gelmezdım o kürsını alıt belıne bêle gezé yanı akıl başında deyil ha sen dinle men sene sôlım aşıx türküsi bi tene saz getırın bene saz getır xaste qasım xaste qasım xeste qasım hikâyesi gereki hepsi hikâyesını diyim sene o bitmez ya bi tene annadım şimdi xeste qasım çifçiyimiş çifçiyimiş gidi tarlada çif sürér çif sürér o zaman tabi imkânnarı azıcıx varımiş biraz acıyé acıyanda baxér gözlerının qarşısında bi ehmeh gidé yerışé ehmeye baxé bêle bi ehmeh arpe ehmeyi baxé ısıcax yahu bu ısıcax ehmeyi kim getırdi bureye kim getırdi bureye neyse qardaşıme söyliyim bu alé ehmeyi yėr üş nisfini yėr birını bıraxér işte yanı dörte üçını yėr biri qalir geli eve orda ehmeyi bıraxér çeketının arasıne gine çite devam edir o tereften bi tene avci geléṛ ismı exımmeddır gelér diyér çifçi ehmeyın yoxtır diyi men bi ehmeh buldım burda allah verdi git o ehmeyi al sen ye o da gidé onı yėr o gidér evında xesteler bu gelér burde hestelér evında xesteler xeste qasım iki birbirıne gelélle söylélle söylélle o arxadaşi de bu uyanér bu gidér onın üzerıne o qadda güzel sôli yeddi gün sôli baxé bu biraz toplanmiş exmed avci exmed biraz toplanmiş ya diyi ehmeyin üş nisfini ben yemişem birını sen yemişsen sen nerden bennen iyisen xeste qasım gine başlér allahın emıri dört 'ilım bilér 'ilımi çox bilér başléṛ orda şeriyet yapmaya yani ḥâkimler nasıl ḥâkimler gibi şey edille şimdiki bu ḥâkimler millete işlerını yapér iki adamın davasi olsa gidé onın yanında hal olér bu 'alımler diyélle biz ać qaldıx gidélle diyélle padı̣şaha şikâyet edille diyélle bu adam bizım ehmeyimizi elımızden aldi bu ne oxımiş ne bişe bilér bunı bi getırın baṇa bu niye bêle olér buni şikâyet edille padi̇şah da gönderi üş dôt tene 'asker diyi onı getırın bana 'idam ėdecem gidélle bunı evında alanda bu bilér beni götırélle öldırmağa bunın çolıx çocığı qızları yetkin qızları varımiş xanımı manımı çıxér dama ağlélle tabi diyé xınelidır eyaxlari elleri gümiş kemer sıxar ince belleri yas tuttı vatan diyen dilleri ben giderem yada qaldı

keklihler anası tutılmış fera keklihler fera nedi fera kehlih yavrısıdı kehliyin yavrısıdı fera kehlihler qırteşe qırteşe damdan yinélle herde olı sağa sola dönélle safsala ataş alıp yanarla ben gidirem yada keklihler anası tutılmış fera keklihler dur hele xatırıma gelsın qasım diyi he malum oldı gitmeğım bellı deyil ġayıtmağım gelmeğım malum oldi gitmeğım belli deyil ġayıtmağım gelmağım qasım der xeste qasım ya durmışsız yâdımdan çıxir yâdımdan geşmez geli yâdıma xatırıma geli qasım der malum oldi gitmağım belli deyil qayıtmağım gelmeğım seylyaxıplar sôlesınle ölmağım ben giderem yada qaldı keklihler anası tutılmış fera keklihler xeste qasım kime qılsın dadını canı çıxsın gendi çehsın odını ey bi yiyit ki yaman etse yâdını ben giderem yada keklihler anası tutılmış bala keklihler qasımi getırélle tabi ollar ağlélle yinélle damdan diyi beni 'idam edecaxla götirélle padi̯şahın yanına padi̯şah on dör̯t tene 'alım yanı ḥâkim ordayimişle gidélle ḥâkime ḥâkim bullardan sore diyi sen peki kimden emır almişsen sene kim emır verdi sen bu işleri yapıyörsın diyi bullar beni dava etmişler diyi bunnar benım cevabımi versınner baxım dedi sen sôle ne soracaxsan diyi sor diyir diyir ben sorım onnar bene cevab versın diyér bi mecliste on dört alma ėyleşmiş onnarın bi taxtaxub qıralı var ceset birdır gerden üştır on dört serı war bunnarın burda bi tutarı var annıyebılisen seysen min ḥeywan seysen min seyit ceminde yazılı seysen min şeyid beş bağları var qasım bu sözleri yığdı verdi tamama yığılsın çarşı gelsın salama ne şa'ir başarır ne de 'ulama bulların bilenın çoxileri var on dör̯t on iki yarpax diyér sora ısmini sôlir ha xeste qasım on iki yaprax söylir onnan sora ismını söylir diger aşıxlar dört diyélle ya üş diyélle bu on iki ya̯prax diyér bizım evde bant vardı bi tene o mıxemmed sôlemiş çox güzel de söy̯lemiş yani bulları da sôlemişti sene sôlim daha başqa ne sôlim ha dur hele wanı söylim sene he wanı söyliyecem şimdi wanda bi tene güzel rıza varımiş rıza güzel o qadde güzelimiş ki rüyada allah ta'âlâ bi tene güzel göstermiş tabi bayan onnan güzel o da bayannan güzel allah ta'âlâ gösteré ollara bılmim artıx ollar nasıl görélle sevêlle bibirını bu qaxér gidér qayseriye qayserıden gidér o üş tene de arxadaş bulér gendisine qayserıden gelende gelé wanda yėlkânli gemiler varımiş bizım denızde annadın yėlkân bunnar sora geléller minérle o zamanın imkâni işte gemıde de gemi yükini alé bullarda gendılerını gelé zornan atérle şeyin üzerıne yėl rızgâr yox bişe yoh çekemirle baxérle gemi batér diyile bu adamlar sonda gelenner atax denıze diyile tutax atax denıze tutélle baxélle bi tenesi üzi qapalıdır bi de keldır iki tene de

başqadır diyérler tutax atax denıze tutélle bunnarı atalar denıze o üzini qapanan diyi ya durın ben bi allaha yalvarım cenabı allah rızgâr versın bize diyi su üzünde ġark olıridi gemimız tuti gibi olmış dilımız sen esmesen bız qırılırıx xâmmımız bax bax eski lisana bax bax wanın eski lisanı bız qırılırıx xâmmımız esér göynım bâdı murâdı esér yanı cenabı allah rızgâr ver bâdı murâd diyi barı xudâm yetır menım emımi getır şâdlığımi götır gâmımi bir yaradan yürıtmedın gemimi esér göynım bâdı murâd esér bax wanındır türkileri ha war çox war dur hele durın munı bitırım onnan sora êle munı çox diyecem zatan güzel rızanın çox manisi war sıze sôliyecem esér göynım bâdı murâd esér diyi men severem erenneri selveri elın insın qabağıce qamberi yėl essın men ahttan dönmérım esér gel buraye sana diyecem göynım bâdı murâdı esér 'eyni bax onnan sora diyér şeyi sôliyem wanlıyi sôliyem senı wanı sôlirem wanlı güzel rıza diyér açılın diyér açılıttı wan dağlarının çiçeyi ben severem erenneri gelsın xızır niceyi girdâptadı bu wanlının göçeyi girdap nedı duzax duzax girdaptadı bu wanlının göçeyi eser göynım bâdı êle rızgâr gelé cenabı allah ta'âlâ veré rızgârı bunnara diyi qayserıden çıxtıx üçımız esas bunı başta dedım and içerem yoxtı bizım suçımız exmed memmed geçer ġayrı neşemız esér göynım bâdı murâd esér sora diyélle yaw rızgâr gelé ya diyille bu tekin adam deyil yerişélle munı yaxalélle yaw sen kimsen üzini aç açélle baxélle êle bıl güneş şeyin altınnan çıxti o qadde güzeldı yawu emin kimdi diyi emin de belediye başqanıdı şımdi bu geli wana geli wannan dönir bi gidér şeye aşıxların pîri var êledı xeste qasım dedi men gidecem onın yanına gidér yolda bi tene bi vilâyete ras gelir o vilâyette babayidiyâr diye bi aşıx var munın qıx tene şeyirdi var gidér onın yanına bılmir daha gidér onın yanına üş dȯ̱rt tene bullarıdı bullari de aparıp götırélle olların yanına götırende babayidiyâr diyér ya sen kimın izın aldın sen sazı almışsen elıne diyi ben burda varken diyir niye noldi diyi kimse gelip burda mene xereç vermeden geçemmez diyi peki padi̱şah büyiginiz gelsın bureye gidiler bunın oreye diyile sen de sôle men de sôleyım bunın üş tene arxadaşi geçér bunın yanına babayidiyârın yanına bu teh qalér tabi bunı çıplax edélle elbisesin alille bunı aparélle burda diyi sȯ̂yle babayidiyâr söylir bi i̱ki tene söylir diyi sızden de neyi taşisız bılmem oxımamışsan bêle bişeler söylir bu hiş bişe söylemir sıra geli buna sıra gelende bu diyé bu kere diyé mansır tekin serım qoydım arıya naşı tebib melhem eyledı yarıye bir tenhada meyit düşse arıye mal nasıl̤ olır sene demeh gerek diyi bizden selâm olsın duran ustaya beyit beytullaha ne demeh gerek aştım

dört kitabı ismıni oxıdım allahın emrıni demeh gerek güzel ırza deryalara dalanda üzi rengin saralıban solanda ezrayil i̯ki göz öyinde duranda onda dil bağladı ne demeh gerek bu da diyi sen sôle sôle diyi arpalar biçilende sene cevap verecağam bu çıxér dışariye diyi bene bi ibrıx verın ben gidım suyin başıne alille diyille way babayidiyâ qaşti gitti diyi hâlâ gidir orda oradaki adamlarına o qaddar para mara verille diyir yox men istemiyem bunın arxadaşlari de çıxé gidé gittıxten sora diyille orda bi tene şaxa başqa demehki erdişe deyil gülpınarda bizımkılerde bi tene sıleman var onın bacısi vardi şah xatun xanım dunya güzelidır o da aşıxtır diyi bi tenesi de ona aşıx olmiş demeh güzel rızaya aşıx olmiş diyi herkes onın göynındekini bulsa ona gidecex bullar qaçélle diyélle biz gidax onı bulax exmed memmed gėcelığidır neyse gidélle gidélle ayşe xatun xanımın yanına şah xatun xanım da getıré bi cevız bıraxé qırx tene mendilın içerısıne büké diyi götırın bunın içındekini bulsınnnar bulan adam kimse o benı alacax götırélle ordaki kel xıdır aşmasın buni yâr da bize gönderdi qı̯rx mendil içında bir ġoz açélle baxélle bi cevız ya diyélle diyi êlese gelsın bu de qaxe gendısıne şüve verér diyi bu qıx basamahtır binasına çıxacax gidér o binanın qapının arxa terefında el o ki çıxtığı zaman qapını aştığı zaman bunı göri güli akıl başından gidir geçende tığılene tığılene düşé gidé aşaği diyé tutın bunnarı qatın içeri bunnar terbiyesızdı bêle diyi men gördığım bêledır götırélle bunı atérle ḥepse bunı atélle bulların üçini de attırélle ḥepse ordan güzel rıza qaxér gidér dihme daşa diyi gitmesem şeyın yanına olmaz xeste qasımın yanıne o aşıxların pîrine gidér oreye baxér gidé dihme daşta bi adam çît ėdér görér çît ėdér neyse selâmın aleykim aleykimeselâm diyi qardaşım bura dihme daştır diyi evet bura dihme daştır diyi men geldım bi adamı sorım sen tanısan diyi sôle baxım kimdı diyi xeste qasım diyi tanı menem bil menem ne dedım tanı menem bil menem bizım lisanımızla tanı menem yanı bil menem o da diyi beki tanımadım tanımérım bilmérım neyse bu çîti bitıri bunnan bereber baxélle ökızlerın boynına alélle gidélle eve diyi hani xeste qasım nėrde diyi ge ge içeriye gidax gidélle içeriye sensen hıı diyi sen ustasan demeh tanı menem bil menem neyse yérle içélle diyér sôle baxam üce dağ başında çem var duman var xeste qasım diyér sen bildın burda gönül hürem var özin geldın yoxsa nişan veren var sôle baxım ne mekannan gelmişsen o da diyé men de iştım erennerın men de iştım erennerın pâyınnen usta tanır şeyirdının neyinnen 'ecem ülkesi deyil wanın qanlı köyinnen qanli köyi nedır araba köyi qanlı köydır araba he wanın qanlı

köyinnen ordan burıye senı duyıp gelmişem yatmişidim pîrim geldi üstime yazdı ismin verdi benım destime ırza diyer bel bağladım dostıma wannan burıye seni diyip gelmişem arxadaş biz wanliyıx wanlı gelsınner sôlesınle baxım bi tene qanlı çıxsın bi tene wanlı wannan burıye seni diyip gelmişem ne ki ordan dönér orda ders alér tabi bu onın yanında epey qaldıxtan sora gelér şax xatunın yanına gelér şah xatun xanımi bulér bulér şah xatun xanıma diyélle bi tene aşıx geldi béle béledır diyi êlese o benım xallarımi biler qardaşına qardaşı de yeddi sene çalışmişti erzax toplamiş bişe almişti gendisıne bi taxt almişti o da demişti qardaş bax benım bu xallarımi görisen bi tene bu xallarımı bi tene senın bu taxtınnan değişmem sahabın yanında ha 'eyni anda o gelé oraya bu bêle şah xatun xanım da gelé tabi oraya diyér qardaşı da ordayimiş orda söylir diyi bi xalın yağçıdı bi xalın yaman bi xalın göynıme salıttı gümân bi xalı vermerem taxtı sılemana diyende sıleman ha benım taxtımdan üstın tutisen darılér qaçér gidér çoxtı yâdımdan geçmiş bunnar xal he o benleri işte bu şeyın hikâyesıdi babam sôlerdı bulları hepsi sôlerdıle böyihlerden dinlemişıx hep behramşa da behramşa da şey diyir behramşa da rüyada görér gidir bilér bu tereftedır behramşah bu tereflıdır gelidır bilmem nerelidır çoxtanki meseledır bu qaxé gidir gidér qız da ordan görér gelér qız da yıxardadır ėrkeyin babasi bir tabur 'esker alér yanına gelér behramşah gidér şeyde yatér işçilerin yanında yatér yatanda atını da bıraxé oreye çeşmenın başında bu qız da gelér görér munnarı gelér baxér behramşah daha o yetmér gelér onın yanında otıréṛ gelé üş tene türki söylir yazér kağıda bıraxér onın cibine diyi xan içında yatan bixaber oğlan bir nişana verdım men de giderem sene verdım yârım bu arzıhali ataş almiş yana yana giderem yerişsex yökerem yaşımnan alı qareler giyerem behlerem yolı sene verdım bu arzıhali başım almış bi yerlere giderem o güzel sultan da üzine béle baxér diyér güzel sultan geş güzel mehsenem qaldi gözım ağlar geldım yaran qaldi varım gidecax üş aylıx yoldır yükım tutmiş ben buxaraya giderem o mehtubın 'eynısi üçını yazéṛ bıraxé behramşahın cibine behramşah yatıt atına miné dôri gidé 'eskeri geçé süratlan dôri gidélle behramşah ordan qaxe gidi gidi neyse gidé baxé bi sürü güzel bayannar geldi sıze diyi qurban olım gidén zennarl̥aṛ benım yârım xarasına götıré üziniz süresız mermer daşlara men civanı doğ̱ru yere götırın men cevanı doğ̱ru yere götırın benım babam ġarıb ėlin mekani ḥesretın çekerem giden zemani o qana zennar diyile da qızıl kümbetinen güzel eyvanı qızıl kümbet doğ̱rı râha götırır ezane imam rızani qızıl kümbettır

'acemle onı çox sever o da 'acemistane gidér diyi qıl ki namazı èyleme qazâ çekélle senı maḥşere verélle cezâ sız olasız ol imam rıza ben behramı dôri râha götırın behramşah gidir diyim gitsın yoxsa dimiyim xoca yox gidax hele diyi bullar gidélle neyse bu gidér dit babam git bi mehtubı açér mehtubi oxıyér tabi gidir ôle gidér orda gèceyimiş ne zeman gidér yerişér buxaraye gidér yerişér baxér çadırlar qurılmiş çadırlarda yani onnarın dediyine göre men mıxemmedden işitmişem gidé çadırlardan kimden sorér niye gelmişsen diyi men fılan ağanın oğliyem men fılan reyis men kıralınn oğliyem neye gelmişsın biz gelmişıx burda bi güzel var onı alacağız hangi beş altı tenesını öldırélle öldırende buranın padi̯şahi buni atér içeri qızın de xeberi yox bunın bi qardaşi varımiş qardaşi gelér salıx alér qardaşi de buna benzermiş yani neyse qardaşi binér ata bi keren ata gidér gidér çıxér buxaraye buxareye gidér bu qız da baxér dayima otırér bêle evında péncere de yolın üzerındedı evi orda péncereden baxér baxé göri bi geş geldi ben gördım geş 'eyni iki qardaş birbirına benzerle diyi qızlara qaçın qaçın bunın atını bağlayın xana bunı alın gelın buraye bunı alélle getırélle atını da bağlélle xana bu gelé qızi göré kim qız da güzel başını salé aşağıye demi olmiyé benım abémın sevdi̯ği ola başını sali aşağiye otırmıştım qaçırmi baxérdım o dedığın cevan mene düş oldi xeber aldım çarxı demin yalanın ağliben ala gözler yaş oldı çoği yalandır hepsi ağliben ala gözler yaş oldi ömrımde görmedım bêle bi zeman düştım hüsni meleḥatta yusufi kenan eylendi bi gèce burada meyman mene baci diyip o qardaş oldi mene o qadde dedım yox sen meni sevisen men senı getırım o qardaş yo bacımsan bılmem ne kirmani bağliyıt qare başına ala gözlerına qelem qaşına metel qaldım ol cevanın işına yènimın üstında hırqe puç oldı baxtı gördı oğlanan bişe çıxmé men qare qaşlı oğlana diyi sen nesen diyi menım abém gelmiş burda qeyıptı men ona sebep gelmişem abén kimdı behramşahtı weyy nerdedı onnen sorille diyille bi senedı iki senedı bu ḥepistedı qıral qızıdı hiş bıraxi gidi ḥepi̯sten çıxatti getıré behrami vay sen nicesen diyér ben bilmemişem diyi ben burdayım fılankesın işte senı seven gelmişle senı götıri buni oğlanı götıri bağa götıri diyi bağda görışeceıx oğlannan götıré bağa oğlan geli buna bêle baxér diyi teh ikisi orda bi iki tene qız mız var diyé xoş bizım bağa ben dedım ya gence xoş gelmişsen bizım bağa sen menım emimın oğlan canım qurbandı em dilım dudağım oğlan bir od attı şirın cana sinemı qoydım nişana çekılax köşe pinhana orda bir quc belım oğlan orda bir quc belım oğlan belımi sar menın adım gülli mestan olmişem dillere destan

qoynım içi bağdı bostan derdını bildır mene bağı baxçem menım qoynımda onnarı topla diyi annisen xoş demiş men diyebıliyem ya diyemiyem daha yeter daha demiyax daha boş ver diyecem söliyecem çox ama sümmaniden de çox biliyem hiş işitmemişsız kerem türkilerini hikâyesini biliyem şimdi kerem diyi elli gündi atmiş gündi yüz gündi siyah séfler mahirinde düzgündı deyme tebib yaralarım azgındı yaram melhem salmez büyin üş gündi elli gündı bu dağları aşeli atmiş gündır bu sevdaya düşeli yürü dostım yâr odalar döşeli yâr odaye gelmez büyin üş gündı suna solmayan yerde ördeh avlama yürı zalım bu faniye belın bağlama yeter dertli kerem artıx ağlama qasevat kevranı geşti üş gündı ne ağlarsan ne gülersen bir derdimiş bütın ömrım herdem xar bağlarsan ġame yoldaş oldın ömrım yarım öyner çiçeğinen öze düşer perçeğinen erbazısı göçeğinen gidıp hemser olan ömrım kerem diyér qaldım yârsız alma çiçeyi meyvesız yârsız men ki düzemmedım yârsız özi bağrı daş olan ömrım dur ben söyliyax bi qaş tene çox söyliyax kerem bitmez dur keremden sene sôliyım diyi erzurumın gediğine varanda bi çît yeşil başli uşti gölınnen kerem kitabında yox bu ağzım açım sene qarkış küfır eyliyım her ne sözı qabıl olsın dilımnen körım bozdım arı hiş başından gitmesın sen simbıl terbe aşıp gitmesın ağrı iller gelıp eteğinden gitmesın menı ḥeşı̂ret gitsın elıne senın men keremem ahu tegi melerem ah ettıhçe dağlar daşlar delerem zalım qızı neriye gitsen bularam yalın ayax qaçsam dağdan gelırem giden gitti men de gelım yerışım döndi o terefte o dağları aştılar orda qızları gördiler orda çayır içerısında gezélle gitti baxti bi qız güzeldır olların içerısında ollara emır verdi qızı dedi giden gitti men de gelım yerışım ince belın dal gerdanın sarı qız emır et te qolım boynına sarım bi kelıme de sen qonış bennen bari qız sen de bennen bi teh kelime qonış bari qız tabi qaşti geldi geldile bunın yanına kerem döndi ona dedi dinlerın içında mıxemmed dini ėrmeni çıxatmaz içından kini sen mene bacisen qıyammet güni xanesidi xan keremın yâri qız anadın şimdi şeyi diyecem menım babam diyerdi bunnarı babamın türkilerını 'eyni keremnen diyir barı xudam dergâhında çoh şükir hangi günde kerem şey qızlara sordı orda gitti qızlar şeyde soru gitti qızlara dedi yaw burda bi i̇ki kişi gittile fılan yerde diyi git sor 'aslının gönlı bende var sofı gitti 'aslı dedi vay vay benım arqadaşım geri geldı dostumın arxadaşi geldi qızlar 'aslı de nereye gitse qızlar toplanırdı başına o qada güzelidi sofı geldi selâm aleyk aleykim selâm sofı kerem ḥestedır yox dedi dur men ona üş tene türki sôliyım götır ver ona o iyileşir dedi mene xeber gettı kerem

xestedı tebib miyem özım derman eylerem bizım yanımızda kerem gesse gözım üste yeri var sinem ile qoynım alan eylerem ne laflar var qobıraxta qobıraxta aslı qurban kerem kibin ağmaxte ölsın qere melih men çıxim texte yağın ėrmeniye ferman ėylerem çağırıram qızları atsınlar bengi soyınırem siyaxı giysem hod rengi kerem gelse dügin bayrem ėylerem men xan 'asliyem gendım divâne eylerem sordım geldi kerem gidax 'aslının göyni sendedı gittile baxtile dügin var dügine yapışmişle dedi sofi sofi allahı seversen bêle güzel var ver sazı ver mene ben bi türki sôliyım dedi sen bılisen dedi barı xudâm bergâhında çox şükür hangi günde bu güzeli yarattın qaşlarını qavsile ġazelden gözler mimihsız ceylan yarattın ne getirdın ellerınnen nişana ayrılıx ḥesreti kâr etti cana güzeller de olırdı doquz nişana bu tersada doxsan nişan yarattın ėrmeninın bu dunyada bızde qaldı ėrmeninın bu dunyada payi çox mıxemmedın ḥeq yolında sayi çox bi güzelsın çarq altında tayın yox son beşıhte hürü ġılman yarattın bizde qaldıx ėrmenıler yėrında mıxemmed ümmeti islam dınında qum qadır gėcesı bayrem günında keremi 'aslıya qurban yarattın neyse çekildi kenara baxti 'aslı o tereften gine gelir dedi serâser yerişlim göye baqışlım qara gözın nuşterınden bêle bax senın yürüşün sene man oldı açılıttı gümiş kemer bele bax ağız üste dudax qaymax diş inci ben de oldım bu dilbere yabanci qışın mihnet çehtım yazı ekinci deyemmemişem ben vazgerem bêle bax kerem der bu gelen yâridi gitti eridi dağların qariydi gitti 'alem beyar sevdiyi yâr gitti bizımki qezâdan geldi bêle bax bene lezım qal diyemmé da demem daha çox bilerem beki babamın yanında kim otırsaydi qaxmazdi o qadde annatırdı hiş babam qonıştığı yėrde hiş biri qonışabilérdi biz eskiden gėhri eylérdıx cercer qoşardıx allah bili o cercere mindığı zaman allah vekil türkiler diyérdi insan bêle bayılırdi dünyaye diyérdi yürı dunya yürı olammam men sen nettın dunya bâdınen gezerdi hava üzında hanı ne ėttın taxtı süleymanı dunya niceleri yerında berteref ėttın kimını torpağınan bereber ėttın sıleyman tahtını tarımâr ettın yusufi qul edıp satmadın dunya babam dedığı zeman insan bêle erırdi anadın diyérdın neyledın qırkoğızı neyledın xanı qırkoğız bi böyih padı̣şahtı neynedın qırkoğızı neyledın xanı xan da böyih bişe neyledın qı̣rkoğızı neynedın xani neyledın adam kibın sen canı da dunya o zeman adem aleyhiselâma can verdi da bu çoxtur xatırlasam çox diyecam seyrėder top tüfehler atılır qulaş qollar dal gerdanda çatılır qaçar baba 'amer sennen qurtılır onı qava qava tutmadın dunya babam bunnarı dedığı zaman insan bayılırdı yaw êle diyérdi cercerde sôlerdi evde de sôlerdi bize işte

Menım babamın türkileri daha ağız süste dudax qaymax diş inci bunı hep babamden işıtmişem ağız püste püste nedır ağız püste püste şeye diyiler püste ballan cevızı düyelle qatalla bibirıne ona püste diyélle ağız püste dudax qeymax dudağı qeymax gibidi ağız püste dudax qaymax diş inci ben de oldım bu dilbere yabanci men de bu güzele yalvarirem qışı mıhnet çehtım çifçiler küreyi o küreyi aldı çifçinın elınen eskisi gelip geçerdi eskiden sôlirdi qışın mıhnet çehmişem yazı ekinci yazın ekélle reşberler qışın da mıhnet zorlıx çekélle dayanmişem ben vezgeram bêle bax ben vazgerem bêle vazger çifçi bizım lisanımız alış bizım lisani dayanmışem ben vazgerem belıne qız geldi eskiden gümüş kemer taxardıla qarılar bellerıne sen oni görmiştın biz gördıx sicaxtır sicaxtır qızda kemerını aşmiş bêle salınır dedı serâser yerıştım qız üskek bêle tik tik gidir serâser çoği de kürtçe var içerisında seraser yani baş baş gider serâser yerıştım ġıya baqıştım kereme bêle yan yan baxtı ġıye diyerıx sız ne diyérsız yox bêle baxana yox biz qiya qıya diyerıx ona he bizım lisanımız bêle olér bizım türkilerde bêle şeler var hepsi çıxér meydana diyi serâser yerıştım yani tik tik gidersen bêle diyi serâser yerıştın göye baqışlım ala gözlerine ben müşteriyem bêle bax senın o gözlerıne men müşteriyem senın o gülüşın sene man oldı man nedır man oldı man yani 'eyib olır 'ayıb oldi anadın tabı senatkârıdı be bizım lisanımızdır bunnar alış sen diyisen lisan bizım türkilerden bizım lisanımıza alışacaxsan senın o gülüşın sene man oldi açılıttı gümiş kemer bele bax men kemere sen mene bax diyi kerem der bu gelen yâridi gitti eridi dağların qarıydi gitti alanda yâr sevdi yâridi gitti bizımki qezâdan geldi qezâ nedır yox anıdan anıye qeza diyiler anıden geldi anıden başına bi iş geldi anıdan anıdan geldi sen mene otı sene xocalığa sene şeyi allahın hikmetlerını sôlim sen eyaxların bêle ėdir allahın hikmetlerını sen bilersen iki tene burda bizım xocamız wardı iki tene xocamız wardı buraya lop getırın qaçın evden lop getırın mindere diyim da şeyi aldım elıme eskiden bitırım kitaplari varidi beşi kitap diyi ben gittım imtıḥana girdıx ilkoxıl imtıxanına gittım neyse gendımnen berabar yirmi otız yani on beş yirmi kişiyi geçırdım men o bitırım kitaplarını sekkiz yüz sorunun bi soruyu qaçırmadım bişe otırdım bi yerde oxıdım mı qafama girér sözım neye geldi bi xocaynen iddiaya girdıx o dedi yox ḥezreti 'ali yapmamiş buni ḥezreti bılmem ne gittım kitap aldım doqız on tene kitab aldım ḥezreti 'ümerın ḥezreti ebıbekir sıdığın ḥezreti osmanın ḥezreti 'elinın ḥezreti ayşenın ḥezreti fatmanın ḥezreti şeyin aminenın ḥezreti bilali ḥabeşinın onnan sora ḥezreti ḥemzenın

onnen sora peğemberımızın mekke medine ḥeyatı onnan sora getırdım men de vardi zaten eskıden onnari uşaxlaṛ götırmişti getırdım onnari her biri dört yız seyfe bu iṛki ayın içerısında beş kitap oxıdım bu iki ayın içerısinde êle hepsini sôlérdıx istisen köroğlınnan diyim emraḥ emraḥtan ne diyim sen sôle bılersen dedi şu giden o maralın ax elınden dad elınden yanı ax elınden ax elınen dad elınden menım bi güzel abém göy yüzınde mahı tabım emraḥ elı elıme qılışlım ulu şimşır qılıştır özi ceylan baxışlım ax elınden dad elınden benım güzel abém gökyüzınden mahı abém emraḥın gönli xereb oldı ah elınden dad elınden he ya derd elınden diyer dert hepsı elınden diyi ax elınden ax dad ax elınden dad elınden dad dad zaten dad elınnen dad bizde başqa bişeydır hepsının ağıri en ağır müşkilat odur anatabıldım dur bana bırax xatırıma gelsın emce yatti dedı dur emraḥtan söyliyax dedi he girdım yârın baxçesıne xuyrat bağından gül aldı gitti xoryat xoryat nedır xoryat yanı xoryat pislıx pislıx yapan bi adama xoryat diyélle pislıx yanı xoryat girdım yârın baxçesıne xoryat bağımdan gül aldı gitti yüz min mihnetınen bi bağ besledım yıxtı gönıl bendını sel aldı gitti xoş diyir ben xoş diyirem yüz derd çehmişem bin daha gerek ömır çox ister bir daha görek fırsat vermedi ki amansız felek yıxti gönlım bendını göynımden gül aldı gitti yıxti gönlimi içınnen gül aldi gitti padiṣah götırdi gitti ya reḥmetlıx bi tene biz de aşıx wardı buni diyédi beş saḥat dedi gėce beş saḥat dedi yarı ėtmedi bax ne qader türki bilérdi herıf herıfler bêle bilérdıle bizım kimın yıxti gönlımın bendını sel aldi gitti beş saḥat sôledi hele bu hikâyeyi yarı ėtmedi emrahi bax ne qade dedi ha dedi o sora da ne diyir nazlı yardan bi nâme gelıtti dostlar ağlar düşmanlarım gülıtti dedıler ki sefil emrah ölıtti kimi qazma küreh bel aldı gitti diyi emrah çox bılmiyem az bıliyem dedı üce dağlar qaldi dumanda şah geldi götırdi sevdası mende qaldi işte bunnarı da unıttım unıtmişem bunleri emrah gidér orda şah vermir buna tabi bu da üzüyine zehır bıraxmiş êle sabına zehır içecax üzüyin içıne baxérle annaşamirle sora padiṣah mećbur qalir gönderé qızi getıré 'askernen getıré gelér bureye bu da ḥesteler evında qızın adi şedı selvi qız gelér selvi êle qapıdan girende diyi qulağıma geldi selvinin sesi bu sesında vardi iran elmasi erarat dağınnan o qar havasi yanan gönlıme yâr sefa geldi be qız ağrı dağının yanınnan geldi bu yanan gönlıme yâr sefa geldın hele baxım burda ne diyi emrah xatırımdan çıxé güliyem xatırımdan çıxé niye ben bugün unutérem ya unıtmam ya sonda ne diyi o da xatırıme gelmiyi emrahın sevdigi selvi sen misen sağ gözi kolın gögsında selvi yerişen kimın sağ elını atér sol elını atér

bunın boynıne sağ elını bıraxé bunın gögsıne emrahın sevdiyi selvi sen misen sağ qolın gögsımde gezdıren misen tabutın vardı qaldıramisen namazım qılmağa yâr sefa geldın ortadaki neydi ortadakini unuttım sôlesem biri qaldi he tabi öldi emrah xesteydi düşti anasıne dedi ana menı qaldır selvi xatırladım selvini bi xatırıma getırim anası da buni qaldırdi bêle tutti kerem orda dedi bêle dedığı zeman bax selvi geldi geldi selvi qulağıma geldi selvinın sesi sesınde vardi iran elmasi men bi kitab yazmişem var beş yüz tene içınde kitabın içerısınde kitabı oxıyemérsız sız menım yazım başqa yazidi yox yeni yazıdı ama başqa yazıdı gözle oxıyammérle o qade türki yazmişem niye getırim yox şimdi bunnarı bi diyeydım bi tenesıne bêle alaydiler hepsını banta çoxtır defter eskidi dedi dur baxım summaniden o şeler ne diyir dur baxam summaniden bi qaş tene sene sôlim summani xoştır defteri bılmille o qıza diyeydım çocıxla gideydi getıreydi yorıliyem ben gönlım xoş eyle diyér xeber aldım yâr elınnen gelen var arıyıpte bizi burda bulan var hicrân ile beni haldan hala salan var ya reb nedır çekticeyim bu işler merel için kimler görmişler denızde balıx havada quşlar belki benım bu derdımden bilen var summanị̇ diyér ya rab gönlım xoş eyle doldır doldır bâdenı nuş eyle ya sebır ver ya da bağrın daş eyle bi çût qanat benı quş eyle tez yerışım dost bağında talan var çehme şu dunyanın endışesını devreyle gönül bu dört köşesını kötılıx edıp qırme qelb şişesını dönıp ona ilac olsan fayda ne 'erebice farsice dilın olmasa bülbüle mınasip gülın olmasa elbet bi meslekte elın olmasa dava ile sultan olsan fayda ne bir yazı qare gelse qalemden xor görınıyür her bir qelamdan bir yâr ki senı sevmez alanda sen ol diyara sultan olsan fayda ne bi an olır yaradanı anmasan maşıq olıp aşq odına yanmasan bir dilberın sinesına qonmasan hayal ile mihman olsan ne fayda summani der ya rab yaradani zikreyle bılip birligini ona şükreyle ta evelden gelen nişan türkêyle zaman geşti pişman olsan fayda ne annıyabilisen yoxsa yox emrah dört tene üş tene ancax biliyem dört qatar üş qatar he var gettı veṛ defteri qaş tenesini yazmişem işte qarşıda bu xoştır qardaşım bu oxıyem ben sıze dur baxım hangisını oxıyabilırım emrahı deyil sen bax bi tenesi var baxım hangisıdi beni tutti bolu beyi demir köten verdi êle bu düşmiş êle sôliyim düşirmişler bulammadım diyi burda cemşidle cem etti neçe bir ülke sahıblıx bu verım ülke sen bêle bişeler bilersen herkeste arzı çekér eyitim cemşid 'eskerıne de cem qaldi lafa bax lafa ḥukimile 'elemidır ḥukimile otırım durdım diyenner kestırıp astırıp vurdım diyenner saraylar yaptırdı özım diyenner gözi kör etti quru nam qaldı kibırli insanlar

kelam eylemez elıf be oxıdı imam olamaz kimse bu dunyanı tamam eylemez çoxlar azı çehti şikem qaldi ezrayilın zemi çöhti canıma ruḥım qardaş yığılsınner yanıma bene ḥesret qoydı xanım hanıma ruḥ çıxtı qefesten qurı ten qaldi emmi bu lafları sen kimden işitmişsen dur baxım gereh menım burda iyi laflar var yaw niye bêle oldım köroğlıdan az oxımışam köroğlı mıdır yo ordan baxım burda ne diyir bu ne qurban bureye bax bureye ağır çelıh boynım eyer hepsi birbirıne yiyenner yâr kimin yarım qaldi bu ne diyir bu be nedır he bu xoştır diyi iran elınnen gitti bezırgân geldi darı boğaza qondı bezirgân dedım delılere tutın alın xerecı benı sevmez at oynatı bezırgân benı sayma başın bağli qollarına bağlamış çellayi dedım delılere kesın yollari istedım xereci çeker qılıci beni sevmez at oynati bezırgân başına qoyıttı bir iki çinine attı kürkü köroğlu sôledi üş xane türki beni sevmir at oynatér bezırgân bezırgân atı köroğlını oynati ya ne türkiler vardı unıtmişıx gitti tellini gitti getırmağa telli bi mehtubı yazdi dedi sen gidisen tücâr dedi gidende istambula bax köroğlına bu mehtubi ver sennen xerec almaz götürdi köroğlına dedi bax tellının sene selâmı var dedi êle bi güzel de erzırımda cevher paşanın bacısıdır yeryüzında êle bir güzel yox sene mehtup gönderdi mene yol ver geçım aldı oxıdı ula dedi bu qarı beni nėrden buldi dedi gidın buni bulın getırın dedi kim gidecax kim gitmiyacax dediller cumın gidacax cumın gitti köse sefer de muna qıx güne qede vekâlet verdi eg qıx gün sora gelse buni asacaxlar dara gitti bu gitti neyse bi omızuna bi saz aldi gitti cevher paşanın sarayına gidende dedile bi tene aşıx geldi ee qızın da qulağı yoldadı ne zaman gelecex köroğlı deyil bu geldi benı götıré köroğlı köroğlı diyille telli neyse bu da geldi dinlir dedi ulan aşıx nerden gelisen dedi bu tereften gelirem dedi dedi bax gel bize türki sôle köroğlıdan sôle köroğlı benım düşmanımdır köroğlınnan sôlesen seni vururam yox dedi ayaz demerem bu diyér da otırmiştım otırmiştım çamlıbelde iftarım geşti gönıl serxoş oldi hem yola düşti yaman geldi köroğlıye yerişti göndermişse o eşeoğlı eşe diyım sene köroğlınnan deme geldi dedi qardaş qardaş olmadi aşıxtı diyér ya zornan aldı elınnen dedi bi mecliste bi otırımda beş yüz quzı kesılér meyler asıli nece başlar asıli çeker yıxer dağı daşi köroğli verer aşi ağla başi köroğli bêle diyi eşşeoğli eşe sen hele köroğlinnen diyisen aşıx sôli bu meydana gelmesen terkedep te munker ağasıne uymesen köroğlı de telli gibi güzeli görıp almase çeker yıxar dağı daşi köroğli verer aşi ağla başi köroğli verdi bu şeyın qarşına qırbaçi telli zornan bunın elınnen aldi çinine aldi götırdi bu qardaş dedi dur be aşıx

gelisen köroğli haydi senın başan axar men köroğlının bi xızmetkâriyem ıldızlardan qorxaram köroğli sen göresen çeker yıxar dağı daşi köroğli meğer aşi ağla başi köroğlı köroğlıde ne türkiler var bilen ola buni cunun sôlemiş onnan sora cunun gelir telli qaxér gendisine şuwe verér tabi fotrafi çekér verér bunın elıne diyé qaş diyér bax cevher paşa bılse seni öldırır dedi git tėz köroğlına sôle gelsın beni götırsın bu gidér köroğlı uzundı meselesi sôlemim sôliyim neyse bu gelir bu gelen güni qıṛx gün qıṛx birinci güni qızı köse seferı getırélle verélle qızın qarşısına asérle dâra baxélle şey geldi cunın geldi be cunın geldi cunin geldi baxın geldi baştan sôlesem daha xoşidi anadın köroğlı qıṛx tene qolı war qıṛx hikâyesi war êle az deyil anadın geli bu bêle cunın nasıl geldın cunın diyi vala ėrkeh gibi gittım geldım bu sene bax fotraf bu sen bu telli git getır diyir kim gidecex getıré kim gitmiyecax getırélle bin yedi üz tene var delıler şerbet yapélle kim içse o gidér telliye getırér kimse ismi ḥesen içér ḥesen erzurımli anadın ḥesen içir diyi ḥesen gidecexsen getırecexsen geli ḥesen geli diyi ḥesen git git atları seç hangi atı minersen gidér atın belıne elıni bêle bıraxė atın qarnı deyir yėre be ḥesen hiş kimse gitmez bırine baxér ḥesen neyse bunı getıré diyi git silah 'ambarına gidér her silahtan iki tene götırér her silehten iki tene götırér gelér diyér giyın ge benım önımden geç diyi orda türkiynen annadırdım teh qırmızı diyi 'ereb atı cannan artıx besliyem 'ereb atı cannan artıx besliyem gendımden iyi baxacam 'ereb at meydanda yėle nisbettı yėl rüzgâra diyi rüzgâr gitmez onnan size teh bunı kele nısbettır yanı her silahtan iki tene almiş ha iki tene vursan gitmez bi tene vursan camışa vursan düşırérsen her bi silehtan bi tene até gidé diyir neyse bu gidér gidér erzurımı tanıyir gidir atını çekir gidér xana o bayana telliye cevap gönderir orda bayannan para verér diyér bi tenesi gelmiş seni götıré diyi getı bureye baxım gėce getıré diyi sen köroğlısın diyi başan quleyın başan torpax olsın ben köroğlı deyilem way diyi köroğlu diyi ge beni götır diyi bi at ḥazırla götır ḥesen diyi men bunı götırsem olmaz diyélle yox köpeh te gidé bi tene gêlını alır gelır ḥesen orda gelır verér ata buğdanı erzurımi dolaşir sabaha qadar sabahın çıxér kenara diyi yolımi şaşırmiştım bılmedım mexset döyişe gidé çıxér tepeye orda way diyérle tellını götırdiler gittile 'askere emır verér cevher paşa 'asker gelér önıne qaç defa 'asker qaxér soxér şeyın içerısına annadın erzırum içerısına çıxér durér orda o ıxtıyârın bi tenesının iki tene oğlını öldırér o orda adamların içerısında diyi ata 'eyıbtı atna men gitmim at durdın burda bu atı bıraxér tellının yanında telliynen atı durér orda gidé

yaya döyişé gidé o ıxtıyar gelér bunın atının eyaxlarını kesér qılışnan gelér atının yanına baxér at bêle gidé way diyér bu at götırecex elini bêle edir 'asker gelér buni yaxalér götırér götırélle bunı orda dâra bağlérle diyérler köroğlı gelsın köroğlıynen bereber bunı götırsın eyaxlarını soyélle köroğlı rüyada bunı görér ḥesen qanlar içerısında way qaxer sazını alér elıne çıxér dışarıye dedi yâdımdan gitti babam bunları sôlérdı sôlérdı he diyérdı uyansın delıler uyansın qılıç qana boyansın bunnarı sôlérdı tuttırıttı bi serdarı ellérdi ya ollar baxérle diyérle bu ḥeywan oğlı ḥeywan gėce bıraxmér biz yatax ulen qax git içeriye diyélle köroğlıye ya diyér yaw men diyi sıze sôlim walla ḥeseni yaxalamişle hadi atlarıza mının bin yeddi yız at ḥazırlanér atları sürélle sürélle gidélle bi tene sehi sehi satan adam onın önıne geçi baxé bi at gelir ama ne at diyé men bunı alsam bunnan iyi para qazanırem geçér köroğlının önıne diyi ağa bu atı satmisen diyi he sataram diyi sôle bana qaça verisen diyi seysen bin hüri çekélle daşa bilmem seysen qoyını vermem neye qaş tene bılmem neye diye yedi padşahın taxtına vermem atı sôlir ula diyér tamam al sana beş lira fazla verım diyér o diyé bılmem yeddi padşahın taxtına vermem atı o diyé sene al beş lira verım sora diyé bi sora da diyé üş tene diyé dedıxten sora diyi bir bi dost peşkéş çehıp almasa diyé peşkéş ver mene al sene kim verseydi at yėnmezdi at kime verse ama başqa adam kimse gidemmez yanına veré adamın yanına adam çeké götıré gidé adam götırende meytere diyé sôle sôle ata sôle arxadan meyter şiir oxıyer ata bi qırbaç vurér at başlér oynemağa ağzın açér adam baxér beni yiyecax bıraxér atı qaçér köroğlı ordan alér̂ gelé neyse mesele uzun meselesi gidélle gidélle erzurıma bêle yerışen yer de bi tene ıxtıyâr orda arpa eliynen biçér ağlér êle ağlér ôle ağlér saqqallerınen su tökiler diyér ıxtıyâr niye ağlise diyé ben bi tene genci gördım orda ömır ḥayatımda bêle bir geṇç görmedım onı dara asmiştile öldırmérdile demeh eyaxlarını asmiştile ben ona acirem onın için ağlirem ula diyér atlardan yının yının bu arpeyi biçın bin yeddi üz kişidır elıne tene alsa bitér atların gezdırın atları gezdırdıle üfleyin bu arpayı yemeğa gömeyi içmağa da gömeyi ıxtıyâr diyi be benım neyim var sürélle atları gidélle erzurıma üş qoldan girélle erzurıma erzurıma girende döyişin sesını nasıl ḥesen işidér çekér o dâr marı dağıdér köroğlı sesını işitti da tutélle neyse köse şeyi getırélle cevher paşayi getırélle neyse uzundı mesele orda tellını alélle gelélle alér tellını gelér

Metin Numarası	**14**
Anlatan	Mustafa SELEŞ
Yaşı	85
Derleme Yeri	Van- Merkez - Alaköy
Eğitim Durumu	Okuryazar
Konu	Geçmiş yaşantılar - Kore savaşı - Van depremi- Anılar

benım adım mustafa mustafa seleş evet yox ben irana gittım döndım yani qalmamişım ben orda amıcam çocıxları war ḥalâl amıcam çocıxları bir qardaşın çocığı benım bir qardaşın çocıxları ordadı iranda onnar da geldıle gittıle geçen günü gine qahvede bi tene torınım geldi görüştım çıxti gitti evet muxtarlığım şeyde seḫsen doqızda muxtar oldım doxsan doqızda bıraxtım muxtar köyin köyin işleriynen uğraştım muxtarlıx ne yapacax bir adam bir muxtar dedığın şe reyisi şe başbaqan ne diyör qonıştığında diyör ya ben başbaqan deyilım milletın xızmetkârıyım deyıl mi öyle söliyör da e bi muxtar da wallah bir köyin xızmetkârıdır muxtar demesen ben ağayem paşayem bılmem neyem yox bir insan bir insan gendı evıne bi xızmetkâr tutar bi xızmetkâr tutar gendı evıne ıhtiyacını görmax içün çalıştırmax içün bir muxtar da bütın köyin ıxtiyacı içün xızmetkârı olarax çalışır şimdi köyliler ne yaparsan yap walla köylilere iyılıx yap gine senı kötıléller kötılıx yap gine senı kötılélleṛ çünkü köylı qısmı odır onda şeyın işte bôle tarımnan uğraşıyördım he tarım şedi buğda arpa ġorıngan yonca bilmem ne diyım yanı mercimeh noxut köyün tabi toplu köyün toplu şimdi de ben meselem uğraşmıyörum hepsi olmuşlaṛ direhtör sahabi direktörnen eski zaman deyıl ki çût̂nen ökıznen çalışalar şimdi herkes fennî işlernen uğraşélle tarla tarlayı ilkbuhar oldi süréller yani şoxım edélle bizde êle bişe ta bir daha tekrarlar haliyle qalır güzın gine bi külfator vuralla ondan sora toxım ekélle sulu tarla olursa suvarırla sulu tarla olmasa cenabı allahın yağmurıynan gelır yerışır tabi ilkbuharın güzın yağmur geldığı zaman güzın bêle güzel yeşıllenır o yeşıl çox da iyi olır qar altında da qalır icabında qar yağdığı zaman yağar qar burda şimdi bu iki üş senedır o qeder qar yağmiyör bir metre qar yağar bir qar yağardı qarın altında qalırdı yemyeşil qalırdı qarın altında qar gittığı zeman yanı bu baxçe nice yeşıllener o da 'eyni veziyette yeşıllenır o zaman bittıxten sora o zaman şe yoxidi bu fennî işler direhtör bılmem biçer bılmem ne yoxidi ḥeywannan ökıznen gendi şeyi 'emele dutardıx her adam gendısına beş on 'emele dutardı götırırdı tarlada çalıştırırdi

oraxlan biştırırdi oraxlan biştırıdi biştırdıxten sora vurardılar tayaya arabaynen de getırırdiler xarmanda şeynen döyérdiler carcar diyerdıx o zaman ökız quwetiynen ökızi qoşardıla carcara carcar da ökızın arxasıca şey de bi çocıx ta bi adam da sahabı da binérdı carcara ökızı sürérdi êle şeynen dönérdi he dönérdi onnar carcar varıdi vel varıdi sora vel de 'ayni bêle bi taxtaydi bax 'eyni bêle aha bunın kibin bêle bi taxta onnara dişli vurardılar şeyden demırden demırden dişli vurardılar qoşardılar ökız ökızleri çevırırdılar çevirdiler o dişler onı parça parça saman ederdı buğdasi ezılırdi ondan sora buğdayı da şeynen toplardıla savururdular rüzgâr şeyiyle savururdular götürürdıle tabi tabi sahıbi gendisi savurırdı meselem rüzgâr şeyiyle savurırdi ayırırdi buğda bi tarafa şe samande bi terefe nasıl saxlérdile o zamanın buğdaysı şimdikinden çoxidi şimdi bi direktör sahabı bi direktör sahabi özini öldırse yüz çap buğda qaldırmaz yüz çap deyil yanı biz çap diyérıx çap dedığımız beş tenkedır yüz çap olursa beş yüz tenke olır êle qaldırır o zaman bir ikki tene sahabi yüz çap buğda qaldırırdi çünkü o zaman verim fazla olıridi indi ne yapérler daban gübresı boy gübresi bilmem ne fennî gübre o qader şe qaldırammélle he ya yani êle bereket de o zaman varidi toprax ta verımliydi şimdi yani bir insan gendi gendi şeyine dezgâhına xayınnıx etmiş gendım dezgâhıma xayınnıx yapérım neden çocığıma diyérım oğlım bax aha bu direhtör git fılan tarlayi sür e tamam çocıx gidér gelér nasıl sürıp nasıl şey edıp ben daha gendım gidıp baxmıyórım ki bu olmaz olmamaz bilmem ne ekim zamani gelir oğlım toxımi götır git götır git ek gidér külpatornan toxım ekecex külpatorı bu qader batırmiyór bu qader batırmiyór o toxım da qalér dışarda qurt quş fılan toplér eyer yağmur geldise bâzısi göyerér bâzısi de hiş göyermér o da xarab olér gidér işte verım bêle olér o olır mı eskiden cût̂nen ekérdıx cût̂ en aşaği en aşaği yani yirmi yirmi beş santim yere girérdi ökıznen toxım de 'eyni veziyette o toxım güzün yağmur vurdi göyérdi o toxıma bişe olmazdi verimi de 'eyni şekilde bêle yeşıllenırdi güzın yeşıllenırdi 'eyni bêle çox zaman güzın heywanını qoyınını götürırdı o tarlayı otarırdı kök qalırdı kök buharın aha bêle atardı o qadar ki quvvetlı olırdı ne içun yani zatan iyi yapılmiyan verım olmıyórdi çalışacaxsın verım şeyde eskiden eskiden bi söz büyikler diyerdi birısı meselem oğlına demiş bax oğlım bax bizım bu tarlada bu tarlada şey var para war yanı para war şeyleri sürerken quvvetli sürın belke o paranı bulasız bir defe iki defe yeddi kere sürdürürdi o tarlayi yeddi kere yaw babası diyerdi baba sen bizı yordın da yeddi kere de tarla sürülür oğlım ben ne yapım

bulammamışsız başqa bulınacax bulınacax qalırdı o tarlayi ekerdı buğdasını buhar oldi imkân mı var o tarlanın buğdasini bitıremmezdıle bitıremmezdıle o qadar verımli olırdı ki buğdanın içerısine insan giremmezdi e baba hanı e oğlım dedi ahan bulmışsız da be bulmışsız da verım budı e sız çalışmasaz verım bulammarsız çalışmışsız bulmuşsız ne yapisız yapın êledır şimdi zaman da êledır yani şimdi de çalışan qazanır çalışmiyan ben çalışmiyórım ben êle a burda oturım cenabı allah gendi dezgâhından ben oturdu qader bana bişe vermez ilah bir insan çalışacax çalışmiyana cenab allah da razı olmaz he ya tabi zatan tembeller işte diyórım da nasıl ne içün yani yox onnarı ben şimdi yoxsa onnardan şe sôlim onnarı ben bılmem êle şeylerı bılmem acı bi olay qomşı arasında birbirimiz êle ėdérdıh ya döyışmax ya bişe olsın o gün etseydıx sonki günü bêle benım kibin ıxtıyârlar gelın burıye sıze ne olmiş gelın burıye ikısını barıştırırdı gidérdi êle senın dedığın kimın qarşılıxlı döyiş möyiş olmazdı yox yox biz burda ḥeyat tüketende benım burda yani seysen dört yaşındayım seysen seysen dört diyelım on yaşını bırax çocıxlığa men hele burada êle bişey görmemişım görmemişım insanoğlı baxisen iki beş xanalıx köyde birbirlerını vuréller öldıréller bilmem maxkemeye gidéller mapısxaneye düşéller êle bişe yoxtı bizım bu arada olmaz bu köy eskiden ġawır köyidi ėrmani köyidi bu köyler wan da dahil olmax üzere wan da dâhil olmax üzere yani bu etraf wan vılayetının köyleri ta neriye qader diyarbekire qeder bu köyler çoxi ėrmani qalérdi burda ėrmanilar tabi o zaman tabi bizım xatrımıza düşmez o zaman mıslıman biraz quvvet buldi ėrmanını qaldırtti ėrmanını qaldırdi ėrmani qaçti şey bişey yapammadi yapamadığı kimın ėrmani qaçti gitti çekildi gitti buralari muslıman qapatti bizim burda esas bizim babalarımız eskiden olları bilmiyórıx giresundan bilmem ne gelmişler zatan bizım şeyi irana gittığı zaman bu yerden gitmişler irana orda iranda bılmem qaç sene qalmışla qaç il qalmışlar tekrar babalarımızın qedri o qalmiş qedri gelmiş bu yana yerleşmiş şimdi bize şey ettığı zaman diyerler iran mıḥaciri yanı irannan gelmişıx daha demiyórlar burdan qaxmiş gitmiş irana yaxıt ta irannan gelmişle ôle demiyórlar eskiler diyerdıle bi meselem burdan girasun diyerdiler bılmem nedı onnarda bizım xatırımıze düşmir evet yerleştıx onnan sora irannan gelennerın çoxi çekildi gitti istambula bilmem nerıye bizımkiler geldıle burda bu baxçalari gördile baxtılar baxçalardan xoşlandıla gendiler dedıler iranda biz bunı görmemiştıx gelmişıx burda yaşıyax ben askerlıx askerlıx fazla gitmedım diyarbekirde malatya el'aziz üş yėr

wallahi askerlıxte bizım zemanımızda askerlıx çox şeyidi zoridi wallahı bêle bişe bulammazdıx onnarın içerısine de ot doldırırdılar otın üstında yatardıla gėce günnüz şimdiki kimın şimdi bu şeyi anarşit var ya diyélle bilmem ne onnar olmıya askerlıx dunyanın en şerefli en ağalığı askerlıxtır şimdının askerl̥ığı yoxlıx zatan yoxidi zatan yoxidi ki askerlıx şimdi sen bi çocığın gönderésen şeye askere çocığın ne qadar para versen diyecex hele azdır bene bu qader para verecexsın gidér yerıne yerışmeden oğlım diyérım ben sene bu qader para verdım gittın onna idâre ėt yox benım param gitti bana para ulen para ben panqa tutmişem ben sene para benım askerlığımda o zaman allah geşmişlerınıze reḥmet etsın babam da sağidi babam sağidi ben gittım askere ne götırdım bene on beş yirmi qurış onnan askere gididım altı ya bêle yox altı ay deyil üç ay dörd ay sora bizım köylılerden tenesi burda şeye gidélle istambul orda aqrabaları war gidérle onları görmağa onın da o gidenın de oğlı benım yanımda askerıx da arqadaşıx bir yerde çalışıyórıx bi yerde yatıp qaxıyórıx onnar burdan gelırken gelélle diyarbekirde bizi görélle bizi göréller babam da o zaman ona yirmi beş quruş vermiş demiş bunı benım oğlıma ver tamam demiş geldí demek onın de cibında peh fazla xerçlığı yoxtı parası geldi orda bene on quruşi verdi on beş qurışı da gendısi aldi gitti gidıp ordan gelırken tekrar gelırken getıré bana veré neyse onnar gittıxten sora e babam da mehtup gönderér bılmem ne edér fılan tabi ben de annadıyórım babam işte şôle bôle xerçlığım vardır perı̥şân olmayin bene para fılan göndermayin o on qurışı verdığı zaman benım iki pıçux qurış xerçlığım varıdi iki pıçux qurış işte hisâb ėt neyse onı aldın o on qurışı aldım bıraxtım cibıme dedım aa benden daha zengini yoxtır bêledır neyse artıx qaldıx onnar gelen şeyden istambuldan geldıle geldıle köye da bizım alayımız dağıldi bizı verdiler malatyeye gittıx malatyeye babam onnarın şeyıne baxmér tekrar bene yırmi qurış bilmem ne postaynan havale edir postadan baxtım bir gün çağı̥rdıla fılankes oğlı fılankes dedım evet benım geldı dedı senın amanetın gelmiş bilmem ne gittım baban senın köyde neyız var dedım hiş bişe i̥reşberıx ne olacax iki tene ökızımız war babamgil çalışér ben de geldım askere neyımız war ne olacax faqir adamın neyi olacax ya mademki faqirsın sen bu parayi niye istemişsen babannan ne paradır ben para istememişem wala ökızlerınızın birini satmiş gendisi teh bi ökız qalmiş sene bu qader parayi niye bu qader parayi gönderér bu para bitér mi ne göndermiş yirmi beş qurış para göndermiş demiyósın büyih para bir ökız yirmi beş qurış bir ökız en en üstün ökız

benım xatırıma gelér burda desem beki de şe ėtmezle bunnar bunnar yoxidiler bunnarın xatrına düşmez bir ökızımız ismı de çerkezidi emin olasan alaköyde teh bi şeyidi onı o zamanın parasi qıx qurışa verdile qıx qurışa ona göre hesâb ėt ôle bir ökız şimdiki bazarda on beş milyardı on beş milyar şimdiki bazarda biz êle şeylernen qarşılaşmişıx o zaman bâhâlı̣lıx oldu buğda bulammérdıle ehmeh bulammérdıle bi tenke bi tenke buğdayi bir ökız parasına bulammérdıle bir ökız parasına êle şeyler oldı qıttıx oldı şimdi ḥamd olsın wala ne çalışélle ne bişe edélle cenabı allah devletımızi var etsın devletımızi var etsın devlet devlettır ama bêle bişeyler düşmiş zehır sepmişler zehır sepmişler buraxmıyórlar ki devleti he o getirdi burda verdi daha getırdi burda babama verdi burda babama verdi babama verdi dedi wallah benım param yoxidi ben aldım gittım geldım gittım parayi verdi be getırdi verdi he ya yox ḥemd olsın wala askerde askerde ne benım asker olduğım zaman qaş sene oldu qıx doqqızda qıx doqqızda elli birde de tehris oldım şimdi senemız qaçtı iki sene yaptım iki sene yaptım elli altıda da yirmi beş gün baqiye tuttılar bızi biz yirmi beş gün daha gittıx o zamannar dediler şeyi ḥerbi war nedı ingılız ḥerbi alman ḥerbi bêle bişe xerb war bizı aldılar yirmi beş gün gittıx gine 'eyni el'azize gittıx bizı aldılar heş yedıx iştıh yattıx bâzi şeyde bi sahat iki sahat çıxérıx ta'lım yerıne ta'lım yerı biz çocıx deyilıx ki yeni 'asker deyilıx bize yat qax bılmem ne şey edélle yirmi beş gün tamam oldi tamam dediler bizı bıraxtiler gidın evınize çox askerlıxte olan zaman bizım zemanımızda qore zemaniydi qoraya asker gitti ya orada bizim hisâb ėt sekiz üz askerımız şehid oldi yanı hepsi benım emsalımidi yanı benım şeyim tanıdıxlarım aha bi yataxta yatmişıx benle sen bi yataxta yatmişıx sen gitmişsın qoraya orda şehit düşmişsın ben burda qalmişım işte bôle olıyór hepsi 'eyni bêle tanıdıxlarımız köylümüz bilmem başqa köyleri ben wan wılayetının adamını tanıyórım obisileri deyil qorada onnan qorada o zamanda 'amerqaynen yeni dost olmıştılar 'amerqannan şe alış verış ėderdıler bilmem ne o zamanın şeyı bizım generalımız teḥsin yazıci varidi tabi sız duymuşsız belki de işıtmişsız teḥsin yazici bizım oranın askerın qomıtanı idi baş qomıtani teḥsin yazıci orda bizım asker çembere düşir birleşik devletler ġawırdılar ġawıra ne diyecaxsın 'amırqanın qomıtanı bizım asker çembere düşir gendi askerıne emır verér çekılın yanı çekér askerı girmér da'vaya da'vaya girmedığı halda bizımki de verér ne qadar şehit verérse çemberden çıxér çember çıxér tabi öldıreni öldırér öldırmiyeni onnar bizımkileri öldırér şehit edér çıhér gelér

askeri çekér bi terefta askerı çekér bi terefa şey halında tabi merağ olér bu qeder asker şehit verér onın sebebıne gidér doğrı şeye 'emerqan askerının birliyine birliyine gidér yerışmez çekér şeyini silahını 'emerqanın askerının qarşısında generalını vurér geberdér bizım general teḥsin yazici 'emerkan askeri eyağa qaxer diyér fazla qonışmayın fazla qonışsaz askernen ya sız benım askerımı qırarsız ya sızın hepsini geberdırım çünkü sıze bu emır verdi çekildız ben bu qadar şehit verdım eyer bu siz çekilmeseydız ben bu qadar şehit vermezdım neyse 'emerqan qahér eyağa o zaman hele asker gelmeden 'emerqan qaxér eyağa diyér ben türk askerınden ayrılérem türkê o zamanda şe gittığı zaman ismet inonı̂den şe alérdi aldi adı neydi yox yox o zaman ismet inonı̂den hansi aldi reyisi cumhuŗlığı celal bayar alér celal bayara heman 'emerqan şey yazér bu qadar türkênın bana borcu var haman ödesın tamam diyór o git şe ettıxten sora ismet inonı̂den ḥeber dedi oni merağ etme çünkü qarşılıxlı şedıle dedı bi daha geldığı zaman bene xeber verın o şeyi bana ver tabi bi qaş gün geçér be tabi ödiyecax ya parayi ödemedığı kimın haman bi daha istér ismet inoni 'emerqanın şeyıne ḥeber verér diyér̂ tamam bu borcı ben almişım o adam almamiş ben almişım ben borcımın kölesiyim ne zaman emır etsen o parayi ben sene öderem yalınız ben o zamanın parasi diyelım on milyar benım 'emerqaye borcım var ismet inoni diyór benım on milyar şeye 'emerqaya borcım var 'emerqanın bana sekkiz yûz milyar borcı var sekkiz yüz milyar bunı ödesın ben on milyarı hiş on milyarı heman gönderım gelsın 'emerqen eyağa qaxé yansı sekkiz yûz milyar dedi benım sekkiz yüz 'askerım şehit olmiş heresının qanı bu qader paradır onnarı öde onnan sora benne sen görışax senın bir bir generalın gebertmişler askerı gebertmemişler ne yapım o benım gendi şey qomıtanını kötiler ismet inoni diyér o akılsızlıx yapmış senın askerın tamamiyle orda sekkiz yûz askerın bedelıne onnarın hepsini qıracağidi o zaman aqlın başan gele he o zaman senı aqlın başan gele ki sen bu askerın benım askerımı orda qırdırdı senın bi generalın vurmuş bu qeder atışésen yani zoran gelér sekkiz yûz milyar senın borcın var haman bunı ödiyacaxsın sora asker burdan gidacax yoxsa senın 'askerın de burda şe edeceıx artıx o zaman 'emerqan eyağa qaxer senden rıcam budur ki ne ben sennen borc istirem ne sen bennen bu qan davasi gör o zaman vaz geçér o günnen bu güne qeder yekkün dunya devletleri düşér üzerıne 'emerqan türkêden vaz geçmér yox türkê benım dostımdır yanı o zamannan şimdiye qeder qaç sefer meselem geldi burda şeyde qıprıs ḥerbinde 'eyni vaziyeti yapti gine türkıye ḥemd olsın qazandı bilmem

qaş yerde girmiş o zamanla gelélle bêle otırélle bir yerde şimdiki geşler ya 'emerqan çekılér 'emerqan türkêyi bıraxacak 'emerqan bılmem ne yapacax ulen qardaşım wallaha 'emerqen hiş bişe yapammaz şimdi türkêye köledır 'emerqan türkêye köledır qıprıs ḥerbında qıprıs ḥerbında havâlanına 'amerqan havâlanı var orda türkêde nola bi tek 'askerını buraxmadi şeye gidé türkıye yani dezgâh başına gidé ya uçaxlara gidé ya bılmem neye gidé bir tek askerını hepsini qontırol altına aldi dedi hangiz terpeşse sizi vururam türkê dedi bu türkê êle qolaydır şimdi türkênın başına bu namusuz şeyler girmiş herdem her bir yerde bişe çıxarérler diyélle türkê elden gidér wallah türkiye elden gitmez türkê çox siper devlettı ama bilene bilmiyórıx bilmiyórıx wallah qıprıs savaşıyla peh o zaman tabi ben tehris olmuştım 'asker de deyil burada bizım köylüler varidi ḥetta bizim köylilerden de iki tenesi döyişe girmemiştiler döyiş süküt olmişti êle o zamanda da sükütti ollarda bildıxleri gidenner annadır ben gidıp görmedım ki yox duydığım bişe yoxtır iyilıxten başqa bişe yoxtır qore savaşınen ḥeqında ṣa'irler çıxmişti onnarı da unutmışıx ṣa'ir söylérdiler bilmem ne tabi şimdi zemanımızda benım xatırıma bizım zemanımızda bizım zemanımızdan bu yana yani duydığıma göre dört tene bêle wan depremı olmış dört kere dört kere wan depremı türkê depremı olmuş bir gölcık şeyında olmuş gölcixte oldığı zaman allahın emriynen cenabı allah doğrıynandır sen yaparsan yap sen doğru çalışsan doğru işın rast gelır wallah eyrilığe gitsen yani hiş imkâni yoxtı o eyrilıx senın canından çıxér hiş kimseye bişe yapammarsın cenabı allah êle emır etmiş doğrı mevlâsını bular eyri belâsını bular o zaman o zaman o teprem oldi o bina bilmem qaçıncı qati beş altıncı qat idi hepsi oldığı kimin binada tamamıyla insanıynen neyiynen hepsi gitti yerin altına denızde denızde meḥf oldi gitti o bina onnan sora bi daha şeyde burda bu şe tepremı oldi yo bizim muradiye çaldırannan evvel muşta varto varto tabi ben gendım görmedım görenner yemın edérdıle diyédile meselem biraz evel söyledım ya carcarnan bilmem neynen ökkıznen şey ėdérdıx orda da terpem oldi ta şeyde xarmanda meselem ökıziynen buğdasiynen şeyiynen bereber hepsını batırdi insaniynen batırdi gitti yere o da bêle gitti ôle terpem oldi geldi burda şeye onnar xatırıma düşér bizım burda bizım burda çaldıran terpemı oldi çaldıran terpemi 'eyni batti çox zıral verdi çox ne qeder desen êle gittıx gittıx burdan gittıx hawara gittıx baxtıx ne ne perı̣şân cenazalar bi terefte ne diyim daha çox perı̣şân oldi o da êle dört tene dedım ya terpem bir de terpem olırdi bêle bir terpem görülmemişti wan terpemi

emin olasan bizım burda yėgen eger gėce zemanına düşeydi yani gėce zemanına
düşeydi alaköy iki bin nufusl̂iydi iki yüz qalmazdi yani iki yüz adam qalmazdi hepsi
batardi gidérdi yalnız allahın emriyle o zeman da güzın son zamanidi millet dışarıda
millet çalışmaxta bilmem nede bi terpem oldi yani allah göstermesın cenabı allah hiş
bi muslımana göstermesin yani köyi êle bi duman qapattı sayilden gelen arabalar
köye giremmedi wannan arabalar köye giremmedi dumaṇla dumaṇla duman çekıldi
köyde ağlıyan bağıran çağıran yani içerıde olannar sekiz on cenaze oldi qalan hele de
seqqet olanı war topla olanı war qırılanı war ḥestelerde ḥesteḥenelerde yatanı war
'eyni terpemde onnan sora cenabı allahtan devlet başladi yardım etmağa cenabı allah
hiş kimseye göstermesın xayınnıx xayın olmasınnar sen bi gün bene ben muxtarım
diyelım sen bene yardım edisen diyisen bunı dağıt feqir fuqaraye deyil mi be feqir
fuqaraye gönderé be bu adam zengin o adam zengin dunye qeder varyetl̂eri war ha o
şeyi zengini şeyi varyetı bene teslim edesın ben de getırım bunnara verım da feqir
fuqara ölsın işte bêle olur mu bunı allah qabul etmez hiş imkânı yoxtır zerer gördiler
ölenner tabi dedım ya sekiz on tene cenaze hepsi gün ettı defin ettıle götırdıle zerer
görenner de zaten görmişler ḥeywanınnan ḥeywannarından zerer gördiler wala devlet
ḥeywan da verdi onnara ḥeywan da verdi e ondan sora ev yapmax için de devlet
yardım edér artıx o da allah bilir borşlaṇma qanuniyna eyer devlet şe olır bêle
raḥaTlaşır inan duydığıma göre o parayi devlet almaz ama devlet perışen oldıxtan
sora devlet şeyinnen bene ev yapér ben gendım şeyımnen bu evımi gendım yaptım
yanı devletten hiş bişe almadım gendım yaptım otırdım çünki perı̂şân qalmişım bi
tarlami sattım mejburi evımi yaptım çolıx çocıx dedım perişân olmasın devlet veren
evi şimdi öteki baxçam orda şimdi inşaat halındadır vermişım mutâyite demişim yap
orayi êle yaptıriyórım yaptıriyórım ki çocıxların biri orda otursun bi qaş tenesi wanda
kirada otırér bılmem nerde otırér şôle elımnen gelen güşı birisi burda otırér benım
yanımda işte bêle benim altı tene ėrkeh çocığım var üş tene de qız çocığım var
evlenmişler hepsi de bi tenesi gitti istambulda qaldı ne yaptım geçen sene geldi
burıye daha buraxmadım dedım evlenmesense istanbula gidemmérsın ḥemd olsın onı
de evlendırdım şimdi ordayken illah alsam götırecem gidım istambula dedım şeylıx
yapma gel hele burıye bax ona göre ben sene bi şey diyerım diyerleri de evlenmişler
çolıx çocıx sahabi herkes gendısına çalışér çalışérler birısi üniverıstede memurlıx
şeyında çalışıyór öteki büyihlerı terzılıxte çalışıyór işte çocığı terzidi dükkânnarı war

ötekilerde işlerle heresi bi terefte çalışér yenge yoxtır yenge de befat etmiş çox sâol varol ellı sene ellı iki sene bunnan eveli bennen sori diyi nasıl o zamanda onnar daha geşti gitti daha onnarı diyemmérım söz edemmérım bunnarın yanında desem daha men qurtulıram bunnardan yox he ya tabi yox hele şimdi daha şeydır şimdi illah düginlerde illah qıznan oğlan biribirlerını göracaxla qonışacaxlar alışverişlerını gendileri yapacax êle dugin olé o zaman ôle bişe yoxidi yox o zaman mesele sen benım çocığımsen men senı evlendıracam sen alâqeder olmıyecexsen ben gidecem qonışacam qız sahabiynen alacam verecem şey edecem ondan sora sen tabi be o zaman êle bişe yoxtı beyenmese beyenmesi olır olmaz ben burdan bi gün bizi dügine çağırdıla 'eyni benım zamanım burdan bardaxçı köyi war tabı sız orda bi tene arxadaş sızın kibin iyi bi arxadaş bizi dugine çağırér dugine çağırér biz de toycı olarax giderıx dugine orda qonışérıx şeyde yaşar sen şeyde bardaxçıda o şeygilın qardaşı wangölında ortağıdi ya şeye adı neydi xoş bir ismi varıdi onın duginine gittıx gittıx şimdi dugin evıdı otırmıişıx hele sabahın gidecexle gêlını getıréler samimiyıx da arxadaşıx be dedım peki evlendın sen buni görmüşsın diyi yox ula dedım belke kördı topaldı bilmem seqqettı sen görmeden nasıl sen munı aldın sen buraxmisen ben ne bilım bene babam gitti evlendırdı dedı fılankesın qızı almışım dugini ni yapérle getırecehle ben ne bilım kör topal bilmem ne yalnız diyér yalnız diyér ben anamın qucağında çocığidım orıya mısafır gitmişıx o zaman qız ne annér benım ben ne annérım diyim ki bu qızı bene alacaxlar bişe annamérdıx aa o zaman adama o qadar şaqqa ettıx allah reḥmet etsın çox da deyerli çocıxidi qardaşları ordadı şimdi şeyde bi qardaşları qalir herhal bir qardaşları qalir gittıx dugini yaptıx getırdıx ayrıldıxtan sora dedıx ah git bax ne şekildedır bize işte bêle e sen bene sorisen babam istemmedi onı da sene sôlim bunnarda işitsın bir gün bir gün yeni askerden gelmişım tabi askerım yeni gelmişım bi iki aydı bizım burda eskiden qarılar erışte keserdıle eski şeylen onnarı da onnarı da annesini çağırmiş ge bene yardım et o geldıxten sora qızı de gelér qızı de gelér yardıma burda yardım edélle erışte keséller ben qıza bi söz attım dedım qız bene gelisen o da dedi he dedım ge bax êle söylérem dedım illa senı qaçıracam qaçırmasam men almam yox dedi isterler baban anan ister eyer vermeseler ben sennen qaçaram verseler ben qaşmam êle qonuştıx tabi zaman geşti babamgil gittile istedile onnar da verdile ḥatta emıcası vayidi hacı hüsen işitmişti bene ben qızı qaçırdacam demişti ya niye qaçırdé gelsın ben vermesem qaşsın baban babasi istemiş

ben verecem emıcasi qızın emıcasi babasi yox istemiş mademki qız da istiyór ben verecem niye qaçırtsın aramızda kötılıx fılan olsın tabi be gittıx istedıx dügin de 'eyni köy dugini nasıl olır ökız arabasiynen ökız arabasile qoşardile giderdıle qızı evden alırdı bıraxırdıla arabalara getırırdıle evde yındırırdile he damdan alma attım ben gendım attım şeyde aqrabalaṛın biri tutıp gêlının qolınnan getıré içerı almanı nice attım elını verdi yanı elını verdi almanın qarşına yanı şeye deymesın gêlıne deymesın qıza deymesın bilerex vurmağa atérem bêle sen benı çox qonıştırdın ben bugün ben hiş bêle qonımamiştım bu qeder senın canın sâolsın muxtar ben gendı muxtarlığımda şimdi de diyórım ben deryaların hepsında demişim şe on sene muxtarlıx yaptım bi tek mıhendızden bi mıhendızden waridi yaşar ismında cenabı allah onın hiş bi zaman işını ras getırmesın ben ona da ôle diyérım wallahi benım zamanımda wali ha bi wali paşa wan walisi beni çağırdı gittım otırdım yanında e paşam xér ola bennen ne istisen dedı senın köyında mülkiyet çoxtur yani boşlux çoxtur ordan bene yér verecaxsın yér verecaxsın bu mapısxane yapılmiş ya o mapısxananı bizım köyın hüdüdında yapıyórdı dedım paşam ben vermem ya nasıl vermérsın dedım ben vermem çox durdí üzerında yanı paşa gendısı çox durdí üzerında ya veracaxsın şôle bôle dedım paşam sen bennen zornan mı alacaxsın ya xatırlıyana alacaxsın bêle qonışérıx 'eynen senın kibin yox fazladır bilmem ne dedım fazladır benım köyımın malıdır ben köyimin malını niye verım be baxtım çox durdi üzerında dedım paşam bax ben bi muxtarım sen de paşasın aha mühür aha sen ben istıfa edirem çıxım gidım ne yapisen sen ge köyde ne yapisen köyi satisen ne yapisen yap emin olasan nece diyéṛım ôle ya olur mu olmaz mı dedım paşam sen bi paşa olarax bi wilâyet walisi olarax sen bir şeyi yaptığın zaman bi qanun imzalayıp yürürliye sürisen diyesen bu iş görılacax sen gendi teh imzannan gönderiyórsın o yürürliye gendi imzannan gönderiyórsın bêle düşindi yox yox sen beni burda benım dört beş tene vekilım war wali vekillerın war deyil mi hiş olmasa onnarın ikısının üçünün imzasını alisan sen gendın de imzanı atisen oni yürüliye sürisen sen nasıl beni burda zorlaştırirsen benım köyım var aqlı kesen adamlarım var heyetım var bu qadar milletım var ben onnarın bi tenesının qalırsa gine qabul etmem ben gidip onnarnan qonışmasam tutanağımi tutmasam bilmem ne diyim daha yapmasam ben sene hiş bişe vermem bax ben sene sôlim yani ikımız otırmişıx qonışıyórıx êle düşündi gene çay istedi iki çay getirdiler işte o da işti ben de iştım düşindi dedı muxtar sen ḥaqlısan allah ta bilé êle bêle dedı muxtar sen

ḥaqlısan dedım ḥaqlıyam sen buraḥmıyörsın ben bi muxtar olarax ben bu köyı satım bi köyin erâzisını verim sana sen paşa olarax ôlese sen wan wılâyetının yarısını ver bene baxım verersen senın imzannan geçi sen şeylerınnen barabar meselem yardımcılarnan êle bi yėr bene bu qadar bi yėr wanda ver baxım vere verisen dedi tamam muxtar sen ḥaqlısan yalnız bunnarı sennen yaxın zamanda sennen istıyörım dedım tamam ben qonışım imzalarını alım getırım verım sene he ordan gelmişım emin olasan sen nice ḥabarın var benım de êle hele waliye imza verecem yer verecem verım mı imkân mı var köyin malını işte bu xususta bax bu xususta söz geldi gendi muxtarıma yani şimdiki muxtarıma muxtar da nasıl muxtar emin olasan o muxtari gine biz yaptıx biz yaptıx sonda döndi bizım kötılığımıze çalışti vallahi alaköyde şimdi üç yüz xane ev yapılacağidi sızın ünıverısteden bu yana marmit köyi var ya marmit köyını wallahi onnan fazla yer yapılacaxidi muxtar sebeb oldi buraxmadi e şimdi yani quvvatım yetmiyör gidemmiyörım wallah eyaxlarım bêle olmiyaydi şimdi iki üş defa anqaraya gidıp gelırdım sirf bunın içün ben de diyörum daha benım vaxtım geşmiş herıf tehmenı vurdi köyi batırmaya çalışti olur olur bazı fazla gėçerse zarel verér bazı fazla qış sawıx olmasa vermez sawux olınca verér icabında o cevız ağaşları var ya bax o cevız ağacı var burda çoxtur iki tene de üş tene de o alt terefte war yani bi sawıx olsa çoxını sawıx alır sonda acarlanır gelır yeşillenır evet yox burayi bura eskileşti bu ağaşları hepsi gendi elımıznen ekmişıx başqa şey deyil benım o şimdi diyörım ya ev yapıyörıx orda yeni baxçe ehmişım otız tene ne bêle cevız ehmişım cevız fidani onnan sora alma yerli alma ehmişım yani bêle zirât şeyi deyil yerli alma erih işte ehmişım orda ora burdan büyiktır ora bura hesâb ėt bi dönım yėrdır ora dört dönım yėrdır he şimdi çalışmıyörlar çocıxlar biribirlerıne o diyér çalışım gendıme o diyér ben çalışım gendıme çünki bi toptan daha evden ayrılmişlar herkes özıne diyör eyer çalışsaydılar ôle bi bağ qurardım ben şimdi ama ne edim ama çalışmıyörlar ben gendıme ben daha gidıp o baxçeye su açıp getıremirem ben daha gidıp çalışamirem eski zamanım olaydi eski zamanım olaydi gėcenın ne vaxtı olaydi o su alırdım götürırdım aşağıda baxçalar tarlaları suvarırdım bax kimdı kéflerıne baxérle su gelir getirıp yerıne yerıştırmax gere baraş gelé şimdi eskiden muxtarlığımda muxtarlığımda tabi daryeye gidérem gelérem bi savcıynen qarşılaştım qonışérdıx xoşlıxla savcıynan ben bir gün baxtım agıbet de varidi ahşam üzeridı bêle gittım şeye köyin içerı̣sine doğrı evımden çıxtım gittım savcıynen agıbet

arabalarınden inmişler şeyde gezélle vay selâm 'aleykim 'aleykimeselâm ya dedım xér ola memet ismı de memedidi şe savcı bey xér ola sen sen bi savcı olarax axşam üzeri burda sen ne gezisen dedi wallah şeyden denız sahilınden bêle geldıx dedıx burda yinax biraz hava alax dedım gelın gelın arabasın üş beş aldi geldi geldıle qapıya 'eyni bêle girdıx bu baxçeye yeşillıx o zaman daha güzelidi fidanlarda yeni yerişmiş otırdux bêle gezdi dolandi fidanlare baxti bax savcı olarax dedi muxtar bunın suyi nerden gelir dedım wala köyın yıxarısından çeşmeden dedi wallah bu ağaşlar çeşme suyiynen büyimiş yani gendısi ha savcı ben ne bilim dedi ḥeqqeten de dedi ağaşlar çeşme suyiynen yérişmiş şimdi meselem baraş gelmiş baraş çayın suyi de gelér bılmem ne edér o çeşme suyi gibi yaralli deyil tarlaları mesela suvarerler yoncaları tarlaları iki defa fazla su verende o tarlayı ḥarab edir qurudér yani yoncayi de kesir o su çünkü fazla verérler suyi fazla buraxtığı zaman o su işte ben savcının emır ettığını sene sôledım wala ben yorılmamişem daha iyi sız otırdız burda benım şeyımi aldız ben şimdi de hele yatacağidım te namaz qılana qeder qaxım abdes alim camiye gidim ben ne iş görecem köyin içıne çıxmam köyde şimdi remezanlıxtır qeḥve yox bişe yox qaḥve zamani zaten şe olmasaydi remezannıx olmasaydi gidérdım onın şeyine qaḥvesıne yaşarın onnar yabancı deyıl bu da yėgenımdır yėgenım bax he çox yumışaxtıla tabi êle yumışaxtılar ikisi de birbirınınnen yumışax dönim bunnarın şeyini söyliyim sene o qedeṛ geşmem bunın da bi şeyi var diyım şimdi bunı da babası evlendırmiş babası evlendırmiş bi tene de bi tene çocığı var biridi ikiyidi bilmiyem daha o xatrıma düşmér babasından ayrılmiş ayrılmiş gelmiş bizım burda bu şeyden önce başqa qomşınındı o da yabancı deyil orda bi xoş odaları war evleri yıxılmiş odalar temmızdi o geldi orda otırdi aylesinnen berabar geldi be yabancı deyil diyim yabancıdı şe edim baxtım bu da tek adam gidér çalışmağa ona buna 'emelecılığe e bu olmaz ayi̱le de burda qaler tek e benım xabarım olmaz gėcedır günüzdır her neyse bir gün gittım övle zamani gittım bunnarın babasının evıne annesıne annesi de yabancı deyil dedım sız ne yapésız hiş şôle bôle biraz qonuştux dedım annesıne dedım ismı de sekineydi dedım sekine peki bu qızlar burde yatéller qızler otıréller sen burda otırésen o gêlın orda tek sız bunı niye bêle yapésız yanı burda senın yanında yatacağına onın yanında yatsa daha iyi deyil dedım ben qaxırem gidım ben sene diyórım wallahi billahi yemın de ėttım dedım bi daha kindı zamanı oldi axşama bi yarım bi sahat qalarax bu qızlar orda olmasa hiç olmasa bi tenesi orda

bulunacax onın yanında yatacax qontırol edecem eyer olmasa emin olasan senı evında seni evında rezil ėderem babasına dedım babası da benden tabi büyiktır babasına dedım yabancı ola diyım evet bana ne ne yapille yapsınla êle oyidi emın ol kindı zamani oldi bu gelé gelmiyé gėce gelé günüz gelé yox hepsi gelırdi baxardı bacıları yanındadı aylesının yanındadı daha kimse bişe diyemmezdi bu qaldı ta çalışti ḥemd olsın cenabı allah ta verdi doğrıldi evını da aldi gitti wana wanda çalıştı gendisine emehli ma'aşi aldi ama cenabı allahtanidi o da allahın emridi zaten en büyig oğli askerde şey oldi şehit düşti şehit düşti getırdile yani onın de cenazesi bureye getırdile başqa yere buraxmadıla burdadır şimdi

Metin Numarası	**15**
Anlatan	Mehmet TUNCAY
Yaşı	80
Derleme Yeri	Van - Edremit - Köprüler Köyü
Eğitim Durumu	Okuryazar
Konu	Geçmiş yaşantılar- Su değirmenleri-Anılar

eskiden günde bi kere gidélle ziyâret edé onın duvasını alir̥ yaxın yer eskenık köyinde uzax köyde de olsa gine günde bi sefer gidér onı ziyaret edir onın duvasını alir peğember efendımız böyihlerın duvası allahın yanında maqbuldır küçihlerın de duvası maqbuldır allah raḥmanı raḥim diyórlar ya allahtan ne istedığı allah bize ikram etti etti bıze çox şükür wallah hayatım adım memet tuncay ewet wallah ḥeyatımız sehsan tam sehsan yaşına girdım ḥeyatımız çût sürmexnen geçti bazı feqirlıxnen geşti çût sürımlen geşti feqirlıx te gördıx qoyın de gördıx onnan sora feqirlıxte gördıx cacıx ta bulammadıx ḥeyatımız işte reşber reşberidıx ama sen o zaman ma'aş yoxidi çalışma da yoxidi esas çalışma zamani reşberım meselâ çıfçılıx ekiṇcılıx buğday̆ işte pencar işte bunnen uğraşırdıx onnan sora sayqıliydi keşke zeman o zeman olsaydi zeman o zeman daha iyiydi şimdi sayqı qalmamiş büyih küçihlıx qalmamiş birinin iyilığının yanında sanki yas evını senın iyilığını diyirem diyirem şerı̨âtın bu allahın yolı bu dinin yolı bu imanın yolı bu çox şükür o zamanımıza devletımız iyi rızqımız bol milletımız iyi allah bu devlete zeval vermesın rebbım al bayrağını üskek etsın bütın müsılmannarı belalardan qorısın sız de xérli iman quran nesib etsın anan baban yeri cennet olsın işallah bütın müslımannarın

bütın müsılmannarın küresiniler irannan gelmiş küresıniler bilérsen irannan gelmesi nedı küresınilere zulm ettile oranın ağasi zulm etti çox zulım etti zulımnan qaştıla yani ne ne qade küresınni köyi va bütını irannan gelmedır ben yanı bılirem xatırlıyam da ama bız irannan gelme deyilıx biz buranın yerlisiyıx yanı bizım ev irannan gelmemiş yanı bütın küresınile mese bizım bu köy hepi şeyden gelmiş irannan gelmişle iranın köylerında herasi bir köyde yaşamiş oranın ağası zulım etmiş zulım çox zulım etti heqaret etti heqaretten gėce qaştıla günüz qaştıla ta geldile buralara yerleştile wallaha 'askerliyim eyiydi 'eskerliyım sızın iki sene 'eskerlıx yaptım yirmi iki sene ardahanda yaptım suvarılıx yaptım ama çox azap çehtıx suvarılıx zoridi dört dört ḥeywan elımnen götırédım suya elımız döné ardahan sowıx elımız suya vurér elı yıxa elımız zencire yapışér yanı 'eskerıx ḥeyatımız bizım zamanımızda çox zoridi çünkü suvariḻıx vardi ya suvariḻıx zoridi ama şimdinın 'eskerlığı allahın bir vergisidi yattın bi rüya gördın şimdinın 'eskerlıyi bôledıṛ wala qomıtanlar heqaretı yapmazdı allah için yani büyih qomıtannar eski çavış onbaşi tabi heqarati yapérdi ama büyih qomıtannarımız mese varidi yüzbaşimız varıdi onnan sora üste başçavış varidi üsteymen vayidi allah için bizi çox severle meni illah çox severdıle wala parayi babamgil para yoxidi ki göndereler men 'askere gittım ellı ellı liraynen gittım gelende de ellı liraynen geldım o babada da yoxidi ki göndersın çox yanı izdirap çehtıx yani ta geldıx burıye işte burda da çox izdirap çehtıx babadan ayrıldıx yoxsulidi onnan sora çox şükür olsın çalıştıx çalıştıx biraz devlet su işlerında çalıştıx onnan sora xızmetimızi topladıx emehliye ayrıldıx çox şükür bugüne allaha çox şükür olsın evet devlet su işlerında çalıştıx xızmetımı topladım yatırdım emehliye ayrıldım tam sehsan yaşındayım yox gitmedım hiş gitmedım indi bu iran muḥâcirleri geldi ehmeh bile bulamérdi cacıx bulamérdile arpe ehmeyi bulamérdile mexsed darı diyerle darı ehmeyi bulamérdile yoxidi sen inanki inan bizım babalarımız annatıxtan sora atlara arpa verırle atlar arpa yiyé arpanın atların şeyıynen tenesını qavṛérle yıxélle qavṛérle yérdile êle izdirab çehtile yani çox izdirap çehtiler bax emin ol bız çıfçılıx yapérdıx bizım hal dezgâhımız camışımız babam bi sene yanı annatmax iyıdır sene annatmax babam bi sene on iki teneke buğda ehti dedi ben bunı ekecem allah yolında iran mıḥacırlerına yoxsa bişe yox pencer bêle bulammélle yilmiynen otnan idâre edérdıle buharın da mayısta mayis ayında balıx getırédile qurıdédile yérdile buhara güze qadar da qışın de şoraya bıraxédile yérdile qışın işte balıxnen idâre edérdile

balıxne onnan sora yoxidi benım babam ehti o ekin allahın emrinen hepi ekinnerden bu mıntıqadaki ekınnerden evel yerişti oldi yirmi ölçeh yirmi ölçeh çağırdı muḥacırlerı qaş nufısın var beş qaş nufıs var üş qaş nufıs var hepsıne bêle dağıttı verdi yani hiş bi şeleri yoxidi êle bu sonda artıx ellerı ağaş tutti çalıştıler şimdi çoxı bizım köyl̦iler su işleri devlet su işlerında çalışér mesela yasada çalışér bölgede çalışér çoxi de gittile şehre yani bizım köyımız de şimdi yüz ellı xane var burda yüz xaneden de fazla şehıre gittile onnan sora abéye diyım şimdi evleṛi daha artıx ixtıyaç qalmamiş yani kendi şeleri kendi gözleri mexsed evleṛında parasında evet eskiden ekérdıx tarla eskiden biz ekérdıx bizım dezgâhımız vayidi ama iran irannan gelen bizım bu köye gelenner hiş bişeyi yoxidi hiş ekın mekın ekmérdı êle mesel gidélle ırqatçılıx yapérdıle ona buna ota taşérdıle şe biçérdile buğda biçérdıle mesel ellı qurışe iki pıçux lireye iki lireye bir lireye axşame qeder orax çekérdile onnen idâre edérdile yani işte başqa başqa bişe gelır yoxidi onnarın daha artıx hiş gelır yoxidi êle onnan idâre ettile artıx bu sonlarda işte böyidile çocıxlar böyidi onnan sora böyihler de mesel çocıxları mesel okıl mokıla da göndermedıle okıl da o zaman göndermedile okıla mesel bölge iki pıçux lire diyeṛdi gelın çalışın kimse gitmedi aqıli vermérdi yalnız çox şe qaldıla allah razı içün çox izdirap çehtile çox izdirap çehtiler ama şimdi iyıdır şimdi herkesın mesel herkesın parası da vardır tarlası da vardır tarlasına da gidér tarla da ekér ot ta ekér pencar da ekér SeVze de ekér ama imkân var o zaman imkân yoxidi indi bollıx indi herkesın de mesel bir naxırçının yanıne gidésen zenginner varı daha çoxtı yiyeceğı daha çoxti yani parasi yox ama yiyacağı çoxtır yanı merağı yoxtır yanı naxırçi bile çoban bile evet iyiydi benım babam reçberıx yapti bi de elında degirman varidi degirman deyirman bilısen pavırqa yani pavırqa bu köyde iki tene elındeyidi he su deyirmani çalıştırérdi işte mesel iki tana daş bi daş altta bi üstte babam ustayidi babamın üstıne bu muhitte babamın üstıne usta yoxidi bi taş aḷta mesel aḷttan beslérdi mesel aḷttan taşlar deyirman yuvarlax taş bıraxé beḷki görmişsen gördın onlari onın altına işte onı delérdi bi demır geçırérdi bi de pervane demır bıraxérdi altıne o üstekini de bıraxérdi onın üstıne onnan sora suyi bağlérdi yanı dökérdi delih mesel olıx yapér şeden ağaşten olıx yapérdi onnan sora olıx qavax ağaştan yapmişler olıx one göre 'ayarlérdı mesel 'eyni şe kibin mesel bıraxmişti mesel teneler gelé fazla yox 'eyarını verérdi bu 'eyarı onı iple bağlérdi bi ağaş bêle çuxur etmişti bêle uzın bêle yarım metre qeder o çuxurdan gelérdi onı 'eyar edérdi

'eyarına göre gelérdi onı un edérdi evet düşérdi orda da un edérdi sıra sıra mesel yirmi adam degirmane gidér diyérdi mesel salı güni sen ge çarşamba güni sen ge perşembe güni sen gün bıraxérdi herkes gününde gidérdi mesel ama mesel buğda azidi yani êle gün olérdi on tene adamın unını edérdi pavırqa çıxarérdi mesel bu son zamannarda mesel daha artıx buğda çoxaldi gün bıraxérdi diyérdi sen sali güni ge o çarşamba güni gelsın o perşembe güni gelsın ona göre sırani herkes gidérdi buğdasını ögidérdi getırérdi eve evde mese tendır yapmişler herkesın meseļ çamırdan mesel benım xanımım yapérdi paraynen köylilere yapérdi o çamırı çığnardi çamıri çığnardı çamırı 'eyni bêle yerişérdı çamur hem bêle yaslıyérdi hem yasléŗ bêle bıraxérdı üstüne bêle üstüne tendır olérdi oni taş vayidi taşnan oni içerısını dağıdérdi üste getırérdi ateş atérdi ateş atennen sora o qızarérdi ehmeh yapérdıle içında evet ateşte tabi tezehnen o zaman ağaş yoxidi tezehneņ ḥeywan tezeyi eskiden eskiden masal anlatırdi benım xanımım çox masal annatırdi he nağıl bırawo nağıl ben o qasi bilmérım ama o bilér onnan sora sôlim bu meḥlenın qarıları aşağı meḥlenın qarıları allahın seversen sultan ḥanım bize nağıl sôle bize bi nağıl sôle nağıli yanı onın qeder bılen yoxidi onın anasi de nağıl bılérdi yani başqa köydeyidi üzalp köylerında o da 'eyni anasi de ôle nağıl bılérdi nağıl bilérdi mesel millet gėce mesel gėcenın zamani qonışérdi günneri geçérdi günüz de qaxérdın erken işini bitıré allahın seversen sultan xanım sen bize bi nağıl söyle sôlérdi he bize bi nağıl sôle günımız geşsın çox da severdi bu kö hep bêlesına sever çox tatļı dillıdır yani mısafır seven tatļı dilli wala tanışmağımız bizım köyımız mesel tabi onnarın köyi ayridi üzalp köylerıņdedi bizım bi tene bacı varidi bacı bennen böyigidi bi yaşnan qız qardaşım bi tanesi o köyden geldi aldı bi tanesı geldi aldi onnan sora onın qarısı dedi ya bizım bi tene iyi yėgenımız var sultan ge bunı sene vereyım ee benım de babam dedı temam benım babam qaxti gitti oriye gitti orıye onnardan söz aldı geldi orıye mesel götırdi üzüh taxti şe terefine onnan sora üzüh taxti üzüyi taxandan sora mesel bir ay musâde istedıle bir ay sora gittıle getırdıle işte bêle seviştıx dügin de geldıle burda dugin yaptıle burda bizım evde dugin yaptıle evet o zaman şe yoxidi o zaman davıl zırna yoxidi bu sonda bu son zamanlarda davıl zırna şe oldi indi o zaman yoxidi o zaman sesnen mesel dügini çevırérdile sesnen sesnen mesel sen geldın şarqı sôler mesel sen sôlérdın onnan sora bene gelérdi sıra o söyliyennen sora ona gelérdi sıra mesel şarqı söliyenner belliyidileŗ bizım bu da yani dügini çevırérdile bizım xanım dügini yani çevırér yani

şarqı sôlélle dügini çevırélle mesel ta dügin bitene qeder herkes gidér evıne gidér toy diyélle eskiden toy diyélle evet çolıx çocıx var tabi çolıx çocıx var benım şimdi yedi tene çocığım var dört tenesı de ömrını sene verdi küçig küçig onnar ömrını sene verdi dört tenesi öldi çocıxlarım onnan sora efendiye sôlim men senı çox sevdım allah var seni çox sevdım şimdi bax allaha şükür yalan qonışmem ḥeram yemem zina etmem yox bax ḥeramnan qaçaram kimsenın malına tenezül etmem kimsenın qarısına köti göznen baxmam kimsenın mesel way senın qaç paran war altının war varın war ben de diyérım benım allahım var ben namaz qılérım ben ḥelal çalıştım çocıxlaṛım de hele şimdiye qeder ḥeram loqmasi yememişıx bi tenesi öldi Vefat etti ḥelil xoceyidi xoce xoce olcağidi sen one sorı soracağıdın sene nasıl güzel cevap verecağidi o Vefat etti izmire gitti evını götırdi orda qanser oldi yani doxtorlar qutarammadile Vefat etti işte işte geṇş qıx beş yaşında qıx beş yaşınde doxtor gitti bugün doxtora daha önce hiş sôlemmezdi qafam ağrérdi êle diyerdi benım boynım ağıré yo bu böbreyim ağıré bi gün yine demiş wala benım qafam ağıré götırdi doxtora doxtor dedi wallaha bu qansere yaxalaṇmiş altı ay içerısında de mercımeh qader olmiş büyimiş büyimiş qansere e ne olacax doxtor bey demiş qardaşı bize sôledi 'amalet etsem üç aydır 'amelyat etmesem altı ayını doldırdi bu dünyadan gidér emin ol altı ayi doldi güni günine doxtorın demağine 'eyni gün Vefat etti ama sen görseydın allah içın ben onın yani üzünden doymedım üzünden nur tökilerdi o qatte üzi gözi nurliydi namaz qılan qur'an ne kitap beki onın yanı yalan olmasın bi texsinin bağaji onın kitabını qur'anını qaldıremmazdi oni bilmişti o qadde dünyanı orenın xocesi ne yapti edemmedi bizım burda xoca vayidi erzırımli ismi qıyasedinidi indi evını götırıp muğlaye geldi burda xelil camide dedi xelil dedi he xelile dedi xelil o qadar oxıdım allahıme menım senın yarın qeder bilgim yoxtı ḥelal olsın sen bu bilgiyi allah ta'âlâ sana nasıl verdi sen nasıl gėce günüz oxır yatardı yatar yatmaz oxıyérdı ilahı oxıyardı namaz qılardi oxıyardi hiş yani ḥeramnan araları bizım yanı bizım züriyetıṇ yoxtı mesel bu erâzi gettı burıye menım qardaşım oğlanlayidi bız on iki qardaşidıx on iki qardaşın şimdi hepı̣si Vefat etmiş beşe tenemız qalmiş beş tenemız kimsenı qıl qeder incıtmedıx döyişnen qavqaynen aramız yox onın bunın ḥeqqaret zulımnen aramız yox biz allahın reḥmınden çoh şükür ḥelal rızq istérıx allah bütın mıslımannara sene de sekkiz cennet nesib etsın iṇşallah sene de beytıllahı nesib etsın iṇşallah sene 'erefat dağını nesib etsın rebbıl alemin 'erefatta rızqe revzasını

sene nesib etsın başın üstında yeşil qubbe olsın yapmişti yeşıl qubbe görsen êle allah ya rabbi bize nesib etmiş sene de nesib etsın işşallah gidecexsen̦ ben o allahe çağırérım gittım bennen saloş berabar gittıx çocıx selâddin ikımız bir yazıldıx allahın emriynen saloş gitti yazıldi dedi baba ben ḥaca yazıldım dedım sen niye beni yazmadın dedi ben qorxirem sen gezemmezsın dedım allah beni gezdırecax sen nasıl beni yazdırmemişsın haman gittım kendimi ed̦remittte yazdım allaha şükür olsın ikimiz on bir milyar yatırdıx on bır milyar ikımız yatırdıx dinâyete onnan sora allah nesib etti bizım köyde tam altı senedır yazılmişler hele çıxmemiş allahın en öne allah nasıl bıze lutfetti etti üş senede biz ikimızın ismi tırp bi günde çıxti gittıx uçax bıletımız içın on iki on bir milyar verdıx uçağa getırdı cenabı allah bizı götırdı beş sahate istambulnen oranın arasi wandan bi pıçux sahat ossın üş beş pıçux sahatte gittıx beytıllaha şükür allaha qıx beş gün qaldıx orda qıx beş gün bazıları yirmi gün orda mesel otız gün ama çok şükür allaha biz qıx beş gün orda qaldıx her terefi gördıx mubâreyın her terefini ziyaret ettıx sen gitsen görsen dersın allahım ben burdan keşke gitmiyım allah ta'âlâ benı ruḥımı burda alsın peğember efendımız beytullahın ravzasının altında beni öldırsın resulı ekremın revzesının altında benım canımı alsın êle bi nurlı yer yanı bax biz geldıx medineye medineye men burda annattım dedım nası annattım yox medıneye geldıx men uldız göyde görmedım yuldız dedıle wala biz de görmedıx nedendır o qade mıbâreh nurlıdır mıbâreyin nurınnen o uldızlar görınmiyir onın nurınnan mesel yıldızlar o qadde nurlıdır onın nurınnan uldız görınmér sen gitsen mıbâreh isím mesel birınci ismı onındır ikinci ismı ḥezreti ebıbekir sıddıqındır üçinci ḥezreti 'ümerın dördınci ismi ḥezreti elinındır bi sirada qapinın üzerında yazılmişti peğember efendımız orda i̦ki rekat namaz qılmiş onın camısında kim orda i̦ki rekat namaz qılsa cenabı allah onı cennetıne qoyar mennen sorér men gittım 'erebe şimdi mesel bêle sorér heş milar deyil beş milyar deyil on milyar deyil aha bêle barnax gimin dedım 'erebe dedım herkes bureye ziyaret edım emce dedı sen içın aldı dedım sen bene musâde et bennen sore üş kişi bennen üskeyidi dedım bene musâde et allah benı geçırér bene 'ereple la la la wallah bêle 'ereb de üskek ben onın qoltığında qale̦rdım on ne qada şe etti ne vardı gittım orda i̦ki rekat namaz qıldım dedım allah çoh şükür elhamdulillah bunı de yaptım işallah orda qılan zatan i̦ki reket qıldım cenabı allah benı cennetıne qoyacax onı bılmişıx evet çoh şükür evet gittım şükür gittıx allaha şükür ol̦sın buğdayi buğdayi

mesel eskiden küt vayidi ağaştan ağaştan babam yapardi o köye küt yapardi onnan sora bi kütın şeyıne aha bêle şe kibin bêle kürehler bêle şe taxardı demır taxardı o ağacın üzerine demır onnan sora mesel bi tene ağaş delérdi ökızlere qoşmax qoymax bağlamax içın ökızlerı bağlérdi mesel orıye ipnen onnan sora onnen biz ekin yapérdıx buğdayi ekérdıx babam rehmetıx buğda ekérdı rehmetıx çoh buğda gelérdi bana dedi olım sen de alış buğdaye men de ekérdım buğdayi köylıler hep diyérdı memet de ge allahi seversen bizım buğdayi ek biz buğdayi ekemirıx êle buğda ekérdım mâşallah buğda atardı bêle êle diyésın tamasi şitılıdi yanı ben çox yani demesi iyi deyil men bu köyın ne işini desen herkesın işını ben yaptım herkes dedi allah sennen razı olsın ha çox yani buğdayi ôle avucımi doldırédım avucımi a bêle yapérdım sıre atérdım mesel işeret bıraxırdım çırpi götırer çırpi mesel bu ağaşların çırpisi var ya birini nasıl burıye dikérdın birını de burıye dikérdın birını de o başa birını de bu başa dikérdın onın arasını bitırérdın onnan sora çırpiyi deyişérdın 'eyni yine ara bıraxérdın 'eyni o araynen ekérdın gine insan şaşırmérdi mesel onnan sore yerışérdi orax var demır oraxlar var evet buğda mesel yerışérdi tabi dén tarla da var mesel ekérdıx dağlarda yağmırnen sulı de varidi yerışérdi mesel herkes gidér tarlasına orahnan gidérdi biçérdi orah demır şe vardi bi şe vardi mesel taştan bilérdile bilev o bilevnen mesel yağ götırérdıx yağ tere yağı götırérdıx orağın ağzıne sürérdıx bilevinen sürérdıx êle olérdi zehır kibin her eyağımızın qılıne vurérdıx eyağımızın qılını qaldırérdi qaldırérdi he bilev taş taş bildığın taş hususi taş var uzax bi memlekette var şey silıvanda varidi orda varidi oranın çayının içında var ordan getırmesele tabi herkes getıré taş a köylıdı feqir adamdı üzım getırdı taş getırdı armıt getırıdı alma getırırdı herkez özıne bi şe mesel götırır satér idâresını çevırérdi özını çocıxların idâresını çevırér tabi êle evet buğday̆ yerışırdi işte buğday̆ orağı bêle atérdın orax vardi bêle çengeldı çengeldı bêle sapı vardı bu qolım qeder uzındı atérdın buğdayı gösgine onı işte oraxnen biçérsın onnan sora biçennen sora bi yere toplérdıx tarlanın bi yerine tarlanın onnan sora bitırenden sora ḥeywan arabası varidi ağac araba ağaştı ona qoyérdıx getırérdıx şeyi onnan sora ağaşten şe yapérdi ona orax mesel buğdanı ezmex için ağaştan ağactan yapidi onın adı cercer diyédile cercer cercer bi de qam diyérdile ökız nalı olérdi qam o da vayidi onı yaslidi o da cer̆cerın peşine onnan sora bêle diş diş varidi başı bêle yassi onı delidile mesel o cercerın ağacını deliyi de benım babam delérdi herkese yapérdi delérdi yapérdi onnan sora

üstıne bi şe bıraxérdi otıracax yer kibin 'eyni mesel o şeler var minéṛler denıze gidéṛler şeler otırax mesel sendelye sendelye üstıne bi sandelye şeklinde yapérdi sendelye onın üstında otırérdıx elımıze bi çubux alérdıx onnan sora tabi bazı ḥeywannar qaçırérdi o buğdanın sardığı bêle yuvarlax sarédıx bêle yuvarlax bêle yuvarlax sarédıx orteya bi ağaş dikérdıx orıye bi ağaştan bi şeṵ eyérdıx eyérdıx içeri şekilde eyérdıx bêle eyérdıx geçırérdıx o direye orıye bir tabi bir şirit bağlérdıx o şeye eyağın yere ağaca onnan sora ḥeywanner de artıx qaçırmezdile dişariye çıxemmazla yoxsa deli ḥeywannar senı götırır sen onın altıne düşsen cercerın altıne düşsen seni parçalérdi parça parça edérdi senı tabi dışıne çıxmasın o ağaş kendı kendıne direyin içında dönérdi benım babam her işi yapardi duvar yapardi oni yapardi yani aqlını her şeye verérdi evet efendım tabi buğdayı o cercer diyérıx ya onnara bêle yatırédıx demırden yapélle demırden mesel ustaler vayidi demırciler vayidi demırciler mesel wanda demırciler varidi demırcılerde yaptırérdıx otız iki tene mesel ellı iki tene diş yapérdıx heresına mesel yirmi beş tene diş dişler bêle çarpaz biri bêle biri bêle çarpaz düz olmérdi aha bele çarpazdı mesel bi dişin ağzı bu yene bir dişin ağzı bu yene bi dişin ağzı bu yene bir dişin ağzı bu yene onı edérdi saman onı saman edérdi oldi mesel ufax saman oldi ya onnan sura ağaş dirgenner vayidi ağaş şene diyerler ağaş ağaştan savurme için onnen sore onı yığérdıle mesel buğdayı hepsini saman edérdıle onnan sora rüzgâr gelende rüzgâra verérdı atérdi mesel küçigi bi yerde büyigi bi yerde atérdıle rüzgâra saman gidérdi buğdaṵ qalérdi o buğdayi götırıp getırıp deyirmanda evet he walla babamın deyirmanına bu köyler yaxın köyler te aşağı qader hepsi görende mesel meni görende wana yaxın köyler hepi gelérdi babamın deyirmenıne tabi tabi öteki deyirmannar yoxidi o zaman babam ustayidi yani çox ustayidi evet evet duvar işıne desen ne işıne araba mese arabayi yapérdi ağaştan mese ağzı delihli mesel bele yastıx yapérdi bi tene teker yapsa yastıx olér onı delérdi bêle qavax ağaş taxérdi qavax qavax ağaş tekerlere taxérdi onıṉ üstıne bi mese otıracax bêle böyih bi şe yapérdi ḥeywannara qoşmax içün ḥazırlasan onna ağaş taşıdérdıx ot taşıdérdıx deyirmene gidérdıx başqa yerlere gidérdıx başqa o zaman araba maraba yoxidi makina yoxidi hiş bişe yoxidi yannız mesel işte bu ağaş işlerıynen uğraşérdi tabi tabi tarla hep onın işiydi alehtirih yoxtı mesel nasıl eskiden mesel qaz vardi qaz yağı vardi qazı bilersen da qaz herkez mese bi tenıkeden bi çırağ yapmişti tenıkeden onı doldırédi içerısıne fitıl bıraxédıx fitıl onnen yandirérdı artıx is

olérdi ağzın burnın dolérdi mum varidi eskiden mum da varidi mum êle uzın mumlar mumları bêle bıraxérdıx havlunın içerısına o mumnan idâre edérdıx işte eskiden onnan sora bu çıralar şe oldı lemba çıxtı artıx lemba o zaman qaz da qıtidi bir hefte on gidennen sora sız gitsez ne qaz yoxidi qıtidi hiş sen sıraye girebilersen qaz sene gelérdi mesel gidérdın mesel torpilın olsaydi sene bi litre qaz verér bi litre mesel onnan sora bazılerına bezılerına feqir fuqareya arada olérdi yani alérdi gidérdi onnan sora lamba çıxti lembadan sora lukis çıxti onnan sora lukisten sora işte bunları en sonda bular çıxti nağıl de söylérdıle aşıx ta varidi aşıx de varidi aşıx şarqı sôlerdi mes aşıx şarqı sôlerdi mesel millet de dinlérdi mese o düyinlerde şarqı sôlerdi obirleri çevirérdıle aşıxlar şeyleri varidi sazları varidi onnan sora saz taxérler onnan sora bi ağaş çalérdi he onda mesel gèceleri geçırérle evet eskiden mesel radiyo yoxidi qeremefun diyerle bizım bi tene wanlı vayidi on sene urısyada qaldi urısyada urısyaden geldi ismi seyid'eliydi ismi seyid'eliydi on sene orda bırına xızmetkârıdi geldi urısyadan ya dedi êle urısyada icat çıxmış dedi kendısi tarlayi sürér kendısi ekér kendısi biçér onnen sora qanelleri kendisi açér bêle o zaman dedile onın kibi torpax doldırér götırér qanal açér wala dedi seyid'eli ne qasi yalan sôlér ya ya dedı bi qutı va qutının içında insannar qonışér qutının ismi qeremefon qeremefon derdı qeremefon he wala 'eyni bêle he wallaha bu seyid'eli yalan sôlér en son seyid'elinin dedığı dedi bi qutı var büyih quti onın içında adamlar bêle söylérle bêle ses edérler qonışérle dunya bêle olacax dunyanın sonı bêle olacax bu radıyo çıxacax qeremefonna iptal olacax heqqeten o radıyolar çıxtılar o televzonnar çıxtıla qeremofon pilaxidi bêle pilax bêle yassı 'eyni o şelerın pilax vayidi televzonnara qoyérdın sidi sidi 'eyni sidi kibin bêle yuvarlah ama böyihti qoyédile bi tene vaydi orteköylidi adi de 'eskeridi 'eskerın evına yığılérdile onnarın qapısına toplanırdıla şeler biz gidérıx qari èrkeh biz qeremefon dinleyeceıx o pilax kendi kendine dönérdi şarqı 'eyni şarqı şeklinde sôlérdi yani eve onnan sora o pilağı qaldırérdi başqa pilax bıraxérdi onı qaldırérdı başqa pilax bıraxérdi seyid'eli hepsi nasıl demiş domdoğrı çıxtı indi heqqeten de kendi ekér kendi biçér kendi toplér kendi olığe götırér olığe kendi toplér dirgen var dirgen dirgennen toplér onnan sora atér dirgen mesel onın başqa bi adı şe diyidile ismini unıttım onnan sora dirgen de gine süpürer demirden burda dirgen diyérle demır orayı indi çox qolay olmiş eskiden orax biçérdı bi ay gidérdi ancax yani beş altı adam on gün yirmi gün gidérdi anca yirmi tenıkenın yerını biçérdi indi mese yüz

dönımın yerini biçér mese yüz dönımı biçerler biçérle onnan sora biçerın de mese burda demır bişe yapti burde de büyih bişe devlet yapi a bunın kibin işte toplér onnan sora toplıyannan sora atérle o biçerın şeyıne o olığa atérle olıx derḥal samanı ayıré buğdayı de ayıré he yox bi tene buğday yere dökılmez onnan sora doldıré çıwallara getıré dıraxtorı götırér deyirmana gidér mesel buhare saxlér mesel bêzıleri yiyér buhare saxlér torpaxten quyı diyerle mesel buhare quyını qazer buğdayi torpağın kenarına saman ayırér ki buğdaya bişe olmasın teh qalsın mese buhare ayri bıraxé ondan sora efendiye diyim onın kenarıne bu qeder bu qalınlıxte saman verérdi buğdayı dökérdıx saman veredıx biraz buğday biraz saman ta olıx qapanérdi getirédıx mese ot buraxérdi ottan sore sayax o qalérdi buhara buharın tekrar gidérdıx onı çıxarérdıx bi buharın arpe olsa arpe ekér buharın eken yine yoncayi ekér mese gine herkes gine arpe ehmeyi varidi arpe ehmeyi êle bi zaman arpe ehmeyi de qıt oldı yoxidi artıx ta zenginner ekérdi feqirlere verérdi ama bi zaman arpe ehmeyi mesel bollaşti şe diyerler çavdar diyerler çavdarı mese 'eyni arpeye benzer bişe siyah bişeydi ta benım boyım qederdi onnan soṛe onı yedile darı vayidi darı yérle darı darı 'eyni çedene tanesi kibin çedene tenesi o darıyi ekérle bêle onın başı mesel şeyden çıxér da başı teze yerişérdi onı ehmeyini yapélle ehmeyi êle tatlıydi sanki baldı yuvarlax ama açıx ehmeh olmér bêle yuvarlax ancax olérdi he tatlıydi tatli 'eyni bildığın mesel tatlılar kibin şimdi beyaz unı sen onı diyesen men on on beş sene evvel gittım şehıre bizım xısım orda varidi gittım hepsi eqrebaları bu xanım de yanımdeydi xanım mene dedi bi yığın va o tarlanın içinde bêle yığın toplamişle nedır dedım vala o ehmehtır dedı ya sen yanışsın o zaman dedım gözlerım ağrı edér menım gözlerım ağır görér az görér gözlerım qapandı bêle dedi vala bu odı bütın bütın atmişler walla ben gittım baxtım ehmehtır inan olasın beki bi motorın qasası onı almezdı ôle atmiştila üst üstıne atmiştila üst üstıne ehmeh bıldığın ehmeyi şimdi de de millet ehmeyi çöpe atér yere yiyemér şimdi bax indi bax başbaqan kendisi sôlédi dedi eskiden arpa ehmeyi bulammérdi darı bulammérdi teyib erduğan sôlédi bax darı ehmeyi bulamérdız dedi şimdi sız êle israf yapérsız on türli yemeh yapérsız yarısını yersız yarısını çöpe atérsız ehmeyi çöpe atérsız bu mısılmanca 'eslen dedi ḥeremdır 'eslen dedi buni yapmeyin dedi din qardaşlerım bu xeremdır yapmeyin wala televzonda ben kendım duydım teyib erduğan 'eyni bu lafi sôledi adam yari yér yarisini çöpe atér bi tabax yemeh te qalsa xoca kendısi sôlérdi dedi oni çöpe atmeyin

şimdi buz dolabı var bırax buzdolabına yaxıt qomşı feqirın var götır feqire yaxıt aş köpeh var götır o aş köpeye ver eskiden şeyden beḥsettıx şahab efendi dedı kadının biri gitti mese bi bulaxta su işti bi quyıda su işti diyerdi baxti bi köpeh geldi orada qoxılér susızdı bıldi susızdı ya rebbil 'alemin dedi bu susızdır hema quyıden çıxti bi çuxur bêle çuxur yapti onnan sora terliyi vardi eyağında terliyine doldırdı çuxura doldırdi o köpeh işti doydi gitti allah ta'âlanın emrinen o qarı Vefat etti cenabı allah onın günahını af etti allah sora oni cennetıne bıraxti köpeye kediye çox sevaptır mesel ikram etmeh dilsız ḥeywandı allahı ta'âla onın rızqını de sene vermiş tabi onneṛın de rızqı sendedır verecaxsen mejbursen peğember aleyhiselâm bi yere gitmiş baxti i̱ki kedi yavrısi gözleri açılmadan onı bi yolın kenarıne atmişle bir esḥabe çağırdi dedi ben sene hayrına ne verım dedi ne verırsen sen bılisın dedi bir ay sen bunnarı besliyesen bunnarın gözlerı açılacax bunnar ağaşa qaçıracaxla serbes olacaxla bırax ne istersen onı peğember aleyhiselâm onı götırdı saxladi bi quşın de sende ḥeqqı var qurdın de sende ḥeqqı var mese qurt gėce ne yiyecex hiş bişe ekını biçérıx ekin tökılé quşlar yer qarınca toplé qarınca şeyh se'id ḥezretleri sen şeyh se'idi bilesen da şeyh se'id ḥezretleri qarıncalara arpe buğda noxıt ehmeh veré bedi'üzaman o bedi'üzaman indi qardaş yedi sene çöl ḥeywannari mese yarali ḥeywannar çağırédi diyédi qaşmeyin qaşmeyin men sızın yarelerınızi tedawi yapacam yeddi sene her şeyden yeddi sene yaptı bediuzaman ḥapse qatérdi ḥepi̱ste axşam qatérdi ḥepi̱se baxédi ḥepi̱sın qapısi açıx halla halla bu ḥepi̱sın qapısi niye açıxtı niye acaba ḥepisın qapısi demeh allahın emrinen qapılere kilitlérdi gėce qapıler açılérdi gidérdi devlet buna günde bi tabur 'esker salérdi peşine 'esker gelérdi qumandanım wallaha biz çıxérıx qarşımıza denız çıxér dükan çıxér hava bulıtli olér hava qaralér yağmırli olér bız bi yeri görmérıx inancın olsın dedi biz bi yeri görmérıx qarşımıza bêle dükânnar çıxér dükânnar batér bize her türli ne türli edérıx biz çıxammérıx bi yere dedı sız yalan sôlérsınız dedi qumandanım biz yalan sôlérıx sen de bızlen o da onnarnan gitti çıxtılér şehırın kenarına hava qareldi yani hiş bi yeri görmediler qumandan da onnaṛın içında qumandan diyér sız diyérdız ben inanmérdım keşke olseyidi ben bedi'üzzemani göreyidim allahın emriynen ölım dedi dedi qumandan aha ben senın yanındayım tutti bêle qolınnan aha ben burdayım bene yapésen yap menı asésen dedi wallaha men senı ne asérım ne kesérım heman sarıldi eyağını ziyâret etti dedi men sene teslim onnan sora esker senın peşine salmérım

emrında rütbeli elbiseyi bizım xoce varidi onın şeyinde çalışérdi xızmetında diyér hele o elbiseler o rütbeli elbiseler o şeyın duwarında qalér yanı şeyh seydânın duwarınde qalér evında qalér elbiseler qalir işte o şey êle zâtlar varidi bu zulım bi tene zalım olsa diyer peğember kimdı o da bi insandı şıx avdılqadır kimdı bedi'üzzaman kim ola dedım küfır qonışma biz de êle qalérdi bizım xısım eqreba genıştı geldi ağaş toplérdi ḥetta xelil ağaş ta topladı mese topladığımıza da pişman oldı dedı qardaşım bêle kör adamlarnen aramız yox kendisi de wahabî olmişti wahabî dinine gitmişti bizım xısım deyildi yani eqreba 'entepten gelmişti bizım xısımlerın eqrebasiydi dedi qardaş sen bizden uzaxsan allah aşqına sen git madem sen dini ayırdın sen bize sen de çıx git işıne biz de gidérıx işımıze herkes dedi dinine herkes dinini uygulasın tabi efendım şimdinin genşleri mesel şimdinin geşleri yani allah için temmızdır eski geşler kibin deyil şimdi yani bilérler şeriyâtı bilérler namazı bilélle quranı bilélle allah için eḥlaqlari iyidır xestelıxleri yox yani bir olay çıxarmaxlari yoxtır şimdinin geçleri iyidır yani şimdinın geşleri eski zamana göre şimdinin geşleri çox iyiddır çox çox iyidır tabi tabi eyitim görélle qur'ana gidélle camiye gidérle mese teravih namazında sen gördın da cami dolı fulidi mesel çoxi gelmi evleri uzax onnar da gelmélle mese indi geşler gelér yaşlıler gelmér ha ona hesâb ėt wallaha ciddi sôliyem bax gelér teraviye yaşliler gelmélle aha tersine dönmiş dunya ôledı geşler şimdi yaşlıleri beyenmér meyve bizım var bizım alme var alme ekmişıx erik yox yalnız alme ekmişıx bu sene bi qaş tene erig ektıx bu qapıya ama almeler çoxtır mesel yirmi yirmi beş tene ağaş var almeler de çox güzel olé yanı almeleri iki tene üş tenesi yer bitıremmérsen işte böyih olér tabi burda sulérıx sular var göl var yuxarda o göli qapadér ḥeftede bir sulérıx işte zeman geldı on birınci ayda toplérıx buhara mesel qoyerıx bırahérıx kasalara bi serın yere bıraxérıx kasaları buhara qeder hiş bişe olmér buhara qeder duré hişte bozılmér bazı zaman qavanos alérıx qavanoslara bıraxille qavanoslara doldırélle qalér buhara buharın gine çıxarélle yérle evet indi millet bilir kişi olmiş yani ḥeqqeten de bi çocığe sorısen çocıx baxisen sennen aqılli qonışti yani şimdinın insanları zekâsı fazladı evet ilerlemiş ilerlemiş tabi televzon televzon açérım mesel qur'an dinléle qur'an qur'anı dinler mesel qur'anı qarşında mesel tecvidli oxıyér tecvidli yani tecvidli oxımaya alışélle bizım selaḥadin o da tecvidli alışmiş tecvidli oxıyér mesel salaḥedin allah için 'erebça da bilér 'erebçe kitabını oxıdi orda biz beytıllaha gittıx çağırérle selaḥeddin mesel wanlıler mesel

tanış adamlar selaḥaddin alahını seversen bız 'erebçe bilmérıx gidax bize öte beri al bize xurma al bize mesel başqa öteberi al selaḥadin gidérdi 'erebçe onnarna qonışérdi alérdi getırérdi bılér bılér ôle güzel 'erebça bılér evet walla teyzenın eyağında sorın vardır eyaxları bêle eyaxlaṛı gelmé eyaxları şedı kireşlemedı kemih erimedı doxtor ne hepsi ilaş verdi qaş on kere gittıx hiş faydesını görmedı kemih erımeye verér mesel atér suyın içıne 'eyni qaş tenedı até hiş bi fayde görmedi eyağında biraz ârıze vardı mesel yani başqa bişesi yox efendım walla ben onnan sağlıxliyem mesel nasıl ben gine mesel camiye gidebılirem mesel çıxérem dışarda gezérem eyağımnen gezerem o mesel eyaxile gidemmér yatağında salonda serınlesın isicaxtı salonda iki çogen alé elıne iki çogenle salonda gezé mese ara ara gezér mese bi sahat yox uzağa gidemmér ısıcağa gidemmér hiş gidemmér men gine şükür allahıma gezér biraz şükür allaha heş iş yapmıyem iş canın sâolsın iş ma'aş var şükür işe gücım daha yetmér gözler artıx görmé yanı gözlerım işığı azalmiş bu gözım biraz çalışérdi onnen biraz yani idâre ederem sol gözımnen indi mesel iş görsem de adam diyecexleṛ sen bu seqqet göznen nası giderem düşerem bi dereye bir yere düşerem o zaman seloşa diyerle öteki oğlan da var celâdin o da o biri meḥlede qalér he sen ġıttın emsel tarlaya niye buraya niye gıtın düştın mesel millet bize laf sôlér ben de gitmérem ne işım var ma'aş ma'aş benım başımdan fazladı bir milyar ma'aş verér şükür allaha allah bu devlete zeval vermesın allah ta'âla bu devlete zeval vermesın cenabı allahın verdığıynen 'azizlığıynen bu orışı tuttıx cenabı allah senın de anan baban da beytullahı nesib etsın sekkiz cennetını nesib etsın o dunyada sırat körpisinde qıldan êle incedı qılışten keskindı on altı sahatlıx on altı on altı bin senelıx yoldı on altı bin sene orda 'emel olmasa qıldan ince qılıştan keskin e senın mesel 'emelın iyi olmasa ordan geçebılırse sen bir körpiden geçersen bir arabaynen ya yaya geçsen 'eceba düşın mesel bu qaralı işte orda 'emel ister bu dunyada artıx ne bılım kimın atı mesel çabıx çixti qazandi axı̦ret gününde mesel sırat körpında kimın 'emeli iyi oldi sürér kefinde mesel bi rüzgâr kibin geçacax ama 'emel iyi olmasa allah gösterme rebbim qapısı cehennem sen nasıl geçecexsen nasıl çıxtın eyağınna gidecaxsın senı atélle cehenneme allah bizı el yox acız olmem yox walla ne qeder sorı sorsan hiş 'acız olmem hiş acız olmem hiç yox bi sevaptır bu yox ben sabaha qader qonışsem yani sorıyé ben hiş 'acız olmem 'acız olmem mesel hiş bi şeyde 'acız olmem mesel milletın şeyi insanı acız edér zulmı 'acız edér ama bêle sorılar adamı insanı 'acız

etmez bêle sorılar allahın bi vergisidi herkes sorıye cevab veremmez herkes yani onı bılmişıx men de sıze teşekür arxadaşın da yeri cennet olsın işâllah

Metin Numarası	**16**
Anlatan	İsmail ÖNTÜRK
Yaşı	80
Derleme Yeri	Van - Merkez - Kasımoğlu Köyü
Eğitim Durumu	Okuryazar
Konu	Anılar - Ramazan ve Bayram- Yemekler-Van depremi

ismayil öntürk onın okuryazarı varidi ismi memet çavış memedidi 'eskerde olmişti çavış oni tayin ettiler dediler köyin çocıxlarını oxıt diyidi eyitmen ôretmen demidile diyidi eyitmen diyidi o zaman bi qaş tenesini oxuttu beşe qeder ben gitmedım wala gitmedım askerde yani pişman da oldım bana dediler sen çavış edidiler dediler qaş sene oxıdın dedım wallahi i̱kiden terkem demişti hiş okıl yox okıla gitmamişim orda dedım okılda ikiden terkem ėttiler on başi daha çavışlığe yuxarıye daha oxuryazarım yoxidi kitabı de elime bi üstteymen vayidi oxıyemmedım he walla askerde 'eskerde bize ali okıli vayidi yox canım hiş kimsenın yoxidi üç yüz kişiydıx geldi dedı oxıla gitmeyenner aşağıya demeh çavışlığa seçérdiler beş kişi yindiler baxtım beş kişi ben de yindım qaştan terk dedi dedım ikiden terkim beni yazdile onbaşi ėttile o üçini ėttiler çavış ikimızı ėttiler onbaşi onbaşiydim erzincanda piyâdeydıx he walla 'ecemi eyitimi dört ay sivazda gördıx 'ecemilıyi dağıtım ėtti erzincana küresiniler küresinile irannan gelmişıx biz iran mıxaciriyıx irannan seferbelih oldi ye seferbelix 'eyni bizım bu deprem gibin daha kimse kimseye sahab olammamişti deprem nece geçen sene oğıl babanı burda aldi çıxti istanbula başqa şehıre babalari qaldi burda analari qaldi burda deprem üzinde gendini qu̱rtardi iranda seferbelik êle olmişti rusya diyi bi yandan wurdi ėrmeni bi yandan wurdi mileti dağıtdı heresi gitti parça parça gitti şimdi bu köyin bi qısmi oğıl burdadır babalari qalmiş irande qardaşlari qalmiş iranda analari qalmiş iranda gendıleri gelmiş buraya işte êle dağıtım oldi yarı burdadı yarı irandadı iran mıxaciri ben yox ben bura doğimliyem hee benım doğımım bu köyde babam bekâr gelmiş burda evlenmiş evet küresiniler diyiler biz azariyiz hazari de biz şeylere diyerıx lazlara lazlar azaridile wala biz azari deyilıx bizım êle 'eslımız küresını iran da küresını yoxtır diyélle süni kürt küresıniye diyiler sunni kürt kürde

de diyile sunni kürt geldiler bureye burda küresını oldı iranden gendileri anca qutarmişle qaşmişle bi zeman hâşâ sinehle toplandıla diyidile osmanlı geldi balalaṛını götı qaş osmanlı geldi balalaṛını götı qaç millet çocığını almişti qaşmişti geldile allah atatürke reḥmet ėtsın atatürk o zaman wallaha iran mıxâcirine nerde dedi sız yer istersız biz sıze ordan yer vereceyiz gittıler dedıler sız xatun oğlannarısız mıxâciridile ya êle bu köylere oturdıla dedile bız o zaman şehıri kimse bişe saymidi bız şehıri ne yapacaıx eskiden ḥeyvan sağliyacaıx qoyın sağlıyacaıx ekın ekeceıx ekınnerı ökız çif bi zaman çift diyidi iki ökız qoşidız gidédi çif sürédi tarlanı sürıyördıx ikinci sefer diyi parşım bi daha sürédıx bi daha içınnen ekérdıx anca anca dört çap beş çap anca darı ekérdıx çûtın sürmeğınnen ne çıxacax onnen sore ettiler kötan kötene altı ökız qoşiyördılar altı tene ökız he walla onnen de axşama qede ancax beş tenekeyi anca sürérdıx beş dönim yani ha onnan sora qalırdi güzın bu sefer de mangir vayidi ağaştan mangir yapmiştiler görmişsen görmemişsen duymişsen mangire dörd ökız bağlardıler dörd ökızden daha çabux bazen iki bazen tepreşırdi ökızler de yorılédi dörd tene bıraxırdı qoşardı tarlayı ekérdıx tabi mangirnen toxımı seperdıx onnan sora mangirnen bi sefer bêle vurardıx bi seferde bêlesıne vurardıx olé iki mangir onnen sora suları suvarırdıx hangisını su tutsaydi ollara su verérdıx üzerıne êle güzel göyérırdi epey olırdi yeşıl bêle obirleri de yağmır olsaydi göyérırdi yağmır olmasaydi qalacağıdı qışın qarın altında buharın göyere buharın göyerérdi göyerırdi ama güzınki kibin olmiyördi eyer yağmır xoş olsaydi devamli yağmır gücınnen gelır yerışırdi yağmır olmasaydi qalérdi bêle yerde arpalar şimdi arpalari görisen aha şimdi arpa da wallaha burdan biz arpaleri ellen yolardıx aha boyi bu qeder olérdi buharın ekérdıx arpaleri ökız çıftiynen getırırdıx xerman yerıne xerman yerında cercer vayidi cercer görmişsen dişli bêle dişli xaya çalardıx ceceri bêle sürérdıx üzerında axşama qada bi xeyani çox adam oldırırdi bâzı iki cercer qoşardile bâzı bir cercer qoşérdiler toplardıx rüzgara verérdıx şene vayidi şeneynen bêle atérdıx buğda bêle gidérdi saman geri gidérdi arxaya gidérdi onı da êle ayırırdıx onnen sora buğdayi qelbırnen elérdıx bız serad diyérdıx serad iri gözli seradnen vayidi onı temmızlérdıx onı birisi tenekeynen parxaçnen dökérdi birisi de eyaxta elérdi rüzgâr rüzgâr olsa çox temmız olérdi rüzgâr olmasaydi xoş temmız olmıyördi deyirmenımız vayidi köyimizde deyirmen vayidi su deyirmeniydi deyirmandi üş bir eşeyidi üş göz deyirmenidi üş göz çalışérdi biri burdayidi biri orda biri orda üş üçi bir su çalıştırırdi

üçi oreya dökérdile sepet yapmiştile bêle textadan o daha dökérdi onın içerısında buğday̨ gelérdi daş dönérdi ėdérdi un doldırırdıx çuwallara getırırdıx eve onnan sora biraz iri iri oliyurdi onı de elérdıx eleh vayidi qadınnar elérdi kepeyini ayırırdiler onı ėdérler xamır ehmeh oda qarıların vezıfesiydi bir kere getırırdıx eve toplérdıx ôle ev vayidi beki qıx çap un öyütırdi he walla qıx çap elli çap yirmi çap yirmi beş çap çap ta beş tenekeyidi beş teneke buğday̨ bi çapidi diyerdıx çap çuwallaṛ vayidi on teneke alırdi çuwali on teneke alan çuwal çox vayidi beş teneke alti teneke yedi teneke walla bu küṛt köyleri vayidi adıgüzel köyi vaṛidi geldi biznen toxımlıx aldi bir çuwal bize buğda getırırdi on iki teneke bi çuwaldaydi ula dedım sız onı nasıl götırésız belınız qırılacax her bi çapta düşmiştiler o çuwalları götıré götıré he allah vekil her birimiz qoyacağımız qada buğda almişti toxımlıx bi çuwal getırdı bıze tam ölçtıx on teneke on teneke verdi bize biraz qaldi onı de geri götırdi dedım sen sen o şeyı ağıré ki çaptan duşipti vermişti sefonın arxasıne sefo az qaldı getırédi ḥeywanan ḥeywan işidi ḥeywan ancax onı götırérdi on teneke on iki teneke onnarı unı tökérdıle kürehnen tökérdıle basardıla tökérdıle çığnérdı girerdi bu qader çuwalın içerısıne çığnérdi çığnérdi çığnérdi êle olıṛdı çuwalın yanına cevız qırardıler demır kibin apardile ellerıne qışın buhara qadar yerdıler be tendır vaṛidi ehmeh vaṛidi herkes güzın hazırlığın göreceğidi buhara qade şimdiki kibin pavırqa uni vayidi şimdi de ondaki ehmeyi de beyenmé ehmehi çıxmiyȯr ya beki niye çıxmér pavırqa unıdır be niye eskiden deyirmenner çıxiyȯrdiler walla çoxi 'eyni olirdi kepeh olirdi onı eléyirdi kepehi ehmeyi ôle güzel ehmeyi çıxardi qoxısına burda ehmeyin qoxısi ta yolda gidérdı evden güzel ehmeh qoxısi geliyȯr şimdikinın qoxısi de yoxtı he walla ḥeqqeten ha bilmirem niye şimdi wallaha şimdi tomatezler çıxédi êle qabux adam tomatezi ehmehnen kesérdıx yérdıx adam doymax bılmezdi domatezi şimdiki dışerisi êle qabuxtı içında az bişe su var domatez eskiden domatez vardı ama şimdiki kibin deyıldi güzın olırdi biterdi güzın mive olmazdi birisi xeste olırdi diyérdi gönli ya qarpuz istérdi ya bişe istérdi diyérdi walla fılankes xestedı qarpuz istiyȯr gidérdıle wana atım atım ararla sorardı onnen bunnen çoh yerde bazılarında bulınırdı saxlardı bulınmazdı qarpuz şimdiki qarpuz qawun hiş yaz qış bellı deyil şimdi ḥeywan beslerdıx qoyın ḥeywan qoyınımız çox olırdi allah reḥmet etsın munın babasiynen men o qada qoyına gidérdıx axşama qada şaqqa ėdérdıx qar yağardı ama qurt çoxidi qurt buraxmaẓidi bız qoyınnan ayrılıx êle ayrılıdıx qurt işte peşında alırdı götırıdıle

götırdi ôle götırdi köpeh olsaydi elıne alırdiler köpehler köpeh olmasaydi walla çoban yerışene qeder dağıtıyọ̣rdı qardı süküte düşti nasıl babam da êle bizım kibin reşbercılıx yapıyọ̣rdi çifçılıx tarla kendımızınidi atatürk bize tarla vermişti yer vermişti hep tapı etmişti üzerımıze tarlayi de ekıyérdıx oraxnan biçérdıx orax vayidi bêle biçérdıx bağa bağlardıx ben ta elli ikide yaşıyộr he elli beşte de 'askere gittım sivazta 'ecemiliyi sivazda usta birliyini erzincanda askere gitmeden evliydım bi tene de qız çocığım vaṛidi sora gittım askere hepız vardız o zaman askerden geldım devam ettım işe gece günüz çalışardıx suyimiz de bêle yoxidi su bulımmazdıx tarlaları suvarax bêle yıxarı köyler bize su buraxmazdıla gele hangi günü suyımız olsadi iki gün o suya gidérdıx gelérdıx gidérdıh gelérdıx anca anca o da on dönım yer suvarabilérdıx he walla buraxmédile su gelé köyde hepi suliyidi hepi yoncayidi hepi bu erâzi hepi buğda ekérdıx arpa ekérdıx su verérdıx sora xoş olırdiler iyi olérdıle su vermeseydıx iyi olmérdiler he ya suyımızi kesérdıler he walla ömrım bu köyde geşmişidi çif sürérdıx kötan sürérdıx onnan sora allah bereket versın tıraxtorḷer çıxtiler daha işler oldiler daha bereket walla eskiki bereket yoxtır diyọ̀rım eskiden on çap yanı on çap diyérdıx her adam ehmezdi on çap on çap eken yüz çap yüz elli çap buğda qaldırırdıx şimdi elli çap ekisen anca yüz çap qaldırisen o zaman yer quvvatlidi biraz yerde güći varidi ėrmeni biz gelende ėrmeni bu köylerdeydi atatürk ėrmeniyi qovdi şeler meler girdi evlere 'eyni ėrmenılerın evlerında otırédıx qaş sene ėrmenının yapılarıydi onnen ha yıxtıla ha yeniledile ha yıxtıla ha yenıledıle çocıx beş tene oğlan war üş tene qız çalışyuṛler evde bi tenesi sa̱ğlıx memuridi birisi köy xızmetlerıde çalışér üçi de yanımdedı biṛisi de minıbis çalıştıré tabi tıraxtornen ekin mekin çeké özıne ot motnen uğraşér hepi de evlidile köyde burda sa̱ğlıx ocağı yapmişle qaç senedı men hele iki sefer gitmişım sa̱ğlıx ocağına doxtor nerden geldi salihe xanımi xeste olanda dedım wala doxtor be nereden geldın men hele bi defe gelmişem sızın ocağıza wala durumı iyidı şimdi biraz durumım bozulmiş qarnımda partax var girecem 'emelıyete fıtıx var qarnımda wala baştan çox allaha şükür heş ben körlıx çehmedım xestelıx çehmedım körlıx çehmedım bi de sağlamidım o qadder qoyın yoğırdi yemiştıx qoyın ayranı içmiştıx qoyın yağı yemiştıx be şimdiki kibindı gidérdıx axşamacen çif sürérdıx şe köten sürérdıx aha bêle sahanner vayidi qablar iki kilo qadar bi kilo qader yoğırt dökérdıx oni yérdıx ayran ehmeyimızi doğrardıx ona ağaş qaşıxlar vayidi bêle bêle dayanırdıx qaşıxnarna iki iki qab üş qab yerdıx ayran o

zaman çay yoxti şimdi nereye gidisen baxérsın çay ya çayın ne güci olacax walla güci quvveti yox güci yox çayın çay varsa bişe yemiyòdiler daha yoğırt var götırın gendınıze ayran yapın wallaha yoğırt sağlamdı meyer o zamannar hele yoğırt ben ayran yapıp yememişem walla çaydı çaydı çaydı çay ne görecax wala ḥayat gittıx qede çox güzel gidir çox güzel olmiş qore savaşi bennen önce gittıle qore savaşına allah reḥmet etsın me'rıfgilın tertipleṛi gitti bi gün bi arxadaşım vaṛidi qaregünüzli abbas dedi gidélle gel biz de 'ecemiydıx yazılax gidax qoreye gittıx gittıx dedıx yüzbaşım biz gönüllü qoreye gitmeh istiyòrız dedi sızı qoreye yoxtı he walla bizden sora maxmogil gittıler çoxılaṛi gidıp bizı qoreye vermedıler he wala göndermediler gidenner diyédi bizı qıx beş gün diyédi qıx qıx beş gün denizın üzerınde gidiydıx qıṛx qıṛx gün denızın üzerınde êle vaporla gitmişler qoreye anca yerışmişler onnan soṛa qıbrıs ben askerlığı orda yapmiştım onnan sora qıprıs çıxtı da qıprısi döyiş oldi bereket versın tez durdurdılar yoxsa qıbrısi alacağidiler o zaman ecevitidi başbaqan ecevit bi gècede 'eskeri dökti oreye vurdıler oralari hepsi rumlardı bir bir anda aldılar hep orayı girnede lefkoşede nedır nerde türkêdedıle beş şeher almiş o zaman beş şeher aldi soṛa durdi emır geldi 'emerqadan dur dedi durdılar daha vurmedi gittıx ḥaca gidende ne diyidile bi tenesıne 'ereplerden geldi yanımıza ahan gömleyi giyıp burdan 'ereb ehmed qaşmaz vaṛidi da dedi ya ya 'eskerḷıx yapılır bu elbiseynen bu entariynen odı sızı israilḷiler vuré keséṛ siz gelın türkêye qereoğlan ecevit qereoğlan sızı qutardi qıprıs o da bize diyirdi qereoğlan sızi quṛtardi ecevit qardaş ecevit qardaşsız qorumasız sız bu entariynen 'askerlıx yapabılérsın döyiş yapabılérsın bunnan türk 'eskeri diyi bunnarnen döyişemmezler 'eskerımız cesurdı he walla ḥacımız çox xoş geçti ḥac şeyın emcesıynen gittıx özel taxsiynen gittıx biz beş kişi beş kişi burdan allah raḥmat etsın hepsi ölmişler teh ben qalérım onnardan fêzi de qalér ben qalérım ḥacı fêzi şüferımizidi babasiydi se'id de qalir se'id de qalér ḥacı sabit ölıt mehmed şakirle onnar 'ayni taxsiydiler biz doqqız kişi iki taxsiynen gitmiştıx doqqız kişi de köyliydile birisi sıxkeliydi şüför êle burdan ora taxsiynen qaraṛ verdıx taxsi geldi bizi aldi götırdi gitti êle xoş gezdırdi bizi götıṛdi irağa gittıx kerbelâya giderken sekkiz güne biz ancax gittıx o qada gezdıx giderken gelırken dört güne geldıx êle kesme geldıx şamdan ḥelepten geldi çıxtıx 'antaba he walla çox xoş geçti o zaman türkêye şe yoxidi utel yoxidi bêle dağda qalıyòrdi utellerde medine şehıṛında sekkiz gün utel tuttıx utelde qaldıx onnan soṛa gittıx şeye mekkeye gittıx

şeye utelımız yoxidi êle axşam olérdi batanyelerımız varidi çekérdıx başımıza arebelarımızın yanında yatérdıx sabah qahérdıx davam edérdıx mekke onnan sora ḥaca gittıx geldıx ıxtiyarladıx çolı çocıx başımızı bastı wala geşlerı ben ḥaca gidende qıx yaşındayidım ben qırx yaşında gittım ḥaca geçti geşlıx xoştı he walla hiş hiş bi şeden qorxmérdıx doqqız teneyidıx o yaşlı en yaşlımız burzidi êle alédıx aramıza iki tene üskehle şôle qarşıda ikisi de arxada allah reḥmet etsın ḥacı şamil êle var o zaman o qadar quvvatlidi wala nice arxasını veredi sıxıce gidérdi say yapan yerde texsiyle otıbiz otıbizle gidérdiler o zaman otıbizle üş günde aparérdiler üş milyona beni yazmişti benım allah reḥmet etsın qardaşım vayidi bennen küçigidi reḥmete gitti o yazmişti yaşar qoş vayidi wannan taxsiler yazmişti sora hacı şamilgil dediler wala bız taxsinen gidiyırıx ge biznen baraber gidax taxsi yüz miliyon onnan fazlayidi gittile yalvar yaxar verdı vermérdi wan göli şeyi beş milon şe yatımiştıx qabare daha geri vermérdiler bahadırın oğli izet olmasaydi vermérdiler diyile wala şeynen köylilerin taxsiynen gidélle taxsiynen gidiler ha anca o parayi geri aldi o beş yüzi gittıx taxsi gèce gitmiyòrdi tenekeyidi dediler arabalar şamilın taraftaydi taxsi çox çox yatsi namazına qeder bi terefte özımızı gendımız yetırırdıx gèce qalırdıx orda yèmeğımızı yapardıx çayımızi içérdıx yatardıx sabah şafaq qaxar namazımızı qılardıx gine davam edérdıx ta sonki güne yatsi namazına qada ama övleler nerde olsaydi durırdıx namazımızi qılardıx yèmeğimızı yapardıx gendımız yemeh yapar yerdıx he yemeh gendımızde götırmiştıx her bişe götırmiştıx gendımıze bir aylıx erzax götırmiştıx tipimız varidi tiplerde walla eskide hayat durımı xoş olannarı ḥayatı xoşidi durumı xoş olmıyannarın yoxidi yoxlıxidi temmızlıx yoxidi şimdiki kimin yoxidi ev yoxidi hepımız bi tendır evında kürsi vayidi bêle bıraxırdıx kürsi kürsinin altında girerdile kürsinin altında ne yorgan varidi ne minder varidi bi palas varidi tendırın sıcağı verérdi insana tendırı êle söndırdıla êle ehmeh pişti qutıldı tendırı o kürsiyi tendırın yanine bıraxérdiler ağaştan kürsı yapmişla bêle böyih ordan bêle onı bıraxélle kürsini onın içine bi yorgan yapmiştiler böyih onı şe edérdıx qusırgan diyérdıx çocıxler tabı girérdı kürsının altıne êle isicax olırdi olé isicax olırdi yatardıla otırırdıla oynardıla kürsının üstında oynardılar şimdiki kimin nerde bollıx var şimdiki be diyirem o zaman bizım yemeğımız yoğırdidi eyran bezı yer evlerde yoğırt da yoxidi wala arpa ehmeyi ben yemişım arpa ehmeyi babamgil allah reḥmet etsın işte xermen zamanleri bu zamanler xermani olmamişti êle qıtlıx oldi êle qıtlıx bi qoyın

verérdile bi teneke buğdaya bi qoyın zate o zaman köyliler bi qaş tenesi qoyınnerını şeye verdile buğday verdile qoyın aldile ağa beye burda 'emele çalışan bizım köylilerın elınde buğda vayidi quyılerın içıne atmiştiler geldi dedile wala qasımoğlıda quyıdan buğdâ çıxatmişler bu qalecih köyler etraf köyler bi qoyın o da geş qoyın olacax verérdile bi teneke buğdaye yarım teneke arpaye bi tene gittıle babamnen bi tenesi gewaşta darı vayidi darı darı görmişsın ufax gittile orda bi teneke darı getırdıler ektıler o şeyde o boşta verérdile me'mogilın elınnen kürtler alırdıla yerdıle oreye artıx darı êle oldi êle oldi tawışan içerısında yawrı çıxatmişti he walla darıyı ögüttıler darı da darı ehmeyi de yemişem men darı ehmeyi de arpa ehmeyi de onnan sora daha ne yapacaıx yawaş yawaş daha bollığa çıxtıx da o zaman okıl onnan sora okıllar yapıldılar aha burda okıl yapılérdi ben gittım 'eskere aha bureye bu okıl yapılérdi tarih ellı beşidi ben gittım 'eskere geldım baxtım okıl yapılıp çocıxlar oxıyérle daha okıldan sora ben orta okıla gidérdıler wana kimın orta oxıli olsaydi işe alérdiler yeter ki orta oxıl oxısaydi wala beşi de bitırse alidile beş diploması olsa gine alédile işe he walla kim beşe qada oxısa diploma verérdile da diplomasi olan diyérdi benım diplomam var ona iş verérdile alérdiler qareyollarına orda iş verérdiler su işlerıne alérdile devlet işlerıne çalışmaye onnan sora şimdi illa üniverseyi bitıresen bitırisen gine de sene iş vermérler he walla o qaddar millet maḥluq çoxaldı insannar çoğaldi devlet baş edemir allah devlete zeval vermesın allah devlete xayınnıx yapana iflaḥ etmesın he walla wala devletımız xoştı hiç ôle devlet hiş dunyada görılmemişti eskiden çocıx olsadi çocıx o zamannar şeyin zamani devridi ismet inunı qarı der maḥkemeye geldıler maḥkemeye geldıle o qada ćandermeden qorxiyérdıler oo êle yeter ki senı aperédıle qereqola qereqolda döyérdıle burda döymezdıle êle burda körpi yoxidi çayda çay gelérdi ôle gelérdi ilkbahardi baxédın çay ôle gelérdi ôle gelérdi gelérdi durérdi çayın yanıne gelende çağırérdi muxtar muxtar bi adam gönder bıze bizı çaydan geçırsın muxtar mećbur behçi olérdi behçi at mat bulsaydi atnan gidérdi geçırırdi jandermeleri wala at bulmasadi behçi alérdi arxasına aha bureye qadar girérdi suye geçirırdi sırtında geçırırdi götırmeseydi gidérdi qereqola arxandan kağıd geleceğıdi fılenkes gelsın qaraqola he walla çağırédi qereqola qereqola gitseydi qereqola sen niye bunı bêle yapmadın niye êle etmedın mahna arıyacadı verecedı jandermelerın elıne atardi nezerete ver gitsın tokatı ver gitsın jopı merḥemet yoxidı insaf yoxidi zâlımların zamanidi zalimidile zâlım şabqa yasağidi şabqa şabqa

serbesidi bu külaxlar yasağidi walla bazı ben görmedım dedile döyélle yanı şelıx yapannar başı şehre şabqadan başqa şeynen gidemmezdın külaxnen kimse külaxnen şehre gidemmezdi begler de vayidi ağalar ağalar da vayidi ôle köy vayidi beş dörṛt beş köyi bi ağa zabt etmişti he ya bizım köyde yoxidi şükür bizde yoxidi a bu küṛt köylerında vayidi ağala vayidi ôle ağa vayidi on on köyi vayidi zulme axşamacen çalıştırérdi hadi çıx sen çalışmérsen qaldırammiyérsın atérdi dişari bizım bu köy şıxne köyi va aha burde bunnarı hepi ağadı wala bız onnaın qorxısından bız şeye gidemmezdıx bekçileri de xızmetkârları de bizım küresınilerdendi ağaydi neğoydi babasidi nişo vayidi ollaridile memoyidi ėyleyidi qurt meşesi derdıx köyın altı ormanidi êledi êledi ağaş çox bêle qorxıden giremmezdıx içıne domızın qorxısınden qurdın qorxısınden ormanlığidi ôle ormanidi ôle ormanidi çevıresında domızlar yawrı çıxatédiler he walla ormanleri hep kestiler yaxtiler he walla kökini de kökten çıxattiler yox ėttiler gitti şimdi oldi çayırlıx ḥeyvan otliyór êle biz gideridıx çocıxidıx qoyın moyın otarırdıx ḥeyvannarı çevrede otarırdıx qorxıden içeri giremmezdıx quṛt qorxısından içerısı cenâvar dolı cenâvar olérdi bi baxédın domız çıxti on tene yavrısı almiş arxasıne birisi arxada qaban diyerdıx büyihleri analari düşédi qarşiye ėrkey de babalaridi o da düşédi arxeya daha geçédile bêle baxérdın domızla dizilmişle gidérdile tarla çoxidi orman êle bu çaẏ kenari ormanidi çay kenari meşelıx çemşen hepsi tarlayidi boşlığidi ekiyórdileṛ buğda ekıyórdile arpe ekiyórdile ḥeywan işin meralar vayidi ḥeywan otlıyórdi qoyın beslerlerdi ekserisi qoyın çoxidi varidi qoyın övle gelıyórdi övle sabah gidérdi övle gelırdı qoyını övle sağardıla qaralaṛ sütini edérdile pennir pennir zamani pennir ėdérdile pennir olmıyan zamani edérdile ayran şe ėdérdiler ayrı ayrı cacıx ėdérdiler köçelıx şeyine diyerdıx cacıx peniri ayri olırdi cacığı de ayri köçelik olan onı bıraxédi torbaya torbanın üzerıne daş bıraxérdiler suyi gidérdi qurı şe qalérdi köçelih qalérdi onı qaldırédile yığéṛdiler şeye cacıx ėdérdiler içıne sirmo vayidi sirmo doğrardılaṛ qatardılaṛ penire qatardilar qarıştırırdıla küfelere basadile küfeler vayidi o zaman küfelere basardılar qurı bıraxérdiler yere qalardı iki üş ay qalardı qalardı qışın her dem birısını çıxarırdile onı yérdile bitırırdıla ötekini çıxarırdıle ôle xoş olırdi yerden çıxardılar qawırmayi de bi ḥeyvan kesérdiler ya bir ineh ya bir güci olan ineh keserdi bazen iki ev bir ineh keserdiler güci olmiyen qoyın keserdıle bazı keserdıle güci olmiyen kesmezdiler qawırme de xoş olırdi çox qawırmeyi doğrardı qoyardı qazana tendırde qadınnar qawırérdıle qızardérdile

tökerdıle şeye tenekeye üzerıne yağ tökérdıle pih tökérdıle olırdi qawırme o de qalıridi o da qış yiyeceğımızidi qış bıhara qadar qışın yemeye qatardıla o ôle yemeyi lezzetli oliyur suli yimeyi bi qaşıx atsalaṛ çölmehle vayidi çölmek çölmekte yemeh yapardile quşhane yoxidi o zaman çölmeyin yemeyi ôle lezzetli olédi he walla qaşıx tahtayidi demır qaşıx yoxidi tahte demirem ha bêledi bu qadarịdi onnarı çölmeyin içıne yemeyi onnen yemezdıx o qaşıhnen yemeyi elnen yerdıx önce lavaş derdıx yapardıla pişirırdi qarılar lavaş ehmeh onnen yemeh yerdıx ama şeyi ağaş qaşıxlan yerdıx çobrayı aşı aş pişırırdıle ayran aşı kurud aşı sütlü aşı sütlü aşı vayidi sütten yapardıla bulgurnan ona diyérdıle sütlaşı ayran aşı yapardıla ayran aşı yapardıla ayran tökérdıle ôle lezzetli olmazdi sütlü aşı qadar olmazidi erişte yapérlerdi bazen de erişte ile yapérdile diyérdıle erişte aşi yemeh keledoş vayidi şobrayidi bulguridi piriş te peh yoxidi herkez güzın bu zaman kendıne iki çap şe yapar bulgur yapardi bulgur tökérdiler şeylere qalırdi qışın yemax ịçın yemeh yapardıla bulgur buğda qaynatır pişirırdiler önce qaynadıyȯr qazanda qaynatıyȯr tökérdile bêle qazana bi teneke qazan büyih qazannar vayidi qayniyȯrdi qayniyȯrdi qayniyȯrdi pişiyȯrdi onnan sora çıxetediler tökédile palasların üzerıne biraz qurıdiyȯṛdiler qatédiler döyerdiler dibehlerde toxmaxna döyerdile ağaş toxmahlar vayidi iki kişi döwérdi onı edérdıler bulgur bi şe vayidi degirmen su deyirmenneri el deyirmannari vayidi o da destar diyérdıx onı çekérdıle edérdıle diyérdıx el deyirmani destar destar bizım iran lisani destar diyerdıx sen onnarı görmişsen ha bi ağaci biraz uzundı o döwérdi alttaki biraz daha bıraxérdıle ha tökérdıle ha çekérdıle olırdı bulgur piriş burda ekmérle yox başqa yerden gelérdi herkes piriş alammezdi piriş be para vayidi alala para yoxidi bi teneke ġaz alırdıx ġaz üş ev tenekenı bölerdıx buhara qadar onı idâre edérdıx küçih çırağlar vayidi çırağ el çırağı tökérdıle el çırağıne bıraxardıle ôle his olırdi ôle his olırdı diyesen ev olmiş duman bi zaman oyidi sora onı tabi bıraxtılaṛ lamba aldıler lamba da bi qısmi yeddi numrayidi bi qısmı de altı on dȏṛt numraydi o on dȏt numralılar ışıxlerı fazla olérdi yedi numralar o de ġaz fazla yérdi da ġaz fazla yérdi on dȏṛttıx te ışığı fazla olérdi ama o bazıleri vayidi wala beşlıx de vayidi beşlıx êle küçih bişedi beşlığın önında kadınnar iş yapardıla ışığın qarşına otırıdıla axşamları gidérdıx odalara muxtarın odası olédi köy büyihlerının odasi olédi toplanérdıx odalara yığışırlardı odalara qadınnar da qalırdı zavalılar tendır evlerın ışığında odalarda bazıleri türki sȏlérdiler bi ağac alırdi elıne ona diyerdıx aşıx ağac alardi

giderdi aşağı gelerdi yuxarı ôle güzel annadırdı türki hem onın meselını annadırdı hemi türkisini sôlérdi ağaş da onın sazidi da sazi o da köroğlının türkisini de diyerdı aşıx ġarıpten diyerdı walla benım hiş aqlımde yox hacı salih vayidi şimdi burda olsayidi o diyérdi nağıl da annadırdile nağıl êle eski nağılları annadırdıla yalan doğrı éle annadırdıla adam diyerdi doğrı diyór bêle geldi bêle oldı bêle gittı bêle öldırdi bêle qırdı bêle fılankes bêle ėttı yox canım daha da oyınnar oynıyérdıle ta sahat doqqıza qadar sahat doqqızda onda dağılır herkes gidérdı evıne ḥeywannarı vayidi ḥeywannara baxardıla reḥet edérdıle gidérdiler yatardılaṛ sabah erken yine qaxardıla he belli kişiler onnari bilenner annadırdı herkez annadamazdı be oni bilenner annadırdi düyinnerde düyinnerımız ôle xoş olıdıla büyikler yaşlılar odalara toplérdiler yazda da dışarda oynardılar gendılerıne bi teh teh bi aşıx getırérdıler o annadardı onnar da otırérdıle çay içérdıle annadıyórdı onnar da gėceler walla qış gėce diyérım ya gidér odalara otırırdıx annadırla qonışırla o yannan bu yannan bazı nağıl diyérdiler bazen qabax başlarınnan geçen şeyler annadırdıla olaylar he bazen de toplanmasaydi adamın gėcesi geşmiyurdi radıyo da yoxidi o zaman şeyi radıyo aldılar dediler wala ḥacı şamilgil bir radıyo getırıpler sızın bu atotqatotli şey da bu zaman oldi i̇ṛkindi zamani kûtçe çıxédile êle türkiler diyérdi qadınnar bizım evımız ta köyın o başındadi anamgil qadınnar toplanırdi gidérdi hacı şamilgilde kûtçe türki diyir radıyo dinlemağa ikindi vaxti çıxardi radıyo dinlerdiler radıyo diyérım ya ilk o atotqatotlar çıxtılar bunın şeyi emıcası muxtaridi ḥacı şamilidi allah reḥmet etsın onnar bi tene aldıla getırdıle dedille wala köyde deyil ḥacı şamil radıyo almiş radıyo almiş yawaş yawaş millet de aldi daha herkes özıne bi radıyo aldi radıyo aldıla sora teyib aldıla diyérdım ya rabbi bu radıyolarda çıxannar türki diyannar keşke görıneydiler bazılari dedıler wala çıxacax görınecaxla de o zaman diyérdıle çıxacax türki sôliyenner görınacax şimdi televzon oldi görınérler o zaman radıyoda türki diyérdiler ya adamın xoşına gelérdi diyérdi keşke bu adam görıneydi türki diyen adam ha bazıları diyérdıle zaman gelıptı görınacaxlar da zaman geldi televzonda he walla zaman geldi televzon görsendi babam ben 'askerdeydım Vefat etti görmedım daha ben 'askerdeydım babam Vefat etti etmişti rexmet ölmişlerınıze ellı altıda yox wala allahın emrinen ḥeste olmişti he canım neler gördıx wallah qırx sekkiz sahat qırx sekkiz sahat bennen bu fêzi var xayrının oğlı gėce günüz su suvarmişıx gėce günnüz qırx sekkiz saḥat tarlalaṛi suvarérdıx su gelmérdi bu qada su gelérdı anca

remezannıxta söhür ehmeyi yérdıx gidérdıx tırpana çıxardıx otları biçérdıx buğda biçérdıx 'eyni bêle remezannıxidi söhür ehmeyi yérdıx gidérdıx gidérdıx wur ha wur ha wur ta sahat doqqıza qadar doqqızdan so biçemmezdıx gidérdıx derdıx burda su olaydı gidérdıx ateşlenérdıx bêle o da biraz su girérdi gine adam ateşlenırdi ben hiş orıc qezâm yaxtı ha he walla eski remezannar da bêledi eski remezannar şimdiki kibin deyil di ki eski remezanda söhürde qaxérdıx ya yoğırd olérdi ya biraz üzım quri üzim ben wala şey şobralara qablara ona diyérdıle şe ne diyerdıx ona xoşap erıx xoşabi üzüm xoşabi bazen o çekırdehsız üzimleri ôle xoş olırdi çekırdehlı üzim hiş xoş olmazdi çeırdexsız üzimın xoşabi xoş olırdi çeırdexli üzimın xoşabı xoş olmazdi onın kibin yani ekser oni yerdıx çox oni yérdıx söhür zamani he fıtarı yemehi neyse nesibimız oni yerdıx suli yemeh olérdi ekser suli yemeyidi ama ḥeywan keserdiler ekserisi remezan içün ḥeywan keserdiler hiş etsız qalmazdıla remezanda benım gendım walla gendım üş tene dişi çepiş keçinın yavrısi olérdi çepiş dıyérdıx bıraxardım tayenın yanıne êle beslenırdiler o günde birini kesérdım on günde birini üş tenesi ḥazırlamiştım bir aylıx içun ôle etı xoş olırdi he walla bayremḷıx küfteler yapérdile qadınnar küfte yapérler küfteden doymezdi şimdi bılersen xocam şimdi etmişler qıymali etı verélle qıymaya onda lezzet olmıyȯr eskiden o etın xoş yeri olérdi siyah et olırdi onı bıraxérdi daşın üzerıne toxmaxla döyerdiler qadınnar éle güzel küftesı olérdı adam yeseydi doymazdı qomşıye diyerdi ya bi dosta diyerdi küfte yapmişem gel bi tene küfte ye etı daşın en xoş yeri siyah yerlerı olırdi o ḥeyvanın butlari taşın üzerında onı toxmaxla döyérdile döyérdıle güzel olérdi qatarla bulgurnan qarıştıredile edérdile küfte êle küfteyi yapardile qoyardıle çölmeyin içerisine êle lezzetli olédi ḥeqqeten bayremde herkes küfte pişirirdi bayrem sabah herkes gidérdi namaza namazdan gidérdi mezarlıxa mezarlığı ziyâret edérdıx dağılırdı herkes arxadaşıynen berabar evlere gidér fılankes bayremın qutlı olsun qutlı olsın demezdıx diyerdıx mubâreh olsın qutlu soradan çıxtı bayremın mubâreh olsın orış namazların qebul olsın getıridile qomşılar siniyi tutardi ya baxlawa alırdın ya bi şeker alırdın o zaman suğ̱ara da tutardılar suğ̱ara da açardıla sora imamımız geldi allah razı olsın sora kimse suğ̱arayi bıraxmayacax siniye çocıxlar vayidi imam qaldırdi dedi çocıxlar hep bunnan alışıyȯrlar gelen çocıx suğ̱ara yaxérdi dişari çıxérdi şimdiden sora kimse suğ̱ara bıraxmıyacax suğ̱ara daha qaldırdılar suğ̱arayı siniden iyi oldi ḥeqqeten de sekkiz doqqız yaşında on yaşında çocıxlar êle ondandi suğ̱araya

alışédiler he walla şekerleri aldıxten sore bıraxédi cibıne aparédi evıne evın büyihleri toplanérdıle on on beş olérdiler evleri dolaşérdiler bereber herkes arxadaşi sevdiyi arxadaşıyne iki arxadaş üş arxadaş beş arxadaş her neyse baştan evleri her evi hiş bi bıraxmazdı qala bazıleri o görgüsızler iki üş tene şeker alırdi he çoğıleri vayidi sızın yanınızda iki üş şeker tutmişti elıne qoyérdi qafasının üstıne bugünın usıli bi tenedır çox çox iki tene alaṛ görgüsızler ôle alérdiler daha onnen sora bitıyòrdı onnan sora çıxérdiler etraf köylere hemen dosti eqrebasi qızi fılani varsa gidérdıx onnarın bayremı bayremı diyérım ya köyın bayremi biterdi gidérdıx etraf köylerde kimın qızı olsayidi qardaşı olsayidi amcası olsayidi gidérdıle olların da bayremıne gidérdıle başqa köylere şehıre bayramla xoş olérdi dargınları barıştırırdiler bayrem güni diyerdıle fılankesnen fılankes dargındı onnerı getırırdile birbiriyle toqalaştırırdıle barıştırırdıler gidérdiler onın evıne gidérdıler one he wallah walla olaylar hepsi de budı deprem çaldıran depremi biz dışardaydıx bêle i̇ṛkindi zamanidi i̇ṛkindi zamanıydi 'eyni bu şe kibin hani bu sondaki depremde ḥacılar ḥaca gideceğidiler bi tene şe bizım dostımız gidédi ḥaca gidédi onı mısafir ėtmiştıx axşama yemeye çağırmiştıx üş dörd adam qadınnar antırede otırmiştiler gêlınnerın üşi şe yapérdile sarma yapérdiler sarma he sarma bana da qaldırmişti bi baxtım deprem oldı ula deprem oldi dişardadım antı̇ṛedeyidım antı̇ṛedeydıx qadınnar gelende fırladılar dışarı ben de o qarı ıhtiyâridıx dışarı çıxana qada wallaha yındıx aşaği qapılar hepi tökildi aşağiya bi qaş saniye şeydi köyde bişe olmadi burda onda sora üş gėce êle qaldıx minibisın içınde sabaha qada hepımız millet çolı çocıx minibistedi otırdıx êle şede onnan sora çadır verdile çadır qurdıx toplandıx çadırın içine de de ta getırdıle bu şelerı verdıle qonteyneyı verdıle allah razı olsın ôle ateş kibin yaniyurdler he walla yazın ısicax qışın de soux olir qışın o şeyi var yanıyòr ocaxlar yanıyòr yaxérler deprem ôle oldi dediler ha erdiş bêle çöhti fılankes çöhti burasi qareköy vayidi çöhmişti hiş bi ev qalmamişti alaköy dedile ôle batmişti gitmişti qaç altta ölmiştile qaş tene ḥeywannari ölmişti diyerle hepsi beş saniye alti saniye çehmişti saniye ha beş saniyede bütün wan melmeketi bêle oldi ha alt üst oldi deprem allah hiş kimseye göstermesın he walla çaldıran depremında gine ben dışardayidım buğda ekiyòrdıx qucağımda buğda sepıyòdıx çocıx te arxamızce külfetor vurérdi direhtornen he bi tene o yuxarı köyden bi arxadaş geldi o tabağa vayidi tabağa verdi bene suğ̣ara yapérdıx tütün vayidi da tütün bıliyursın önımızde de arx varidi su gidérdi bêle hani hiş suğ̣arayi yapmadan

dedi bene dedi ḥaci ḥaci depremdi baḥ bu ağaşların başlari deyir birbirine su bêle pıx pıx pıx su toxıyérdi deprem bêle çocıx dırextorın üstındeyidi o hiş bılmedi dırextorın üzerınde geldıx köye köyde bütın millet toz duman çıxmış dışariye köyde yine bi zayât olmadi radıyoyi aştiler muradiye bêle yıxılmiş erdiş bêle yıxılmiş bılmem çaldıran bêle olmiş hesapsız he walla gine 'eyni bu sonki deprem zamanidi i̯kindi zamanidi êle çaldıran depremi de êle i̯kındi zamanidi 'eyni zamandi çaldıran çaldıran heralde elli yetmiş yedi de oldi heralde qıx yıl çaldıran depremi qıx yetmiş yedide oldi ben diyirem yetmiş beşte biz ḥaca gittıx bizden sora geldıx songülle remezan da gittıler onnar giden senesidi yetmiş altilen yetmiş yeddi arasi êleydi

Metin Numarası	**17**
Anlatan	Leyla ÇİÇEKEL
Yaşı	80
Derleme Yeri	Van- Merkez - Alaköy
Eğitim Durumu	Okuryazar değil
Konu	Geçmiş yaşantılar- Van depremi- Düğün gelenekleri

iyiyım sağolasan çox iyiyım allah razı ossun men yaşımı bılmérım ataturkin ölmağı yâdıma düşir ölmağı yâdıma düşé ataturkin ölüşi yâdıma düşér wandaydım wanda gittım wana gittım dedıle ataturk ölüp axşam gidax okıla şeye belediyenın qarşına görax askeriye ne yapér gittıx baxtıx 'askeriye siyah giyér silehlerı ters asıplaṛ yanı ataturk ölıp êle gittım onnar aqlıma duşérle he he yox irannan gelmemişem babalarım irannan gelıp wallah hiş o zaman nasıl oldi bılmirem o zaman wanda qaléṛdım bibimın yanında onnan sora geldım babamgilın yanına köyde köye geldım walla o zaman durım nedı êle encax idârelerini herkes geçınérdi başını saxlérdi o zaman yanı êleyidi o qadde para yoxidi para olmasa he he buğda muğda ekérdıle tendırde ehmeyi yapardıle êle her şey bolidi qoyın moyın yox o zaman beslemex yoxidi ḥeyvan meyvan beslemex yoxidi he saxlérdıle o zaman herkes özıne göre saxlérdi yani herkez özıne göre saxlérdi yirmi yirmi beş tene qoyın saxlérdile bi tene iki tene ineh saxlérdile iki tene ökiz saxlérdile reşbeṛlıx edérdı o zaman ḥeyvan êle herkes baxérdi bi adam tutérdıle inehlerı qoyınnarı aparérdıle qoyinla az oléṛdi qoyınnarı aparéṛdi o zaman êle o zaman qoyin ḥaqqı vermeğe para olmazdı verélle on on beş tene qoyin yerine bi tene quzu verérdıle ḥeqqıne para yoxtı verélle her

çobana bi tene quzı verérdıle onnarı otarérdi saxlérdi onnar da ḥeqqı her ev bi tene quzu verérdi walla o zaman êle herkes êle külfetıne göre saxlérdi yani xoşidi 'eskerl̥ıx dört sene olanda qaynenam ölmişti qaynetam geldı dedi o qızını verdı menım qardaşıma menı de aldı getti öz oğlına onın oğlı gitti 'askere gitti geldi dedı men ya qızımı aparacam ya bunı verecaxsın men de babama on iki yaşındayem dedı men de babama dedım o ki meni istér men gidım qardaşım askerlıxte dört sene askerlıx ėdér qarısının merağını edir gêlın gitmesın men gidım menı ver o zaman men gidım daha babamın sözini qırmadım o zamannar ôledi qayneta qaynena ôledı men on iki yaşında geldım dört sene eskerlıx o zaman askerlere izin vermezdıle dört sene eskerlıx yapardıla sora teskere alırdıla üş dör̥t sene de çocıx olmadı bir evde olérdi qışta şubat ayında gelıple dedıle qonışmayın sıze yazda düyin yapacağıx işte qaynanam qaynatamla bi evde hiş qonışmazdıx onnan sora toy ėy̆ledıx daha qonıştıx da eskiden men de eltime ilaş yapér̥dım qarıla çox daha iyiydi menım çocıxlarım doqqız tenedı altı qızdı iki ôlan biri oğlan atmış beş yaşındadır̥ mersinde orda iştedı ikisi en sonda bur̥dadı he çox zeḥmetler çehtım eşım eskerdedı o zaman o qadde 'amele olmazdı buğdaları yazın ekerdı tohımlıx giderdı onnarı elnen biçérdıx qışlarıyla güzınlerınkileri de oraxnen biçérdıle bu qade çocığı de nasıl büyitecexsen qaynetam iki üş metre parça alırdı onnan örtınmeye bez yoxidi herkes gidérdi qış boyınan onı qavırardıx sacda qoyardıx çocıxların altına çocıxlar önce sabah öyle axşam günde üş defa onın altına torpax qoyardıx qışın qandıracağıdıx dört beş sahat behlerdın üstı qurıye bôle olanda gitın axırda durın taki üstız qurıyene qedder eski bez yoxtı yıxamıştıx diyér̥dıx gitın axırda otırın giderdıle orda otırırdıla ta ki üstleri qurıya evde de o zaman köylerde o qada su olmazıdi bu köyde teh bi yerde çeşme axardı terpem oldı çeşme yıxıldi teh bi yerde arxın suyı vardı bi teh çeşme olardı bütün millet ordan su alardı ḥeyvannar orda su içerdı he o zaman bulax diyerdıx sore geldıle betonnan yaptıla işine iki borı qoydıla millet raḥat doldırdı testiynen su çekerdıx sehig diyerdıx bêle olırdı ôle alardıx arxamıza aparırdıx getırırdıx wallah qaynetamın işi çoxti qoyın çox saxlardi ayran çalqardıx evımızde çox o zaman satılmazdi ey̆lenmezdi yağını alırdıx ayranı tükerdıx giderdi çırpardıx inan ol ha bêle nehre diyerdıle çamırdanidi indi ki çölmehler var onnar kiminidi iki adam bêle aparırdi getırérdi boşandi yağı alérdi başqa walla êledi yirmi yirmi beş sene qaynetamnan bir arda qaldıx qardaşa diyim qaynetamın da on dört tene çocığı wardi

yeddi oğlan yeddi qız sora bi qarı aldı yeddi oğlan yeddi qız sora ayrıldıx büyidile ollar ollar büyidile ayrıldıx he kendi başımıza qaynetam bize bız üş qardaş büyigidi onnarı ayırdı her qardaşa beş altı tane qoyın verdi bi qat yatax verdi külfetı uşağına göre çıxtı gittı çıxtıx geldıx özımız heremıze ev yaptı bızi ayirdi he qaynetama qorxardı ayrılmardı qaynetam gitti wana men ayrılmazdım mennen küçih ayrılmişti men ayrılmazdım qaynetam gitti wana dedım gidax êle yatağımızı bi de un beş altı o zaman çuval diyerdıle beş altı çuval o zaman bi qomşımızın at arabası varıdi dedım qomşı yatağımızı qoy biz al götür bu eve geldıx burda qaldıx artıx bunnar hepi qeyınımdıla yolın bu terefi hep qeyınımdı qeyınım oğlıdı hep qeyınımdı hepsi hepi de qeyınımdıle qeyınımın oğlıdıle yabanci yoxtı êle yaşlandıx özımız yapanda xoşidi ġawır tendır evlerı varidi her yanı eşya ortası bunnan büyik qalırdi su yoxtı iki nufıs bi ev de qalırdı köy çox ġawır eviydi ôle tendır evi vayidi iki adam qoyallar̨dı hema iki tendır bi tendır yanardı êle tendır başında qalırdıle he ne oda ne bişe ôle ġawır gittıxten sora bi büyih tendır evdı bi tuvalet bi mutfax başqa bişe yoxidi be oda yoxti oğlan da çoxidi buzağ muzağ olidi inehle doğıridile küçih yer var bu odanın yarısıca aparırdıx yazın biz evde qalédıx qışın biz gitmişıx orda qalmişıx soba taxmişıx oreya sobanın dumanı çıxé kişi başını dumanı düzelde eski zaman ôle uzanmışıx axura ḥeyvannar yemını yėr bız de êle yatmişıx qalmişıx orda êle ḥeyvan yemını yėr bız uzanmişıx yatmişıx oreya bi gözımı aştım baxtım sabaha qada ôle axırda qalmişıx qışın orda qaldıx yazın da odaların pacalari indinin axırların pacalari kimin olardi işte onnarı da qaynetam savaşardı minder qoyardı qaynetam ışıx görmiyé diyecex sabaha qada o zaman bêle çeraxlar̨ varıdi qaz tökérdıle ya lambalar olardı xortımi çekerdıle qaynetam ışıx görende diyer̨di niye yandırér̨sız o zaman düyin qari ėrkeh hepi bir olérdi o zaman xoş deyildi yox he alma atardıla çocıxlar̨ı büyidi nece daha büyidi geçırttıx ama nece olérdi üş gün düyin olérdi o zaman damat gelırdı damadı baxérdın sağduşla gettı yapışırlardı düyine bi sıra düyine o qadde gêlın hiş gelmezıdi o qadde qari erkeh hepi bi yerde olırdi o zaman bi el fenerleri olırdi onnari yandırırdıla asardıla tavannara büyih ġawır tendır evlerıne asardıla orada kimin büyih tendır evlerı oldı ġawır evlerı oldi êle yerde yapardıla qari erkeh çox olérdı yer çox olérdı yemeh yiyen yerde ayridi erkehleri yemeye çağırırdıla êle tek bi ev büyihidi qarı da gelende büyih qarşını çağırırdıla daha küfletl̨ığın gitmezdi ordan behçi durardı qapıda çağırır seni parça derdıx görsedırdi parçani uşahları almazdı içeri teh seni

alırdi içeri çocıxla gelmesın o zaman şekker mekker yoxidi daha da üzüm bağlardıla qarşılarına çay tabağını bêle doldırardıla her adama bi tene vererdıle bêle yo o zaman yemeh êle yemeh nice yapérdile êle qazanna yapérdıle erkehlere verérdıle erkehle gidennen sora qarılara verérdi o qadde yox o zaman küfte müfte yox indi hep unitmışam et evımızde daş bıraxérdıx qarşımıza bi tene de daş ağacdan toxmax olérdı onnan döyérdıx içıne bulğur piriş sovan doğrérdıx bêle yapérdıx atéṛdıx yėmeyin içıne onı qaynetasıynen êle qaynenasi arabada ökız arabasına mindırırdıle getırırdıle he gêlıni yannarında yėnge olédi bi ixtıyâr qarıdı yannarınde o zaman diyedıler ökiz qoyıdıla arabaya arabadan indırende qaynetasi bi ixtıyâr herıf yapışardi gêlının qolına getırende damat durardi damın üstında baxardı küçühten alma biraz üzüm töhti çatıdan göşti çıxtı gitti gehsı êle quvvetli fırlatıdı gehsı de êle yavaş tökérdi gêlıne deymezdı iki gün üş gün evde qalırla daha çıxarla giderle hiş evın küfletıne görsetmezdıle diyerdıle ayıptı diyerdıle ayıptı iki üş damat görsedmezdı onnan sora düyin saḥabları gelırdıle aparırdıla iki üş gün sora içerden çıxarırdıla sağdışla gelırdı çıxarırdı aparırdı damati gêlin gelérdi eve odasından çıxarırdi onnar da o gün saçı saradı gezdı quṛtıldı gittı ôle qorxaridıx carcar üstında otırammazdıx qaynetam getırırdı qoyardı arxasına bi tene daş bıraxardı carcar ağır ola ôle döyerıdi xermanı qaynetam zenginidi üş dôṛt tene xızmetkârı olardı carcar qoşardı ôle sıraynan dizilérdı ôle ôle açardı ehmeh yerdı iki gün axşama qadder bi ay carcar olardı buğdası ekını çox olan ollara ôle yapardıx rüzgar hansı tereften geldi onı şenesı varıdı taxtadan onnan sora bız otırıṛdıx êle elıyérdıx bi yerde elıyérdıx bi qalxérdıx eyaxta elıyérdıx doldırérdıx çuwallara getırérdıx eve orda aparédile deyirmana aparédile ekmeğa walla çoğidi biz yoxsıllıx çehmedıx ama küflet çohidi bizım qaynetamın nufısı çoxidi men on iki yaşında geldım qaynetamın evında nufıs çoxidi wallahi hiş o zamannan sora özımıze göre başımızı saxlardıx babası da işe geşti wan terpemi saḥat üçidi terpem olanda bêle namaz qıldım tezbiḥet êlédım özım qaxamıram bu qızın bi öteki gêlının alttaki gêlın bi yerdeydıx gėçen senedı alt üste otıréṛdıx dedım de ana diyer men acam ehmeh verérsen be saḥat iki pıçux bi gürılti geldi üstıme otıralla evde yer çatlamadı ne gümbırtı geldı birden bêle o yana baxtım bêle dedı eze dedım he dedı qax tėz ge terpem oldı biz qaştıx sen de gel ama duvarḷarı tut gel duvarda ne duvardan suwa tökiler ne bişeẏ ama pencere de dolıdı qur'anna hâmı qur'an oxıdıle pencerede durér qur'an dedım hiş derpeşmer êle durdım

orda soba var ordan neçeh meçeh göttım örttım başıma o da ana duvarl̦arı tut yoxsa düşérsın sen balqona men senı alım qucağıma yındırım çıxtım balqona dıreye baxtım êle sallir bêle sallir he ama derpemı bax ne dıyem sene bêle gelérdı bêle sallanérdı bu menı aldı qucağına menı göttı uzağa qoydı bi sandalye bıraxti altıma men onnan sora baxtım bullar gidıple dedı bostan boziler gidax bostanda ne var alax getırax êle muna diyirem he şükür oğlannara hele şükür oğlannar ner̦dedı tilfon milfon yoğıdı baxtım ikisi küşeden çıxtı wey ana sen sağlam çıxmışsen yetiştile menı öptile qaştıla köy içıne bu yende de bi qızım geldi dedı eze sen de sağlam çıxmışsen dedım he qomşımız geldi êle qarı erkeh diyi men nece çıxmişsen bu terpemden diyi weş terpemı odamın duvarı çatlamiyıp otıran odamın de êle bêle televzon varıdi o tüşmişti yere hiş bişe olmamişti bizım evlerde hiş ne yıxılmişti ne bişe qardaşa diyim nece çıxtım eşige baxtım millet qaçé o yene qaçe bu yene caminın qarşında bi dıkkân var menım bi qızım ordeydi demeh o terpemde namaz qılé düşé bôle ölım anında üş tene uşağı var qardaşıme ne diyım iki gün men arabanın işinde qapıda qaldım baxtım êle gelen gelé eze sen arabanın içındesen dedım he çıxtı gitti bi de bi tornı vardı êle gendısı bize mısafır qardaşım sağdı getırmişti dedı eze men giderem o bacımgile o ölen bacımgile görax men dedım gitmemişen gittım he gittı o zaman axşamdı qayınnerı geldı dedı wallah onın çocığı ölıp onı aparmişıx onı üstını ver mene dedi o mısafır gelen qızımın ama ölen qızımı hiş demedı iki gün qaldım arabada arabada ôle gêlın dedi sen arabada otıracaxsan dedım he sabahın oldi gene mene demedıle gėce ettım arabada sabahın munın küçih oğ̦lan var dedım wallah ehmeh yiyacaxsan menı götırecexsen wana iki gündır tornım ölıp ḥalqın içinde ayıptı xırde oğlan dedi arabadan aşağı yınmayacaxsan ama demir bacım ölıp ha gidiple gėce qoyıple êleyıple ôle arabanın içindeyım yox köy içinde kepçe qazé mazarl̦ıxları doqqız tene ölı war qardaşa diyim bunna qaldı men sabahın oldı baxtım qeyınım geldi baxtım qeyınım geldı burda ıxtiyâr qeyınım var wandakí qardaşımın oğılları geldı êle geldıle hâmısı geştıle bu evın qarşına sandelye qoydıla otırıpla men dedım ne yapérsen dedı qayınım geldi o küçih gêlınımın babası qayınımdı dedi eze başın sâossın pambıx ölıp ha ollardan beyazıdi pambıx diyerdile dedi eze başın sâolsın pambıx ölıp be sız niye mene demérdız daha diyélle demiyélle ne feyda gittım burda çadır qurdıla burda iki günde bu burada qayınım evıdi qarşi menı apardıle oreye iki günde orda çadırda qaldım qomşıla geldıle menı orda gördıle daha mersinnen oğlım da gelmişti bureye

gėce geldi oğlıynen barabar be dedım eḥmed sız niye geldız terpem oldı sız niye geldız dedi walla demir bacım ölıp gelmişem yaşar oğlıynan barabar geldı dedım sız niye gelmışsız biz geldıx da eze biraz mennen görıştıle iki ağladıla gittıle arabanın içinde yatıpla men de burada arabanın içında yatmışam iki üş gün qaldıx onnan sora çadır qurdıla gittım o çadırda qaldım oğlan dedı sen büyih oğlım dedı sen ge menım oğlımnan git mersıne ıxtıyârsan qışın çadırda da qalammarsan burada dayanammérsen menı gönderdı gittım iki üş ay qaldım mersinde ôğ̂landa bir ay qaldı burda mersinde qaldım buhar olanda oğlım geldı menı uçaxnan gettı yo yo gümbıltını işi̱ttım bi gümbıltı geldi ama hiş terpem işıtmedım hiş duwar duwarlara baxtım bêle sıwa qopmir hiş bişe olmamişti diyisen bu evle ġawır temelıdı ġawır yeridı daştı bêle onnarın mezarıdi daştı yapanda da kepçe qaza sora êle daşları çıxarda sora ôle bıl ha sallanmağı diyir düz kerpıçnen yapmişti odaları o zaman iki tene büyih kerpıc olardı elnen keserle temellerı bêle̱ydi dıwar hiç yıxılmadi hiç hiç hiç hiş bişe olmadı he sağlamıdi ilkin bunnari geçen sene yaptıla bunna̱rın babasi yapmişti êle çalışérdi ne zaman var oldi 'emele tutérdi gelérdi yapérdi izın alanda gelé̱rdi yapé̱rdi êle o zaman evle çamır çeşmenın okılın xestexenenın orda su olırdı qızla su çekérdıle kerpiç kesérdıle̱r ollardan burma ev yapardıla oda yapardıx bi oda yapardıx bi mutbax yapardıx he êle her sene bi göz ancax onnan sora daha êle köy hepi wana oraya mersine zaten köyde adam qalmamıştı gelé̱rdıle başın sâossın qızın olıp allah reḥmet etsın burda êle çadırda hâmı gelé̱rdıle men tėz gittım mersine tanışla̱r burda hepi gelé̱rdile mersinde de oğlımın arqadaşları vayıdi ollar gelé̱rdıle orda da terpem olérdi ama bura kimin olmérdi çaldıran o zaman çul até̱rdıx tendır evleınde qomşım da bızdeydi bêle elını de bêle ėtti ismı de berguhtı dedım berguh indi birden terpem oldı dedım sen gel biraz menı alıştır men orda durım qardeşe diyim bi terpem oldi bi terpem oldi daha êle sallandi bızi ikimız qarıynen ikımız qapide de büyih oğlımın qarısi var qapıdadı orda indi ikımiz bêle ıhtiyâr uzaxlaşmişıx bêle qalmişıx işi̱ke qaçamidıx uşax yoxti hiş kes yoxti êle ikımızdıx hiş kes qaçımmiyir gêlın diyér eze niye qaçmisız ne olar o bilmir işte terpemdı ama içerı bi sallir bi sallir yemin ederım o ağaşla o zaman fidanidi ehmiştıx bêle men diyim diyérdi yere deyerdi qaxérdı dedım terpemdı bêle o halda o zaman eşyanı yığérdıx eşke gelérdıx içerde tendır mendır yandırérdıx gėceleri qapıda dışarda qalérdıx evde yatanda tendır evler bêle yapmişıx diyesın arxada kepçe gezir bêle tavanla̱r şapşaqır

edirdi o zaman yıxılmirdi evler o da o zaman da ôle geşti oranın adamı hep geldıle bu xestexenede buralarda qaldıla qomşı oldıla bıze muradiyenın adamlari he geldıle buralarda qaldılaṛ buranın adamlari gittıle orda çalıştıla ev mev yaptıla gittıle o zaman büyigidim uşaxlar hep olıptı bi oğlım var mersında büyıhtı bi xırde oğlım indi muxtardı burada diyerdı dışarıye qaçanda bi uşax onındı bi de bizımdı büyigi terpemde qarısına diyidi wallah bu uşaxla evde qalsala sızi vuracam daha sız qaçsaz o zaman taxtadan beşih olérdi aléler çinilerına uşaxla götırende qaçanda uşaxla qalmiye terpemdı he onnan qorxardıla herkez alérdı götırérdı qaçardı beşihnen şeynen aha êle halımız yox wanda qaldıx gittım dedi cızdanın var dedi yox eskiden cızdan çıxatmazdıla qoceye gidende cızdan çıxaṛtırdıla yo yo yoh walla evlenende çıxattı dôṛt sene asker olannan sora çıxattıla o zaman milletın uşağı çox olérdi kim gidérdi cızdan çıxata o zaman gidérdıle ordan tuz alala o zaman orda gidérdıle cızdan çıxaṛtırdıla cızdan alırdıla yox cızdanım yoxidi menı okıla almadıla dedıle cızdanın yox senı okıla almıyacaıx walla üş qardaşidıx biri küçihtı men gelennen sora oldı hele ikısi de büyihıdile bacım de yeddi teneydi yox o zaman iş varıdi okıla bıraxmazdıla millet çocıxları okıla bıraxmidile diyidile evde ḥeyvan meyvane baxérdıle iş qalir o zaman çocıxları okıla bıraxmérdıle yox o zaman qızlar da êle beşten çıxardıla diyerdıle qızlar büyıdile daha okıla qoymazdıx êle beşi çıxtıla herkez daha gitmezıdi indi aklı kesti okıyir geşler türki diyerdıle geşler diyerdıle türki türki diyerdıle zenginner davıl zırna getırırdıle hal durımları xoş olannar onnar da türki diyerdıle yox hankisini sôlim diyemmerem iki üş kere diyemmerem yox men mani bilmérem yox manıleṛ aklıma gelmir wallah faqir olannar gidérdi biçérdi özlerına zenginner 'emele tutérdileṛ bizım buğdâ muğdâ çox olan zaman yazın herturşi diyerdıle onnar gelırdıle herkez baxardi altı yeddi tene tutdi bi ḥefte çalıştırdi paralarını verdile çıxtile gittile herkez çalışanda parasını alardi çıxardi giderdi he qaynetam altı yeddi tene tutardi on on beş tene tutardi üş dörṛt gün çalıştırıdi qeynetam zenginidi he o zaman ėrkehleṛ eyaxlarına ḥeyvannarın derısini qurıdérdile özlerına bêle ipnen dikérdıle giyérdile qarılarda corapların altına çadır diyélle ya bu çadırlardan ya derı tikérdıx êle yalın eyaxla corap giyér gezérdıx he corapnan gezérdıx batardı da ollari giyerdıx batmirdi qışın de olanda eyaxqabı alérdıle êle lastih mastih eyaxqabi yoxidi êle eyaxqabidi yani aléṛdile qışın giyédile yox çarıx de qışın giymezdıle yazın giyerdıle qışın eyaxqabı alırdı o zaman da bêle lastih

eyaxqabi yoxidi êle kuşe eyaxqabılardan alırdıle giyerdıle elbise o zaman indi kûṛtler nece giyınér eskiden êle giyerdıle ha onnan sora qapandı o zaman fistan diyerdıle bi de enterı giyérdıle he elımızde qaynetam alırdı iki üş metṛe giymax için alırdi iki metre qundaxlıx için alırdi bağlamax için êledi

Metin Numarası	**18**
Anlatan	Ali - Hüriye YAPRAK
Yaşı	79 -75
Derleme Yeri	Van- Merkez - Bostaniçi Beldesi
Eğitim Durumu	Okuryazar
Konu	Geçmiş yaşantılar - Çitçilik - Anılar

(Hüriye Yaprak) işte bostanci budır (Ali Yaprak) bostaninen ev için uğraşırdıx ev işiynen afedersen ineh camış o vaqıt benım ha buranın yeri bu şimdi fırın yapmışam burayi burayi o vaxıt çox af buyur yani axur yapmıştım yani axurdi ḥeywanlara axur axur ineh camış saxlardım bu hepsını becerırdi teh başına sağardi qaynatırdi sütını yapardi yoğırdını yapardi cacığını yapardi eskiden o şey nehreler varidi bêle çalxardiler onnan beraber çalxardi bi tene de yardımci gelirdi benım bi ablam vayidi allahın reḥmetına gitti kâmile ismında işte kemal yılmazın bi büyigiydi anadan bir idıx o gelırdi xanıma yardım ėderdi allah için o vaxit daha hele gitmemişti burdan gittıxten sora burda qalıyȯrdi gelıp bêle yardım ėderdi xanıma sen bostani şimdi benım erâzim epeyi çoxidi yani epeẏ erâzim varidi bostanı en evelâ onı sene diyeyim bizde köten diyerıx ökküzlerneṇ sürerdıx bêle qulplı demır pullux pulluxnan buharın sürérdıx sürdıxten sora güzel dirgennen biz mangır diyerdıx béle dirgennen ağaşlı dirgen yapardıx iki ökız qoşardıx ökız onı çekérdi onın şeyini düzeltırdi bêle toprağı düzelırdi yani topraği un ince olırdi ince oldıxtan sora qalırdi bi üş beş gün bi ḥefte mayısın mayısın beş altı havaların durımına bağliydi yani o vaxıt ekdığımız bostanı bostanı arx yapardıx 'amele tutardıx kürehnen yanı bêle arx yapardıx arada bir suyın geleceği yeri bêle şe edérdıx yapardıx ara bıraxırdıx o şekıl gelidıx arxı bu kere sulardıx haziranın ikisıne qadde bostanı ekip bitırırdıx ikısına qadder bostanı ehtığımız zaman bêle ufax ufax ocaxlar açardıx qawın toxımi bêle qawın toxımını herdem sekkiz on tene atardıx güyerırdi o güyerdıxten sora aradan bi ḥefte on gün geçérdi biraz teklerdıx beş tene qalırdi bi ḥefte sora teklerdıx üş tene qalırdi bi ḥefte

sora teklerdıx iki tene qalırdi haziranın sonına doğri birını de tökérdıx bi tene qalırdi o bi tene bêle ġol atardi bi ana bir yavru ġol bir ana bir yavru ġol 'aynen bêle o qawını da ana ġolda tutardıx bêle aha bu büyıhlıxte kıra bız kıra diyerdıx qawına daha bizım küresınice kıra diyerler kıre kırayi dutax torpağa bıraxax torpağa bıraxırdıx onın sineh qurdi varidi küçih qawınken onı torpağa bıraxırdıx üzerıne yaprağın one kıre diyerdıx o vaxıt biraz bêle büyirdi torpaxta bi ḥefte sora bi daha gine biraz torpax dökérdıx büyiyıp bu hala geldıxten sora daha onı o qurdı o sineyi ona tesir ėtmezdi o bu kere büyirdi güneşın önında qalırdi gendı halınnan temmızlerdıx güzel bêle güneşe vereṛdıx o qawına güneş vurardi temmuzın biri ikisi başlardı bostan qawıni çıkmağa qoparırdıx afedersın ökkız arabaları vayidi bizım ökkızlerın arabasıne de sandıx vurmişdıx sandıx yapmiştıx yüz seysen i̱ki yüz kilo arasında qawıni toplardıx doldırırdıx ökkız arabasına o taḥtaların üzerıne ökkızlernen alırdıx götırırdıx giderdıx wana wanın da bu şeyi eski yolı şimdi sız bu yuxardan geldız ya orası o vaxıt o yol yoxidi aşağdaki eski yol ana yol oyidi ordan gidérdıx gidérdıx orda qawını satardıx tekrar dönérdıx gelırdıx bostanımıza gėce de bostanda yatardıx yani o vaxıt eleyidi o vaxıt eleyidi alıyȯrdılar ama ucız tabi şimdınınki olmazdi o vaxıt kimse yoxidi nıfus yoxidi nıfus yoxidi şimdi bax o qawıni ekıp bitersen benım dedığım o qawını meslem on dönımlıx bi yere ehsen bitersen en az on millon qazanırsen kilosu iki lireye üş lire bi ton qawın satsan nėder üş millar on ton satsan bax on ton diyelım on satsan otız millara yaxın para ėder on tonı bırax sen beş ton satsan gine on beş bin lire en azın bêle bi bostan sana on millar para bıraxır ama o yox şimdi o vaxıtte o iyiydi gine allah bereket versın o vaxıtın bostani qazanıyȯrdıx o parayı alıyȯrdıx para qıymetliydi bir araba qawın meselem tutıyȯrdıx kilosını veriyȯrdıx yeddi bıçux beş quruş yeddi bıçux quruşa biraz daha güzel qawın oldığı zaman on quruşa verıyȯrdıx dartıyȯrdıx yüz kilo geldığı zaman on lira i̱ki üş kilo geldığı zaman yirmi lira o vaxtin yirmi lirası da qıymetli bi parayidi bir araba qawın on beş liraya yirmi liraya dip şeyine göre para tutardi buraya allah reḥmet etsın benım babam irannan gelmiş benım doğım yerım burasidır ben otız dört doğimliyim babam burda anamı aldıxtan işte anami dedığım gibi o kemal yılmazın babasi allahın raḥmetına gittığı zaman onnarın evleri biraz ilerdedır daha ilerde işte babam da irannan gelırken babam bekâr gelmişidi gelır gelmez sene görserdım ya orayi ora o vaxıt boş yeridi boş olduğının sebebi yani annatıxnarına göre burada ėrmeni çoxımiş

o vaxıt ėrmeni vayimış ėrmenıler 'alih̤san paşanın zamanında bıraxıp 'alih̤san paşa ollara biraz şe ėderımiş bêle şiddetli davranınca ėrmenilerın bazi heqsızlıxleri olımış bazi zeyvede meselem çox mıslımannari kesmişler yaxmişler zeyve köyi var bardaxçının zeyve köyında onın üzerıne de 'alih̤san paşa da bulların bi qısmını qırmiş bullar qaçmışla bıraxıp qaçmışla taa iran ḥudıdını da aşırmış bullari yani ha 'alih̤san paşa tabi onı babamgil annatiyȯllaṛ ben onı bilmiyȯrum onnarın annatığını diyȯrım ben onnan sora tabi iranın durumu o vaxıt xoş da deyilmiş iranda da şahın durumında eski şah rıza pehlevinın durumında pek iranın durumı xoş deyilmiş çox qargaşalıx çıxarmişlar ordaki o avdoi aşıreti varımış avdoi aşıreti diri aşıreti diye qaxıp ordaki küresinilere bizım ordan gelen babalarımıza küresını aşıreti diyerdıler bi de diri aşıreti varımış herki aşıreti varmış takor aşıreti varmış 'aynen bizım bu wanda nice çeşit çeşit aşiretler war alan gerdan mardınan war ezdinan war bırukiler war aynen bêle aşıret bırukiler de qafqasdan urusdan gelmedıle o vaxıt onnarın da xoşlıx olmamiş göçıp gelmişler işte babamgilın o vaxıt babamgilın yüz elli tene qoyını alıp götırmişler babamın bi büyih qardeşi ismi eḥmed ismindeymiş işte allah senın çocıxlarını bağışlasın sızi bağışlasın benım bi büyih oğlan war eḥmed babam onın adını qardaşının adını eḥmedın üzerıne bıraxti ismını o da şımdi wanda qalıyor hecı eḥmed o mevlâna loxantası var bilmiyȯrım biliyȯrsın eski zirât banqasının üzerında onın yerı ordadır yeni asyanın da şeyını yapıyȯr orda temsilcisidır he eḥmed yapraxtı bu bi iki ay war i̱ki üş ay war i̱ki ay qadder bêle bişe geçenlerde bi mevlid oldı bilmiyȯrım mevlidi wanda işte o vaxıt mevlitte temsilcisi bizım eḥmed yapti tanırsız he bizım benım büyih oğlan odur işte dedım yanı babamın ha onı diyeceğidım babamın qoyınnarını gelıp içerden babamın da babası varmış ismi 'ali babayimiş ali baba benım de adımı bıraxmış babasının üzerıne benım ismımi 'ali bıraxmiş işte o qoyınnarı çalıp götırırken emıcam eḥmad düşıyȯr qoyınnarın peşinnen gideri̱ken orda silahla vurıyȯrlar emıcamı vurıyȯrlar tabi qoyınnar da gidiyȯrlar êle onnan dedem de qıriz geçiriyȯr qıriz geçtıxten sora o emıcam da dadaş ismında diye o da daha sahıb olmıyȯr babama babam qaxıp êle bekârkenı bi de bi xalam warıdı nazdar ismında onnan beraber göçıp geliyȯrlar wana buraya sıxkeye o vaxıt çox epey zaman yetmiş atmiş xane geliyȯr buraya bizım küresınilerden̤ işte babam gelır gelmez burayı boş göriyȯr buraya otırıyȯr burda bi ode bi tendır ev vayimiş orası de kilermiş ge̱lmişler babama demişle walla ėrmeniler zamanında burasi dükkânimiş babam da dükkân

yapıyór dükkân açıyór gidiyór çarşıdan o vaxıt babam bêle güşli quvvetliyidi êle biz de ḥeybe diyerıx ḥeybeler vayidi ortasi de bêle açıxidi i̯ki çeşit 'aynen götırı̯rdi oni ḥeybeyi omızında ḥeybe diyerdıx ḥeybe iki gözli ḥeybe gidérdı wannan o eşya̯yı fındıx üzım o şeyıne göre yanı parasini şeyıne alırdi alırdi omızıne getırırdi dükkâna derken biraz gendısi durımi iyi oliyór çox af buyır bi tene merkeb alıyór babam artıx o merkebinen gidip eşı̯yasini getıriyór axur yapıyór eskiden bax burada axur buradayidi diyór anamı aldıxtan sora bi ineh alıyór babam bi tene biz camış diyerıx sız manda diyersız herḥalde bi tene de camış manda alıyór babamın durımı xoş olınca o inehlerı de ben gözımı aştım babamın axırında ineh manda ökkız ḥeywan gördım durımı xoş dükkânı gördım bêle gözımi aştım onı gördım ben babamın durımı bu şekıl bir de bu ilerde sürmelıleın evlerı vayidi mıkayıl sürmeliler diyéller 'askerıye o vaxıt burda qalıyórmış sıxkedeki askeriye askeriye de babamnan alışverış ėdınce babamın durumı bayağı xoş olıyór yanı (Hüriye Yaprak) bu benım gêlınımdi evet işte ne edim gidim qurban olayım üş tene gêlınim var e sen burda qalırsan sene yapsın ye he eti daşta döyecexsın yımuşax eti sığır etını daşta iyice döydıxten sora bi tene soğan içında döyecexsın onnen sore bulgur mercımeh piriç (Ali Yaprak) şimdi xocama diyim şeyli toxmax vayidi daştan toxmax ortadan bi sap vurardilar küfte bi bêle aşağda bi de bêle yıxarda hangi taraftesız o tereften etı döyerler bêle o tohmaxlan (Hüriye Yaprak) melhem gibi çox güzel olırdı (Ali Yaprak) o taxmax daşta bêle bi tene de bêle bi sap temmız bi bi taş o taş dewamli evlerde varidi bıraxırlar o daşı o eti döyerdiler içıne suani da vurardıle bazen de böbreh yağı iç yağı war ya xeywanın böbreh yağını bazen de o böbreh yağını de döyerdıle quyrıx yağı yani quyrıx te olırdi böbreh yağı da işte onı ôle yapardi onnan sora elle o küfteyi şeyi yapardıla her tenesi bu qedde olırdi yani bir tenesi (Hüriye Yaprak) içıne biraz bulgur qatidile piriç qatidile biraz reyhan atardıle içersıne güzel qoxısı gelsın setrun atédıler içersıne güzel qoxı gelsın diye çox iyidi idâre ediyem idâre ediyem (Ali Yaprak) önce çölmeh vayidi xocam o çölmehlerde bişırıdiler bu şeyi onı ha (Hüriye Yaprak) kimse yoxtır burda kimse yoxtır şu an ben tehim şimdi (Ali Yaprak) bu vaxıtle gitmişler şimdi bu gelen son zamanında bizım yanımızda qalédi deprem oldi ya deprem de qocasi de qocasi da telekumda çalışér telekumda aldı qocasi bi ara yaluvaya gittiler yalovada çalıştiler yalovada sıxılınce işlerını yapıp geldiler bureye burde deprem olınca qaxti qocasını zorladi illahım gideceğız yaluvaya çehti gitti

yaluvaya şimdi okıl ta'til olınca gelmiş gene burda okıllar açılende gidacaxlar he yaluvaya gidıp yaluvaya yerleşmişle (Hüriye Yaprak) ben okılda oxıyirdım yatılı okılda iskelede annem geldi beni çıxartti bunnan nişannandırdi gendisi de öldi men de bureye geldım eski zaman düginneri dawıl çaldi dawıl zırna çaldi evet alma da attile dürtten anam çıxatti getti dördinci sınıftan çıxa̱rtti getti men de dedım men qocaya gitmiyem tuttım kendim mehtup yazdım valiye gönderdım bi arxadaşım vayidi vasitasiyle mehtup yazdım gönderdım dedım wali bey ben qocaya gitmex istemiyörım wali bey de babama babam da gümrihte odaciydi o zaman seyfetin qılıç gümrihte odaciydi babami istediler dediler yarın qızın getıracaxsen maxkemeye babam de beni aldi götırdi walinın yanına he çeket giydırdile ben özım waliye şikâyet yazdım bu şikâyetten haberi yoxidi dedım ben qocaya gitmiyem beni qocaya veri men oxımax istiyem amca bilmir bu hiş duymamişti yeni duyi onnan sora vali babama qızdi sen niye buni qocaya verıyörsın dedi analari ölmiş ben saxliyamirem ben de odaciyem köyde sahabsız qalmişler mecbur olarax veriyörım dedi işte ben de o zaman geldım buna babasının de iki gözi görmi̱rdi anasi de xeste yataxta wallah ne diyim işte ben de küçigidım ne deseydiler bişe sôlemidım ehmeh yap xamır yap ineh sağ bunnaın temmızığına bax çox çalıştırdile beni şimdi yıpranmişem her terefım xestelıx tutmiş on dört yaşından beri bunnara çalışmişım babasına anasına he çox baxtım ölene qade baxtım babası da iki gözi görmidi anasi de hesteydi yataxtayidi onnara da baxtım men hiş baxmasam beni öldırırdi evet bu ekerdi ırgatlarımız vayidi reşberımız varidi ben de ev de onnari idâre edidim yemeh yapidım ehmek yapidım çölmeye bıraxidım tendırın üstte o zeman çölmehlerımız vayidi noxıt atidım et atidım soğan biber tamates salça güzel güveç olidi bi de tendır de ehmeh pişıridıx bırahidıx su qabını üzerına qabda yoğırt doldiridıx barxaçta buz atidıx içına ayran yapidile onınle yiyidile çox lezzetlı olırdi evet reşberlere götiridıx êle yaşadım hiç xoş olmadi yox olaylar işte çocıxlarım oldi on bir tene çocığım oldi onnari büyittım êle idâre ettım êle aylem de buralidi burda doğma burda büyime burda qocaya gitme (Ali Yaprak) xocam nüküs var baxçesaray diyérle biliyörsın babasi ordan gelmedı babasi 'asker olıp 'askerde atatürkın bizat xızmetında bulınıyör xızmetında yox bu küresını deyil kût kesım olıyör yanı bullarınki xocama diyım babası êle 'askerlıxten gelır gelmez diyör ben inecağım vanda çalışmağa daha ben nüküse gitmex istemiyörım baxçesaraye diyör atatürke atatürk te bulların o vaxit gümrıgine

petetenın o vaxit petete metete yox gümrıh diyérdıle gümrıgine telefun edıyór ismıni verıyór seyfetin qılıç ismında bir şeyim gelacax orda harda işe alacaxsın orda işe alıyórlar (Hüriye Yaprak) izmırde üzım zeytin baxçeleri waliye duymamişti yeni duydi belki ha (Ali Yaprak) babasının dediyini ben diyórum he babasi yanı o vaxıt görevli atatürkın epeyi görevında bulınınca teskere alana yaxın demiş ben melmekete gidiyórım nüküsın nüküs o vaxıt xoş bi yér deyilmiş bêle çok şeylım yani feqir bişe diyór ben wanda bi işe girmax istiyórım atatürk te gümrıge emır vermiş demış bunı gelır gelmez işe işe alacaxsız ya 'ayni işe alérler çalışıyór tabi ben göz aştım baxtım babasının burda evı wardı bu evlerı burdayidi abési vayidi nurettin qılış selâtin qılıç seyfetin qılıç bunnarın suyadi qılıcidi baya durımlari xoşidi yani çarşıda wangöl fabrıqasının şeyın oralar bir ara çalıştırdilar xocama diyim (Hüriye Yaprak) izmırde babama portaqal bağlari üzim bağlari vermişti atatürk hepsini babam geldi anemi burdan aldi annem de gitmedi izmire ollar hepsi hiç oldi gitti bize vermedile daha onnari (Ali Yaprak) qedesro oreye girınce buller orde deyiller başqasıne mal ettile gitti geć gittiler soradan gittiler çocıxlari ḥeq iddia edemmedile otız sene sora gittile her şe gitti aradan epey bi müddet geşti buğda ekiyórdıx o biz yonca diyerıx qorıngan diyerıx onnarı tırpannan biçerdıx geniş tırpannar vayidi tırpanı bêle salladığı zaman yani bêle biçerdın temmız o ikinci bi birinci biçımını yapardıx o otı qurudı mı qaldırırdıx getırırdıx damda bêle toplardıx qışın onı ḥeywannara vermesi içın bi de ikınci bi biçımi olırdı sulama yapardıx suyımız bolidi yani erâzi suları bolidi sulama yapardıx bi de ikınci biçımını biçerdıx otı buğda da bi sefer buğdanı ekerdıx xocama diyim o vaxıt bêle herhangi bir patos fılan yoxidi ḥeywannarnan bêle dişli biz cercer diyerdıx ona qoşardıx axşama qadar o gezerdi bir bir yığın bir yığın ḥayan diyerdıx ḥeyan diyerdıx şimdi bi yığın diyax onı toplaridıx axşamın açardıx sabahın bi de êle beş altı yığın toplardıx topladıxtan sora o bitti mi onı bu kere bêle ıruzgâra verırdıx o bêle hep bêle ağaş mağaş yoxidi xocam her teref açıxidi denızden teref wan gölinnen teref wan göline biz denız diyerdıx denızın rüzgârı geldığı zaman bêle ağaş şeneler waridi dirgenner êle sawururdıx buğda öne tökılırdi saman arxaya giderdi o şekıl yani çox eziyetli bişey yapardıx bêle yorıci bişeyidi işte buğdayi da o şekil eker qaldrırırdıx xocama diyim arpa ben kendım ekmezdım amma ekenner varidi ben kendım ekmedım arpa ama ekenler varidi arpa ehmeyi doğruduṛ o vaxit biraz buğda qıt oluṛdu buğdanın beş tenkesi yüz liraya çıxti allah reḥmet etsın rehmettıx senın

geşmişlerıne allah reḥmet etsın babamın dukanında o vaxit buğdaynen gelıp eşya alıyȯrlardı babamnan babam biraz buğday toplamişti babama geldiler babam onnarın ben xoş xatırımda ben baxtım buğdanın beş çap yanı beş tenı̣ke diyerdıx beş tenı̣keye bir çap diyerdıx bi çap buğdayi sehsen lireye verdığını xoş xatırlıyȯrım o vaxtın parasi sehsen lireye o vextın parasi yani sehsen lire çox büyih parayidi o vaxit bi i̧ki tene beş yüzlıx binnıx bi teh binnıx vaṛidi bi de bez yüzl̤ıxler vayidi yani en büyıh para binnıx bi binnıx birısında çıxsaydi diyerdıle fılankes binnıx adamı̣dır binnıx adamı̣dır yani çox qıymetli bi paraydi bin lireye istedığın yerı alabılırdın istediğin bin deyil i̧ki üz üç üz lireye istedığın dükkânı alırdın o vaxıt yox burada seysen xaneydi yani soradan gel gel gel bi de başqaleden geldile buraya bi qaş ev sekiz on ev başqaleden bizım küresıniden hepi bêle al ver xısım eqreba qız aldılar qız verdiler eqreba oldılar seysen xaneydi burasi sıxke köyi seysen xaneyidi seysen xana seysen xana hep birbirıne bêle xısım oldi eqreba oldi qız aldi qız verdi bi̧rbirlerine bêle xoş geçimleri vayidi onnan sora yawaş yawaş yawaş yawaş buraye göş geldi bi kere diyelım başqaleden ayriyeten gine geldi yühsehovadan geldiler hekkarının bilmem hangi köyinden geldiler gel gel gel biraz çoxalınca en soni burayı gitti geldi son zamanda belde yaptılar bu beşinci seçımi olıyȯr bu sefer seçımi olırsa belde yaptıla adını bıraxtılar bostaniçi isimler de deyişlendi ya adını bıraxtı bostaniçi beldesi işte bi seferde belde seçımi oldi feqat bu seferki seçímde daha burasi şe olmiyȯr mıḥalle olacax mıḥalle olacax belediye fılan olmiyacax mıḥalle olacax işte bu şekıl ḥeyatımız bêle geşti xocam yanı devamli gėce walla hiç yoxsıllıx görmedıx ben şaxsen şaxsen dedım ya ben gözımi aştım bu da xanım gelı̣rken evde axurda ineh camiş ökkiz efendıme diyim reşber vayidi evde buğda desen buğda o vaxıt sandıxtan şe yapardıx sandıxtan bêle deyirmen vaṛidi daş deyirman suyla çalışırdi xocam daş deyirmennen giderdıx her dem on beş yirmi çap yanı yirmi tenı̣keye yaxın buğdayi temmız yıxardı buğdanın içindeki şeler hepsi giderdi tertemmız bêle güneş qanalı su gelırdi qanal deyil o vaxıt tertemmız su qurudıxten sore götırıdıx deyirmende öyütırdıx getırı̣rdıx 'ambara doldırı̣rdıx o ambarda bi sene onı yerdıx daha ta ikınci bir buğdanın çıxışına qader yanı onı tendırda bu kere bullar ehmeyini yaparlar xamıri yaparlar evde (Hüriye Yaprak) tendır hazır alérdıx qoyérdıx buralara ehmeh yapidıx ḥazır tendırle satérdıle getırédile lavaş ta taptapa da çörehte taptapa güzel sütli yoğırtli ehmehle çox lezzetli olidi çöreh te unnan yağı qawurédıx ceviz qatédıx içerısına xamıri yağli

yapérıx bêle xamıri açiyıx bêle içini bıraxiyex qapatiyex vuridıx êle lezzetli olidi bişidi çox lezzetli olidi ne zaman canımız isteseydi yapardıx evımiz dolidi varyetliydıx yo yo özımden başqa on tene adam çalıştıridım yedıridım içırédim süt veridım yoğırt veridım walla işım çoxidi çocıxlarım qızlarım küçigidi oğlannarım qarilere diyidım gelın yoğırt veridım süt veridım ehmek veridım onnari de çalıştıridım tertemmız baxidıx evımize qayınpederım bıraxmazdi biz çocıx moçıx bezi yıxammezdıx ben bêle topnan parça getırırdi gözi görmidi diyidi sen yemeh yapısan ehmeh yapisen qayınpederım diyidi çocıxların bezini yıxama sen ehmeh yap bize yemeh yap sümerbaxtan topnan parça getıredi çocıxlara qullanidıx çox temmızidi qayın pederım çox çox yiyidi allah durmadan bize verérdi (Ali Yaprak) bu potırafta bu benım xocam bax bu da at arabasidır atları görıyörsın at arabasının sahabı da budır selaxatin atli diye qomşumuzdır bu da qadir allar diye bir îneci wardi bizım burda bu da êle bu tipçiler war sağlıxçiydi yanı îne qullanırdi xestalara gide îne mine vurardi bullar da qawındır arabaye yüklemişım at arabasına çarşıya götirdım bu da rasladi bindi at arabasına bu araba sahabının yanına beraber gittıx çarşıya çarşıda bizım eski qaraqol o yıxardaydi bilmiyörım biliyörsın eski qaraqoli büyih caminın bizım bu yıxarda bi ulu cami war ya ulu caminın biraz altında şimdi orada market kiraz market diye satıyörlar marketın yeri qaraqolidi onın yanın bi tene cemil mıncır cemil diyérler mıncır yani ufax boyliydi bizım irannılar diyérdi mıncır mıncır ufaxa diyérler genelde onın da dıkkânı warımış gelırdi qawınımı alırdi orda dartardi ona verırdıx aha bu da bostan ehtığım qawınnar yani aha bunnar ha at arabasına yühlerdım götırırdım qawın satardım bazen de ökiz arabasıynen götırırdım satardım işte efendım walla xocam bura mıḥeqqeq çarşıdır ki o vaxıt bêle boşlıxidi yanı ha bêle dıkkân mıkkân da yoxidi bêle sahra gimin bişeyidi teh bi dukkân varidi o vaxıt o yıxarılarda peh dukkân da yoxidi bu ulu caminın ulu caminın yeri o vaxit eski kerpiş binayidi ḥetta orayi çox af buyır atların eyerını doldırmışlaṛ camiye inüni zamanında inüni zamanında xaḷq partisinın zamanında camiye atların eyerını doldırmışlar qapatmışlar allah raxmat etsın rehmetıx menderes ixtıdara gelmesıyle o cami açıldi camiyi yıxtırdi yeniden yaptırdi adını de ulu cami bıraxti atların eyerını bağlardılar eyerleri warıdi ya atların eyerleri hep o caminın içerısındeyidi daha 'askeriyedeydi atlar 'askeriyedeyidi bütın atların eyeri caminin büyih cami cami de büyihidi ya hep caminin içerısındeyidi işte menderes iqtidara gelmesiyle teh burdan bildirdiler o da

emir verdi burdaki wali o vaxıt ismını unuttım neydi walının xoş bi ismi wayidi iyi bi adamidi emır verdi bütın o eyerleri boşattıler askerịyeye geri gönderdi gitti camiyi yıxtılar güzel bi şekilde o vaxıt şeyden yaptiler bêle ufax bi eski kerpiş şeyi neyin yanı betonarme yoxidi qat yıxıxlari vayidi yaptılar yaptıxtan sora millet orda başladi ibadetını yapmağa son zamanda işte oreyi yıxtiler betonarme yaptiler bunnan bi doqsan i̇ki senesında demeh yirmi yirmi bi senedır o camiyi betonarme yapıp fâliyete geşmiş yani ulu cami diye bi de aşağida iskele yolında xazreti 'ümer camisi war bi de orayı yıxtılar bi de aşağı̣da ḥacı osman camisi vardır bu şe pazari diyerler SeVzeciler pazari bu aşağda eskiden zevze ordaydi şimdi zebzecilerın hali gitmiş qurıbaş yolının üzerındedır şimdi ordadır eskiden SeVze hali caminın da adı şeyidi sebze hali ordaydı xacı osman camisi SeVze halinın yanındadır diyerdiler êle yapardıla xocama diyim durım işte bêle yani bêle ḥeyatımız bêle geşmiş babam dedım ya (Hüriye Yaprak) iki gözi görmidi bu köy hepsi ona müxtacidi (Ali Yaprak) gözinın görmesi xocama diyim babam iranda okıla gidiyörmış iranda iranda okula giderken babamın arxadaşi kerem memmed ismında bir de obirsi arxedaşi bi o oxıldan çıxarken okıldan yolı da babamgilın okıla gittığı köy diyelım burasi bostaniçise ilerde taa çoravanis köyi war qarpuzalan köyi diyérle ordan okıla gidimışler ordan gelırken yolın üzerında bêle bi top parçası mermi gimin bişe bulıyörlar tabı bilmiyörlar mermi oldığını bulıyörlar ollar alérler diyörlar bunı daşla vurax ezax babamın gözi mözi şe deyıldi sağlamidi babam çox da ḥafızasi quvvetliydi bi şeyidi ta o vaxit irandaỵken üç cüz qur'ani xıfzına almişti orda qur'an dersi de göriyördi babam üç cüzi xıfzına almişti 'amma tebârek qesemallah bu üç cüzi xıfzına almişti otırılar bêle daşı bıraxıyör taşın üzerında babam bêle qafasını top qafasını vurıyör arxadaşleri de bêle otırmişler yanında biri burda biri burde biri orda bi de babam nasıl patladiği gibi o aṛxadaşının af buyur bu bölgelerını bêle oldığı gimin bağ̣ırsaxlarını tökiyör yere bu yanındakine de xefif bi eli yaralaniyör babamın da bu iki barmağını burdan alıyör bi de bu barmağını bi gözini puç ediyör bir gözında de zaral veriyör faqat bi az bi feṛx xefif bi ışıx feṛx ediyördi lamba yanarken faṛx ediyördi gine peh xoş görmiyördi çocıxlıxten êle oxıla giderkene işte geldi burda zengin oldi zengin olmasi burda oldi (Hüriye Yaprak) paralari tanidi evet tanidi üzüm sata sata cevız sata sata erih satardı ufax ufax ufax birdenbire zengin olmadi ufax ufax yawaş yawaş bi inek aldi inek doğdi iki tene oldi iki tene doğdi dört tene oldi ollar artıxça zengin oldılar ha işte ôle

çox iyidi allah reḥmet etsın (Ali Yaprak) xocama bi de oni diyim babama erâzi de verdile burda yanı erâzi de verdiler babama işte onnan erâzi̱den dolayi de durımi tam baya xoş oldi he atatürk emır vermişti irannan gelen azari mıḥacırlere erâzi veracaxsız her nufıs başına on dönim on beş dönim babama vermiştiler anama vermişle bir de xalama ben o vaxıt anamdan yeni olmiştım beni götırmişti qeyıt ėtmişti qabul etmemiştiler çocıxtır olmaz demişler erâzi bêle yaşi sekkız on yaşında olacağidi ki buna da erâzi verilsın babam beni otız döṟt senesinde diyȯllar bu çocığı de götır ġaydet nufısa kimliyını al götır buna da erazi versınnner babam alıyȯr götırıyür nufısa nufıs müdürü baxıyür qabıl etmiyȯr diyȯr bu olmaz daha sekkız on yaşında olması lazım yani işte benım doğımım da otız döṟt senesi yani işte vaxıt babamgile erâzi veriyȯrla erazi ekiyȯr biçiyȯr buğda ben de êle göz açtım onnarı ehtıx biçtıx yanı ben göz açtım babamın durımi xoşidi dıkkânnan dolayi epeyi zengin olmişti yani çoxıni köylinın çoxi gelırdi babamdan alırdi götırıdile ta xarmanda babamın parasini verırdile ha bennen sennen iyi tanırdi êle elını vurdığı zaman tanırdi parayi bu ellı qurıştır bu bi̱r liradır bu beş liradır bu on liradır bu yirmi liradır bu yüzdır (Hüriye Yaprak) hesabını on deqqede yapardı (Ali Yaprak) o vaxıt xocam bütın buğdanı satardı xocam sene diyım wallah nasıl diyirım 'eyni êle altaylıxların pavrıqası war buğda pavriqası gevḫer altayli diyerler biliyȯrsın yoxsa altaylıların pavriqası orda 'ayni gine orda buğdayi savurdım çıxardım bêle baye de bol buğday qaşmazlardan ḥecı eḥmed qaşmaz o da bennen bereber 'eyni emsaldeydıx bennen bi yaşça büyigidi ama 'eyni senenın çocıxlarıydıx onın da babası one bi tene o vaxıt bemece arabalari yeni çıxarken ona bi araba aldi o arabaynen götırdım buğdayı götırdım içersine götırdım pavrıqaya baya araba bêle doldi ha biz diyérıx ellı atmiş çap hemen hemen ellı atmiş çap buğday doldırdım şeye babam da reḥmetıx bindi arabaya geldi babama da babo diyérdım ben babo gel gidax diyérdım gittıx pavrıqaya darttıx suhat bileylinın oğlı suhat yörük diye kâtıplığını yapérdi pavırqanın hele şimdi de sağdır suhat bazen bêle mevzı açanda diyér senın baban hesabıne ben şaşırdım buğdayı darttıla fabırqaya boşattıla suhat vurıyȯr bi türlü hesabı çıxaramiyür babam dedi ne qader dedi bu qader üş y̱üz kilo beş y̱üz kilo alti y̱üz kilo neyse kilosi ne qader kilosi yirmi beş qurış otız qurış êle bu aralıxda buğdanın temmızlığıne göre qıx qurış bêle qaça oldığını babam bi hesabladi dedi bu qadar para bizım buğdamızın fiyatı bu qadar para yapar o fikiret durdi bêle baxti baxti qaleme vurdi şeye vurdi

onnan sura gevḫer altaylının babasi allah reḥmet etsın qadir altayli geldi o da o vaxıt tabi okıl mokıl da oxımişti liseyi bitirmişti fabırqaya o da gelmezdi o qadda ôle o günçün allahın hikmeti geldi fikiret qadir amca dedi hal mesele bôle buğdayi aldıx 'aziz amıca bu qadde fiyat çıxardı babamın adı azizidi aziz amıca diyerdıler aziz amıca bu qadar para çıxarıyór buğday ben bi türlü yapamıyórum ne qaderdır diyór bu qadderdır beş yüz kilo üç yüz kilo her neyse şimdi axlımda deyil qadir altay gevḫerın babasi kitaba qaleme hesaba çarpıyór yapıyór diyór 'eziz amca ne qade etti diyór bu qadder etmişti wallahi diyór senın dedığın doğruduṛ qurışı qurışına santimi santimine doğrudur işte babam da êle bi hafızasi êle quvvetliyidi Tükkâna gelérdı Tükkâna ben sene babama getırdiler dartardılar üzım bu qadder fındıq bu qaddar ne qadar kilosi beş lire üş lire iki lire işte bu qadda para hesabını hemen yapardi verırdi parasını giderdi işte allah ona da êle ḫafıza vermişidi bi yerden alsa bi yerden veriyór babamın ḫafızasi çox quvvetlidi walla elḫamdulilah benım durımım ben göz aştım bunı da getırdım burda gördım daima durımi xoşidi (Huriye Yaprak) iyi gördile ollar sevdıler beni aldıler bu sevmedi almadi bu sevdiyini almadi bunın baba anesi meni aylemi sevdi aldi bu beni sevmedi yox bu sevmedi hiş görışmedım te bureye gelınceye qader hiş görmedi meni çox güzeliḍi köyin en güzel erkeyidi he çox keşke fotrafını göreydın çox güzelidi yox bu fotrafi gördın çox güzel ėrkegidi he geldım bişe demedi ana babasının sözını qırmadi yox hiş bişe farq ėtmedım mene ters davranmadi bana altın aldi üzig aldi elbise alidiler bana xoş baxidiler ben de onnara xoş baxidim onnar her dedıxlerını yapidım yemax yiyacaxlarını temmızlıxlerını her şelerını yapidim he sevidi hiş of demedım ollarda beni hiş azarlamadiler ben de hiş of demedım (Ali Yaprak) allah reḥmet etsın ikisi de annayışlidiler (Hüriye Yaprak) he daha sevdıx bu gitti askere bi qız çocığım oldi ikinci çocığımda bu askere gitti askerden gelencıye qader oğlan eḥmed yüriyidi eḥmed yawaş yawaş ėmeklidi teskere aldığı zaman o zaman teskere diyérdiler işte herkes öz halında geçınér geçınıp gidiyıx memnun oldıx ne yapacaıx olmasax ne yapacaıx onnar qocalarıynen ḫuzırlı geçınsınner yeter êle ḫuzırlı qocalarıynen geçınsınnner bızi boş ver teh iş onnar qocalarına bağlı olsınnar evlerına bağlı olsınnar bennen geçınıp geçınmedığı faydesı yox eḥmed büyih oğlım mene xoş baxér çox çox allah onnan razi olsın eḥmed de salih de çocıxlarımız salihtıle xoştıle bêle çocıxlarına dese sabaha qadar qapıda duracaxsan duracaxlar çocıxları çox salihtır bu babasına salihidi bunın çocıxları da

buna salihtı babasi ona dur deseydi durardi qapıda sabaha qeder bu de çocıxlerıne dese 'eynisi çocıxleri de bune görsedir he sessız demezle baba sen niye bızi o qade behlettın işte bêledı çox çox çox ellerımıznen elbiseleri yıxérdıx buralarımız hep yara olidi makine makine yoxıdi makinemız sabun da vayidi menım qayınpederım mene getıridi sabun getıridi bize çox iyi baxardi torbaynen sabun alırdi (Ali Yaprak) xocam o vahıt bu yeşıl sabunnar varidi yeşıl zeytin yağile yapılan sabunnar varidi yeşıl sabun derler en iyi qalịteli sabun oyidi dewamli babam da dukkân da onnari bulundırırdi elbiseyi onnan yıxardiler bu yemeh qableri indi bu deterjan çıxti o vaxit yemeh qablari xocam bêle torpax torpağı de temmız torpağidi torpağı alidiler yanı dinımızde de diyór torpax her şeyi temmızler yani dinımızın emri de êledı torpax her şey tökerle biraz qabın içersıne qoyardıle bêle temmızlerdi berrax sim gimin oldi şimdi deterjannar çıxmişle deterjannarın çoği xestelıxlidir yani bize zaral verıyór (Huriye Yaprak) fırınlarda ağaş küli getıridile o zaman fırınnar ağaş küli alidi ağaci yaxidiler fırınlerde bêle ağaş küli sert qablara doldıridi getiridiler biz qableri tebexleri onnarnan yıxardıx he tertemmız olidi o torsil çamaşır suyi êle temmızlemmezdi çox temmızidi o êle tenkede bıraxırdıx çeşmenın başına qablari bardaxlari demlihleri çölmehlerın ayri bezleri vayidi sıcax su tökidıx içerısıne sıcax suynen temmız yıxidıx temmız olidi torpaxtı bişesi olmidi yox yox war war her şeyımız de warıdi be şimdi güveş yapmirle çölmehlerde fırınlerde işte bızde onnarda bişirérdıx o çölmehlerde biz de o çölmehlerde bişiridıx biz onnarda bişiridıx çölmehlerde bişirérdıx pilav yapidıx et qızardérdıx qomposto yapidıx çöreh yapidıx qomposto üzım erih incır o zaman qarışıx yapidıx işbabiye erih onnan sora üzım incır hepsini bi qabda yıhidıx doldıridıh quşxaneye işbabiye eriyın açıx erih çeırdehsiz erıh tökidıx quşxaneye üzerıne bi çayden su dökidıx bi sefer qaynidi şeker tozi atidıx way torbaynen evımızde şeker vạridi menım qaynetam bizi çox sevidi (Ali Yaprak) torbaynen şeker torbaynen toz şeker evde evet war feqir de waridi feqat durımi çox iyi olan da vayidi xocam hepsinın durumi feqir deyildi durımi çox olannar da varidi yox walla sabuni bıraxırdi ben kendım bizzat sabuni bıraxérdım fırça êle tıraş fırçası êle eskiden beri varidi fırçaynen olsa o sabun şimdiki o şeler yoxidi şimdiki moderın o fırçalar bêle fırça yoxidi sabunnar feqat o sabunı bıraxırdıx tıraş için ayriyeten fırçayı ısladırdıx sıcax suya sabuna vurardıx saqqalımızi adamaqılli ısladırdıx o vaxtin de ciletleri yanı daraxli cilet diyerdiler daraxlı makine varidi cileti bıraxırdın

hele benım bi tene de war bêle bükerdıx sıxışırdı darax bıraxardi cilet insanın yüzini de kessın yani o zaman varidi ustırayla berberde olırdi berber vurırdı oni ustırayla bız şahıslar olammazdılar şahıslar ustırayla olsaydılar mutlaqa yüzini keserdile ama berberler yox berbere çarşıya giderdıx berbere saç maçımız fazla geldığı zaman gidérdıx berber saç maçımızi qısaldırdi bi de saqqal tıraşi yapardı ustırayla yapardı o vaxıt ama şimdi berberlerde artıx o da qaxmiş şimdi o şedır şeynen yapér makine wardır bêle cileti bıraxıyór içerısine onnan yapıyór şimdi şeyin arasına deyişmiş hepsi yoxsa o vaxıt bêle senın dedığın gimin bazı feqirler war beki evında olmiyabilırdi ona ben bişe diyemmem o olır olabilir ekserıyetında varidi ekseriyetının varidi (Huriye Yaprak) bizım köy zenginidi faqir deyildi gine evımız bêle temmız güzel qablarımız qaşıxlarımız temmız her şeyımız temmız qaynetam en bırinci çelih qabları qaşıxları bizi hiş bêle yoxsıllıxnan büyimedıx ne babamın evında ne de burda he çox şükir allaha yox biz êle şeler görmedıx özımden başqa on tene adama ehmeh veridım buğda veridım un veridım reşberlerın analarına qomşılarıma diyidım sız de götırın sız de pişırın yiyin çox vermşım (Ali Yaprak) nehreyi bêle çalxardi yiple ayrani yapardi tereyağını alırdi tereyağını tutardi tereyağını qaldırırdi onın o ayranın bi de atardi ayriyeten ateşte köpürtürdi ona cacıx diyerdıx cacıx yapardi cacığı bütün qomşılara hediye ėderdi tereyağı geldığı zaman baxardıx (Huriye Yaprak) qaşıxla yemezdıx o qade güzel olırdi qayın pederım gider süzgeş çarşıdan güzel süzgeşler getırırdi tülbentler alırdi diyerdi süti süz temmız olsın eḥmedle bereber gididi eḥmed êle biraz büyidi bu qız qada oldi dedesiynen gider gelırdi (Ali Yaprak) benım büyih oğlım exmednen bereber gider gelırdi (Hüriye Yaprak) allah oni darda bıraxmasın o bize çox çalışti çox çalışti dedesini çox severdi çox (Ali Yaprak) ökiz arabasını götırırdıx bizımle beraber gelırdi yükü arabaynen getırıṛdıx dıkkana bıraxırdıx dukkâna bıraxtıxtan sora ben giderdım ekinlere ya bostana xarmana ekine o vaxıt babam tükkânda becerebiliyórdi çarşıya ama bereber giderdıx onnan sora eḥmed büyiyince daha o eḥmednen giderdi çarşıye eḥmed (Hüriye Yaprak) üniverseyi oxıdi bir ayda müdür oldi süt fabırqasında bu çıxatti beş yüz lira da ma'aş aldi dedi çıx ge tamirci ol üniverseyi istambulda oxıdi müdür oldi (Ali Yaprak) xocam üniverseyi üniverseyi bitirdi üniverse o vaxıt bêle bu sa sol davası varidi erzurıma gideceğidi oxıya erzurımda sa sol birbirlerını vurardıla öldırırdı dedım gitme gitmedi geldi tamirci oldi televzon tamircisi radıyo tamircisi

burda pasaj var altaşi pasaji tanıyörsın altaşi pasaji isḫaq övet ismında isḫak övet isminde bi dostımız varidi ta'mirci dıkkanı vayidi radıyo televzon ta'miri feqat televzon peh o qade yoxidi radıyo madıyo teh teh yawaş yawaş televzonlar çıxidi dedi ben dıkkanı satacam ishaq da iyiydi gelidıx bazen eve de gelırdi dedi ḫacı baba ben dukkâni satacam dedi niye dedım dedi ben gidecem bursa taraflarına gidecem babasının adi reşitidi ḫaci reşit diyerdiler gittıx dukkâna eḫmedle bereber dedım eḫmed dukkânı alax tamırcilıx üzerıne uğraş o yan bu yan wallah seysen bin liraya aldıx seysen bin lireye ha dukkânı iyi bi dukkânidi aldıx eḫmed ele orda başladı tamircılığe radyo televzon teyıp her çeşit tamiratı varidi bi de eḫmedın salih varidi salih şimdi istambula gitti evını götırdi istanbula çocıxlari orda ohıyör salihnen bereber orda tamircilıx yapıyördıler tamirci derken arada epey müddet geşti daha durımları xoş oldi çarşıda ev yapti özıne ev aldi özıne xocama diyim salih te ev aldi özıne o da burdan gitti ev yapti ev aldi özıne gitti geldi dükkâna müşteri çıxti dedi dükkânı satacam gelecem bu zirât banqasında mevlâna lokantası var ya o şimdiki dedi orayı satıyörler ben pasajdaki dükkâni satacam orayı alacam dedım oğlım senın bilecağındı ta'mir işını bıraxacam daha 'acız oldım orayı o vahit üç yız on bin lireya mı üç yız yirmi bin lireya mı bêle bişeye o pasajdaki dükkâni geldi yız sehsen milyara burayi aldi bu dükkânın yerını aldi geride i̯ki üş qatini de yapti aşağı vermiş şimdi mevlâna loqantasına kiraya mevlâna loqantası biliyörsın mevlâna loqantasi işte ora onın yeridır dıkkanidır iki qatını vermiş üstını işten açmiş ayle yeri diye 'eyni loqanta üçünci yeri onın yeni asyanın yeri aldı devraldi yeni asyayi orayi yapti şimdi êle güzel yapmiş içında yatağı doğalgazi her şeyi mevlitte çoxi geldi taa avustıryadan geldile orda qaldiler yani mevlitte benım bi damadım da avustıryayadır ôretmendir xocadır bilal yaprax isminde hem amcamoğlıdır hem damadımdır avustıryadadı o da gelmiş burdadı̯r üş dör̯t gündır gelmiş burdadı evı burda war yazın gelıyör okıllar açılanda gidiyörla tehrar geri işte avustıryadan ta onın arxadaşları buraya gelmişler (Hüriye Yaprak) o ilki çocığımdi o bennen bereber büyidi evde dükkânda hep bennen uğraşidi ben de onnen uğraşidim o biraz küçiyidi o bir çocıx qız çocıxlerım büyigidi bi de eḫmed büyügidi wayy allah onnan razı olsın gözi gibi bize baxé yemez bize yedırır burdayidi sabahneyin salih te onnen üç dördüncidir salih salih çox küçigidi en büyihleri eḫmedidi eḫmed çox iyiyidi dedesına eve her bi şemıznen ilgilenırdi küçigidi akıllidi ne deseydıx sözımıze baxérdi gidérdi yani ekincılıxte yanı

yardım edérdi gèce ökızı tutardı suvarırdı (Ali Yaprak) okıllar açılana qader yardım ėderdi bene ki üş ay (Hüriye Yaprak) yazıx müdüridi çıxatti bişe demedi geldi babasının sözıne baxti kim olsaydi diyerdi baba ben müdür olmişem gelmiyem he geri getırdi he wallah yox ben tarla işlerıne baxmazdım yannız evde yemeh işıne temmızlıx işıne onnara baxardım yemeh yapardım evın temmızlığıne baxardım yanımda yardımci tutardım gendıme iki üş tene de qari tutardım yedırdım onnara da baxardım he yardımci tutardım (Ali Yaprak) bu yardımci dutmasaydi ben 'amele tutardım iki reşberım xızmetkârım varidi (Hüriye Yaprak) bazen otız tene ırgatımız olidi bazı gün otız tene ırgatımız olidi günde iki sefer bu qade ehmeh yapidım çarşıdan ekmek almir ırgatlara yedırtmidım he vardı he yardımci varidi çalışamidım çohti işım çoxidi he yemeh yapidım ehmek yapidım övle axşam sabah göderidıx tarlada yiyidiler yardımcilerımıznen bereber yapirdıx işçilerımız götiridiler men buğda muğda işlerıne êle bişe ollara qarışmazdım evnen yemeh işıne temmızlıx işıni yaptıridım üş tene qari veridım veridım ehmeh un buğday yoğırt yağ her bişe veridım götıridiler tox veridım onı da ben sağédım ḥeywannari de ben sağédım he walla parxaç yanımda qeynetam qayınpederım çox temmızıdi çox çox temmız bir babası varidi tülbentler getiridi süzgeç alirdi sütimizi süzidıx yoğırtlarımız qablarımız temmızidi bizım yoğırdi çatallen yiyecextın o qadder lezzetli yağli temmızdi wanda bi tene yaprax yoğırdi diyerdi herkes qaçırırdi yaprax aylesinın yoğırdi iki üş tene bêle parxaç yapidım bu götıridi satidi yapidım satidım bazen de gididim özıme bilezih alidım getıridım quyımcılardan yoğırdın parasiynen alidım ondan soyna bu da darda qaldığı zaman bilezihleri satidi ḥeywannara axur yapidi başqa bi şeye lazım olanda bozidi he gididi yox canın sağolsın gine gelırdi gine kendi evıme gidiṛdi başqa bi yere gitmidi çocıxlarıma gididi çox çox işımız çoxidi yox hacı'eli temmız çocıxlardılar daha sen adamlari tanımisen zeten üzünızden de bellidır nur gibi çocıxlardır sen niye ferq etmedın her iḥtımale qarşı dedım her iḥtımale qarşı ben şimdi orış tutmiyem xesteyem o zaman tutidım doxtor müsâde etmedi çox güzeldi remezen orıcımizi tutidıx ehmeyimizi yapidıx yemeyimizi yapidıx şimdi bu zamannar yemehlerımızi ḥazırliṛdıx tertemmız yėdıx gine qaxérdıx çalışidıx çölmeyi tendırda et doldıridi qaynetem et ḥeywan keserdi küçiginde bi sefer bi tene ineh alırdi bi tene arxadaşi varidi inek keserdi eve getırırdi bizım her zaman evımızde et bulınırdi çölmehte tendırde yėmeh bişiridıx (Ali Yaprak) babamın bi arxadaşi varidi

imam dayi diyerdiler qassabidi elınnen ḥeywan kesmex gelırdi küresinli o da küresınl̦iydi babamla 'ayni köyden babamnan bereber gelmişler bureye irannen yani qessabidi elınnen o et kesmex gelidi durumi da xoş deyildi babam diyerdi sen gel kes ben ḥeywanı alacam giderdiler çarşıda alırdiler getırıdi o vaxıt bu nurduz terefi diyerıx nurduz çox yayla o otlağı ôle aklın durar yani otına baxtığın zaman dağlıx bölge erâzi bêle büyih çox ta güzel ḥeywannari besli olırdi babam giderdi alırdi gelı̦rlerdi burda keserlerdi kilo verérdi beş liraya etın kilosi etı i̦ki bıçux liraya verdığını de ben xatırliyem oldi dört beş lira imam dayi kesérdi eti satérdi sattıxtan sora imam dayının heqını verırdi elıne ticareti neyse geri qalan eti alırdi eti her dem beş kilo alti kilo eve et qaldırır saxlardi yani sini bıraxırdıx etsız babamın etsız yėmeh yedığı yoxidi hiş görmedım etsız yėmeh yedığını etsız axşam övle (Hüriye Yaprak) yemiş hiş ać gitmemiş her şeyi doyınca yedi gitti başqasına da yedırtti yedıridi yedıridi hiş tek de yemeh yėmezdi yox yox êle evımız tox gelıp gidenımız çox temmız (Ali Yaprak) sıxkede bizım eski sıxkeydi ismi sıxkede şimdi eskilerden sorsan desen dükkânçi 'eziz dükkânçi 'eziz kimın evi dükkânçi 'ezizin dükkânçi 'eziz bu qadar dükkâni çalıştırdi hangi birısına bi heqsızlığı bi heqereti bi ferqli şeyi oldi mi kimse diyemmez hiş bir kimse bişe diyemmez açıldığı zaman way allah ona reḥmet etsın onın bizi iyılığınnen başqa bir fenalığını görmedıx fedakârlıx iyılıx qarşıdakine ikram etmeh yardım etmeh babamın da bu şeyi varidi bu xuyi varidi allah ona reḥmet etsın beki de onnarın yeri şimdi cennettır he wallah çox itiqati doğriydi ḥesab kitabları doğriyidi (Hüriye Yaprak) buğda bittıxten sora arabayı doldırırdi buğdaları bütın qomşılara buğda bi çap iki çap heresına zekât verırdi (Ali Yaprak) ḥesaplardı zekâtını on çap yirmi çap zekât verirdi bir avuc zekâtını bıraxmazdı qala burda bir avuc bir axşama qader zekâtını dağıdırdi buğdanın da zekâti on da birdır on tenke de bi tenkesi yüz teni̦kesi gelseydi buğdasi yüz teni̦ke gelseydi on teni̦ke onın zekatını ayıracağidi qarşıdaki qomşının feqir hangiyse xızmetçiye diyérdi bunı götır fılankese ver xızmetçi götırırdi onın qapısına bıraxırdi gelırdi o 'adeti yanı o axlağı de varidi gerçi biz de allaha şükür olsın buğda biçtığımız zaman bêle epey devam ettım şükür allahın reḥmetına gitti bin dokız yüz yetmiş ikide allahın reḥmetına gitti ben epey biraz devam ettım onnan sora daha bunında şekeri çıxınca reḥetsız olınca daha o şeyi yapammadıx (Hüriye Yaprak) qelb 'emelıyatı oldım baypas oldım bu sene depremde istanbulda acibademde deprem olan

gün burdan qaştım duştım yère aha burdan düştım yère bırinci basamağı bıraxtım ikisince bilmedım düştım yere qelbimin duwari çökti burda qelb qırizi geçirttım oğlan geldi meni qaldırdi xortımda üzerıme su töhti ağzıma su verdi ibrahim dedım ibrahim ellerım üşir dedım o zaman qelb qırizi geçiridim ferq ètmirdım ilk güni ilk güni övle zamani oldi ya övle zamani yo evdeydım bu da çay içidi benne iki tene çocığım yèmeh yiyedıx qaxtıx deprem oldi qaçınca men burda düştım yere bunnar qaştılar gittiler ben yerdeydım qaxamirdım yerden qelb qırizi geçırtmiştım sora küçih oğlım geldi meni qaldırdi su verdi içtım biraz üstıme su töhti o duwarın önünde durdım deprem gittıxten sora gittıx eve iki gün sora gittım edremitte qelb xestenesında yattım qelb tomorafisi anju yapacağıdılar o gèce de deprem oldi gine ben çıxtım geldım eve iki gün sora gittım istanbulda 'ameliyet oldım acibademde ne geldım bu üş aydı hele iyileşmemişım üş senedı üş ay diyim şekerım yirmi senedır şekerım war qelb xestelığım var şekerım var tansyonım var işte her şe qarışmiş birbirıne (Ali Yaprak) êle gendi gendisini idâre edir (Hüriye Yaprak) çox şükir elḥamdulillah êle bêle de qalsam iyıdır ben allahıma şükirler olsın bêle qalsam iyıdır yatağa düşürmesın he wallah ölım çox güzeldır ama rebbım göstermesın işallah allah o güni bize görsetmesın hepi mısılmannara bize de çox çox he wallah özımızden başqa on tenesına de yedıridıx evımıze günde yüz tenesi yèmeh yerdi işın ras gele o qader bollığidi tendır yanédi her şeyımız de varidi çocıxlari gelidi doyidi qarilere verérdım hepsine veridım hiş qaynetam bişe dèmezdi qeynenam da qarışmazdi ollar otırırdi qarışmazdılar çox iyiydi beni çox sevérdi beni küçükken de getırdi ona bağlandım annem de öldi annem de olmadi hep ona ana göziyle baxtım ben nişannandığım zaman anam öldi gebeyidi êle hep onı ana üzünde gördım hiş bilmedım ne söyleseydi bişe demezdım o qadar yox qızmazdı bene yağ tutmasını örgetiṛdi qawırma yapmasını örgetiṛdi ehmeh yapmasını örgetiṛdi bêle yapacaxsan bu işleri béle yapacaxsan ekmegi bêle bişiracaxsan anasi çoh birinci qariydi he örgetti onın işlerini ben örgendım anası da bi yerın qıziydi çox büyih bi babasi büyih bi aylenın qıziydi o da qaşmişti savaşta gelmişti burda qocaya gitmişti o da küresını yo o kürtti küresınni deyildi deyil (Ali Yaprak) xocam onnara iranda bi takor aşireti var takori aşıreti o ekseriyet o özalp saray terefında çox var anam da takor aşıretindendi küresını aşıreti diye küresını de çeşit çeşit aşıretti kürt qısmi var bedevisi diyem bedevisi ismını unuttım iranda iki üç qısmı vayidi küresınilerın bi kısmı de var o şi'e

kesımdır o şi'e kesım küresını deyil onnar beşinci meshebdır 'acemdi ollar 'acemdır ama bizım küresınni ismi ehli sünnet vel cema'atın dört tene dört ḥeq mezheptı birısında imamı şafiye bağli imamı hanefiye de bağli olan da var imamı maliki imamı hanbeli bizım buralarda peh yoxtır o qadder o ısıcax bölgelerde o tereflerde bizım bu türkêde ekseriyeti batıda çox şafi var bi qaş gün qaldım bi ay qader qaldım bi tene qurban bayramında gittım namazda merkez cami de namazı qılerdım baxtım çoxi şafiydi var dört mesheb de xaqtır ustad bedı'uzzaman ḥezretleri beki bilırsın diyȯr yaptığım bi ibadetın imamı 'azama aitse imamı 'azama aitse o yaptığın ibadet şafiye ait deyilse hiş tereddüt etme o 'amelın geçerlidır meshepler bibirıne yardımcı olsın diye peğember efendımız bu şekıl bêle ḥereket etmiş yani qolaylıx olsın diye insana yoxsa meshepler kesin ḥüküm deyil yani ha kesın hüküm de deyil iştihat üzerınedır hey reḥmet he ortaxtır işte qolaylıx göstermişler mesele bazı şafinın elı bayanlara deydiyi zaman abdest qırılır ḥacca gittığın zaman bi çox bayan var qaldıracaxsın elın bayana deydi abdesın qırılacax imamı 'azami taqlid edér gendisine onınçün imamı 'azamın şafide elın qanadığı zaman bêle ne qada qanasa diyȯr bêle eyaxqabın dolana qadar abdesın qırılmıyȯr imamı azam da bi daire çizdi mi elında abdesın qırıliyȯr diyȯr imamı 'azam şafi meshebında namazını qılabilır yani meshepler bibirıne yardımcidır he (Hüriye Yaprak) evet gittım allah razı olsın allah sıze de nesib etsın eḥmed yapraknen gittım eḥmed yaprax beni götırdi mesrefını bu verdi ikimızi bu ḥacca gönderdi ben eḥmedi bu ḥacce gönderdi (Ali Yaprak) bunnar reḥet gittiler uçaxla gittiler ama ben otobisle gittım otobisle gittım ben iraxtan gittım zaxodan gittım musuldan gittım bağdattan gittım kerbelâdan gittım çox ziyaretler yaptım şex 'abdılqadır geylaniyi ziyaret ettım mubareyin imamı 'azamın camisına gittım türbesi de ordadır büyih bi camidır bizzat orda qaldıx yanı sabahın bindım otobisle gittım ben otobisle gittım bulları uçaxlan gönderdıx doxsan yedide gitti bullar oraya (Hüriye Yaprak) iştim çox iştim üstıme başıma döhtım çox iştım zemzem suyi iştım sefa merveye gittım weyy o lezzet hiş bir yerde yoxtır allah sene de nesib etsın işallah allah sene de nesib etsın çox çox gittıx mekkeye o güni evımıze yėrleştıx sabah namazında gittıx mekkeyi ziyaret ettıx etrafında sef yaptıx gittıx camide nemaz qıldıx ordan da sefa merveye gittıx yėmeh yedıx gine axşam evımıze gittıx gine sabah geldıx mekkede gine sef yaptıx zemzem suyını iştıx oğlan meni götırdi ḥacel esved daşına ziyaret ettırdi bene ḥeci eḥmed yaptırdi çox zeḥmet çehti mennen o

menım zeḥmetımi çox çehti ettım ettım ka'beyi de ḥacel esved taşını de tavaf ettım elımi sürdım içerısına medineye gittım orda da sekkiz gün qaldıx resulullahın ziyaretıne gittıx mescidında namaz qıldıx onın turbesını ziyaret ettıx gittıx gördıx gözımızle hepsini cennetıl baqiye gittıx medinede medine de cenetıl baqi medinededı cenetıl mâla da mekkede ona da ziyaretıne gittıx cenetıl mâla ḥezreti ayşe anamızın oldığı yerdır onnan sora ka'benın uzaxtadır evet medinede (Ali Yaprak) peğember efendimizın evıne yaxın bi yerdedır cennetıl mu'alâ dedığı zaman mezarlar hepsi dümdüz hepsi (Hüriye Yaprak) qırmızi torpaxtır mezar yoxtır bi çöp te yoxtır hiş quşlar da qonmir o tarlanın içerısına o qadar o qadar temmız mis qoxısi gelir cennetıl baqide o qadar güzel yerdır resulullahın türbesını de gördım yanında yatanlari de gördım çox güzeldi qısmet olaydi şimdi orda olaydım (Ali Yaprak) ḥezreti ömer ḥezreti osman ḥezreti osmanın de mezarı cennetıl baqide ḥezreti 'elının mezarı de belli deyil mezarı êle du'a etti cenabı ḥeq terefinden du'ası da qabıl olmiş (Hüriye Yaprak) allah sıze nesib etsın sen de git allah sene de du'a etmişem allahın du'ası senın üzerıne olsın i̱kinızın muradını allah versın ne muradız var allah versın çox şükür he walla çox şükür bu bizım mesrefımızi etti bennen eḥmedi gönderdi çox çox ḥelâllari olsın hepsi de ḥelâllari olsın şimdi geliler mennen özır dililer diyiler ḥeqqını ḥelâl et bızi sôliler biz senın ehmeyini çox yedıx afiyet olsın ḥelâlız olsın çalıştız yedız çalışmasaydız yemezdız geliler ḥelâllıx istiler he walla çox ollar de reḥet ediler biz de reḥet ediyıx çocıxlar da tox süt içidi yoğırt yiyidi biz de yiyidıx çox şükür allaha çox şükür çox vermişıx işallah allah qabul eder işallah işallah allah ta seni mutlu etsın arqadaşını etsın

Metin Numarası	**19**
Anlatan	İdris EREL
Yaşı	100
Derleme Yeri	Van- Merkez - Yumrutepe Köyü
Eğitim Durumu	Okuryazar Değil
Konu	Geçmiş yaşantılar- Anılar

muhâcır olduğu i̱çin i̱ki kişi geldıler hee şe benım orda o çekketın cibinde cızdanım war getır baxsın wallahi̱ irannan bureya muhâcır geldıx muhâcır geldıx devlet qanuni o vaqit atatü̱rk bize ėrmenıden qalan tarlaları bize tapi ėtti verdi bize burukiler ıstedi

burukilere vermedi dediler niye onlara vermé dedi onlar bize yarammaz onlar urısyaya gidecax atatürk qalsaydı atatürk burıkileri burda bıraxmıyördi her bacarda da her aylede walilar köye çıxérdiler köylere sorunız nedır geçimınız nasıldır şey nedı şiâyetın nedır söyleyın herkes ne olsayidi sôylerdi ses kesılıp vallaha billaha adamlar varıdı altında bi çul yoxidi alta ot sereldile altlarına elbisesını çixatti qoyardi başının altına yatardı üstüne bi kilım atardı yoxtır faqirdıler yoxsıllıxnan gelmişıx varlıxnan gelmemişıx bizım wanımız erzırımnan develer çıxérdi orde 'eskerlıx fotrafım qıx ikide almışam te'lım yerında bu erqadaşım erdışlidi êle urfada rexmet etti evına gelmedi ismi de ḥebibti yüzbaşıoğlıdı allah reḥmet etsın wallah qırx ikide gittıx 'askere qaç sene burda qıx ikide gittım 'askere dört sene 'eskerlıx yaptıx 'eskere işım gücım axşama qade tırpan çekérdıx ökiz çiti sürérdıx ökiz köten sürérdıx çamur yapardıx xerman edérdıx carcar sürérdıx güz olırdi ökıznen ökıznen şey toxım ekérdıx yani çox zehmetnen yaşardıx en doğrısi yanı hiş bir reḥetlıx görmedıx bugine qeder buyur walla nasıl oldı altı tene heyvan bi ökız kötenına qoşardıx axşama qadar onı sürérdıx o bittıxten sora ot çıxérdi gidérdıx ot bişérdıx ot bitérdi ekin çıxérdi gidérdıx orax götırırdıx oraxnen çalışırdıx orax bitérdi xerman edérdıx o vaxıt xermen waridi carcarnen okıznen ekin döyérdıx onden sore toplardıx bir areye şe edérdıx uruzgâr gelende de şenelerne onnarı savurırdıx uruzgâr kesildi o ara avâre qalırdıx ıruzgâr heman alır buğdâni bitırırdıx oreye yığérdıx onı götırırdıx qelbırnen seratnen elérdıx temmız edérdıx getırırdıx evımıze zorıdi çox qırx ikide gittım 'askere qırx ikide gittım şımdi eşım yoxtı bax burda tek qalıyörım allah razı ossun bu qomşılar geléller bene yardım edéller feqat ıxtıyârlığıme geléller yoxsa gelméller olların de işleri güşleri war he men de bu ḥebleri yemesem yürüyemmem he walla bu ḥebleri ne qaddere gittım dedım ya devlet ıxtıyarara mayış verıyör mene niye vermérsız dedım mene verse türkênın bütçesi bitmiyacax iraqtan gelene verérsen dağdan gelene verérsen men yatağa düşmişem dôt sene 'askerlıx yapmişem bu qadde tornım war eqrabam war hepsi de devlete çalışıyörlar devlete 'esker yollıyörlar dedım hele bunda bi suçumız varsa xetamız varsa deyın senın xetan budır bu xetaynen vermiyörıx çoćıhlarım bi tenesı devlet su işlerındedı evleri vandadı obisi de milı eytimdeydi o da emehli olmış evı wandadır oller encax kendılerini idâre edirler bi suri çolıx çocıxları war qızları war mekteblileri war biri dôrt tene qızı mektebe gidiyör hep memurlux bi qızını memurluğa almış hele o qızdan beş pare de almamiş

o qadde de masıṛefin ollere vermiş ben diyende babası mene diyér baba walla bız qendımızi idâre edemirıx babamızı ne yapax iki oğlım var i̱ki oğlım torın çoxtır dede bilem olsam işte bu benım torınım bu de qardaşım oğlıdır eskiden walla burda erzırımden burı̱ye deve gelırdi develer gelirdi o vaqıt bura düzlıxidi burda ev mev bişe yoxıdi burde yındıridiler iki gün bir gün istırahat edérdile develerın neyi varsa yapérdıle şey edérdıle köyliler de gidér ehmeh verıdiler köylilere şekker verırdiler ne bilım öte berı verırdile yine idâre edérdile yoxsıllıx çox zordır allah hiş musılmanı yox etmesın wallah cenabı ḥeq etmesın allaha inan bir ademi yirmi beş qurış axşama qader çalıştırıyȯrdıle yirmi beş qurış herıf axşama qader çamır yapiyȯrdi axşam da diyérdi allah bereket versın yirmi beş qurış qazandım diyérdi dunya eyle yoxsılidi bax benım zemanımda bu van ilk alınanda bíz burı̱ye geldıx kağıt para yoxidi para altınnen gümişidi gümişin bi parasi mêjiyeyidi bi mêjiye mêjiyenın yarısi on qurışıdi onın yarısi beş qurışti beş qurışın yarısi iki qurışti iki qurışın yarısi teh qurışti hepsi de tura nişan sultan ḥamitnen sultan reşatın parasiydi sultan xamidın parasi tutmazdı lira altına diyérdıle diyérdi bi lira versen bi̱r qoyın verecem sene vermezsen vermem verende altın oldı diyérdıle ne olacax reşat olacax sultan ḥamidın parasını tutmazdıla sultan reşatın parasını tutardıle bêle yoxsıllıxlarnan bêle yorgınl̤ıxnan bugüne geldıx işte şimdi ise axşama qadar bu burdan bi yere gidemiyȯrım eyaxlaım tutmiyȯr eyaxlaımnen en fazla bu belımnen ağrım var buram sızlıyȯr yürisem de çocıx kimın bêle yavaş yavaş anca özimi idâre ediyem men irenşberlıx yapıyȯrdım axşama qade bi oğlım reḥmete gitti allah senin ömrını uzun etsın onın beş tene çoźıği qaldi bi de aylesi e ben de gendım yaşlanmişem e allahım ben ne edım wallah bütın varımi ona yedırttım onın bi ufax oğlı vayidi vanda su işlerında çalışér o izden bu izden oğlanı geşırttıx su işlerıne onnari idâre etti ama o qadde çoźıxları idâre ettıx iki çoźıx te gendısının oldi hee o eyle idâre etti bubisi de dȯr̤t tene qızi oldı iki tene oğli birisi hele oxıyȯr birisi de bi qırıx 'arebe almış gündüzleın yatıyȯr bi ikki gündır gitmiş işe baxım gine alacaxla çalışacax çalışmıyacax o de çalışsa mene yox özleıni idâre edecaxla wallah gendılerını idâre edemirle gelélle gidélle axşam oli gelélle dede ne istiyȯsın ne var oğlım hiş pişe istemi̱yȯrum ne var oğlım ne olacax sen de ne var bene ne verésın men senı ne özıne alıram sende bişe olmasa desem vėr olmaz yenge on üş on dört senedı reḥmete gitmiş wallaha ben êle bêle yetim qalmişem buyır yengen gendi köylimidi dayım qızıyidi he demesı 'ayıbtı qonışérem de ben onnen

evlendığım zeman men üş ay nemaz qılmedım yalan qonışammam men onnen evel namazımı geçirmezdım de üş ay da orışları tutardım üş ay onnen bir arada qaldım nemaz qılmadım sabahın bana qaḫvaltı getırdi men baxtım bunı kefi yoxtır dedım baban ehmehini getırisen bene nolmış sen dedı yox walla ehmehi niye ossın senın baban qazancidır babamın burda ne işi war dedım doğrısınį söylemesen men senın bu ehmehını yemérım dedı doğrısını söylesem sen menı döyecaxsen dedım walla döymem dedı döymesen doğrısını söylérem dedım doğrısi nedı dedı sen üş aydı nemaz qılmirsen men nefret edirem he walla 'aynisi dedım sen bu qarılığınnen menım xerıme çalışérsın ben nemazımı geçırsem sen o vaxıt mene ne söylesen sen ḫeqlisın walla vaxıtten nemazımi de geçırtmedım üş ayların de orıcını tuttım he en sonda da allah reḫmet etsın yeddi sene yataxta yattı tansiyon vurdı one menım oğıllarım one baxmadıle gêlınleṛım one baxmadıle feqirdı elımde bi qaş tene ḫeyven meyven var walla hep sattım doxturḷara yedırttım wana gittım geldım eyle ha xastexeneye götırdım en sonda allah rexmetıne gitti bız de gideceğıx beke yirmi sefer dedı allahın sevérsen beni xalâl et dedım ben çox senden utandım sen mennen o çağ dedım sen qarışma men senı allahın ḫuzırında peğemberın divanında ḫalâl etmişem dunyadı geçecex kimseye qalmaz he dunyadı 'esas buyır iranı xatırliyemmem o qadder gelende men beş on yaşındayidim anca yüriyérdım wan ilkin alınande bız geldıx atatürṛkın zamanıda atatıṛk o vaxıt köylere bêle ufax bi defter göndérırdi muhtarlara muhtarla onı oxırdı one göre ḫereket edérdıle okıl olmadi sonda senın oxuryazallığın varidi ama taxsilli deyildın ilkokıldan yaxut oxuryazarḷığın varıse seni etmiştile ôretmen ôretmen demirdile o vaxıt eyitmen diyérdıler eyitmen gelérdi köylinın biri bêle odasını temızlérdile şey edérdile oller orde ders verérḍıle mexsat oxıryazaṛları olsın menım emıcam gitti 'eskere diyér yüz sayini türkçe sayani çavış onbaşi ediyordile türkçe yüz saysen oxıryazar o qadder qıtidi walla beke on köy deyiştıx en sonda bureye geldıx mıḫâcır adam diyé bure xoştı en sonde geldıx burıye ėrmenı buğdâlari yerışti süngüleri çehtile millet ać mıhâcir ėrmenı mıhâcır qavğa ediyir yirmi yirmi beş tene bu köyde yesır varmışler bu yaxın köyde bi tene ibrahım ismında varıdi ıxtıyârıdi gözleri biraz zeyıfidi qarılaṛ onı sevérdile onların başına toplandila ollar da bu köye geldıle burda qaldıla onın maḫiyetında yaşa wallahı qarılar gidérdıle dağa ekınlere kellesını alédıla doldırédile çuvallara getırédile bizım o vaxıt evımız o terefteyidi üskek yerde gelérḍıle gelérdıle bizım qapıda bi kilım

serérdıle yere oṇların tenesını alırdıle ırızgâre verırdıle xermen kimın otırırdıle otıranda bi tenesı qaxardi elıne bi qab alırdi bi tene sene bi tene sene bi tene de o ıxtıyâra bêle sırasiynen düyérdıle yirmi yirmi beş tene qarıydi en sonda bunları urusyadan istedıler bu qarıleri bi qısmi evlendı gitmedı qarılaṛın ama o bi qısmi evlenmedı onnarı devlet eliynen gönderdıle devlet eliynen gittile urusyaye bi tenesi varıdi o qadde güzelidi ismi de sinemidi menım anam ona dedi sinem dedi ne var menım onın qardaşı bekârıdi dedi sinem bi şe diyecem terlen baci wallah sen diyin men darılmirim sen ne diyisen de dedı gel senı alım behlüle dedi walla behlül çox xoştı ben bişe diyemmem ama qurban olam dedi eyri ağaş hiş düz olır men mısılman olmam dedi da mıslıman olmam o gettı gitti gendi melmeketıne urısyaya gitti o zeman encax çocığıdıx bêle ḥeyvan meyvan çağırérdıx oxıryazarımız yox wallahı billahı bax şımdiki kibin xetırımdedır ağşama qade ellerıynen arpa bişerdılê qarıla eve gelse sabahınan ḥeyvanların altını atardıla ḥeyvanlaı sağardıla bitırırdile 'ecele ollari bitırerdıle giderdıle arpa biçerdıle mercımeh biçerdıle gine gineş batmadan gelırdıle tendır yandırırdıla ehmeh yapardıla çay şeyını yemeyini hazır edérdıle o qadde zorlıxtaydıx ôle bêle dunya başına deyıldıx qaldı menım qaynenam de ėrmeniydi he walla o qadder ḥesâbdar yoğ bu dıvar bi tene şeysi vayıdi köyliler şewket derdıle her gün baxérdın atnen geldi neno baci derdi de şaşel efendi diyerdı nen fılan vaxıt ne oldi ne oldi wallahı santimıne qadder sayérdi eyle qafali bi qariydi diyé men bu köyi gêlını qızi deyılem men zeyter köyınden burıye gelın oldım orden nacer vardi nacer dedığı yanı hevi sanatkâridi onın çox zenginidi onın bi çifliği vayıdi burda yekebağı diyérdıle qaldi alaköylıleṛın elında günax boynına diyérdile gidende onın bi gerdeh derısi altını qaldı orda diyirdi çox zenginidi nacer zenginidi gittıler bızde qaldıx burda bi vaqıt qalecıxte qaldıla qalecığı beyenmedıle ee iskelede qaldıla iskeleyi beyenmedıle şehre gitmedıle yani beş altı köy deyıştıle beyenmedıle ḥetta o gem köyi war gem köyını o gemḷi bi adam mehmed emın ismında menım büyih nenemı çox aradı dedı zehra dedı ne diyisen mehmed emin dedı be bi iyi köy beyenmişem gel dedı gelin gidax oraye mehmed emin ne çulımız wa ne kilımımız wa hepsini yühliye yühliye yındıre yındıre yırttıx bız gelmirıx sen gidisen git dedi gidérım dedi gidésın yeddi köy gezésın gene burıye gelecexsın gitmişti oṛıye yerleşmışti yerḷeştıxten sora onın qomşısi vayıdi ısmi de üseyınqulı diyérdıle dedi üseyinqulı wallahı dıreşına gidecem ama u qarının sözinnen utanérım gitmedım dedı

o bene dedi yeddi köy gezećexsen gene bureye gelećexsen men utandıxtan gitmedım u özı bu o çoźığınidi burda qaldı he dunya he o zaman muxtar olıdı muxtara bi 'amele verırdıle annadıṇ bi tenıke de buğdâ senelıx şeysı ḥeqqını muxtar köyde qalıdı o zaman atatüṛkin zamanıdı wallahı bi jandırme köye gelende bi valiye validen o qadde çekınmezdıle jandırmeni görende hepısi ḥazırola geçérdıle eyle dısiplınidi wallaha dumanı atardıla hiş qonışabilérdıle buyır wallah 'eskerden gittım geldım diyende babamnan i̱ki üş sene bi arada çalıştım tabı evlendım qardaşlarım xoşıma gitmedi ayrıldım geldım ayri ev yaptım walla hâl vaqtım da iyi oldi kötı deyil menım bi oğlım allah reḥmetıṇe gitti allah reḥmet etsın 'eskere gittı geldı evlendırdım çocıği de varıdi onın aylesını mećbur qaldım o wandaki o su işl̤erında çoźığıma verdım o vaxıt küçüyidi dedı walla men munnarın mayışnan işi yoxtır işte dunyadı dünya bêle gelé bêle gidé o da burda sané mayış vadı köyli qısmi bêledı evet işte evlendı getırdıx burı̱ye işte bu güne yerişt̤ıx atatüṛk dedı anam bu ne quvvet şey aşıx veysel dedi ana bu quvvet bu ne qudıret varidi bunda bi ḥikimet bütün tüṛklerın ınını ismet gözlerınen qan ağladı bütın dunyanı her yeri az çehtı vaten evladi dedi sız sâolın tüṛk geşleri çalışenner qalmaz geri iskenderın 'eskerreri çalışmedı qaldı geri sız sâolın çalışenner qalmaz geri dedi atalığın hizmet etti varlığın tüṛke armağan etti şavq döndi devran ağardi bütın dunyanın her yeri ax çehti vetan ağladi dedi sız sâolın tüṛk geşleri çalışannar qalmaz geri aşıx sımmani aşıx fılan perteh perteh bilırıx bılmerıx sen gidecaxsın düyinnere sôliyesın sen nerelidin mingöl mêim de bi tornım bingölde 'eskeridi bingölde çox teroris çıxérdi ha tendırek değleridi nedi aşıx aşıx kerem diyidi varım gidım bi kâmile danişım işi ḥallıcadı nicedır bi dilberın divânesi olmuşım gelen bezırgândır giden xocedır elifi oxıdım soxtım yolıda sanma ki yaşlı bıldığın orda eyle sandım ki gineş gitmiş bıluda ay görınmez ne qarannık gėceler dedı qızlar yoldan bölih bölih geldıle gelıben göz ucınnan bana baxıban güldıle üreyim başı delih delih deldıle dedile bu gelen kerem xocedır gendısına sôlemış bu türkini emrah sımmâni sonda çıxti 'esas şey aşux keremnen aşux ġarıptı şeye xızır eliyle bâde işmişle bullere cenabı ḥaqqın emriynen bızde bi emicem vayidi bunnerın hepı̱sını sôlerdi ôle qafalidi allah reḥmet etsın evını aldı gittı wana bi oğlı varıdi gitti wanda yerl̤eşti daha gelmedi yoḥ eyle wanli oldi onın da bi oğlı 'amerqada memurdur burda evlendı aylesını aldi gitti 'amerqaya orda şeydır bir oğlı da ne zıqqum panqa mıduridir bi oğlı qazendi verdıle qıxlareline hele gitmemiş o şeynen remezannıxten

sore gidecax yanı onın üş dörţt tene çolıx çocığı war dedıx gitme dedı men ehmehe gidiyem yoxsa gitmezdım qıxlarelıne dedıle türkênın en sonıdı sonı deyil ismıniz şaḫab çox güzel isimdı buyır yusıf mêım babamın de adı yusıftır allah razı olsın bax buṛda beki oxıdın da 'eskerı urfada yaptım fotrafı urfada aldım geçenlerde qatarlarıṇ şeyıne çağırmışladı menı yazıxanesıne şeye dedı vanda senin kimın çox sorıla sordı mennen üş dörţt sefer de mennen foturaf aldi dedi sene eyer mayış çıxatıṛsax bu dıkkândan gelıp sorabılısın hee dedi sene ma'aş bağlattıracam daha yalan doğrı bilmedım walla ismi şeyidi ekremidi walla bilmérım nerde çalışér o ağanın şeyıne gelmişle dukkânına ağa da benım işin çağırmişti orı̣ye dedı beyle bi yaşlı ademımız var yazıxtır ben çarşıde eskı eyaqqabileri alıp satıyórum eski eyaqqabileri qundıracılara diyórım eskiz var ne yapacaxsın emce diyirim götırcem satım walla eski eyaqqabileri götırérım satırem bin lıreye iki bin lireye beş yız lireye para qazaniyórıx onnerle günımi geçirérım aha indi daha gezemmirem de êle yerımde otırmişem ne sorılle onnar sordıla muḫâcırl̤ıhte nece geldız ėrmenıleri burda gördız nasıl oldı nece oldı sene annattığım kibi walla ėrmenıleın buğdasi de varıdi qarılar da yesir qalmişti qarılaın bi qısmi mısılman oldı gitmedi bi qısmi devlet eliynen götırdile urısyaya teslim ettile buğdâları bêle topladıla beyle geldıle şey ettıle dukkânın içinde menımnen üş sefer fotıraf aldı qolını attı qolıma üş sefer fotırafımı aldı başqa demedı dedım o vaxıt türkêde vesâyıt yoxıdi bişe yoxıdi dedım deve belında erzıṛımnen burı̣ye 'esker erzağı gelırdi deve belında qışın qar burda gelırle düşérdıle burelerde hee allah allah bi tenesını deve deveci baxçenın yeri o vaxıt tarlayidi sora ağac ettıle develer yatardi orede yan yane yatar yatmaz onnaın şesı vayıdi bêle xamır yapaṛdıla ha devenın ağzı ha bêle atardıla deve oni yiyene qeder deve yemesı azdır gövdesı büyíhtır yemesı çox azdır biraz saman ot bıraxırdı qarşileṛine yerdıle bi tenesı bi dişi deveye qızmişti onın yanınan geçende devesi burden tutmişti qolını qırmişti eyle bağırérdi deveci deveci o qadde zopa çektile onı aldıla devenın elınnen getırdile benım büyıh nenem vardı allah ona çox reḫmet etsın tendır evi varıdi tendır evın ortasında bi tene direh varıdi onı anam getırdı altına bi tene minder bıraxti bi de yastıx bıraxtı arxasına onı oturttı orda onın qolını beyle tuttı doğraldı kemıhleri geştı bibirine bi sargıynen sardı sardı anam tuttı qolından dedı nene qurban olım benım qolımı bıraxma sen tuttığın zaman reḫet edirem bıraxtığın zeman menım ödim partir sabaha qadder onı şey ettile sabahnen onı bıraxtıla devenın

belıne çehtıle gittıle gittıle buhar oldi beyle eyni bu zaman ısicax zamanlaridi deveciler gine geldıle burde düştile anama bi qat elbise getırmişti eyaxqabı getırmişti anam ne qedde dedi oğlım men allah rızası için sana baxtım dedı nene wallahı billahı dedı men canımı de versem sene azdı dedı benım nenem bene eyle baxmazıdı sen mene baxtın allah razı ossın dunyadı geçiyör menım dedem babam on sekkız sene burda muhtarlıx yapti sonda zorlan çıxtı özi muhtar olmadi köyliler dedi yusıf çıxma biz çıxma biz hepımız sennen raziyıx dedı yox men daha yorıldım verdım sıze başqası oldı başqası oldı köyın heqqını hep yedi merasını yedi qumını sattı yedi tarlasını sattı yedi hepsı oldile zengin tilyarl̦ıx oldı bız de beyle qaldıx kime qalacax mene mı qalacax hüsni yürih varıdi wanda yörihlerın büyıgi oydi wallahı geldı bıze o vaxıt babama dedi yusıf senın sağlıx senın başan babam dedı niye dedi çolıx çocığınnen teze güzel ehmehı yiyisen güzel yoğurttarı yeyisen o zaman qoyın moyın sağédıx ona verér dedı mene dedı bi ehmehnen bi yoğırt getırsın başqa bişe yapmiyacaxsen yapmiştile ne qadde desen getır̦dile yedi dedi wallahı men bu lezzette ne yoğırt yedım ne ehmeh yedım dedi xelâl ossın sıze temmızlıx sıze mısılmannıx insannıx babam dedı be hüsni bey ne çalişirsen qal bur̦ye dedı walla yusıf ne malımın ḥesabını bılıyörım ne paramın dedı bizım istambulda bütın devletlerden zenginle gelille utel var orda otırélle bizım mexsetımız 'eyni üskekte otırax dedı kimın parası fazla olsa o yuxarıda otırıyör onlar aşağıda dedi biz bu diye çalışérıx dunya malı diye çalışmérıx ondan sora adamın aylesi reḥmete gitti aylesi burda bu yaxın köyde xanege köyi vardi şeyın qıziydi neyse qarısının adı kefserıdi qarısı reḥmete gitti bu beş altı sene bekâr qaldi en sonında geldi gittı erdişten bi qızı aldı ġız sahıbi dedı walla sen resmi nikâhi yapisen verirem yapmasen vermérem dedi yapacam resmi nikahını yaptı aldı gitti gitti onın eski aylesının qardaşi gitmişti oni görmağa geldi ismi de ziyaydi dedı ne oldı ziya enışten hüsni yörih dedı bişe oldiği yox hüsni yörih erdişten fılan qızı alıp dedı özi reḥmete gidıp dedı bir mıhendıznen evlenıp iki tene oğlı var dedı dedı baqırköyde yélle içélle üskek binade otırélle dedı qocası de mıhendızdı iki tene de oğlı var diyi qarı mene adres verdi qart verdi dedı elın dara duşerse mene tel çeh sana parayı gönderım qarıya sordım dedım sene ne yerışti dedi walla bene elli beş dukkân istambulın tam göbeyinde yerişti dedi bi de bi utel yerişti altında beş yız tane taxsi yatér bi de bi pabırqa yerışıp bilmem ne pabırqasıdır dedı bi tene pabrıqa yerışmiş panqada olan parayı da hele bilmiyörıx

nedı bullar yerıştı erdişli qarının üstine hepsi hüsni yürihindi öldi gitti qaldı qarıye qarıynen qocasiynen beraber oğıllarıynen yélle içélle kef edirle yenıden evlenmiş erdişten evlenmişti ellı beş dıkkân istanbılın göbeyinde bi insane yetışé sımıko şeyidi kötı adamidi nerde bi bâkire gêlın bâkire qız olsayidi hame gėce yanıne götırtırmeseydiler o adamları öldırtırırdi öyle bir rezil adamidi onın bi oğlı vaṛidi geldi turkêye oğlının ismi bilmem neydi xoçırok oğlı burde mehtebe gitti birinciḷıxle qazandi sıbaylığı de ḥeq etti sıbaylıx vermedıler dedıler yalnız sene ôretmennıx verırıx olursa orte mehteb ôretmeni ol olmasan sana başqa memurḷıx vermerrıx oğlı oldı orte mehteb ôretmeni daha bılmiyem nerde yaşadı nereye gitti xabarım olmadi yannız yirmi gün bunnan evvel bir loqantaya gittım wanda gittım qonıştim dedı sen küresinnisen dedım sen ne edisen dedı allahın sevisen sen küresınnisen dedı he dedı sımıko sıze çox ḥaqırıyet ettı ha dedım sen sımıkonın neyisen dedi men onın yegeniyem dedi hala mısılmana küfir olmaz dedım ne qazanmişse gendısine bana ne yapacax dedı walla eyleyse iyi adamsan dedım iyi cenabı ḥaqtır allah bizı musılman doğrı diye yaratmiş ters qonışsax menfât için qonışsax demehki musılmannıxta xeqqımız yoxtır sıxkede var onnarnen o qedde en çox iskeleye gidérdıx iskelede o qadder ġariban adam geldi her taraftan doldi iskele de zengin oldi herkes çekildi bir terefe yox walla ben çox raziyem allah razı ossın çox sâolın sız remezan ayında geldız walla bi çay veya bişe ikram edemmedıx walla eymeh yapanım da yoxtır sıze tendır ehmeyi vėreydım

Metin Numarası	**20**
Anlatan	Osman YAĞDIRAN
Yaşı	48
Derleme Yeri	Van- Merkez - İskele Mahallesi
Eğitim Durumu	İlkokul mezunu
Konu	Geçmiş yaşantılar- Anılar (kahvehanede stand-up gösterisi)

xoćam ben şımdi var ya bir gün yüksehovadan geliyem bir taxsi almişam çarpıx bi taxsi geldım vana yetiştım tırafih beni durdurdi durdurdi dedi eḥliyet kimlik kimliyımi verdim eḥlıyeti verdım bene baxan bene baxan polis dedi ki dedi qardaş bağırarax amirıne dedi qomserım aradığımızi buldux dedım hallah allah yoxsa bana bu arabayı verdıle sattıla eski arabadı qırıx arabadı diye içıne bişe mı bırahtıla

yolladıla vana xabersız mindım geldım buldım diyerken arabayı çehtile sağa amirlerın arabasına attıle direkt devlet xastanesıne gidiyıx qardaş dedım bız qaraqola gitmiyıx yox dedı devlet xastanesi dedım hallah allah niye Pişe mı yaptım diyi yox qardaş bizım bi polis arqadaşımız xasta olmış qan şeyinden senın de sıfır eraş poztif tuttığı için senı oraya götıriyıx qan verecexsın biraz özıme geldım gittım baxtım salıh özgükçe dedı ya sız bunı nerden buldız bu küresınliyi dedım niye dedı ya işte bullar hep sıfır eraş poztiftır nasıl denk geldız dedı valla işte durdırdıx arabaları bunı denk getırdıx dedi sıfır eraş poztif bunlara nerden geli qan olarax orda da herkez bêle ağli ya xeste saḫıpları şeleri polis orda amirler öz öze işte bullar küresınli bunlar devamli sıfır eraş pozi̱tif bulundığıçin dedım ya biz o qada erışte aşi içe içe eraş pozi̱tife döni qanımız erişte aşi demax eraş poztif qan demax bızde o ağlıyenner de gülmağa başladi xeste saḫıplari eliqopter ruştemın arabasına minmiştım biz geliyıx yolde i̱ki tır bi baxtım bi tenesi selektör yapi qorna çali boş tırın üstıne elıqopter yindi düz arazide men de bi aynadan baxtım dedım ya bu boşidi bu ne zaman yindi bi gün xocam geldıx şeye izmırde gitdım bi paṛqte durdım duraxta dedım gidım evıme otibis bekliyem baxtım bi tene bayan bêle qısa mısa giymış kendi alınen geldi yanında de bi tene çoźuh dedı beyefendi bu çoźuhu tutar mısın dedım dursın yanımda gitti geldi çoźuğı benım yanıme bıraxti kendısi gitti qarşi büfeye Pişeler aldı dedım getırer çoźuğa verer ne yapım insanıyetlıx gittı geldi beş metre bennen uzağa qaldi dedım bayan çoźuğı al dedı terbiyesız çoźuḫ benim mıdır ben dedım az önce bu çoźuğı sen bana vermedın hayret bişe o yan bu yan adamla toplandi bizı götırdıler qaraqola basmaevler qaraqolıne gitmışıx üş yıldızlı qomser beyefendi ben senı tanımam dedı qadını de tanımam dedı gidın qarşımda durın men çoźuğı gönderecem çoźuh gelırse hangınıze o çoźuh onındır gitti geldi çoźuh bene geldi dedım ya rebbi dedım senı nerden tanıyem sen onl̤en gelmişsen benı nerden aldın quźağıma ter mer qan ter içında qaldım diksındım baxtım meyer demeh rüya görermışım iyıki bu rüyeymış iyi ki bu gerçeh deyilmiş neyi bizım bi tene arqadaş war turis diyillle onlan biz turis mamoş yaşar anqarada qaldıx yirmi yedı gün qaldıx parasız qaldıx bi gün gittıx bi yėrden bi üç beş qurış buldıx dedıx gidax bi ucız loqantaya gitdıx bi ucız loqantaya adam tablot yemeği dağıtér biz girdıx sıraya aldıx bin lireydi neydi o zemanın parası bi milyon idi para verdıx gittıx masada bi sepet ehmeh var o sepet ehmeh senın istqaqındı yani he onı yiyecaxsız bız o bi çömçe yemeh i̱ki tene de

fasulye içında vardı ya o bitmedi qoca tabaxtaki ehmeh bitti biz diyér masanın ehmehını getırınce elımızi tutti adam dedi qardaş bax bu ekmeh yiyemezsız niye istiqaqtan aşisız men zerere gidérem biz yedıx çıxtıx bi de çıxarken bize dedi ki bi daha gelmeyın bureye gelmeyın meni zerere soxisız hee zerere soxisız zerer bizı zerere soxisız bizı zere soxisız daha gelmeyın bureya neyse biz de devırsi gün bigün sora geçti geldıx şımdi birer kilo ehmeh aldıx fırından somun ehmeh qoydıx qoltığımızın altına 'ayni fırına dewam bizi görınce adam beyaz elbıse beyaz külah dedı gelmeyın beyle elınnen ediy miletı görmesın bız ehmeyi bôle gösterınce dedi gelın bêle ekmeyi gösterınce dedi gelin o turis dedığım bi gün gelé gidé babasının mezarlığında fetḥe veré unlı loqım dağıté arxasını döné bi i̯ki metre uzanmadan mezardan ses geli diyi mamoş babası ona sesleniyo̯r diyi allah allah benım qulaxlarım mı seslenir diyi mamoş döni diyi nedır diyi mamoş sen bundan sonra mene unli loqım getırme fındıqlı loqım getır fıstıqli cevızli o şeydı bi tarihte taxsicılıx yapérdım bi tene davılcı vardi iyiyidi allah reḥmet etsın öldi hee dedı benı dedı menı de görır iskeleye gidecısen denıze gėce on i̯ki qar yağı gėceyi i̯ki ettıx yanı çarşıda tam qafalar xoş oldı onı da getırdım bıraxtım arxe terefte mezarl̥ığa üyle üreyim yani dedım bir su içım mezarda o mezarl̥ığında duvar terefında çeşme yapmışlar devamlı axtığı için kesılmiyo̯r atladım duvardan gittım su içiyem hiç bişe demedım dedım masa üstündedı baxtım biri diyi hah ha ninna dedım hallah allah bu sa̯hatta bu adam kim deyecax mezarlıxTa men deliyem bu az sora dedım masa üstünde baxtım qoro şeklında hahha ha ninna kemer belime bi baxtım döndım baxtım ne beyaz göynehler ôle geli Men duvardan özımı attım arabanın içıne arabayi ileri fitez yerine demeh geri fıteze taxmışam qafa xoş ya dedım eyvah tamponlar da dişe menı bêle qompile götürelle arabaynen beraber camı yindırdım bıraxın len dedı xayır mı şer geldım evın ögüne qorneye bastım bizım anne göynehne çıxtı dedım menden önce gelmışle xort̯laxla eve anam diyi gel diyim yox sız xortlamışsız yo diyi senın qafan xoştı gel oğul he ya bi gün geldım he oni da diyecem bi gün geldım eve yaz güniydi ehmeh yapérdiler iki baci he tendırde dedıle be gelérdın elında soux bişe getıreydın men de allah yalanı sevmez geldım gittım pişe bulammadım soux pişe bizım burda bi arxadaşımız vardi he enver abé gittım yanına dedım enver abé soux pişe dedi soux dedı bi şarap var başqa da bişe yox soux olarax o da buz dolabını qapatmamışıdi o içinde oldığı için dedım ver qırmızı bir şarabidi getırdım tasa

doldurdım alın vişne suyidı için onnaŗ ôle tasnan bêle işti bêle başlaŗını bêle bi ettıle iştıler bitırdıle şeyı men eve gidıp gelmemle baxtım bêle kündeleŗ xammır kündeleri dışarda dedim ane pişi mişi gelır alır götırır diye qapmış götürmiş bi içeriye girdım baxtım nedı şêlerını etehlerını doldırmışla şalvarlarını biri o köşededı biri o köşede at bacı tut baci birbirlerine qar topı atérle onnarın qafalari xoş olmış he anam övleden sora gidi axıra bizım bi tene ḥeyvan doği ḥeyvan artıx doğmış artıx o qadar şeyınen bayılmış anam da gelmış demış ki ölmüş bıraxmış el arebanın üstıne sürmış götırmiş bu naxır düzüne bıraxmış ki demiş ölmış daha iki saḥat çehmemiş dışarda görmış ya bıraxtığını bi baxmışla o ölen ḥeyvan qaxmış ayağe güneş vurmuş Kendıne gelmış ya gelmışle demışle niyar abla ge ḥeyvan qaxmış ayağa gitdı getirdı he bi gün de izmırde geziyem baxtım iki tene bôle sekiz köşeli qıravattı mıravattı elli ellı beş yaşlaŗında baxtım mene dedıle beyefendi baxar mısın men de döndım hiş qonışmadım dedı beyefendı bız okılı sorıyorız okıl nerde men hemen jeton düşti ben hiş şey etmedım dedım "hey togo bice armina yo to min ays" döndi o arqadaşıne vay be dedi bu qada adam bittı sora sora geldıx bi ġawura rasgeldıx bizım baba raḥmatļıx allah ölmişlerıŋıze reḥmet etsın buğday biçé gelé bizım de işte dünneyin ki bizım ana var ya eskıden o deterjanlar beyaz şeylerde varidi sıtildeydıle onnarı bıraxi güneşte işı bittıxten eriy ya diyi götırim bıraxım dolaba u zamanda özaltın buz dolapları vardı kaya çelebiden alérdile meşhur özaltın buz dolapları he oni getirélle bıraxi buzdolabına diyi donsın gine qap qaşıx yıxarem bizım baba da geli o zaman da elvan melvan şişeleri vardi doldırérdıx bıraxérdıx su soğusın içérdıx lax lax lax lax abé bizım baba geli şedı camış yoğırdidı bêle bi qaşıx vuré içé susamış heş bilmey ikincı qaşıxta ciyerleri şey alé lıx lıx lıx köpühle başlé çıxmağa köpühler çıhi o anda bizım ana baxi kimse yox ya diyi ya qardaşı avdırmana diyi avdırman ge bizım herıf bêle bêle ismayil diyi ne oldi gelile baxélle ağzi köpırmiş men de ufağidim gittım vaḥdettin abéyı çağırdım qomşı veḥdettin var o da geldi hani o da biraz teredütli bi tene dört yüz on üçü vardi qırmızi onı nice mindırdile bagajın cami zate qırılmişti bağlamışle tabi atmişle bagaja he bagaja atmamişle qoltuxta oturé tam arayi dönerken hanı bizım baba mırıldeyınca bu demiş abé de de de demış bu quddız olmiş bize saldıracax demış bunı şeye atmışla nedır yo bağaja atmışla götürmişle doxtura doxtur demiş ne olmiş demişle bilmiyıx ġuddız olmiş alille içeri doxtor hemşire güli diyi ne olmış diyi ya diyi biz dedıx şedır nedır adamı bişe saçmiş demek ki adam

deterjan yemiş midesını yıxayın yolayın adam sıtili yani yoğurt diye işti gitti işte başqa ya yox o şeyde qaldi ya men uçağa mindım uçağa mindım havadayiz on min fitteyiz menım bi eski patronun qardaşı varıdi özaḷpli çevihlerden saraylidı ismetın emcasıyidi fuqogilin babalayidi menı tanımadi hee oyidi he yo cevdet babalariydi öldi nevzat mıydi neydi hee nevzatidi neyse geldım yanın̤da otır̤dım tam on bin fitteyız dedım dayı bax orda bi soux su çıxi u dağın dibında dedı he ya ben göriyem ya dedım hallah hallah men hiş bişe görmiyem o diyi göriyem dedım dayi sennen bi yer deyışax dedı niye dedım menım yolım yaxlaştı men şeyde inecam gevaşta dedı hallah allah oraya da mı yini dedım men biletı gevaşa göre kesmişem ya dedi nası dedim işte erdoğan yasa çıxarmış men gevaşta inecem yaw dedı hallah allah men keşke tatvana kesedım bizım qız da orda dedım tatvana yinemez raxvada yol çalışması var uçax yine mi dedı hallah hallah sora tanıştıx bunnan dört beş sene önce bıze bi tene urfalı şöfer gelmışti bâli çekirdi bêle urfaliydi diyarbaqır urfa ikisinden bir yėr o sinangilin adamları ôle bâliyi doldırérdi çekidi gėce bêle on iki bir arasi bana bi tene telefun geldi onun da qeyıti Mende yox normal bi telefun numeresi dedı osman abé menim göyüs dıreksiyon hepsi yox dedım sen kimsın dedı men filankes sızın şöfer özaḷptayem ya dedım nice direksiyon göyüs hiç bişe yox dedı yox abé ya dedım günnüz gözinen iki saḥat sökemezleṛ tamirciler yani qarışıx göyüs dedi yox abé dedım abé sen o qapıden yın diyer qapıya bin demeh o qadar çexmiş gelmiş normal şöfer maḥlıne minmemiş sağ sağ qapıyi açmiş sağdan minmiş baxmiş heş bişe yox dedım sen o qapıden yın diyer qapıden min dedi abé buldım sabaḥleyin iḷk ekpresnen bıletını kestıx yolladıx bi gün gidiyem şeye bi gün gidiyem elazığa otibislen geldım o elazığa varmadan o nedır norşin nedır oralarda oralarda solhan oralarda soğutucu xortımını patḷatti yindıx mindıx uğraştıx biz bulaméyıx soğ̱utıcı xortımi qopti gittı geldı men bi tene ölmiş bi ineh gördım yolda dedım ya bundan bir parça uydıramaz mıyiz bu arabaya o yan bu yan qafamı qarıştırdım men bunın boğaz xortımi aqlıma geldi o xortım var ya onı getırdıx kestıx kelepçeledıx her yöne döni ya her şekıl oli bağladıx oni arqa qapiyle qaputın altından açtıx ḥararet etmesın devam ettıx aynadan baxtım itle köpehleṛ vermiş peşıme xortımi qoparmax için men basiyem bunnar qoşidi simsar ne dedi bilisen diyidi qaptan xoş geldın ama ḥayvenat baḥçesını de arxanda getırdın sen bi gün geldım bi tene ef doqızüz telefun aldım gittım ızmire qayınpederımgile onın da çıftlixte ḥeyvan meyvan simentalar dedi ge

yardım ėt men telefunı atım ćibım eşurtmen vardı diye bi yere bıraxammadım girış qapısında ot bağlarının üstıne bıraxtım dedım çıxışte alım arxedan gelen xeyvanla otı yiyi ya telefunı ġiripin gibi direk götürüyolla mideye abé ariyem bulamiyem telefun çali cevap vėren yox axırın içında telefunı çaldırdım sırali bêle dızilmişle bi tene ineh ayağı qalxé yıne ya hallah allah durdıriyıx duri bi daha çal qaxe yıne gittım eşiye he yaxıne gidiyem tıtreşim biti ferdí tayfurın şarqisınıi bıraxmişem bahiyem derınden bilsem uzaxlardan diyım hacı munı kesax diyı yox alti millarlıx inehtı telefun gitti gitti belli bizım bizım bi qomşı vardi tek yalnız qadın diyérız ona bekârdı evlenmemış ya boyı da mesela bu masaden biraz daha büyik tutam buraye geli yanı doqqız numera ayaqqabı giyérdi bugünlerde yanı biraz yürımiş on bir on ikiye çıxmiş eyağı gelé banyo yapé banyoda evlerınde ben de noşer belediyesi o nedır doçi süriyem ordan gelmişem eve he bu da yenı evı yapmış memed salihdir nedır o yapmış evi bunnar da bizımkiler de çay içecax ya demış ben banyo yapıp gelecem çay içax beklile çayi diyiler güler abla gelecax gittım dedım gidın çağırın gessın otısın bız de çay içax demax qadın bayılmış qalmiş orda demır qapıdı qırılmiyur getırdım o banyo penceresıne şişlerıne bi tene xalat attım arabaya bağladım qompile banyoynen manyoynen pirketnen getırdım yere girdım içeriye baxtım i̊ki sehsen uzanmış ôle ölı gibi qorıngen morıngen yoncesı qompile her teref serbes bölge bunı men batenyeye serdım aldıx şımdi götırdıx doxtora doxtur muşedeye alınca he gözlıhleri beyaz ya nem vurınca şe oldı terleme oldı dedı maşalla maşalla bu yeni anadan oldi dedi yo dedım bunı kim doğacax ya elli yaşında dedım xoźam biberon mama da getırem mı onnar eskıle̊rde qaldi bu yenılerde aqlıma gelenle̊rı̊ anlatım he xocayi diyi aynayı anlaTacaz bi köyde bi köyde ayna yoxmış bi köyde ayna yoxmış bi tene şehırde çalışan bi tene ayne bêle sehpa yapmış getırmış evde uzanmış ters çevırmiş xanımı gelmış üzerıne otırınca bunı almış çevırmış üzüne baxmış kendisinı bılmiyȯr ya hiş ayna görmemişle demış bu qadın menım herıfnen yatıyȯr kendısını tanımamış tutmış o aynayí götırmiş xocaye qarı diye xoca demiş qızım neye geldın hayırdır dedı işım vår̊ diyé işte bu qarı menım herıfle menı aldatıyȯr demış ver baxim bu qarı neye benzir ne biçımdı ali özıne çevıri diyér qızım hiş qarı marıye benziyen yox bi tene qavata benzé o mutkide olmişti onnar eskilerde qalmiş 'adilcevaz axlatta bi tene dul qarı varmış xoca gelmiş köye imam olarax xocanın evi yoh camide yatıyor xoceye demişle camide yatma bi tene köyde dul qadın va evı var onnan senı

evlendırax hem evın olur onda qocası olur mesut olır gidérsız he xoce demış ben tanımıyem etmiyen qarıya demişle demış ben de tanımıyem etmiyem ee demişle ne yapacayiz demişle mevlit ver xoceyı çağır gelsın mevlit oxısın xoceyı çağıri geli mêvlıt oxıyi xoce oxırken allahın sözlerınnen bu on beş yırmi qadınnen bi tenesi o evlenecax qarıya diyór ki git xocenın qarşısına xoce senı farq etsın qadın gidi xoce allahın aşqıynen oxıyen kelımelerını bi kenara bıraxe kendi qaidelerinnen ona mevlıd oxırcasına laf atıyór diyi hey sen onı qaz etınnen mi besledın hiş mi îne iplıx yoxidi oreyi dikeydın xoce mevlitten sora arayi cebine baxar ara oda fetxa yan odade durma el fâtihâ ine yoxidi oreyi dikeyıdın bi gün de qurban kesećeyiz qurbanı getırdıx qurbanı getırdıx şımdi qurbanı tutammile i̇ki üş kişi tutamiy bizım birâdere verdıx abéme dedıx bu qurbanı tut hacigilın orda veysigilın veysi gelecax milletın ḥeyvanını kese kese bizımkını de kesećex biz de abéme dedıx bu ḥayvanı bu ağacın dibıne bağla qaçmasın biz gidax veysiyi getırax hele biz onnan on metre uzaxlaşmamıştıx bi baxtıx ḥeyvan gidi o de onnan beraber demax ipi getırmış qeyişıne bağlamış ḥeyvan êle gidi onı da çekiy onnarı unıtmışem annattım yo qeyta girdı dinner izmire gidiyórım dedım ki bu sefer hiş tırene minmemişım hep otibisnen arabannan bi tırennen gideyim dedım bi gün gittım şeyıne ıstasyona anqarada minecem izmıre gidım bilet milet kestım bi kilo da muz aldım dedım yanı sigara içiyıx içerde bişe olmaz halbıki içerde qonpartmannar bilmiyem neler var otırma yérleri ôle qarşılıxlıdır şeler nedır qabinnerın içi he ôle otırmiştım muzı de qoymıştım bi tenesi otırmıştim yérdim baxtım i̇ki tene bêle bi çeşıt insan geldıle ne kür̂tçe qonışélle ne tür̂kçe yannız qonışmaları daha acayip lazca da deyil rumca da deyil bu nedi quş dilidi ney̆idi men anlamadım men onnara ne dedım biliyósın dedım siz de büyrün yiyin onnar başladı o çeşit qonışti onden sore türkçe bene döndile sen nerelısin bılmem ney demex o ġızli qonışmayın şeyı espı̇r̂isı neye diyırmiş ki kendı kendılerıne men bilmiyem o muzın içıne ben ilaç falan bişe bıraxıram bizı uyıtır soyar gibısınden aqıllerıne öyle gelmiş muz ha bi tenesi soydi bi tenesi demeki diyi birımız yiyax birımız yemiyax ne olur ne olmaz hele qarantiye alille êle nice bi tenesi ali diş çaldi çiynemeya başladı tıren tünele girdı dedı eyvax men kör oldım sen yeme dedi şifasızdı yeme tünele girınce qapqarannık oldı her yér çıxtıx tüneli ya dedi seṇın günahın aldıx beyle beyle dedım ya men anlamim sız eyle anlamışsız anladısız birbirize yani insanlar hep beyle deyişıx işte şêy̆le oli yani bigün ağrıdan çıxtım vane

doğru geliyem xamır deresi var tutağa varmadan gecedır̰ bir yağmır bir şiddet bir uzunnarı yaxtım baxtım ne adamın bi tenesı rupel çırilçıplax yolda dedım ya xortlaxtı nedır yaw sellektör yapıyem qornaya basıyem hiş durmi ayni beyle durmiş ben de qorxıdan tam qaz bastım var ya adam tıp gittı altıma girdi arabanın ha bastım daha geldım geldım geldım yani bir bi kilometre sora baxtım bi tene eli silecektedı bi daha fırene bastım baxtım gitmi ḭki gine fırene bastım qeyıboldi daha da gėce oradan gelmedım êle o gidiş o gidiş ya o ya o minibis sehsen beşte sehsen beşte benım minibis bu qaraqolın orda hava yapti bi tene eski bi minibis sürirdim yox şeref avcının o eski fortidi şimdi qapıler şeyler biraz enteresin tarihi bi arabayidi geldim orda girdım arabanın altına ferdi tayfur da o qara baxtın ne bir şarqısı çıxmışti yeni o şarxiyi diyi men de girdım arebanın altına bi baxtım o teyip qapandi dedım allah hallah sardı mı yaxıt bişe mi oldi sikorta mi atti gittım baxtım teyip qasette çıkmiş yani basmişle dügmesıne çıkmiş qaset e arabada da kimse yox lâilâhe illelah geldım devam ettım üç evlerde de yaşlı qadınla bi adem geldi mindi dedım ya sız hiş Menım arabada bi mâvin mâvin var yox dedi yox dedi kimse yox senden başqa dedim allah allah menim mâvin nerede maxsızdan sordım dedım aceba onnarın gözıne mı görındi mene görınmiyi demax bi tenesi bu qayıxta mı nerde anadan doğma sakkalli beyle çırılçıplax adam gelmış delinın biri gelmiş arxa qoltıxa uzanmış men alttayken uzanmiş yati he teyip çalince geli o teyibı qapati çıxari reḥet yatsın diye geldım qareyollaın oreya bi baxtım var ya fırene basmamnan bi tenesi qaxti arebadan anadan doğma mali mülki atmiş dişari her şeyi o adam Saten yaşlidi çöyennen minmişti dedım canını qurtaran qaçsın dedım ya qarı kadın senı qaçın hepsi qaçti ama bu deliye diyem sen kimsen diyi cepheden ayna gibi parlıyȯr adama bağırér ilerlerdi bir yandan de almiş elıne diyi mustafa kemal paşa o adam artıx qariyi de bıraxti qaçti dedi sene qalsın men qaçiyem qeyıt oldım üç yıl sora dedıler ge diplomani al he ortaokıla men de şaşırdım sekiz sene hiş okıdım he ya vallahi diyem demeh bu sekkiz yil okumax benden qaldi ben diyem ya onı men ne bilem sen yirmı sene önceyidi hee ya o o deyil de sehsen beş hanı çalışıyix yolcı götırıp getıriyıx arabanın arxa qoltığı qırıxidi gitti geldi bi tene şevrole qoltux aldım onı taxtıx şevrole qoltıxle beyle esnemelıdir benım arabam de damladığiçin qontapilax dedıx çekax adam getırmiş civatayi a̰lttan vureceğıne üsten bi tenesini getırmiş vurmiş bu qade çıxmiş sac cıvatesı arxa qoltıxta adam da artıx esnemede adamın tam qafasına geşmiş adam

sessız öyle qali hiş yolda geliyıx mâvin diyi son durax inecax var adam geldi herkes yindi o yinmedi mâvinim de bizım cahit dedı abé yinmiyé dedım abé evın nerde dedı men devamli yolciyem ben yinemiyorum dedım niye demeh qafaya cıvata girmiş nedérse çıxmér biz geldıx baxtım adamın buresından qanlar beyle geli şimdi qoltığı esnetiyıx diyi aman ellemeyin ya günnerden pazar sanayiye çekeceyiz tornacı mornaci de işını çıxarsın gidemiyıx aldım bi tene düz torvidenen yıldız tornovide çıxtım valla tepeye bağırasen çağırasen ben onı çevırmeye başladım adam dedı anam bacim olsın daha men senın bu arebaya binmem adam eyle dírehmen gittı şeye fetiye ölidenızdeydım antalya finikedeydik he antalyadan döné qonyaaltından yuxari çıxisin ormannan finikeye orda adamların bıyıxlari beyle sıpralliydiler doxsan üşti doxsan dört yıllarında biz de doçlarla çalışiyıx doçların tepelerınde direhler var bu yeni doçlar var direhle var günnüz bunnar geziyor biz günnüz köyde direksıyon çeviremiyıx adamla yolda direkle geliyo bıyığıne deyıyór muxtara dedıx ki bu köyde günnüz bunnarı bıraxmayın dolaşsın gèceleyin biz rehet gidip gelemiyóruz tırafik çox engelleniyór buralarda yani arac marac yox ama insanın tırafiyi çox adamlar özel bıyıx bıraxmiş yani her gün o zemanın parasi yedi bin beş yüz yani yedi min beş üz lira onnara baxımına verille onnarın sıpiraline dondurmalarına baxımlarına biyün geldi bizım bi arxadaş deprensiye qırdı caminın önında övleden sonrayidi xoce allahu ekber dedi millet gidi dedıx biz de gidax camiya neye burda qalmışıx i̯ki üş kişiyix bizde gidax qılax gittıx abdest mebdest aldıx gittıx xoce herkesi secdeye götırmişti eyle biz girdıx geniş yer aradıx araya girdıx artıx xoce êle başımız yere gitmedi dedi semiallâhılimenhamide allahu ekber qaxtıx ama menım sağım solımda i̯ki kişi qaxmadı meyer qaxmadıxların nedenı nedır men diyim niye halının çızgileri demex bıyıxlarının üstüne basmişem qaxamir dedile sen bizi maxrum ettın bu namazdan ya ben dedım men ne bilım sızın bıyıxları men dedım xalının cızgileridi tepremde yanı şeyımız olmadı da vallah tepremde erdiş yolındaydıx zıncir doçlari şeleri şey boşaltirdi kepçe boşaltidi daha kepçeye gerek qalmadı mubareh allahımız eyle bi etti hepsi dümdüz kepçeye gereh qalmadi benım o zırcozler hep gendi gendine boşaldi zaten teh bi tene qalmadi ya şimdi i̯ki tene tırevesti bunnarın i̯kisi erkehimiş gidile istanbulda bi yerde lalelide beyazıtta bullar yolda gezerken bi tenesine taxsi vuré öldırıyó̯r yani bu işte bağıré diye jale abla qax jale abla qax bu jale abla qax diyince bunın aqlıne geli diyi beki bu kendi gerçeh ismini desem qaxar da herkes baxe bu

diyi jale abla ne olmiş jale ablaya bu artıx jale ableyi unıté diyi nuredin abé qax nuredin abé qax niye qaxmisen gerçeh isminnen hitab etmeye başlé qaxmamiş millet demiş sen sabaḥten beri diyisen jale abla taxma ismidi bu nuredin gerçeh ismidiṛ bi qaş tene de qadın yaxalile hayat qadınlaṛını yaxalélle hayat qadınlaṛını yaxaliyòrlar bıraxélle sıraya beyle bi masa çarşının bi yerında zabıtalar bunnarın şeyını alille yazıli evraq mevraqlarını şeylerını alélle baxélle bi tene etmiş sehsen yaşlarında bi nene çıxé canta var qolında gelér en sonra qıza diyér qızım sız niye sıraya giṛmışsız o diyemmér biz bu yoldayken bêleyken beyle diyi şekker dağıtiler biz de şekker sırasına girmişıx o de geli orde dure memur diyi nene sen de mı bu yaşta bizım bi tene arqadaş tene xastalandi götırdıx doxtura yaşlanmış yani yaşlı bir şöfer arxadaş dedıle refâkatçi sen qal yanında qaldım ahşamneyin yanında sabahleyin doxtur hemşire ona not veriyòṛ ya bilgi veṛıyòr ahşamneyin buna bi ünite qan vermişle ama yannış qan vermişler insan qanı yerine at qanı vermişler at qanı vermişleṛ sabahleyin doxturnan xoca geli hemşire doxtura diyi beyle beyle doxtur da diyi amca nasıḷsın diyi ha ha ha he ha ha ha he o da diyi hallah hallah diyi getırın bi tahlil daha yapın getırélle tahlil yapélle diyi buna at qanı bi ünite at qanı verilmiş tehrar qanı aldıxtan sora normale geçi ya doxtura doxtur dedi nasısın iyi misin o da dedi iha ha ha bi gün gittım qahvede sabaḥtır o da çox olé yirmi sene olé on yedi on sekiz sene herkes sabax gidérdım baxardım qahvenin önünde meyer o gün men geć gitmişem millet ėrken gitmiş işe gitmiş men dedim hele men ėrken qaxmişem qaḥvenin önünde baxtım ne çay ne pişe demeh adam o gün o qahveye hiş kimse gelmemiş adam gelmiş gėce yarısında çayını şeyini yapmış işçilerin hiş bi tenesi gelmemiş eyle sabah men teh gelmişem bir adam bi men adam delirmiş artıx o çay qeynamiş ya tip xarcanmış diyem abé bene çay hiş ses yox demeh adem herkeze qızmiş gitmiş sabax sabax gelmiş qahveye o suyi boşa Tökmemax i̧çin o teşti bıraxmiş qaḥveṇin içıne o suynan yıxané köpühler de ordan gelé o qapının altından dedım dayi bana çay getir dedi ulen ne çayi görmisen banyo yapiyem

Metin Numarası	**21**
Anlatan	Tayyip GÜNBAŞ
Yaşı	80
Derleme Yeri	Van - Saray - Merkez
Eğitim Durumu	Okur- Yazar Değil
Konu	Geçmiş yaşantılar- Aşıklık geleneği - İran havaları

benım ismım teyyib günbaş men başliyum iran havalari ah ey sevdiyim seyrâna çıxmış bağı gülşan qırmızı al elleŗıne yaxıp tutuptı qan qırmızı sevda seyyar aşti genar deymedem sarrap olan lâl istelleŗ lâlı mercan qırmızı sarrap olan lâl istelleŗ lâlı mercan qırmızı ax eyer ibrahim qırdı puttari eli çapmadı nara oğlini pıçax kesmedi göttı çaldi mermere xaq tâla qurban gönderdi ismayil peyğembere ol sebepden al giyınıp şahi merdân qırmızı ol sebepten al giyınıp şahi merdân qırmızı ah eyeri küfe xalqı behayâlar geldıler imam üste ḥaqına ḥaq eyledıler küpıre ġarq oldılar xaqı küpıre xaqqı naḥaq eyledıler küpıre ġarq oldılar ey şirazlı aldın himmeti beş xane türkü söyledi axıttı didenın yaşın üzünden ġarq eyledi yeddı qat yer yeddi qat göy oyxuden ḥalq eyledı günde çıxtı aldı qasrı meyden qırmızı qanda zengey aldı meydan qırmızí ol sebebten al giyinip şahi merdân qırmızí sız sağlıiza yaşı diyecaxsan yaş sehsen men ne vaqqıt geçti geşliyım geşlıx o zamanda geşti gitti iranda o bi tene aşıx vaŗdı abé abé sene bin doqqız üz yetmiş altıda gittım iran lehçelı qonışem anlérsın sene min doqqız üz yetmiş altide gittım irane gittım bizım dayı oğlıynan dedıle bi aşux war rızâiyede onnan bi diyebılısen dedım canım gidecem diyebıldım dedım diyemmedım qılıcımi belımnen açacaxla demedımse demerem çıxarem gelırem orda bizım dayı oğlıynaŋ gittıx arıya arıya gittıx bunın evını buldıx feqqir adamın evi uzaxtan bellidı toyuxleŗın yemını oreye serpıpler kül oŗıye dökıpler qapıyı döydıx nene çıxti ceryana qapıyı açti ana dedıx aşux harda dedı balam aşıx gidıp namaza gün günnerden cuma günü bala aşıx gidıp namaza dedıx belî gittıx qaxmadı aşıx namazdan otırdıx içeriye girdıx girdıxten sora eskiden sobalara duzlu bez sarardıla duman çıxmasın duman tütmesın diye sobanın üstında küli kül töxmişle duman çıxmesın faqir adam neyise gittıx gittıxten sora men otırmiştım pencerenın bêle qabağında baxtım gördım nene dedi bala namaz dağıldı aşıx odı gelér yol azacıx rampa rampadı gelér yalnız nefes darlığı war aşıxta gelér ben bu aşığın gelmesını deyerlendırmem lazımıdi men aşığı şôyle deyerlendırdım elında bastonı vardı düşe

düşe gelir nefes darlığı tabi yol da biraz rampa gün gelır allah vermesın bızde de o da olabilir dedım hele baxın bu aşığın hâlına qocalaṇmış dişi düşmiş geliyór ecel quşağını sarmış belıne ḥayat köprısini geşmiş geliyór geliyór baba geliyór aşux tabi gelér aşıx gelınce menım deyerlendırmem lazım aşux durdı ses gelér ama ạcaba nerden gelér mennen gelér ama acaba nerden gelér men de péncereden seyredirem dedım baba senın inci mercan sözlerın eyağın altını görmez gözlerın eyilmiş kâmetin yorgun dizlerın ümit bi çeliye düşmış geliyór baba geliyór geliyór aşux geldi tabi insan ıxtıyarladı mi umudı bi çeliye bağlér onnar çelih diyér biz baston diyerıx bastona bağléṛ geldı qapının önıne elını verdi şipanalara ağlıladı gözlerinnen buram buram yaş geldi mendılını merhamatını çıxardı gözlerının yaşını sildi de bunın sonını son kıtayı söylim dedım baba yağmur yağar seller akar gençleşir genşleştıxçe dere tepe yerleşir kervan yorıldıxça yük ağırlaşır axşam olmış güneş aşmış geliyór ax baba gelıyór kervan yorıldıxça yük ağırlaşır axşam olmış güneş aşmış gelıyór ax baba geliyór geliyór bitti hee işte bôle qardaş qonışax gezdıx dolaştıx iranda qaldıx işte şahın zamanidi şahın zamanında sene min doqız üz yetmiş altıda min doqız üz yetmiş altıda ta geşken zamanımıdi he o zaman he dügün nerde dügin olsayıdi aparıdılar bizi aparıdıla köylerde nerde olsayıdi çox güzel olérdı şenlih olidi dügün yapérdıx çox güzel olérdi eskiden at zamanidi qıx elli atmiş at olérdi gêlın getırerken gidérdıler cırıt yapédıle atları sürérdıle çox güzelidi o zamanlar şimdi yox şimdi êle mindırdın arabaya mindırdın işallah bittı istérsız gine diyeyım ama qonıştıle qonışérıx gendımıze qorışérıx qonışmax ne oli şiyir türkücü deyilem men aşuğum aşux ḥalq ozani saz çalamırem çox qammer ses war aşığı sôy̰ledım da aşuğun şeyı de var atışmalarında sene bin doqqız üz yetmiş altıda gine gittıx irana gidıp gezıp dolaşıp durérdıx aşuxnan qarşılaştığı zaman bizı çağırdılar medresenın salonına yalnız men aşuğam aşığun qıx senelıx bi sazi varıdi açmışti çalmirdi ıxtiyarıdi seysen yaşlarında menım de genç zamanım aşıxnan beraber gittıx axşam xanımınan sazın istedi bi qaş tene sôledıx sôledıxten sora xanımına dedı sazı getı getırdi saz qırılıp bozılıp teller qopıp gömneyi yırtılıp sazın neyse aşux çaldı sôledıx sôledıxten sora bizı davet ettıler okulın salonına gittım baxtım millet dolmış hincehinç behliler gittıx aşuxnen beraber otırdıx bi qaş tene sôy̰ledıx aşuxnan qarşılıxli onnan sora dedıler birbiṛlerıne bi iki daş atsınnar aşuxnan birbırımızı daşladıx indi yasin daşliyaydi bennen beraber nice xoş olérdi seher yeli gül dağıdı gönül aşqın budağıdı yėl eser

zülfın dağıdır şimdi fırsendeler geşti şimdi fırsendeler geşti yolına qonış ince seversın zincefil kerem sevdı aslı hani mumudu mumudu mumudu şimdi fırsendeler geşti şimdi fırsendeler geşti hani benım giydıxlerim al qırmızi giydıxlerim boğım boğım kemihlerım torpax olar gider bir gün toprax olar gider bir gün aşuxnan birbirimizi daşlayacağız birbirımızı mecliste aşuxa dedım sen bir deyım de bi eyax ver düş öne dedı yox sen düş öne dedı bala sen düş öne men senın dalınce gelım dedım peki baxalım aşux seysen yaşında men varım yirmi beş otız yaşında aceba men bu aşuğı daşliyabılırım daşliyamam babam yaşında ay̰ıb olır bi nevi gendısi izın verdı dedı daşla baxalım ne ne dedım aşuğa hele bakın bu dünyanın hâlına gözlerım qan dolmış figan gözetir yüz yaşına girmiş bizım ıxtıyâr yazıx ossın mennen meydan gözetır yüz yaşına girmiş bizım ıxtiyâr yazıx ossın Mennen meydan gözetır aşıx baxalım nasıl̰ ġarşılıx verdı biz ayıpladıx ya dedıx yüz yaşına girmiş mennen meydan gözetır öy̰le yavrım elli pahlımaxnen hâce olmaz aşıxlar yorılmaz dinelmez ömür biter ama gönül qocalmaz yüz yaşıne girse gine meydan gözetır gözetır aşux bizım peşımızce gelér dalımızce gelér aşuh bizım dalımızce gelér aşuxa şöy̰le seslendım dedım be senın hekimlıx hâlın qalmamış petehlerın balın qalmadi baba bir yana gidecax yolın qalmadi ġayrı seni bi qabr̰istan gözetır bi yane yolın qalmadı ġayrı seni bi qabristan gözetir aşıx şöyle böyle cevap verdi mene dedi yavrum hele ġam fikiri soxma arama çam saqqızi olmaz yarama ezrayil gelirse baxmaz sıraya bazı pîr yerıne civan götürür ezrayil gelırse baxmaz sıraya bazı pîr yerıne civan götırır baxtım aşıx menım sözleri çurıdér peşımce gelır aşıxın bi maşıqası var afganıstanda qıx senedı sevmış te a̰lammamış dedım men bunı xatırladım dedım baba aşıxların maşuxları da olır baba sanma bu dünyada dad olır 'acem qızí şimdi sennen yad olır imdi eller almış düşman gözetır 'acem qızı şımdi sennen yad olmış şimdi eller almiş düşman gözetır ıxtiyâr ağladı marḥamasını çıxardı mendilını çıxardi gözlerının yaşını sildixten sore mene şôle cevab verdı yavrum merhametın yohtı̰r men ıxtiyâram nâcız vucıdıme vurdın bir yara men eyaxla söz kesmişım mezara iqrarımız ulu divan gözetır men eyaxla söz kesmişim mezara ikrarımız ulu divan gözetır qardaş ixtiyârnan bôy̰le dedıx davayi bitırdıx bitırdıxten sora bitırdıx ıxtiyârnan davayı sıze istersın bi de emrahtan diyim bi tene ama be yardım etmedın gere yardım etsen qarşılıx versen aşux aşux emrah var vannıdır esas erdişlidır erdiş wan wannıdır bi qıznen gêlının ikısının de gözı duşér emraha ikısının de gözi duşér baxalım gelın qıze ne söylér ne

diyecax ne diyecax yeri yeri sen qız qızım qızısan yüriyende eyağımın tozısan beşihte besleme körpe quzusen yörı qız emrah emrah oğlan benımdır yöri qız emrah oğlan benımdır baxalım qız gêlıne ne cevab verér qız diyér ben benzerem anama inciden dur düzdır eyin tamam al göynım altından bi cit şemama a har altında deste gülım var a har altında deste gülım var gêlın diyér ben telın mı yestırırem estırıban qızın dilın kestırırem ince bêle gümiş kemer bastırarem şeh yanında xançer ile dilım var şeh yanında xançer ile dilım var qız diyér ben cema tapılır hındıstanda göysü saray yapılır bir qalam var yedi qızıl qapılı be dı git ince belım var be di git qız ince belım var baxalım emrah ne qarşılıx vermiş emrah diyér her ikizde sanasız gerdan qaçıp qoynıma salasız qorxım düşım ölım qalasız heş demessız ayrılıx var ölım var heş demessız ayrılıx var ölım var sızın sağlıza yox o qaden yox yox düginnerde heç annatmadıx eyle türki diyerdıx bi de beyle mecliste anlatma hikâye fılan bişe yox he sôliyem de bi de sen de yardım ėt wallah iyidi dad feleh dad feleh senın elınnan elınnan bu ġarip göynıme axı zâr geldi ah çekiben qarlı dağlar eylenir eylenır xeber aldım kerem ile geri gelir ah çekiben qarlı dağlar eylenir eylenır xeber aldım kerem ile geri gelir yâr yanında fedâ edılam canımi kimse bılmez menım ahu zârımi elımnen aldırdım ġonca gülımi gülımi bu geniş dünya başıma dar gelir elımnen aldırdım ġonca gülımi bu geniş dünya başıma dar gelir kerem diyer eprı kemandır hanı aslıyi görmeyeli haylı zamandır ėllere yaz bıxar çayır çimendır niçın bıze yağmırıle qar gelir ėllere yaz bıxar çayır çimendı niçın bıze yağmır ile qar gelir bunı nemrut dağında fırtınaya tutışende diyér sofiynen birbirlerını qaybedérler ya hikâyelerı xatırlemirem nemrut dağında tutılmışler fırtınaya süpxan mıdır nemrut mıdır ikısınden biridi de de niye démirsen etehlerın a sana derle süpxan dağı ne dumandır başın senın bellısızdı yazın qışın hiş bitmez mı qışın senın hiş bitmez mı qışın senın süpxan dağı devam qardı başı bitmez ehsih olmez qarın var bulıtlar birbirın qovar güneş önce sene doğar cevâhırdır daşın senın cevâhırdır daşın senın alt yanın bağile bostan çevrıyenın gül gülıstan ayırdılar benı dosttan öter ġarip quşın senın öter ġarip quşın senın kerem der ki geldın gittın fani dünya sene nettım ululardan sual ettım kimse bilmez yaşın senın kimse bilmez yaşın senın abé sızın sağlığıza sâolın her zaman gelsez başım üstıne yerız var ama remezannıxtı kim sümmaniyi bilmiyem sümmani qars cuvari emraḥ dedım kerem dedım daha başqa atıştığım yox da yox atıştığım aşıx ġarıp aşıx ġarıp terbıze gitti aşıx ġarıp giderken

tabi burda şey istedi şaxsenemı bilmem hayli başlıx istedıler vėremmiyınce artıx anasına diyér gidecem diyarı ġurbete çalışım başlıx parası qazanım getırım aşıx ġarıp geze geze dolaşa dolaşa gitti terbıze gidérler terbıze gittı bi gün aşıxlar şeyde söy̰lirdiler qah̰vede söy̰lidiler aşıx ġarıp de tabi genC otırıp munnarı dinliyır dinliyınce şayırdın bırına diyi sazı ver men de çalım dedi ya git sen ne bilırsan saz çalasan munnan aşıx ġarıp münakasına usta orden diyir ne diyir diyir sazı ver men de çalım dedi ver çalsın ne olır onın de gölnı istir çaldı çaldi çalammadise aşıx ġarıpa sazı vėrdi aşıx ġarıp saza bi düzen vėrdi verdıxten sora he baxtılar yox bu adam saz çalandı saz çalandı çalir çaldıxtan sora abéye diyim baxalım aşıx ġarıp terbızı nasıl meth̰edecax artıx senı neynen terıf edeyim terıf edeyım açılır buharda güli terbızın düginde bayramda atlas giyeller atlas giyeller bozılmaz yeşıllığı yolı terbızın düginde bayramda atlas giyeller atlas giyeller bozılmaz yeşılli yolı terbızın aşıx dedı usta dinledi baxtı gördi ya bu tamam ustadı terbızın etrafi dağdır meşedır meşedır içında oturan beydır paşadır sekkiz min mehılle yüz bin köşedır çarşısı bazzarı yolı tebrızın çarşısı bazzarı yolı terbızın qoyınu ağıldan çekilır gelır çekilır gelır buğdası pırinci ekilır gelır ipehleri hin̰tten bükülür gelır bükülür gelır balı gürcıstannan gelır tebrızın ipehleri hin̰tten bükülür gelır bükülür gelır balı gürcıstannan gelır tebrızın pîrler dolısını iştım söy̰lerım iştım söy̰lerım indım aşqın deryâsını boylarım ben aşıx ġarıbem meh̰tın eylerım meh̰tın eylerım menem şımdi rüstemı zâlı tebrızın men aşıx ġarıbem meh̰tın eylerım meh̰tın eylerım menem şımdi rüstemı zâlı tebrızın sızın sağlığıza xanım bıraxmi söyliyim xanım bıraxmi söyliyim xanım mene yasax edıp he annadın he walla gendım ıxtiyâr xanım genC 'ambargo bıraxıp mene ben wanda aşux memmetgil war aşuxlar söyler war giderem onnarna söylerem onnar mennen söylemmile diyile sen sert söylise senın ses üskektı söylemmezle mennen onnarın da aslında ustası menım he söylemile xoyrat türkisi warıdi dedım çox uzın boylıdı hele min doqqız üz elli bire varmadan her yane yazılan fermâna baxın kimse i̱şítmemiş kímse görmemış ne emır buyirmiş yazdana baxın min doqqız üz ellı birlerde kim işıtmişti qura nedır çin nedır türkiye nedir o zaman hiş bi lısan bılmirdiler biz o zaman gencidıx biz o zaman wana gidérdıx min doqqız üz ellilerde elli birlerde bir tene turis gelende bi tene adam arardıle gelé o turisle qonışa şimdi zeman ôle olmış her lısanı her geçler bıliler oxumişler çox yeddi qıtadır bu ah hele doqqız üz elli bire varmadan her yana yazılan fermâna bakın kimse işitmeden kimse görmeden ne emır

buyirmiş yazdana bakın yavrular oy oy 'amerı̯qa ingılız eyledı devl̥etçedı biri eyledi birleşik millet dört min mevcıt atar anqaraya bi civan aslana bakın aslana bakın al sancak önında yola duştiler bando ile resmi geçıt geçtıler her birini bir qıtadan seçtiler qollara takılan nişana bakın bu qoreye gidenner hep qollarına nişan taxérdıler ya sesım tükendi ah misafirhanede üş gün yattılar dördunci gün allâismaladık ėttiler bindiler tırene beri gittıler iki sedalı tırene bakın yavrılar oy o zaman vesâyit yoxıdi tırenidi vesâyit saat sekkiz otızda tırene bindiler batıdan güneye doğ̯ru döndiler iskenderunda gemiye yındiler allah allah diyen türklere bakın gün kimin parlıyan türklere bakın yavrular oy oy nece pırtınalı dalgalı denız yirmi yeddi gėce yirmi yeddi gündız geştıle pıransıza ingılız dili yanaşılmaz lisana bakın lisana bakın türk bayrağı çekildi yamarqada topçı tangi piyade olur türk evladı din için fedâ gün kimin parlayan imana bakın imana bakın 'amerı̯qa dergâhında durdılar xarbe giren birbırını gördiler se'et on ikide ḥerbe girdıler ejderhâ misali türklere bakın yavrular oy oy ah allah diyen silahına sarıldı her millete bir mıntiqa verıldi çinni qomınısler ordan sürıldi mavi gözli çinni düşmana bakın teyyare bombası havadan düşti topçı ateşinden dağlar alışti dostla düşman birbirıne qarıştı hele qan götıren hele gövdeye bakın gövdeye bakın quvve qumandanı tasin yazıcı her cepede oldı onları bozucı ilk darbede on min ġawur qırıcı türk evladı durman her yana bakın her yana bakın yeddi qat çemberde üş gün qaldıla arzı hâlı o mevlâya saldılar sözi bir eyleyıp süngü çaldılar üzün fırsat vėren sıpḥana baxın türk öldıgin bilse gider ileri ne yapsın bengi baxtı qarali yeddi üz qıx şehit doqqız yız elli yarali din uğırına giden qurbana bakın yavrular oy oy 'alemdağcıklı yara ḥaqqında bu derde olacax çare qora ḥaqqında azgın çinnilerle qora ḥaqqında yazınca destana bakın yavrular oy oy sesım kesıldi daha kesıldım tam ya şimdi bız de sonı diyim 'alemdağcıklı yara hakkında bu derde olacax çare ḥaqqında azgın çinnilerle qora ḥaqqında deyıp günbaş dedı destana baxın yavrular oy oy sız sağlııza ama daha sesım çıxmi walla kesıldım kesıldım kesıldım walla kesıldım abé günın bırında bir gün gittım bi köye baxtım bi gêlın durmiş çeşmenın başında su doldırélle mene dedıler ya bu gêlın on beş senedı qocasi gitmış almayaye gelmedi êle perişan qalmiş sen buna bişe söyliyebılırsen dedım diyeyim sesım daha getı̯rmiy̯ diyim dedım ellerı qoynında pınar başında almanyaye doğ̯rı bakar memed o gêlin zalım o gêlin o gêlin memmed o gêlin yeddi çocığı var dördi peşinde ah edip dişini sıxar o gêlin memmed o gêlin zalım o gêlin o gêlin o gêlın

memmed o gêlin qarılar toplandı menım başıma dedım bacı derdın nedır söylemez dilin yirmi beş yaşında bükilmiş belin xatıra verdiyin kirli mendilin gözının yaşıynen yıxar o gêlin memmed o gêlin o gêlin göz yaşıynen mehtubını yazarmiş günde güne yaraları yazarmiş küçih oğli babasına benzermiş gėceler yüzine baxar o gêlin memmed o gêlin zalım o gêlin o gêlin o gêlin memmed o gêlin o gêlin gel de zalım deyyıb bu gêlını qına on il ellerı görmiyıp xıne sufrada memedi düşip aqlına çobrayı yėmeden tökér o gêlin memmed o gêlin zalım o gêlin o gêlin o gêlin memmed o gêlin o gêlin sen qaregünnüzden kimin oğliydin hee söylemişıx qaregünnüzde bi axşam söylemişıx bılmem bilérsın xacı yaqqup var yardım mıdı memmed 'alının oğlıdı nedı seqqelıdı siyaḥ bişe onnan bi qaç şe dedıx yox onın işi deyil yox canım yox onın işi deyil çox söyledım ne qadda söyledım sabaxtan axşama desem bitmez men diyende buraxé qaçér̰ buraxmé deyım a̰mbargo bıraxıp daha menı acız edip diyir diyebılır ne yapım yaş geşti abé yaş ėyle hema sehsene yaxındır̰ yo mene sorsalar yaşım qıx dört kim sorse diyerem qıx dörttı heş söylemem yaşımi hee qaracoğlannan heç bilmerem heş qır̰x dör̰t yetmiş altıda irana gittım yine dedıle qaç dedım qıx aşıx sarayî tanimirem evet ḥeq aşığı yoxtı ama aşuxtı çalıp çalıp çalélle da söylille ama ḥeq aşığı yoxtı emrah çox ta berıdi yox canım men hiş bi yere gencidıx bizım zamanımız da bêle yoxidi bêle olsa men dururdım hiş qalırdım hiş qalırdım burda gidérdım yaşıxlara qarışırdım gidérdım anqarada men bınbaşının yanında hızmet eriydim latif devran dedi bir oğlı varidı asteymenidi savaş devran men êle bêle ufaxtan dedım dedı ge seni aparım radıyoye evıne 'askeridim ne yaptiyse gitmedım gitmedim he men ispartada 'askeridim ben êle silahları çattıx mı çavış onbaş̰ılar menı aparérdı elımı verérdım qulağıma sesım her yere gidérdı heç zorlıx çehmedım 'asker̰lıxte sızın evlenmenız nasıl̰ olir sızın evlenmenız burda aldım verdım bir iki ayda sene bitér bizım beş sene sevgi beş sene sevişme beş sene evlenmex on beş sene encax evlendıx he êle oldı qomşıydıx qomşıydıx bişeyi yox ki anlatım yox êle küçikkennen birbirımızi sevdıx ta geldi on beş seneye qader̰ çox söylérdım baba söylemem mı artıx yâdımdan geçıp daha o zaman şimdiye unutdıx bizım televzon radıyo artıx bızi susturdi bızi susturdi

Metin Numarası	**22**
Anlatan	Zekiye SAĞLAM
Yaşı	80
Derleme Yeri	Van - Merkez - Yalı Mahallesi
Eğitim Durumu	Okuryazar değil
Konu	Anılar - Van depremi- Yemekler - Hac yolculuğu

zekiye sağlam sağlam ama çüriyıx iyiyem sâol irannan gelmeyıx babam irannan geldi anam da onnan geldi biz doğmişıx burda büyimişıx he men onı bilmirem daha nereden geldıxleı̯ini bilmirem waay men dedenızi hiş görmemişem evlenmax taraftari deyildım düyinner güzeldı eskiden men düyinneri bizım düyinner kibin deyil şimdiki düyinner kibin deyil eskiden def çalérdıle ama şimdi şe çalélle saz çalélle dümbeleh çalélle eskiden def çalidıle he elma elma atér̯dıle şimdi çoklata verélle şimdi allahın yardımile evlendırdım gittile men gittım mıstafa cesim evlendırmağa allahın emriynen dedım gelicım qız istiyeceıx he be niye vermesınne verdıle wallah onnan sora istedıx düyin ettıx nişan ettıx düyin ettıx onnan sora salun tuttıx düyın ettıx xoş düyınidi xoş geşti çox xoş geşti düyini men bılmiyem 'acem küftesini bıliyem herkes ta diyi 'acem küftesi ama bız 'acem deyilıx adımızi buraxtıla 'acem wallah yox wallah 'acem deyilıx 'acem deyilıx küresinniyıx küresınniyıx et küftesını daşta döyérıx onnan sora bulgur atérıx etı döyérıx etı döyérıx onnan sora etı döydıxten sora bulgur atérıx o bulgurın içıne meı̯rze atérıx o meı̯rzenı sen bılérsın meı̯rze onnar şe diyélle merze diyélle bi qoxılı ottı qoxılı atérıx onnan sora suyını ayarlıyérıx biraz soan doğrédıx onnan sora suyını ayarlérıx suyını ayarladıxten sora biraz bulgur atérıx ama yiy̯érıx yérıx tepside deyil eskiden çölmehte yapérdıle ama şimdi tencerede yapille tencerede yapiyıx eskiden çölmehte yapérdile çölmehte êle bêle küfte yapélle yélle ayran aşi ayran aşını de ayran şe ediyıx tene bişırérıx tene bişırdıxten sora pencarını atérıx qarıştırérıx qarıştıxten sora çoxı şeynen ayrannan yapé bız ayrannan yapmiyıx daha ayran bulemmérıx şeynen yapérıx yoğırtnan yoğırdı he walla qarıştıriyıx onnan sora biraz un atérıx biraz da bi de yumırta qırérıx içıne yumırta qırérıx onnan sora yumırta qırdıxtan sora yumırta qırdıxten sora bulérdıx bulérıx bulérıx pencarını atérıx pencarını attıxten sora pencarını atérıx pişér yumırta çürımiye he çürimiye biraz bu qaddar un atérıx onnan sora yumırta qıriyıx yumırta atanda çürımér süt aşı süt aşı sütte sütlü aşı pirincın pirıncın Pişırérıx sütın

Pişırérıx sen içecen pirıncın Pişırérıx sütın Tökérıx onnan sora biraz qaynér epey qaynér̰ pişér piştıxten sora şeker tozını atérıx şeker tozınnan da biraz qaynér Tökérıx tabaxlara daha yox çoxtan öldi çoxtan bu qız hiş baba görmedi yox altı aylıxtı altı aylıxken babası öldi çoxtan çoxtan ôle men allah büyitti men qarşılerında çoban oldım allah büyittı men ne ettım allah verdi wallah men çoban oldım qarşılerında qaynenam yoxidi ki yox wallah qaynena xoştı qaynena xoş qaynenadı qaynena xoştı yox xoşidi qaynena xoşidi sen şe büyih insana kötılıx yapmaz küçiye kötılıx yapmaz büyih kötılıx yapmaz büyih küçiye kötılıx yapmaz iki oğlan dört tene qız var̰ he oğlan cesim de şededı sanayide çalışé çalışmér daha böbreh xestelığ̰ıdı be böbreyinnen 'emeliyat oldi qarısı böbreyini verdi antalyade bi iki senedı antalyadedı orda 'ameliyet oldı ḥeyatım demedı geşti geÇlığım nėce geçsın iyılıxlen kötılıxlen büyıttım geçtıle yo olay molay yox çox şükür olay̰ molay̰ımız yoxidi teprem teprem teprem he tepremı men gördım görmedım onnar burda dedıle çaldıran tepremi olıp burda çadır qoydıla düzde çadır qoymiştile orde qalérdıle men görmedım onı êle qapıda qapıda men qaldım êle qapıda men gêlın içerdedı temmızlıx ėderdı dedı anne anne teprem oldı men êle agacı tutmişem ağaşten men dedım ağaşten buraxsam ağacı düşecem başım dönecex düşecem teprem oldı yer salladi yer salladi wallah daha götısın getırmesın götısın getırmesın he he be yıxılmadı be bacım qızları qalmadı bacımın qızları büleṇtın xalalari büleṇtın xalalari anası qaldi toprax alti iki üç dört tene eyağı qırıldı büleṇtın qız qardaşının elı çalışmér qolı çalışmér he sekkız tene cenaze qalxtı bu şeden apartmannan sekkız tene cenaze çıxtı beş tene yavrısi bi de kıraçi sekkız cenaze çıxti bi de menım bacım qızlari ikısı bekâr biri bekâr biri evlidi allah o güni götısın getırmesın ama cesım görmedi cesim gitmişti antalyaye yox be cesim gitmişti antalyaye tedaviye cesım görmedi ama çocıxlari gördi çocıxlerını soradan gönderdıx gitti allah bu tepremde uuu heresı bi yere gitti heresı bi yer bi melmekete gitti qaştılar hepı qaştılar̰ wanda insan qalmadı ki wanda heç insan qalmadı be bız de gittıx sirte gittıx he orda bi ev kiraladıx men qızım damatım gittıx be balamızı de ora qeybettıx mustafanın da qızını orda qaybettıx êle orda xesteledı burda qaybettıx gittıx tornım qaybettım mustafanın balâsını bêle öldı sirte xesteledı geldıx burda öldı anqareya gittı anqarada bi ḥefte qaldi cenazesi geldi yaxtı bizı yaxtı bizi neyi men hikâye bılmérım eletırıh te yoxtı men yox men arpe ehmeyi yememişım arpe ehmeyi yememişıx şimdi buğdâ ehmeyine tenezül etmélle

mübârehler arpa ehmeyiynen darı yérdile ḥasırde yatérdıle onnarın canı daşidi peğember efendımız allahume sali 'alâ seyidina muxemmed dari yérdi arpe ehmeyi yérdi ḥasırde yatérdi qurı yerde yatérdi indi buğdâ ehmeyini beyenmérıx perişân bizımki ekérdi bizımki êle bu wanda burda burda ekérdi tarlanı ekérdıx biçérdıx xermane tökérdıx döyérdıx buğdânı samanı ayırérdıx buğdânı ayırérdıx samanı samanı he çox zorlıxnarna geşti ama daha olay bitti wallah olay daha yoxtı bittı olay neler yaşadıx neler neler yaşadıx neler gördıx allah bu teprem durmedı hele hele teprem olér dünneyin de evelki gün de tepreyit he walla her gün teprenér her gün teprenér yo yo yo qarayollarında çalışérdi ôle aniden izınni gelmişti ôle aniden xesteledi yo doxtor varidi ama varidi de yoxidi de qar burdan qar varidi qomşını çağırdıx qomşı dedi senı doxtora götırax doxtora da gidene qadar yo yo burdan qar yağérdi burdan qar burdan qar varidi qar idi qışidi dedi yan qomşımızı çağırdıx qomşı dedi senı doxtora götırax doxtora götırene qadar Vefat etti o zaman vesâyit bêle yoxidi vesâyit yoxidi varidi teh tuh gidérdi êle o maxlede qalérdıx aşaği mexlede qalérdıx he he uzaxtı ama uzaği vesâyit te yoxidi he vesâyit te yoxidi he teh tuh vesâyit vardi teh tuh evlerde vesâyit varidi he deyirmen deyirmene götırédıx mustafanen beraber abé Vefat etmişti o zaman bunnar küçigidi Vefat etmişti bu yeddi yaşındayidi en büyigi büleṇtın anasi on üş yaşındaydi babasi ölende he on üş yaşındaydi men büyitmedım allah büyitti he men qarşında çobanlıx yapmişım allah büyitti men de qarşında çobannıx yapmişım şükür hepsını de evlendırdım hepsını de yo oxıtmadım üşü de beşten çıxtıla özlerı oxımadı dedıle oxımérıx gidax tamirçi yanına bıraxtıx tamirçi yanına bıraxtıx he ḥeywanımız varidi he iki tene ḥeywanımız varidi sütını sağérdıx yérdıx yoğırd ėderdıx yérdıx evet var nerededı anan sen sirtte qalérsın wallah toux bi tereften iyıdı baxmax baxmax iyidı menım gidıp gelirem touxlara baxerem onnarnen günımız geçér onnarı büyıtene qadar ne çektım men büyıtmedım allah büyıtti olay molay yoxtı işallah yox canım geçen sene gittıx yeddi sene behledıx çox allah nesib ėtti gittıx nėce gittıx çox xoş gittıx xoş geldıx bir de qıṛx üş gün qaldım orda hiş doymadım hiş doymadım hiş allah sıze de nêsib ėtsın allah cümlesıne nêsib ėtsın menım balâlarımın balâlarına da nêsib ėtsın balâlarıma da nêsib ėtsın he he gördım gördım he gittıx ama şeye yo havâlanına gittıx havâlanında şeye mindıx uçağa üçağa mindıx biz yeddi yeddi yox yeddi kişiydıx yeddi kişiydıx yeddi kişiydıx on on beş yirmi ottız qıx ellı atmiş atmiş kişi yeddi yetmiş kişi yeddi

kişi yetmiş kişi bi şe yetmiş kişi bi de atmiş kişi hepi bi uçaxta gittıx 'amerqadan elli uçax geldi 'amerqanın uçağı he maşalla yeddi yüz bi de atmiş yeddi yüz atmiş kişi he gittıx ciddede yindıx övlenı qıldıx gittıx mübâreyın üstıne he övlenı orda qıldıx gittıx şeye mekkeye mekkeye de yetıştıx mekkede de he ciddeden mekkeye onnan sora yerleştıx utellere yerleştıx gittıx şeye türbeye tawafa gittıx tawafa he kebeye gittıx wallah cümlesıne nêsib ėtsın gine nêsib ėtsın balâlarıma da nêsib ėtsın onnan sora orda bir ay qaldıx bir ay bir ḥefte orda qaldıx gittıx medineye mekkede namaz qıldıx ibadet ettıx mekenı ziyaret ettıx şeyde beytullahta döndıx şeye tawaf ettıx bi de safayi merveyi sefâ merve men sefâ merve hemı oğlımı hem babası şeyı anama babama özıme qardaşlarıma balâlarıma etmedım men balâlarıma taqatım qalmadi yėr qalmadi daha amcaya menım qızım ėtti he amcaya menım qızım ėtti sefâ mervenı yeddi defa döndıx yeddi defa safâ yeddi defa merve he he he yedi defa onı yeddı defa onı safâ mervenı gezdıx dolandıx namaz qıldıx medineye iştım paṛtıye paṛtıye bu qarnımız partedi bus kibın bus kibın mubâreyin êle evının qapısından şeyi doldırdux zemzem suyinı doldırdux mubâreyin evinı gördıx iki qatḷı evi var orda olıt mekkede olıt medinede Vefat edıt evet mekkede olıt medinede Vefat edıt medineye de gittıx medinede mubâreyi gördıx iki rekat namaz qıldıx onın sağrısında yer yoxidi iki rık'at namaz qıldıx onın şeyında xalısın üstında xalısın üstında namaz qıldıx allah sıze de nêsib ėtsın türbesını türbesını gördıx mezarını görsetmedıle mezarı yoxidi mezarı u duvar ki adam teprené o duvardı nedı duvar çektıle onın türbesı görınér bêle türbe he he türbesını gördıx on gün orda qaldıx yox döndıx geldıx eve kim diyirem qıṛx üç gün qaldıx qıx üç gün êle nededı qıṛx gün qaldıx her yere de gittıx mağarasını de gördıx deveçen yerı de gördıx şey bu tel örımcehler orda tel çekıp mubârehler orda saxlanıt qarısıynen özı saxlanıt wallah onnan sora savaştığ̱ı yerı gittıx gördıx savaştığ̱ı yerı gördıx gördıx örımcehler bêle örımcehlerı ġawur mısılmana düşmandi ġawur melmeketı kutıldıle qaçtıla yine de vaz geçıt savaşa gidıttı o dağın altında savaş edıttı savaş edıt o savaş eden yeri gördıx he hepsını gezdıx hepsını camileri de gezdıx o döyişen yerı de gezdıx menım mubâreh cübbesın camıda giyitti mekkede mekkeye qedar yeyen gelıt yayan gelıt medineye mekkeyecen he şe savaşan şeyde camıde camıde ihramın giyıt ikı sahat üş sahat yayan gelmiş şeye mekkeye mekkeye gelıt namaz qılıt he peğember efendımız var yüz biṇ yerden gelmiştile yüz biṇ yerden gelmiştile bu yüzbiṇ yerden gelmiştile adam bılmiyi adam eyağını ata 'erepler uzun

uzun uzanıttıla yolın üstıne bu sinehler sinehler başlarınde he he yolda yolda uzanıttıla qaxıttıla yatélle yatélle qaxélle namaz qılélle be bu nècedı namaz qılédıle beraber namaz qılérdıx uzanélle uxıleri muxıleri de gelér yatélle onnan sora qaxérle bıznen namaz qılérle câmış kibın o qader sinehler başlarını gözlerını yedi he oğlım orda bi sineh öldırmex bi qurban kesmextı bi sineh öldıremmezdın bi sineyi öldırmex bi qurban kesmextı sineyi öldırmex öldırmez he he ihlamı şede bi defa mekkede girdıx ihlame girdıx ziyaret ettıx onnan sora medinede bi defada medinede girdıx iki gün üş gün mekkede girdıx ihrami onnan sora bi gün de medinede girdıx he çox menım qızım varidi başqa millet varidi tanıdıx yoxidi tanıdıxlar varidi tamam he bizım utelde bizım tanıdıxlaṛ vaṛidi beraber qalirdıx ôle bizım meḥledeydiler biz mehleliydiler alaköyli men tanimirem alaköylileri ama bizım meḥleli êle bizım meḥlelilerdi men qomşılarımızidıle ha qomşılarımızidi onnar gelenner qomşılarımızdi babam külbaştı küleh kürehnen çalışérdi bêle ameleçılıx êylerdi walla külbaştı dokız nufısı bi kürehnen saxlérdi bi kürehnen tabiki o zaman bêle bollıx yoxidi doqqız nufısı doqqız nufısı babam kürehnen saxlérdi ameleçılıxnen irannan gelıttı yo irannan göşle gelmişti gitmiştile urısta qalmişti üş sene urısta qalmıştı onnan sora gelmişti wana he urısyada he savaş olmişti wallah raḥatsızam men ne desen de war ne desen war qeḷpten 'amelyat olmişem onnan sora bel fıtığı 'amelyatı bel fıtığı var eyaxlarım ağré tansyon şekker hepi walla da men çalışmérım ama daha çalışmaxtan düşmişem eski gittı eski geşti qaldı eskide kerpiçte kesérdım bina qurérdım her işte görérdım erışte de kesérdım tendırde qoyérdım baxlawa da açérdım êle daha yâdımdan duşıt tendır yapardıx çamırdan yox her çamırdan yapılmaz başqa çamırdan yapılar çamır deyil qum atéṛıx çamır eyaxlérdıx eyaxlérıx eyaxlarımıznan eyaxlérıx onna sora tendır yapérıx ehmeh qurıyér onnan sora ehmeh yapérıx yapérdıx tendıre xamır edérdıx tendıre vurérdıx dalax vurérdıx ama şe dalı gelmeye ehmeye dalı gelmeye ehmeye arxaye ehmeyın arxası gelmiye dalax vurérıx turp çekérıx yo tendırı yaxar yaxérıx yaxtıxtan sora da dalax biraz üstıne sürérıx he ḥeyvan dalağıne sürérıx kürle ucı dişerde olé dişarde dişarda havalandırma kibin bêle senın anan nèce yapérdı ki walla êle bi tene toyuxlarımız inehle gitti tendır gitti êle bi teh toyuxle qaldi inehler de gitti yapamiyıx daha çox yaptıx daha allah sıze sağlıx sıḥat selametıx versın daha sız çalışın heş o zamanda okıl vayidi yox oxıl yoxidi qur'an yoxidi qur'an he qaldırmiştileṛ yo bıraxmidile qur'an oxıyax yasaxlamiştile indiki kibin yâdımdadı

ḥacı cesımın babasi qur'annarı bi tepe varidi tepede bôledi indiki kibi qur'annarı topladı hepsi quyıledi he ḥacı cesımın babasi be şedi qur'annarı qoymedile yasaxlamiştile qur'annarı quyıledıle êle indıki xatrıme düşér çocığın xetırınden hiş bişe geçmez indiki kibı ḥacı cesımın babası bi tepe varidi üskek tepe orden qazdıle qazdıle qur'annarı ġuyıledıle çıxattıla çıxmadıla da çürıdıla da qur'annari saxlamiştıle daha hiş kimse qur'an oxımiyıttı daha bilmiyem men qur'ani yasaxlamiştile çox çehmişim men neyi namazı qılardıx daha yatmazdıx sabax namazıne qaxardıx daha inehlerı sağardıx inehlerı naxıre verérdıx namazdan sora yatmazdıx inehlerden sora aḷtlarını temizlerdıx qapıleri süpürérdıx qapıleri sulérdıx çocıxlara da bız baxérdıx çox şükür bu günımıze binlerce şükür binlerce şükür ḥemd şükür olsın he he herdem vardi her zaman da vardi walla para varidi varidi de yoxidi de qıymettiydi para bizım miletın uzaxtadı ikisi de burdadı birını sirtlilere vermişıx evinnere he be walla bizımki iyi deyil iyi deyil iyidı da iyi ama ev aldı aldı özıne evında bi ay otırmadi içında evi yıxıldi iyidile çox şükür evleında xoştıle idâre ederleṛ yo sirt batsın ôle qurttarı vardı qurt qurt bu qadar burdan süpırérdın ordan çıxérdi burdan süpürérdın ordan çıxérdi vay vay vay yeddı ay qaldıx men yeddı ay qalmadım nesre qaldı oxıllaṛ tatil oldı sora geldıle men üç ay dörd ay qaldım qız xesteledı men daha geldım men geldım eve mustafanın qızi xesteledi yo walla qomşılarımız xoşidi allah içün qomşılar xoşidi qomşılar xoşidi axşamacen bi süri at eşek varidi o meḥlede bi sürü at eşeh varidi eşya yoxtı qabannarna gėce yattıx hangi maxlede biz tilonın yol üstındeydıx tillo he tillonın yol üstteydıx o qadar at eşek way way way hiş bi tene toyux görmedım hiş bi tene at eşeh at eşeh he inehler de varidi atlar da çoxidi atlarınen eşehleri çoxidi qomşılarımız xoştı wala qomşılaṛ xoşidi qomşılaṛ xoşidi he şedıle 'ereptıle 'erepçe qonışédıle bız de anlamérdıx sirtte qonışérdı bız de anlamérdıx gelérdıle gidérdıle wala ev sahabımız o qadar xoşidi sızden iyi olmasın êle iki günı üş günı bir gelérdi sorérdı dedı o qada tepremın dedı eşya gönderdıx şeye bir tır gönderdıx eşya gönderdıx yemax içmax gönderdıx ev sahabı dedi bi de qaş lira da para gönderdıx dedım walla bız görmedıx dedi nası görmemişsız dedım wala görmemişıx hepi gönderdıle dağa gönderdıle allah onları affetsın hepi dağa gönderdıle wallah bişe biz hiç hiç hiç bişe görmedıx way dedı niye o qada gönderdıx o qada dedım walla hiş bişe görmemişıx olani de gönderdıle dağa yo yo yo hiç hiç damat gitti kömır istedi dedı yarım ton bıze kömır verın yarım ton dedi sen

siġortalısan sana yoxtır siġortalılara vermérdıle yo yo hiç bişe hiç ne kömır verdıle ne odın verdıle ne yardım verdıle yo yo hiş bişe de vermedıle yox be sirttekiler bızdekilerden aćdıla da sirttekiler bizımkilerden aćdıler he yox qomşılarımız iyidi allah için her dem ehmeh yapanda bu qada taptapa göderérdıle bıze bu qada taptapa onnaında ehmehleri cesım onnaın şedi nedı ha bêle sapsarı ollar bunnan da sarı olélle yo buğdâsi sarıdi nėce bulgurları sarıdı ehmehlerı de êle sarıdı çox güzel ehmehlerı ehmehlerı çox güzeldı tendır de yapérdıle bıze bi tene taptapa gönderdıle bu qada taptapa gönderdıle büyih ehmeh büyih ehmeh gönderérdıle her dem yapanda bıze bi tene gönderérdıle he onnar göderérdile diyésen bız tepremden çıxmişıx ya onnar çıxmiş onnar tepremden çıxıt bız çıxmamişıx bişe getırende gülten diyé bu de sıze teprem verdı walla dedım teprem vermeyıt bunı da sıze teprem verdı dedım wallah vermeyıt niye vermeyıttıle dedım vermıyiple bu tepremde gelıttı bizım muratın qarısı munı tepremden verıttıle munı qızım wallah bıze vermiyıttıle mesref sıze tepremden verıttıle dedım walla tepremde bişe görmemişıx niye tepremden verıttıle bıze vermeyıttıle yo yo walla Tepremden bişe görmedıx bişe görmedıx allah öz malımızı özımıze nêsib ėtsın onnan malında gözımız yoxtı allah öz malımızı özımıze nêsib ėtsın bu evi cesim yapti sekkız senedi bizım evımıze bişe olmadi evımıze bişe olmadi balâmız gitti bi tene balâmız gitti ôle ödi qoptı tepremden öldı on yeddi on sekiz senedı oranı sattıx tek evımız ordaydı oranı sattıx cesim buranı aldi buranı aldıx yo beraber deyildıx cesimın evı ayridi cesımın evı şededi çarşıdaydi cesimın evı de yıxıldi ne yapti êle alt gidıttı üstte bişe yoxti razı deyilsın küresınniden her insanın iyisı de var kötısı de var her insanın iyısi de var kötısi de var bizım mexlede küresınni yoxtı hep kürttıle hepi başqa millettı iyidıle çox xoştıla qomşılerımız xoşti bi de o meḥlede de qomşılerımız xoşti bu meḥlede de qomşılerımız xoştı yo yo men annamiyem onnar da annamiyér men onnar da türkçe bilmér men de kürtçe bılmirem he onnar türkçe bılmille küresınni var bu arxada xoştıla köyden gelıt alaköy deyil qocasi alaköylıdı ama özi şelıdı muşludı he he yaşer yaşer abé meşurdı wala xanımı xoştı gêlını de xoştı şeyın onın oğlı öldı êle bu evı oğ̂lının parasıynan aldı menim dayimin oğ̂lidi dayımın oğ̂linın evidi sattı gitti şeye bursaya gitti he yaşer aldi yo qomşılıxları xoştı çox xoştı qarı yaşer biraz şedı ama qomşılıxları qarı anlıyandı allah için qarı qomşılığı xoştı qomşılıxlerı xoştı yox o terefte var he o terefte var o tarefte meḥlede var ama burda yox iki qardaşım da ölıt iki qardaşım da mennen küçihti

ölıttıle he qardaşlarım şedı biri qareyollarındaydi biri afatta çalışérdi ikisi de emehli oldı işte öldileṛ çocıxleri maşallah iyıdı durımları xoştı menım bacılarım bi tene bacım qaldı hepsi öldıle bacılarım beş baciydıx bi tene qaldı iskelede qaḥveleṛın önında evleri he niye sevmér bacı bacıyi sevmez bacı bacıyi sevmez he sâolasın wallah küresınnilerden zerar gelmez walla xérli okıllar versın xérlı işler versın allah qezâdan belâdan uzax tutsın qurban olsın nenesi terleyit terleyıt qaxtın sene iyi gėceler iyi gėceler sene he ninni ėdecem yatacax eyağımın üstında yatacax yatacax balamın uyxısı var hu hu ilallah menım balam büyısın işallah oxısın işallah xoca oḷsın işallah aha he xoca olsın işallah ėrkehtı be yattı ha hu hu ilallah menım balam büyısın işallah oxısın işallah xoca oḷsın işallah mustafa getıṛsın ge munı al gêlıne sôle gelsın munı götısın yatırsın terliyıt bismila de terliyıt he he uyxısı var balamın uyxısı var hu hu ilellah menım balâm büyısın işallah oxısın işalllah xoca oḷsın işallah

Metin Numarası	**23**
Anlatan	Mehmet Emin ŞAHİN
Yaşı	44
Derleme Yeri	Van - Merkez - Karagündüz Köyü
Eğitim Durumu	Ortaokul mezunu
Konu	Küresinliler - Anılar- Van Depremi- Hayvancılık

bin doqız yûz yetmiş bin doqız yûz yetmiş van merkeze bağlı qaregündüz köyi doğımliyım adım mehmet emin şahin yaxlaşıx otız yıldır şehirde van merkezde yaşıyórım serbes ticaret yapıyórım serbes ticaretḷe uğraşıyórım geşmişte esnaflıx yaptım esnaflığı bıraxtım şimdi serbes ticaret yapıyóruz köy işleryle uğraştım şu an da şehirde yaşıyórım i̇ki oğlım var bi qızım var xanımın evım şehırdedır merkezdedır küresınnileṛ ḥaqqında çox şe biliyórım bıldıxlerımi sene sôliyim küresinnilerın kökeni irannan gelmişiz bin doqız yûz on beş on yedi bin doqız yûz on yedi yılları arasında irannan türkêye göş etmişiz bız dedelerımız göş etmiş biz de orada eqrabalarımız var örneyin benım babamın amcası emcası çocıxları var yeddi tene kendım de irana gitmişım iranda çox qalmişım yaşamişım gitmişım gelmişım ordaki insanları eqrebalarımızı hepsini tanıyórım eqrebalarımızdan yaş olarax şu anda doxsan doxsan beş yaş yaşıyan insanlarımız var oraların kültürlerını onların yaşadıxlarını hepsini çox iyi bıliyórım bizım zaten kökenımız oradan geldığı için

kendi kültürımız kendı kökenimızı gittım orda bi daha da güzel ôrendım gördım köyde neler yapédıx qaregündız köyinde yahlaşıx on beş yaşıme qade qaregündız köyında qaldım ḥeyvan peşine gittıx qoyın peşına gittıx quzı peşına gittıx tarla ektıx buğdâ biştıx ot biştıx köyde on beş il yaşadıxtan sora şehıre geldıx şehırde bi berber yanında çalıştım çırax oldım onnan sora usta oldım berberl̥ıx yirmi sene berberl̥ıx yaptım onnan sora 'askerl̥ığımız geldi 'askere gittıx 'askerden geldıx askerl̥ığımi üş ay denızlide yaptım on beş ay de qıprıste yaptım qıbrısta tam sınırda idım sınırda 'askerıx yaptım rumlar rum sınırındeyidım geldıx evlendıx çolıx çocıx sahabi oldıx i̥ki oğlım var bi qızım var uşaxla daha oxıyérle gidérle okıla birisi liseye gidér qızım yeni bu sene lise bire gidecax küçih oğlım da sekizinci sınıfe gidér bizım kökenımız irana dayanır irannan bin doqız yüz on beş bin doqız yüz on yedi yılları arasında dedelerımız irannan gelmiş bız küresinni milliyeti milleti orada eqrebalarımız şimdi vardır çoxtır babamın emisı oğlannarı var yeddi tene yedısı de qalir en küçiyi yetmiş yaşındadır en büyigi de doxsan doxsan beş yaşındadır irande irane çox gitmişem gelmişem ordaki kültırımızi de bılıyem yanı xoş bılıyem buğdâ ekérdıx arpe ekérdıx eskide dıraxtor yoxidi öküz çûtnen ekérdıx öküznen camışnerne kellerne kötanımız varı̥idi kel kötanı olan zengin adamidi bizım de kel kötanlaımız vayidi nöhür koşardıla nöhürın başında u̥şağidım nöhırın başına minérdım ekérdıx nöhür ökızın başına attığımız şedi ona nöhür diyélle onın 'esas ismi nöhürdi nöhürün başına minérdıx ekérdıx onnan sora payíz biz buğdâ biçim zamani gelende gidérdıx tarlalarımızi biçérdıx getırérdıx xerman edérdıx carcer vayidi carcernen dönérdıx üstında ḥeyvannar dönérdı üstında carcer edérdıx onnen sora tam saman halına getırérdıx onnan sora çewırérdıx yere qoyérdıx sawırardıx rüzgâra verérdıx sawırardıx bunın buğdâsi bi terefe çıxérdi samani bi terefe çıxérdi buğdâ dışında bizım köyımızde fazla bişe ekılmérdi yani mercımeh noxıt buna benzer şeler çox nadır olırdı az olırdi genelde buğdâ ekérdıle arpe ekérdıle yonce qorıngan buna benzer şeler düyinnner nasıl yapılér walla evlendığım qız da bizım köyın qızıdı yanı eqrebamızdi kendi eqrebamızdi gördıx istedıx babami gönderdım gitti istedi evlendıx düyin nasıl bizım şimdi ör̥f adetleımız var büyiklerımızın yanında fazla bu qonularda açammérıx yanı bi utangaçlıx var utaniyıx babamızın büyihlerımızın yanında qonışamiyıx bu şeleri anama diyédım ya bacıma diyédım diyédım men falankesın qızını istiyem babam deyın gitsın istesın babama onnar da babam dedile babam da

gittı istedi o zamanın parasi bilmiyem wala üş milyondı nedi vermérle wala mene vermérdıle men zornan aldım diyórla düşünelim diyórlar bize de bi düşünelım bi müsâde edın düşünelım bi eqrebalarımıza soralım büyiklerımızle görışelım onnan sora belli bi verérle bıze bıze bana êle gün verdıle belli bi gün de gine gittıx istedıx verdıler verdıle nişannandıx bi sene de nişannı qaldıx onnan sora düyin yaptıx getırdıx şimdiki gibi deyil nişan yanı üzih taxélle o zaman üzih bıraxérsın başına gêlının başına bi qırmızi şal örtéller aha o şekil qalır bi sene de nişannı qaldım men onan sora düyinimi yaptım düyinımız üş gün üş gün yapılı̧yór eş dost çağrılı̧yór eqreba çağrı̧lıyór sonuşta köyliler çağrı̧lıyór düyin yemeyi veriliyór düyin yemeyinden sora orda gêline taxılar var taxılar taxılıyór bu şekildır aslında unutammadığım olay var ḥeyvan peşine gidérdım o olayları unutamıyórım ben çocıxlığımda biraz da naraḥatidim çox ta ılımlı bi çocıx deyildim çox naraḥatidım her dem qomşıların uşaxlarına qarşı vurardım xelqın uşaxlarını qomşı köylerımız vayidi onun çobannarini wuraridım unutamadığım bir olay yanımızde erçeh köyi varidi erçeh köyine bağli bi çocıx vayidi gelmişti bizım köye top oynamaya men o çocığı vurdum qafa başı qırıldi başi ôle qırıldi yani qan havaya çıxérdi oni unutammérım çocığı de çoxtan göremim kendı özımi bi ḥelallaştırim ona onnan helallıx te istememişem hele he walla van depremını yaşadım he van depremını birinci men merkezde yaşadım beşyol beşyol mevkiinde yaşadım qahvede otırérdıx bi tene arqaaşımnen beraber o da arqaaş taxsiciyidi söhbet edérdıx bêle qonışérdıx ben bi baxtım hafif ayahlaımın alti sallandi onın ismi faxrettindi faxrettin abé dedım şe olér terpem olér ôle o söz ağzımda qaldı baxtım şiddetlendi sallandıx çoxaldi binele bibirıne az qaldi deye êle sallanirdi qaştıx beşyolın ortasına göbeye qaştıx göbeyında alti boşidi şeyidi bodrumidi ordan qorxtım ora çöke qaştım arabaye mindım arabanı sürdım qaştım eve dedım uşaxla ındi qaldıla torpağın altında gittım eve çox şükür evde hiş zat yoxidi yıxılmamişti gittım qardaşle̱rıme qardaşle̱rımden gittım babama baxtım evlerı yıxılıp babamgile bişe olmamişti qaşmiştıle kutılmıştıle çox şükür allaha can qaybimiz olmadi ama zararımız olsun allaha şükür zat yoxtı çox şükür allaha insanla he qaçérdıle insanlar qaçérdi kimın arabasının üzerıne binalar düşmişti kimın arabasi parçalenmişti kimısi can qeybi gittım qardaşımgile qardaşımgilden dönende baxtım bi tene avratnen bi tene yaşli kişi ev qaldırdıla arabaynen gidérdım men qardaş arabaciye dedı bizım oğlımız qalıptı binenın altında

uşağımız dersânededı qalıptı binenın altında hemen onnaŗı mindırdım êle ağlérdıle şiwen êlérdıle men munnarı mindırdım apardım şehırın içında munnaın şeyına yetıştırdım uşaxlaŗına yetıştırdım çox şükür uşahlaŗı da qalmamıştı şeyın altında bınanın altında qalmamişti uşaxlaini gördıle ôle sevındıle mene o qadde dua ėy̆ ledıle o qadden dua ėy̆ledıle he wallah ikınci depremi yaşadım vanda ikıncı depremde men evdeydım o zaman birez xesteydım başım ağrérdi qapın qabağına da çadır qurmuştux uşaxla çadırın içında yatérdile men de ḥesteyım dedım wala men evde yatıyem çadıre gelmiyecem özım teh başıma gittım evde yattım uşaxlar da çadırdadıla birdenbire yâdıma geldi dedım men öz başıma bir adam teh başına ev de ne arar yanı hissettım eve wallaha gelıp öz özıme dedım durım çıxım gidım çadıra bi de ġurırıme yedıremirem dedım mene diyecaxle sen qoŗxtın geldın durdım gittım çadıra menım oğlım var bi tene büyih oğlım var mene dedi baba niye geldın dedım wallah evde teh qalmadım Korxtum dedı gelisen gidax beraber yatax çadırda dedım he gelérem dedım sen gelsen men de gelirım olım menı qandırdı durdıx gittıx eve ben bız ne bilax teprem olacax gittıx eve ôlım orda qoltuğın üstında otırdi men yere êle bi tene partaļ attım batanye attım yere yerde yattım uzanmiştım êle beş deqqe yeddi deqqe arası uzanmiştım ele beş deqqe yedi deqqe arasi uzanmiştım bi qaxtım birden vurdi êle vurdi ceranlar televzy̆on hâmısını çaldi yere parça parçe êledi olım çığırdi baba qaş baba qaş diyende men elımı qapıye qapı êle kilıtlendi açılmérdi zor bela o qapını aştıx eşi̧ke qaçérdıx çatıdan o şe Paceleŗn daşleŗ vurdı bizım başımıza oğlımın çini ezılmişti bi ḥefte çini gelmedi omuzi çini ezıldi bi ḥefte çini gelmedi wala o terefe men çox etkiledı o gėce ikinci teprem meni çox etkiledi çox qorxtum gėce yatérdım uyxıma gelérdi yanı rüyalaŗıma gelérdi ha çox qorxtım o zaman eskiden babamın annatığı dedemın yaşadıxlarını annatar babam şimdi de annatar dedemın yaşadıxlaŗını dedem irannan gelmiş geldiyi zaman irannan bizım adamlarımız gelende bizım adamlarımız yoxsul gelmişle irannan muhâcırdıle göç edıpler küresınni milleti göç etmiş irannan gelmiş dedem de oradan göç etmiş yalnız ordan gelennerın içında hâl vaxti durımi maddi durımi iyi olannar da varimiş bunnarın birisi de dedemmiş dedemın adi derviş 'elidi dervış 'elinın de durumi iyiymiş o zaman kelı kötanı varimiş yani dedem gidérdi çölde zemí sürérdi çölde zemi sürédi o zaman hiş kesın zemisi tarlasi yoxidi herkes naharada ne sürdi özına tarla ėdérdi zemi ėdérdi o da gidérdi sürérdi kelımiz kötanımız vayidi o zaman onnar da kelının

bi tenesi diyi bi keli öldi kaldi bi tene keli kelsiz qaldi iranecen gelmişti qardaşi vayidi onın dedemın qardaşi ona bi tene kel vermişti irannan camış camış he şimdi manda diyélle bi tene manda göndermişti ordan buraye kelını ki tene etmişti keli cûtini kelini iki tene etmişti cût etmişti devam etmişti yani o zaman dedem çox yer tutmişti çox zemi sürmişti tarla sürmişti şimdi de o yerleri bız qullaniyıx yani dedem yerlerını bız qullaniyıx babam dedemı ben çocığidım balayidım uşağidım o zaman ancax yâdıme geli zor yâdıma gelir tezıyesı yâdıma gelir millet götırdı şeye mezarığa defnettıle geldıler qapının önında dinelmiştim millet fatıha verérdı ancax o yâdıma geli yanı dedemın şeyı sıfeti yâdıma gelmir irannan gelışlerını annadérdi bostan ekermiş dedem bostan qıra qawun qarpuz dedım diye éle xoş bi adamidi çox temmız bi adamidi ılımli bi adam bostannan herkese verérdi çocıxlara verérdı yedırdérdi xér sevérdi yani he anam bizım mılleten deyil anam kürtti anam başqalelıdi 'esli kürtti ama kürtçe de bılmez başarrnez danışé türkçe danışér anam babaları ne yaşa qardaşları ne yaşadıxlarına ara sıra annatardı bize éle bi etkili olayını hiş duymamişem bi olay vayidi annatırdi deli 'eli diye adam vayidi o 'eskeri vurmişti onnaın köyında anamgilın köyında o olayı anam annadar anam da o zaman uşağidi diyi men on on iki yaşındayidım 'eskerle da èyledile eskeri wurdi 'eskerle gelmiştıle gewene gewen tayasi vayidi gewen tayesının içıne bi süngiyle vurérdıle 'elini atérdıle 'eli de girmişti gewennerın içıne 'eli de diyi tapamadıle 'elini 'eli ordan 'eskerle gidenden sore 'eli çıxti qaşti gitti irana daha da gelmedi gitti irana diyi daha gelmedi 'eskerde yaşadığım bi olay var men gèce nöbet tutérdım bi tene tuncelili bi tene arqaaşım vayidi barabar nöbet tutédıx ikimiz men gèce baxtım qıbrısteyıx tam sınırdeyıx tehlikeli yerdır men baxtım bi ses gelér eski yıxılen evler vayidi rumlernen türkler savaşmiştiler köy yıxılmişti eski xaraba evler vayidi o xaraba evlerın içında bız nöbet tutérdıx bi de tel içerı gidérdi telefon xeti gidérdi üstıyen üsten telefon xeti gidérdi men bız de orda nöbet tutérdıx dimax bi tene 'esker gelıp orda o telefun xetıne girıp türkêye telefun açér men baxtım bi ses geldi arqaaşıma dedım arqaaşımın adı aliydi qulaxları çınlasın yani o adam kendisi muhabereciydi o işi bılérdi yani o işi bılérdi bız de bilmıyorız orda adam var ses geldığını arqaaşıma dedım burdan bi ses gelér bız bağır êle çığırdıx dedıx kimdır o ses vermedı kimdır iki sefer üş sefer çığırdıx men baxtım bi adam bêle attandi şeden duvarın üstınden qaşti qaşti ışíxten de gördım yani şeyin ışíği düşmişti lambanın ışíği düşmişti gördım adami qaşti men

bi mermi attım havaya bu durdi men üstine gittım dedım ellerın qaldır havaya bu sefer qaşti qaşti her neyse adamı bız tapammadıx soradan gitmişti bölüyin içıne gidende buni tutmiştileŗ merminın sesıynen de o bıze telefon aştile dedıle nedı dedıx wala bi adam vayidi işte tuttıx dedıx tutax tutammadıx qaşti dedıle gelıp burda tutmişıx çıxıp o tele orda xetlerın üstıne ordan telefon açér türkêye bêle bi olay yaşadıx apardıx götıŗdıx qomutanın yanına qomutan dedi sen muni gördın dedım wala üzüni görmedım ama gėce bi adamı qovaladım qaşti niye mermı attın dedı be bura sınırdı orda mermı atmasam beļki düşman oldi he iyi dedi mene ondan sora o adami epeyi vurdi yani 'askeri dedi sen niye çıxmişsen ordan telefon açisen dedı bêle bi olay geşti başımdan gelecekle ilgili wallah çocıxlarıma men diyirem aha diyirem yanış arqaaşlarnan qahıp otırmayin yanış arqaaşlarnan arqaaş olmayin insannarnan xoş geçinin oxıyin adam olın vatana millete devlete hayırli bi evlat olın uşaxlaıma men munı diyérım her zaman yanış arqaaşlarnan qaxıp otırdıxlarında men taqib ediyem her zaman qaxıp otırdıxlaŗını duydığım zaman hemen uyarıyem bıraxmiyem yani cenabı allah bu milleti bu memleketi birbirıne çox görmesın cenabi allah bizi birbirimıze çox görmesın allah birliyimizi beraberliyimizi dayim etsın bâki etsın her zaman çocıxla uşaxla çalışélle derslerıne çalışérle büyig oğlım çalışmiyédi o da bu sene çalışé xoştıŗ dersleri iyidi yani he gelecexte daha imkânnar neye el verse neyi gösterse o şekil yapacağız artıx pilanım pıroğramım yanı şimdi hayalimde bişe insan yani bi fabriqatör gibi bişe olsaydi xoş olırdi param pulım olsaydi fabriqada insannara iş imkâni tanıyardıx ehmeh yerdi hiş bi türkêden başqa hiş bi yerde yaşamax istemezdım hiş bi yerde yaşamax istemezdım bax iran bizım ana baba memleketımızdır iranda yaşamax istemmérım ḥayatta niye istemmersen iran yanı iyi bi memleket deyil iranın yönetimınden mıdır neyınnense iran genelde dolandırici insanlar var yanış insannar var irana men çox gittım geldım dürıst insan çox zor bulınur tapılmaz yani çox zor memleketımıze insanarımıza elımnen geldığı qadar fayda vermax istérdım yardım etmax istérdım yardım derken iş imkânnarı ha iş imkânnarı açardım fabriqalar açardım bêle eskiden ulaşım yoxıdi atnan gidérdıle yayan gidérdıler men onnarı xatırliyem ulaşım çox azidi van merkeze bağli köyleri var küresını köyleri qaregündız alaköy qasımoğli dırleşin sıxke gėm özaļp terefında seray var nerden baxsan bi on on beş köy varız bu vanın içerısında de küresıniler çoxtı eskiden bi her kâr olanda teziye olanda davet verende toy olanda gidérdıle

büyihlerımız gidérdıle ya atnan gidérdıle ya yayan gidérdıle gidérdıle gelérdıle ama indi ulaşım da var çox şükür allah araba var her şey var gidıp gelme de oldığına göre azalıp eskisine göre imkân çoxti gidıp gelmeḫ eskisi gibi deyil eskiden de mesela bız qaregündızde alaköyde bi tene ölende ak sakkelḷıler qaxardı gidérdıle ya yayan gidérdıle ya ökız arabasıynen gidérdıle gidérdıle ya atnan gidérdıle gidérdıle teziyeye yanı qedır qıymet daha götırlendi he o daha götırlendi yani çox gitmélle indi araba var arabaynen gidélle gelélle eskiden yani çox gidérdıle ha bêle cannan ürehten gidérdıle he wallah yeniden biraz zor yani insannar gide gide birbiṛıne soyuxlaşélle herkes düşıp iş derdıne aş derdıne ehmeh derdıne herkes ehmeyının derdıne düşmiş yani ha bi apartmanı düşün bi de köyi düşün hėsâb ėt köyde insanlar hepisi birbirleriynen qaynaşabilile ama apartmandaki insan beki birisi ölse ikinci güni heberi olér yani bêle yani az çox insannıx götırlenıp orda yani 'aynen ôledı doğrıdı he wala ôledır wallah hiş sıxıntım yox çox şükür allaha geşmişte de bi sıxınti yaşamadım yani çox şükür cenab allah bize sıxınti vermedi allah bunnan sora da vermesın bütın müslımannara da vermesın sıxınti yaşamadım hiç wanın iklimi ḫeqqında sene bilgi verım wanda şımdi ekincilıx üzerine qonışsax qışın quvvetḷi yağdığı zaman o senesi hem su olér hem ekinner xoş olér aha bu da çoxi iḷkbaharda yani şeye qare yaze bağlidır yağmura bağlıdır yağmur qare yaz oldi wala ekinleṛımız xoş ole yağmur olmadi quraxlıx geçér ḫaqında budır yani bizım burada çox fazla ürün yetışmér buğdâ ekéṛler arpe ekéṛler bazı adamlar var teze teze başlıyiple bostan ekéṛler qawun qıra qarpuz ekélle yani yani yeni bizım bu terefte alaköyde meselâ var bostan ekıple qawun qarpuz ekéṛle domates salatalıx bunnar yani başladı daha önce bêle bişe yoxidi bizım memleketımızde wallah artıx birileri bir insan bişe yapsa bu melmekette ikiṇci insan da onı kesin denér yani ben de yapım der diyér ben de yapım diyér yanı kendi yanında yonca neden fazla ekiliyòr bu son zamanlarda devlet yoncaya buğdâya arpaya qorıngana destek parasi veriyòr o da yoncanın bi benzerıdı destek parasi verér devlet e vatandaş ne yapé gidé tarlaya biraz toxım até onnan sora memurı getıré ge men tarlamı ehmişem munın desteh parasini yaz ver munnan dolayi ekélle ḫeyvancılıx var ḫeyvancılıx var vanın büyih gelıri en büyih geliṛi heyvancılıxti yani bazi insannar var qoyın beslélle bazileri ineh bazileri de erkek tosın sığır beslélleṛ dana beslélleṛ danaları mesela yazın gönderélle dağa sonbahara qada sonbaharda getırélle bağlélle içerde beş ayda altı ayda besli yapélle götırélle satélle

kestırélle küçihbaş var he var var bizım köyımızde de var çoxtır biz kendımız küçih baş beslemıyo̱ru̱z büyigbaş beslerız ama küçihbaş var yani ayri ayri yerlerdedı yanı benım bildıyim yedı tene ayri bölgesi ayri yerlerında qonıt yapılér yeddi tene terefte ayri bölgede edremitte bu ereh dağın eteyinde yapılér sıxke gölının orda yapılér erdiş yolının üstında yapılér altı yedi tene yerde yapılér wala az qalıpla be'zıleri bitıp be'zıleri hâlâ qalir kutılmiyenner yapılmiyenner var yarıde qalannar var bitenner var ôle var yani hele tam hepsi yani bitmemiş tepremde zerar görmiyen yerer de vardi zerar gören yerer 'ali paşa meḥlesini bılisen 'ali paşa meḥlesınnen ortasınnan ereh dağından gelen bi çay axar su o çayin şehrın yıxarısına doğrı gittığın zaman zeral sol terefı dağdı zaten dağa teref hiş zeral görmeyip hiş görmeyip hiş dağa teref hiş bi tene zeral görmeyip dağ terefı hepsı zeral görmiş apartmannar hepsi zerallıdı yıxılan var çox hasarl̨ı olan var ağır hasarl̨ı olan var erdiş yolında toki qonıtları vayidi onnar hiş zeral görmeyiple men de gidıp gördım onnar hiş zeral görmeyiple üniverstenın ordadılar müstaqil evler teh bi qattı olan evler menım evım de bi qattıdı zerar görmedi yox büyih binalar daha çox zerar gördi çox qatı binalar he oldi yan yana gördığım bi bina oldi meselâ şêde ḥükümet qonağının yanında bi tene utel vayidi paris utelidi neyidi adını unıttım bi utel çökmişti yanındaki utel sapasağlamidi bayrem uteli çökti bayrem utelının yanındeki binala mesela zirât banqasi binasidi one de bişe olmamiş çox şükür bayrem utelin yapısi bayram utelının yapısi birınci tepremde gidıp qontrol etmişle sağlam raporı vermişler depremde araştırma yapan memurlar akut ekipleri de orda qalıyormış orda qalmişle o gecesi de teprem olıp utel yıxıldi onnarden de ölen oldi yani denız qıraxl̨arına gidérle bizımkiler yazda qışta eylanmeye gitmex çox zor yani gitmezler qardır qıştır ama yazda denız qıraxlarına gidélle alaköye malaqasıma denızın kenarlarıne gidélle orda eylenélle pikniye gidélle pazar günneri cumartesi pazar günneri yaylacılıx köylerde var bizım merkezde yoxtı bizımkılerde yaylacilıx hiş yoxti bizım köylilerımız bizım eqrebalar bizım küresını köylerının etraflarında yayla yoxtı hiş bi tenesıne bi serayde var serayde iran hüdütıne yaxın tam iran hüdütındedi sareyda var yaylacılıx bizım buralarda yoxtır ḥeyvannarını otarmax için buranın iklımi serındı van hawası serındı gidenner şey̨ için gidélle ḥeyvannarını otarmax için gidérle he qoyınnerını inehlerını otarmax için gidérle genelde qoyın için qoyınlarını götırérle yaylaya şimdi bu şehırde şimdi mi

diyésen sen şimdi bizım yaşamamızda sıxıntı var sıxıntı nedır tirafik başta sıxıntısı tırafiyin var araba çoxalıp insanlar çoxalıp

Metin Numarası	**24**
Anlatan	Abdulbari ÇOBANLI
Yaşı	70
Derleme Yeri	Van- Merkez - İskele Mahallesi
Eğitim Durumu	İlkokul mezunu
Konu	Geçmiş yaşantılar- Anılar

ben doğma büyime buraliyim qıṛx üş doğımliyim Min doqız yüz qıx üş doğımliyim doğma büyıme buraliyim burda da büyimişım aha ömrım de burda geşmiş eskiden babadan babamız sağıdi iki parça tarlamız varidi o zaman iş yox hiç bi iş yox ya xızmetkâr olacax yaḥıt ta iki ökızımız varıdi gidérdıx işte çit edérdıx xarman marman bi iki ökiz arabasi buğdâ toplardıx sap getırırdıx burda xarman yapardıx döyerdıx aa işte biz onnan bunnan bêle yaz qış 'amelecilıxnen ya bêle ne bilım şeylernen biz bôle çalışéṛdıx çabaléṛdıx a bêle bizım yani yaşantımız oyidi biraz eski yaşantı yoxidi wallahi billahi şe etmedıx biz yani doğme büyimeli buraliyiz biz hep bêle faqirlıxnen yani bugüne qadar yanı faqirlıxḷen wallahi çox faqirdıx yani biz ben bilhassa ben ondan sora büyidıx 'askere gittıx 'askerden geldıx de o yana de bu yana özımizi qareyollaṛıne attıx yirmi beş sene çalıştım bi ev aldım ev yaptım özıme onı da beṇım çocıxlarım batırdılar tefeynen zornan elımızden aldılar evımizi bax indi kiralardayıx şımdi aha Tükkân da bax bu Tükkân menım öz yerımdi şimdi kiradayem kendi yerımdi öz kiradayem başqa evde kiradayim çocıxlar gitti bi tenesi bursada market aşti çalıştığı işyerini aldi aldi üç ay içinde batırdi üç ay içinde batırdi mećbur qaldıx burayi sattıx yıllarca biz onın çeklerını meklerını ödedıx hele de hele de temmize çekleri var velhâsıl artıx vaz geşmişıx vaz geşmişıx yani Menım dedığım oğlım bursadadı evımı barqımı verdım biri de vefat etti öldi çocıxlaṛımızın i̇ndi onın da çocıxlari qalmiş benım üzerıme artıx yaşım da geşmiş aha artıx uğraşıyem ne yapım wallah ben de aciz olmişım qur'anı kerim aciz olmişım artıx ne iş yapacax bişemız qalmadı işte bêle ben anama babama qarşi gelmedım o yüzdense allahıma binlerce defa şükür edıyorım ben onnaın duası üzerıne ayaxtayım he walla yani bôle durumımız bu 'askerlığım 'ecemiliği denizli de yaptıx usta birliyini şe de yaptım

iskenderunda dewamli sürekli tetbiqate gidérdıx qıbrise çıxatme yapardıx yapammazdıx geri gelırdıx o zaman bizım zamanımızda yanı atmiş dörṛtte atmiş dörṛtte cengiz topeli düşırdikleri zaman o zaman bi tene pilotımız vardi bizım pilotımızi düşırdile biz o zaman silah altındaydıx kendım levâzım çavuşiydım el qapısında dozercilıx ettım çalıştım bi ev yaptırdım aha o çocıxlaın yanındadır onı da çocıxlaım battırdıla düştile tefecilerın elıne o yanne bu yanne evımızi batırdıla qaldıx kiralarda o ölen çocığın çocıxleriynen beraber ma'aşlari de yox onnarın ma'aşi de yox işte allah razı olsın hükümetten işleri iyi gitsın bir ayden bir ay o qariye beş yüz lira veriyor onnen çocıxlarını oxuttırıyórıx şımdi ne olir burda yani bıze ne yapésız evet evet he ablamdı sen men seni taniyem ama çıxarammadım nérde êle hepımızi tanisen da osmani tanisen yaşari tanisen niyar niyar têze o da menım ablamdı her gün Menım yanımdadı onnar he gelıler dükkânda orturırıx beraber qonışırıx ne bilım işte bêle qıvır zıvır işte hiş tarla marlamız yoxtır hiş bişe yox hepsi üş parça tarlamız varidi birını bu niyar têzennen zeynep aldí birını de istambulda bi bacim var o aldi iskân görmişti iskân birını de üş qardaşe vermişti adam başi üç dönımdı o qatl̥ı çevirmenın orda sattıla işte yox canım bacimızdi ablamızdi onnaın ḥaqlaṛına verdıx ben 'askere gitmişem Men atmiş dörṛtte atmiş üşte gittım 'askere atmiş beşte terḥis oldım denizlide yaptıx sikenderundan terḥis oldıx ne bilım işte bêle küresınle dedelerım benım babam irannan gelmedi he irannan hiş bişe babam da reşberlıx yapardı o da oranın geçişatı xoşlaṛına gitmedi buraxtıla qaştıla geldıle türkêye geldıle burda devlet bunnara doğma büyime burda bizım topraxli bi evimiz varidi a bu üş qattının yerınde babama orayi vermiştile he biz doğdıx orda büyidıx he yer vermiştile yer üş yüz metre bi yerdi onı devlet o zaman iran göşmenneıne yer veriyórdi babamgile de buranı vermiştile biz burda doğdıx büyidıx he verıptıle doğma büyime burada oldux 'askerden geldıx girdıx qareyollarına qareyollaınde bi yirmi beş sene çalıştıx dozerciyṛdim ama çox xoş ḥelal çalıştım çox xoş da yani özımıze bi ev yaptıx ev yerı aldıx ev yaptıx onı da çocıxlaṛımız batırdı velḥâsıl̥ yapacağımız bişe qalmadi çocıxların biri vefat etti çocıxlari qaldi biri de aha buraları bizi batırdi qaçti gitti bursaye şimdi bursadadı bilmiyem orda qayınpederın yanındadı qayın pederın yanındadı yanında orda evı var o da orda onın yanındadı işte eskiden üş parça yerimız varidi arasıṛa ireşberlıx ederdıx iki ökızımız varidi o ökızleri çalıştırırdıx ee işte üş çap beş çap senede buğdâ qaldırsaydıx tamamdi onnan geçinırdıx ama şimdi

yoxtı o da yoxtı her teref ev oldı tarlalar yox hepsi gittile o yane bu yane herkez özıne bi ev aldi ayle efradımız herkez özıne bi ev aldi üş parça tarlamız varidi işte birıni işte bu osmanın annesıynan şeye verdıx zeynebe verdıx ôle qonışım budı êle ondan sora birıni de ístambuldaki ablamız aldi birıni de burda ôle qardaşlarım aldi sattıla işte yeddı sekkız liraya o zaman sattıla êle gitti e bôle dunya çocığım benım altı çocığım var biri öldi beşi qaldi qızların iki qocaye verdık ikisi de yanımdadır bi de ölenın çocıxlari yanımdadı xanımi de benım öz abémın qızidi qardaşımın qızı o da benım yanımdadı ee ben nereye bıraxacem kimın qapısıne gitsınne wallaha artıx annatamiyem içım dolıdır annadamiyem yox walla annatamiyem ôle bêle êle anca daha êle artıx içımnen de bişe gelmir qonışım he walla qızla gitmiş qocadadı ikısi ikısi de yanımdadı bir oğlım öldi onın de çocıxları yanımdadı biri de zaten bursada evlendirmiştım o da gitti qayınpederının yanıne bôle benım borcım çox borç çox ma'aş alammıyórım he oğlannarın ikisi de batırdı ben ma'aş alammıyórım hele var benım ma'aş almama ne bilım üş sene mı iki seneye yaxın bi zaman var hele ee ben bu dükkâni özıme almişım işte bunlan zorla idâre ediyorım ki ben beke ma'aşım elıme yetişe ben de bu qurtılım yahıt ta beke bize bi yerde toki moki çıxa êle çolı çocığımızi alax gidax oreye yani gücım de artıx Menım ne olacağım belli deyil ben ne yapacaım belli deyil allah bizi dolandırıyór allaha şükürler ossun sabah yatiyem qalxiyem diyém allahım ben beş gün dükkâna gelmesem benım bu çolıx çocığımın hâlı ne olıp ne olıp onnar ne olacax eskisi gibi axraba yox eskisi adamlar yardımlaşma yapardıla birının unu olmasaydı eskiden tandırnan mandırnan heywan şeyiynen geçınırdıle ama şımdi walla sen ać qal şımdi sene bi tene eqreban gelıp demez yaw bu ehmeh yiyór mu ne yapıyor bu adam ölüyo mu qalıyo mu ya ne olıp allah rızası için ona bir uğrıyalım yox ben anama babama qarşi gelmedım onı iyi biliyórım hiç qarşi gelmedım onnaın du'ası benım arqamdadır allah onnara rehmet etsin êle ben özıme otıriyem qaxiyem diyém allahım sana şükir ediyorım her zaman bir de benım anam babam da beddu'asını almadım onın için ben bêle eyaxtayım he wallah bilah he qur'ani kerim he işte bôyle bax yaşım da geşti yaş yetmişe vardi ya biz arpa ekmeyi yerdıx batardı boğazlaımıza yiyemmezdıx arpa ekmeyi un bulammazdıx ki gidérdıx hizmetkâr olırdıx ona buna çalışırdın qarın toxlığıne a şımdi yox allah gine de o günleri aparıp getırmiye şımdi özımıze çalışérıx istedığımızi yérıx içérıx e yeter be bundan iyisi ne olabilir allahıma yüz min şükürler

ossın rebbime şükürle ossın walla darı ehmeyi yemedım ben desem yedım yalan olur ama çavdar ekmeyi arpa ekmeyi yedıx biz arpa ekmeyi yérdıx o zaman ôle ateşli deyirmenner yoxidi su deyirmannari onnarnan ġarıştırırdıx getırırdıx yerdıx ya biz bôy̆le gidėrdıx buğday̆ bişmeye wallahi billahi o qadde faqirlıx çehtım ben ya ben annaTam biz eyran bulammazdıx ekmeyimizi ayran yapax ekmeyimizin içıne doğrıyax yıyax ya buğday̆ biçiyòdıx ayran bulamıyòdıx yavan ekmeyi su yavan ehmeyi üstıne bi yudım su içérdıx biz êle êle buğday biçêrdıx axşam da gelırdıx meım qonışmam hep eyledı ya tandır evler gidérdıx ya iki tene ökizımız olıdı ya bi tene ineyimiz olırdı ta organize sanayinin oreye oreye otarırdıx wallah su bulıp içemmezdıx yağmır yağar yağmır yağmışsa o çuxurlarda su birikmeleri varsa a bız onnari içerdıx taa axşam gelıp gendımızi atardıx evımıze ama şimdi allaha yüz min şükür su da war hazır su war çeşme war bilmem ne war yaw rebbime şükırler ossın wallahi billahi biz buğday biçérdıx abéme diyim yavan ehmeyi sene az önce sôledım yavan ehmeyi bulammazdıx biyün bêle arabada geléyıx ökiz arabasi geléyıx evımıze doğru diyérım diyérım allahım acaba bizım evımızde bi gün eskiden yemeh demezdıx suli yemeye şôra diyérdıx acaba bugin şôra var biz lavaş ehmeyimizi doğrıyax içerısıne islatax yiyax o çox güzel bizım için çox iyiy̆ıdi o yolda geldıx bêle axşam oldi baxtım eve geldıx baxtım yemeh getırdi çölmeh çölmeh eski zaman çölmehi çölmehnen bıraxti önımıze baxtım wallahi et qoxısi geliyòr yemeh qoxısi geliyòr walla doğradi yedıx biz doğra yedıx dedım ana bu et kim aldı bıze dedi ôlım yedız doydız şimdi annaTacam dedı ben havluyi süpüyòrdım baxtım bi kedi he ḥeyete havlı diyérdı ḥeyeti süpürıyòrdım baxtım köpeh bi kedının ağzında bi et sürükleniyür getirıyòr baxtım walla bu kedi bir yerden qapmış getirip ben vurdım kedının elınnen aldım onı baxtım yiyilecax ettır yıxadım temmızledım bıraxtım çölmeğe işte o et odı o zaman bi qasap dükkâni vayidi kedi ordan almişti etı ordan almişti getı̣rdi walla neyse biz yedıx biz yedıx o eti babam qaxti gitti dedi suqulu çavışidi suqulu çavuş walla kedi bi tene senın parça etın getırmiş bizım qarı da vurmiş kedının elınnen almiş walla pişirmiş biz yemişız bilmérız ne qadadı bilmérız ya ḥelal ėt ya paranı verım dedı ben xelal ėttım he bôle bêle günner de geçırdıx yani çox günner geçırdıx bi torımım de budır reḥmetinın çocıxlaından biri budır ha büyimişle bêle ortada qaldile ama yox ma'aş yox bişe yox qalmişıx bêle tandır bildığ̆ın bura da tendır evidi he tandır evle vayidi ortada tandır vayidi yanar̆di

ehmeyimizi her şeyimizi orda pişirirdıx soba moba yoxidi ki paca vayidi pacadan çıxardi damın üstıne şimdi duman tendır evleŗında duman tendır evın içıne dolardı bi sefer dolardı bi pacası varıdi ya pacadan çıxér ya qapıden çıxérdi onnan sora tendır bêle şâd yanmağa başladi ya düzelmeye başladı mi artıx duman çekılidi ufax tefeh duman pacaden çıxérdi ama o an tendır ev olidi simsiyah simsiyax duvar da boyayidi nerden bulax boyalıyax orda beyaz torpax vayidi beyaz torpax qazadıla getırıdıle biraz saman qarıştırırdıx sürtérdıx duvarlara beyazlanıŗdi otırıŗdıx aşağıye tandır artıx tandırın qapısı ehmeyi yapılıp bittıxten sora tandır qapısı örtülır süpürülır temmızlenırdi bi çül palas çül palas serérdı otırıŗdıla e bizım odamız de sarayımız da evımız de Parxımızda demlıx çay içında yėmeğimız tandırın içında ne varsa onın içında bız oni yerdıx yazın da tandır gine yanardı her gün yanardi ya yox yox yazın yatardıx havlıda yatardıx damda yatardıx dama da damda yatardıx havluda yatardıx êle baxardın gėcenın bi zamani yağmır yağdi yallah yorgan döşeh elında gir içeri yağ kir pis içındeydıx ne qade pis kir bit pire varsa hepsi bizım canımızdayidi biz êle günle gördıx oo bi tene bi adamda bi sabın olsayıdi ya o ev tam qıral bi evdır ya sabun biz parek yıxardıx parek denızın kenarında o beyaz parekler olıyör hee köpüh onnardan getırıdıx elbiseleı onnan yıxardıla bulammadı yoxıdı yox yox yox yox onnan sora işyerleri açıldi qareyollari açıldi girdıx velḥâsıḷ allaha çox şükür herkes bi loqma şey buldi babam faqıridi babam çox faqiridi babam yetmiş yetmiş altıda vefat etti atmiş atmiş dörtte atmiş dörtte allah anana babana rexmet etsın iran iran şeyidir hazarisiŷdi hazari diyérdile iran hazarisi işte bêle geldi burada işte anamı da almiş geḷmiş burda burada bi ufax tendır ev yapmişti biz hep orda doğdıx büyüdıx o tendır evın de bu ev üş qatḷı evın yanında yox şımdi bu evı o zaman verdıx abémıze abém çocıxleı otırérŗdı onnar yaptıla özleıne bu evleı babadan qalma bi bura var şu anda bura aylemızın üzerındedır yoxsa bi parça yerımız yoxtı evet abémın üzerınedı abém de allah reḥmetıne gitmiş yox ofisıṇ qarşındayım orda toprax maḥsulleı ofisının qarşısında orda bi evde kiradayıx he wallah beş aydı kira parasi vermemişım he qur'ani kerim ya çox zor durımdayım men özım yani çox zor durımdayım rebbim bütün mıxammed ümmetını quṛtarsın bızi de he walla kira da üç üz lıradı he büyih abémın onın da bir oğli öldi onnın da bir oğli öldi eskiden bu nevrız bayrami vayidi şımdi mese ateş yahérŗle ateşın üzerınnen atlérdıle biz de ôle bişe yoxıdi biz da yumırta döyişi yapardıx yumırtalaı döyüştırırdıx yumırtaları boyalardıx onnan soṛa

ne bilım kim kimın yumırtasını qırdısa o onı içiyördi bilye oynérdıle bilye oynérdıx bilye misket aşux oynérdıx aşux ḥeywannaın o şelerınden çıxan aşuxla olırdı aşux aşux aşuxları vayidi o aşuxlardan oynardıx ne bilım yanı neleệ her şe oynardıx yani bêle melıkan oynardıx melıkan uzın eşşek güveệcin taxlesi birdıbir he oynardıx qoşardıx qur'an oxurdux camılerde êle qur'anımızı remezanda oxurdıx o da abémın çocıxlarındı he abémın çocıxlarındı walla iş yoxtıệ yox marketle bize bişe bıraxmamiş biz êle saqqız maqqız bi saqqız bişe ne bilım beke bi kilo domates satax işte onı alé ya bi Pisküvit a bêle bize ne var yox canım ôle carcarımız vayidi doğrıdır carcar diyérdıx buğdayi elımıznen biçérdıx bağlardıx getırır tarlaya dökérdıx o carcar carcar da xarmaṇ yapardıx cacarın dişleı varıdi üzerınden gezdırırdıx ökizlernen aha işte onı ot samani yapardıx saman ėderdıx sapları ezerdi saman 'ayni bildiyın saman yapardi şeneynen savurırdıx denız rüzgâri eserdi savırırdıx buğdayı ayirırdıx içınden

Metin Numarası	**25**
Anlatan	Fahrettin İÇGÜLEÇ
Yaşı	61
Derleme Yeri	Van- Merkez - Yumrutepe Köyü - Yekebağ Mezrası
Eğitim Durumu	Okuryazar
Konu	Geçmiş yaşantılar - Van depremi-Askerlik anıları

faḫrettin içgüleç işte bu köyde otırıyödım bi tene sevdiyim bi ôretmen varidi ya faḫretin sen gel êle bi sene devam ėt ben seni bıyıx mıyığım çıxmiş ben sene bi diploma verım ben de dedım tamam hocam gittım dedi bi tene onın arqadaşı varidi ikisi anlaşamiyördi o dedi önnük giyecaxsın bilmem yaxalıx bax xocam ben bi beyaz gömlek giyecem üstıne siyaḥ qazax gömleyinde yaxalarını çıxaracam sen bu önnükten fılan vaz geç ben bıyıxlaımi de diyisen bıyıxlaımi kesım yox giyecaxsın ben de êle küfir ettım çıxtım onnan okıl oxımadım yani okıl oxımadım ya ben tam atmişte bız bu köyden o yekebağ dediyim orda ev yaptıx atmişte burda otırıyödıx burda otırıyödıx bu ağaşların orda görınen o bahçe bizımdır yani burda otıridıx gittıx orda yanı oreya da gitmemızın sebebi burda döyiştıx babam bizi aldı hepımızı götırdı orda evde yaptı bıraxtı oreya dedi burda başınız belâya felan girmesın yani orda on on iki sene ben orda qoyın otardım yaz ġış yaz ġış axşam ilk gittiyimizde iki sene üş sene axşamdan axşam bêle evın biri gelırdi yanıma ya babam hepi yalnız qalırdım bir

gün êle gettım qoyını qattım içeri şimdi kirbit yox lambayı yaxım o zaman bişe yoxidi ġaz lambasidi êle karannıxta otırmiştım bi baxtım êle xurde bi serın yėrdi otırdığımız yėr baxtım bi şe bêle evın etrafında qoşér nefessız qalmış yani qoşér etrafında etrafında qoşér ben nasıl bêle çıxtım baxtım at at evın etrafında qoşêr ama atın arxasında bişe sürünıyur atın ẹyer diyérdıx ẹyere bağlıdır o sürünir ben êle çıxtım hemen ati yaxaladım bizım bi köpeh vayidi burdan götırmiştıx demeki abém burda yine tuté bağlér eyere kendisi de binér êle bu rampanı çıxanda o ürki o köpehten at xuylanér abémi vurér yėre gelé ya köpeh êle olmişti onın üstında deri qalmamişti qıpqırmızı et soyilmişti yėrde sürıne sürıne eyere bağlı zıncırnen bağlıdi zıncırnen eyere bağlamiş köpeh yerden sürınér wallahi ona ben samannıxta o ḥeywannarın yemını doldıren yėre bız samannıx diyérıx orda ben ona yağ sürttım ġıres yağı sürttım ta o iyileşene gede yani eskiden her şey zoridi çox zorlıxlar vayidi wallahi diyȯrım yani hep zorlıxlarnan bugine qede hep zorlıxlarnan babam tıraxtor aldi o tıraxtornan qıṛx gün Tıraxtorıṇ romorgına çadır qurardıx sürım yapardıx şimdi ne bilım yani qıṛx gün buğdâ biçérdıx ot biçérdıx hep güç oraxnan he oraxna qıṛx gün buğdâ oraxnan ellen buğdâ biçérdıx o tırpannan biçérdıx oti yani her şey zoridi ha bax ben mesela qoyın otarı̣dım yani nasıl hani yaz qış sen baxtın hiç babamgilın niyeti yox yanı çoban tutmayse ben qaştım bıraxtım qoyini evi gittım mersine dedım ne zaman çoban tutsanız o zaman gelecem yani gittim bi qışın qaldım orda neyse çoban tutıplar geldım walla işçılıx yapérdım bi kürey almiştım baxçalari tutérdım o ağaşların dibını bellérdım mive ağaşların narenciye ağaşların dibını dedım ôle param oldi çalışmérdım param azaldiyi zaman hemen gidéṛdım bi bahçe götüri alérdım belliyédım gine cibimde biraz para oldi buhar oldi çıxtım geldım yani çoban tutıpla sore ben giderken param vayidi benım vermiştım paramı abéye o zaman yetmişteydi yetmişte benım bin beş yız lire param vayidi vermiştım abéme çox paraydi bin beş yız lire yetmişte çox bi paraydi gittım beş yiz lire ver dedı ne yapisen dedım ya kendi param deyil ver luzımdı yox sôlemesen vermem dedım walla ben çıxacam gidecem mersine vermedi vermedi menım iskele köyında burda iskelede abémın bi dostu varidi gittım orıye dedım abémın selâmı var diyidi beş yüz lire bene para göndersın tamam dedi o baqqalı vayidi oğlı geldi baqqaldan beş yız lire çıxardi verdi ben êle ordan o zaman bu gemi yoxidi i̧kinisan vayidi küçih mindım i̧kinisana geştım tatvannan mindım otobise gittım gittım wallahi yaşımi kesın desen bilmiyȯrım qaş

yaşlarındaydım hemen hemen şu anda atmiş yaşındayım yani atmiş atmiş bir yaşımdayım cızdana göre eskiden eskiden bizım babalaımız dôt beş çocığı olérdi onnan sora götıréṛdi yazérdiler küçiyi büyih yazérdile büyigi küçih yazérdi belli etmiyòrdi yanı wallahi diyòrım yani hep zorlıx gittım mersine abém gelér peşımce çarşıya mersine onı küskin eşınnen dostınden soré bulamé buharın o iskeledeki dosti gelé babamgile abémde gelé benı sorir diyé ya faḥretin nerde diye walla faḥretin güzın êle darıldı çıxıp gitti mersine bu gülir gülende babam diyé yoxsa senden para almiş diyé he wala geldi bennen beş yız kağıt aldi orda ortaya çıxér işte bôle zatan babam da reḥmetli babam sehsende reḥmete gitti annem de işte geçen sene işte bir il olir yüz on yaşında anam reḥmete gitti reḥmet ölmişlerıne işte bi qaş sene bunnan önce benım bi yègenım vayidi geldi dedi emce benım 'asker arqadaşım izmirden aramiş diye ben altın bulmişım durın size bunı annatım dedi altın bulmuşım gelın satım sıze ben de dedım oğlım izmirde qıx tene quyımci war bin tene quyımci war dedi wallaha emce bêle dedi neyse adamnan qonıştıx qonıştıx ben qaxtım küçik qardaşımnan bereber gittım izmire gittım izmire tabi adamnan görıştıx geṇş bi çocıx görıştıx adam diyòrım qardaş senın bene verdiğın altın tenesı yirmi liradı sen bene niye beş lireye verisın adam buni söliyòrım ha diyé ben ancax bulmişım benım aylemın haberi olsa benım elımnen alacax ben qalacam ortada var ama üşkağıtçidı üşkağıtçı he neyse on gün qonıştıx gittıx geldıx en sonda qaral verdım almaya bunı qaral verdım dedım ben bi görım altunı tamam ge fılan yère gittım êle girdıx bi sokağa xanımi getırdi bidonda beyaz bidonda bêle ben de elımi soxtım bidonın içerısına ġarıştırdım ġarıştırdım üş tene aldım üş tene aldım götırdım onı orda quyımcılara kime gösterdım dedi bu altundıṛ ama antıqaya fılan girmez yanı bayağı altundır ben en son işte almaya qaral verdım gittım dedım ben bu gün gelecem bu altınnarı alım tamam dedi gittım şekker banqa sahat birıdi girdım banqaya banqa sahat altıda ancax bana parayi verdi ödedi dedi düzeltemiyòrız o zaman atmiş milyar çox paraydi ki tene sıfır bêle ġargo qamyon gelidi çox paraydi atmiş milyar neyse ben dedım müdür bey sen şimdi qarannıx düşti bu parayi verdın birisı elımnen vurarsa ben ne yapacam dedi ne yapım düzeltemiyòrdım doğrıltamıyòrdıx parayi ben êle orda telefun açtım dedım şimdi gelsen altunı alabilım dedi he ge mindım taxsiye gittım qardaşımnan bereber gittıx adam getirdi 'eyni bidon bi de on on beş kilo gelecax diye bi küçik qantar almışam elle tutılan qantarlar var ya onnan darttım on

beş kilo verdım qardaşıma altınları çıxardım adamın hepsını de etmişem dolar atmiş bin elıne verdım dedı ben xanımımi yolci edim gelım çeki alım qıx milyarlıx te çek verecem verdim gitti gelmedi ben birâderıme dedım küçik qardaşıma dedım ya şimdi burda polis molis bizi yaxalattırmıya ge gidax telefun açarız gelır çekını verırız gittıx utele utelde nasıl bêle bidonı eydım ġum altından önce geldi altı ġum deyil o etrafi et rengi coraplar var ya bayan corapları et rengi o corabın içıne ġumı doldırmış bıraxmış o bidonın ortasına altını etrafını saxte altınnan doldırmiş on beş kilo saxte altın alemiyon gelmez ki on kilo o ġumlan tamamlamiş it oğli ben baxtım altunlar da saxte aradıx ne altıncı ben bunı araştırdım dedi abé bu atmiş kişi şebekedır sennen qaçıncı olir dolandırdıla o para êle gitti yox canım ben kimden alacam ne inş war ne cins var ben onın o bennen qonışan telefunın sahabını buldım dedi abé ya ben satmişem filankese dedım ben annamam ya senı yaxalatırım ya wallahi adamın qardaşının ismi de aradım dedım qardaşı qardaşı manisada babasının köyi evı hepsi manisada dedım ya gidecem adam orda diyecax bu gelıp beni burda tehdit ediyör devlet diyacax sen bunnan ne iş yapmişsen yaptım iş yanış yani dedi sen bunnan ne iş yapisen gine suçlu ben çıxacam onın için êle vaz geçtıx geldıx işte he o êle gitti gitti işte yėyende abém küçik qardaşımın oğliyidi netice o da yani o da atmiş milyar o zaman atmiş milyar çox para atmiş milyar çox paraydi iki tene sıfır qamyon alıyödım çox paraydi o zaman atmiş milyar he qardaş işte ḥayat bêle he walla çox zordi ḥayat dunyada kimseye bir şe qalmaz ben êle gördım iyice arıyıp tanıştıla hep diyédım yani sora hep burda diyédım o qardaşıma diyédım ya bu êle günde bi tene götırse altınciye satsa quyımciye satsa gine buni satar bu niye buni bize veré iki ay burdan biz telefunnan qonıştıx iki sora qaxtım oreya gittım gine dolandırıldıx yani adam demek ki çoxını dolandırmiş ben burda önce de oreya gitmeden iki tene gönderdı zeytinın içında gönderdi bene o iki teneyi burda altuncılere götırıp gösterseydım çıxacayidi foya diyecaxti işte üşkağıtçıdır zeytinın içinde bene iki tene gönderdi vermişti otıbise otıbiste gittım alırken de otıbis şuferi tanıdıx çıxti dedi al bu emanet senındır aldım getıdım bêle qutı zeytin içıne iki tene bıraxmişti yox saxte deyildi xaqiqiydi ama onı işte o dolandırıcıxtan sora götırdım gösterdım nece baxti dedi yoxsa sen de düşmişsin izmirlilerın elıne o da dolandırılmiş işte o zaman gelseydım demek ki askere yetmiş beşte manısada yaptım askere wallahi êle maniseye gittım acemi birliyi maniseye usta birliyini de tekirdağda yaptım

tekirdağda inşaatçí olarax bi yirmi kişi tümene ayırdıler kimisi demir sawux demirci kimisi sıwaci kimisi duwar ustasi bunnari he inşaat inşaatçi yanı askeriyenın içerısında êle bişe yapılacax biz o yirmi kişi tüfey müfeyımiz yox ele işımız olmiyanda bêle yatardıx beş altı saẖat baxardıx bi subay geldi oğlım nerden inşaatçiyıx inşaatçi yatın yatın siz yorilisız kimse bize qarışmazdi bi asteymenımiz vayidi mıhendiz bi asteymen heç kimse bize qarışmazdi êle boş boşan bi iş olsaydi asteymen diyérdi bi iş olsaydi asteymen bize diyéṛdi gidın fılan depoda yaxut depo ek yapacaz yaxut iş yapacaz inşaatın o tümen idi o tümenın içerısında ufax tefeh iş olérdi tabi işte wala askerlıyi de êle bitırdıx izıne gelmedım o yirmi kişi hepsi izın qullandi ben ġullanmadım men ġullanmadım dedım ġullanmayacam men izınimi qullanmadan teskere alıp gidecem yani êle buhar geldi asteymen dedi herkes gitsın birlıyinın yazlığ elbisesını alsın ben de gittım birliyime tekırdağın qazası malqara diye qezâsı var gittım birliyime gittım qapını vurdım girdım içeri baxtım baxtım bölüh qomıtanı otıré gendimı taxdım ettım dedım işte geldım yazlıx elbisesi almıyé dedı zate senı göyde arédım yerde elıme geçtın getırdi izın kağıdını çıxardı imzaladı dedi git bir ay sora gel ne istisen iste he walla onnan sora çıxarken dedi paran war dedım he war ahan dedi git bir ay sora ge ne istisen iste ben de geldım direh o arxadaşlar hepsi êle sevinirdile meni götırdiler mındırdiler otıbise dediler biz izın qullanmasaydın bizden bir ay önce onnardan önce terhis olacaydım ya geldım bir ay işte qaldım otız günidi izınım qıṛx gün qaldım qıṛx gün sora gittım gittım bölüh qomıtanı dedı nėrden dedım gelmiştım tümendeyidim dedi depociyi çağırdi dedi git bu ne istise elbise eyaxqabı ne istise vėr ben de aldım geri geldım o on günde arada yani tümende birliyim oradı dedım tümende yani inşaatçi yaptığımız yėrde zeten bi çocıyım vayidi ben 'askere gittım bi çocıyım babam reẖmeti yeddi doqqız qardaşidıx iki ġız yeddi èrkeh bennen büyig abém ikki sefer evlendi bi sefer evlendi bi çocığı oldı xanımi öldi ikinciyi evlendi sora 'askere gitti babam çox çabux evlendırıdi bıraxmazdi gözımız açıla êle on yaşını geçtı evlendırırdi reẖmeti çox çabux istemmezdi geş qalıp êle çabux evlendırırdi babam walla çox da mal bıraxti bize üş köy bax hem burda bıraxti burda yekebağ dediyim oreyi bıraxti alaköyde üş köyde bêle erazimız mülkimız bağımız baxçemız war hepsini babam bıraxmiş babam qazanmiş babam bıraxmiş evet he walla bizde evlendıx tabi çolıx çocıx şimdi çocıxlarımız ikısını evlendirmişım oğlannaṛı bi qızı de evlendirmişım bi qızımne bi

oğlım bekârdır şimdi onnar da wallahi ben diyorım yani oğlıma tabi askerliyini yapmiş şimdi eski usul deyil yani ôlım git fılankezın ġızını alım sene ôlım iste kimı istısen iste ben gidım alım ben bêle istıyòrım yanı ikisının isteyi olsın eskiden hiş babalaımız anamız bize nişannadıx senı nişannadıx fılankesle wallahı bax benım amı̣cam torıniydi xanımım amı̣camın torıniydi gėce gündız bi evdeyidıx onın nenesi gelırdi bize o torını da yanında getırıdi êle şımarıx biridi ben de nenesıne taxılıdım derdım bibi senın bu qızın kim alsa evı yıxılecax yani yaw senın bu qızın kim alsa evı yıxılacax ne şımarıx senın ġızın var gėce gündız bereberidıx nasıl üzüyi taxtılar ben onın yüzünü görmedım o menım ta eve gelene qedé birbirımızın daha üzüni görmedıx he wala ta eve gelınceye qeder utanıyòrım da her gün gittiyim eve daha gidemiyòrdım yani he êledı̣r görmeden de getırıdıle doğrudı ama biz bi evli gibiydıx be amıcemın torını o nenesi devamlı burda sıxke köyında qalırdı gelırdi bızde çox qalırdı bizde men de çocığı de çox şımarıx ôretmişti torıniydi yanında qalmişti ôle şımarığ olmişti şımatmiş çox şımarığidi yani he wala bu diyédım bu dêli ġız ben hep diyédım dêli ġız men qoyın otarırdım gelıdı qoyınnarı ürküTırdi ben gelidım derdım at gitsın bu dêli ġızı qovın qoyınlar gitsın havlıye yox canım hiş onnan sora işte allahın taxdiri işte zaten bir ay nişanni qaldıx benım babam bıraxmazdı çabux düyin yapardı bi ay üzüyi taxtı nişannadı bir ay sora da düyini yaptı getırdı wala düyinde bilisen neler oldi bax burdaydi şimdi abém minibüse sôlemişti gelé gidéler gêlini getıréler minübüs gelmedi gelmedi qarannıx düşti düşti gėce daha o zaman qola girme yoxidi dama çıxérdile alma atirdiler qarannıxta artıx mêım de gözım görmedi çıxim damdan alma atım alma da atammadım gėce getırdıle wala o zaman ôleyidi bêle sağdışlarla damat çıxardı dama gêlın gelırdi içerıye girerken damat ordan elma atardi qafasına gêlının qafasına ôleyidi o zaman o zaman da 'adet ôleyidi yanı sora qola girme çıxti wala ġaranıxtı yani wala elmayi de atammadım wala ondan sora ḥeyat işte bêle dewam edé gidé işte onnan sora çocıx iş güş çox işlen uğraştım qamyon aldım tamper aldım büyih qamyon aldım irağa çalıştım irana çalıştım wallahi başıma geçecax bêle ġaza maza köti olay yoxtır yani ilginç olay de yani nasıl bêle bi ilginc olay iraxtan iraxtan çıhıyòdıx bu bi tene arxadaş vayidi dedım şevket dedı hı dedım bax arabayı sıfır almiştım dedım bu istetmeyi zahoda çalacaxlar gėce deṇk geldıx quyrığa girdıx qapıyi geçeceğız bu terefe yüklemişız dedım bax bu istetmeyi çalacaxlar dedi yox ben çox uyanıxım bêle ben durdım o da tam ön

tamponı dayadi istetmenıņ yanına aha bêle dayadi istetme de burda zatan yattıx sabahın qaxtım qaxtım baxtım istetme yoxtı dedım şevket dedı hı dedım hanı uyanığidın hanı istetme dedi wala istetme yox o şekılde o tamponı dayadığı halde o istetmeyi çaldılar yaw çox neler olirdi orda babamnan ayrıldım çolıx çocıx sahabı oldığım zaman ben êle babamnan ayrılar ayrılmaz babam bana qoyın verdi ḥeywan verdi hepsinı sattım verdım bi arabaye êle arabacıxnen gittım ta şimdiye qeder altınlar o zaman çoh param gitti çox param gitti o zaman şimdi o paranı da ben geldım otırdım yanı bêle şimdi düşiniyem kendi kendime ya rabbim diyem bax şimdi bir insanın gözını bağlasalar benım yaptığımı yapmaz o qadder yanış o qadder yanış yani yaw yani ya rabbi he yaw izmirde quyimci mi yox yaw nası yani şimdi diyórım yani bi insanın gözini bağlasalar wallahi o işi yapmaz ha ben de kendi kendime diyérım o parada ḥeramlıx var dedım doğrudı para ḥeremlıx varidi o sıra mute'itlerın içıne girdım müte'itlerın içıne girdım burda bi müte'it arxadaşım vayidi onnen bereber ortaxli êle okıl mokıl alérdıx ta'mirat yapérdıx benım param vayidi bazı müte'itte para yoxidi iki tene hekkârili müte'it vayidi heresıne on milyon vermiştım on milyar yani heresıne on milyon vermiştım ayde heresınden bir pıçux milyar para alérdım faiz işte o para geldi kökini götırdı ha bax şimdi sonnan dedım yani bu para insanın yani diyórım gözüni bağlasalar benım yaptığımi yapmazdı he wala yanı demeki nesibten çıxmiş nesibden niye çıxsın demeki o ḥerami gettım ḥelala ġattım menım param ḥelâlidi yanı wallahi bêle alnımın teriynen qazanmiştım zorlıxlarnan ölımnen qarşı qarşı hep bêle ġazanmıştım işte o ḥeramı ona ġatınca köki gitti evet işte ôle bu gün ölen adam bu köyli deyil o patnosludur ağrı patnosludur bu köye reşber olarax gelmişti yani bu köye reşber geldi êle burda xoşına gitti qaldı burda burda işte çocıxları büyidi şimdi bi şimdi de bu köyin heywanını gine onın çocıxlari otlatıyór yani reşberdı özının iki katlı evi yaptı burda onnan sora burda yaşıyóṛdı çoxtan da olédı hemen hemen otız sene burda yaşıyé yani ama dışardan bureye gelmedıle otız senedı hepsi burdadıla burda çalışérler burda işte bu köyde hepsi wallahi rahatsızlığı ben sordım dedile hiş rahatsızlığı yoxidi sabahın gidér evında iki tene buzay diyérıx bız ineyin yavrısi buzay onlara ot getıré otları biçé alé gelé evde diyé wala benım göysım ağıré çocığı çağırın beni götırsın doxtora o de alé gidé xesteneye xesteneye yerişen yérde ölér yani orda makinaya bağlamadan vefat etti alélle getırélle işte demeki güni dolmiş artıx gelmiş dinç te adamidi yani fazla êle

ezılıp çalışan yani qazmada kürehte çalışan deyil yekebağ buraya iki iki Pıçux kilometredır bu köyle alaköyın ortada o vırajda biz orda orda yabanci yoxtı iki qardaşız qardaşım da bu qışın Vefat etti yigenneımne bereber iki yigenım ayrılmiş nefes darlığı vayidi dôt beş senedı reḥetsızidi hep makineynen yaşıyòdı iki tene üş tene makinesi vayidi dewamli makinaye bağliydi nefes darlıği vayidi wallahi onnan ilgili hiş bi anım yox işte qışın rahatsızlandi götırdıx hastaneye beş gün hastaxanede qaldi o Vefat etti gettıx teziyesındeydıx iki gün teziyesi üçinci günde qayın pederım hemı emıcem oğliydi hemı qayın pederımidi o Vefat etti işte wallahi küresınler haqqında ben tabi ben eski yaşlılara sorardım tabi emıceme sorardım diyérdım yaw amce küresınni ne demektır yanı küresin derdi men irane çox gidérım orda kendi köyımızde daha bu evımızın babamın evlerının temelı daha duri köyın yestıkân he temelı duré tepenın başında ben diyérdım amce ya bu yestıkân yanı bu küresını nedır diyérdi ôlım bizım bız giresundan gitmişıx irana giresunnan irane gitmişıx irannan da buraya geldıx onınçin küresını giresunli deyil küresını diyélle ondan bize küresuni diyélle o êle diyérdi artıx şaqqa bilmiyòrım yani orda da şimdi de eqrabalaımız geçen gün meselâ qayın pederımın qız qardaşının üş tene qızı vayidi orda biri geçen gün ölmişti biz burdan gittıx ta'ziyesıne ikisi de hele durıyé yani çocıxları war yestıkânda gidıp gelị̇yòrız bağımız var eqrebalar war gidıp gelmemız var wallahi hiç êle bi şey tabi çox annatırdı eski yaşlılar ama akılımızda ġalmadi akılımda ġalmadi yox annatırdıla bêle geldıx bêle başımıza bu olay geldi bêle oldi ama akị̇lımda ġalmamiş yani şimdi biraz êle atsam xoş olmaz da remezaṇna iyidı allaha şükür wallahi ben êle allaha şükür ben êle gözımı açıp açalı ben hiç yoxsullux görmedım çox şükür allahıma yüz bin şükür hiç yoxsullıx görmedım ama tabi ki çalıştıx zor işte çalıştıx qolay işte çalıştıx ama yohsullıx görmedım yani allahıma yüz bin şükür zaten ị̇ki ay bunnan önce de êle biraz biraz tansiyonım yükseyidi on sekkız on doqqız filan olédi yirmi dedım ya bi gidım doxtora gittım bu edremit yolın üzerındeki o hastaneye bölge hastanesı gittım ta'lil beḷki on tene ta'lil aldı dedi wala sende tansıyon yüksektı biraz şeker yox kolestıroḷ yox dedım bi de gidım qeḷb doxtorına gittım qeḷb doxtorına benı ma'yene etti ġırafi çehti onnan sora dedi git bi ünivesteye beni gönderdi üniversteye geldım üniversteye 'ayni güni gelmedım obisi gün sabahın gittım gittım orda da tahlil mahlil aldılar övleden sona qaxtım geldı doxtor bene bi sürü halet malet bağladı benı götırdi yoğın baxıma yatırdi wallahi götırdi yoğın baxıma yatırdi

benı bıraxmér dedım çolıx çocığıma xaber verim götırdi yatırdi yoğın baxıma dedi yarın saẖat ikiye qede bu makineye bağli qalacaxsın dedım tamam sabahın saẖat doqqız baxtım doxtor geldi qax xér ola senı ameliyet edeceyız sene hem anju yapacaz hem sene pil taxacaz ya dedım hocam ben de bişe yox ki sen bene pil taxésen hiş bi sıxıntim yox sadece tansiyonımi ölçtiyi zaman qelP atışım otıza düşmişti otıza otız gösteridi yanı ha dedı wallahi isterse ol isterse olma biz sene zornan ol demeyiz ama imze verersın aylen imze verer biz senı êle bıraxırız yoxsa biz senı bıraxammayız yani sene git diyemmeyız yani qelbın bazı çox hızlı çalışé bazı de ağır çalışé anında durduré senı götıré yani ben de yėgennernen çocıxlar dışarda dedım wallahi doxtor bêle diyi doxtora dedım ben olsam de gidérım anqarada olırem yani dedi wala bizım anqara ekip gelmiş dedıx êle senı de aradan çıharax he walla dedı neyse çocıxlarnan dedi yėgen çocıxlar dedi baba ol gine burda xastaneden çıxtıxtan sora giderız anqareye ben de girdım wala beni anjò yaptıla işte pil taxtıla işte burdadı elıme de deyi elıni qoy pilliyıx tornım diyér̨ pilli dede pilli dede onnan soy iki gün yattım hastanede çıx dedile çıxtım geldım bir gün de evde yattım üçünci gün mindım uçağa gittım anqareye gittım anqarada da bi qalP doxtorına qalP doxtorı ilaşlarımı hepsini götırmiştım baxtı dedi iyıdır yalnız senın bi ilacın deyiştırecem dedı bu ilacı yersın senın eyaxların daha fazla ağrı yapar yani eyaxların yüriyemmezsın ilacı deyişti bi de benım bi damar doxtorına gönderdi çünki benım qasıxtan anju gitmedı dedi senın qasığındaki damar tıxanıxtı qolımden girdıler anju girdıler damar doxtoru damar doxtoru sidiye o filımlere baxtı dedi biz senı 'emeliyet etmemız lazım dedi wallahi bilmiyım yani biz seni bi daha anjò yapacaz baxacaz onnan sora dedım wala sız bilısız gettı benı bi makineye soxtıla bu qolıma bi îne verdile makineye soxtıla makineye soxtıxten sora dedi ilaci ver o ilaci ver dediyi zaman ben dedım Menım damarlaımın hepsinde sanki buz ha saux buz vardı buzdolaP o buz geze yanı midem bulandı neyse çıxtım ordan doxtor dedi iki gün sora filımın çıxar yanı xocam ben wannan gelmişem ya burda üteldeyim qalıyem be iki gün bi filım için behliyem dedi wannan gelmişsen dedım he iki saẖat otır burda otırdım orda çıxınce bilgisayarda baxtı dedi gözın aydın 'emelyet memelyet gerehmez bi ilaş yazdı çıxtım geldım bayremnen sora qontırole gitmem lazım işâllah

Metin Numarası	**26**
Anlatan	Mehmet Haşim BAYRAM
Yaşı	67
Derleme Yeri	Van - Saray - Merkez
Eğitim Durumu	İlkokul Mezunu
Konu	Geçmiş yaşantılar- Anılar

iranın xoy şehrınden burı̣ye muḥâceret eylemişem atalarımız muḥâceret eyliyıp yanı özım deyil min doqquz üz yirmi sekkızde muḥaceret eylemişem burı̣ye min doqquz üz yirmi sekkızden berı türkêde çeşitli qademelerde çalışanlarımız olup devlet dayireleı̣rınde babam ağam yani ağam osmanlı memuriyı̣di osmanlar zamanında maliyeciydi yani hesapdâridi e bugine gelınce gelende bizım çocıxlarımız oxıdi özımız eyi köti bi mâişet yolı buldıx taptıx tabii ki Men irannan gelende çox zorlıx çekıplê bunnar êle bêle elını qolunı sallıyarax gelmeyıplê bullar çox zorlux çekip bulların burı̣ye geldıxlerınde anlatmaları bu mesele burı̣ye geldıxleı̣rınde topl̥ı olarax gelmişle toplı hemen hemen yüz ayleye yaxın burı̣ye yerleşmişleı̣ bu yüz aylenın içersınde eyle bi şey ki dinlerıne çox bağlı namazlı niyazlı abdesl̥i hepsi öyle ki burda ḥaci müfti denen birisi varı̣di mâlâ avdılġadır küfevî 'asas şeyi mâlâ avdılġadır küfevî faqat 'esas adi mâlâ avdılġadır bilgiÇı̣di açıx ismi o küfevî onların bitliste bitlisl̥i küfevî o wana geliyûr adam el'ezḥer ünverstesında öyretım üyeliyi bile yapmiş wana araştırma için bi gelıp bu etrafı dolaşır ilçelerden milçelerden dérken bi de saraye gelér saraye gelınce baxé yaw bu saray halqı mükemmel insanlar ne qadar dınnerıne şeyl̂erıne bağlı durıst şe gelıp burada hemmen mürâcât ediy̰ur dilehçe veriyûr müfti oliyur burada ölınceye qadar da burdan çıxmadi bi yere gitmedi duyinlerde ha toyları de bi zaman çox wârı̣dî tabii ben yaşlandım 'eskıden ben kendım de sôlerdım Munnarı faqat sîtdım gitti yanı onnarı unıttım he wallâ teknoji aletleı̣ devreye gırınce biz boşta qaldıx he wallâḥ men gözlihleı̣rım gereḥ tahım dâ bi xaber salmışam anama qurbanam telli sunama merhem getırsin yarama qurban qalem qaşa dilber bir gül ehtim duwara bülbül gele suwara yazı yârnan yazladım qışı qaldım awara ay nene qurban nene ikki gözım qurban olsın qoy men qanım kör nene yaralı canîm yaralı canım 'ezrayilsen telesme 'acele ėtme yâr geler alar canım tebrız üsti güneyı̣di şişeler dolı meyı̣di yârdan bir nâme gelıp tamam 'erzı qıleyıdi yanı tümiyle 'erzi qıleydi he yerî yerî axım yâr sen yerî men baxım yâr pırçehleran toz

qonıp ı̂sır kim xane yaxım yâr tılki toyux apardi sehere yawux apardi gėtti nişanbâzığa qulağin soyux apardi yawux sehere yaxın gitti nişanbâzığa bizde derler ya gitti nişan atti nişanbâzzıx nişanbâzzıx başqa ma'neye gelé gitti he iş görmeye yanı xala nergiz xala nergiz üzındeki xala nergiz mabehine mayil oldım du sal meni yola nergiz bi şeyde iki şeye atıf yapiyûr xala nergiz xala nergiz he seher vaxti gördım seni tut elınnen qaldır meni merḥamet ėt mencileye gül ki güller açsın nergiz qurbanıyem bucağında qaldım hawuz qırağında yėrişmedım ırağında çağır meni yana nergiz bişeleı̂ varı̂di men bureyi görmemişem he ḥelebın dört etrafi quyi quyidan çekeller suyi şaḥsenemın u xoş xuyi şėn qalasen şėnî ḥelep ḥelebın dört etrafi çali atlar oynar döker nali şaḥsenemın bir çit xalı şėn qalasın şėnî ḥelep bi şe war ama onnarı Men nerı̂ye yazmıştım ya xala qurban xala qurban üzündeki xala qurban çoxtandır otırmışem du sal meni yola qurban bir de men a munı arérdım zeten bir de men bir de men cewân olmam bir de men geşti sindım çüridi ömrım cevân olmam bir de men cewân genç diyû genç olmam genç olmam cewân olmam bir de men geşti sinim sin beden demeh geşti sindım çürıdi ömrım cewan olmam bir de men

Metin Numarası	**27**
Anlatan	Muzaffer BARLIK
Yaşı	75
Derleme Yeri	Van- Saray - Sırımlı Köyü
Eğitim Durumu	Okur- Yazar
Konu	Geçmiş yaşantılar- 33 Kurşun Olayı- Anılar

soni nêdı̂r tahır ne demış qarun qader malın olse ne fayde bılbıl gibi dilın olse ne fayde ne fayde ege bi ıslamiyet peğember efendımızın yolınden gidersen iyıdır gitmesen zaten o bi dunyada felakettı̂r tabii walla benım babam qaregündız alaköy iskele hepsı tanıyur yanı irende ollari tanıyurler hele aşıx davud varıdi belke tanırsız aşıh davudle babam bir bir qarşılıx türki sôlerdıleı̂ ema babamın sesi davudin sesi gibi xoş deyıldi ema babamın sermayesi dünye qaderıdi davudín sermayesı yoxıdi benım babamın ismi de nesrullahtı he davud beyle diyérdı nesrulla menım sesım birez iyıdır ema sermayem senın qeder yoxtır benım babam şa'ıridi bullerın dayileri irande babam onlerle beraber qaxmiş bu fıkrinin dedesi şax onı asti zahıd sultan hee behlül varıdi 'alân varıdi ollere yetışıyur bu bullar éle bi éle bir seleri varıdi inan et

allaha hep şa'ırıdi hepsı şa'ırıdi behlül behlül ismında 'ayni behlül-i dâne gibiyıdi bu köye geldı bizım burde otız üş kişi qurşına dizdi devlet bureye gelmişle he bu köyde işte şımdi bureye geldıle bız küresınni mılan derdı mılan da deyil 'esas olların köki izididır ezidi he yizididır oller muxardın iran muxarden var muxarden gelmişler ema orde diyurle bız mılan işte milan fılan yox olleın yezididır bılisen o behlül 'elan burıye geldığı zeman emicemgilın evıne onın xanımi olleın bacisidır hee gelmıştı ollar biraz tabi bunlere şe yapmişler yani eziyet vermişler şu bu dedi babam böyle diyérdi dedi bunın şe'ıri vardır ben unıtmişım söyliye söylene dedi ġarıpler içıne çıxsın dedi bi hefte geşmedi otız üş kişi götirdiler qurşıne dizdıler o olay de behlül söyledı da bunın şeyı neneye yetişi da allah razi ossın ḥabibe nenenın qardeşleridır daha ema behlül nasıl bişe söylesedi beddı'a 'ayni deqqada olırdi o vaxitte şimdi bizımki doxtor var mıhendız var her şey var genşler yetıştı genşlerımız ollarden daha iyı daha êle burde serayde telan götırdıler memedé mısto var burde evi de burdadı bi de eskiden irandaydi memedı mısto geldı iranın devarleri qoyınları hepsını topladi irane götirdi senesındedi irene götirdi o zeman irande rusya iranın elindeyidi temam rusya irani almişti burda tabi adamler o rıfet deveciolu sen görmemışsen bi de 'ali muso var bu beyaslan köyında bi de tünde var oller getirdile bi mıxsebe yaptılê bu qaddê turkênın malını götırdilê rus 'eskerleıne yedırdiler qesp ettıler bullerın eqrebaleri de bu köydeyidi tabi tabi en dürüs küresınîdır canım onler nêdı onler de nê ağzımız qapalidır muhurlidır onler de nê din var ne imân ah bêyle ah be bi insan allehi tanımese ne yaper hê onnan sora efendıme söylıyem da onden sore burden iki adem gönderdiler irane o şey oko öldırdi ya şeyle beraber neydi ısmi a rustemın babasi gönderdiler bi tene daha gönderdiler bemâl memede mısto da biraz ismi varidi da adem öldıriyördi demişti ben waliyi öldırecêm bılmem ben ne pok yiyecêm ben vani alecâm sen öldırırsın işte burda onlari topledilêr sız memedé mıstonın ademlerisız buni sız tertiplemışsınız avet vermişsîz o taleni götırmiş yanı onleri devlet yaxaladi götırdi burda sareyde sareyde yaxaladi götırdi şımdi onlerın yeri ḥaci bina yapmiş büyik bina var ya sareyde oresi de divarlari aha bu qadderidi eskı ḥukımet qonağidi tabi bızim yaşımız o zeman bêyleyidi o zeman bız görmedıx ha onleri götırdi bu sepo deresi war sepo deresında makıneyı onlere duzdi xır xır xır hepsını öldırdi yo yo burda bu köy war paçqulının önında ġoçqıranın orda bi dere war yox ben xatırıme gelmez onler men onleri xatırlemam ben zaten qıx üşte onleri

öldırdi men de qıx üşliyim anamden doğmişim ben nerde ḥeci fıkri görmiş ḥeci fikri görmiş wallah hiÇ hiÇ bi tene yo babam o zeman saz yoxidi ki saz fılan yoxidi ema aşıx dâvudın sesi çox xoşidi bu fetının metının anasi biz getırdıx seraydan he o zeman babamnen beraber qarşi bir gėce sabaḥe qader bir o sôledi biṛ o sôledi bi o sôledi bi o sôledi mêdinın ana dedesi eger sôleseydi burden sesi serâye giderdi ismâyil ema emıcam ḥecı salaḥ da allah reḥmet etsın onın sesı öyleyidi yo yo doğri demiş o saminın oğlidir o de fetinın oğlidır doğridır babalari de deyişiktıṛ he he anaları birdır tabi benım emıca tabi yaw metin metin bi tene bant çıxatti metin o bandi çıxarmeseydi şimdi metin propesöridi rojhat diye kûtçe sôledi senın günın gelmiş dâ yani êle geliyȯr da rôjhat banti çixetti metin orden qeyıbetti daha üniverste propesorıdi metin ingilıSçe ana dili gibi qonışıyur ders veriyur da ingilısçe ôretmenıdi metin metin qıymetını bılmedi sen boş vér ben metini sevmiyȯrım senın ismin bağişlar misın metın turkıyede bırincilix mekteb hangi mektebı gitti bırinciliği qazandi mektebı metinın qafasi çalışmedi ha adam kürtıdi bozenın oğli qandırdi dedi gel yaw bu bantı bêle bi bant çıxar êle para bêle gelır ha o rojhat banti çıxarrti kürtçe o parayi yedi metin de zıqqum yėmedi metin qeyıbetdi metinı tutıxleycektıler hela metin qırban olsın bizım eqrebalarımız büyik eqrebalarımız var bız metini qurtardıx yoxsa medin taqla üsti gitmişti tabi şımdi biz terürleri sevmiyürız yani gerçeh biz terürleri ḥeyatta sevmiyurız bi insan kendi 'eskerımızi tuprağımıze qest etse bız daha buṇlere oy fılan vermıyȯruz oṇler bıze kuresınî milletı yo bizımdır iranınki de war burden görınmiyur iranın he yaxın yaxın bizımki tepede şımdi çıxsax dişeri iranın ḥudıdi görünıyur he he ôle dağın o terefi irandı war war belesor iki tene belesor war kerkuj war burda kerkuj iki belesor iranlidırleṛ bize yaxındır qaş tene yüz tene genci öldırdiler allaḥ razi olsın bizım köyde üş tene öldırdiler ya he genCtile ha bızım eqrebadıṛ cezmi ema ne çocığidi sızden iyi olmesın o çocıx ema üçi de üstınidi yazıx aha ya şimdi bax iran şi'edır temam türkleṛ müsılmandır temmizdır evliyâlar qaxmiş şimdi şi'e gibi bi insan dunyade yoxtır ḥezreti 'ummer efendımızi nemazın üstında Pıçaxledi allah razi ossın sora peğember efendımız nâme günderdi irane şâhe pervez şâhe dedi gel bu dini qebul ėt ya dedı o kimın ismidır ilk evvelâ cenabi allahın ismidi celle celâluhu azzeme şânıhu altında peğember efendımızin ismi salallâhu ta'âla aleyhi vesellem ya acev dedı bunın ismi kimdır ismım üzerında u mektubi paremparça etti dedi Peğember efendımız iki devlete beddı'a ėtmiş bi iraq bi iran ha

iraq demiş qanden xâli olmesın dewamli qan olsın yani iran de ac olsın demehle gözi acdır bizım eqrebalar war qıx köy eqrebamız irande war bizım emcaoğli orgerenaldır şemşeddin irande orgerenaldır xatemiynen beraber adayliyini bıraxti qazenmediler bizım eqrebalar iranda pulis var ḥekım war bilmem ha war ha war qıx köy bizım bi babadan eqrebamız war iranda ema şi'eler başa gitmez o benım emıcamdır o iki fotraf da xanımın qardeşleridir o tereftaki bi hacı xêredin benım emıcemoğlidir biri de benım o zemen benım bıyıxlerım waridi yènge sılopyeli ıraqli şırnaq yo yo şırnaq deyil sılopi cızre he he şımdi şırnex şımdi çıxti eskiden mardine bağliydi şımdi teror davasından aldi dewlet orayi vilâyet yapti bız almeliden geldıx he almeli köyi bizım dedelerımız almalide yo babam onler mesele şekeryazi istıkân war ne diyım sene kânigeni körpiler istıkân o çevrenın hepsi birbirını görende sanki walla dunya yıxılmiş beraber yaşamişler ya kürtçe ben altı sene arepçe 'ılım taḥsil ettım ben ne diyim sene tabi ben hem oximişım qıx bi senede dôramalıx yaptım istambul izmir mersin antalya ben otız qırx kişi çalıştırıyurdım ama şımdi yaşım biraz gitmiş sen êle baxma evet evet binalari adem yapardi ben de dôramayi tutardım ben bêle taxardım camci de arxedan cam taxardi alti yüz dayre bin dayre sekkiz yüz dayre tabii dunya nedır mesele kürtçe demış adam o da büyıh bi 'alımdır şe eḥmede xani şededır turbesi burdadır biraz uzaxtır he doğıbeyazıtte ne bilım yo yo yo feqiyi teyra behçeseraylidır o ne demiş kitabın sonında demiş "kani ev saḥıbi tacan" kürtçe demiş hani tac bıraxırdi başına "kani ev saḥıbi taca dıxemlin ev nav kınca" deyil ki bu bizım kınçler gibi "bı atles bı divaca ema nahan arda axeda" şımdi çíp çíplax topraxtedır "dılo evset bıke 'ivret haqiqece bıke sın'at axır emri bıken hicret dınyayı bı çemıda" bu dunya nedır qarun qadder malın olse ne fayde bılbıl gibi dilın olse ne fayde dunya fanidır dınya bi allah yolında gidersen qomşıyi reḥetsız etmezsen yani iyılıxlen gidersen kendını qurtarırsın gitmesen allahın cehennemi dunya qadderdır kitab ne diyor bax dunyada senın arxadaşın war çox war veya iyi veya köti köpriden geçersen de war 'arefette de war cehennemde de cennette de zate dolidır ema qebrıstanda yoxtır en zor qebrıstandır allah güstermesın bi insanın 'ameli olmese orasi ya bi cennet bağidır ya bi cehennem çıxuridır peğember efendimız hadisi şerifte demiş mıslımannarın qebrı ya cennet baxçesidır ya cehennem çıxuridır bi tene 'ecem varıdi qezada iranda babalerımızın dostı idi 'ecemlerın dostleri çox xoştır 'aziz dayi bizım qezâ yapıldi sen xatırlamıyorsun yeni bu özalp yapıldi eskiden seray qezâyidi seray

de serayidi o mezarlari deyıştırdiler 'aziz dayinin mezarini çıxerdiler qoxiden daha hiş kimse qezâya giremmedi bêle taşler simsiyah olmişti bi tene sirtḷi çıxartiler kefeni de bozilmamişti on sekiz sene de vefat etmişti ya êle êle demisen êcem dunyade 'ecemlerden köti insan yoxtır̲ men câmiye gittım rızâiyede dayımoğli benımle beraberidi dedım necmedin onların câmisine gidelım ayıP yoxtır o de câmidır gerçekten neyse merkez câmisıne gittıx câmi 'ayni câmi mimber 'ayni bizım gibi yani bi deyışiki yoxtır ôle xaliler sermişler insan utanıyȯr üstıne gitsın neyse övle namazıdir ben dedım o câmide övle namazi de qılecam bi şe de yoxtı bi qaş tene de orda uyı̣miş bi geṇş te senın gibi semâverının yaninda neyse bız bêle elımızi bağlıyȯrız onlar bağlamér bide barmağımız şehâdet parmağını bêle yapélle bana bakıyȯllar̲ bi baxtım dediler axun geldi axun geldi yani imam başında aha bêle bi tekerlek sarkısi war neyse geldi gine orda da biraz taş warıdi sandığın içında axun getırdi bir taşi oreye bıraxti eli bağlamadi tabii namazını qıldi yo yo bağlamadi bitırdi welxâsıl gene dedi mısafirlere çay verın benım başımde de bu şabqe varı̣di mene dedi sen osmanlisen dedım he men osmanliyem he he kürt demedi türk demedi dedı sen osmanlisen dedım he men osmanliyem ee xoş gelıpsen şu bu hela gelen mısafirlere çay ver bız iki çay iştıx allah içın çay da xoşidi he he câmide orda bi tene genc sen gitmemişsın câmiye sen nasıl iranḷisen he he çay semâwır qaynıyȯr senin gibi genc semawırın yanıdadır he he dedım axun efendi yani darılme ben arz sene edecem eger darılırsen sûlemmem yox dedı sûle dedım o ismi de 'aliydi herḥalde dedım axun efendi ḥazreti 'ali efendimizi bız de seviyȯrız babamızden anamızden gözımızde nurından kèşke ben onın eyağın altında bi toprax olseyidım ema ezanı şerifte yoxtır islam yani islamiyette yoxtır sız diyérsız 'eliyel veliyullah 'eliyel xücetüllah êle bi şe ezanı şerifte yoxtır yani tabi tabi dediler sora wala güzel qonışti allah içın he dedi doğ̲ri danışisen bizım döwlet bıze êle kağ̲ıt verip biz de êle ezan verérıx demeḫki yani yalan qonışmedi dedi döwlet bıze ôle kağ̲ıt verıp bız de ôle ezan verérıx daha fazla sual etmedım biraz sual varı̣di tabi ben oxımişım o benım cevabımi veremmez ki dedım yaw bu belâdır şımdi axundır rızâyenın şeyi mıftisi kendısi de mıftidır yanı her şey̲ onın elında tut tut öldır öldır cezaevıne götır götır ne ceza verirse odır burda tabi bizım köyde bizım köyde ya burda eskiden imamler hepsi de 'erePça şimdi telebeler her evde günde bir evde ekmek alıyirdıx yani o eve ayitti o zaman ôleyidi o zaman zoridi oxımax ismet paşanın zamanındeyidi biz gidérdıx taa o derede bi yer

yapmiştıx bize xoce ders verérdi kitab qur'anımızi oreye bıraxır üzerınde de biraz ot seperdıx gelırdıx ezan de deyıştırmişti tanrı uludur tanrı uludur tanrıden başqe tapacek yoxtır mıḥemmed onın ėlçisidir ele camilerımıze qatır bağlérdiler allah razı oḷsun bedi'üzzamani görmedım zamanımızda sağidi ben yani şexsle bêle yaxın görmemişem dediler erekte şeyi var medresesi var tabi bedi'üzzaman qutbıl eqtadır şımdi qutıplar dunya yüz yirmi dört peğember gelmiş temam yüz yirmi dört peğember dewamli yüz yirmi dört evliyâ bu toprağın üzerındedır bax üşler war qıxler war yediler war quttıpler dörttır ğevs bir tanedır ğevs peğember efendımızın yerındedıṛ ya pakistandadır ya türkê islam ülkesınden bırısında ğevs war meselâ avdulqadır geylani ğevsi hizanî a şeyde bitliste çox ğevs qaxmiş war war dewamlı war şımdi war quttıplar dörttır çaryârdır ḥazreti ebıbekır sıddiq ḥezreti 'ummer ḥazreti osman ḥazreti 'ali efendımız onlar dördi de bizım gibi a bêledır bi tenesına bêle köti bi şe sôlesen sen gittın ğevs şimdi yağmur yağse ne qadder yağse ğevs islanmez onın üstına yağmur yağmez tabi bedi'üzzaman qutbıl eqtayidi şimdi evliyâlar war evliyâdır ema yazer deyil mesela bedi'üzzaman hem evliyâdır hem yazerdır yazer deyil şeḥ eḥmede xani hem evliyâdır hem yazerdır feqat çoği evliyâ war mesela feqiye teyra evliyayidi yazer deyil melâyi cızerî evliyâdır yazer deyil kitab çıxarmemişler yani ḥedis mesela bedi'üzzaman ne qadder kitableri varise hepsi de saḥiḥtır qur'ani kerimden almiş tabi melâ cızerî hem yazerdır hem evliyâdır tabi 'alımdır tabi

Metin Numarası	**28**
Anlatan	Yaşar BİNİCİ
Yaşı	51
Derleme Yeri	Van- Merkez - İstasyon Mahallesi
Eğitim Durumu	Ortaokul Mezunu
Konu	Geçmiş yaşantılar- Van depremi

Min dokuzüz atmiş üÇ doğumluyum adım yaşar soyadım binici vanın ıstasıyun maḥalesında oturıyorım aslım alaköylüdür ben irana sıx sıx gidıp gelirım iki il bundan qabax gittiyimde bir olaya şaḥit oldım otırmiştık bi otaxta bi arqadaşımız geldi dedi ya bizı toya çağırmişlar gidelım toya iyi dedım abé büyürın gidelım gittıx bız toya git git git gittıx bi köma köm dedikleri yėr yanı ġoyınnari qattıxları yėr

ḥeywanı axır gittık bi köma neyse kömı girdıx içeriye baxtım duvarları süslemişler bezlernen direkleı vardır onnari süslemişler quzulık dedikleri bi qısa divar vardır quzulığı güzel düzetmişler duvarları süslemişler bi de orda qamaraya alėller yani toylarını quzulıkta yapıyòllar şede axırde yapıyòrler kömda yanı ben orda bazi şeylernen ġarşılaştım bir il bundan önce örneyin urmiye havâlanında havapehmân orda havapehmân düşti atmiş yetmiş nefer öldi orda yirmi̱ bir nefer de qurtuldi uçaxten yirmi̱ bir neferın i̱çersında bi tenesi ėstıranl̂îyi̱di o anda bî xoyin bî kentiyi̱di köyiydi ėstırannî küresınni bölgesinde qurtuldi bu qazeteciler televizoncıler xaber almax i̱çün o qurtulmiştı ya mikrofonı uzattılar one dedi ya sen de uçaxtaydın sen nasıl qurtuldın nasıl oldı nasıl düşti dedi bizim kentimız allaha yağu idi men onın i̱çün qurtuldım o adam da şimdi yaşıyò yani ha ėstıranḻıların biraz o yolları çox tepedır tepedı dünemeÇlidır o yolla̱ı döne döne döne döne biraz beyinle̱ı zeyıfliyıp sėl gelî sėl geli dağdan biz mangėr diyérız bilmiyem sız ne diyisız mangėri götıri dereye götıri dereye bi tene ėstıranḻı oni göri qaçė kente kente xeber veri diyi gelê gelın gelın ḥezretı̱ 'alının darağı düşıp bizım dereye bizım zemîye köyli gidér 'acız 'acız o mangėri on nefer yirmi nefer alî getırî kente diyille̱ nedı̱ ḥezretı̱ 'alının darağıdı̱ wallâhı öle bi masal bilmiyem ki anlatım şimdi biz çocuxluumızda az önce bi şe bu qısa sürede biz afat yaşadık deprem yaşadık yedi nukta iki şimdi bizım bilim adamları diyò ki fay hattıdır işte yox balondır şiştı patladı bilmem ne oldi bize önceden dérdıler ki öküzın tüküdı tepreşti yani o şekil bilérdıx biz şimdi biliyòrız fay hattıdır yani tepremı ben irandayidım geldım buraya yerişтım evıme arabayi parkėttım içeriye girdım içeriye girdım dedım bi tıraş olayım banyoye duş alayim o arada üstımi çıxardım müsâyit te deyildi üstım o arada sallandı sallandiyi zaman ben qoştum qoştıyi zaman televizon üzerıme geldi televizon wurdı bacağıma düştım yère çıktım dışariye qapinın önında bi èlçi ağaci vardi o èlçi ağaci yère düşèrdi ben tutmiştim bıraxmèrdim erig ağaci erıg ağaci depremi ikisini de içerde yaşadım ben çox köti yaşadım zaten fay hattıları hepsi benım evımın altından benım çadırımın altınden geçti ben esnafım ġahveciyim on dörd on beş ildır wanda bi dükkânımız var çay satiyòrız ġahveciyiz wallaha çocuxluumız de köyde geÇti köyde ġaldık köyde büyüdık ondan sora şehi̱re yèrleştik i̱stambul ünıversi̱tesında on bi̱r il qaldım tarih bölumında tarih bölumında islam araştırmalardaydık güvenlikçiydık sora bin doqız üz doqsan sekkizde qıriz oldi gitmedık işe gitmedık döndık bi daha wana daha

işımıze geri dönmedık burda bi dükkân aÇtık dükkândayiz evet köyden yetmiş doqızda geldık yetmiş sekkizde yetmiş doqqızda geldık köy ireşbercilik tarla ek biç buğda arpa mercimek noxut şimdi onnar hepsi qaxmiş qawın qarpuz olmiş alaköyın qawını çox meşurdır qawunu qarpuzı bostanı çox iyıdır alaköyın şimdi yanı geçım daha iyi olmiş ama bu deprem tabi alaköyi yèrle bir ètti depremde çoh sıqınti yaşadık yani tepremde nası söyleyım sıze her qonıda sıqınti yaşadık yatmada yèmede işmede eve gelip gitmede ha eve gelıp gitmede diyecaxsın niye sıqınti yaşadın araba mı̣ yoxti arabamız da vardi qırmızi işihte durıyòdıx qapileri açérdiler arabayi almaye çalışediler yolda gidiyodux yumırta fırlatédiler ön cama mahạlleye gelıyodux çadırda qalıyodux baxçede çadırda qalıyodux xırxızlar bırahmıyòdu yani çox köti günnerimiz geÇti yani biz üç ay dörd ay çox sıxınti yaşadıx köyde de on ị̇ki tene qaybımız oldi benım baldızım dayım qızi toprax altında enkaz altında qaldılar yani ôle geşti çox sıhınti var zaten mahạllede hiş kimse yoxti üş tene bizdık başqa kimse yoxti mahạlleye bız saḥıb olédık yanı yanı her şeynen qarşılaşé̤rdıx tabi tabi xırsızlari yaxaladıx biri urfali ị̇kisi iranli emniyete haber verdık aldilar arabalaṛı da atmiş üş pılaqayıdi yani mahạllede de xırxız çohị̇di walah elé hatırlamérım abé ya dayimın qıziydi yani yabanci deyildi buldux o zaman askerden geldıx dedıler bu olsın dedım tamam görici üsuli elli lira da başlıx verdıx elli millon o zamanın parasi yani ôle oldi şu anda beş çocuum var biri evli ị̇ki tenesi oxıyò ev hanımı qız çocıyi he oxıyò abdureḥmangazi lisesinde bi tenesi terzidır èrkek çocuklardan bi tenesi Kahvecidır bir tenesi vodefun bayisinde şirkette çalışıyòr o şekil sâol allah razi ossın

Metin Numarası	**29**
Anlatan	Muzaffer BAŞTÜRK
Yaşı	47
Derleme Yeri	Van - Merkez - Kasımoğlu Köyü
Eğitim Durumu	Ortaokul Mezunu
Konu	Geçmiş yaşantılar- Anılar

ismım muzaffer baştürk wallaḥı küresınnilê xocam şôle yanı ben bu ị̇lk muxtarlığımdır yeni oldım bu dönem amı̣cam önceden burda muxtar olmışti en aşaği qırx y̰ıl burda muhtarlıx yapmiş herkesle tanır ḥeci kâmil diye tanırlar yanı onnan duydığımı ben annadabildığım qadar annatîm derdı biz ilk şey̰de azerbeycannen

gelmişız yani irana orada bi müddet qalmişız iranda irannan da bureye göç etmişız göç bin dokız üz otız dörṛtte otız üşte daha da önce otızdan sora işte bureye göç alınmiş gelmiş onnan bu tarafe işte wanın bu merkez köylerında buralarda yaşamişleṛ qısım qısım olarax küresınnî köyleri vardır qasımoğlu var yumrıtepe var hocama söyleyim buṛda gülsınne var alaköy var yani bi sürü köy var o terafta köpriler köyi var qareündüz köyi var yani bildiklerım özalbın köylerında içında var oreda vaṛdır isımleṛını şu an bilmiyȯrım şimdi şedır yani bi qısmını biliyȯrım wallah şôle yanı görişmemız pek görişemıyȯrız cünki biraz ulaşım sıxıntisi oldığıçin gidıp gelemiyoṛız arade bi 'eqreba bağı olmeyınce insan de gidıp gelemiyȯr yani 'eqreba bağı olsaydi insan gidıp gelırdi görişme olırdi 'eqreba olmeyınce bu sefer görişmemız de olmėr sadece yanı orde küresınnilerın oldığını biliyȯrız xocama sôlim işte amıcem annatırdi derdi işte gelmişiz irana irannan buraye ottızdan sore geldıx göç olıdı işte vanın köylerıne xatta o zaman derdı wallah bize atatürk sôledi dedi türkênın neresınden yer istiyosanız sıze verelım amıcam derdi yani bize sôledi neresını de istiyosınız sıze yer vereyim gidın oreye diye biz gitmedıx aslında yanı büyihte bi yannış yaptıx yani gitmedımızçin yanı büyıhte bi yannış yaptıx nedeni nedır işte bız o zaman geldıx burde devletçiydıx ôle devletın hep yanında oldıx devletın her şeyıne yani yardımcı oldıx askerıne o zaman ki zaman savaş varıdı işte devletın askerıne qaraqolına her türlü yardımi yapiyȯdux maddi gücimizin yettiği imkânlar dâhilinde yardımlaini yapiyȯrdux dedıx belki ola ki türkêde de ilerde bi savaş çıxar tekrar irana gitme durumumız olur o yüzden tekrar türkênın iç anadolu bölgesıne gitmedıx yani büyik bi yannış yani yaxın duralım yani herḥangi türkêde bişe olır tekrar yani geri dönebılelım diye onıçin yani gitmemişler yoxsa o zaman atatürk de sôlemişidi demişti yani turkênın neresınden yer istesenız size şe verelım yer verelım vallah olay olarax bôle bişe bilmiyȯrım pek yani amıcam ôle nağıl bilmiyȯrım hayır bilmiyȯrım ama ḥeci vaṛdi yaşli ḥeci çelih şimdi gelır o daha iyi biliyȯṛ biraz da yaşlıdır biz küresınniyiz bi qaş tene bi qaç ev patnostan gelmiş bize abéme sôliyim bi qaç ev de bi iki ev de hizannan gelmiş hemen hemen çoğunnuğı şedır küresınnidır yani yabanci yoxtur şôle yabanci de fazla içimıze almamaya çalışıyȯrız artıx yani güćımız yetebildığı qadar soxmamaya çalışıyȯrız çünki niye ilerde sıkıntı olacağını biliyȯrız onıçin almamaya çalışıyȯrız abéme sôlim yani eski gelenek göreneklerımızı fazla yaşıyamıyȯrız niye çünki yanı gitgide biraz bôle asimile oldux yani geleneklerımızi

yaşıyamadığımız için onnarı unuttıx yani düyinnerdeki yani damat başlarındaki şelerımız olurdılar düyinlerımız olurdi gâyet güzel olurdi yani damat başına mesele eskiden çağırırlar oyınlar çıharırdılar ben hatırlıyórım bizım bi qomşunın oğlının düyini varıdi yani taqriben adam qaş yaşlaında hemen hemen atmişe yaxındır yanı adamın düyiniydi çağırdılar damatın aqrabalarını inanır mısın abé bele sandelye bıraxtiler oraye üstine bi geven bırextılar bilmiyem bilır mısın geveni bêle diken adami getırtiler yani zornan otırttiler onın üzerıne he o gevenın üzerıne otırtiler üzerıne örttiler yani görmesın diye olduğı gibi adamı otırttiler o gevenın üzerıne yanı anı orda bişe olarax bi heyet qurıldi hâkim savcı olarax bu adamı cezalandırdılar dediler ki işte sana ceza verıyórız bu qadar damatın başına atıyórım şe getırecexsın elma getırecexsın o günki şartlarda bilmiyem çerez getırecexsın bu adam da dedi yox ben getırmıyecem inanır mısın xocam o adamı ne yaptılar ayaxlarınnan tavana astılar yani o zaman ki o gelenekler adamı ayaxlarınnan ben bêle şu an ki gibi xatırlérım ip attiler ağaşlara 'ayni bêle çektiler yuxari adami qafasi üsti astıler yani o da getırmérım deyil bi şeyidi oyınidi şeyin içinde düyinin içinde bi oyınidi yapiyórler abéme sôliyim yani o gibi vallahi şôle xocam köylere desen memnun deyil mi vallahi kimse memnun edemmiyór çünki niye şôle yani köyler gelişiyór habire gelişiyór gelıştiyi qader yenilikler lâzım o yenilikleri de tâkib etmehçin yani insanın biraz imkannari olmadıçin nası devlet onnara bu imkânnari yapıyór e devlet gelıp bazı şeyı yapmiyinca vatandaşı memnun edemmıyósın xocam e yenilik lâzım mesele atıyórım bugin qanalizason lâzım e murâcât edıyósın valiliye valilik diyó ki wallâ ben şu an qanalizason yapmiyórum e köyliler de diyó qardaşım muxtar ya sen niye murâcât yapmiyósın e haqlidır da bi yerden bu gibi yenilikler yanı büyıdık yer yenilikler de lâzım olduğıçin git devlette tek biz deyilız yani bizım gibi bi süri köy vardır herkese bi anda yapacax diye bişe de bi qural da yoxtur yani o yannan biraz sıxıntili olıyór yani memnun wallâ insan edemiyór yani desen de demesen de memnun edemıyósın bêle etsen de ya basın ya ne bilım muhelefet yapédi ya êledır ya bêledır muxtarlıx yapmiyórla etmiyórla halbuki ôle bişe yox yani herkeS ister kim hizmet istemez herkeS ister herkeS ister yapmaya yani en güzelini yapmaya ama imkânlar dâhilinde güçın yettiyi şede hepsini yapabılersın olıyórle yani hiş bi sıxıntimiz yox allaha şükürler olsın hiş bi sıkıntımız yox xocam biz iyi hizmet alıyorız yani hiş bi sıkıntımız he hiş bi sıkıntimiz yox her şeyde her şeyde emin ol yani oxıla qada

hizmet alıyörız hiş bi sıkıntımız yoxtır yani devletın imkânnarının çerçevesinde alıyörız ha o çerçevede alıyörız ama êle diyesen fazla bişe olmıyacax bişeyi de biz de gidıp istemiyörız çünki niye yapılabileceḫ işler vardır xocam bi de yapılammayacax işler vardır yapılabilecax işler bize şe sâolsın vallaha devlet her zaman için bize şeyını veriyür imkannarını seferber ediyür he her qonıda her qonıda hişbi sıxıntimiz yoxtır bu köyde doğdım evet vallah vallah xocam eskiden hayat şartlari gerçekten zordi şimdi nice zordi ben atmiş altı doğumliyim taqriben bi beş il ilkokılı oxudım beş yil sora seksen yetmiş doqqızda burda ortaokul açıldi ortaokul açıldi xocama sôlim yani o günki şartlar bugünki şartlar o gün olseydi beḷki oxurdıx belki bi yerlere gelebilirdik ortaokulu oxıdıxtan sora şehirde ev olmadıçin okıl oxıyamadıx e gidıp bi başqasının eqrebanın evında qalabiliyödın qalamıyödın ne bilım o günın sıxıntıler oldıçin gidıp gelemmiyödıx sora nasıl oldı wallah xocam ben özım üç yıl ortaokılı okudım üç yıl lastih eyaqqabiynen şeye gittım geldım okıla gittım bi taxım elbise aldı babam bize reḥmetiḫ babam yani allah razı olsın o taxım elbiseynen üş yilı ben bitırdım deyişih deyişih gidiyödıx bazen qıravatsız gidiyödıx bazen xocama sôlim qıravatli gidiyödıx lastih eyaqqabiynen gidiyödıx yani ben üş yil lastih eyaqqabiynen şeyi bitırdım orta okulı bitırdım yannız zorḭdi imkânnar zor yoxtu bêle şimdiki devlet sağolsın adam özel servis veriyör her okıla her ôrenciçin beş tene baxisen ôrenciye bi servis vermiş taşımalı götırıp oxıtiyö axşam bi daha getırıp bıraxiyör ama o gün bôle şartlar yoxıdi çox sıxıntilidi oxıyammadıx fazla şêdemedıx yani askere gitmeden evlendım seksen yedide evlendım xanımım de amcam ġizidi qaraündüz köyindeyḭdiler wallahı ôle işte orda tıraxtörnen yer sürım yapédıx gittıx orda baxtım amḭcamin qızi orda büyimişti görıştıx anlaştıx walla ôle evlendıx düyin yaptıx seksen yedi he tabi tabi yani ele şe oldi zaten amḭcam oldıiçin bi sıkınti de olmadi bizi evlendırdiler işte seksen yedide evlendım düyin yaptım seksen yediden sora bi üç ay falan qaldım askere gittım xocam evliken bi üş ay burde durdım durmadım gittım evvel gittım askere askerden bi sene sora

Metin Numarası	**30**
Anlatan	Yaşar CENGER
Yaşı	50
Derleme Yeri	Van- Merkez - Yumrutepe Köyü
Eğitim Durumu	İlkokul Mezunu
Konu	Geçmiş yaşantılar - Van depremi- Anılar

ne annatabılırım yani adım yaşar hací yaşar derler onnan sora biraz deli meliyım o qadda başqa ne diyım sen şoforl̦ıx yapardım eskiden indi artıx daha emehli oldım daha ayrıldım şoforl̦ıxten he şoforl̦ıx yapidım he qamyonlıx qamyonken yaptım araba tamperlı arabayla qaza yaptım qıridere çarptım qırider aniden yola çıxti önıme çıxti yükli araba taş yükli geliyȯdım attım fırene arabayi de tutmadi vurdım qıridere gerçi bene bişe olmadi ama arabayi parçaladi gitti qıreder arabayi parçaladi ben de bişe olmadi izmir antalya bütın şehirlere hepsine gidiyȯdum onnara gidıp geliyȯdum qardaşa diyim daha ne diyesız wallahi bilmiyem sor yaşere sôlesın bız de êle şe yoxti yani gitmax görmax şimdiki gibi qol qola taxılmax getırmax götırmax yanı hiş yoxidi yani êle bi şe yoxti eqrabamız deyildi bi yerde görmişti sanayi yapılédi sanayinın yanında qum taş götırıp getırérdıx arabayla daşıyȯdım orda işte bi dükkâna giderken artıx orda gördım a işte büyihlerımıze sôy̑ledıx onlarda gittiler istedıler nişanladılar beş altı ay sora düyinimizi yaptılar evlendıx bêle evlendıx evlenmemız ôle oldi çocıxlığım köydi be ḥeyvan otlatırdıx köyde köyde ne var ḥeyvan otlatı̗rmaxtan başqa ne var ki ḥeyvan qoyın otlatırdıx qoyınımız varidi qoyına giderdıx qoyın otlatı̗rdıx walla o zaman daha iyiydi o zaman çox iyiydi ya şimdi şimdi̗den çox iyiydi ama çox iyiydi şimdi ben emehli oldığ̑ım için daha artıx hiş bi iş de yapmérım êle yeyıp içıp geziyȯrım başqa bişe yox çox çalıştım baya baya çox çalıştım çalıştım artıx işten şeyden elımi çekmişim şimdi de altıma almişim bir araba yiyıp içıp geziyȯrım başqa bişe yapmıyȯrım başqa bişe yapmıyȯrım çocıx var çocıx çalışé kepçe var qum ocağı var fılan çalıştırér çocıxlar ben de gendım yiyıp içıp geziyȯrım artıx gendimi emehliye gendim ayırdım çocıx iş makinasi çalıştirir qum ocağı var walla başımda ne geçi naxır nağıl yox nağıl bılmem nağılı onl̦ara sor eski nağıllar nağıllar çox nağıl çox sôy̑lerdile eskiden walla hiş bildiyim hiş aklıma bişe gelmér

ollardan bişe gelmér aklıma hiş gelmiyòr he depremde burdayidıx depremde çox tabi qorxtıx artıx evdeydıx evde otırmiştıx bizım qardaş haca gideceğidi toplanmiştılar êle sahat bir Pıçux iki sıralaṛidi bu aralarda bêle bi ses oldi sesi falan yapti salladi bız çolı çocıx anca kendimizi dışariya atabildıx yanı toz duman qaxti her teref bağıran çağıran herkez bi terefe düşti tabi evler yıxıldılar evler çökti hepsi toz duman içerı̣sında qaldıx deprem çox faye qoptu yox bizım köyde ölen olmadi ama alaköy yaxın köy arxadaşın köyinde oldi on tene on bir tene öldi toprağın altında qaldi bizde şükür öli olmadi zâiyât çoxidi yani evler hepsi yıxıldile yani teh teh ev qaldi ama hiş kimseye bişe olmadi ölım fılan olmadi çifçilıxle ilgilenélle herkez tarla sürüp ekiyòr buğdaynan ilgili hayvancıx yapıyòrlar çifçılıx yapıyòrlar besli yapıyòr̤lar köyde besli yapıyòr̤lar he besli yapıyòlla köyin geçimi odır çifçılıxtı haywancılıx onnan sora kepçe işleri war kepçe falan kepçeler war çalıştırér herkez almişle ġendılerıne onlarla uğraşıyòrlar köyın gelırı budır bu şekil çalışıyòr̤lar tabi wana devamli gidıp gelirız gün her gün hemen hemen gidıp gelirız arabamız var gidıp gelıyòrız her gün walla başımnan ne geşti başımden hiş bu qeza geşti o başqa bişe yox deprem oldi depremidi 'askerliyimi de ulaştırmayı̣dım şufor şeyliyim de şuforidi onı izmir ġaziemırde yaptım ordan verdiler istanbula alemdağ on iki eylülde 'askeṛıdim işte on iki eylül oldi tabi hükümet düşti hükümet devrıldi o zaman o zaman biz ġèce aldılar bizi topladılar istambulın içerı̣sıne götırdiler milleti sokağa çıxma yasağı bıraxıldi sokağa çıxma şeyi bız iki gün hiş eyaxqabı felan çıxarmadıx yemehleri o qarevana şeleri getıyòdı bêle şelerın içerı̣sında paketlerın içerı̣sında verıyòdılar suyı bız iki gün ôle eyaxta behledıx he darbe zamanında on iki eylülde işte istambuldaydım o zaman 'asker başqa bi şe yoğidi ondan qomı̣tanlarımız yox hiç herhangi bişe olmadi ôle bişe yoxti qomtanlaımız çox iyiyidi qomıtanlaımız iyiydi biz iki qardaş 'askeridıx o zaman izını aldım ızına geldım işte qomı̣tanlare dedım biz iki qardaş 'askerız dedım benım orda buğda zamani çalışma zamani ağıstos ayinde ızın verdile bene geldım melmekete askerliyi êle bitırdıx babam otız sene köyin muxtariydi otız sene muxtarlıx yapti he şimdi qardaşa emı̣camıza geşti emıcamızdan emıcamız oğlındaydi ondan bıze bıze geşti artıx babadan sora ona geşti onnan sora yine biz devam ederız bizım varıs dewam edir muxtarlığe o otız sene muxtarlıx yaptı tam hiş seçım meçım yapmadi êle gendisi şedérdi xoş yönetiği için hiş kimse yani seçim meçim şe etmezdıle diyedi sen olacaxsın onnan başqa kimse muxtar etmezdile onnan sora o da

otız şeyi sene yapti dedi ben olmıyórım daha artıx bizım emı̣ce oğlıye verdiler emıce oğlı oldi emce oğlına tehrar o daha gitti wana evını götırdi bizım qardaş oldi geşti muxtarlığa he walla millet çoh memnun köylile çox memnundıle çox güzel yönetim yapér köyımızın sulari yoxıdi gendi şeyimiznen suyı getırdi kepçelerımız waridi ederler onnarı köyın beş alti kilometıre ileride qanala su getırdi köyin o zaman bi üş çeşı̣me waridi köyin başi bi başi bi de o ortada yaz oldığı zaman sular da kesılıyọ́rlardi tabi millet yani çox sıxınti çekérdi kepçelernen qazıp geturdi şımdi herkeSın evında muslığını açıp suyi gelér herkeSın evında şimdi köyımızın durımı de xoş olmiş hangi macerayi bêle bişe yoxtı abé sen êle şeleri ona sor o bilér ben êle şelerden anlammam êle şe görmemişım ki bileyım o adam o işlerle uğraşmiş bilér walla küresinnile irannan gelmedıle inan ki ben êle bilérım biz gerçi burda olmişıx bizım babalarımız ordan gelmedıle irannan gelmişler buraya işte buraya yerleşmişler babalarımız biz de burda olmuşız atatürk zamani atatürk bunlara yer vermiş o zaman onlara yer vermişler burada o zamannan burda êle qalıyórız küresıniler burda inan ki beş altı köy var beş altı köy var burda küresınni bunnar hepsi küresınidile alaköydır kasımoğlıdır onnan sora başqa iskeledır şahbağ̣ıdır sıxkedır a bunnar irannan gelme bu köyler hepsi irannan gelmedır yoxsa çevremiz hepisi şedır ollar kür̂t diyélle yani yerli kütle ollardı̣r̂ şe diyédi işte onlardır geçimımız iyidır şimdiliye qader herhangi aramızda bişeler olmir yanı iyi geçini gidérıx o şekil gidér yanı devam edérıx işte bazen olér yanı sız nasıl kür̂tçe qonışmérsız nasıl kütçe burda yaşérsız nası kütçe bilmiyérsız bu melmekette nası wanlı olésız nası yaşésız nası kütçe kütçe bilmiyósınız bayâ taxılmalar olér adamlarnan aramızda êle geçıp gidẹ́r̂ işte babalarımız ordan gelmedı irannan gelmedıle biz de burda artıx devam edérıx hele ḥayvannarı içerde besli yapérle̤r̂ ḥayvannarı devamlı içerde besli yapélle hayvannari içeri alélle tosun beslile ekseri war köyde bi altı adam war tosın beslér qurbannıx besléller he bayâ qazançları olir iyi olir bayâ para qazanirler adamlar xoş qazanérler walla ben bilmiyem ki meselâ burda êle bi oğlan bi qızi gördi êle fılankesın qızini görmiş işte gidér evde büyiglerıne sô̂ler babasına anasına anasına diyer babasına utanır diyemmez anneye sô̂y̰lerler ana da babasına sô̂y̰ler onnan sora büyihlerden haber gönderırler onlara yani biz sızle xısım olacağ̰ız çocığımız için sızın qızi istérıx sızınen dünür olmax istérıx diyélle onlar qabıl etsele̤r̂ gidérle istemeye yox olmaz diyéllerse araci gidér sora bi adam gine gidér olmaz desele o iş olmaz yanı gitmezler

onnan sora olır deseler büyikler aqrabalardan büyikler toplanır gidér gidélle istéller onlar da verıller işte nişan mişan yapılır üş dörd ay sora düyin müyin yapılır olır ôle yapallar ôle olır bizde düyin bazısi bu davıl zırna diyérıx de davılla fılan yapallar bazıları çalgı var çalgıynen yapallar bazısı mevlid verir yanı qısım herkez şeyine göre yapar yani ona göre yapar kimisi davılla yapar kimisi mevlid verir çalgı çaldırır o şekil yapallar düyinleri walla gidérler yığılır bütın düyin eqraba eş dost gelır hepsi toplanır bütın büyikler hepsi araba tutar herkes araba tutar qırx elli tene araba olır uzax oldı mı daha çox olır daha çox gidéller burdan gêlini ordan alırla getırırler öyle yemeh yerler işte yemeh verırler yemeh dağıtılır eyle olır biter peh bizde yoxtır o şeyi yoxtır ama bu küt şey dediyimizlerde onlarda para çox atılér para atılér burda bizımki gêline hediye olarax ater iki yiz üç yiz hediye taxarlar bele yox ama 'eşıret şelerınde beş milyar altı milyar ben bi xısımım oldi kütlerle xısım oldux ben qızımı onlara verdim tabi 'eyni geldıle istedile işte büyihleri geldı biz de olır dedıx verdıx gızı onlara gittıx onların düyinine bız oreye gittıx tabi gelını götırdıxten sora bizi oreye devet edéller orde ôledır yemeye biz de gittıx orda yanı hiş görmemiştıx êle bişe duymamiştıx orda dört milyar beş milyar yeddi milyar ortaya ortaya bêle bir tepsi bıraxıyorlar şal atıyorlar tepsinın üzerıne onı üzerıne işte fılan adam bu qeder fılan adam bu qeder herkezın ismını çağırır orda beş milyar altı milyar yeddi milyar bêle fazla para atıyorlar he para atıyorle önce geldıler istedıler tabi büyihler geldi bız de olır dedıx onnan sora büyikleri gittıler geldıler nişan yaptılar bir beş altı fılan geşti onnan sora geldıler düyinleini yaptılar onnar ne diyim yani bizım şelernen onlarınki bir olmıyor adetlerımız olmi olların adetleri başqa başqa adetlerı olér ollar giyım tarzleri çalgıcılari ollar başqa şe geléller walla büyikleri geldi ayile qompile hepsi geldile ayile terefler hepsi devet etmişler tabi çalgı çaldıla davıl çaldılar işte düyin yaptılar oynadılar beş altı sahat sora gelini aldılar götırdiler ôle oldi bi çocığım oğlum var iki qızım var oğlanı evlendırmişim onın da walla eqrabadır o da yanı biz kivre derız kivre derız he işte kivremızın qızıydi oğlan tabi 'askerliyini yapti geldi onnan sora sôledi ben fılankesın qızını istiyorım biz de büyik qardaşlarım abém babam yoxtır onnarla bereber gittıx istedıx onnar da olır dediler tabi 'edette bi üzüh var üzüh taxarıx Parmağıne üzüh taxarlar üzüh taxtıx onnan sora nişan yaptıx bütın eqreba eş dost hepsını topladım arabalarla gittıx nişan yaptıx yanı toy gittıle bizde toy diyerız toy yaptıla yanı toy yaptıx ha êle oldi onnan sora gêlini çıxardıx aldıx

geldıx nişannan sora bir bi üş dörd ay fılan geçér üş dörd ay felan geştıxten sora onnan sora düyin başlér çalgı felen getırér biz gerçi mevlüd verdıx mevlüd verdıx çalgı çaldırmadıx qız evında qına gecesi olıyór qıne gécesi biz çalgı qıne gécesında çalgıci götırdıx oraya götırdıx biz oraya götırdıx gittıx orda çaldıla oynadılar gécenın saat bire qader yo on bir on iki bire qeder o aralere qeder onnan sora qıne yaxérle tabi gelının elıne qıneyi yaxtıxtan sora onnan sore herkes dağıldi çıxtıx geldıx sabahın gittıx sabahın gittıx gelinımızı alıp götırıp geldıx bu şekil işte he hepsi bir bi qaş tene şey̆ var meselâ çoban moban falan tutiyi̯ o köylerden gelér işte üş dôt ev war ollara küt diyerız onlar war başqa yoxtır onın dışında yoxtır hepsi küresınidır hepsi küresınidır köyın geçımi çox iyi yanı bêle qavga falan hiş hiç bişe olmaz hiş bişe olmaz yanı köyde çox düzenlidı yani köyimız çox iyidır hiş herkez saygı sevgi he bêle yanı qardeş gibi çox güzel geçiné yani yox walla çocıx oxımé çocıx oxıdı polis olacaxtı olmadı artıx gitmedı dedı ben şe ben de kepçe aldım eder aldım verdım şimdı kepçenın üzerında çalış yanı kendi işını gendisi yapér he gendi işi war gendi şeyi war çalişé yani gendisi çalışmadım peh çalışmam onın dışında ben peh çalışmadım he ben şufor̯lıx yaptım walla ben ne diyim on yedi on sekkiz yaşlarında başladım şofor̯luğa o zaman araba aldıx tamperli qamyonnar varidi tamperli qamyonnardan aldıx tabi o zaman ehliyet almax bayâ zoridi ehliyet çox zor alınédi intâma girdıx o zaman ehliyeti mesela girdığı zaman sori soriydi tırafihten bilmem yirmi sekkiz soru otız soru farq motor bunlardan soridile bi kitaplari varidi onların onlari aldım ben êle gèce günüz oxıyédım yanı o kitabi êle oxıdım sorılar hepsını ezberledım wala intâmma gittıx intâmma girdıx intâmma girdiyi qafame qafam her devamlı bêle yazérdi bilisın bêle yazédım adam geldi baxti sen qopiya felan çekiyósın dedi sen qopiye çekiyósın dedi be kağıdı qaldırdı bêle bi de bi kitab vermiştile kitabı içer̯ısını sıxti baxti gine gitti bêle milletın içerısında gezi biz ıntâmdayız geldi gine bêle deftere qaldırdi yine şeye baxtı ben hepsini bi kerede verdım direksona gittım tabi şufer̯lığımde araba qullanem da araba qullanmayi bılérem gittıx şeye girdıx direhson qursına girdıx direhsonda önce böyik araba sürésın böyik araba qullandım tabi büyih arabayi güzel sürdım onnan geldım küçih arabaya girdıx onnar dedi ikisını birden alammazsın dedi böyigi verdıx ikinci bi sefer tehrar daha giracaxsan ikinci bir sefer daha girdım direhsona ikinci bir sefer girdım direhsona verdiler ehliyeti êle aldım ehliyeti aldım onnan sora tamperli araba aldım

tamperli arabanan wana qum daşıtacax bu yüzinci yıl ünivestesi war üniveste var ya oraya bız on iki on üş sene bız êle devamlı oranın işını tuttıx biz o qumlari taşédıx orda beton santırali varidi oranın santıralıne biz qum taşédıx ben on iki on üş sene oreye qum taşıdım oreye ünıvesteye işte oraya fâliyete yapıldi geşti yollarini yaptıx o betonnar dökildi hemen hemen yanı teslim ettıx orda şefımız vayidi yusuf inşaatında adi dilek inşaatidi oranın o zaman ismi dilek inşaatidi ünivesteyi êle yaptıx onnan sora marangozla sanayi sitesi var onı yaptıx qum ocaxları esas qum bizım burdan gidiyördi qum ocağı merkez yumrıtepe köyi buradan qum hep burdan taşınırdi ocaxlardan burdan taşınırdi ocağımız varidi ha onnan sora daha araba damper mamper işını buraxtım dedım otübis alax otübis alah otübüs aldıx otübüs te iyiydi otübüste xoş çalışédıx biraz yollar uzax çox yorılédıx gėce gündüz durmadan yol git gel git gel git gel çalıştım beş altı sene devam ettım altı sene çalıştım onnan sora he wala çox zoridi be hem gėce hem gündüz yol gidisen yerışérdın meselâ istambuldan gelisen wana yerişérdın hemen baxédın yolcı var araba yoxtı arabalar arızalı hemen tekrar senı tekrar gönderidi izmir antalya baya zoridi daha artıx dayanacax gibi deyildi onnan soy ötübüsımnen gittım haca gittım hacımı yaptım gittım oreyı nası oreyı wala şeler çox zor yolda gittıx baya zorlandıx süryeye süryeye geçtıx mesele süryede çox arama oli yani otübisleri çox arıyédile çox arama oldi peh dillerınnen anlamisen ki 'erepçe qonışérle onlarden bız annıyamıyérdıx o zeman he xoca peh bêle şederdi qonışérdı onlara şedérdi ordan geştıx ürdıne ürdında yine bir gün beklettıle bizi orda arabalar otübisle çoğidi düzmiştiler hepsini peş peşe otıbisleri orda bütün bagaç iç hepsını bêle dökile yere qompile hepsini arıyérle dediler önceden burdan arabalarlan o arabaların torpi gözleri şeleri vardı ollarda eroin falan götırıyörlar bayâ incelidile çox inceliydıle bizım arabaları orda ürdinde ordan geştıx sûdi 'erebistana geştıx gittım wala orda hacımizi yaptıx orda hocaynen bereber gittıx yox ben taşımmadım arqadaşlar taşıdıla ben hacımı yaptım diyer arqadaşlar gittiler otıbislernen wala çalıştılar orda ben gittım orda hac farziyetlerını yerıne getırdım onlari hac bi gitmişim dedım sora benım orda sen arabaynan burda çalışmadın falan dediler benım o zaman beş milyar parayı orda kestiler vermediler para ben dedım ben para istemiyörım he ben hacımi gelmişım hacımi yapım Men parayı ne yapım Men hacımi yapım hacımı yaptım wala parayi de kestiler orda vermediler sen yolci taşımamışsın falan tamam dedım ben hacımı yaptım orda tabi arabalar vardi oraya

altı yeddi araba gitmiştıx ama demedıle önce demedıle sen yanı orda yolci taşıyacaxsın dese zeten ben şetmezdım qabıl da etmezdım oreye gittıxten sora arabaları gönderdıler dedıler yolci taşıyacaxsız ben qabul etmedım dedım ben taşımérım hac ferziyetḷerımi yaptım onnar taşidiler onnan sora dediler sen taşımamışsın senın paran kesecaıx zaten vermedıle parayi vermediler ben dedım o zaman sızın burdan hacılarızı götırmiyecem dedım madam sız benım paramı burda kesecex vermiyecaxsanızsa ben sızın hacılarınızı türkêye götırmem dedile sen nasıl sen orda üş tene ortax varidi onların üş tene ortax biri türkêlidi iki tenesi de sûdi 'erebistanliydi bêle mafiya gibi bêle adalaridi walla senın senın araban biz bıraxmarıx burdan türkêye geçé dedi onın içerısine eroin bıraxtıx êle bıraxırıx senın yolda yaxalattırrıx sen yanı türkêden gidemmesın sudi 'erebistannan çıxammazsın seni buraxmayız şede orda xoce artıx araya girdi dedi araban bağlatırırlar burda ġarıp yir senı atarlar içeriye sen qalırsın burda sene kim yardım ėder heqqeten kim yardım edecex zeten qonışmalarını annamirsen ki onnarın hiç orda vardi qaş tene arxadaşlar annatmiştiler orda hatta benım adam yolci daşımiş bilmem fazla mi para almiş ne yapmişti bi tene arxadaş geldi anlatti orda onında parasını kestıle dedıle sen yolcıdan fazla para almışsın ne bilım şeyin dışında çalışmişsen yani gidiş geliş hettınnan başqa şede çalışmişsen senı yanı mahna bulıp yanı parayi kesmax istidiler yanı ha mafıya gibi bişedi işte orda he wala hacda bile yaptılar yanı hac ora ha onnan sora ben mejburi daha ne yapım mejburi aldım aldım gerçi falan parasi o yolcıların xurma zemzem suyi baya şe getırdiler orda da onnara eşya şeyi orda zaten gelenler o zaman onnarın parasi on lira ne qader falan şe verdiler mazot falan her şeyim çıxti yani masrafım çixti yani gidiş geliş masrafim çıxti benım o adamlari aldım geştım türkêye geldım yaxalamadıla qarışıp etmediler artıx xoceynen bereber çıxtıx geldıx geldıx he giderken zatan götırdım burdan qırx sekkiz tene hacım varidi otıbiste geçişte peh o qadar şe etmedi ama gelışte orda parayi kesti daha senı de bıraxmarıx burdan çıxasen dediler bayâ oldi yani aramızda tartışma falan oldi ben dedım götırmiycem o ki getırmişen ben para vermedın ben götırmiyörım onlar dedi wala senın araban qoymaıx sûdi 'arabistan çıxadamazsın arabayi senın araban başına bişe getırırız sen de burda içeriye atarız seni burda kimse kutarammaz aha ben de mećburi olarax artıx yox türkêde ôle herhangi türkê başqa türkêde hiş êle bişe olır mı hiş çox doğrı hiç hisabına şeyıne yolcılıh bi qader yaptım baya iyi davranırım ben de êle bêle yanı

fazla bêle eşı̨ya meşı̨ya getıréŗler bazı arxadaşlar almazlar yolcıların senın bu qadar eşı̨yan var götırmem bu qadar para fılan verecaxsın şe edecaxsın derdıler tartışma martışma olırdı ben hiş êle bişey yoh yolci güzel gidip gelérdım hiş yazhanalarda yolcılarda herhangi bir sorun olmadi babam êle emehliydi muxtarlıhtan ayrılmişti yiyip içip gezérdi otübüsnen bazen seyahate götırérdım bereber gidıp gelérdıx bursaya götırdım bursada bizım orda rehmetıx babam o zaman yer almişti ev mev yapmişti orda evleŗımız vardı götırérdım oreya he evımız var bursada da var bir qardaş qali orda bız doqqız qardaşidıx érkeh annemnen babam emi qızı emı oğlıdılar emice qızı emı oğlıdılar bız doqqız érkeh qardaşız doqqız tene dört te baci qız qardaş on üş tene şimdi on üş teneyız tabi qızlar qocaye verdıx qızlar qoceye gittiler qızlar walayi qocacadedır herkesın evi yeri war herkezın evi işi war çalişi yani herkezın evının geçimını sağlér qocaları war biz de doqqız qardaşıx babamız orda yer aldı bıze gitti orda yer yaptırdi evler her qardaşa birer tene dayire yapti yalnız bi qardeşe vermedıx işte bi qardaş bizden burda ayrildi da gelmedi bizlen yanı bizlen çalışmadi biz doqqız qardaş birlih çalışıyórdıx babam orda gitti sekkiz dayire yapti çif dayire yapti sekiz qat her qardaşa bi tene yapti he burdaki qardaş havasını aldı o hepimizden de küçikidi büyih te deyil büyih qardaş ayrili bizım burda örf 'edetımız êle büyih ayrili küçih ayri o küçigidi hepımızın küçiyi ayrıldi aylesini aldi çehti kenara çıxti babamız da artıx ona vermedi ev orda biz orda her qardaşın şimdi bir evi war depremde hepımız gittıx oreye herkez evıne gitti wala bir i̧ki qardaş vermiş kiraya ben vermemişım yarısi vermiş yarısi vermemiş êle eşya meşya içerisında war bağlamişız çıxıp gelmişız qapıları bağladıx gidérız bazen gidip iki üş ay falan qalıyórız yaz zamanlari gidiyórız geliyórız qışın istiyen adam gidip gelebilır yani bir evı var orda her qardaşın tabi tabi gidip gezıyórız yo çalışma malışma bitti da artıx yox yox kütlerden evliyim beni öldırérler hepsi he wallah yengengile bişe olmaz da biri ordan vurér biri orden çıxér wallah wala elehlerı qum elehleri ocax war onlar herkez bir işte çalışér herkezın işi ayridi yani her qardaş bursadaki burda çalışéŗdi dedi ben daha gelmérım wana aylesi çolığı çocıği orda evında orda gendısi şuferlıx yapér orda şuferlıx yapér tampercilıx şirkette çalışér şufer tamper qamyon şuferidı işi yöneten ben ayriyim onnardan yanı uyanıxti eleyi çalıştıri şimdi en uyanığı odı hem muxtardı hem de eleh meleyi var onın araba kepçe dört beş tene qamyonu var üş tene kepçesi onın orda çalışér bêle belli de evımız de yolın üzerında gidelım orda baxça

war orda biraz da erik merık felan iftarl̥ıh falan götırırsız gidelım oreya wala ordan gidelım bu axşam iftarınızı burda açın wallah walâ iyidi orış da iyi peh güneş müneşe çıxıp falan çalışma şeyımız olmadığı için yanı iyiy̆di serındır eskiden oric olırdıx tam buğda biçilérdi bizım burda buğda biçilırdi o zaman bêle biçér bağlar falan o zaman o şe de yoxidi o zaman biz ona herturşi diyerız herturşi işçiler yani gelérdıler o tereften he ona herturşi diyérdıx isimleri ôlédi hep herturşi derdıx da buğda biçennere neyse atardıx on tene on iki tene on beş tene onnar buğdayi biçérdıle bêle şete şete diyerıx biçéller dökérdiler bêle yere bızde onları bağlardıx onları bağlar hem orış tutardıx bu sıcaxta ha o zaman cenabı allah insana şey verer sabır veredi onlar orışlarını yerdi tabi onlara bız yoğırt ayran derıx ayran felan savıx su onnar yerdiler ama bız onnarın arxasıca o sıcaxta bêle axşama qadar çalışırdıx ha hele şede bi de şerbet içérdi sıcaxta şeker tozi su içerisine tökérdi qarıştırardıla ondan sora ekmeyi qoyar qaşıxla içérdıle bız de o zaman oruc bu güneşın qarşısında temmuz he temmuz aylarında êle bu aylaridi biz buğda biçérdıx o zaman orış bile tutér̆dıx ama ıxtiyarlıxtan mı nedense de artıx güneşe de çıxami yani fazla güneşte walla ıxtiyarladıx yaş geşti gitti wala remazanda bêle ne xatırladım remazan da çalışmanan geçerdi be o şeyde çalıştiyi zaman meselâ qum çehtiğimiz zaman bı söhürden qaxıp gidérdıx söhür ekmeyini yerdıx arabalarla gidérdıx qum taşırdıx tam övle saḥatlari oldı saḥat on bir on iki oldı onnan sora bıraxırdıx işi bıraxırdıx gelıp yatardıx yo êle şe üniverse yapérdıx oranın işini tutmuştux qum işini biz tutmuştux oreye çekıp orda beton santırali varidi beton santıraline dökérdıx beton santıralında onlar beton yapıp o ünivestenı o şekilde yaptılar he satıyörlar

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SEÇME SÖZLÜK

-A-

aba	Anne
abc	Alfabe
abdes ~ ebdes	Abdest
ać ~ aj	Aç
acarlan-	Serpil- yeşer- büyü-
aćdan	Açlıktan
'acem küftesi	Et, bulgur ve soğandan yapılan yöresel yemek
'acem	Arap olmayan, İranlı
'acemistan	İran
acev	Acaba
acız ol-	Bık-
ać-	Acık-
adam ata	Hz. Adem
adem	Adam
'adet	Gelenek
adını qur-	Lakap tak-
afat	Afet
agıbet	Avukat

ağılını at-	Delir-
ağlıne düş-	Hatrına gel-
ağliben	Ağlayarak
ağzı qapali ol-	Herhangibir sebepten dolayı konuşamamak
ağzına ferman çek-	Konuşmama kararı al-
aht	Yemin
ahu	Ceylan
ax sakkel ~ ak sakkelḷı	Bilge, yaşlı kişi
axun ~ axund	Şii imam
akut ekipleri	Arama Kurtarma Derneği ekipleri
ala	Ala
alax	Çapa
alax et-	Çapa yap-
alav	Alev
alav at-	Ateş yakıp harla-
akılını oynat-	Delir-
alavradi	Hayalet, kâbus
alayler	Kışla
alehtırih ~ alehtirih ~ aletırih	Elektirik
alemiyon	Aleminyum
alı getır-	Alarak getir-

'alım	Âlim
alınen	Eliyle
ali okıli	Okuma yazma kursu
allah vekil	Allah şahit
alma ~ alme	Elma
almalan-	Elma tut-
alman urus ḥerbi	II. Dünya Savaşı
'amalet	Ameliyat
amanet	Emanet
amansız felek	Acımasız felek
'amele	Vasıfsız işçi
'amelecilıx~ameleçılıx	Vasıfsız işçilik
ameret	İmaret, yapı
amıca	Amca
ana baba memleketı	Ana yurt
anadan olan güni	Doğum günü
anarşit	Anarşist
anju	Anjiyo
'antab	Gaziantep
apar-	Alıp götür-
aqlaba	Masalda mekân

aqlını her şeye ver-	Her şeyden anla-, çeşitli yetenekleri ol-
aqvat	Akıbet
arafat	Arefe günü
arala-	Ayırmak, karışık şeyleri ayır-
'arebe	Araba
'arefet	Arafat
arepçe 'ılım	Arap diliyle ilim tahsil et-
areştırma	Tıp fakültesi araştırma hastanesi
aṛx	Ark
arxa dur-	Destek çık-
arxade al- ~ arxasına al-	Sırtına al-
arxeyın cepe	Geri cepe
arpa et-	Arpa ek-
armıt	Armut
arqaaş	Arkadaş
arzıhal	Arzıhal
arzı hâlı o mevlâya sal-	Durunu duayla Allah'a ilet-
'asas	Esas
'asker ėẏ-	Askere gönder-
askerı qırdır-	Fazla zaiyat ver-
aslan emiştıren	Aslan emen, aslanın emzirdiği

astana	Balkon
aşert ~ aşikert	Aşikâr
aşıx ~ aşux	Halk ozanı
aşıx	Halk hikâyesi anlatanların saz süsü verdiği ağaç
aşıxların pîri	Büyük âşık, usta âşık
at oynat-	Dilediği gibi hareket et-
ataş	Ateş
ateş deyirmeni	Elektrikle çalışan değirmen
ateş ol-	Geçimsiz, kavgacı ol-
atım atım	Adım adım
atlas	Kumaş, ipek kumaş
atotqatotli	Radyo tipi
awara ~ avâre	İşsiz, başıboş dolaşan
avet ver-	Azmettir-
ayırlan-	Baba evinden evini ayrıl-
ayle	Aile
ayran aşi	Yemek
ayran çaxla- ~ ayran çal-	Ayran yap-
ayran çürıt-	Ayranın kesil-, bozul-
ayrı ġayrı olma-	Ayrımcılık yapma-
azacıx	Azıcık

azari	Azeri
	-B-
baba kitaplari	Eskiden kalma kitap
babậėli	Baba evi
babo	Baba
bacar	Şehir
bâd	Rüzgâr
bâde	İçki
bâdı murâd	Dilek rüzgârı
bagaç	Bagaj
bağrı çat-	Nefesi kesil-
baxça	Bahçe
baxlawa	Baklava
bala	Bebek, çocuk
balgun	Balkon
bâli çek-	Yapıştırıcıyı uyuşturucu niyetiyle kullan-
banqa	Banka
bant	Teyip kaseti
baqiye	Bakaya, asker kaçağı
bâqur	Bağkur
barabar ~ berabar	Barabar

baraş	Baraj
barxaç	Bakraç, helke
barnax	Parmak
barq	Ev
bas	Bahis
bası et-	Doldur-, bas-
başax tarlası	Buğday tarlası
başı yığınaxli	Başı kalabalık
batman	Ağırlık birimi
baya ~ baye	Bayağı
bazı	Bazen
bazoga	Eski piyade tüfeği
bazzar	Pazar
beddı'a	Beddua
beddua al-	Başkasının bedduasına maruz kal-
bediuzaman ~bedi'üzaman	Zamanın eşsiz güzelliği, Said-i Nursi
befat ėt-	Vefat et-
behayâ	Utanmaz
beḥtlıx	Kötülük
beke ~ beki ~ belke	Belki
beksemet	Pestil

bel balta	Naçak
bêle ~ beyle	Böyle
belediye reyisi	Belediye başkanı
belediye şefı	Belediyede şef
bêlelıxnen	Böylelikle
belesor	İran sınır köyü
belî	Evet
bemâl	Evsiz, mekânsız
bemece	BMC kamyon, markası
bengi	Sonsuz
bengi baxtı qarali	Talihsiz, bahtsız
bent	Ahır hayvan yemliği
bergâh	Kapı, huzur, birinin huzuruna çık-
besli yap-	Et besiciliği yap-
besten-	Bağla-
besten-	Yapış-
beşihte besleme körpe quzu	Narin, kırılgan
beşinci mesheb	Şiilik
beşten terk	Okulu beşinci sınıftan bırakan
beyaz saqqellı	Ak sakkalı, yaşlı, bilge kişi
bibar	Biber

bibi	Anne, hala
biçer	Biçerdöver
bixaber	Habersiz
bilev	Kesici aletleri bileme taşı
bezırgân	Tüccar
bıruki ~ bırûki ~ buruki	Aşiret adı
bi deri bi kemıh	Bakımsız, zayıf
bi eyax	Bir sefer
bi içım su veŗ verme-	Hiçbir şekilde yardımcı olma-
bilir kişi	Bilgili kişi
bir ayden bir ay	İki ayda bir
bir işe qoyma-	Bir işin yapılmasına izin verme-
bir loqma ehmeye hasıŗet qal-	Bir lokma ehmeğe muhtaç ol-, fukaralık çek-
bir yana gidecax yolı qal-	Çıkar yolu kalma-
bir şeye sebep	Bir şey sebebiyle, onun yüzünden
bir yere yapış-	Bağlanıp kal-
bir yerin kurdu ol-	Orayı çok bil-
birdıbir	Çocuk oyunu
birinci qari	Nitelikli kadın
birine qat ol-	Birine destek ol-
birleşik millet	Birleşmiş Milletler

bistı ver-	Serpil-, büyü-
bit-	1. Tüken- 2. Yeşer-
bizım mıllet	Sülâlemiz
bitke	Biraz
biyün	Birgün
bitırım kitaplari	Dışardan açıköğretim bitirme kitapları
bizım adamlarımız	Akrabalarımız
bizım canımız	Bizim vucudumuz
bizım silahımızın altında	Bizim korumamız altında
bizi askere tut-	Askere alın-
bizim dildıle	Aynı dili konuş-
bizim kişi	Eşim
bono	Borç senedi
borşlaŋma qanuni	Borçlanma kanunu
bostan boz-	Bostandan son ürünleri alıp sezonu kapat-
bostançı	Bostanın bakımını yapan kişi
boş	Borç
börk	Şapka
bu tuttığın eymeh	Ekmek üzerine yemin etme sözü
bubisi	Bu biri
buğdâ	Buğday

buhar ~ ilkbuhar	İlkbahar
bulax	Pınar, çeşme
bulandıx	Bulanık
bulaşédıle	Bulaştır-, çalkala-
bulğur	Bulgur
burma ev	Kerpiç ev
bus	Buz
busan	Korede şehir
buzâı ~ buzav ~ buzay	Buzağı, inek yavrusu
büfe	Evlerin oturma salonu vitrini
beli bükil-	Dertli ol-, yaşlan-, kamburlaş-
bütün tut-	Tamamını tut-
büyigbaş	Büyükbaş hayvan
büyrün ~ büyürın	Buyrun

-C-

cacıx	Çökelik, lor peyniri
camının qur'anı	Kur'an üzerine yemin
camış ~ câmış	Manda
ćanderme	Jandarma
canı yıfret-	Kendini yıprat-
canını çürıt-	Bir uğurda çok emek ver-

canleri yan-	Çok üzül-
cannan ürehten git-	Kendi arzusuyla git-
carcar ~ carcer ~ cercer	Altı demirli harman öğütme aracı
caş gêlini	Yabancı gelin
cebo	Cebrail adının kısaltması
cecım ~ cecım ~ cecim ~ cicım	Kilim
cem et-	Topla-
cemmât	Cemaat
cendex ~ cende	Vücudum
cenetıl mâla	Mekke Mezarlığı, Cennet'ül Mu'âllâ
cennetıl baqi	Medine Mezarlığı, Cennet'ül Bakî
cepe	Cephe
ceran ~ ceyran	Elektrik
cepşen	Cevşen, dua kitabı
cevâhır	Cevherler, kıymetli madenler
cevân ~ cevan ~ civan ~ cewân	Genç
cızdan	Nüfus hüviyet cüzdanı, para cüzdanı
cib ~ ćib	Cep
cidde	Arabistanın başkenti
ciğara	Sigara
cihat	Başarılı, çalışkan

cil	Serçe parmağı
cilet	Jilet
cin börkü	Cin başlığı
cip	Jeep, dört çeker araba
cirıt yap-	Cirit oyunu oyna-
cit ~ cût	Çift, ekin ek-
ciyer	Ciğer, çok sevilenler için de kullanılır.
cizre botan	Şırnak ve Hakkâri bölgesi
corap	Çorap
corap eyir-	Çorap ör-
cumhur reyislığı	Cumhurbaşkanı
cuvar ~ cuwar	Civar, çevre
cüz	Kur'an-ı Kerim'in otuz bölümünden biri

-Ç-

çaça	Bostan ürünü, kavun, karpuz
çadır	Sert kumaş türü
çağ	Zaman
yėre çal-	Yere at-
çal-	Sok-, batır-, ısır-
çal-	Çalış-
çalq-	Çalkala-

çamır ayaxla-	Çamur kar-
çanax	Çanak
çap	Beş tenekelik hububattan oluşan ölçü
çaPa ver- ~ çaba ver-	Emek ver-, çaba ver-
çapıt	Elbise, çaput
çarıx	Çarık
çarpanax yelı	Van Gölü'nden esen rüzgâr
çarşep	Çarşaf
çaryâr	Dört büyük halife
çaş-	Doğra-
çedene	Çekirdek
çekiben	Çekerek
çekket	Ceket
çelıh ~ çeli ~ çelih	Baston
çem	Vadi
çarpaz	Çapraz
çember	Askeri, etrafını sararak tuzağa düşür-
çemşen	Vadi
çenge	Ufacık
çepel	Çıplak
çepiş	Erkek keçi, teke

çerax ~ çıra ~ çırağ ~ çırax	Gaz lambası, çıra
çerçi	Kırsal alan seyyar satıcısı
çerdex yax-	Çekirdek kavur-
çevrıye	Çevre
çığır-	Çağır-, seslen-, bağır-
çılbır	Yemek adı
çımley	Çıplak
çıngır çıx-	Cıngar çıkar-, kavga çıkar-, huzursuzluk çıkar-
çıp-	At-, çarp-, hırpala-
çıvi çal-	Çivi çak-
çif ~ çit ~ çît ~ çût	Çift, tarla işleri
çif	İki
çijo	Lakap
çikolat ~ çoklata	Çikolata
çimçımleh	Çırılçıplak
çimçır	Şimşir ağacı
çin	Omuz
çiner ağaci	Çınar
çin-	Çiğne-
çobra	Çorba
çocıxların idâresıni çevır-	Ailesinin geçimini sağla-

çogen ~ çöyen	Baston, koltuk değneği
çox axlaxli	Herkesle iyi geçinen
çox ciger	Çok sevilen
çox marax sar-	Çok etkisinde kal-
çox tedbirci ol-	Tedbirli ol-
çox öyinci ol-	Çok iyi halay çeken
çoxtanki mesele	Eski mesele
çol-	Pişirmek
çoźıx ~ çoźuh	Çocuk
çöce ~ çöçe	Küçük çörek
çökelih	Çökelik, lor peyniri
çöl	Kırlar, bayırlar
çölmeh	Çömlek
çömçe	Kepçe
çubıxlen-	Bitkilerin sertleş-
çubıxlen-	Derinin kuruyarak sertleşmesi
çul ~ çül	Sergi, kıl kilim
çüpsih qaxı	Vişne, kiraz kurusu
çürı-	Ayran veya sütün kesil-

-D-

dad	Tat

dad	Dert
dal	Arka, geri
damates ~ damatez	Domates
danış-	Konuş-
daniş-	Sor-, danış-
dâr	İdam sehpası
daraxlı makine	Tıraş makinesi
darış	Dar, darca
darye ~ dayre	Daire, konut
darye ~ dayre ~ dayire	Devlet dairesi
daş	Taş
daşı-	Taşı-
daşla-	Âşık atışması
da'va ~ devâ	Dava
davar öttır-	Hayvanları otlatmaya yolla-, götür-
davet	Nişan, davet
dayaxla-	Döv-
de o yana de bu yana	Belli bir çabanın sonunda
debo ~ devo	Ahşap hamur kabı
deel	Değil
def	Tef

degirman ~ deyirman	Değirmen
dem	Zaman
dén tarla	Susuz tarla
denız qırağı	Deniz kenarı
deprensiyel	Araba parçası, diferansiyel
denız sıçani	Su samuru
deqqa	Dakika
derpeş-	Sarsıl-
deteŗćan	Deterjan
destar	El deyirmani
desteh	Dayanma yastığı
desteh parasi	Tarımsal destekleme parası
desteyin	Aranan kişi, değerli kişi
devar	Büyükbaş hayvan
deveçen yer	Develerin olduğu veya çöktüğü yer
devırki ~ devırsi	Bir sonraki, ertesi
devreşı̰yon	Depresyon
deyışiki	Farklı olanı
deyışlen- ~ deyişlen-	Değiş-
deyişih düş-	Değiş-
dezgâh başıne git-	İşine git-

dıjvar ~ düjvâr	Çalışkan, çevik
dıraxtor~dıregtör~dırehdör	Traktör
dırgen ~ dirgen	Dirgen
did-	Ayıkla-
dide	Göz
diksın- ~ diskin-	Tiksin-
dili bağlan-	Konuşama-
dilber	Gönül alan
dilı ağırlaş-	Konuşma güçlüğü çeken
dilım qalabalıx	Çok konuşan
dilım tutıl-	Konuşama-
dili keskin	Sözleri insanları inciten
dinâyet	Diyanet
dinci	Dindar
dini ayır-	Doğru yoldan sap-
dinme-	Dinleme-
direhson ~ direkson	Direksiyon
direktör ~ direhtör ~ direktör	Traktör
diş çal-	Dişle-
dişli xaya	Külfatör görevi gören demir dişli tahta
dişte	Dışarda

divar	Duvar
diyarbekir	Diyarbakır
dizlerıne qadar yalan de-	Çok yalan söyle-
doç	Kamyon
doğdi	Doğurdi
doğma qardaş	Öz kardeş
doğral-	Doğrul-
domdoğrı	Dosdoğru
dôramalıx	Doğramacılık, marangozluk
dozercilıx	Dözer sür- veya işlet-
dök-	İndir-
dört 'ilım	Şeriat, tasavvuf, tevhid ve hevayi şeytan ilimleri
döş	Sine
döş yer	Tümsek yer
dövırlü maqara	Dönen makara
döw- ~ düv-	Öğüt-
döwlet	Devlet
döyiş	Savaş
döyiş süküt ol-	Savaş bit-
dugin ~ düyin	Düğün
duman kibin	Çok hızlı

dur	İnci
durbin	Dürbün
duva	Dua
duzax	Tuzak
duzlu bez	Soba borularına sarılan tuzlu suya batırılmış bez
dügine yapış-	Halaya katıl-
dügini çevır-	Halay başı ol-
düz danış-	Doğal konuş-

-E-

ebdes ~ evdes	Abdest
'ecele	Acele
'ecem	Acem, iranlı
eder	Kepçe, iş makinası
'edet	Gelenek
ef doqızüz telefun	F 900 markalı cep telefonu
eg ~ ege ~ ey	Eğer
eḥali	Ahali, halk
eḥlaq	Ahlak
ehmeh tabağı	Üzerinde hamur açılan tahta, yer masası
'ehin	Sırt
exreba	Akraba

ekım Piçım	Tarla takım işleri
ekinci	Çiftçi
ekincilıx	Çiftçilik
ekpres	Hızlı tren
el çırağı	Çıra, gaz lambası
el mayası	Doğal maya
el'aziz	Elazığ
elçe	Erik
ėlçi	Elçi, kız istemeye giden kişi
êle	Öyle
êle-, ele-, eyle-, eyle-	Eyle-
ele-	Ele-
êle bıl	Öyle bil, farz et
êlelıxnen	Öylelik ile
eletırıh	Elektrik
'eleviler	Aleviler
elıf be	Arapça alfabe
el	Akraba, sülale
elı dara duş-	Maddi sıkıntı çek-
elını qolunı sallıyarax	Hiçbir tedbir almadan
eliqopter	Helikopter

ellerı ağaş tut-	Elleri ekmek tut-
ellerınen yapış-	Elinden tut-
ėlti	Bir kadının kayınbiraderinin eşi
ema	Ama
emce	Amca
'emelecılıx	Amalelik, vasıfsız işçilik
emiyet	Emniyet
emsal	Akran yaşıt
emsalde ol-	Yaşlarda ol-
encax	Ancak
encımen	Danışman
enqera	Ankara
eprı	Ebru
eqreba	Akraba
er	Koca
erarat dağı	Ağrı dağı
erazi	Arazi
erbax	Genç erkek
erdış ~ erdiş	Van'ın Erciş ilçesi
'erebça ~ 'erebice	Arapça
'erefat dağı	Arafat dağı

ereh dağı	Erek dağı
eremriş tarla	Sürülerek dinlenmeye bırakılmış tarla
'erep	Arap
'erepçe	Arapça
erışte aşi	Yemek, erişte yemeği
'erzi qıl-	Arzı kapla-
erzurumın gediği	Erzurumun yakını
esbirin	Aspirin
eskik	Eksik
eskileş-	Geride kal-
ėstıran ~ ėstırann	İranda köy adı
estırıban	Estirerek
eş-	Tavla-
eşı̨k ~ eşk ~eşig ~ eşik	Eşik
eşin-	Del-
eşqolsın	Aşk olsun
eşurtmen	Eşofman
et şorasi	Etli sulu yemek
eveli	Önceleri
evın küfletı	Ev halkı
eyax	Ayak

eyax üste ol- Yıkılmamış ol-

eyaxla- ~ eyaxla- Çamur kar-, ayakla-, ez-

eyaxqabi ~ eyaqqabi Ayakkabı

eyam Zaman

eyın Ard, arka, sırt

eyi İyi

eyin Sırt

eyir- Tak-, geçir-

eyitim Eğitim

eyitmen Cumhuriyetin ilk yıllarında öğretmen

ėyleş- Eğlen-, oyalan-

eyran Ayran

eyran aşi Yemek adı

eyran çal- Ayran yap-

eyrilığe git- Yanlışa sap-

eyvan Antıre, hol

ezdinan Aşiret adı

eze Anne, hala

ezel Eskiden, önceleri

eziyetli Zor

-F-

fabırqa ~ faprıqa	Fabrika
fana	Fena
faqet	Fakat
farsice	Farsça
faye	Fay hattı
fayo	Faysal, kişi adı
fexle ~ fehle ~ feḥle	Gündelikçi işçi, 'amele, hamal
fenl̥er çıx-	Yeni icat çık-
fennî gübre	Suni gübre
fennî işler	Modern araçlarla yapılan işler
fennileş-	Modernleş-
feq	Fark
feqir	Fakir
feqiye teyra	Kürt şair, mutasavvıf, âlim
fera keklih	Yavru keklik
ferc vur- ~ ferç ol-	Felç ol-
fert	Birey
fetḥe ver-	Fatiha oku-
fıqaraçılıx	Fakirlik
fırsendeler	Âlimler, bilginler
fıstan	Fistan, tek parça kadın elbisesi

fıtar	İftar
fitez	Vites
fotraf ~foturaf	Fotoğraf
foya	Hile
fuğere	Garip, fukara, mazlum
fuqo	Furkan, kişi adı

-G-

gârıp	Gârıban
gark ol-	Boğul-
garq eyle-	Boğ-
gawır ~ ġawur	Gayri müslim, gâvur
gayıtmax	Geri dönmek
gazıteçılıx	Gazetecilik
geç ~ geṇş ~ geş	Genç
geçi ~ geçı	Keçi
geçişat	Gidişat
gėhri eyle-	Gerçekleştir-, yap-, yerine getir-
gehsı	Gâh, bazen
gelıben	Gelerek
gerdan	Aşiret adı
gerdeh	Manda yavrusu

gerden	Gerdan
gere	Gerek
geríle-	İkinci planda kal-
get-	Getir-
geven	Dikensi bir ot türü
gevra-	Anla-
gılman	Cennet erkeği
gırafi	Tomografi
gıya baqış	Yan bakış
gıyret ~ giy̰ret	Gayret
gız sahıbi	Kız babası
gicel-	Deli ol-
gimin	Gibi
ginerı	Muhallebi
girdâp	Girdab, tuzak
gol at-	Otsu bitkilerin çiçek aç-
gol	Otsu bitkilerin çiçeği
gorgor bacı	Kurbağa
goz	Cevız
göbeh	Göbek, kavşak
göçeh	Köçek

gömney ~ göyneh	Gömlek
görış-	Görün-
görsan- görsen-	Görün-
görsem	Görünen yer
görset-	Göster-
gösgi ~ gösgü	Göğüs ~ göğsü
göş ~ göş-	Göç
göşmen	Göçmen
göt-	Götür-
götırlen-	Geçmişte kal-
göy	Gök
göyer- ~ güyer-	Büyü-, yüksel-, yeşer-
göyın lengeri	Göğün yuvarlağı
göynım	Gönlüm
göyüs	1. Gögüs 2. Arabanın iç ön aksamı
göz aç-	Hatırlayalı beri
gözi bağlı ol-	Bir yerin yabancısı ol-
gözi düş-	Gönlü düş-
gurılti ~ gürültü ~ gümbıltı	Gürültü
gurırıne yedıreme-	İçine sinme-
güj ~ güş	Güç

güjlendırme	Güçlendirme
güjlenme	Güçlenme
güleş	Güreş
gülpınar ~ günpınar	Gürpınar, Van'ın İlçesi
gün kimin parlıyan	Göz alıcı parlaklık
günnüz ~ günüz	Gündüz
günorta	Öğle
güveṛcin taxlesi	Çocuk oyunu
güveş	Güveç
güvet	Halay
güvet başi	Halay başı

-Ğ-

ğerıp	Garip, yabancı, ilginç
ğevs	Gavs, büyük âlim, mutasavvıf

-H-

ḥace	Hoca
ḥacel esved taşı	Hacer'ül- Esved Taşı
hafsala	Hafıza
xal ~ hal	Durum, vaziyet
xal	Ben, vücuttaki siyah cilt lekesi
hal durımları xoş	Maddi durumi iyi

halet	Alet
xâli	Boş
hallaş-	Görüş-, hasret gider-
haḻq partisi	Cumhuriyet Halk Partisi
hama hama	Hemen hemen
haman	Hemen
ḥamballıx	Hamallık
hamı ~ hâmmı	Hepsi, tamamı
xamır ėt- ~ xammır ėt-	Hamur yap-
xan 'asli	Soylu, asilzâde
xan	Kervansaray, han
xana	Ev
xane	Şiir veya türküde bent
hanki	Hangi
xano	Kişi adı
hansı ~ hansi	Hangi, hangisi
xaq tâla	Allah-u tâ'âlâ
ḥaqırı̯yet	Hakaret
xaqqı naḥaq eyle-	Haklıyı haksız çıkar-
hara ~ hare ~harda~hardan	Nereye, nerede, nereden
xaraba	Harabe

xarılda-	Harılda-, yansı-
xatın evladi ~ xatun oğlannarı	Kibar, asilzade anlamında lakap
xatırından geçirtme-	Aklından çıkarma-
hava ana	Hz. Havva
havapehmân	Hava alanı
havla	Helva
xavlı ~ havlı	Havlu
havlı	Avlu
hawar	İmdat
ḥayan	Öğütmek üzere biraraya getirilmiş buğday yığını
haybe	Heybe
hayvancıx	Hayvancılık
hazari ~ hazari	Azerî
xazına	Hazine
hazırbeycan	Azarbeycan
ḥeb	Hap
ḥebşı	Yazın hayvanların barındığı üstü açık çevirme
xecce	Hatice, lakap
hedik	Haşlanmış buğdaydan yapılan yemek
ḥedis	Hadis, Peygamber Efendimizin sözü
xefif	Hafif

helâ	Hâlâ
hela	Hele
ḥelallaş-	Helalleş-
xelfe ~ ḥelife	Halife
helız	Otlu peynire konan otlardan biri
xelq	Halk
ḥelqın qabağını kes-	İnsanların önünü kes-
hema	Hemen
hemı ~ hemi ~ hamı	Hepsi
hemışe ~ hêmışe	Hem de
ḥemleli	Hamile
ḥene ~ xıne	Kına
xıne gėcesi	Kına gecesi
ḥepıs	Hapis
ḥeq aşığı	İlahi aşka tutulan
xer ~ xér	Hayır, sevap
her teref serbes bölge	Argoda çırılçıplak
ḥerami	Haramî, yol kesen
ḥeramlıx ~ ḥeremlıx	Haramlık
herasi ~ heresı	Her biri, her defası
xercele- ~ xerçle-	Harca-

xerçlıx	Harçlık
herdem	Her zaman
xerec	Haraç
herhal ~ herhâl ~ heralde	Herhalde
xérli	Hayırlı
xerman ~ xermen	Harman
xersız	Hayırsız
herturşi	Irgat
hesapdâr	Maliyeci, vergi memuru
ḥesı̂ret	Hasret, özlem
xestele-	Hastalan-
xestelıx	Hastalık
xestelıx tut-	Hastalan-
xet	Dolmuş hattı
ḥeta	Hata
xetım	Hatim
xeyan	Külfatör görevi gören demir dişli tahta
heyat ~ ḥeyat	Hayat
ḥeyat ~ heyet	Avlu
ḥeybe	Heybe
xezar	Kuzineli soba

xıne ~ xıne	Kına
xırde	Küçük, ufak
xırxız	Hırsız
xırt kesıl-	Birden bire kesil-
hısla- ~xızla- ~ xırxızla-	Çal-, hırsızlık yap-
hiç olup git-	Yok ol-, değersizleş-
hiç qocalıx bilmeme-	Yaşlandığını pek hissetme-
ḥikimet	Hükümet
hincehinç	Ağzına kadar dolu, dopdolu
hindi	Şimdi
hiṇt	Hindistan
hisab	Hesap
his	İs
hiş hal görme-	Görüp geçirme-
hiş qafası qalma-	Hafızası zayıfla-
hiş yoxı ol-	Her zaman bulunan şeyler söylenir
xoçırok	Kişi adı
hod reng	Siyah renk, yas rengi
xorxor	Erek dağı eteklerinde yer adı
xoryat	Kötü, kem
xoy	İranda şehir adı

xoyrat türki	Mani, cinaslı mani, kesik mani, bayati,
hör-	Ör-
xuda~xudâ	Allah, Hüda
ḫude et-	Olup bitenlere üzül-
ḫudıt ~ hüdüd ~ hüdüt	Hudut, sınır
xurcın	Büyük heybe
xurde	Hurda
xuyrat	Hoyrat
hüri ~ hürü	Huri
ḫürmet ver-	Saygı göster-
ḫürmetı tut-	Saygı besle-
hüsni meleḫat	Güzellik hususu
hüzır	Mevcut
hüzür	Huzur

-I-

ıbregaz	Tüp
ıxbarcı	Muhbir
ıldız	Yıldız
ılımli adam	Herkesle geçinebilen kişi
ıncax ~ ıncıx	Ancak
ındi	Şimdi

ırax Uzak

ırızgâr ~ ıruzgâr Rüzgâr

ırza Rıza

ısıcax ~ ısicax Sıcak

ıstâd Üstad

ışqıya Eşkiya

-İ-

ibadetli Dindar, ibadetlerini yerine getiren

ibo İbrahim, kişi adı

ibrıx ~ ıbrıx İbrik, su kabı

içı raḥaT ėt- Herhangi bir şüphesi kalma-

içi bozıl- İç huzursuzluk çık-

içi xoş ol- Mutluluk duy-

idâresını çevır- Geçimini sağla-

ide İğde

igid Yiğit

ihlam İhram

i̯kiden terk- 2. Sınıftan okulu bırakmak

i̯kinisan Feribot adı

il Yıl

ilan çal- Yılan ısır-

ilan	Yılan
ilaş	İlaç
'ilimli ibadetli ol-	Bilinçli dindar ol-
ilkörgetmen	Sınıf öğretmeni
illah ~ illım	İllahim, kesinlikle
imam rıza	On iki imamdan biri
imamı 'azam	İmamı Ebu Hanife
immo	Lakap, kişi adı
imza ver-	Onay ver-
inci mercan sözler	Hoşa giden sözler
inçon	Korede şehir adı
indı ~indi	Şimdi
îne~ ine	İğne
îneci	Sıhhiyeci
ingilısçe	İngilizce
ingilis	İngiliz
intâm	Sınav
inüni ~ ınını	İsmet İnönü
irax ~ iraq	Irak
iran lehçelı	Güney azeri lehçeli
ireşberci ~ irenşberlıx	Rençber, rençberlik

isi Isı

iskele Van şehır merkezinde mahalle

islan- Islan-

ismı bıraxlan- Ad kon-

istetme Yedek lastik

istıkân et- Yerleştir-

istıkân İranda köy adı

istqaq İstikak

iş- İç-

işbabiye erih Kurutulmuş erik, üzüm, vişne

işıx ~ ışíx Işık

işi ḥallıca ol- Durum iyi ol-

işleme işle- Dantel veya benzeri el işi yap-

işle- Çalış-

iştihat İçtihad, dini konularda hüküm oluşturma

itiqati doğri Ehli sünnet görüşünde olan

iyi kötıynen geçın- İyi kötü geçin-

izdirap çeh- Sıkıntı çek-

izidi- Yezidi

-K-

kâğız Kâğıt, evrak

kâmet ~ kâmetkâh	İkametgâh
kâmil	Olgun, Allah dostu
kânigen	İranda köy adı
kâr	İş
kâr	Kâr
kârdan duş-	İş göremez hale gel-
kebe	Kâbe
keçel ~ kel	Kel
kef ~ kêf	Keyif
kéflerıne bax-	Rahatını sür-
kel	Erkek manda
kel arabasi	Manda arabası
keledoş ~ keleduş ~ kelledöş	Yemek adı
kelefçe	Kelepçe
kelle	Baş, kelle
kelle	Beşibiryerde altın
kendır	Halat
kengen	İranda köy adı
kent	Köy
kepeh	Kepek
kepeze	Kepaze

kerbelâ	Irakta şehir, Hz. Hüseyin'in şehit edildiği yer
kerdı	Bostan
keṛkih	Peynir mayası olarak kullanılan ot
kerkuj	İran sınır köyü
kerpiş ~ kerpıç	Kerpiç
kes	Kişi
ket	Kırıntı
kıbo	Kişi adı, lakap
kınç	Çamaşır, elbise
kındır	Hamur kündesi
kındi ~ kindı ~ kindi~ kindın	İkindi vakti
kırâ ạt-	Kavun ek-
kıra	Kavun
kıraçi	Kiracı
kırağ ~ kırax	Kenar
kıreş geçirt-	Kriz geçir-
kırtama ~ kırtçama	Yazın en sıcak zamanı
ki	1. Bağlaç olan "ki" 2. Rakam iki
kibın ~ kibın ~ kibin ~ kimın	Gibi
kiçi	Mala, sıva aleti
kiçih	Küçük

kijnij	Kişniş, baharat
kileş	Dövülmüş veya dövülmekte olan harman
kiram ~ kirem	Çekmeceli demir sandık
kirmani	Kuşak
kiruş	Hamurdan yapılan yemek
korıngan	Yem bitkisi
koro ağasi	Kale ağası
köçelıx	Çökelik
köçim	Mancınık
köli isli	Küllü isli
kölge	Gölge
köki git-	Tamamıyla yok ol-
kölih	Bağ evi, külübe
köllü	Güllü
köm	Ağıl
kör	1. Gözü görmeyen, âmâ 2. İmansız, kâfir
kör qal-	Cahil kal-, fakir kal-
körlıx çeh-	Fakirlik çek-
körpı ~ körpi	Köprü
kötan ~ köten	Pulluk
köti göznen bax-	Kötü niyetle bak-

köy xızmetlerı	Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü
kuçe ~ küçe~ küşe	Sokak
kure kure	Aşıret adı
kurmance	Kürtçenin lehçesi
kurud aşı	Yemek adı
kuşe eyaxqabı	Çadır bezinden yapılan ayakkabı
kutıl-	Kurtul-
küfe	Arabaistanda şehir
küfevî	Küfeli, Ünlü İslam âlimi
küflet ~ külfet ~ küplet	Külfet, bakmakla yükümlü olunan kişiler
kül ver-	Gübre niyetiyle bostana kül ver-
külax	Başlık türü
külbaş	Kürek işçisi
külbaşlar	Soyadı
külbe qeyır-	Külübe inşa et-
küle ~ küleh ~ kürle ~ kürleh	Tandırın havalandırma deliği
külfator~ külfetor ~ külpator	Külfatör
külih	Müştemilat
künd	Deri kaplı tahta askı
künde	Hamur kündesi
küp	Bidon, güğüm, toprak testi

küpıre ġarq ol- Küfre sap-

küreh Kaburga kemikleri, göğüs kafesi

küresinliler Van Azerîleri

kürey Kürek

kürsi ~kürsü Tandır evi oturağı

küsmex bilme- Hiç küsme-

küt Ateşe düşen hamur parçası

küt Boyuduruk ile kağnıyı bağlayan parça

kût küftesi Kürt köftesi

kût ~ küt ~ kürt Kürt

küze Toprak testi

-L-

lâl İnci

lâl et- Birini dövüp halden düşür-

lâl et- Dili tutul-

lal ol- Öl-

lâl qal- Cahil kal-, konuşma yetisini kaybet-

lâlı mercan İnci mercan

lamba Gaz lambası

lavaş İnce tandır ekmeği

lawabu Lavabo

lemızgırt	Köy adı
lengeri	Yuvarlak büyük kap
lepe	Lapa
leyen	Leğen
lop	Minder
lukis	Tüplü lamba, lüküs
luzım	Lazım

-M-

mağrıb~ meğrıb ~merıp	Akşam namazı vakti güneş batma zamanı
mah	Ay
mahanne ~mahna	Bahane
mâhcemâl	Ay yüzlü
maxkım	Mahkûm
maxluq	Halk, sakin
maxmogil	Mahmutgil
mâışet	Geçim yolu
makıne	1. Makine 2. Silah
mal	Büyükbaş hayvan
mal et-	Tapula-, zimmetine geçir-
mal	Mal, mülk
mala nasredin	Nasrettin hoca

mâlâ ~ mala ~ melâ	İmam, hoca, âlim
mamaçe	Ebe
mamele	Muamele
man	Ayıp
ma'ne	Mana
mangėr ~ mangır~ mangir	Toprak düzeltme makinası, külfatör
mansır	Ünlü mutasavvıf Hallac-ı Mansur
mardınan	Aşiret adı
marḥama ~ merhamat	Mendil
mayane ~ ma'yene	Muayene
maye	Maya
maye vur-	Mayala-
mayış ~ mayiş	Maaş
mazar	Mezar
medde	Madde, malzeme, eşya
meḥemmed peğember	Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed
mexfeş ~ meḥfeş ~ mehfeş	Örtü olarak da kullanılan ince çul, kilim
mehılle ~ meḥle ~ mıḥalle	Mahalle
meḥlem gibi	Yumuşacık, tamamen ezilen
meḥlem	Merhem
mexsed~ mexset~ mehset	Maksat

meḫ̂t	Meth, övme
mêım	Benim
mêım milletım	Ailem, sülalem
mêjiye	Mecidiye
melâ cızerî ~ melâyi cızerî	Cizreli ünlü âlim ve mutasavvıf
melhem eyle-	Merhem yap-
melhem sal-	Merhem sürme-
melıkan	Çocuk oyunu
memede mısto	Mustafa oğlu Mehmet kişi adı
memo	Mehmet, kişi adı
men	Ben
mencileye	Benim gibi
merağ ol-	Hasret çek-
merağı yox	Umursamayan, ilgisiz
merağını et-	Özlemini çek-
merdar	Murdar
merdur	Gidilmek istenen yer, menzil
merel	Maral, ceylan
merpeş	Yüklük örtüsü
merre	Mera
meṛ̂ze ~ merze	Kokulu ot

mese ~ mesel ~ meselem	Mesela
mesel	Masal, hikâye
mesref	Masraf
metel	Çıplak, başı açık
metel qal-	Çıplak kal-, ortada kal-, bağlanıp kal-
mevzı	Mevzu
mey	İçki
meyit	Ölü
meyman	Misafir
mezırge	Ekmeği tandıra vurma aleti
mıbâreh	Mübarek
mıhâcir	Muhacir
mıhendız	Mühendis
mıḥeqqeq	Muhakkak
mıxsebe	Muhasebe
mıxtâc	Muhtaç
mılan	Aşiret adı
mıncıle-	Tutun-
mıncır	Ufak, kısa boylu
mısılman ~ mıslıman	Müslüman
mısto	Mustafa, kişi adı

mışko ~ mişko	Seslenme sözü
midur ~ müdir	Müdür
mihman	Misafir
milar	Milyar
milḭ eytim	Milli eğitim
muşede	Müşahade
mutâyit ~ mute'it	Müteahhit
müceddid	İçtihad yapabilen âlim
münaka	Münakaşa
müşkilat	Engel, zorluk

-N-

nacer	Marangoz
nağıl	Hikâye, masal
nahara	Mera
naxır	Büyükbaş hayvan sürüsü
naxırçi	Sığırtmaç, sığır çobanı
namaz qılanın üstında ol-	Namaz kılarken
nâme	Mektup
nar	Ateş
naraḥat	Yaramaz
narın	Narin

nası	Nasıl
ne qasi	Ne kadar
neçeh	Çaput, pike
nefes vur-	Nazar et-
nefesı qal-	Nefesım kesil-
neğer-	Uyar-, tespit et-
neğo	Kişi adı, lakap
nehre ~ néhre	Ahşap yayık
nemenem	Ne diye
ne'met	Nimet
nemxar	Masalda yer adı
nemne	Ne
nenı ~ neni	Beşik
nerdıven	Merdiven
neve	Torun
nice ~ niçe ~ nece	Nasıl
nisf	Bölüm, parça
nişan ver-	İşaret et-, yol göster-, ima et-
nişo	Kişi adı
nişanbâzığ	Nişancılık
noşer	Nevşehir

nöhır ~ nöhür	Çift öküzünün boyunduruğu
nöker	Hizmetçi
nukta	Nokta
numera	Numara
nurci	Risale-i Nur talebesi
nurduz	Yer adı
nuska ~ nusqa	Muska
nuş eyle-	İç-
nüker ~ nöker	Hizmetçi, köle
nükıs ~ nüküs	Bahçesarayın eski adı

-O-

obırsı ~ obı̂rsi ~ obirsi ~ obısı	Öbürü
obir dunya	Ahiret
ocax	Kum ocağı
ocax	Tohum atılan göz
od	Ateş
oğlax	Keçi yavrusu
oxlawa	Oklava
oxuryazal	Okuryazar
ol	O
olım ~ ôlım	Oğlım

ona sar- Onu destekle-

ona zor et- Zorla-

onın teresı Onun yanımdaki yeri

orax Ot biçme aracı, orak

oraxça Küçük orak

ota Oda

otağ ~ otax Çadır, otak

otar- Otlat-

otı Otur-

otıbis ~ otipis Otobüs

-Ö-

ög ~ öy ~ öyn Ön

ögey Üvey, dünür

ökiz arabasi Kağnı

ôle ~ êle Öyle

ölş- Ölç-

ömrını ver- Çok emek ver-

önnük Önlük

ôrenci Öğrenci

öret- ~ ôret- ~ örget- Öğret-

ôretmen Öğretmen

örgen-	Öğren-
öskür-	Öksür-
ötır- ~ ötür-	Yolla-, gönder-
ötür	Ötürü
övle düş-	Öğle vaktinin gel-
övle	Öğle
öyin kağıdı	Öğün kâğıdı
öyne-	Oyna-
öyretım üyeliyi	Öğretim üyeliği
öyüt-	Öğüt-
öz başına	Yalnız, tek başına
öz evi	Kendi evi
öz heqqından gel-	Kendi kendine yetebil-
öz	Kendi
öz öze	Kendi kendine
özen qurullan-	Kibirlen-
özı özını vur-	İntihar et-
özını gör-	Kendine bak-

-P-

pabrıqa ~ pafriqa	Fabrika
paca ~ pace	Baca

paçqulı	Köy adı
palas	Kıl kilim
palay	Genellikle omuzda taşınan küçük heybe
palayi	Küçük küp, küçük bidon
pambıx	Pamuk
panqa	Banka
pantor	Pantolon
parça	Düğün davetiyesi olarak verilen hediye
parça	1. Parça 2. Kumaş
pareh ~ pereh ~ parek	Köpük
Parx	Bark, ev
parşım	Sürülüp dinlenmeye bırakılan tarlanın sürülmesi
Paṛt- ~ part-	Patla-
partax	Patlak
partal	Çamaşır, elbise
paşaport	Pasaport
paşte	Et köftesi
patatiz	Patates
pates	Patos
pavırqa ~ pavrıqa	Fabrika
pay	Tek başıma

pây	Ayak
payas	Fayans
payız ~ payiz ~ payíz	Sonbahar
paytun	Fayton
pencar ~ pencer ~ péncer	Pancar
pendır ~ pennır ~ pennir	Peynir
pes	Küçükbaş hayvan
peşman	Pişman
petete	Posta Telefon Telgraf Kurumu
petır	Köşeli büyük tandır ekmeği
peyâ ~ peye ~ pey	Ahır
pıçax	Bıçak
pıçux	Buçuk, yarım
pıxéri ~pıxeri	Şömine
pıransız	Fransız
pırçeh	Zülüf
pırtına	Fırtına
pih	iç yağı, kuyruk yağı
pilipin	Filipin
pinhan	Gizli
pîr	Tarikat kurucusu, şeyhi

piriş Pirinç

pîrler dolısı Pîrin rüyasında aşığa içirdiği bade

pisıklet Bisiklet

pisküvit Bisküvi

Pişe Bir şey

pişih ~ pişi ~ pişu Kedi

post Deri

poşmannıx Pişmanlık

potıraf Fotoğraf

propesor ~ propesör Profesör

puç et- Çürüt-, kör et-

puğan Puan

pulaw Pilav

püste Bal cevız karışımıyla yapılan muhallebi

-Q-

qab qaşax Kap kacak

qabağ ~ qabax Ön, önce, evel zaman

qabaxça ~ qabaxçe Önceden, önceleri

qabal tut- Götürü al-

qaban Grup lideri anne domuz

qabare Kapora

qabırga	Kaburga göğüs kafesi kemikleri
qabr̥istan gözet-	Yaşlan-
qabux qoy-	Deri değiştir-
qaç- ~ qaş-	1. Koş- 2. Kaç-
qaça qaça gel-	Koşa koşa gel-
qaçırmi bax-	Kaçamak bak-
qafası dağıl-	Dikkati dağıl-
qafqas	Kafkaslar
qax-	Çık-
qax	Kurutulmuş meyve
eyağa qah-	Aşırı tepki göster-, isyan et-
qaxfe ~ qaxı̯ve	Kahvehane
qala	Kale
qalaça~qaleçe	Küçük kale
qalax	Yapı, külübe, müştemilat
qalbır ~ qelbır	İri gözlü elek, kalbur
qaleme vur-	Hesapla-
qalx-	Kalk-
qam	Öküz nalı
qamayıl	Büyük peynir bidonu, küp
qamberi yėl	Sadakat timsali rüzgâr

qametı olma-	Durama-
qammeri ses	Sadakatli, içli, yanık ses
qanalizason ~ qanalizon	Kanalizasyon
qantın	Konteynır
qaparak	Kapak
qapıları bağla-	Kapı kilitle-
qapıyı döy-	Kapıyı çal-
qara et	Kırmızı et
qarabarıx	Kalabalık
qaral	Karar
qaral-	Karar-
qarebasan	Karabasan, kâbus
qarevana	Karavana
qarılıxli	Maharetli kadın
qarışqa	Karışık şey
qarkış	Beddua
qarşı	1. Karşı 2. Yan
qasevat kevranı	Kasavet kervanı
qasi	Kadar
qaso	Kasım, kişi adı
qat yatax	Döşek yorgan

qattan-	Katlan-
qava qava	Kovarak
qavga at-	Kavga başlat-
qawıran	Eski iran parası
qawırma	Kavurma
qawurga	Sütlü bir yemek
qayır- ~ qeyır-	İnşa et-
qayle	Kavurma
qaynata	Kayın baba
qaz	Gaz
qaz	Kaz
qazana	Karavana
qebrıstan	Mezarlık
qedesro	Kadastro
qelbı alçax ol-	Alçak gönüllü ol-
qeme	Kama
qeregöz	Masal kahramanı
qeremefon ~ qeremefun	gramafon
qeyır ~ qayır-	İnşa et-
qeyt-	Geri dön-
qezâ	Aniden

qezâ	İlçe
qezâ	Kaza
qıble	Kıble, güney
qıx ~ qır̂x	Kırk
qıldan ince qılıştan keskin	Geçilmesi zor
qılış ~ qılıc	Kılıç
qıne	Kına
qıra	Kavun
qırax ~ kırağ	Kenar
qıreder ~ qırider	Greyder, iş makinası
qıris ~ qıriz	Kriz, kalp krizi
qıris vur-	Kalp krizi geçir-
qırkoğızı	Sultan Keykavus
qırmızı gül kimin	Özenle bakımını yap-
qırpaş-	Hareket et-
qırteşe qırteşe	Salına salına
qıyamat	Kıyamet
qızdır-	Isıt-
qızıl kümbet	İmam Rıza'nın kümbeti
qol	1. İnsan kolu 2. Halk hikâyesi dalı
qolağasi	Kale ağası

qolı elı qatı zeman	Güçlü kuvvetli olduğu zaman
qomınıs	Komunist
qompile	Komple
qompostı qompustı	Komposto
qonerı	Korede yer adı
qonpartman	Konteynır
qonteyne ~ qonteynı ~ qontê	Konteynır
qonya selçuxlı	Selçuk Üniversitesi
qora~qore~ qura	Kore
qorıngan	Yem bitkisi
qotır deresı	İranda yer adı
qotır qare	Kara kuru
quc-	Sar-
qudıret	Kuvvet
qoy yere	Boş ver
qura qura	Aşiret adı
qur'an eḥsan	Yemin türü
qur'an ḥaqqı	Yemin türü
quran ḥeq için	Yemin türü
qurra ~ qurre	Kura
qursax	Mide

qurt vur- Kurtlan-

qusırgan Tendır evi yorganı

quş dili Şifreli konuşma

quş quşla- Kuş avla-

quşhane ~ quşxane Tencere

qutbıl eqta Kutupların en büyüğü

quttıp Kutup, tarikat büyüğü

quvle Dulda yer

quvve qumandanı Kuvvet komutanı

quvvetden düş- İş göremez hale gel-

quyı̯la ~ quyıle- Yere göm-

quzıçi Kuzu çobanı

quzulık Ağılda kuzuların barındığı bölme

-R-

râh Yol

rapol Rapor

ras gel- Rast gel-

reḫmet ver- Rahmet dile-

rem at- Deyiş de-, şiir söyle-

remdenperı Kişi adı

remetıx Rahmetli, merhum

remetti	Kişi adı
remzengi	Kişi adı
reşber	Rençber, el emeğiyle geçinen
reyisi cumhuṛ	Cumhurbaşkanı
rık'at	Rekât
rızâiye	İranda şehir
risalâ i nır	Risale-i Nur Külliyatı
rojhat	Müzik albümü adı
rupel	Çırılçıplak
rut	Hiçbir şeyi olmayan
rüstemı zâl	Gücüyle meşhur İranlı kahraman

-S-

sa	Sağ
sabi bala	Bebek
saç-	Isır-, sok-
sağdış ~ sağduş	Sağdıç
sağrı	Sağ taraf
sahab	Sahip
sahad	Koca evi
sahan	Yayvan kap
saxla-	Besle-, yetiştir-, büyüt-

saxla-	Gizle-
sahra	Çöl
sakket ~ saqqet	Sakat
salam	Selam
salıx al-	Bir şeyi haber al-
salih ol-	Dindar, terbiyeli ve saygılı ol- hayırlı evlat ol-
saloş	Kiş adı, Selahaddin
saqıt ol-	Düş-
saqmalık	İranda köy
sarad	Küçük gözlü elek
saralıban	Sararak
saral-	Sarar-
sarı ol-	Destek ver-
sarrap	Sarraf
satılmaz eylenmez	Satılmaz edilmez
saux ~ savux ~ sawıx	Soğuk
savaş-	Delik, baca gibi yerleri geçici olarak kapat-
say	Haccın rükünlerinden sa'y
sayılı adamlar	Havas, toplumun önde gelenleri
sayım gel-	Vergi tespiti için gel-
sayımçi	Vergi memuru

sayit nursi ~ se'idi nursi	Said-i nursi
sayqı	Saygı
saza düzen vėr-	Bağlamaya akort ver-
sebır	Sabır
se'et	Saat
sef yap-	Tavaf et-
sefa merve	Mekkede yer adı
seferbelik ~ seferbeylıx	Seferberlik
sefo	Kişi adı
seher	Sabah
sehi ~sehig~ seyih ~ seyig ~ seyik	Güğüm, ibrik
selektör yap-	Işıkla işaret ver-
selver	Server, önder
semâvar ~ semâwar ~ semâwır	Semaver
sen allah	Allahını seversen, Allah için
sepo deresi	İranda yer adı
ser	Baş
serad ~ serat	Küçük gözlü elek
serâd	Serhad, sınır
serâser	Dik dik, baştanbaşa
serâser yerış-	Dik dik yürü-

seray ~ sarey	Van'ın Saray ilçesi
seremeri	Köy adı
serı-	Sarar-
serpeşlıx	Delikanlılık
sertme	Radyo tipi
ses al-	Ses duy-
ses gel-	Haber gel-
ses ver-	Seslen-
sesle-	Çağır-
setrun	Güzel kokulu ot
sevget	Hediye
sevıncex	Sevinç
seyar ampül ol-	Ev ev dolaş-
seydâ	İmam, âlim
seyit cemi	Seyyitler toplantısı
seylyaxıplar	Bilginler, arifler
seyrân eyle-	Seyret-
seyyıt ~ seyyit	Peygamber Efendimizin soyundan gelen
sıcacax	Sıcak, sıcacık
sıfet	Yüz ifadesi, sima
sıfır eraş poztif	O Rh +

sıxıne	Köy adı
sıxke	Van merkeze bağlı Bostaniçi Beldesi
sılav ~ sılav	İranda köy adı
sıleman ~ sılıman beg	Süleyman, Süleyman Bey
sılopye	Silopi
sımıko	İsmail ağa
sıpḫana	Balkon
sırat körpı	Sırat köprüsü
sıtil	Bakraç
sıwaci	Sıvacı
sızılda-	Sızlan-
sidi	CD
sikenderun	İskenderun, Hatay'ın ilçesi
silıvan	Silvan, Diyarbakır'ın ilçesi
sim	Gümüş
simenta	İnek türü, simental
simsar	Değnekçi
sin ~ sind	Beden
sine	Göğüs
sini	Yayvan tepsi
siper	Süper

sirmo	Yaban sarmısağı
sirt	Siirt
sît-	Unut-
sitres	Stres
sivag ~ siveg	Başka
sivaz	Sivas
siyah et	Kırmızı et
siyah sıwa	Kara sıva
soan	Soğan
sofı	Kişi adı
sonki	Sonraki, sondaki
sonuş	Sonuç
sorgu	Soru
soux ~ sovux ~ sowıx	Soğuk
sovan vur-	Soğan kat-
soy ~ soyna ~ sora	Sonra
sôyıx ~ soyux	Soğuk
söhbet ~ söḫbet	Sohbet
söhır ~ söhür ~ söhürlıx	Sahur
söy-	Söv-
söz at-	Laf at-

sözleri çurıt-	Sözleri boşa çıkar-
su işleri	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
suan	Soğan
sûdi 'erebistan	Arabistan
sufra	Sofra
suğ̂ara	Sigara
suna	Sevgili
suni meSheb	Ehli Sünnet mezhepleri
sunnet	Peygamber Efendimizin tavır ve davranışları
supra ~ sufra ~ surfa	Sofra
suratını as-	Olumsuz tepki ver-
suri	Sürü
susız	Susuzluk
susuz- ~ susız-	Susa-
suvar- ~ suwar-	Su ver-, sula-
suwa	Sıva
suyadi	Soyadı
süküt	Barış zamanı
süküt ol-	Barış ol-
süküte çıx- ~ süküte düş-	Barış gel-, barış-
sümerbax	Sümerbank

süngü çal-	Süngü batır-
sün-	Genişle-, esne-
sütlaş	Sütlaç

-Ş-

şabqa	Şapka
şâd yan-	Çok iyi yan-
şâdlıx	Mutluluk
şafaq	Sabah erken vakit, şafak vakti
şahan kiMi et-	Çok iyi bakıp büyüt-
şahi merdân	Yiğitlerin şahı, Hz. Ali
şa'ır	Şair
şa'ir	Şiir
şal çek-	Duvak ört-
şapur	İranda şehir
şaqlaba	Masalda yer adı
şaqqa	Şaka
şavq	Işık, nur
şayırd ~ şeyird	Şakirt, öğrenci
şeher	Şehir
şexsle	Şahsen
şekereme	Şekerleme

şėn	Neşe
şene	Dirgen
şėnî	Neşeli
şėnlen-	Neşelen-
şér	Korede şehir
şeriyet	Şeriat
şeriyet yap-	Dini mahkeme yap-
şete	Orak
şeyid ~ şeyit	Şehit
şıx ~ şex ~ şeyh	Şeyh
şiâyet	Şikâyet
şi'e	Şii
şifasız	Sağlıklı değil
şile	Yemek
şimşır	Şimşir
şipana	Basamak, merdiven, balkon
şipanalara ağlıla-	Merdivenlere dayan-
şîr	Aslan
şirit	Halat
şiş-	1. Şiş- 2. Sabırsızlan-
şişko	Şişman

şitıl	Fide
şobra	Çorba
şoxım et-	Tarlayı sürüp dinlenmeye bırak-
şora ~ şôra	Sulu yemek
şorih	İranda köy adı
şöfer ~ şufor ~ şüfer	Şoför
şôle bôle	Şöyle böyle
şupana ~ suphana	Balkon
şuşe	Şişe
şuwe ver-	Ağıt yak-
şüş ėt-	Süpürüp tertemiz et-
şüve	Şüphe
şüve ver-	Endişe et-, şüphelen-

-T-

tab	Işık, nur
tabağa	Sigara tabakası
tabla	Betonarme evlerin tavanını kaplayan beton
tablot yemeği	Tabldot yemek
taxta tabaḥ	Hamur açmak için kullanılan ahşap yer masası
taxtaxub qıralı	Güzellik tahtının kralı
taxtı süleymanı	Hz. Süleyman'ın tahtı

tajo	Tajdin, kişi adı
talen	Talan
ta'lım yerı	Eğitim alanı
ta'lil	Tahlil
tamates	Domates
Tamates şilesi	Yemek adı
tamıl	Tahammül
tanx ~ tang	Tank
tanışlandır-	Tanın-
tanışler	Tanıdıklar
tanki	Ta ki
tap-	Bul-
tapan	Tarım aleti
tapı	Tapu
tapılama	Tapulama
tapmaca	Bulmaca
taptapa	Büyük tandır ekmeği
taqat	Takat, kuvvet
taqla üsti git-	Hepten git-
taquru	Aşiret adı
taref ~ teref	Taraf

târı	Tanrı
tarız ~ târuz	Taaruz
tasiyôn	Tansiyon
tâux ~ tavıx ~ tay̆ux	Tavuk
tawaf	Tavaf
tawışan	Tavşan
tay	Akran
tay et-	Yığın haline getir-
taya ~ taye	Toplanarak üst üste dizilmiş ot, buğday vb.
tayın	Atama
tebib	Tabip
tefe	Faiz
tefeci	Faizcilik yapan kimse
tegi	Gibi
tego	Korede şehir
texıre düş-	Geç kal-
tehle- ~ tekle-	Seyrelt-, tekle-
texsi bağaji	Taksi bagajı
teḥsi	Taksi
texsim ėt-	Böl-
teḥte ~ texte	Tahta

tekerlek sarkısi	Tekerlek sargısı
tekin	Gibi
teknoji	Teknoloji
telebe	Öğrenci
telebizon ~ televzon	Televizyon
telekum	Telekominikasyon Kurumu
teles-	'Acele et-
telfun	Telefon
te'lım yerı	Eğitim alanı
tembehle- ~ tenbehle-	Tembihle-
tendır ev	İçinde tandır bulunan eski evler
tendırek	Tendürek
tendırı ilanı	Tendürek yılanı
tene	Tane
tengâh	Dar
tenı̨ke ~ tenke	Teneke
tepıhle-	Sersemle-
tepre-	Salla-
tepreş-	Sallan-
tėr	Taze
terbız	Tebriz, İranda şehir

terxannıx ~ terxannıx kâğıdi	Vergiden muaflık kâğıdı
terih	Yük hayvanları için kullanılan büyük heybe
terol ~ terür	Terör
terpem	Deprem
terpeş-	Kıpırda-
terpeş-	Sallan-
tesebbiḥ	Tesbih
teskere	Terhis
teşi	Yün eyirme aleti
teşqele ol-	Anlaşmazlık çık-
teşt ~ tėşt	Leğen
tetbiqat	Tatbikat
teyib ~ teyip	Teyip, kasetçalar
teyyare	Uçak
teyyare bombası	Uçaktan atılan bomba
tez	Erken
tėz qıvrax-	Çevik
tezbiḥet êle-	Tesbihat yap-
tėzden	Erkenden
teze	Tekrar, yeniden
têze evli	Yeni evli

teze ~ tezze	Taze
teze ~ tezeh	Tezek
tezıye	Taziye
tezıyesını tut-	Taziyeye ev sahipliği yap-
tezze	Teyze
tığılene tığılene	Düşe kalka
tıxın-	Tıkan-
tır	Patos pervanesi
tırafih	Trafik
tıraxtor ~ tıraxtör	Traktör
tıraxtorıŋ romorgı	Traktörün romorkü
tırambay	Trambay
tırevesti	Travesti, eşcinsel
tırpan	Tırpan, ot biçme aleti
tik qafa ol-	Dik kafalı ol-
tilfon	Telefon
tilyon	Trilyon
tip pakıltesı	Tıp fakültesi
tip	Tüp
tobe	Tevbe
toxi-	Doku-

toxtor	Doktor
tomorafi	Tomografi
toplılen-	Bir araya gel-
topnan parça	Top kumaş
torpax	Toprak
torpi gözleri	Torpido gözleri
torsıl ~ tursıl	Çamaşır deterjanı, tursil
torvide	Tornavida, kontrol kalemi
toy	Düğün
toycı	Düğün izni almaya giden veya düğüne katılanlar
toyux ~toy̆ux ~ toux	Tavuk
tuki	Toplu Konut İdaresi
tullıx ~ tulum	Tulum
turis	Turist
tüfeh ~ tüfey	Tüfek
tük- ~ tök -	Dök-
tük	Kulak
türkê	Türkiye
tütsi	Duman

-U-

u	O

uxi	Uyku
'ulama	Âlimler, ulama
uldız	Yıldız
ulular	Büyükler, Allah'ın sevgili kulları
umman	Okyanus
un ince ol-	Çok küçük parçalara ayrıl-
ur-	Vur-
urıs ~ urus	Rus
urısya	Rusya
urmiye	İranda şehir
uruzgâr	Rüzgâr
usıl	Usül
uşax ~ uşax	Çocuk, evlat
utandıxtan gitme-	Utandığı için gitme-
utel ~ ütel	Otel
uzın eşşek	Çocuk oyunu

-Ü-

üce	Yüce
üçax	Uçak
üniveste	Üniversite
üreyi bulan-	Gönlü daral-

üreyi üstında dur-	Nefsimizi körelt-
üreyi yan-	Yüreği yan-
üreyim git-	Kalbi dur-
üseyın	Hüseyin
üskeh ~ üskek	Yüksek
üskek boylı	Uzun boylu
üstıne nikaḥ at-	Nikâhla-
üş eyax git-	Halay türü
üş	Üç
üşler	Üçler
ütel	Otel
üvlen	Öğle
üz	Yüz, rakam
üz	Yüz, suret
üzalp	Özalp, Van'ın ilçesi
üzig ~ üzüh	Yüzük
üzü güleş	Güleryüzlü

- V-

valılıx	Valilik
var	Mal varlığı
varıyet	Mal varlığı

varyetli	Zengin
vay	Var
vazger	Çiftçi
vext	Zaman
vel	Külfatör görevinde kullanılan demir dişli tahta
veliyullah	Allah'ın sevgili kulu
verdan	İranda köy adı
vesâyit ~ wesayit	Vasıta, araç
viş	Vinç
vodefun	Telefon markası, vodafon
wahabî dini	Vahabi mezhebi
wali	Vali
wur-	Döv-

-Y-

yâd	Hafıza
yad	Yabancı
yâdıma düş-	Aklına gel-
yâdıma sal-	Hatırıma getir-
yâdımdan çıx-	Unut-
yâdından duş-	Hatırına gelme-
yâdından geş-	Aklımdan geç-

yağçı	İyi
yağu	Yakın
yaxçı	İyi
yaxçı ol-	İyileş-
yaxçıl- ~ yaxçul-	İyileş-
yaxşı	İyi, güzel
yalannan nikaḥını kes-	Sahte nikâh
yamacına gir-	Yanına yaklaş-
yamarqa	Amerika
yamaş	Yamaç
yandır-	Yak-
yapa yap-	Yakacak için tezek hazırla-
yaqışli	Yakışıklı
yardımlaştır-	Yardım et-
yarı gėce	Gece yarısı
yarpa	Arpa
yarpax	Yaprak
yarpuz	Yalancı nane
yasa	Yol Su Elektrik Kurumu
yâsin	Kur'an'da süre
yaş yaşa-	Ömür sür-

yaşçi	Aşçı
yaşıx	Âşık
yaşmax	Tülbent
yaşmaxını yaş-	Tülbentini aç-
yaşo	Yaşar
yavan ekmeyi	Tam buğday ekmeği
yavlar yaxar	Yalvar yakar
yavlar-	Yalvar-
yawux	Yakın
yay	Yaz
yayıx	Yayık
yaz	İlkbahar, yaz
yazar-	Az-
yazdan	Zalim
yazer	Yazar
yazıxane	İrtibat bürosu
yazla-	Yazı geçir-
yeke	Büyük, koca, yaşlı
yėkel-	Yetiş-, büyü-
yekkün dunya	Tüm dünya
yėlkân	Yelken

yėlkânli	Yelkenli
yemehçi	Aşçı
yemeyi qızdır-	Yemeği ısıt-
yėnge	Düğünde geline öncülük eden
yerış- ~ yeriş	Eriş-, yetiş-, yetiştir-
yerî yerî	Yürüye yürüye
yėrihli-	Ara-, araştır-
yesir	Esir
yestirân	İranda köy adı
yeşşıl	Yeşil
yetım	Yetim
yetir-	Yetiştir-
yetkin qızlar	Genç kızlar, yetişkin kızlar
yeyen	Yayan
yėyen	Yeğen
yığ-	Topla-
yığ- yığıştır-	Ara- tara-
yığıl-	Toplan-
yığıp dalına getır-	Peşine takıp getır-
yığış-	Toplan-
yıxıl-	Uzan-

yımışağ	Yumuşak
yımraḥat	Çok rahat
yın- ~ yin-	İn-
yınan-	İnan-
yındır-	İndir-
yırgat	Irgat
yırri-	Yürü-
yilmi	Yemek yapılan semizotu, yemişotu gibi otlar
yimeh ~ yimey	Yemek
yip	İp
yişit-	İşit-
yola sal-	Yolcu et-
yöri-	Yürü-
yu-	Yıkama
yumırta döyişi	Oyun, yarışma
yumırta kibı	Parlak, göz alıcı
yumışax	Yumuşak
yumışan-	Yumuşa-
yük	Yüklük
yüke	Odada seki, yüklük
yükıni tut-	Yükünü alıp bir yere git-

-Z-

zâd ~ zad ~ zat	Şey
zat	Yemek
zati	Zaten
zayât	Zayiat, kayıp ver-
zayėt-	Boşa harca-
zebt ėt-	Kontrol et-
zebze	Sebze
zeher	Zehir
zelzele	Deprem
zemi ~ zemî	Tarla
zennarl̂ar̂	Güzel kızlar
zaral ~zeral~zerel ~ zerer ~ zıral	Zarar
zerallı	Zararlı
zey	Hayvanın ödü
zeŷnev ~ zeyno	Zeynep
zıbıl	Toz toprak
zıncır	Zincir
zıngırav	Zil, çan
zıngırav bas-	Zil tak-
zıqqum	Zıkkım

zırcozler	Araba parçası
zikir ver-	Zikret-
zilletlıx çek-	Sıkıntı çek-
zincefil	Zencefil
ziyarat	Ziyaret
zopa çek-	Döv-, sopa çek-
zorba qarı	Kolay pes etmeyen, mücadeleci kadın
zulm	Zulüm
zulümetl̥ıx sefalet	Sefalet, cahil, fakirlik
züriyet	Soy

KAYNAKÇA

ABDULLAYEV, Elövset Zakiroğlu (1996), *Türk Dillerinin Tarihsel Gelişme Sorunları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

ALTAYLI, Seyfettin (1994), *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü I-II*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, C. I-II.

ALTAYLI, Seyfettin (2005),*Azerbaycan Türkçesi Deyimler Sözlüğü,* Prestij Matbaası, Ankara.

BANGUOĞLU, Tahsin (2000), *Türkçenin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

BİRAY**,** Himmet(1999), *Batı Grubu Türk Yazı Dillerinde İsim,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

BULAK, Şahap (2011), *"Tarihî ve Çağdaş Türk Yazı Dillerinde Şart Kipi"* Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi Sayı:30, Konya, s.71-98.

BULAK, Şahap (2013), *"Türkçenin Sadeleştirilmesinde Yanlış Ek Kullanımı veya Eklerin Yanlış Kullanılması"*The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science Volume 6 Issue 3, March 2013, s. 57-76,.

CAFEROĞLU, Ahmet(1989), "*Anadolu ve Rumeli Ağızlarında Konson Değişmeleri*", Türk Dili Araştırma Yıllığı Belleten 1963, Ankara, s. 1-33.

DANKOFF, R.- A.A. Kahraman-Y. Dağlı (2001), *Evliya Çelebi Seyahatnamesi,* c.IV, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

DEVELİ, Hayati (1992), *Azeri Türkçesi Lügati*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayını, 3. Baskı, Erzurum.

DOĞAN, Talip (2010), *Urmiye Ağızları*, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Lisans Tezi, (Danışman: Doç. Dr. Bilgehan Atsız Gökdağ) Kırıkkale.

ERCİLASUN, Ahmet Bican (2002), *Kars İli Ağızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

EREN, Hasan(1953); *"Türk Dillerinde Metathèse"*, Türk Dili Araştırma Yıllığı Belleten 1953, Ankara, s. 161-180.

ERGİN, Muharrem (1993), *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul.

ERGİN, Muharrem(1982), *Azeri Türkçesi*, Ebru Yayınları, İstanbul.

ERSOY, Feyzi (2007), *"+gil Eki Üzerine"*, Dil Araştırmaları, S. 1, Güz 2007, Ankara, s. 21-29.

GABAİN, A. Von (2007), *Eski Türkçenin Grameri*, (Çev. Mehmet Akalın), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007.

GEMALMAZ, Efrasiyap (1995), *Erzurum İli Ağızları*, 1–2–3, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

GÖK, Salhadin (2005) *Tek Parti Döneminde Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da İskân Politikaları (1923-1950)*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İzmir

GÖKÇUR, Engin (2012), *Van Gölü Havzası Ağızları*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Çimen Özçam) Elazığ.

GÖNEN, Mehmet Emin(2003); *Van Gölü Kuzey Havzası Ağızları*, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Doç. Dr. Sadettin Özçelik) Diyarbakır.

GÜLSEVİN, Gürer (1997), *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

GÜLSEVİN, Gürer (1998), "*Köktürk Bengü Taşlarındaki Oğuzca Özellikler"*, Kardeş Ağızlar/Türk Lehçe ve Şiveleri Dergisi S. 7, s. 12-18, Ankara.

GÜLSEVİN, Gürer (2005), *"Ağız Araştırmalarımızda Yaygınlaşmış Yanlışlıklar (3): üzüm/yüzüm; ölük/höllük" türeme mi düşme mi?"*, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi/Journal of Turkish World Studies, C. 5, S. 2, İzmir, s. 207-213.

HACALOĞLU, Recep Albayrak (1992), *Azeri Türkçesi Dil Kılavuzu Güney Azeri Sahası Derleme Deneme Sözlüğü,* Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

HÜSEYİNZADE, M.(1983), *Müasir Azerbaycan Dili (Morfologiya),* Bakü.

İLKER**,** Ayşe(1997), *Batı Grubu Türk Yazı Dillerinde Fiil*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

KARAHAN, Leyla (2011), *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

KARİNİ, Jahangir (2009), *Erdebil İli Ağızları*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, (Danışman: Prof. Dr. Ahmet Bican ERCİLASUN) Ankara.

KARTALLIOĞLU, Yavuz - Hüseyin YILDIRIM (2007), *"Azerbaycan Türkçesi"*, Türk Lehçeleri Grameri, (Editör: Ahmet Bican Ercilasun), Akçağ Yayınları, Ankara, s. 171-230.

KILIÇ, Orhan (2012), *"Van"*, Diyanet İslam Ansiklopedisi, C.42, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, s. 505-510

KORKMAZ, Zeynep (1994), *Nevşehir Yöresi ve Ağızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

KORKMAZ, Zeynep (1995), *"Türk Dilinde +ça Eki ve Bu Ek ile Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme"*, Türk Dili Üzerine Araştırmalar, C. 1, Türk Dil Kurumu Yayınları,, Ankara, s. 12-84.

KORKMAZ, Zeynep (2003), *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

KORKMAZ, Zeynep (2010), *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

KORKMAZ, Zeynep (2011), *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

KORKMAZ, Zeynep(1995), *"Eski Türkçede Oğuzca Belirtiler"*, Türk Dili Üzerine Araştırmalar, C. 1, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 205-216.

LEVENDOĞLU, Mehmet Fuat (2006), *Küresinliler Örneğinde Kültürel Kimlik (Küresinliler'in Sosyo-Kültürel Yapısı),* Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

MANGALTEPE, İsmail (2009), *Seyyahların Gözüyle Van (XIX Yüzyıl),* Kitabevi Yayınları, İstanbul.

MİNORSKY, V.- C.E. Boswoeth (2002), *"Wan"*, The Encyclopaedia, V. XI, Leiden, pp.135-136

ÖZÇELİK, Sadettin (2002), "*Aykırılaşma Terimi, Tanımı, ve Örneklerinin Tasnifi Üzerine*", İlmî Araştırmalar Dil tarih Edebiyat Dergisi, S.14, İstanbul, s. 131-144.

ÖZMEN, Mehmet (1997), *Türkçede Değil Kelimesi ve Kullanımları*, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten , Ankara, s. 315-368.

SAĞIR, Mukim (1995), *Erzincan ve Yöresi Ağızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

SAĞIR, Mukim (1995A), *"Anadolu Ağızlarında Ünlüler"*, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, Ankara, s. 377–390.

SAĞIR, Mukim (1995B), *"Anadolu Ağızlarında Ünsüzler"*, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, Ankara, s. 391–409.

SARICA, Bedri (2003), *"Van Ağzının Oluşumu ve Bazı Özellikleri"*, İlmî Araştırmalar Dil tarih Edebiyat Dergisi, S. 15, İstanbul, s.71-90.

SARICA, Bedri (2009), *"Evliya Çelebi'ye Göre Van Gölü Çevresinde Türkler ve Türkçe"*, Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, S. 40, Erzurum, s.37-45

SARIKAYA, Mahmut (1998) *Güney Azerbaycan Türkçesi (Fonetik- Morfoloji - Sentaks)* Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, (Danışman: Prof. Dr. Tuncer Gülensoy), Kayseri.

SULTANOVA, Ruhengiz A. (2002), *"Makı Hanlığı"*, (Çev. Bilgehan A. Gökdağ), Türkler Ansiklopedisi, 7.Cilt, s.123-128, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.

ŞİRELİYEV, Memmedağa(1962), *Azerbaycan Diyalektolojisinin Esasları*, Bakü.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri (1994), *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, Ankara.

Van Kütüğü, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları, 1993.

ZÜLFİKAR, Hamza (1978), *"Van Gölü Çevresi Ağızlarının Özellikleri"*, Ömer Asım Aksoy Armağanı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 297-317.

ZÜLFİKAR, Hamza (1991), *Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.